OPERVM OMNIVM

SANCTI EPHRAEM SYRI

PATRIS ET SCRIPTORIS ECCLESIAE ANTIQVISSIMI ET DIGNISSIMI,

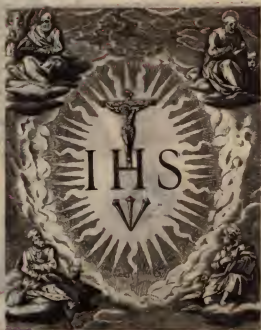
Quotquot in insignioribus Italiæ Bibliothecis præcipuè Romanis, græcè inueniri potuerunt:

TOMVS PRIMVS,

Nunc recens latinitate donatus, Scholijsq; illustratus.

Interprete & Scholiaste R. D. Doct. Gerardo Vossio Borchlonio Germ.

CVM PRIVILEGIO SVMMI PONTIFICIS, ET PERMISSV SVPERIORVM.

ROMÆ, *Ex Typographia Iacobi Tornerij, in via Peregrina*
Sub insigni nominis IESV. M D LXXXIX.

SIXTVS PAPA QVINTVS.

Dilecto filio Gerardo Vossio Presbytero Leodien. Diœces. Magistro in Theologia, &c.

Ilecte Fili Salutem, & Apostolicã benedictionem. Cùm sicut accepimus, primum Volumen operum omnium, quæ græcè hactenus inueniri, & obtineri potuerunt S. Patris Ephræm Syri à te nuper latinitate donatum, & Scholijs vbique illustratum imprimi curaueris: Nos, qui eruditorum omnium fouere solemus ingenia, volentes te specialibus fauoribus, & gratijs prosequi; vt præsertim, tam ipsum iam editum Volumen, quàm alia deinceps per te in lucem edenda, quàm emendatissimè prodeant, neve à quoquam vel malitia, vel negligentia, mendis deprauari, aut aliquo modo addendo, vel minuendo, mutari, alterari, vel corrumpi possint: Motu proprio, non ad tuam, vel alterius pro te nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed ex certa nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, omnibus, & singulis Christifidelibus, præsertim librorum impressoribus, & Bibliopolis tam in Vrbe, & eius districtu, totoque statu Ecclesiastico sub quingentorum ducatorum auri de Camera, ipsi Cameræ nostræ Apostolicæ eo ipso applicandorum, ac amissionis librorum, & typorum omnium, quàm etiam in tota Italia, & extra eam vbiuis locorum, & gentium constitutis, sub Excommunicationis maioris latæ sententiæ pœnis eo ipso absque alia declaratione incurrendis, Auctoritate Apostolica, tenore præsentium interdicimus, & inhibemus, ne per decem annos à data præsentium computan. primum Volumen prædictum iam editum, & alia singula à te in latinum idioma vertenda operum eorumdem S. Patris Ephræm volumina, & in posterum edenda; similiter durante decennio à cuiusque illorum prima editione numerando, absque tua licentia in scriptis danda, imprimere, vel alio titulo, vel forma, quouis prætextu mutata, vel alio quocunque idiomate versa edere, vel sic edita vendere, seu venalia proponere, vel tenere audeant, seu præsumant. Mandantes Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, aliisque locorum ordinariis, eorumque Vicariis, seu Officialibus in spiritualibus generalibus, ac in dicto statu Ecclesiastico Legatis, Vicelegatis, Gubernatoribus, Potestatibus, & aliis officialibus: vt quando, & quoties per te, vel tuo nomine fuerint requisiti, præmissa contra inobedientes exequantur, & obseruari faciant, inuocato etiam ad hoc, seu adhibito, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac statutis, & consuetudinibus, iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, priuilegiis quoque, indultis, & literis Apostolicis quibusuis personis quomodolibet concessis, & confirmatis: Quibus omnibus, illorum tenores, ac si ad verbum insererentur præsentibus, pro sufficienter expressis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscunque. Volumus autem, vt præsentium transumptis, etiam in ipsis Voluminibus impressis eadem vbique in judicio, vel extra adhibeatur fides, quæ ipsis præsentibus literis originaliter exhibitis adhiberetur. Datum Romæ, apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris, Die xxij. Aprilis. M. D. LXXXIX. Pontificatus Nostri Anno Quarto.

M. Vestrius Barbianus.

SANCTISSIMO ET BEATISSIMO PATRI AC DOMINO NOSTRO D. XYSTO V. PONTIFICI MAXIMO.

Gerardus Vossius Seruus Salut.

B*IENNIO antequam in excelsam istam Ecclesiæ speculam, sedem Petri eueheréris, Sixte V. Pont. Max. virum mihi peregrinum è media Syria oriundum, & per Græciæ climata huc profectum, vt maior eius haberetur ratio commendasti, ac vt eodem mecum Romæ exciperetur contubernio, desiderasti. Cùm enim propter Turcicam tyrannidem cuncta deuastantem atque obscurantem, non amplius eo haberetur honore apud suos Syros, & Græcos, quo antea, sed iam vilesceret atque obsolesceret, laborumq́; eius fructus ibi deperiret, ad Latinos & quidẽ ad ipsam Vrbem Romam, velut ad securum extra pericula portũ ex Barbarorum manibus confugit, vt ibidem refloresceret, et fructum vberiorem tamquam loco magis fœcundo excultior redditus produceret: vbi etiam, quòd multo nimis tempore aliter atque sperarat, obscurus spretusq́; lateret, nec esset qui illius curam susciperet, Tu tandem non sine diuina prouidentia eum è latebris & tenebris vindicandum, mihiq́; licet homini hic externo, & ex vltima penè Germania oriundo committendum tradendumq́; sollicitè curasti. Itaque feci non inuitus, quod in hospite illo excipiendo, tibi cum primis gratum, mihiq́; iucundum, atque alijs carum & vtile fore intelligebam, ipsumq́; à te vsqueadeò commendatum peramanter admisi, suscepi, & gratulabundus in idem mecum contubernium introduxi. Quem dum coram iam alloqui incipio, peregrina vtentem lingua comperio, à nostro loquendi vsu multùm aliena, vnde statim an aliam etiam nobis utcunque cõmunem calleret, percontor: ipse verò præter maternam illam suam Syram, se quoque Græcam ab optimis hausisse magistris respondit, Latini autem sermonis prorsus ignarum. quare me vt inter Latinos latinè eum loqui doceam, vel saltem Interpretem ipsius agam, interpellat,*

pellat: vt in occiduis quoque partibus ubi antea minus fuerat cognitus, deinceps magis innotescat, & ab omnibus intelligatur. Atque vbi iam consedimus ambo, animaduerto ab ipso mox sermonis exordio, hospitem illum meum moribus suauissimis praeditum, varijsq; animi dotibus pulcherrimis ornatum, & in rebus diuinis exercitatissimum; nihilq; eum humile, nihil abiectum, nihil molle, nihil absurdum, aut infimum sentire vmquam vel loqui: sed omnem ipsius orationem de Deo esse, rebusq; caelestibus, ipsumq; vitia vbique acriter reprehendentem, ac virtutes mirificè celebrantem, non voce dumtaxat, sed opere potius viuo atque exemplo. affectiones denique nostras ad Dei amorem, vaniq; huius seculi contemptum, ac ad caelestis regni gaudia consequenda, formidabilia autem inferni tormenta effugienda vbicunque seriò grauiterq; mouentem, atque flectentem: ut meritò de tali, tantoq; nobis uiro gratulandũ sit, cuius etiam nihil vel aspectu gratius, vel doctrina salubrius, vel consuetudine iucundius dici fingive posset. Sed quisnam homo ille sit peregrinus, fortasse tecum ambiges? Cuius etsi memoriam nondum Sanctitati T. excidisse credam, quòd non ita multum interfluxerit temporis, quo illum mihi commendasti ac tradidisti, tamen vt clarius rem exprimã, & ne alijs παραβολικῶς, aut potius ἀποστολικῶς loqui uidear, quis is sit, enarrabo: Ephrem hic est Syrus, quem clara Mesopotamia produxit, Graecia suspexit atque excepit, & tota antiquitas venerata est. Quem Basilius ille magnus Caesareae Cappadociae Archiepiscopus, eruditionis caussa in primis admiratus est, summeq; laudauit, ac pietatis nomine praedicauit, de eo inter alia affirmans, quòd tantùm à mundana sapientia distaret, quantò verarum rerũ scientiae propinquior erat. Cuiq; idem Basilius miraculosè, et absq; labore donũ graecae linguae à Deo impetrauit, eũq; ex Diacono Sacerdotẽ dignissimũ ordinauit. Quem Basilij frater S. Gregorius Nyssae Episcopus insigni beneq; longa oratione celebrauit ac decorauit. Quem Amphilochius Iconij antistes, pulcherrima comparatione cum Basilio magno contulit, quaeq; inter vtrumque communia interciderint descripsit. Quem fortissimus ille haereticorum malleus S. Hieronymus, ad tantam venisse claritudinem testatur, vt post lectionem Scripturarum publicè in Ecclesiis eius scripta recitarentur. Quem Palladius magnae apud cunctos existimationis fuisse dicit, non fictè, sed verè, illumq; vnum inter alios exstitisse dignum, cuius memoria à sanctis Christi seruis celebretur. Quem Theodoritus Cyri praesul, virum admirabilem, & scriptorem inter Syros excellentissimum appellat. Quem in magna vixisse laude, Ecclesiamq; catholicã cumprimis exornasse, inter multa Sozomenus cũ alijs recenset. Qui, vt cum eodẽ Sozomeno testis est Nicephorus, vita monastica percelebris exstitit, et ex aequo cũ ijs qui Episcopatu, doctrina, & vitae sanctitate clari sunt, laudatur. Quem miris laudibus Symeon metaphrastes Nyssenum in eius secutus vita, exornat atque illustrat. Quem Cedrenus virum fuisse magnum dictis factisq;, ac multa vtiliter conscripta reliquisse affirmat. Ex cuius adhuc infantis ore (vt in ipsius reperitur vita) per somniũ visa est excrescere vitis, quae omnẽ sub caelo regionem replebat, cuius fructibus omnes caeli volucres aduolantes vesceban-

scebantur, ipsaq; vitis quanto plures volucres fructus decerpentes excipiebat, tanto magis racemis abundabat, quæ in ipso postea Ephræm vera apparuerunt, dum eius oris ac vitæ fructus per vniuersum orbem resplenduit. De quo & illud memorabile legitur, quòd ab angelo visus sit librum aureis conscriptum litteris aliquando recepisse, quem nemo præter eum aperire meruit; vnde mox postero die & deinceps, loquēte in eo Spiritu sancto, tantam dicendi ac declamandi gratiam habuit, vt nullum sibi similem suo tempore inueniret. Quem nō sine caussa reuerenter atque libenter celebris olim Græcia amplexa est, eiusq; scripta tanti fecit, vt illa in suam magna ex parte linguam transfuderit, illumq; velut suæ gentis ac classis Patrem habuerit, colueritq;. quem honorem an vlli vmquam alteri Scriptori externo gens illa detulerit, vehementer dubito, exemplumq; ignoro. Ex cuius quoq; varijs scriptis, ob dignitatem plurima passim ab Anastasio Synaita, Photio patriarcha olim Constantinop. in sua ad Tharrasium bibliotheca, à Moyse Bar-Cepha Syrorum Episcopo, alijsq; priscis inuenias citata, atque desumpta. Ad cuius imitationē, Isaac Syrus, Nilus Archimandrita Cōstantinopolitanus, Beatus Isaias, & B. Dorotheus religiosissimi abbates, alijq; complures pietate, atque eruditione insignes viri vtilissima opera conscripserunt, quorum ego multa nondum edita in varijs manuscriptis Vaticanis, alijsq; alibi prælo sanè dignissima vidi. Cuius demque Sanctissimi viri commemorationem, Græcorum menologia, & Latinorum martyrologia ex æquo ponunt, obseruant, ac celebrant.

De hoc igitur celebri & admirabili viro, gratoq; ac venerando hospite, mihi tecum Sixte Papa, fit sermo, quem vt situ squaloreq; obsitum, & in tenebris iacentem, ac penè exstinctum atque mortuum, in vitam ac lucem reuocarem, abstersisq; sordibus latinè loqui docerem, ornarem, et expolirem, Tu mihi non ita pridem, dum Ambrosio tuò excolendo atque edendo adhuc Cardinalis vacares, præcipuus hortator auctorq; fuisti. et ad hoc, tua pro me interposita fide, primum antiquitate & magnitudine græcum insigne manuscriptum Volumen huius S. Patris, ex nobili Sfortianorum bibliotheca Rom. vbi conseruabatur, ad commune multorū bonum tūc mihi impetrasti, cupiens tantū Patrem quod plurimi tecum optabant, in Ecclesia Dei exstare, & Romæ post Ambrosium tuū aliquādo prodire. Vnde ego grauissima tua permotus auctoritate, aliorumq; multorum id à me efflagitantiū votis satisfacere exoptans, me ad desideratissimum hoc opus illustrandum euulgandumq; accinxi, et quæcunque istius S. Patris numquā satis laudati monumenta tot seculis cum magno Christianitatis dispendio sepulta ac penè deperdita, ex præcipuis Italiæ bibliothecis præsertim Romanis conquirere & obtinere potui, ad consolationē multorum, & publicum omnium bonum nō sine magno labore ac sumptu collegi, & describenda curaui, descripta cum suis archetypis, & alijs manuscriptis exemplaribus quorum dabatur copia diligenter contuli, varias lectiones examinaui ac adnotaui, easq; quo potui studio atque iudicio inter se conciliaui, maximèque probatas selegi, & suis locis reposui; omniaq; vt confido præstiti, quæ in Orthodoxo aliquo Patre restituendo vel illustrando desiderari deberent

berent aut poſſent, quemadmodum plenius ex hoc primo volumine, Sanctitati T. cui iure debetur, dicato, conſtabit. Quod ſi ei, vt ſpero, gratum accidiſſe, & alijs profuiſſe cognouero, alia duo eiuſdem S. Patris quæ reſtant magni quoque momenti volumina (nam vniuerſum opus in tres Tomos diſtinximus) libentius alacriuſq; perſequar, & Deo benè iuuante perficiam. Reſtat porrò vt tantum hoſpitem nominis tui ornamentum non exiguum, iam tandem in publicum prodeuntem ac latina lingua vtentem, & ex merito ſuo, & ex ſingulari commendatione tua, atque inſtituto meo, aut verius etiam tuo, gratè benigneq; ad te reuertentem accipias, habeaſq; in honore apud te, & ſicut dignus eſt omni eum pietatis officio amanter complectaris, et tractes. Nullum autem honorem ei maiorem, nullumq; officij genus gratius deferre poteris, quàm ſi illo auidè crebroq; fruaris, & grauioribus interdum intermiſſis negotijs ſaltem reſpirandi, ac recreandi gratia ad eũ te conferas, ac cum hoſpite adeò ſuaui, et commodo remotis arbitris perlubens congrediaris. Solatiũ mihi crede, præbebit interdiu, non impediet noctu, à laboribus feſſum recreabit, curarum pondus ſubleuabit, moleſtias leniet, & tædium omne excutiet; in menſa, & poſt menſam iucunditati ac voluptati erit, & ſalutare argumentum colloquendi atque meditandi, quocunque tempore præbebit, moleſtus autem ipſe numquam apparebit. Quare illum iam ad te reducem amplectere, & quomodo à mea tenuitate ac modulo, tua cauſſa exceptus ſit, ex ipſomet intelliges: Erit enim non dubito, mea in Sanctitatẽ tuam veteris obſeruantiæ, pietatiſq; teſtimonium ſynceriſsimum, & quemadmodum deſidero monumentum ſempiternum. Vale. Ex tua Vrbe Roma, CIↃ. IↃ. LXXXIX.

AD LECTOREM.

Vanti vniuersa olim antiquitas Christiane Lector, fecerit S. Patrem Ephræm Syrum eiusque dignissima conscripta, ex præcedēti ad Summum Pont. Epistola, auctoritatibusq; pluribus postea subiectis & ad longum productis abundè constabit. Quantæ autem sanctæ vtilitatis, doctrinæ, atque præstantiæ, eius sint opera, ex hoc primo quod modo tui iuuandi caussa proferimus Volumine, legendo spero plenius cognosces. Ad quod comparandum atque euoluendum, haud dubiè procliuior eris, si intelligas (cuius te hic præmonitum volui) illud absque alijs duobus post secuturis separatum esse atque distinctum, nec ab isto illa dependere. Sic enim totum simul opus S. Ephræm tripartitum reddidimus, & in Tres tomos distribuimus, vt singuli etiam seorsim & imprimi, & coëmi, & legi, & circumferri possint. quare dum alios tibi concinnamus & præparamus, hoc primo interea perfruere; in quo quid à nobis sit præstitum, tam in ordine ac distributione materiarum (cùm in antiquis illis manuscriptis græcis omnia ferè confusè & indistinctè nullo sæpè seruato ordine, posita reperiantur atq; descripta) quàm in ipsa traductione latina, & Scholiorū illustratione post vnumquodque caput adhibita: tum etiam in variarum lectionum obseruatione, locorumque Sacræ scripturæ adnotatione atque inter se collatione facta; quàm etiam denique in notandis illustrandisque plærisque locis plurimùm ad conuellendas hæreses facientibus, malo te legendo inquirere ac iudicare, quàm me pluribus explicando recensere, ne proprios labores tibi prædicare videar, cui eos prodesse potius exopiem. Vt tamen non te lateat instituti nostri ratio, cur tot orthodoxorum Patrum testimonia post quodlibet argumentum in nostris Scholijs citauerimus; ad hoc nos induxit partim rerum tractatarum varietas, partim etiam publica aliorum vtilitas, cui consulere in eo fuit animus. Cùm enim vix vllum sit argumenti genus præsertim morale, quod ab Auctore non tractetur, visum est in gratiam illorum potissimum qui Patribus destituuntur, vel si eos habeant non legerunt, aut à quibus alia atque alia rerum argumenta tractata sint ignorant, præcipuos ecclesiæ Doctores tam Græcos quàm Latinos, qui eadem cum Doctore nostro Ephræm pertractarunt, allegare atque producere; & hac eadem occasione hic veluti Syluam quamdam locorum communium qui frequenter in concionibus occurrere solent, omnibus diuini verbi concionatoribus cum primis vtilem & necessariam pertexere atque proponere, vt à quibus quæque desumenda sint, facilius singuli norint. atque id non in hoc dumtaxat Tomo, sed & in alijs duobus sequentibus præstare institutum est. Quos vt pleniores tibi communicare, & publicæ vtilitati euulgare possimus, tui officii erit si quæ Græcè vsquam huius S. Patris nondum Latinè reddita editave noueris, nobis quæ ea sint & in quibus Bibliothecis lateant, tempori significare: vt (si fortè aliquibus adhuc careamus) reliquis adiungi, & in debitum cum iis ordinem reduci possint. vel Illustrissimum Cardinalem Bibliothecariū Apostolicum, aut Sacri Palatii magistrum, à quibus Romæ resciscere liceat, de iis maturè admoneas; cùm institutū sit, nihil omittere, quod quidē illius γνήσιον certò nosse & obtinere potuerimus. Et ne ex iisdem fortè Bibliothecis, eadem quæ descripta habemus, etiam abs te depromantur; ex quibus potissimè hunc nostrum operum thesaurum comparauerimus, breuiter recensebo. Primum omnium exemplar & maximum & antiq. vetusto charactere græco in membranis descriptum, medio atque fauore Sanctissimi D. N. Xysti V. ante eius Pontificatum, ex Sfortiana Bibliotheca, vbi sub num. 1. reperitur, commodato accepimus, illudque iam totum transcriptum cum pluribus Vaticanis manuscriptis contulimus, & si quæ in iis plura reperirentur etiam desumpsimus. Nec defuit tam pio instituto optimus & eruditissimus Card. Sirletus bo. mem. Bibliothecarius Apostolic. qui promptissimè & auidissimè quidquid huius S. Patris sciret, ex incomparabili librorum suorum thesauro depromebat, ac me ad Opus adeò sanctum (vt dicebat) atque desideratum vehementer incitabat, & animabat. Cuius post mortem, in Bibliothecariatus Apost. munere successor dignissimus Card. Carafa, bonis & ipse institutis fauens, duos quoque nobis græcè manuscrip. Codices miræ antiquitatis ex Cryptaferrata sub geminis litt. ῶ. & ππ. curauit, postea etiam fidelissimè restitutos, quorum alter vt in eius calce continebatur, conscriptus est, an. Dom. φλα. id est, 531. vnde admirandam vetustatem collige. Atque istæ sunt præcipuæ Bibliothecæ, vnde monumenta huius S. Patris à nobis iam edita & deinceps edenda deprompta sunt: tu si quibus in locis aliis alia huius nostri instituti noueris, tempori sicut petimus, pro tuo & communi commodo denuncia. Vale.

CATALOGVS PRAECIPVORVM CAPITVM, & Argumentorum, quæ hoc primo Tomo continentur, atque tractantur.

MOTVS PROPRIVS SIXTI PAPAE V.

EPistola Interpretis atque Scholiast. ad SIXTVM V. PONT. MAX.
Eiusdem Epistola, siue Præfatio ad Lectorem.
Præcipuorum huius Tomi Capitum Catalogus qui hic ponitur.
Auctorum in Scholijs nostris citatorum, Index.
Vita atque Encomium S. Patris Ephræm Syri, per S. Gregorium Nyssenum. j.
Scholia Interpretis in eamdem Vitam. xij.
Alia eiusdem S. Patris Vita anonyma, etiam Scholijs illustrata. xiij.xv.
Comparatio elegans inter S. Basilium Magnum, & S. Ephræm Syrum. xv.
Insignia aliquot Orthodoxorũ Patrum, de S. Ephræm Syro, Testimonia. xvij.
Collegiorum Rom. & quorumdam aliorum in editionem hanc Epigrammata.

Sequuntur Capita præcipua Auctoris, eo quo digesta hic sunt ordine.

1 DE SACERDOTIO. pag. 1.4
2 Ad quem hoc pertineat Apostoli Dictum: Melius est nubere, quàm uri. 4.5
3 Apologia, ad Fratrem quemdam, De HELI Sacerdote. 6.9
4 De Festis diebus, & de dignitate Diuinorum mysteriorum. 9.10
5 De Caritate siue Dilectione. 11
6 Encomium in Psalmos. 14
7 De orando Deum, siue de Precatione. 15
8 De amore pauperum. 16
9 De Ieiunio. 17
10 Quonam pacto illud intelligendum sit: Duo erunt in agro, &c. 18
11 De his, quæ præsens hæc nostra vita in se continet. 19
12 De Mansionibus beatis. 20
13 De Locis Beatis. 21
14 De non suspiciendis rebus hisce momentaneis. Et ne patiamur nos decipi huius vitæ oblectamentis. & in Psalmum 72. 22.23.24
15 Ode aptissima, in quotidiè peccantes, & quotidiè pœnitentes. 24.25
16 De Virtutibus, & Vitijs, per oppositionem. 26
17 De Timore Dei, & De eo qui non habet Timorem Dei. 27
18 De Caritate siue dilectione. De non habente caritatem. 28.29
19 De Longanimitate. De carentibus longanimitate. 29.30
20 De Patientia. De Impatientia. 30.31
21 De Lenitate animi siue de Benignitate. De Iracundia. 31.32
22 De Mansuetudine. De malitia siue improbitate. 32.33
23 De Veritate. De Mendacio. 34
24 De Obedientia. De Inobedientia, & murmuratione. 35.36
25 De eo qui inuidiæ & æmulationis est expers. De eo qui Inuidiæ obnoxius reperitur. 36.37
26 De eo qui à maledicẽtia alienus est. De maledicẽtia atq; maledicis. 38.39
27 De Temperantia & continentia. De Intemperãtia & incontinentia. 39.40
28 De Recta viuendi ratione. Capita XCI. 42.43. & seq.
29 Consilium, De Vita Spirituali. capita XCVI. 50. & sequentib.
30 De non scandalizando proximo. & de recta vitæ ratione. 62
31 De vera atque perfecta Renunciatione, &c. 64
32 Quo Anima cũ lacrymis ad Deũ recurrere debeat, tentationis tempore. 65
33 De Timore animi. 69
34 Reprehensio sui ipsius, atque confessio. 72
35 Ad Pietatem, Exhortatio. 75
36 Sermo ad Pietatem, bonaque opera, Christi athletam exercens. 77
37 De Diuina gratia. 81.83.84

De

38 De Fide, & in illud: Qui in modico fidelis est, & in multo erit, &c. 84
39 Aduersus eos, qui volunt Terræ motus à terræ inflatione fieri. 90
40 Ne decipiamur erroribus gentilium. 91
41 Ad euersionem, siue destructionem Superbiæ. 93
42 Ad eorum correctionem, qui vitiosè viuunt, & honores appetunt. 97
43 De Morbo linguæ, alijsque vitijs. 103
44 Non esse ridendum, sed lugendum potius, atque plorandum. 110
45 Quòd Ludicris rebus abstinendum sit Christianis. 113
46 Aduersus eos, qui animas perniciosè ad impudicitias pelliciunt. 117
47 De abstinendo à cupiditatibus carnalibus, & de certamine, &c. 122
48 De abstinendo ab omni consuetudine perniciosa, & de continentia. 124
49 Aduersus improbas mulieres. 127
50 Antirrheticon, De Virginitate & continentia. 130
51 De Castitate. 133
52 Sermo de Virginitate. 134
53 De Passionibus, siue perturbationibus animi. Sermo. 138
54 De Compunctione, Sermones IIII. 141.143.146.150
55 De Pœnitentia, Sermones II. 152.153.157
56 De Pœnitentia, & Conuersione. 159
57 De Pœnitentia, & Patientia. 160
58 De Patientia. 162
59 Sermo adhortatorius, De Patientia, & Compunctione. 167
60 De Patiẽtia, & consũmatione seculi, ac de secũdo aduẽtu Domini, &c. 171
61 De Beatitudinibus animæ, per varia capita. 179. & seq.
62 Beatitudines aliæ. 183
63 De Beatitudinibus, & miserijs. 188
64 Christianæ, ac perutiles Interrogationes, & Responsiones. 190
65 Aduersus eos, per quos blasphematur nomen Dei, &c. ibidem.
66 Quid sibi vult illud Apost. Per præuaricationem legis, Deum inhonoras. 191
67 Hæretici, canibus, & lupis, & porcis comparantur. 196
68 De grauitate peccati, quod est in Spiritum Sanctum. ibidem.
69 Quàm detestandum sit malum: odisse proximum. ibid. & 197
70 Aliæ Interrogat. & Respon. De ijs quæ fient in extremo Iudicio. 197.198
71 De Abrenunciatione in sacro Baptismate facta, & quomodo ea à nobis requiretur in die Iudicij: ac de varijs Inferni tormentis, &c. 199.201
72 De varijs cruciatuum generibus, ac locis in Inferno. 201.202. &c.
73 De Recordatione Mortis, &c. 210.213
74 De Morte, Oratio alia perelegans. 213
75 De Resurrectione mortuorum. 222.226.227
76 Aduersus illos, qui dicunt Resurrectionem mortuorum non esse. 228.232
77 De Antichristo, & consummatione seculi. 233.240
78 De apparitione Crucis in cælo, tempore vniuersalis Iudicij. 243.245
79 De Iudicio, & Retributione. 246
80 De Iudicio extremo, & de compunctione. 248
81 Sermo, in secundum aduentum Domini nostri Iesu Christi. 254
82 Alius, de Futuro Iudicio, Sermo. 257
83 Threni, siue Lamentationes, De Diuina retributione. 261
84 Pia ad Deum oratio. 262
85 Threnos seu lamentatio, De die Iudicij. 263
86 Alia lamentatio, ad Animam negligentem. 264
87 Pia animæ pœnitentis, & ad Deum recurrentis, Precatio. 265
88 Confessio, atque precatio ad Deum pia, pulchra, & perelegans. 266
89 Aliæ eiusdem ad Deum precationes variæ, eæque perutiles, ac dignæ quæ
90 ab omnibus crebrò legantur, atque recitentur. 268.269
&c. 270.271.272.273.274.275.276.

I N-

INDICVLVS AVCTORVM.

Qui in hisce nostris citantur Scholijs, nec non paginarum numer. vbi hic allegati continentur.

A

Mbrosius. pag.6.24.27.31.34.35 38.41.64.80.84.88.92.93.102.109. 112.116.124.129.132.134.137.140. 156.158.162.178.190.196.208.213. 226.231.232.240.241.242.&c.
Amphilochius Iconiensis. xij.xv.xvi.xvij.
Anastasius Nicenus. 21
Anastasius Synaita. xx.
Andreas Archiepisco. Cappadoc. 240.241
Andreas Cretensis. 213
Anselmus Cantuar. 6.87.213.240.
Antonius Melissa. 221
Aristoteles. 91
Arnobius. 116
Athanasius. 49.196.226
Athenagoras Athenien. 109.226.231
Augustinus. 6.10.13.15.24.27.31.34.35. 38.39.41.49.61.64.80.84.87.92.93.102.109. 112.116.121.129.132.134.137.162.196.208. 209.213.226.227.231.232.240.241.242.&c.

B

B*Asilius Magnus.* xv.xvi.xvij.xviij. xx.xxi.6.9.15.16.18.20.21.24.25.27.28. 29.31.32.33.34.35.36.37.39.40.41.49.61.63. 65.69.89.92.96.102.109.112.116.124.126.127 132.134.137.162.178.196.198.208.209.213. 221.232.247.256.257.260.&c.
Basilius Imperator orientalis. xx
Bernardus. 61.84.88.92.102.109.112. 126.132.146.209.213.240
Bonauentura. 61

C

C*Anones Apostolorum.* 199.202.& 203
Clemens Alexandrinus. 49
Clemens Romanus. 227
Climacus. 213
Concilium Constantinopolitanum primum, generale. pag. 232
Concilium Chalcedonense 4. generale. 232
Concilium Toletanum 3. 232
Concilium Constantinopolitanum vi. generale. 209
Concilium Gangrense. 208
Concilium Parisiense. 208
Cyprianus. 4.6.31.87.93.116.121.124. 137.162.213.
Cyrillus. 49.170.240.242.245

D

D*Amascenus.* 10.226.240.241.24.
Dion. 91
Dionysius Carthus. 140
Dioscorides. 134
Dorotheus Abbas. 15.32.35.65.75

E

E*Phræm varia loca in Scholijs citata.* xij.4.5.6. 13.21.22.24.25.28.30.36.38.41.61.65. 84.87.88.89.90.97.109.112.126.140.158. 162.178.185.190.197.208.209.232.&c.
Elias Cretensis. 4.10.69
Epiphanius Papa. 88
Epiphanius Salam. 6.116.196.&c.
Esaias Abbas. 65.162
Euagrius. 32
Eusebius Cæsariensis. 91.170
Eusebius Emyssenus. 213

F

Fulgentius Episcopus Carthaginensis. 162

G

G*Alenus.* 88
Georgius Cedrenus. xx.
Gregorius Magnus. 34.49.61.84.89.102. 112.121.166.209.213.227.&c.
Gregorius Nazianzenus. 4.10.11.17.24.32.33. 39.41.49.61.69.102.109.132.137.183.209.
Gregorius Nyssæ Episcopus, frater Basilij. I.xij xvij.xx.17.137.162.253.256.257.&c.

H

H*Ieronymus.* xvij.6.24.38.49.61 87.88.109.112.121.124.129.132.137. 158.170.208.227.232.240.242.253.&c.
Hermolaus. 134.
Hesychius. 232
Hippocrates. 88
Hippolytus Episcopus et martyr. 240.241.242.245
Historia tripartita. xix.xx.89
Hugo etherianus. 240.242
Hugo de S. Victore. 124.129.209.213

I

I*Gnatius martyr.* 4.61.196
Ignatius Xantopulus. 178

Inno-

Innocentius Papa. 102
Iohannes Chrysostomus. 4.6.9.10.15.16.17. 18. 19.20.24.25.26.27.28.29.30.31.32.33. 34.36.37.38.39.41.49.61.63.65.69.77.83. 84.87.92.96.97.102.109.112.116.121.124. 129.130.132.134.137.140.146.149.162. 178.183.189.195.196.198.208.209.213. 226.227.232.240.245.247.267.&c.
Iohannes Cassianus. 16.18.32.40.65.84. 97.132.134.146.156.162.183.189.&c.
Iohannes Damascenus. 10.226.240.&c.
Irenæus. 196.226.227.231.240.241.242.&c.
Isidorus. 116.121.213.240
Iustinus martyr. 232

L

Lactantius Firmianus. 116
Leo Magnus. 4
Liuius. 170

M

Macarius. 84
Marcellus. 134
Martyrologium Romanum. xv.
Maximus Monachus. 30.65.80
Menologium antiquum græcum. xx.
Metaphrastes. xij.xx.
Methodius. 240
Moses Bar-Cepha. xvij.

N

Nicephorus. xij.xxi.
Nicetas. 11.209
Nilus Archimand. 16.32.41.65.96.&c.

O

Oecumenius. 240
Origenes. 49.87.232

P

Pachomius. 32.36.39.109.124
Pacianus. 162
Pagninus. 49
Palladius. xvij.89.183
Paulus Orosius. 91
Philon Capathius. 232
Photius olim Patriarcha. xx.6.&c.
Plinius. 91
Procopius. 91
Prodromus. xx.
Prosper. 49

R

Rabanus. 49.116.130
Rupertus. 49

S

Sedulius. 6.
Seneca. 31.32.213
Septuaginta Interpretes citantur. pag.4.9.24. 93.97 116.122.124.166.170.171.178.209. 217.232.&c.
Sexta Synodus general. 208
Sophronius. 88
Sozomenus. xij.xvij.xviij.xix.xxi.6.
Summista. 116
Symeon Metaphrastes. xij.xx.

T

Tertullianus. 6.102.116.162.226.227. 231.232.242.247.
Theodoritus. xviij.13.28.49.183.227. 240.242.
Theophilactus. 240.242
S. Thomas Aquin. 89.140.196
Toletanum concil.3. 232
Trithemius. xxi.

V

Vincentius. 61

X

Xantopulus. 178

F I N I S.

IN EFFIGIEM S. EPHRAEM.

Corporis effigies sequitur venerabilis Ephrem,
Extat at in libris, mentis imago micat;
Illa quidem præstans, sed eo præstantior hæc est,
Quæ depicta fuit nobiliore manu.

Archetypum huius Effigiei repertum Constantinopoli in antiquo Monasterio sic nuncupato, vulgo Τὰ ἐξ μάρμαρα · i · sex marmora olim Patriarcharum fuit, nunc ab Armenijs inhabitatur.

VITA ATQVE ENCOMIVM
S. PATRIS NOSTRI EPHRAEM SYRI,

PER S. GREGORIVM NYSSENVM Episcopum, Magni Basilij Fratrem græcè luculenter descript. & ex eo Latinè reddita, ac Scholijs illustrata.

Econdita in diuinis Euangelijs similitudo, me ad propositum dicendi argumentum seriò cohortatur, linguamque silentij fræno constrictam soluit, ac cogitationum semitas velut spatiosos quosdam campos exæquat atq; adornat, currumque orationis ad iter aggrediendum promptum reddit & expeditum, dum clara voce hisce quodammodo exclamat verbis: Neque accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio, sed super candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo sunt. Quid verò ex ijs intelligendum sit, subiungit dicens: Sic luceat lux uestra coram hominibus: vt videant opera vestra bona. Numquid igitur reprehendendi meritò erimus, si negligentes atque ignaui silentio inuoluerimus illud, in quo celebrando magnos sumere animos ipse mandauit Dominus? Cùm enim sancti huius Patris vitam tamquã illustrem ac sole splendidiorem facem orbi accenderit, exponendamq; nobis proposuerit; non fert, vt illam silentio prætereuntes, sub modio occultemus: verùm in sublimi potius Ecclesiæ vertice reponamus, vt cunctis eluceat qui in hac totius orbis terrarum versantur domo: & qui ex illa lumen acceperint, cælestem patrem glorificent, atque collaudent.

Matth. 5. & Luc. 8. — *Metaphora elegans & accommoda.* — *Matth. 5. & Luc. 8.* — *Ibidem.* — *Metaphoræ vis notanda.* — *Matth. 5. & Luc. 8.*

Quamobrem non sic paternnm illius metuendum est vinculum, vt ipsius Domini mandatum spernatur. quin etiam ipsius laudationis initium inde capiendum fuit, tametsi in extremam orationis partem nos istud reiecerimus. Rem enim ipsam rectè inspicieti, illud haud prorsus videatur vinculum, quod humanam gloriam auersantem vetet exornare laudibus, aut sanè vinculum ad soluendum facile, obligatioque eiusmodi, quæ ad hocipsum potius præstandum impellat amantes. Nam ex quibus ille laudes se euitaturum arbitratus est, interdicti vinculo nostros conatus subuertens atq; impediens, ea nobis ipsa laudandi occasionem suppeditant. Cùm enim singulæ præclaræ animi ipsius dotes, vberem ad laudandum, materiam exhibeant; tum illud cùm primis, quòd laudibus non afficiatur. Optabat quippè non videri, sed bonus potius esse. Ex quo quidem vel solo, licet aliud nihil laude dignum præstitisset, collaudari profectò mereretur. Adeò enim laudibus se deiectari aiebat, vt eo vinculo vituperationem ex illis manantẽ obsignare maluerit, atq; euitare. Istud verò primum nostræ orationi stadium aperit, & clarè metam ostendit, ad quam dirigere cursum oporteat: ne temerè progredientes feramur præcipites, sed per viam incedentes regiam, consideremus admirandum illum Dei virum, prohibiturum non fuisse ne laudaretur, nisi laudibus se dignum cognouisset. Nam nullus, nisi valde insignis atque suspiciendus, cùm adhuc in vita maximis virtutibus præcellat, memoriam sui, obliuione apud posteros deleri iubeat. Et quemadmodum Paulus, prædicator gratiæ, auspex Ecclesiæ, os Christi, licet de se ipse dixerit: Non sum dignus vocari Apostolus. non tamen ideo effecit, cur minus Apostolus vocaretur: imò quantò ipse submissius de se sensit, tantò maiorem consecutus est gloriam. Sicque magnus noster hic Pater, quoniam prudenter

Hæc ideo dicit quia laudari, verbis Testamẽti sui vetuerat. — *Nota.* — *Prohibitio pe Testamentum facta.* — *1. Cor. 15.* — *Notanda.* — *A Simili.*

ac cautè ſeipſum laudibus indignum cenſuit, ideo deinceps laudibus celebrari promeretur.

Eccleſiæ conſuetudo.

Cùm ergo ea Eccleſiæ noſtræ conſuetudo ſit atque inſtitutum, vt virtutis cultores, propterea quòd eius partes amplexi ſint, coronentur; atque illi potiſſimùm qui ob humilem de ſeipſis exiſtimationem, ſpiritu ſublimes euaſerint; cùm

Luc. 14. 18.

ipſum dicat Euangelium: Qui ſe humiliat, exaltabitur. haudquaquam ſanè vituperandi, vel irridendi, aut reprehendendi ſunt, qui ſancti huius Patris virtu-

Metaphoræ accommodæ.

tes atq; encomia deſcribentes, ipſius nobis vitam tamquam ſpirantem, & animatam aliquam columnam erigunt. Quæ verò commemorauimus, nequaquam falſa eſſe prudēs auditor cognoſcet, ſi vbi peroratū fuerit, varia ipſius virtutum genera collegerit, ex quibus nos velut pretioſis ac diuerſis lapillis, auroque diſtinctam contexentes coronam, gratū atq; optatum Chriſti Eccleſiæ donum offeremus. Geſtit quippe illa ac gaudet eiuſmodi ſe muneribus decorari, quandocunque ſollennis memoria iuſti celebranda occurrit. Quapropter cùm ita

In anniuerſario die obitus, habita hęc videtur Oratio.

circulus ferat anni, vt hodie collaudandus ac celebrādus ſit nobis S. Ephræm, fieri nequit, quin ingenti cum gaudio monumentum iſtud, pignuſque amoris ſuſcipiat, & amplectatur.

Ephræm igitur ille mihi celebrandus eſt, qui cunctis Chriſtianis verſatur in ore. Ephræm inquam Syrus, neque enim illius nos pudet generis, cuius illu-

Ephræm fama, per totum orbē celeberrima.

ſtramur moribus. Ephræm, cuius vitæ atq; doctrinæ ſplendor, vniuerſo terrarū illuxit orbi. Nam in omni ferè loco, qui illuſtratur à ſole, cognoſcitur; illiſq; tantummodo incognitus remanet, qui magnū Eccleſiæ lumen S. Baſilium igno-

Gen. 2. & Eccles. 24.

rant. Ephræm notus ille reuerà Eccleſiæ Euphrates, cuius aquis irrigata Chriſtianorum multitudo, centuplum fidei fructum producit. Ephræm, fertilis illa

Præclara Ephræm Encomia.

Dei vitis, quæ dulciū inſtar racemorū, doctrinæ fructus afferens, Eccleſiæ filios diuina caritate nutriens explenſque, reficit atque oblectat. Ephræm, bonus & fidelis Eccleſiæ diſpenſator, qui virtutum rationes æqualiter conſeruis diſtribuens, Dei familiam prudentiſſimè adminiſtrat. Cuius quidem genus, atq; nobilitatem tum ab ipſo partam, tum à maioribus ſuſceptam, parentumq; glo-

Mundanæ laudes à Sanctis alienæ.

riam, ac ortum, & educationem, & ætatis incrementū, & corporis formam, & conditionem, & artes, & reliqua quæ ab externis ſcriptoribus tamquā maximi momenti in laudibus recenſeri ſolent, nos hic in medium proferre ſuperuacaneum arbitramur: cùm neque ſanctos homines ab eiuſmodi laudare rebus ſtatutum ſit. Et quamquam ad hunc collaudandum, inde etiam abundè nobis argumenta ſuppetant, non alijs tamen vijs ac rationibus, quàm quibus ipſe vita

Verę laudes, ac præmia quibus debeantur.

& doctrina illuſtrem ſe reddidit, coronam orationis contexemus. Veræ quippè laudes in ijs conſiſtunt, quæ in nobis ipſis ſunt poſita; atque illis debentur præmia, quæ ex noſtra proficiſcuntur voluntate. Earum autem rerum, quas commemorauimus, & vituperationes ſunt falſæ, & laudes ineptæ.

Pulchrè & ingenioſè dicta.

Quo enim pacto ex genere laudari volet, qui omnem mundi nobilitatem ac pompam deſpexit? & per optima opera, Dei filius fieri concupiuit? Quomodo ob patriam, ſe patiatur celebrari, qui totum mundum ad ſe pertinere non cenſuit? quique vt hoſtilem in maioribus & parentibus materiam gloria dulcem redderet, corporis affectionem, ipſamque animalem carnis tuniculam, tamquā celerrimos ad virtutem curſus impedientem, prorſus peſſundedit? Quo denique pacto, aut ex corporis incremento, aut educatione, aut ex artibus, alijs veius generis vitæ ſtudijs abiectis, ſe exornari ſinat; qui iam inde à pueritia in ſacrarum ſcripturarum meditatione educatus, & excreſcens, atque ex per-

Ephes. 4.

ennibus gratiæ fontibus bibens, ad menſuram ætatis Chriſti, vt cum Apoſtolo loquar, peruenire ſtuduit? Cùm ergo nouerimus magnum hunc noſtrum Patrē ridiculis ijs laudibus, quibus homines ſenſui ac corpori dediti capiuntur, cumulari nolle; ex proprijs eum laboribus ſaltem mediocriter celebrare conabimur: neque enim oratio eam habet naturam, vt ſupra vires intendatur.

Quam-

Quamobrem adnitemur, vt neque infantia præpediti, quæ de eo dicenda sunt, silentio inuoluamus: neque per semitam aliquam à Patrum institutis alienam incedentes, à via deflectamus regia: verùm inter vtramque transcurrentes, conueniens orationi nostræ temperamentum adhibeamus.

A quibus potissimùm celebretur Ephræm.

Virtutes, quibus conspicuus exstitit.

Cuiusmodi autem sunt illa, quæ ad contexendam eius laudationem nobis proposuimus atque subiecimus? actio nempe & contemplatio, quas virtutum examen consequitur, fides, spes, caritas. pietas erga Deum, sacrarum scripturarum meditatio, animi & corporis puritas, lacrymarum assiduitas, vitæ solitudo, è loco in locum secessio, malorum fuga, doctrina perpetua, precatio continua, humicubatio, & vitæ austeritas penè incredibilis, voluntaria paupertas cum humilitate singulari, misericordia humanam conditionem superans, zelus diuinus in eos qui rabie aduersus pietatem atque religionem inueherentur; cuncta denique, quibus ad Dei imaginem homo insignitur. Istis noster hic Pater decoratur laudibus: quæ commemoramus agnoscit: prærogatiuas has esse proprias, non eum latet: ac sermones hosce vt nobis non sibi vtiles, non contemnit. nam vel exigua de ipso enarratio, studiosis caussa complectendæ existit virtutis. Atque ista non aliunde, sed ex ijs, quæ in varijs ipse suis disseminauit scriptis, didicimus: ex quibus inquam, sedulæ instar apis, ex plurimis floribus fauum hunc spiritalē confecimus. Nobis verò hæc ipsa conantibus nequaquam subirascetur; quando scelestū dæmonē, qui multos vel in extremo agone supplantare solet, non pertimescit amplius: iam enim ad tranquillum peruenit portum cæleste, vbi nullas omnino procellas reformidat atq; tēpestates.

Greg. Nyssenus ex varijs Ephræm scriptis, eius composuit Vitam.

Abominatio eius, aduersus Arium, Sabellium, Apolinarium, Anomiū, Nouatum, pessimos hæreticos.

Ad fidem ergo quod attinet, nulla ex parte procul à pietate deflectēs, admodum rectè sentiebat, quod cùm eius ex scriptis, tùm ex Ecclesiæ de ipso existimatione probè cognouimus. nam æquè & falsam Sabellij confusionem, & insanam Arij diuisionem abominabatur. Nouerat autem quò se fines pietatis atque religionis extenderent. Sic quippè vnam, non confusam, sacrosanctamq; Trinitatem, & numero personarum diuidebat, & vnitate substantiæ coniungebat, vt neque diuinitatis inopiam Iudaicè contumelia afficeret, neque deorum multitudine, more Gentilium ac paganorum debaccharetur. Absurdissimam porrò Apolinarij opinionem sic detestabatur, vt omni conatu atque solicitudine eamdem ex quorumuis Christianorum animis euellere studeret.

S. Ephræm scripta, longè vtilissima contra hæreticos,

Quin & futiles, effrænatasque Anomiorum linguas varijs argumentis, scripturæque testimonijs penitùs repressit, summeque vtilia ac diuina nobis aduersum eos monumenta reliquit. Si quis verò in S. Ephræm disputationū cum Nouato, conflictu, cupiat audacissimi eius contueri stragem, aduersarij casum respiciat, oportet. Ibi enim vsqueadeò superiores in ipso certaminis congressu, nostri Doctoris vires inueniet, vt hunc Pancratiasten atque certatorem inuictum, illum autem mollem ac tamquam puerum nondum ætate firmatum dixerit. Neque verò illas dumtaxat, quæ vel tunc, vel antea zizaniorum hæreses ex malitiæ semine fuerant exortæ, fidei rectitudine propulsauit: verùm & eas quæ in futurum perniciosè pullulare poterant, propheticis oculis præuidens præcidit. Quotquot enim ab eo conscripta sunt volumina, demonstrationibus sunt plena. Numquam ergo veritatis hic filius, ab ipsa deflexit veritate: spem verò omnem in solo Deo defixam habuit, in quo, qui suas spes constituunt, præmia referunt. Quapropter & illud Psalmi, in cunctis suis factis, dictisque vsurpare solebat: In ipso sperauit cor meum, & adiutus sum. Quoniam sperantem in Dominum, misericordia circundabit. Et fiducia in Dominum, monti Sion similem reddit, summamque beatitudinem intus possidentem constituit, sicut ex ipsis addiscere licet prophetis, cùm dicat Dauid: Beatus vir, cuius est nomen Domini spes eius. Hieremias verò: Benedictus vir, qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia eius. Et erit quasi lignum quod transplantatur super aquas, quod ad humorem mittit radices suas, & non time-

Scripta S. Ephræm, demonstrationibus plena.

Psalm. 27.
Psalm. 31.
Psalm. 123.
Psal. 39.
Hierem. 17. & Psal. 1.

Esai.33. Esai.12. Heb.4.10. bit, cùm venerit æstus. Esaias autem: Dominus rex noster, ipse saluabit nos. Ecce Deus saluator meus, fiducialiter agam, & non timebo. quin & Paulus nos admonet, dicens: Teneamus spei nostræ confessionem: fidelis enim est, qui repromisit.

Iob 19. Diuina igitur hac, & reposita spe enutritus S. Ephræm, humana ac trãsitoria quæcunque spernens, sempiternã assiduè gloriã concupiscebat. Amorẽ verò in Deũ & proximum adeò seruauit studiosè, vt ex hoc decedens seculo, hæc inter postrema referret: par enim est ipsa eius verba tamquã omni demonstratione potiora, in medium producere. Nullo modo in tota mea vita (inquit) aduersus Dominum contumeliosus exstiti, nec sermo stultus è labijs meis egressus est. Neminem in omni vita mea maledictis oneraui; nec cum vllo planè Christiano homine contentiosum me præbui. O felicem linguam, quæ confidenter eiusmodi vocem emisit, quæ solis potissimùm Angelis, propter vitã ab omni materia mutationeque remotam, congruit: at nobis carni seruientibus, haud ita conuenit, nostræque naturæ vires magis exsuperat, quàm vt facilè exæquari factis queat. *Verba sunt hęc Testamenti sui.*

Comparatio ipsius, cum alijs. Et vt plurimùm labores, vitasque illorum explores, qui virtutibus clari fuerunt; vix tamen vllum huic simile puræ synceræq; caritatis indicium reperias. Si enim inter cunctas virtutes, maximè præcellit caritas; hanc ita noster hic excoluit Ephræm, vt nullus alius magis ex Patribus. Sed quoniam digna quisque proprijs factis accepturus est præmia, ne Patres patribus videamur conferre, ista alijs consideranda potius relinquemus. Neque etiam hæc ipsa comparationis caussa à nobis sunt dicta: sed vt populo clarè constet, nostrum hunc, aut verius vniuersæ ecclesiæ Doctorem S. Ephræm, ad supremum gradum in spiritali virtutum scala peruenisse. *Matth. 16. & Rom. 2. 14.*

Pietatem verò atq; religionem in vera sapientiæ possessione comparauit, secundum illud Iob: Ecce cultus Dei est sapiẽtia. per illam, vt paullò antè, illius puritatem fidei describẽtes ostendimus, quomodo S. Paulus in tertium ascendit cælum, æternamq; sibi nominis gloriam in Ecclesia parauit. Sacrarũ quoq; scripturarum huic ex Dauidica lucerna, accensa est meditatio, secundum istud: In meditatione mea exardescet ignis. Siquidem amor, cælestis contemplationis igne ipsum accendẽs, sublimium rerum ardorem excitabat. Nam omnẽ & antiquam, & nouã scripturã assiduo studio, vt quiuis alius studiosè versauit, accurateq; ad verbum est interpetatus. & ab ipsa procreatione mundi, vsq; ad postremum gratiæ librum, quæ abdita, quæq; arcana ac recondita erãt, spiritus adiutus lumine, commentarijs illustrauit. *Iob 28. &c. 2. Cor. 12. Psalm. 38. Studium S. Ephræm in explanandis scripturis. Nota.*

Neq; vero dũtaxat huius nostræ diuinitùs concessæ sapientiæ latices hausit, alijsq; impertitus est: sed etiam eas, quæ ad rectè ornateq; dicendi rationem, ac ad doctrinæ subtilitatẽ pertinent, artes atq; disciplinas quatenus ducebat vtiles, reiectis vanis stultisq; rebus, æquitatis lance actionem cõtemplationemq; ponderans, exercuit. Animi porrò corporisq; munditia, pro hominis natura, imò & supra conditionẽ quasi humanam (cùm sit gratiæ donum) excelluit. Reuerà enim animo quidem imperabat, corpore autẽ resplendebat, perturbationemq; dominam circumferebat. quod ipsum ex insidijs, quæ ei (sicut memoriæ est proditum) ab impudica structæ sunt muliere, satis confirmatur. Nam cùm ea tãquam esca quadam malitiæ, ad fallendum insignem ac rarum hunc virum homicida Belial vsus esset: tantum abfuit, vt quod sperarat, consequeretur, vt etiam aduersus ipsum insidiatorem, eam ipse decertantem in conflictu constituerit. Siquidem cohortationibus, atq; admonitionibus, diuinarumq; rationũ quasi incantationibus, ipsam conuersam ad meliorem frugem perduxit: & ex impudica pudicam, ex lasciua grauem, ex inquinata puram castamq; reddidit. *Ephræm eloquentia, & doctrina. Animi & corporis in eo puritas. Insidiæ impudicæ mulieris. Scortum resipiscit.*

Metaphora per elegans. Iam verò diffluentes ac perpetuas ipsius lacrymas referre volenti, verè oboriuntur lacrymę: cùm vix absq; lacrymis, eius lacrymarum pelagus liceat transfretare.

fretare. Nam ficut cunctis hominibus citra intermiſſionem, ſpiritum ducere eſt propriũ: ita beato Ephræm aſſiduè lacrymas profundere, natura quodammodo videbatur inſitũ. Nulla quippè dies, nulla nox, nulla diei noctiſq; pars, nullumq; breuiſſimi tẽporis momentum fuit, in quo non vigiles ipſius oculi lacrymis cõſpicerẽtur profuſi. Nunc enim communes, nunc priuatas, vt aiebat, calamitates, abſurditateſq; deplorabat. Suſpirijs porrò, oculorum flumina prudenter inhibebat, aut potius oculorũ fluminibus ſuſpiria excitabat. Eratq; rei vtriuſq; progreſſus admirabilis, licet alioquin vtrumq; alterius videretur cauſſa. Profluebant quippè ipſi lacrymæ, multiſq; incognita erat cauſſa. Cùm enim tempus illas non auferret, ſed mutua quadam viciſſitudine, & lacrymæ ſuſpiria, & ſuſpiria lacrymas exciperent, alterutrius cauſſa latebat. Illud verò cognoſcet, quiſquis ipſius ſcripta euoluerit. Neq; enim tantummodo, vbi de pœnitentia, de moribus, de rectis vitæ inſtitutis agit, ipſum plangentem ac ſuſpirantem inueniet: verùm & in ipſis laudationibus, quas plerumq; omnes multa aſpergere ſolent hilaritate. Hic verò eumdem ſe vbique præbuit, aſſiduèque lugendi munus, vt diuitias expetiuit. Vnde & nunc ferè cunctos ipſius ſermonũ auditores, ad veram amplectendam vitam reuocat: tantam ipſius mixta lacrymis vim continet oratio. Quis enim ita duro & adamantino eſt corde, qui eius verba audiens, non manſuefiat, morumque aſperitate abiecta, ſuis ipſius peccatis ex animo non doleat? Quis adeò ferus eſt & immitis, qui ſalutarem eius doctrinam auribus percipiens, tempus non deploret, quod perperam trãſegit? Quis adeò immanis atque crudelis; qui ſimul ac verba eius quouis melle dulciora guſtauerit, non ſe mox mitem, amabilemque omnino exhibeat? Quis abhorrens à lacrymis, ita ſe tradidit voluptatibus, quin vel modicis illius verbis auditis, retributionem illam, quam pro vita anteacta accepturi ſumus, in memoriam reducens, non lamentetur ac lugeat?

Lacrymę ꝯ gemit S. Ephrem

Nyſſenus oſtendit ſe ſcripta E. pluima legiſſe.

In rebus fieri nequeuntibus, illud paſſim vſurpãt prouerbij: Lapidi miſericordiam perſuades. at iſtud fieri poſſe, nos experimento edocti didicimus. Sanctus quippè hic ſenex, animos quos ob malam obſtinatamq; duritiem lapides dixeris, planè emolliuit ac fregit, flexitque vt voluit. Quis enim eius de humilitate orationem legens, non omnem mox de ſe exiſtimationem, ſtultamque arrogantiam deponat, ac ſe omnium abiectiſſimum confiteatur? Quis ea, quæ de Caritate cõſcripſit, lectitans, non ſic accendatur, vt ad quoduis etiam ſubeundum periculum, paratus ſit? Quis illa euoluẽs, quibus Virginitatem laudat, non ſe Deo caſtum corpore animoq; offerre contendat? Quis audiens, vel legens eius Sermones, quibus Iudicium extremum, ſiue ſecundum illum Chriſti aduentum deſcribit, non ita corde & animo afficiatur, quaſi ad illud iudicium iam iam ſiſtendus eſſet? metuq; repẽtè ſic exhorreſcat, ac ſi aduerſus ipſum ſententia Iudicis feratur? Nam ita futurum iſtud Dei iudicium accuratè ac plenè expreſſit, & ob oculos omnium ſtatuit præclarus ac Sanctus hic vir; vt ad eius cognitionem aliud nihil videatur deeſſe, niſi vt res ipſa agatur, ac coram fiat.

Prouerbium.

Metaphora elegans.

Citantur varia ſcripta Ephrem.

Cùm ergo in talibus de Iudicio cogitationibus, Beatus ipſe ſemper occuparetur, mundum & quæcunque in eo ſunt effugit. Procul verò receſſit fugiens, ſicut ſcriptum reperitur, & manſit in ſolitudine, Deo & ſibiipſi vacans, indeque virtutum præmia referens. Rectè enim iam nouerat, eos qui ſolitariam amplectuntur vitam, ex turbulentis ſeculi huius perturbationibus atque procellis liberari, & ad quietis tranquillitatiſq; portum feliciter peruenire, vbi conſuetudine perfruantur Angelorum; mentibuſque ſublimes, quantum licet, rapi ad contemplationem Dei. Quando porrò Spiritus illum commonefaciens, ad multorum ædificationem ſic diſponebat, vt loca mutaret, non reſiſtebat, ſed humiliter obſequebatur: erat enim iuſſis mandatiſque Dei, ſi quis alius, obtemperans. Vnde patriam, ſicut magnus ille Abraham, relinquere iuſſus, Edeſſenorũ vrbem petijt: neque enim conueniebat, vt ſub terra diutius Sol occultaretur.

Pſalm. 54.

Solitudinis fructus, in vitis ſanctis.

Prompta eius obedientia.

Gen. 12. & Act. 7.

Hisce verò de caussis eò concessit, vt loca ibi sancta inuiseret, tum vt sapientem aliquem conueniret virum, ac cognitionis ipse fructum vel caperet, vel alijs præberet.

Edessam venit.

Ad eam igitur dum appulisset ciuitatem, & Iam portam introiret, loco sapientis viri, quem optarat, scortum sibi obuium habuit: in quod spectaculum permolestum cùm præter exspectationem incidisset, tamquam spe sua deiectus, oculos auertebat. At contrà, improba fœmina defixis in eum oculis inspiciebat. Cui Ephræm: O mulier inquit, dic mihi, cur me vsqueadeò intueris? At illa promptè: Quoniam inquit, ex te viro ego sum; tu autem me ne respicis quidem, sed in terram ex qua sumptus es, oculos tuos retorques. Quam quidem inexspectatam responsionem, vehementer sibi profuisse, vir sanctus ac prudens confitebatur, quapropter infinitam Dei potentiam laudauit, qui interdum ea, quæ speramus, præter spem nobis elargitur.

Responsum sane egregium.

Cæsaream, ad S. Basiliū venit.

Inde Cæsaream Cappadociæ diuino ductus spiritu, ipsum ibi os ecclesiæ, auream scilicet illam doctrinæ lusciniam, Basilium vidit atque cognouit. Quem senex intuitus, multis faustis cœpit venerari vocibus. Siquidē perspicaci mentis oculo, conspexit refulgentē† columbam humero ipsius insidentem dextero, verbaque sapientiæ subministrantem, atque ipsum ea populo depromentem. Ex qua quidē ardua ac veneranda colūba instructus ille, sancti huius Patris cognouerat peregrinationem, eumque esse Ephræm illum Syrum. Peropportunè igitur ambo, mutua inter se fruebantur consuetudine; ita vt laboriosa illa peregrinatio ipsi Ephræm inutilis non exstiterit.

† al. albam columbam.

Malorum fuga.

Naturalis porrò vitæ innocentia, malorum ipsi ostendebat fugam: nam ex ea discebat & meliora prospicere, & deteriora euitare, atque illas sententias ac rationes eligere, quæ puræ essent, quæque ad excolendam honestatem conferrent, & docendi vsum nequaquam impedirent. Abundanter quippè Sancto seni concessūm à Christo erat sermonis talentum, quod cùm ad mensas cordium plurimis impertiretur, ei tamen cum primis profuit. Fertur autem hæc, ipse de se dixisse: Sibi, cùm primùm è tenera illa excederet ætate pueritiæ, arcana eiusmodi cōtigisse visa. Ipsi etenim †iuxta linguam, admodum fructifera enasci videbatur vitis, quæ quidem ita excrescebat, vt vniuersum terrarum repleret orbem. Cuncta autem cæli volatilia aduentabant, & de fructu eius comedebant. Ipsa autem vitis, quantò plures volucres decerpentes fructus excipiebat, tantò amplius racemis abundabat. Aliud præterea quod ad ipsum pertineret, alius quidam se conspexisse testatus est: Angelorum scilicet copiam descendentem è cælo, volumen intus ac foris conscriptum detinere manibus. Sic verò sanctam illam colloqui visam esse aciem: Quis putas, volumen istud in manus accipiat? Et hos quidem hunc, alios illum, alios verò alium ex præstantioribus eo tempore hominibus respondisse. Deinde autem post omnium subiecisse probationem. Isti quidem sancti, ac ministri Dei sunt: sed hoc volumen in manus accipere nequeunt. Cùmq; iam varios ex tunc viuentibus nominassent, neque quisquam ex ijs placuisset, demum communi omnium consensu in eam pariter conuenerunt sententiam, vt dicerent, à nullo alio istud volumen in manus posse sumi, præterquam ab Ephræm Syro. Tuncque cælestes Angelos idem conspexisse fertur, Ephræm volumen tradere; noctuque surgens ad Ecclesiam, visum illud conspiciens, perrexisse. Auditoq; ipso Ephræm, qui tunc insignem gratiaq; plenam habebat orationem, quid visum illud designaret, cognouisse, Deumque collaudasse, qui tam præclarū dicendi donum viro sancto tribuisset. Tantam enim sapientiæ abundantiam largitus illi Deus fuerat, vt quantumuis ei perpetui quasi verborum fontes suppeterent, rebus tamen explicandis pares nequaquā essent. Illudq; non tam linguæ tarditate, quàm cogitationis celeritate accidebat: lingua enim cogitandi aliorū vim exæquabat, attamen tardior erat, quàm vt ipsius sententias adsequi posset. Vnde magnus senex, singula-

† al. Ipsius enim ex ore, &c.

Viso Ephræm adhuc pueri.

Alia Visio.

Visionis declaratio.

Eius maxima dicendi copia.

gulare quoddam à Deo eloquendi donum efflagitabat, hisce verbis: Largire Domine, flumina gratiæ tuæ: Siquidem doctrinæ profunditas, linguam ipsius absorbebat, vt sensa animi efferre nequiret, cùm muneri concionandi instrumenta ad disertè dicendum opportuna deficerent.

Conciones porrò ipsius, aliud nihil nisi precatio interpellabat, precationemque iterum conciones excipiebant. Vnde fiebat, vt cùm in ea successiuè totus incumberet studia, assiduè in diuinarum rerum contemplatione occuparetur. Nam ipsum quidem corpus inedia atq; abstinētia domitū, ita confecerat, vt rationi quasi dominæ obtemperans, non magis, quàm si emortuum esset, voluptatis vllum sensum haberet. Cumq; ad ea, quæ non decent, obeunda, immobile languesceret, illis tamen quæ animarum conferunt saluti, perficiendis robore præstabat. Quid? quòd ne noctes quidem, somniorum simulacris atque imaginibus sæpè decipientes, ei virtutis ac pietatis cursum in vllo interrumpebant? nam quē aggredientes exceperant sobrium, eumdem recedētes vigilantem relinquebant; illudque sedulò curantem, ne manus principis istius ipsum somno oppressum deprehenderet. Tantum verò temporis quieti tribuebat, quantum vitæ degendæ necessarium ducebat: ne naturali penitus sublata vicissitudine, caro violentam dissolutionem sustineret. Cùm autem varia essent quæ ab oculis eius somnum depellebant, tum illud in primis, quòd asperam ac duram vitam agens, multisq; modis corpus suum affligens, humi etiā cubaret, nam hisce potissimùm rationibus, somni affectio excuti solet. Paupertatē porrò tantam seruabat, quātam vel sanctis ipsis audis fuisse Apostolis. Quapropter si quis eum paupertatem colentium exemplar appellarit, haudquaquam à veritate aberrarit. Dulcissimam sanè prorsusque beatam illam nobis vocem, velut paupertatis magistram, hinc in cælum emigraturus, reliquit, qua aiebat: Nec crumena, nec baculus, nec pera Ephræm vmquam fuit. Numquam aurum, aut argentum, aut vllam rem aliam possedi. nam bonum Regem ad suos dicentem discipulos audiui in Euangelio: Nihil in terra possederitis. quamobrem nulla me rerum eiusmodi cœpit cupiditas. Gloriæ igitur, & pecuniæ contemptor cùm esset, ac præstātiora amaret; ad ipsos Apostolos in eo suo cursu quàm proximè accedere nitebatur.

Quid verò animi ipsius submissionem cōmemorem atque humilitatem; cùm ea ipsa virtus passim in cunctis eius sermonibus ac scriptis, sese singulariter ab eo fuisse excultam quodammodo clamitet? Quando enim vmquam ad arrogantiæ, elationisque lapidem pes eius offendit, qui lacrymas lacrymis prouocabat, ac cinerem tamquam panem manducabat, & aspera atq; inamæna vita (vt sacra illa personant verba) poculum cum fletu miscebat? Quique ab omni vana, atque mundana abhorrens gloria, cùm in hac adhuc peregrinaretur vita, si à quoquam se laudari animaduertebat, ægro animo ferens, aliumque aliàs colorem capiens, atque oculos in terram demittens, tenui ac subtili madebat sudore, altoque silentio tamquam verecundia linguam præpediente, corripiebatur.

Iam autem hinc ad beatam cælestemque illam emigraturus vitam, graui quodam interdicto illudipsum vetans, dicebat: Nulla Ephræm cecineritis carmina; nullamque laudationem adhibueritis. Ne me cum pretioso sepelieritis vestimento; neve priuatim corpori meo constitueritis tumulum: mihi enim cum Deo conuenit, vt inter peregrinos commorer. Aduena quippè sum ego, & peregrinus, sicut omnes patres mei. Sicut ergo aliarum virtutum, ita huius etiā eximia atque præclara habes indicia. Eorum enim quæ ad eleemosynam, & commiserationis affectum pertinent, hunc non effectorem dumtaxat, sed & doctorem exstitisse, veritatis præscriptio, lexque ipsa confirmat. Nam cùm ex perfecta, quam amplexus fuerat paupertate, reliquum nihil haberet, quod egenis impertiretur, frequentibus tamen cohortationibus alios ad misericordiæ ope-

[Marginal notes:]
Catalogus virtutum S. Patris Ephræm.
Abstinētia eius admiranda.
Noctium phantasmata quomodo eludebat.
Vigiliæ ipsius.
Humicubationes.
Paupertas voluntaria.
Verba ista in eius Testamento reperiuntur.
Matth. 10. & Luc. 9.
Humilitas incredibilis.
Psalm. 101.
Cōtemptus humanæ laudis ac gloriæ.
Verba sunt Testamenti sui.
Psalm. 38.
Benignitas in pauperes.

ra commouendo, eleemosynas erogabat. Erat quippè ipsius oratio, licet vultus non conspiceretur, tamquam diuinitùs fabrefacta quædam clauis, diuitum thesauros recludens, & indigentibus necessaria suppeditans: aspectusque eius angelicus sufficiens erat, qui per se absque vlla oratione intuentes ad commiserationem permoueret. tanta in eo conspiciebatur tum simplicitas, tum mansuetudo, tum probitas. nullusque adeò reperiebatur impudens, qui non ipsum inspiciens, rubore quodam perfunderetur atque verecundia, ac seipso melior non redderetur, atque modestior.

Sermonis efficacia in Ephræm.

Vultus ad commouẽdum idoneus.

Et quamuis ita multa in hoc viro perfecta exstiterint, ne quis ob id existimet absolutam ei rerum Ecclesiasticarum defuisse cognitionem. Neque enim eatenus dumtaxat illã attigit, vt dicendo alios erudire posset; sed tam pietatis atq; religionis instituta, quàm ea, quæ illis repugnant, omnino adsecutus est: illa quidem ad instruendum populum, hæc ad coarguendos hæreticos. Bono quippè zelo in illas pietatis inimicas bestias ferebatur. Siquidem sermone quodam, qui fama etiam potius quàm scriptis ad nos deuenit, vnde ipsum veritatis studiosissimum exstitisse, facilè intelligi poterat; Apolinarium leuem, imò dementem atque insanum nuncupabat, qui res nouas moliens, multa impia, scripturæq; sacræ aduersantia duobus cõprehensa libris, è suo eructans ventre, admodum insulsè ac temerè proloqueretur. Illos verò libros, cuidã, quam in delitijs habuisse ferebatur, fœminæ adseruandos cõmiserat. Quæ cùm Magno innotuissent Ephræm, ipse eiusdem se opinionis esse confingens, fœminam quæ libros custodiebat, adijt: & de se, quis sit, & quàm fausta ei, ex eremo adferat, patefecit. nonnullaque fortè id genus alia adijciens, tandem rogat, vt præceptoris sibi scripta, publicæ vtilitatis caussa exhibeat, vt nobis scilicet, quos tunc hæreticos vocabat, repugnare commodius posset. Quibus capta verbis fœmina, eumque ex illis vnum, qui Apolinarij sustinerent partes, reputans, libros præbuit, eos tamen sibi celeriter restitui deprecans. Ceterùm magnus hic Iacob, dementem supplans Esau, ac flagitiosa illa primogenita rapiens, prudenter oppressit: nam piscis glutino omnes illinens, ita folium folio connexuit, vt cùm pars vna ab altera ob firmam coniunctionem, planè seiungi nequiret, in vnam quasi tabulam singuli libri apparerent redacti. Sicque eos mulieri, à qua commodato acceperat, reddidit. quæ quidem artificij eiusmodi, vti mulier, ignara, cùm formam eorumdem exteriorem saluam cerneret, quid intrinsecus esset, diligentius inspicere neglexit.

Ephræm zelus, aduersus Apolinarium hæreticum.

Eadẽ de libris, repetũtur apud Metaphrasten.

Gen. 25. 27. & Heb. 11. 12.

Nota.

Dies verò haud ita multi elapsi erant, cum orthodoxis quibusdam defertur sanctus senex, qui Apolinarium acciuisset, & cum eo sermones contulisset. In iudicium itaque vocatus, impijs illis libris fretus, ad statutum diem venit. ac dicere quidem pro se, quòd graui iam premeretur senio, renuit: postulauitque ideo sibi proferri libros, vt ex illis respondere posset, atque contradicere. Cùm ergo istius delatoris, socij fremẽtes in medium libros produxissent, inueteratus ille dierum malorum iniustitiæ iudex, vnũ ex ijs in manus sumens, aperire atq; explicare nitebatur. Sed quòd glutino vinctus non cederet, ad partem eius mediam aperiendam est aggressus; eamque ipsam eodem conglutinatam modo inuenit. Quare sua illa, ex priore libro frustratus spe, ad alterum se contulit, quem quidem totum ita firmiter connexum cernens, vt prorsus explicari nequiret, tanto rubore atque pudore suffusus est, animoque vsqueadeò perturbatus, vt ex eo consessu abiens, quasi mentis atque consilij inops, & examinatus, in morbum prolapsus sit, illamque ignominiæ notam ita ægrè ac molestè tulit, vt parum admodum abfuerit, quin tum mortem obiret.

Apolinarius impijs suis cõfisus libris, ad iudiciũ venit.

Allusio ad Dan. 13.

Apolinarij hæretici extrema cõfusio.

Talis autem pietatis zelo exstitit magnus noster Pater & Doctor S. Ephræm. nam aliàs mansuetum se præbens ac mitem, cùm nulla decertandi necessitas vrgeret; aliàs acerbum ac grauem, cùm fidei periculum immineret, cuncta prudenter pro temporis ratione moderabatur. Et ex hoc quidem zelo, non minus

Zelus & labores pro fide.

nus

nus quàm ob multa ieiunia, ac lacrymas, continuasque preces commendandus est: atque haud scio, an propterea etiam magis, quòd ista in eo vno concluderentur, ille ad vtilitatem quoque communem pertinebat. Quemadmodum enim verum insignis alicuius venatoris specimen exhibetur, cùm bellicosas insequitur feras; bonique gubernatoris virtus se prodit in tempestate aduersa: Medici prudentis in grauioribus morbis; militis strenui in ipso pugnæ discrimine: ita quoque pietatis ac religionis studiosum virum, magna ac difficilia pericula ostendunt, cùm & se, & alios ex insidijs periculisque eximit. Nullum sanè virtutis genus à veteribus excultum est, in quo hic etiam non excelluerit. Quare & animum ipsius, vtilitate, dulcedine, atque iucunditate scaturientem, fonti quacunque aquarũ abundantia fluenti similẽ dicere possumus, vel prato diuersis fragrantibus floribus resplendenti, vel cælo varijs stellarum luminibus distincto, vel Paradiso, quẽ in Edem fuisse audis, innumerabili frugiferarum arborum copia, decorato: (ita tamen vt serpenti maligno, communisque exilij auctori, nullus omnino in eum aditus detur) aut si quid aliud venustum, amœnumque multis varijsque bonis cohonestauit natura; talem quoque beatum illum magni Ephræm animum, plurimis vndique virtutum generibus exornatum puta. Nam semper vir ille admiratione dignus, in eam incubuit curam, vt perfectum absolutumque cuiusuis generis virtutum chorum possideret, ac quibus reliqui singulis antecelluerunt, ea cuncta solus ipse adsequeretur.

Pulchra à similibus Comparatio.

Ephræm omni virtutum genere clarus.

Cõparationes.

Gen. 2. 3.

Siquidem vt sacerdos, eum qui inter iustos primus recensetur, Abel, imitatus: non ex ouium gregibus, neque ex adipe sacrificia Domino obtulit, verùm absque sanguine, rationabile obsequiũ vitæ puritate sacrificauit, ea dumtaxat re Abel dissimilis, quòd à nefario homicida vt ille peremptus nõ fuerit, sed inimici Dæmonis euitans laqueos, superatis insidijs ad vitam omni fine carẽtem, sicut ille, peruenerit. Enos porrò spem sic æmulatus est, vt non solùm Domini Dei sui nomen inuocauerit, verùm & alios, vt idem illud implorarent, edocuerit. Enoch autem vt similis redderetur, operam dedit, non quidem admirandã eius è terra in Paradisum translationem atq; secessum, sed ex materiæ perturbatione in spiritum transitione, æmulando. Noe etiam similis exstitit, non quidem modicam in arca lignea generis conseruationem, at suam potius animi incolumitatem procurans, vt vitæ procellas tutius subterfugiens, nullum virtutis naufragium pateretur. In plurimis quoque, Abrahæ æmulator fuit; atque vt fidem, mansuetudinem, & amorem in Deum taceam, in eo potissimùm, quòd quemadmodum propriam terram atque cognationem ille, ita quoque hic noster Ephræm mundum effugit, & in suo corpore vnigeniti sacrificium expressit, Deo seipsum consecrans, & membra quæ super terram sunt, mortificans. Isaac verò imitator exstitit, propter mortem quam prompto tranquilloque subire paratus erat animo, non tamen inferente patre. quin & quotidie, instar Apostoli, corpore quidem fructum, quod attinet ad propositum, percipiebat, spiritu autẽ Deo, ob castum corporis velut in ariete sacrificiũ, viuebat. Iacob porrò æmulator fuit, supplantando ipsum Esau, hoc est, hæresum parentem, ac primogenita, id est, recta Ecclesiæ decreta, accipiendo. In eo præterea, quòd non scalam à terra ad cælum vsque pertingentem, sed oblongam ignis columnam, pulchriorem mysterij profunditatem indicantem conspexerit. quodq; hic discipulis, quemadmodum ille filijs, ex hac emigraturus vita, benedictiones impartitus sit; quas qui pronus excipiebat, magni illius Iacob esse arbitrabatur. Verùm ipsius Ioseph similitudinẽ, vel maximè expressit vitæ integritate & corporis castitate: multò autem magis, per hoc, quod sicut ille triticum, ita hic verbum salutis communicauit.

Gen. 4. & Heb. 11. &c.

Gen. 4. & 1. Iohan. 3.

Gen. 4. 5.

Gen. 5. Heb. 11 Eccle. 44.

Gen. 6. 7. 8. Eccl. 44. & Heb. 11.

Gen. 12. Act. 7. Heb. 11. &c.

Coloss. 3. Gen. 22. & Heb. 11.

Philip. 1. & 1. Cor. 15.

Gen. 25. 27.

Gen. 28. 33.

Gen. 47. 48.

Gen. 49.

Gen. 44.

In non paucis quoq; Moysi simillimum sese præbuit: nam & ipse Pharaonem Diabolum fugit, & commoratus est in solitudine, Deumque vidit, quatenus

Exod. 2. Psalm. 54.

con

S. Ephræm, in quibus Moysi similis. contemplatione videri poteſt. Reſque admirandas peregit, ac doctrina ſe ducem atque magiſtrum populo exhibuit. Aegyptiosque decepit, eorum diuitias ſutripiens, hæreticorum ſcilicet libros, de quibus ipſe triumphauit. Falſum Exod. 14. 15. Pſal. 117. 135. quoque ac potui minimè conueniens infidelitatis mate diuiſit, populumque fidelem in magno numero traiecit. Pharaonis verò exercitum, impiam nimirum Exod. 17. calumniatorum progeniem proſtrauit atque oppreſſit. Et Amalec (ſi quem hæreticorum eo nomine appellare velis) in fugam vertit, ac profligauit. Legem benè chriſtianeque viuendi à Deo accepit, & nobis vniuerſis eam tradidit. Exo. 24. 25. &c. Tabernaculi exemplar in monte contemplatus eſt, non Moyſis, ſed horrendi illius iudicij futuri. Sacerdotes conſtituit, ac de ſacrificio leges præceptaque Deut. 8. Exod. 16. tradidit. Aquam è petra eduxit, dum corda lapidea ad lacrymas fundendas Pſal. 77. 104. 113 commouit. Pane cæleſti, ſicut ille, abundè populum pauit, caritatis nobis ſermones proponens, quibus maximè corroborantur animi, & ad ſumendum cum fiducia diuinum ac ſacrum hunc panem, qui pro noſtra ſalute huc è ſinu patris Num. 11. & Exod. 16. Pſal. 77. venit, accenduntur. Coturnices quoque fidelibus vt ille, exhibuit, oſtendens quonam pacto per Dei recordationem in cælum ſeſe tollant, ac quæ ibi ſunt pulchra, contemplentur. Et hoc quidem modo atque ratione, ſi quæ Pater hic grauiter ac ſtrenuè geſſit, cum priſcorum actionibus conferre lubuerit, illis nullatenus inferiorem comperies.

Eccles. 46. & Pſal. 113. Ipſe namque vt Ieſus Naue, Iordanem quoque diuiſit, cùm clauſas diuitum manus benignitate aperuit, ac populo terram non quidem abiectæ huius pro- 1. Reg. 3. miſſionis, veròm cæleſtis regni diſtribuit. A ſua infantia, vt Samuel, cõſecratus eſt Deo, diuinamq; vocem vt ille, audiuit. Sicut Elias, ſacerdotes turpitudinis 3. Reg. 18. & 4. Reg. 1. 2. &c. coarguit, ignemque diuinum orationis ſacrificio, non ſemel, ſed ſæpius deduxit: igneoque virtutum curru, non in æthera, ſed in ipſum cælum ſublatus 4. Reg. 2. eſt. Sicut Eliſæus, duplicem ſpiritus gratiam conſecutus eſt. Sicut prophetæ, diuinæ viſionis munere ac gratia donatus eſt. Quin & ipſa me mouet ratio, vt Matth. 11. & Luc. 7. eumdem hunc vel cum illo, quo inter natos mulierum nullus perhibetur exſtitiſſe maior, comparare audeam: cum illo inquam, qui inter legem & gratiam Ibidem. fuit medius. Siquidem hic, vt præcurſor ille, eremũ coluit; & ad eum quoque factum eſt verbum Dei. ac preconẽ agens, pœnitentiam docuit. Sicut Paulus Act. 9. 13. 14. &c. autem vas electionis, varias tribulationes atq; tentationes pertulit; pœnitentiæque ſemina, vt ille fidei, ſedulò ſparſit. Sed quid neceſſe eſt, hunc cum Sanctis ſigillatim conferre; cùm eius rectè factis totus terrarum orbis ſit plenus? Notanda. prolixior autẽ oratio ſuperuacanea ſit, cùm ipſa ſatis appareant opera. ipſaq; verborũ multitudo fidẽ infirmare videatur, quaſi non ſatis ex ipſis rebus declarentur virtutes, ſed ſermonis adhuc auxilio indigeant. Quapropter operæpretiũ fuerit, vt quod ſummopere animos noſtros oblectabit, admirabilem ſcilicet ipſius ex hac mortali vita exitum, deinceps exponamus.

Exitus eius ex hac vita, cuiuſmodi. In cælum ergo iam perrecturus Sanctus hic vir, ijs qui tunc ibi aderant, mandabat, ne pretioſo cum veſtimento corpus ſuum ſepelirent. Et ſi quis amantior ſui, tale quidpiam cogitaſſet, conſilio in melius commutato, hoc ipſum, quod ſepulturæ cohoneſtãdæ decreuiſſet, pauperibus impertiretur. Cùm igitur vnus eorum, qui aderant præcipuæ nobilitatis vir, magni ſanè pretij veſtimentum Res formidine plena. paraſſet, quo ſancti ſenis corpus amictum ſepulturæ traderet; poſtpoſito ipſius quod audierat mandato, piumque magis ac pauperibus præferendum honorẽ quem ipſe excogitauerat arbitrans, veſtimentum pauperibus elargiri diſtulit. Quamobrem mox à maligno correptus Dæmone, quòd mãdatis non paruiſſet, Pœna inobedientiæ. grauiſſimas pœnas dabat, ſeq; ante lectulum in quo vir ſanctus decũbebat, ote feruentes agens ſpumas, dilaniabat. Ad quem clementiſſimus cõuerſus ſenex: quidnam, inquit, admiſiſti ò homo, vt in hoc periculum conijcereris? Ille verò Confeſſio & accuſatio ſui. ſenis mandato excitatus, licet eius menti tenebras cacodæmon offudiſſet, ſecretum, quod apud ſe conceperat non obtemperandi iuſſis ipſius, conſilium patefecit.

refecit. Quem confitentem benignissimus vir commiseratus, manuum impositione & precibus hominem protinus ab illa affectione liberauit, & pristinæ sanitati restituit, eumq; sic est allocutus: Perfice, homo, quæ dudum promisisti.

Miraculum, hominis à dæmone liberati.

Quo quidem demonstrato miraculo, cùm iam vitæ finis immineret, eos, qui tunc aderant, multis pijs commonitionibus ad virtutis studiũ atq; amorẽ cohortatus, vt postrema eius declarant verba, ad tranquillum æterni Regni portum feliciter emigrauit, sanctaque ac Deo grata accessione, numerum beatorum, qui ab initio fuerant seculi, cumulauit. Nam in cælestibus anima ipsius consedit tabernaculis, vbi Angelorum sunt ordines, vbi patriarcharum populi, vbi Prophetarum chori, vbi Apostolorum sedes, vbi Martyrum gaudium, vbi piorum lætitia, vbi Doctorum splendor, vbi celebres primogenitorum cœtus, vbi puræ lætantium voces. In sanctum illum locum, felicissima beati clarique Patris Ephræm anima peruenit, vbi ea reperiuntur bona, in quæ ipsi desiderant Angeli prospicere. Arbitror verò cùm in cælũ ipse ascenderet, singulas quas in hac vita excoluerat virtutes, præcessisse, ac res illas reconditas & speciosissimas, quæ mortalibus cerni nequeunt oculis, demonstrasse; omniumque excellentissimam caritatem sic ad eam accedentẽ dixisse: Intuere dilecta anima, pulchritudinem, quam tibi comparaui; simulque delitias ostendisse. Moxque accurrentem humilitatem, ita eam compellasse: Aspice, anima Deo cara, cuiusmodi ego tibi locum exornaui. Tum ceteras omnes sigillatim recensuisse, demonstrasseq; præmia, quæ iam inde, cùm ab ipsa adhuc in corpore excolerentur atque exercerentur, in futurum comparabant. O decantanda, & imitatu dignissima † emigratio. O mors, lacrymis non indigens. O separatio, optatam societatem concilians. O transitus, cuius transeuntem, minimè pœnitet. O funus, omnis doloris atque molestiæ expers. Dum enim ipsius mores suspicimus, consolationẽ inde percipimus. Aliorũ quippè hominum mors, illis qui relinquuntur, lacrymandi præbet caussam: Sanctorum autem, lætitiam nobis celebritatemque conciliat. quare ista non dicenda mors, sed potius transitus, & ad vitam hinc meliorem emigratio.

Allusio ad verba Testamenti sui. *Eius hinc in cælum emigratio.* *1. Pet. 1.* *Virtutum occursus, atque congratulatio.* *† al. peregrinatio.* *Consolatoria planè verba.* *Trãsitus potius, quàm mors.*

Hæc sunt, quæ tibi, Patrum optime, Ecclesiæque Doctor clarissime, laudum præconia offerimus, non ea quidem pro dignitate, neque indigenti tibi. quam enim afferre queat gloriam oratio, quæ laudati meritis planè superatur? Verùm propter viuentium potius vtilitatem atque consolationem. nam bonorum atque præstantium virorum encomia, sicut stimuli quidam ac faces hominum animis admotæ, vehementer ad benè beateque viuendum, eos impellunt atq; inflammant. Hanc verò laudandi prouinciam alacrius suscepimus, cùm varijs alijs adducti rationibus, præter vitæ doctrinæque tuæ famam toto terrarum orbe celeberrimam: tum cura illa, quam in homine eiusdem nominis liberando adhibuisti. Ille siquidem nos ad subeundum hoc onus impulit, qui à posteris Ismael in bello captus, & longius à patria diu commoratus, cùm iam ad eam redire desideraret, viamque commodam ignoraret, singulari ope tua, aptã ad salutem rationem inuenit, & quod diu concupiuerat, adeptus est. Cùm enim in maximum vitæ discrimen adductus esset; (quòd omnes viæ Barbarorum interclusæ copijs tenerentur) te nomine dumtaxat inuocauit, dicens: Sancte Ephræm, succurre mihi. Sicq; tutò periculorũ laqueos euasit, ac mortem neglexit. inopinatamque consecutus salutem, patriæ tuo munitus præsidio, præter spem est restitutus. Quare ad ista enarranda, audacius aggressi, laudes tuas impuris attingere labijs, non sumus veriti.

Concludit, pia & efficaci adhibita Apostrophe ad ipsum Sanctum. *Caussæ huiusce Encomij.* *Hierem. 41. 42.* *Aliud Miraculum, hominis liberati ex maximis periculis.*

Qua quidem in re, si quid profecerimus, id tuo nos adsecutos auxilio fatebimur, tibique acceptum feremus: sin verò tua dignitate multò inferiores sint nostræ laudationes, te quoque (licet fortè audacius hoc dictum videatur) in caussa fuisse dicemus, qui & viuens, & defunctus, modestia humilitatisque studio, te collaudare cupientes impedis. Verumtamen, siue istud sit, siue illud, nos

Lepide & eleganter dicta. *Ad verba Testamẽti respicit*

nos quantum tulerunt vires, pietatis officio satisfecimus: teque hoc ipsum minimè nobis succensurum, neque tui amantissimos auersurum; verùm æquo beneuoloque animo filiorum balbutientium laudes admissurum, confidimus. Tu autem diuino iam adsistens altari, vitæque principi, ac sanctissimæ vnà cum angelis sacrificans Trinitati, omnium nostrum memineris, veniamque nobis peccatorum impetra: vt sempiterna cælestis Regni beatitudine perfrui possimus. In Christo Iesu Domino nostro: Cui gloria in perpetuum. AMEN.

SCHOLIA IN PRAECEDENTEM VITAM.

QVocirca cùm ita circulus ferat anni, vt hodie collaudandus sit nobis S. Ephrem, &c.] *In Anniuersario die obitus S. Ephræm, hanc Encomiasticam orationem à S. Gregorio Nysseno magni Basilij fratre habitã esse, vel ex hisce eiusdẽ verbis colligitur apertissimè. quẽ Græcorũ menologia volunt fuisse 28. mensis Ianuarij, sub quo etiam die festiuitatem ipsius celebrat, vitamque à se collectam atque descriptam reponit Symeon metaphrastes, vt apud eundem in antiquis manuscrip. græc. Vaticanis sub numer. 536. & 794. reperies. Latinorum autem Martyrologia, festum eius atque commemorationem primo Februarij agunt, vt etiam benè adnotauit in suis in Martyrolog. Roman. notationibus sub 1. Februar. Reuerẽdus Cæsar Baronius Soranus amicus noster, plura ibid. de Sancto hoc patre nostro Ephræm adducens, & ad nostram hanc editionem sese denique referens.*

Ephræm solis illis incognitus remanet, qui magnum Ecclesiæ lumen S. Basiliũ ignorant.] *Quòd S. Patris Ephræm fama per magnum aucta, ac diuulgata fuerit Basiliũ, & ipsius Basilij per ipsum Ephræm, nemini obscurum est, qui nouit alterum ab altero non solùm cognitum, sed & propter singularem sanctitatem atque præstantiam, in maxima admiratione & obseruantia habitum, amatum, ac laudibus celebratum, licet etiam se inuicem prius non vidissent, de quo qui dubitat, legat quæ posterius ab eodem enarrantur Nysseno, quomodo Ephræm diuino ductus spiritu Cæsaream Cappadociæ venerit, ipsumque ibi os ecclesiæ auream scilicet illam doctrinæ lusciniam Basilium viderit, splendidamque columbam eius humero insidentem dextero, verba eidem subministrantẽ, quæ ipse populo depromebat; & quanto sese amore ambo ibi cõplexi sint, mutuaque consuetudine atq; colloquio quantopere recreati, &c. Sed de his plura apud Amphilochiũ, & alios Patres, quorũ postea Testimonia addemus, inter quæ & ipsius Basilij erit. quod denique luculentissima ipse Ephræm confirmat oratione in laudem magni Basilij, quam tomo 3. reperies. De quo, & hoc solum memorandum ex Sozomeno lib. 3. cap. 15. adducam: Quòd Basilius qui Cæsareæ Vrbis primariæ Cappadociæ episcopus fuit, ipsum Ephræm eruditionis caussa cùm primis est admiratus, summeque laudauit. Quare Ephræm iure optimo videtur hoc laudis testimonium, prolatum ore Basilij (quem omnium sui temporis eloquentissimum fuisse inter omnes constat) ab omnibus Græcis, qui tunc ob doctrinam in magna fuerunt admiratione, consecutus, &c. ita ibi Sozomenus. ita & Nicephorus lib. 9. histor. eccl. cap. 16 alijque plures. adeò verum est quod hic dicit Nyssenus, Ephræm solis illis incognitum, qui Magnum Basilium ignorant.*

Atque ista non aliunde, sed ex ijs quę in varijs ipse suis disseminauit scriptis didicimus, &c.] *Gesta atque præconia laudum ipsius Ephræm, ex eiusmet scriptis se hausisse atque retulisse fatetur hic non obscurè Nyssenus, ex quibus inquam, vt sedula apis ex multis floribus spiritalem hunc fauum confecit, vitamque luculenter descripsit, & quidem copiosius ac plenius quàm ab alio quocunque factum compererim, quæ etiam, vel præcipua inter alias me commouit caussa, cur Encomium ac vitam ab eo descript. ipsi Operi præfigerem. Quòd porrò Nyssenus diligenter Auctoris nostri monumenta euoluerit, id tametsi abundè ex toto orationis corpore colligatur, clarius tamen per eum cuiuis demonstratur, vbi postea varios à se Sermones Ephræm lectos recenset. quales sunt: De Caritate. de Virginitate ac castitate. De extremo Indicio, & de secundo Domini aduentu, &c. quos quidem sermones non solùm citat, sed etiam in ijs contenta exponit, & quasi ante oculos constituit. sicut eo ex loco clarius patebit.*

Dulcissimam planeque beatam illam nobis uocem in cælum emigraturus reliquit: Nec crumena, nec baculus, nec pera Ephræm vmquam fuit, &c.] *Hæc de seipso retulit Ephræm expressitque in suo Testamento; vnde etiam illa ac plæraque alia prius adducta, Gregorius Nyssenus Episcopus desumpsit, & huic ipsius Vitæ attexuit. quemadmodum & paullò post sequentia:* Nulla Ephræm carmina cecineritis. nullamque laudationem adhibueritis. Ne me cum pretioso uestimento sepelieritis. neve priuatim mihi tumulum constitueritis: mihi enim cum Deo conuenit, vt inter peregrinos habitem. Aduena enim sum ego & peregrinus, sicut omnes patres mei, &c. *quæ vt & alia non pauca, ex postremis verbis Testamenti Ephræm, Nyssenus deprompsit, suaque de eo historiæ inseruit, aliaque ex alys eiusdem scriptis, huc retulit, & suo huic instituto optimè accommodauit, sicut iam antè demonstratum est.*

VITA ALIA S. PATRIS NOSTRI EPHRAEM SYRI,

Ex vetustissimis Manuscriptis Græcis anonymis.

Anctus hic pater noster Ephræm, ex Oriente oriundus, Syrus genere, pijs parenribus natus in Edessa. Vixit temporibus Constantini magni Regis, & aliorum qui post ipsum regnarunt. Abstinens à puero ab omni re mala. Cuius parentes eo adhuc puero, per somnium, videlicet visionem, conspexerunt, quòd ex ore ipsius Ephræm vitis adscenderet valde frugifera, quæ excrescebat, & replebat omnem sub cælo regionem: Veniebantque cuncta volatilia cæli, & comedebant de fructu vitis, & præter quæ comedebant, adhuc superabat fructus. Hic ab ætate iuuenili eremum incoluit, compunctionis sibi abyssum vindicans, per quam, & diuinam Spirirus sancti gratiam suscepit. De quo, quidam diuino afflatus spiritu, per somnium, vidit virum terribilem, tenentem chartæ volumen, & interrogabat: Quis putas accipere, & custodire illud poterit? factaque est vox ad eum: Nullus alius, nisi Ephræm seruus meus, quo quidem adstante, & os aperiente, illudque deuorante, ilico fons sermonum à Deo proficiscentium scaturijt, compunctione & pœnitentia plenus, timorem commemorās iudicij, & secundi cum maiestate aduentus vniuersorum Regis, & Domini Iesu Christi, veri Dei nostri, vt reddat vnicuiq; secundū opera sua. Præterea etiā diuinorū dogmatum rectitudinem, ac veritatem libris mādauit. Alius autem quidam Sanctorum senum, rursus in visione vidit Angelorū agmina ex cœlis diuino iussu descendentia, & in manibus caput, id est volumen intus, & extrà conscriptum, tenentia. Et dicebant inter se: Cui debet liber iste committi? Et alius quidem hunc, & alij alios nominabant. Alij autem responderunt dicentes: Verè sancti, & iusti sunt isti; verumtamen nemini hoc volumen credi poterit, nisi Ephræm miti & humili corde. Viditq; Senex, quòd Sancto Ephræm rradididissent caput. Et surgens mane, audiuit ex ore ipsius aptissimos pro aliorum instructione sermones, omnis compunctionis, & timoris diuini, velut ex fonte aliquo scaturiente, profluentes. Et agnouit senex, à Spiritu sancto illa suggeri, quæ ex illius ore manabāt. Captus est autem desiderio Sanctus hic pater noster Ephræm, visendæ Edessenorum vrbis, orauitq; Deum dicens: Domine Iesu Christe, dignare me videre Ciuitatem illam, & cùm ingrediar, obuiam mihi habere merear hominem eiusmodi, qui mecum à scriptura sermonem exordiatur. Et ingredienri iam ei in locum, & pertransennti portam ciuitatis, occurrit mulier, quæ in ciuitate erat meretrix; quā adspiciens seruus Dei Ephræm, indoluit, sic secum loquens: Domine Iesu Christe, despexisti preces serui tui Ephræm; quo pacto enim hæc de scriptura mecum disserat? Substitit autem meretrix, intuens illum. Ad quam, Sanctus: dic mihi puella, quid subsistis, & ita intentis in me, intueris oculis? Cui respondens meretrix, ait ad eum: Intueor te, quia ego mulier ex te viro sumpta sum. Tu autem ne me intuearis, sed terram, ex qua tu vir sumptus es. Quæ cùm audiret seruus Dei Ephræm, suspexit, & glorificauit Deum, qui talem ei sapiētiam dederat, vt eiusmodi ab ipsa responsum acciperet. Et cognouit suam à Deo nequàquam fuisse spretam orationem. Veniensque in Vrbem, diuersatus est ibi. Casu autem iuxta eius hospitium, alia meretrix habitabat, quæ, cùm ille per complures dies in Vrbe commoraretur, dixit ad eum: Benedic Domine Abbas: Et fixis oculis fenestram intuens, vidit illam prospicientem, aitque ad eam: Deus benedicat tibi. Ad quem, illa: Quid tuo deest †septo, atque domicilio? Cui sanctus: Tres lapides & argilla modica, vt fenestra obstruatur, per quam prospicis. Cui ipsa respondit, dicens: Cùm primùm te alloquor, reijcis me, ego dormire tecum cupio, & tu vel à collocutione me excludis? Respondens autem illi seruus Dei

Vixit sub Constantino, & aliis sequentibus.

Visio parentū.

Alia de Ephræm visio.

Matth. 16. & Rom. 2.

Alia visio de S. Ephræm.

Quanti factus sit Ephræm.

Cogitat Edessam visere.

Precatio S. Ephræm.

Occursus mulieris cuiusdam peccatricis.

Responsum planè egregium.

Alterius scorti insidiæ.

† al. quid deest cibo tuo?

Ephræm, ait: Si mecum dormire velis, veni quò dixero tibi, vt ibi simul dormiamus. ad quem meretrix: Dic mihi inquit, locum, & veniam. Et Sanctus ad illam: si condormire mihi cupias, non poteris alio in loco, nisi in Vrbe media. Respondens autem illa, dixit ad illum: Et non erubescimus conspectum hominum? Et respondens magnus Ephræm, dixit ei: Si homines erubescimus, multo magis Deum erubescere, simul & timere oportebit, qui nouit etiam occulta hominum: quoniam ipse est, qui veniet iudicaturus mundũ, & redditurus vnicuique secundum opera sua. Hæc audiens meretrix, compuncta est ex verbis illius, & accedens procidit ante pedes eius, plorans, dicensque: Serue Dei, deduc me in viam salutis, vt à multis meis malis, operibusque improbis liberer. Sanctus autem senex multis eam admonens, ex sacra scriptura, confirmansque illius pœnitentiam, misit ipsam in monasterium, & saluauit eius animam ex cœno flagitiorum. Et discedens à ciuitate illa, venit Cæsaream Cappadociæ, vbi ingressus templum, reperit Sanctum Basilium Archiepiscopum concionantem ad populum: & cœpit magna voce beatissimus Ephræm, prædicare eum. Dicebant autem quidam de turba: Quis est iste peregrinus, qui sic laudat Episcopum, quippè adulatur ipsi potius, vt aliquid ei largiatur. Peracta autem iam concione, ait Basilius: Accersite ad me hominem, qui insistebat laudando me. Et accersito eo, dicit ipsi: Quid ita instanter vociferabaris laudando me, Domine Ephræm? Respondens autem Sanctus Senex, dixit: Ideo perseuerabam clamando, & laudando te; quia adspiciebam immaculatam columbam stantem in humero tuo dextero, & in aures tibi suggerentem, quæ populo concionabaris. Magnus autem Basilius Spiritu sancto plenus, ipsum agnouit, & dixit ad eum: Tu ne Ephrem es Syrus? Verè quemadmodum intellexi, sic & in te comperi, quietis amator. Scriptum habetur in Propheta Dauid: Ephræm fortitudo capitis mei: Nam mansuetudo tua atque clementia, & simplicitas clara est, velut lumen apparens omnibus. Alibi rursus transeunte Sancto Ephræm, fraudulenter accessit ad ipsum meretrix, quæ assentatoriè eum ad turpem pertrahere nitebatur commistionem: sin minus, saltem vt ad indignationem ipsum commoueret, quod nemo vmquam illum vidisset iratum. Qui dixit ad illam: sequere me. Cùm autem iam appropinquaret ad locum à magna ciuitatis turba frequentatum, dixit ad eam: Isto in loco, veni faciamus vti cupis. At illa videns turbam, dicit ad eum: Quomodo poterimus istud hic agere, in tanta hominum præsentia? nonne nos pudet? Et ait ad illam: Si homines erubescis, quanto magis erubescere oportet Deum, abscondita tenebrarum redarguentem. At illa confusa, re infecta abiit, nihil perficere cum illo valens, & ne ad iram quidem eum concitare. Atque ista sunt certamina magni Ephræm. Vir enim erat clemens, ac patiens, mansuetus, purus, ac simplex, in cognitione diuinà, velut omni fuco carens, secundum quod scriptum est, demissus atq; modestus, humilis, & compunctione plenus, supra fidem; vt etiam ipso tacẽte, vel ex solo adspectu, intuentes ipsum docere videretur. Totus precibus ad Deum fundendis intentus erat. Hic igitur Sanctus Pater noster, post vitam benè beateque peractã, & cùm se exemplum diuinæ virtutis exhibuisset, plurimosque sanctæ doctrinæ sermones exposuisset, præscius sui obitus, composuit Testamẽtum, ad Discipulos, & quoscunque monachos, de futuris eos commonefaciens: & sic modicum ægrotans, quieuit in Domino, à monachis eremi sepulturæ traditus. Precibus igitur & intercessione S. Ephrẽm, dignetur & nos peccatores Christus Deus noster facere imitatores diuinæ vitæ ipsius: per quam, consequi possimus misericordiam, & remissionem peccatorum nostrorũ, in quæ collapsi sumus. Quoniam ipsi Christo & Deo nostro conuenit omnis honor & adoratio, cum Patre, & Sancto ac viuifico Spiritu: in secula seculorum. AMEN.

[Margin notes:]
Responsum efficax & salutare.
Rom. 2.
Scortum resipiscit, & monasterium ingreditur.
Ephræm Cæsaream venit ad S. Basilium.
Similia sunt in Encom. Ephræm in S. Basilium. tom. 3.
Psal. 59. & 107.
1. Cor. 4.
Adlusio ad Iob 1. &c.
Testamentum ab Ephræm piè conditum.

SCHO-

SCHOLIA, ET VAR. LECT.

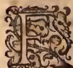
IN pluribus manuscript. exemplaribus græc. S. Ephræm, tam Vaticanis, quàm alijs, hanc anonymam reperi Vitam, alibi quidem in ipso principio, alibi in fine Oper. positam, quam ideo latinè transferre, & hic tamquam loco conuenienti reponere visum fuit. Et licet de vero illius Auctore, non certò cõstet, in antiquissimo tamen manuscript. græco Cod. Bibliothec. Cryptafer. Sub litt. Ττ. eiusmodi Inscriptionem repperi: Περὶ τῦ κυρῦ Ἐφραιμ. ἴσ. τῦ Ἀμφιλοχίυ Ἐπισκόπυ. id est: De S. Ephræm Syro. fort. S. Amphilochij Episcopi.

Vixit temporibus Constantini Regis, & aliorum qui post ipsum regnarunt, &c.] *Quòd Ephræm Constantini magni temporibus vixerit, passim reperitur in omnibus Vitis anonymis græcè exaratis, quæ eius ferè adiunguntur operibus. ita etiam cum alijs tenet antiquum Græcum Menologium, in quo Vitæ Sanctorum cum suis Iconibus ab Imperatore Basilio, vel iussu eius collectæ, graphiceque descriptæ continentur, de quo postea latius. Nec obstat quod scribit S. Hieronymus eum sub Valente decessisse, quia potuit suam ætatem à Constantino ad Valentis vsque tempora produxisse, sicut & fecit, cùm solùm 40. interfluxerint anni adeò etiam verum est, quod hic & in alys illis habetur anonymis: Vixit Constantini magni Regis temporibus, & aliorum qui post ipsum regnarunt, ad Valentis scilicet vsque tempora, sub quo decessit.*

Tu autem ne me intuearis, sed terram ex qua tu uir sumptus es. &c.] *Alia lectio habet: Tu autem ne me aspicis quidem, sed in terram ex qua sumptus es, oculos defixos tenes, & c. atque hoc sapiens fœminæ responsum extitit, quòd idem & à Nysseno in vita S. Ephræm, alijsque adductum reperitur.*

Hic igitur Sanctus pater præscius sui obitus, composuit Testamentum, &c.] *S. Ephræm in fine vitæ suæ condidit Testamentum varia pietate, ac salutari doctrina redundans, lectu sanè dignissimum, quod vt omnibus pateat, congruentem ei locum atque ordinem adsignare, & in fine Tomi 3. pro vltimo Sancti monumento reponere visum est, quò Lectorem remittimus.*

COMPARATIO AC SIMILITVDO quædam SS. Patrum Basilij, & Ephræm Syri, per S. Amphilochium Iconij Episcopum.

Ratres, vtilem quãdam vobis facere institui narrationem, de celebri Basilio, ac Ephræm Syro: eorum scilicet, quæ partim in S. patre nostro Basilio perspexi, & partim ex veraci ore ipsius Sancti, ac admirandi Ephræm, audiui. Est autem hic Ephræm celebris inter habitatores eremi, alia quidẽ ex diuina inspiratione sanctissimi Spiritus cõtemplans, alia autẽ ex desiderio & interrogatione addiscẽs, cuiusmodi sunt admiranda opera celeberrimi Patris nostri Basilij: De quo quidẽ intẽsissimè Deũ orabat, vt reueletur ei, qualis sit magnus Basilius. In ecstasim ergo raptus, vidit columnam ignis, cuius vertex attingebat cœlum. Et vox desuper audita est: Ephræm Ephræm, quemadmodum vidisti columnam ignis, eiusmodi est magnus Basilius. Et statim adhibito interprete, quòd linguam græcam non calleret, perrexit ad magnam Ecclesiam celebris Vrbis Cæsareæ, quò perueniens, ipsa sanctæ Theophaniæ sacra solennitate, & clam ingrediẽs, vidit † aduentantem Magnum Basilium, dixitque socio suo: Suspicor frater, nos in vanum laborasse: Nam iste in tali constitutus cùm sit ordine, non est sicut vidimus: conspiciebat enim ipsum stola amictum candida, sacrumq; † electum Diaconum, circa ipsum albis indutum, ac obseruãtem eum. Et stans in secreto loco Ecclesiæ, reprehendit institutum, intra se dicens: Nos qui portauimus pondus diei, & æstus, nihil profecimus, & hic in eiusmodi hominũ frequentia, atque honore, quomodo columna ignis existat, miror. Hæc ipso secũ cogitante, mittit suũ Archidiaconũ ad ipsum Sanctus, dicens: Abi ad portã † quæ respicit occidentẽ, & ibi in angulo Ecclesiæ reperies Abbatẽ cucullo opertũ, & cũ eo alium quemdã statura humili; reliquaq; adiecit, ad eius aspectũ pertinentia, cui dices: Iuberis ingredi presbyteriũ, vocat te Archiepiscopus. Archidiaconus autẽ multo labore discindens populi multitudinem, perrexit ad locum vbi stabat Sanctus Ephræm, & dixit ei: Benedic Domine. velis ingredi ad presbyterium, vocat enim te pater tuus Archiepiscopus. Et intelligens per suum Interpretem, quæ dicebantur, respondit dicens: Erras frater: Nos peregrini sumus, & ei incogniti. Et abiens Archidiaconus, nuntiauit ista Archiepiscopo.

Ephræm quid, in spiritu, cognouerit de Basilio.

Ephræm Cæsaream venit.

† al. procedentem in Ecclesiã.

† al. clerumque sacrum candidis indutum vestibus, &c.

Matth. 20.

† al. ad portam precatoriam.

Metaphora per elegans.

Cumq; magnus Basilius sacræ scripturæ libros explanaret populo, videt Sanctus Ephræm igneam per os eius loqui linguam. Rursusque ad suum Archidiaconum Sanctus: Vade, & dic ei: Domine Ephræm, veni ingredere in sanctum presbyterium, nam accersendum te curat Archiepiscopus. Et abiens ad eum Archidiaconus, osculansq; eius pedes, dixit ad ipsum: Domine Ephræm, introire iuberis: nam pater tuus Archiepiscopus te vocat, vt ad sacrum presbyteriū accedas. Super his ergo attonitus Sanctus Ephræm dedit gloriam Deo, genuq; flexo, respondit ei dicens: Verè Magnus Basilius, verè inquam columna ignis Basilius. verè Spiritus sanctus loquitur per os eius. Rogabat autem Archidiaconum, vt respondeat opportunum magis fore post ministerium, salutare ipsum in secretario. Absolutoque iam officio, in secretarium ingressus Basilius, accersendum eò eurat Sanctum Ephræm. Cui aduentanti, osculum præbuit in Domino, & dixit: Optatus aduenisti, ò Pater filiorū eremi. optatus inquam venisti, qui eam discipulis Christi repleuisti, & dæmonas ex ea, in Christo expulisti. Sed quorsum eum tibi laborem suscepisti, ò pater? venisti visurus hominem peccatorem; largiatur tibi mercedem Deus, iuxta laborem tuum. Cui venerandus respondens Ephrem, reuelare cœpit omnia secreta cordis sui, factaque, ac dicta: & simul cum Abbate socio ex manibus eius communionem accepit. Ipsoq; conuiuium † exhibente, dixit Sanctus Ephræm: Pater summè honorande, vnam abs te deposco gratiam, & hanc mihi annuas velim. Ad quem Magnus Basilius: iube, & dic, quæ videtur tibi: multa enim tibi debeo, ac maximè propter tui ad me aduentus laborem, quem sumpsisti. Et honorandus Ephræm ad ipsum: Noui Sancte pater, quòd quæcunque poposceris à Deo, præbebit tibi. cupio autem, vt pro me roges ipsum, vt loqui queam græcè: Cui Magnus Basilius: Rem postulasti, quæ meas excedit vires, sed quia bona cum fiducia, ac in fide petis, veni Pater venerabilissime, & deprecemur ambo Dominū: Potens est enim Deus, facere voluntatem tuam. Scriptū est enim: Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet, & saluos faciet eos. Et orantibus illis ad plurimas horas, ac tandem ab oratione surgentibus, ait Magnus Basilius: Cur domine Ephrem, non accipis sacrā ordinationē Sacerdotij, quæ † conuenit tibi? Cui Ephræm per Interpretem: Quia inquit, peccator sum. Et responsum est ei à Magno Basilio: vtinam, & ego talis peccator essem. Dixitque ad eum: Flectamus genua; & cùm humi essent prostrati, imposuit manus Sancto Ephræm, magnus Pontifex. recitansq; orationem Diaconi, dicit ad ipsum: Iube nos surgere. Atque tunc soluta, & illustrata eius lingua, dixit Sanctus Ephræm, græco sermone: Σῶσον, ἐλέησον, ἀνάστησον, καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς τῇ χάριτι. id est: Salua, miserere, resuscita, & tuere nos Deus tua gratia. & impleta est scriptura: Tunc saliet sicut ceruus, claudus, & aperta erit lingua mutorū. Loquente ergo ipso, & è vestigio græcè, omnes eadem hora glorificarunt Deum, qui omnia potest, & exaudit preces timentium ipsum. Et lætitia spiritali cum illo refectus, intra triduum ordinatis Interprete diacono, & S. Ephræm Presbytero, dimisit eos in pace ad propria, glorificantes Deum, super omnibus quæ audierant, viderantque, sicut locutus est ad eos.

Lingua ignea S. Basilij.

Idem apud Ephræm est in Encom. in S. Basilium, tom. 3.

† al. caritatem faciente.

Ephræm cupidus loquendi græcè.

Psalm. 114.

† al. cùm dignus sis atque idoneus, &c.

Ephræm incipit loqui græcè.

Esai. 35.

Psal. 114.

SCHOL. *Pulcherrimam istam inter Basilium & Ephræm, Comparationem, licet anonymam in vno manuscript. græc. Vatic. inuenerim, tamen quia in alio exemplari seorsim sub nomine præfertur Amphilochij, non sine caussa sub eius edendam nomine censui, & eo magis quòd vtrique ipse* συγχρόνος *fuerit, ac valde addictus, & hoc satis per illa indicetur verba:* Vtilem facere narrationem institui, eorum quæ partim in S. Patre nostro Basilio perspexi, & partim ex ueraci ore Sancti, & admirandi Ephræm audiui, &c.

Vbi in fine habetur, [intra triduum ordinatis Interprete Diacono, & sancto Ephræm presbytero, dimisit eos, &c.] *In alio Cod. sic legitur: Tres verò dies spiritali gaudio simul trāsigentes, postquam iam S. Basilius Interpretem quidem Diaconum, Ephræm autem Presbyterum consecrasset, dimisit eos in pace, sicut dictum est* ad ipsos, &c. *De presbyterio porrò Ephræm, etiam in sequentibus Testimonijs reperies.*

SEQVVN-

SEQVVNTVR PRAECLARA ALIORVM QVORVMDAM

SANCTORVM PATRVM TESTIMONIA,

DE S. PATRE NOSTRO EPHRAEM SYRO.

De quo, in primis S.Basilius,in Hexam.Diuini opific.Homilia.2.

EXponens inter alia illud Genes. 1. *Et spiritus Dei ferebatur super aquas*, &c. sic habet: At quo nam pacto dixeris,Super aquas hic ferebatur? Equidem nõ meam, sed viri cuiusdam Syri recensebo sententiam(intelligendo S.Ephræm Syrum)qui tantum à mundana sapientia distabat,quanto verarum rerum scientiæ propinquior erat. (ecce quantam ei laudem attribuat) Aiebat igitur ille, Syrorum vocem significantiorem atque euidentiorem esse, & ob affinitatem quam cum hebraica habet lingua,sententias scripturarum aliquo modo proprius attingere,&c.Quòd autem per Syrum illum,Sanctũ hunc nostrum Patrem Ephræm intelligat, colligitur inde non obscurè, confirmaturque idem satis à Gregorio Nysseno, affirmante de eod.in ipsius Vita iam antè posita, quòd vniuersam scripturam assiduo studio diligenter versauerit, vt quiuis alius, accurateque ad verbum interpretatus sit, & ab ipsa mundi procreatione vsque ad vltimum gratiæ librum,quæ abdita quæque occulta & obscura erant, spiritus lumine adiutus,cõmentariis illustrarit,&c. Vnde mirum non debet cuiquã videri, si Basilius dicatur commẽtarios illos S.Patris Ephræm,& præsertim super Genesin,quò hic cùm primis respicit,vidisse atq; legisse. Et huc facit auctoritas Moses Bar-Cepha Syrorum quondam Episcopi, adeò frequenter Ephræm Syri testimonium atque auctoritatem maximè in Genes. celebrantis atque citãtis, sicut ex ipsius lib.de Paradiso terrestri, cuiuis constare poterit, qui aliquot ab hinc annis è Syro latinè in lucem prodiit.vt dubitari nequaquam debeat,quin & ista iam adducta Basilius apud Ephræm viderit,indeq; eadem citauerit:quòd ipsum Ephrem maximi faceret,vniceque amaret & obseruaret, sicut ex antè iam positis, & ex Nisseno atque Amphilochio adductis, clarissimè ostensum est. Quin etiam Basilius qui Cæsareæ vrbis primariæ Cappadociæ Episcopus fuit, hunc hominem (vt cum pluribus testatur Sozomenus) eruditionis caussa in primis admiratus est, summeque laudauit, &c. de quo plura in sequentibus.

S. HIERONYMVS IN CATALOGO SCRIPTORVM ECCLESIASTICORVM

insigne admodum de eodem Testimonium profert, & dicit:

EPhræm, Edessenæ ecclesiæ Diaconus, multa Syro sermone composuit: & ad tantam venit claritudinem, vt post lectionem Scripturarum, publicè in quibusdam Ecclesiis, eius scripta recitentur. Legi eius de Spiritu Sancto Græcum volumen, quod quidam de Syriaca lingua verterat,& acumen sublimis ingenij etiam in translatione cognoui. Decessit sub Valente Principe.

Et ex hoc S.Hieronymi testimonio clarè liquet,quanti olim Scripta S.Ephræm fiebant in Ecclesia.

EX PALLADIO, DE S. EPHRAEM.

QVæ ad vitam & actiones S.patris Ephræm Diaconi ecclesię Edessenę pertinent,omnino intellexisti. Fuit enim vnus inter alios dignus, cuius memoria à sanctis Christi seruis celebretur. Hic,Spiritus viam perficiens,& à recto vitæ tramite non deflectens,meruit acquirere gratiam cognitionis naturalis, cui succedit Theologia, & vltimò beatitudo. Quietam ergo vitam exercens, & plurimis iam annis eos qui ad ipsum ventitabant,ædificans, tandem ex cella ob caussam eiusmodi prodiit:Etenim fame magna inuadẽte ciuitatem Edessenorum,misertus omnium qui peribant agrestiũ,accessit ad eos qui in ciuitate erant diuites,& dixit ad eos:Quamobrẽ non mouemini misericordia humanæ naturæ pereuntis fame, sed frumentum vestrum putrescere sinitis, in damnationem animarum vestrarum? At illi se excusantes,dicebant:quia non habemus cui fidamus, ad ministrandum famescentibus panes,nam omnes ad quæstum rebus abutuntur.Quibus ille: Quid vobis de me videtur?(erat autem magnæ apud cũctos existimationis,nõ fictè sed verè.)Dicũt ei:Hominem te nouimus secundum Deum. Numquid mihi inquit,fidem adhibetis? ecce propter vos meipsum receptorem peregrinorum offero.Et acceptis argenteis,obseptisque vallis, ac constitutis lectis quasi trecentis, infirmos ac fame oppressos curabat, morientes quidem sepeliens, alios verò quibus adhuc vitæ spes supererat,curans, & omnino, caussa curandæ famis, hospitalitatem & obsequium quotidie præbens, ex iis quæ suppeditabantur ei. Anno ergo expleto, cùm successisset fertilitas,& cuncti sua seminarent, nec amplius ibi haberet quod ageret, rursus suam ingressus est cellam,& post mensem obiit, Deo hanc illi præbente occasionem,ac modum accipiendæ coronæ, in nouissimis suis. Reliquit autem & volumina ac scripta valde elaborata. constitutionesque plurimas studio dignissimas. *atque ista recens ex antiquo manuscrip.græco Vatic. sic transtulimus.*

Ex Theodoriti Historia Ecclesiastica, lib. 2. cap 30. sub fin.

EOdem tempore Ephræm, vir sanè admirabilis, & Scriptor inter Syros facilè excellentissimus, gratissimo Iacobo supplicabat, &c. *Ecce quomodo eum admirabilem dicat virum, & Scriptorem excellentissimum, &c.*

Idem Theodoritus lib. 4. Histor. Eccles. cap. 29.

TVm & admirabilis Ephræm Edessæ, Alexandriæ uerò Didymus excelluit libris editis aduersus hostes veritatis dogmatum. Vtebatur ille quidem lingua Syriaca, qua radios gratiæ spirituales explicabat. Cumque græcas literas non degustasset, tamen & multifidos Græcorum errores reprehendere & detegere omnium sectarum malitiosam imbecillitatem poterat. Idem cùm Harmonius Bardesanis filius olim carmina quædam composuisset, quibus impietate modorum suauitate temperata, audientes demulcerentur ac captarentur ad perniciem, assumpta compositione eadem modorum inclusit pietatem, & audientibus gratissimum optimumque remedium obtulit. Quibus carminibus, nunc quoque lætiora redduntur festa consecutorum palmas Martyrum, &c.

EX SOZOMENI HISTORIA ECCLESIASTICA,
Lib. 3. cap. 15. per totum.

PER idem tempus, præter ceteros in magna laude uixisse, & Ecclesiam catholicam cùm primis exornasse visus est Ephræm Syrus: qui Nisibi natus, genus ex illius Vrbis indigenis duxit. Hic disciplina monastica vitam instituens, cùm neque à quoquam didicisset, neque exspectaret se talem euasurum, de repente in linguæ Syriacæ peritia tantùm profecit, vt summarum philosophiæ præceptionum intelligentiam adeptus sit: & non solùm facilitate, ac splendore orationis, sed etiam sententiarum crebritate atque sapientia Græcos scriptores facilè præstantissimos superauerit. Nam istorum scripta si quis vel in Syriacam velit, vel in aliam conuertere linguã, & condimenta (vt ita dicam) Græcarum argutiarum adimere, statim deprehendetur priorem venustatẽ amisisse. At verò in libris Ephraim idẽ minimè accidit; nam non modò cùm ei vita adhuc suppeditaret, verùm hoc etiã tempore, eius scripta in græcum sermonem vertuntur; atque orationis vis & elegantia multò inferior est ea, in qua primum sunt edita. Sed cùm Græcus etiam illa græcè legat, perinde ea admiratur, atque si Syrus esset, & Syriacè legeret. Quin etiam Basilius qui Cæsareæ, vrbis primariæ Cappadociæ Episcopus fuit, hunc hominem eruditionis caussa in primis admiratus est, summeque laudauit. Quapropter Ephræm iure optimo mihi videtur hoc laudis testimonium, prolatum ore Basilij (quem omnium sui temporis eloquentissimum fuisse inter omnes cõstat) ab omnibus Græcis, qui tum propter doctrinam in magna admiratione fuerunt, consecutus. Dicitur porrò tricies centenas myriadas carminum, si omnia simul numerare velis, conscripsisse, eaq; haberi in manibus multorum, qui fuerunt eius discipuli, quique studiosè illius doctrinam imitati sunt: quorum illustrissimi fuerunt, Abbas Zenobius, Abraham, Merus, & Symeon, de quibus tum Syri, tum quotquot doctrinæ Syriacæ diligenter operam nauant, magnopere gloriantur. Pari ratione etiam Paulonam, & Aranad, propter eloquentiã laudant illi quidem: tamen eos à pia doctrina per errorem desciuisse memorãt. Neque equidem ignoro, olim quoque similiter apud Osroenos fuisse viros eloquentissimos, Bardesanem, auctorem sectæ cuiusdam ipsius nomine appellatæ, & Harmonium eius filium, quẽ dicunt græcorum disciplinis educatum fuisse, ac primùm patrium sermonem numeris adstrinxisse, & modis musicis cantorumque cœtibus tradidisse. ad quem modum etiam hoc tempore canunt Syri, non quòd carminibus ab Harmonio scriptis, sed quòd eodem genere concentus & numerorum vtantur. Nam cùm Harmonius neq; à paterna hæresi, neq; ab opinionibus quas philosophi Gentiles de animo, de corporis ortu, atque interitu, & de regeneratione tenent, omnino vacuus esset, cumq; ea quæ scripserat, ad lyram composuisset, & easdem opiniones suis scriptis admiscuisset: Ephraim videns Syros & verborum elegantia, & numerosis modis concentus mirè delinitos, atque eo pacto ad similiter cum Harmonio sentiendum assuefactos, quamuis Græcæ litteraturæ esset expers, tamen in numeris versuum Harmonij comprehendendis se attentè defixit, & ad modos carminum eius, alia carmina doctrinæ Ecclesiasticæ consonantia composuit: cuius generis sunt ea quidem, quæ hymnos diuinos, & laudes virorum qui vitam à perturbationibus animi vacuam degebant, complectuntur. Ex quo quidem tempore, Syri modos ab Ephraim fusos, iuxta concentum Harmonij obseruantes canunt. Quantum igitur ingenio excelluerit, hinc facilè coniectura capi potest. Quod autem ad vitæ institutionem attinet, se bonis operibus & exquisita viuẽdi disciplina nobilitauit, quietemq; ac tranquillitatem vehementer amplexatus est. Grauis præterea erat, & sibi vsque eò ab hominum calumnijs cauebat, vt etiam aspectum cuiusque mulieris sedulò vitarit. Nam fama est, mulierẽ quamdam vita dissolutam, ac moribus impudentem, siue vt hominem tẽtaret ipsa, siue ab alijs mercede conducta istud conaretur, quodam tempore dedita opera ei ex aduerso obuiam in angiporto prodijsse, illumq; intentis oculis aspexisse. Eum verò acriter increpasse mulierem, iussisseque vt ter-

ram

ram intueretur, mulierem autem respondisse: Qui possum ipsa istud facere, quæ nō ex terra, sed ex te sum edita? Est enim æquius, vt tu terram aspicias, ex qua ortum habes: ipsa autem vt te intuear, vnde procreata sum. Itaque Ephraim mulierem valde admiratus, quod inter eos acciderat, libro quodam accuratè descripsit: quem librum qui sunt inter Syros diserti, in numerum librorum illorum qui sunt accuratè ab eo elaborati, referunt. Est etiam memoriæ proditum, illum, quamquam antea iræ moderari non poterat: tamen ex eo tempore quo vitam monasticam excolere cœperat, nūnquam visum esse à quoquam ira incensum. Itaque cùm multis diebus, vti solebat, ieiunasset: minister qui obsonium ei deferebat, ollam fregit. Quem cùm Ephraim videret pudore, & metu perculsum: quin bono animo es, inquit, atque eamus ad obsonium, quoniam illud ad nos non uenit. Quare circiter ollæ fragmenta accumbens, cœnauit. Porrò autem quàm strenuè inanem gloriam repressit, ex eo quod modò dicetur satis poterit intelligi. Quodam tempore quidam ad Episcopatum gerendum ei suffragati, comprehendere hominem conantur, uti ad locum in quo crearetur Episcopus, deducerent. Quod simul ut intellexit, in forum cursitat, atque incompositè incedendo, uestem lacerando, & cibum palam capiendo, se furere monstrat. Vbi uerò hi, qui eum comprehenderant, illum è mentis potestate exiuisse arbitrarētur, & appetitio qua ad eum constituendum Episcopum ferebantur, restincta esset, ille idoneum tempus nactus clam aufugit, & tantisper latitauit, dum alter eius loco Episcopus creatus esset. Verùm ista de Ephraim dixisse contentus ero. De quo, licet eiusdem loci indigenæ, & norunt multò plura & commemorant: tamen unum solum præterea, quod ab eo non longè ante mortem gestum, quoniam mihi quidem admodum uidetur memorabile, hoc loco litteris mandabo.

Cùm fames Edessenorum vrbem iam longo tempore occupasset, Ephraim è domo in qua monasticam degebat uitam, egressus, eos quibus suppetebant facultates grauiter incusauit; quòd scilicet cùm minimè oporteret, tribules inopia rerum necessariarum confectos negligerent, diuitias suas studiosè seruarent, idque ad suum ipsorum damnum, & cruciatum animæ suæ, quam non modò diuitiis cuiusque generis: sed etiam ipsi corpori, & alis rebus omnibus præponendam sapienter demonstrabat, quam quidem illos pro nihilo ducere, re ipsa planè ostendit. Illi igitur hominem & eius verba reueriti, dixere ad hunc modum: Nobis quidem opes minimè curæ sunt: sed cui eas distribuendas committamus, admodum incerti sumus: præsertim cùm omnes ferè lucri cupiditate ardeant, & hanc rem uelut mercaturam ad quæstum faciant. Tum Ephraim sciscitatur ab illis: Qualis quæso ipse uobis uideor? Qui cùm fidelem, spectatum admodum & bonum uirum, & talem esse, qualem opinio de eo habita ostendebat, confiterentur. Vestrum inquit, caussâ, hoc quidquid est negotii, meâ mihi sponte sumo. Argentoque ab illis accepto, circiter lectulos trecentos in publicis porticibus constituit: & non eorum solùm quos fames in morbum coniecerat, curam suscepit, verùm etiam peregrinos, & eos qui egestate rerum ad uitam necessariarum coacti, ex agris eò uenerant, benignè tractauit. Vbi autem fames exstincta est, in domum rediit, in qua antea ætatē degerat. Paucis uerò post interpositis diebus, mortem obiit. qui quamquam in ordine clericali ad Diaconatum solùm elatus erat, tamen non minus omnium sermone ob uirtutem celebratus est, quàm hi qui ob Sacerdotij dignitatem, institutionem bonæ uitæ, & excellentē doctrinā in magna admiratione fuerunt. Quare sint ista quidem tamquam indicia quædam uirtutis illius, quæ in Ephræm elucebat. Nam de eo pro dignitate dicere, atque omnino quo pacto ille, & alii singuli qui per idem tempus monasticæ disciplinæ se dedebant, uitam & mores instituerint, & apud quos ætatem degerint, accuratè disserere, Scriptorem sanè requirat, qualis ille ipse fuit. A me quidem certè tum propter doctrinæ tennitatem, tum ob ignorationem & virorum ipsorum, & rerum præclarè ab illis gestarū, haud fieri posse video. Nam nonnulli in solitudine delituerunt; alij in turba ciuitatum vitam degentes, se opinione hominum abiectos, & nihil à vulgo differre ostenderunt: qui licet virtutem sedulò excolerent, tamen veram sunt de se ementiti opinionem, quò minimè ab alijs laudarentur. Nam dum ad bona futura, quibus rectè facta remunerantur, aciem mentis acriter intenderent, testem suorum operum Deum solum effecerunt; gloriam, autem quæ ab hominibus virtuti tribui solet, omnino pro nihilo duxerunt, atque spreuerunt.

EX HIST. ECCLECIAST. TRIPARTIT.
Lib. 5. cap. 45.

TVNC igitur Ephræm vir mirabilis, & Scriptor egregius apud Syros, sanctissimo supplicabat Iacobo, vt ad murum veniret, & Barbaros conspiciens, maledictionis tela in eos emitteret. Flexus ergo venerabilis homo, in quamdam ascēdit turrim; & cùm millia millium prospiceret exercitus, aliam eis non est imprecatus maledictionem, nisi cyniphes & culices, vt per parua animalia supernam potuisset agnoscere virtutē. Orationem verò sequutæ sunt cinyphum & culicum nebulæ, &c. *ac paullò post sub fin. cap.* Hoc modò miserrimus Imperator, paruam clementemque correptionem in se cognoscens factam, à Deo habēre prouidentiam animarum piè ipsum colentium, suum inde reduxit exercitum, confusionē & non victoriam ex illa obsidione percipiens. *Atque ista Theodoriti sunt,*

in

In Hist. Eccl. lib. 2. cap. 30. sub fin. vbi de Vrbis Nisibis obsidione, & apostolica Iacobi Episcopi vita, ac S. Ephræm Syro agitur, &c.

Ex eadem Histor. Eccl. tripart. lib. 8. cap. 6.

HOc quoque tempore fuit Ephræm in Edessa, in Alexandria verò Didymus. Et Ephræm Syra vsus lingua, spiritalis gratiæ radios emittebat. Qui licet doctrinam ignoraret græcam, multos tamen Græcorum, eruditosque reprehendit, ac totius hæreticæ prauitatis infirmitatem nudauit. Et quoniam tunc Harmonius Bardisanæ, quædam cantica componens, & impietatem melodicæ suauitati permiscens illiciebat audientes, & ad perniciem venabatur; iste sumens inde harmoniam, pietatem cantilenæ admiscuit, audientibusque suaue admodum ac vtile medicamentum apposuit. Quæ cantica triumphatorum Martyrum festos dies etiamnum efficiunt clariores. *Atque ita Theodoritus lib. 4. histor. Ecclesiast. cap. 29. vnde eadem licet verbis nonnihil commutatis, antea produximus.*

EX MENOLOGIO ANTIQVO GRAECO TRADVCTA.

Quinto Calen. Febr. Commemor. S. Patris Nostri Ephræm Syri.

EPhræm Edessæ in Syria, Constantino magno Imperatore Christianis parentibus natus, vixit ad Valentinis vsque tépora; ex cuius infantis ore viderunt aliquando in somnis parêtes prodire vitê, quæ quaque versus diffusa, & ramos suos ad extremã terram protendens, terram ipsam implere videbatur, de cuius fructu alerentur volucres: intellexeruntque eam somnij figuram, vberrimam rerum omnium cognitionem, quæ in filio futura esset, portendere. Nec defuit coniectura euentus: etenim omnibus virtutis numeris expletus, magno fuit Christianæ Reipublicæ vsui & commodo. atque vt magis etiam mortalibus prodesse posset, cùm Cæsaream venisset, à Basilio Magno creatus presbyter, repentè linguam Græcam (cuius erat vt homo media Syria natus, prorsus rudis & expers) callere cœpit, qui postea cùm præclarè multa scribendo & docendo, & faciendo optimè de Republica meritus esset, extrema senectute ex hominum vita migrauit.

Atque ista in antiq. quodam Menologio manuscript. græc. sub 28. Ianuar. siue 5. calend. Februar. vnà cum Icone S. Ephræm reperiuntur. quem librum à Maioribus suis acceptum, loco thesauri magni adseruat Illustriss. Cardinalis Cremonensis, quòd veneranda sit antiquitatis, vitasque Sanctorum à Basilio Imperatore, quem octaua celebrat Synodus general. collectas breuiterque descriptas vnà cum suis Iconibus contineat, cuius sanè aspectu ac lectione non parum recreatus fui.

EX SYMEONE METAPHRASTE.

SAnctum quoque hunc nostrũ Ephræm miris celebrat laudibus Metaphrastes in Vita eiusdem à se descripta aut potius collecta, quam qui legere voluerit, græcè bis in biblioth. Vaticana, sub num. 536. & 794. bono & antiquo charactere, cõscriptam inueniet: latinè autem à Lipomanno Episcopo traductã, & à Surio repositam tom. 1. sub 1. die Febr. Eam verò nos hic studio prętermisimus, quòd ex Gregorio Nysseno compilata sit, cuius amplissimum Encomium in S. Patrem Ephræm antè posuimus, quocum per omnia quasi concordat, nisi quòd paucis quibusdam mutatis atque detractis, nonnulla etiam de suo attexuerit. quemadmodum legenti & conferenti melius patebit.

Ex Anastasio Synaita, & Photio Patriarcha.

MVlta etiam S. Patris Ephræm adducta sæpius inuenies tam ab Anastasio Synaita in varijs à se conscriptis monumentis, quàm à Photio Patriarcha Constantinop. in sua Bibliotheca, ubi de uariis à se lectis libris ad Tharrasium scribens, uaria ex hoc nostro Auctore citat, & subinde ad longum producit, quod idem & ab Anastasio factum comperies.

Ex Georgio Cedreno.

CEdrenus quoque inter multa celebrans Ephræm Syrum, affirmat illum uirum exstitisse magnum dictis factisque, ac multa utiliter conscripta Ecclesiæ reliquisse, &c. *ita ille inter Imperium Constantij, & Iuliani.*

EX PRODROMO.

THeodorus item non ille Antiochenus, sed prodromus dictus, tempore Andronici Imperat. Constantinopolitani iunioris, ann. Dom. 1200. in breui illa Auctorum sacrorum historia, S. patris nostri Ephræm meminit, ubi de iis sic scribit: *Qui Ecclesiam suis sermonibus ornarunt, hi sunt: Magnus Dionysius Areopagita, magnus Athanasius, magnus Basilius, magnus Ephræm Syrus,* & sic de reliquis, quorum ibi mentionem facit, &c.

Ex Nice-

Ex Nicephoro Callist. Lib. 9. cap. 14.

MVlti alij spectati uiri iisdē annis viguerūt, atque in Ecclesijs Dei enituerūt, inter quos potissimum eruditione, & eloquentia floruit Eusebius Emisenus Episcopus, Titus Bostrensis, Cyrillus Hierosolymitanus Episcopus, &c. *Sequiturque ad rem hic faciens:* Videtur autem omnes hac in parte, gloria præcellere, atque Ecclesiam vniuersalem exornare Ephræm Syrus, &c.

Eod. lib. 9. cap. 16. Eadem hac ætate, & Ephræm Syrus præclarus fuit, qui quidem longo interuallo omnes præcessit, & breui tantū in lingua Syrorum, cùm quidē eam prius ab alijs non didicisset, neque specimen aliquod aut spem, talem eum fore, præbuisset, profecit, vt cùm pietatis exercitio ad summum contemplationis peruenerit, tum splendore, facilitate, & suauitate verborum, nec non densitate & grauitate sententiarum, etiam præclarissimos quosque Græcorum, qui eloquentia antiquitus excelluissent, superauerit. Etenim si quis illorū græca scripta in Syrorum fortè aut aliorum peregrinam transferret, & florentem illam Græcorum ornamentorum gratiam, decentemque nitorem, & fucum verborum detraheret, ilico quoque adscititiis coloribus deficientibus, sententiarum obscuritas sese prodebat. At Ephræm longè alia erat oratio. Nam cùm eo adhuc superstite atque etiam defuncto, postea libri eius in linguam Græcam conuerterentur, non longè admodum à propria & natiua virtute decedebāt. mirum quidem auditu est, eumdem & græcè, & Syriacè legi. Quamobrem Magnus ille & oratione & virtute Basilius, qui Cappadocum metropolim Episcopatu suo exornauit, summopere virum est admiratus, eumdemque eruditionis nomine beatum censuit. Vt tanti viri tam certo testimonio manifestum sit, communiter quoque à Græcis, qui tum clarū in eloquentia obtinuere nomen, præstantissimum omnium Ephræm iudicatum esse. Vox sanè Basilij talis, non temerè prolata esse existimanda est. Dicitur autem S. Ephræm trecentas versuum myriadas conscripsisse. Multi quoque eidem fuere discipuli, qui institutionem & philosophiam eius sunt æmulati, in quibus celebriores sunt, Abbas Zenobius, Abraham, Maran, & Symeon, apud Syros ingenti gloria viri, & quibuscum præterea hunc vitæ modū illi cōmunicauere. In locis uerò eisdē, facundia maximè præstantes, Paulonas, & Anarad extitere, qui deinde lapsi, sana exciderūt fidei doctrina, &c. *Sequiturque ibidem postea:* Ceterùm S. Ephræm ea re cognita, quamuis Græcarum artium expers, Harmonij numeros moderatus est, atque eiusdem modulis, carminibus Ecclesiasticæ sententiæ consonis, adiectis, Syris ad hoc vsque tempus ea canenda dedit. Nam diuinos hymnos plurimos, quibus Deum in primis celebrat, & laudes præterea virorum, qui vitæ instituto Deo placuere canit, ad Harmonij carminum leges composuit: à quibus vt equidem puto, per æmulationis ardorem, posteriores Ecclesiæ cantores modulorum formulas mutuati, magis etiam atque magis augere atque propagare eas sunt aggressi. Qualis igitur is sermone fuerit, vel ex hoc ipso conijcere licet. Vita verò ei valde exacta, & bonis operibus spectata fuit, &c. *Postea sub finem eiusd. cap. 16. subdit:*

Plurima sanè & alia memoratu digna, & qui de eo conscriptus est liber, & prouinciales eius, Romani simul, & Syri, de eo referunt, quæ cuiuis cognoscere est procliue. Vnum illud sanè quàm memorabile, historiæ huic inserere visum est, quod ab eo ante obitum est gestum. Fames ingens Edessenorum vrbem premebat: atque ipse, qui multos annos domo non fuerat progressus, tum philosophandi studio aliquantum intermisso, prodijt: & in homines locupletes, qui sic turpiter rerum necessariarum inopia ciues suos pereuntes despicerent, acriter est inuectus, arguens eos quòd animarum cura neglecta, studium omne in corpore fouendo collocarent. Illi autem integritatem, & paupertatem viri obseruanter veriti, minimè id sic esse affirmarunt: facile enim & promptum eis esse, indigentibus facultates distribuere: deesse saltem qui in eo ministerio, pro eo atque deceret, fidelem se præberet, omnesque lucro inhiare; & talia fœdè in quæstum suum vertere, dixerunt.

Tunc Ephræm: Ego verò inquit, qualis vobis esse videor? Et illi: honestus atque bonus, responderūt, & talis prorsus, qui opinioni quæ de eo fertur, vita ipsa respondeat. Itaque ille ait; paratus sum omnibus hac in re inseruire. Multoque ab eis sumpto argento, trecentas parauit mensas, & in publicis porticibus eos qui fame affecti erant, acceptos, diligenter & benignè fouit; aduenas quoque, & alios qui inopia affligerentur, humaniter curauit. Idque tantisper fecit, dum fames ibi est grassata. Ea verò delapsa, ipse ad philosophiæ suæ officinam redijt, ibique paucos post dies vita est defunctus. Vita sanè monastica percelebris fuit, & ex æquo cum ijs, qui Episcopatu, doctrina, & vitæ sanctitate clari sunt, laudatur. Hæc pauca ex multis quæ ab Ephræm rectè pieq; facta sunt, diximus. Res namque eius omnes si pro dignitate earum exponere nos oporteret, aut etiam aliorum qui tum in eodē philosophandi genere elaborarunt, vt scilicet eorū quisque vixerit, & quali morum instituto sit usus, qualis ipse fuit, Scriptore opus esset, &c. *Eadem ex Sozomeno ad longū antea produximus.*

Ex Iohan. Tritbem. de Script. Eccles.

EPhræm monachus, eremique cultor insignis, & diaconus Ecclesiæ Edessenæ, à Beato Basilio Presbyter ordinatus, propter humilitatem ad diuina mysteria conficienda numquam accessit, quamuis apud Deū, & homines dignus haberetur. Nihilominus quantū ad officium suū pertinebat, in monendo populū infinitas homilias declamabat. Hic sicut in vitis Sanctorū Patrum legitur, ab Angelo visus est librū aureis litteris scriptū recepisse: vnde mox altera die & deinceps loquēre in eo Spiritu sancto, tantam declamandi gratiā habuit, ut nullū sibi similem suo tempore inueniret, &c.

IN

IN SANCTVM PATREM
EPHRAEM SYRVM

Latinitate donatum, ac Scholijs illustratum, per R. D. Doct. Gerardum Vossium.

COLLEGIVM GERMANICVM SVMMI PONT. IN ALMA VRBE.

Cecropias nutriuit apes per tempora longa,
Ephrem, iam Ausoniæ melle fruantur apes:
Sedula Romuleis apis est celebranda camænis,
Quæ tulit in Latios, Attica melle fauos.
VOSSIVS instar apis, frondosa æstate latinis
Legit ab Argolico, dulcia mella thymo.
Deliba purum Lector studiose liquorem,
Accipe, pasce animum, nulla venena latent.

ALIVD.

VItales auras SYRIVS dū carperet EPHRAEM,
Optauit Graio reddere verba sono:
Reddidit, vt flexit virtus operosa tonantem,
BASILII Q. preces, in sua vota Deum.
Iam per te VOSSI, occiduas illustret vt oras,
Hunc vita functum cerno latina loqui.
Tunc solos viuus Græcos, nunc mortuus ornat
Clara doctrina luce, quot orbis alit.

ALIVD.

QVæ pridem Græco sonuerunt dogmata voce,
Nunc præbent gemino munera plura sono:
GRAECIA quē propriū quondā est venerata parentē,
Orbi communem VOSSIVS esse dedit.

ALIVD.

Ad Ecclesiam Latinam gratulatio.

ALma parens nostri gaude, diadema repertis
Fulget iam gemmis, quæ latuere diu:
Argolicus validū quondā quod miserat EPHRAEM,
VOSSIO id auxilium suppeditante capis.
Quod sapuit Graios magnique Demosthenis ora,
Nec fuit huc aptum viribus vsque tuis,
Prodidit eloquio Ciceronis sermo redundans,
Perfacili quidquid sermo pelasge negas.
Ergo age dignatur queis te BORCHLONIA virtus,
Hæc noua gratanti suscipe dona manu:
Pixida inexhaustum, cornuque reclude GERARDO
Naiadum, vt sponsi cœlica dona probes.

ALIVD GRAECOLATINVM.

ΕΦΡΑΙΜ ζῶν τι κλυτὸν μέγα φαίδιμα δόξας ἔφευγες
Οὔτε θανὼν μερόπων κῦδεα βουλόμενος.
Χίλια δ᾽ ὕθεν ἔτη, πλεῖω τε, σὰ γράμματα κλεῖνα
Οὐρανίου θεσμοὺς ἐμπεδόωντα Πατρός.
Νῦν δὲ τάδ᾽ ἱκνέεσθαι φάος ἐς ΛΑΤΙΟΝ προκομίζεις,
Ἄμμι δ᾽ ἐφορῶν, οὐ κλέος μεδίων.
Ὡς δὲ πλέον ἐλέγχεις, μᾶλλόν γέ σε δόξα διώκει.
Ὃς φυγέειν ἔσπευδε, ἄξιος αἰνετός εἶ.
Κυδόμενος δὲ σέθεν τιμῆς ἀγαθοῦ τι ΓΕΡΑΡΔΟΣ
Ἡμετέρου, καμάτων ἄξια δῶρα φέρει.

IDEM LATINE.

ILlustris fragiles fugiebas viuus honores
EPHRAEM: nec moriens quæris inane decus.
Supra millenos annos monimenta recondis,
Quæ summi firmant iura verenda Patris.
Iamque suis LATII prodire in luminis oras,
Nobis prospiciens, non decus inde petens.
Hoc mage debetur tibi gloria, quo minus ambis:
Hoc mage te sequitur, quo magis hanc refugis.
Qui decus hinc tibi molitur, nobisque GERARDVS
Commoda, curarum præmia digna ferat.

ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ ΓΡΑΙΚΟΝ ΤΟΥ ΑΚΡΟΥ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΕΝ ΤΗ ΡΩΜΗ.

ΕΦΡΑΙΜ ἀοιδοτάτου δ᾽ ἐκ ... ποταμοῦ κελάδοντος.
Οὔασι δηλεάσεις ῥεῖθρα μελαθρείας
Ἐκ στομάτων λιγυρῶν, τὰ νοήματα δ᾽ ἔμβαλε δέλτοις,
Ἑλλαδικοῖς ἔρξας τὴν μελίηρυν ὄπα
Τοῖς, ὅτι ΒΑΣΣΙΛΕΙΩ γε ζωεύτ. το ποιμένι λαῶν,
Εἵλετό μεν περὶ δὴ ἵμερος εἰσαΐειν.
Πνεῦμα δὲ οἱ ἐπένευσε τὸ παγκρατές, αὐτίκα δ᾽ ἔπεσι
Μῦθα, κεκροπίδαις εἴκελος, ἐκ πραπίδων.
Νῦν δὲ φράσιν γλώσσης, γρίφους τε ΓΕΡΑΡΔΟΣ εὖ εἰδώς,
Φθόγγον ἐς Αὐσονίων Ἀτθίδ᾽ ἐσφυρώσατο.
Προὔθετο δὲ ξυνὸν δίψης ἄκος. ἀλλά γε πάντες
Μέχρι κόρου ψυχὰς πλήσατ᾽ ἀρυόμενοι.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ.

ΜΗ ζύ γε χρυσὸν ἔλασσε κενὸν βάρος, ὧδε τὸν αὐτὸς
Τὸν Σύρος ΕΦΡΑΙΜ θεῖον ἄωτον ἔχεις.
Εἶπον Καππαδόκων ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ, ὅς ποτε γλώσσῃ
Εἱμαρτὴν Ἑλλαδικῆς εὐεπίῃσι σοφίαν.
Τὸν δὴ θῆκε ΓΕΡΑΡΔΟΣ ὁμόθρουν Αὐσονίοισιν.
Ἦ ῥ᾽ ἀγαθός τις ἀνὴρ πᾶσιν ἅπαντα τίλει.

ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ ΤΩΝ ΑΝΓΛΩΝ ΕΝ ΤΗΙ ΡΩΜΗΙ.

ΚΗΠΩΡΟΣ περὶ πάντα, περὶξ λειμῶνα λεάζων
Καλλιθρόν, καθὰ καλλιπέτηλα ποικιλόθρεμμα κῆπον
Πάντ' ἔφερε, καὶ λείριον, ἄνθεα καὶ ῥοδόεντα
Δρεψάμενος πάντων λαμπηδόνα πάντοθεν ἀνθῶν.
Οὕτω παντοδαπὸς, κήπους χρηστήρια, μουσῶν
ΒΟΣΣΙΟΣ ἑλλήνων σελίδας πολυγλώσσους ἱρῶν
Παννυχίῳ περὶ πάντα πόνῳ περὶ πάντα δοκάζων,
Παίγνια τ' ἐκκρίνων πολυειδέος εἰ τοῖσιν ἔβλεψεν,
Πάντα δ' ἀναγόμενος πινυτῶν, σελίδεσσι χαράζων
Παντοδαπῶν ΕΦΡΑΙΜ πάντων πολυφέρτατον ἀνδρῶν.
Ἣ σελίδων πολλῶν πολυχρηστάτη, ἐνθάδε πάντα
Ἔνθα παροιμιῶν ῥοδόεντα καὶ ἄνθεα γνωμῶν,
Ἔνθα ῥοδ' ἱστορίης δροσερῶς, καὶ φύλλα τὰ ἔνθα
Μουσάων φέγγος, κλέος ἑλλάδος, ἔνθα νοήσεις
Ἔνθα δὲ πιερίδων τὸ σοφὸν, στόμα, καὶ μελιφθόγγον
Ἐκ Συρίας ΕΦΡΑΙΜ. Τὸ βαθυκλεὲς οὔνομα τίς χθὼν
Οὐκ οἶδεν πολύαινον; ἐν ᾗ μία πατρὶς ἀνδρῶν
Κοσμεῖται, βαθυσόφου, ψυχῶν τε, νόημά τε θεῖον
Καὶ μελιῶδες ἔπος, θείας χρηστήριον ὀμφῆς
Μυριάδας ἐπέων, νοῦν, ἐργάδρωτα, καὶ ἄλλους.
Ὁ ποίας πολύκλειτον ἀναγραψόμεθα δόξης;
Μηδὲ λόγῳ μετοχόν τε θεῖον κρατύνοντα θυητῶν
Σὲ πάντα τελέθει μέγας οὐρανὸς, ὃν κλείουσι
Παντοδαπῶν φίλα στέρνα σοφῶν, στιλβῆς τε ἀοιδῶν
Ῥώμη, Σύρος, χθών τε θάλασσα, καὶ ἑλλὰς, Ἀθῆναι.

Idem, eiusdem Collegij Angl. Rom. latinè.

Qvalis odoriferis dum solus inambulat hortis
Vinitor, auricomos per pulchra fimbria, flores,
Lilia luteolasque rosas, vagus ille fragrantes
Cernit, & excerpit quidquid magis halat odore.
Talis in irriguis musarum VOSSIVS agris,
Graecorum queuis quid pandit pagina lustrans,
Dum terit, & tereti congesta volumina versat
Pollice, quae potuit labor improbus haurit, & ipse
Segregat aequali, si sint noua ludicra, lance:
Eruta facundus culto detexuit ore,
Quo magis eniteat toto CORYPHAEVS in orbe
Ephraem quemq; opus hoc celebrat, depingit, et ornat.
Hinc quasi conspicuo Lector sibi colligat agro
Quidquid apud veteres complexa est Attica musa,
Et roseo sermone melos, liquentia mella
Sugat, & auricomis, pulchras decerpat in hortis
Florea serta, rosas, & purpureos hyacinthos,
Narcyssum, violas, & lilia hiulca, nitentes:
Hinc EPHRAEM redolens grato diuinus odore
Vernus in excultis rutilat, quasi flosculus aruis
Musarum lumen, quem GRAECIA cantat, honorat,
Et decus eximium, celebrat, quem turba per orbem
Pieridum: nam suada suis mellita labellis
Sessitat, & nomen non est ignobile. & EPHRAEM
Quod mare, quae tellus non nouit? (patria laudat
Quem non vna) sagax diuinae mentis acumen?
Pierium carmen? diuina oracula? molli
Carmina quot calamo contexuit vnus? & inter
Peruigil ancipites quotquot tulit ille labores?
Cui tandem celebri nos ascribemus honori
Insignem pietate virum? qui perpete florens
Viuit in Elysiis impar mortalibus aeuo.
Quem vatum cecinere melos, foecunda poesis:
Et Graeci, & Syrij, tellus, Vrbs, orbis, Athenae.

Τοῦ αὐτοῦ. ΕΙΣ ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΕΦΡΑΙΜ.

Τί λεγ' ὀνειρώτ]ει βότρυας χείλεσσι γενέσθαι;
Ὄρνιθας ἐκ στόματος βοσκομένους τ' ΕΦΡΑΙΜ;
Πλεῖον αὐξάνουσι σταφυλαὶ, πολυάκανθοι ἀλλὰ
Βρίθουσι, στόματος τίκτε τεοῦ βότρυας;
Μῶν καὶ αὐτὸ γλώσσης ἀπ' ἀπορρέων ἡδὺ λάλημα
Ἑλκόμενον πάντων τὰ φίλα στέρνα σοφῶν;
Μὴ δ' ἐπισημαίνει διαμάργου ἀμπέλου; ὅτι
Οἰνομανὴς, ΕΦΡΑΙΜ πάντοθεν ἐψέφασε;
Οὐ μέθυσος, μελεφθογγός ἦν, πολυφέρτατα ἀνδρῶν
Ἡδυμελὴς, πειθοῖ καὶ πολυβοσκόμενος,
Καὶ κατακηλήσεις περὶ πάντα μελιρρυτὸς αὐδὴ,
Οὓς ΕΦΡΑΙΜ γλυκερὸς καρποφορεῖ βότρυας;

Idem Latine: In uisionem S. Ephraem.

Quid grauidos labris EPHRAEM gestare racemos
Somniat? & volucres pascere labra leues?
Dum comedunt, crescunt vuae, fit maior aceruus,
Ecquid habent tumidos sic tua labra botros?
Cur quaeso in teneris quod suada diserta labellis
Sessitat? & faciles allicit ore viros?
Anne quod ingluuiem praesagit vitis? vt EPHRAEM
Ebrius annoso turgeat ille mero?
Non vinosus erat, sed erat facundus, & omnes
Mulsit, & innumeras nectare pauit aues.
Quid? quod lingua artis omnes triiecta cathenis
Attrahit? hos EPHRAEM fert tua lingua botros.

Alivd.

Ephrem quae cecinit Graio sermone, GERARDVS
Haec recinit Latio VOSSIVS eloquio.
Par linguae candor, zelus, par vtroque refulget
Relligio, studium, par pietatis amor:
Illius, Haeretici rabiem contundit, & oestrum;
Huius, vt igniuomos comprimat ore viros.
Quid tuus oblatrat rapidus Luthere catellus?
Et lepidum infesto perstrepis ore melos?
Nescis vt haeretitos linit ichthiocolla libellos
EPHRAEM, dum piscis glutine stringit eos?
Quid noua, laruales sectaris & haeresis vmbras?
Non noua, non nugas, hoc tibi pandat opus.
Pandit at exculte caelestia fulmina linguae,
Et quae diuino flamine verba tonant.
Charior est docto Lectori VOSSIVS, & quo
Clarius haec Latio praestitit eloquio.

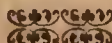
IOANNES CARGA.

Mvltum tibi GERARDE VOSSI Ecclesia
Romana debet, quòd Latinum feceris
EPHRAEM SYRVM, non antè nobis mystica
Praecepta legis explicantem sensibus.
Quibus tot annos explicauit Graecia:
Auctoritate namq; tam Sancti Viri,
Et voce mentis nuntia, multum iuuas
Patres Latinos veritatis insita,
Et disciplina Christiana vindices.
GRAECI videntur caeteri deposcere,
Vt è ruinis, & tenebris Patria,
In hancq; sedem, in hancq; lucem transferas:
Hi iure dicent optimo, si posteris
Tuo renatos, & redemptos munere;
Magnum laborem par sequetur gloria.

EPHRAEM

EPHRAEM DE SE IPSO

Mersi tandem è tenebris auctore Gerardo
Vossio, hic in lucem me tibi ROMA *dedit.*
E Syrijs Græcos, hinc Patres cerno Latinos:
Imperium hac venit, Relligioq; via.
Debueram patriæ, fatus quòd voce Syrorum;
BASILII *votis attica verba sono.*
Quòd me ROMA *suo videat sermone loquentem,*
Magna Gerarde fuit cura laborq; tuus.
Me sacram in PETRI *sedem fideiq; magistram*
Euehis, vnde eius, lux mea, luce micat.
Tot tibi nunc debet ROMANA ECCLESIA *pro me,*
Quot grates habuit Græcia BASILIO.
Mille & biscentum fluxêre atque amplius anni,
Cùm mea conclusit frigidus ossa lapis:
Sub CONSTANTINO *vixi, excessiq;* VALENTE
Principe, sub XYSTO *iam rediuiuus ero.*
Haustus morte, fruor vita meliore, Gerardo
Vindice, quo vindex Vrbis & orbis ero.
Ergo Gerarde tuo merces stat certa labori,
Quæ me & BASILIVM *iam sine fine beat.*

SANCTI PATRIS NOSTRI

EPHRAEM SYRI DIACONI ECCLESIAE EDESSENAE RELIGIOSISSIMI

DE SACERDOTIO.

Interprete & Scholiaste Gerardo Vossio.

O MIRACVLVM stupendum. O potestas ineffabilis. O tremendũ Sacerdotij mysterium, spiritale ac sanctum, venerandum & irreprehensibile, quod Christus in hunc mundum veniens, etiã indignis impertitus est: genu posito Math. 26. Marc. 14. Luc. 22.
lacrymis atq; suspirijs oro, vt hunc Sacerdotij thesaurum Iohan. 13. & 1.
inspiciamus, thesaurum inquã his, qui eum dignè & sanctè Cor. 11.
custodiunt. Scutum siquidem est refulgẽs & incomparabile, turris firma, murus indiuisibilis, fundamentum solidum ac stabile, à terra ad axem vsq; cœli pertingens: quid dico fratres, excelsos illos
axes cõtingi; imo in ipsos cælos cælorũ sine impedimento atq; labore ascendit, Sublimitas Sacerdotij.
& in medio Angelorũ simul cũ spiritibus incorporeis facilè versatur. Quid dico in medio supernarum virtutum; quin & cum ipso Angelorũ Domino atq; Creatore, datoreq; luminum, familiariter agit. Et quantum vult, confestim quæ postulat, facilè & suo iure quodammodo impetrat. Non desisto fratres laudare & glorificare illius dignitatis profunditatem, quam nobis, nobis inquam Adæ filijs Sacerdotalis dignitatis profunditas.
Sancta elargita est Trinitas, per quam mundus saluatus est, & creatura illuminata, per quam montes & colles, rupes, & valles illustri ac venerãda politia Sanctorum inquam, monachorum, impleta sunt. Quemadmodum & Propheta Esaias Esai. 42.
sonora voce reboat, dicens: Quoniam de vertice montium vocem suam daturi sunt homines, in gloriam & laudem Dei altissimi. Hac quoq; impietas è terra Sacerdotij effectus multiplices
sublata est. hac, & continentia in terris commoratur. Hac, & diabolus, è cælo decidens subactus est. Lasciui vasa facti sunt sanctificata, & fornicatores casti &
impolluti. Insipientes veritatis & iustitiæ duces facti sunt, & improbi boni ac 1. Cor. 15.
pij. Per hanc & mortis potentia destructa est, & inferni vires propalam deperditæ, Eph. 2. 4. 5.
ipsaq; Adæ maledictio exterminata est atq; soluta, & cælestis thalamus apertus Coloss. 2. 3.
est & adornatus. Per hanc quoque humana natura licet humilis atque abie- Hebr. 2. 5. 9. 10.
cta, cum virtutibus incorporeis adæquatur. Quid dicam? quid eloquar, aut quid laudibus efferam? Excedit quippe intellectum & orationem, omnemq; cogitationem, donum altitudinis dignitatis Sacerdotalis. Et sicut arbitror, hoc est
quod Paulus, quasi in stuporem mentis actus, innuit, exclamans: O altitudo diui- Rom: 11.
tiarum sapientiæ & scientiæ Dei [a] incõprehensibilis, quàm incomprehensibilia a. In vulg. non additur (incomprehensibilis)
sunt iudicia eius, & inuestigabiles diuinæ viæ eius? Altiuolans, è terra in cælum nostra postulata Deo celerrimè defert, & Dominum pro seruis suis deprecatur. Intendamus igitur mentem fratres, clarè ac liquidò, ad misticam hanc formidabilemq; narrationem; quoniam absque venerando & diuino Sacerdotio, remissio peccatorum mortalibus non conceditur. Attendite fratres; vos etenim pietatis amatores estis, qui lumen doctrinæ Christi contemplamini. Hæc sunt, quæ
prius tenuiter de mysterio Sacerdotij commemoraui. Palmes vitis, & granum Nota pulcherrimã triũ in diuino mysterio ὁμόνοιαν, seu coniunctionem.
frumenti, necnon Sacerdotium, vnionem inter se obtinent. Palmes & frumentum sunt velut pedissequæ; at Sacerdotium est natura liberum. Ceterùm vbi tria hæc vt simul sint, inter sese concordiam inierint: tum supra thesauros offert Re-

gi, vnumquodq; virtutem propriorum fructuum, in odorem suauitatis. Palmes
præcedit sanguinem, similiterq; frumentum, purum hunc panem. Sacerdotium
Sacerdotij libertas atque sublimitas. vero audacter è terra sursum in cælum volitans, ascendit ad Deum, donec ipsum
contueatur inuisibilem, procidensq; ante excelsum thronum, instanter pro ser-
uis orat Dominum, lacrymas & gemitus conseruorum deportans, proprioq; si-
militer Domino feruentem deprecationem simul & pœnitentiam offerens, mise
ricordiam & indulgentiam à Rege misericorde postulans, vt Spiritus sanctus pa
riter descendat, sanctificetq; dona in terris proposita: cumq; oblata fuerint tre-
menda mysteria immortalitate plena, præuio Sacerdote orationem pro cunctis
faciente, tunc animæ accedentes, per illa tremenda mysteria, macularum purifi-
cationem accipiunt. Cernitis pij, quomodo hæc duo non operentur in terra, ni-
si cæleste aduenerit suffragium, sanctificetq; dona. Vides homo illustrem miracu-
li editionem, cernis sublime sacrificium, quàm facilè sordes animarum eluat. Be
Matth. 26. nedicitur Saluator qui fecit in terris superillustre hoc & purgatiuum donum, in
Iohan. 13. gratia Sacerdotes illuminans, vt sicut luminaria, in mundo luceant. Populus qui
1. Cor. 13. 1. Reg. 16 ante nos erat, cornu olei ferens, ad Sacerdotium promouebatur: nos verò serui
Esa. 5 Ezech. 45. 46. inutiles Dei benedicti, non cornu, non oleum sensibile sumimus: sed ipse qui est
brachium excelsum atq; tremendum, ex cælo descendens, suum nobis per impo-
2. Tim. 1. sitionem manuum, donat spiritum, qui ignis instar venit super Apostolos. O po-
Ibidem. testas ineffabilis, quæ in nobis dignata est habitare per impositionem manuum
Magna Sacerdotij profunditas. sacrorum sacerdotum. O quàm magnam in se continet profunditatem formida-
bile & admirabile sacerdotium. Felicem illum, qui in hac ipsa dignitate admini-
Iohan. 1. Matth. 4. Mar. 1 strat purè & irreprehensibiliter. Petrus dictus Cephas, qui aliquando captus est
Luc. 5. ad littus maris, quiq; à magno testimonium accepit Pastore: quia super hanc pe-
Matth. 16. 18. tram ædificabo Ecclesiam meam, per Sacerdotium, & claues regni cælorum ac-
Act. 9. 13. 17. 18 cepit, tamquam dignus. Similiter autem & Paulus, qui prius quidem persecutor
19. & 20. Rom. 10. & 15. erat, hoc quoque charismate habitus dignus, celer vniuersum terrarum peragra
uit orbem, prædicans adnuntiansq; resurrectionem mortuorum. Ceterùm reuer
Gen. 4. tamur ad iustum Abel, qui in initio creationis, sacerdos factus est, discamusq; ex
Heb. 11. 1. Iohan. 5. ipso quando in principio victimam suam sacrificauit Deo, nonne ignis è cælo
descendēs, ipsius sacrificium deuorauit? Quando enim obtulit Deo de primoge
Ibidem. nitis gregis sui, vt inquit scriptura, respexit ex cælo Deus sanctus in oblatio-
nem Abel, in sacrificium verò Caim respicere, non benè ei cōplacuit. Rursus au
Gen. 8. tem & Noe, qui in arca saluatus est, quando cessauit aqua, seditq; suprà in monte
In monte Ararat. Ararat, huius quoq; fuit muneris particeps, obtulitq; Deo sacrificium purè in
Gen. 9. & 27. odorem suauitatis; vnde & cum ipso pactum statuit redemptor, de non amplius
ac Isai. 54. diluuio inducendo super terram, sanctam quoque illi dans benedictionem cre-
scendi & multiplicandi. Adspicis mirabile sacerdotij opificium. Vides primum
sacerdotem Abel, in priori creatione, quo pacto ignis cælitus in terram decide-
Gen. 27. rit, propter irreprehensibile eius sacrificium; Cernis iterum Noe Sacerdotem
venerandum, in secunda creatione, quomodo pactum cum ipso statuerit Domi-
Gen. 21. nus. Hoc quoque & Abraam reputatus est dignus, vt illius foret particeps,
Deoq; offerret dilectum Isaac, & sacrificaret viscera propria. Ibi ostendit ei
Planta Sabec. Deus miraculum magnū, Christi scilicet generationem in planta Sabec, in ictu
Gen. 22. incrementū, ipsamq; benedictionē, qua ipse benedixit: In semine enim tuo, in-
Gen. 26. 28. Exod. 19. 24. 33 quit, benedicētur tribus omnis terræ. Quin & hoc ipso munere diuinus Moyses
& 34. habitus dignus, adscendit in montem Sina ad Deum, accepitq; legem; vnde
quoq; facies eius glorificata est, vt videretur sole pulchrior. Similiterq; Aaron
hoc eodem dignatus, legatione pro peccatis populi apud Deum functus est;
Psal. 98. Moyses enim & Aaron in sacerdotibus eius. Similiter etiam Phinees in hoc ve-
Psal. 105. Isai. 1. 2. 44. rè honorabili sacerdotio, mortem à populo eius prohibuit. Isaias quoque co-
46. & psal. 105. dē amictus, in igne exauditus est, sacerdotesq; infamiæ iugulauit gladius. Disca
mus igitur Fratres, quoniam magna est & multa, immēsa ac infinita ipsius sacer

dotij

dotij dignitas. Gloria vnigenito, gloria & soli bono, illud suis præbenti discipu- [Matth. 26.]
lis, per sanctum suum nouum testamentum, vt & ipsi nobis per impositionem ma- [Iohan. 13.] [2. Tim. 1.]
nuum suarum super dignos, exemplum demonstrent. Cuncti ergo honoremus,
cuncti hac venerandi Sacerdotij sublimitate decoratos prædicemus beatos;
certò scientes, quòd si quis amicum Regis amet, hunc ipsum multo amplius à
rege amari. Quocirca amemus Sacerdotes Dei, siquidẽ amici ipsius sunt boni, [Sacerdotes Dei]
& pro nobis ac mundo deprecantur. Honora Sacerdotes, Christi mãdatum ex- [amandi & hono-]
ple, quod dicit: Quoniam qui prophetã cum gaudio recipit in nomine prophe- [randi.] [Matth. 10.]
tæ, mercedem prophetæ accipiet. Quòd si de illo qui sacerdos est, ignoras, di- [Marc. 9.]
gnus ne an indignus sit tanta sublimitate, tu ob præceptum ipsius Christi, caue
despexeris. Etenim sicut fulgidissimum aurum licet luto contaminatum, nõ per- [Similitudo pul-]
cipit detrimentum, neque speciosissima margarita ex contactu quarumdam im- [cherrima.]
mundarum specierum: Ad eumdem modum, nec sacerdotium ab vllo sordidum
redditur, quantumuis etiam indignus sit is, qui illud suscepit. Porro si quis ad
hanc dignitatem velut dignus repertus sit, in eaq; sanctè & irreprehensibiliter [Bonorum Sacer-]
ambularit, vitam & coronam immarcessibilem sibi ipse conciliat. Sed si indignè [dotum præmia.]
quis hanc ipsam sibi vsurpare sit ausus, tenebras is sibi exteriores, iudiciumq; [Malorũ Sacerd.] [pœnæ.]
absque misericordia consciscit. En aliud tibi exemplum ò homo, ne tu indi- [Aliud exemplũ.]
gnè audeas & arroganter obrepere ad sublimitatem Sacerdotij; cùm non benè
sibi complaceat Deus purus, in arroganter ordinatis. Nosce quid miseri illi sint
passi, qui olim restiterunt Moysi & Aaron, suaq; temeritate ausi sunt impuden- [Leuit. 9. 10.]
ter atq; præfractè sacrificare Deo, nonne ignis è cælo deuorauit omnes? aduer-
sum quos in profundum supra se sunt ausi. Rursus autem & Maria prophetissa [Aliud exemplũ.]
Dei, quòd breui quodam sermone, Moysi de Sacerdotio improperaret, talem ei
reprehensionis notam statuit altissimus, vt tota leprosa septem diebus eijcere- [Exod. 15.] [Num. 12.]
tur extra castra. Iccirco hæc nunc ò fratres purè administrate, imitãtes Moysen [Psalm. 105.]
& Aaron, atque Eleazar. Considera pios Sacerdotes, quomodo in ipso sacerdo
tio, sacrilega hostiũ castra sint vlti; Hoc possidens Moyses, manus ad Deum sustu [Exod. 17.]
lit, vulnerauitq; Amalec plaga incurabili. Hoc quoq; circumamictus Abrahã, [Iudith. 4.]
reges in fugam vertit. Hoc ornatus Melchisedec, Abrahæ benedixit electo, be- [Gen. 14.]
nedictione eximia. Dignatus es frater sublimitate sacerdotij; stude complace- [Heb. 7.]
re illi qui te elegit, vt sis ipsi miles puritate & iustitia ac sapientia diuina, illu-
striq; virginitate. Esto feruens æmulator, vt temperans Ioseph, & castus vt Iesus [Gen. 39.]
Naue, hospitalis vt Abraham, paupertatis amator vt Iob, indulgens vt Dauid, & [Iob 1. 2.]
mitis, vt Moyses. Errantem reducito, claudum confirma, erige cadentem, succur- [2. Reg. 2. &] [Num. 12.]
re infirmis, & alia his similia. Ego verò obstupesco fratres dilecti, ad ea quæ so-
liti sunt quidam insipientum audere, qui impudenter ac temere sese conantur [Contra ingeren-]
ingerere ad munus sacerdotij assumendum, licet non adsciti à gratia Christi, [tes se temere ad]
ignorantes miseri, quòd ignem & mortem sibi accumulent. Non dico tibi ho- [Sacerdotale mu-] [nus, atque indi-]
mo, non solum non sacerdotium temerariè assumendum: sed neque ceterorum [gnos.]
quidpiam, ex vasis verè venerandi cultus diuini, contingendum. Siquidem le- [2. Reg. 6.]
gisti quid passus sit Oza, eo quòd arcam Dei tetigisset. Huius tu semper memi- [1. Paralip. 13.] [Num. 4.]
neris dilecte frater horribilis verbi Dei excelsi, ore Isaiæ prophetæ pronuntia- [Isa. 66.]
ti: Super quem requiescam ego, nisi super mansuetum, humilem, tranquillum, &
trementem sermones meos? Huius inquam semper memineris vocis, & attende
vt possideas thesaurum, animum trãquillum, quo possis spiritaliter in Metropo-
lim Hierusalem supernam ascendere, spiritaliaq; sacrificia Regi Deo inaccessi- [1. Tim. 2.]
bili offerre, vbi texuntur coronæ immarcessibiles & incorruptibiles, ibiq; tu co- [1. Pet. 1. & 5.]
ram Angelis à Christo coroneris corona immortalitatis, ipseq; cum supernis il-
lis choris hymnum victoriæ decantes Sanctissimæ Trinitati: in secula seculo-
rum. AMEN.

SCHOLIA ET VARIAE LECTIONES G. VOSSII.

De dignitate atque præstantia Sacerdotij, si alios adhuc graues Auctores requiris, plura apud S. Iohan. Chrysostomum reperies, qui libros sex de Sacerdotio conscripsit, lectu in hac materia dignißimos: extant inter eius Opera, tom. 5. post illas 80. ad pop. Antioch. homilias. De quo argumento, idem Chrysost. licet non ita ex professo, agit hom. de verbis Esaiæ, ac 14. in 2. Cor. moral. ibi: nam etsi aquum, &c. & hom. 10. in primam ad Thessalon. ac tertia in Act. & ad Hebr. vlt. in hunc locum: Ipsi peruigilant, quasi pro vobis rationem reddituri, &c. De cuius etiam dignitate, vide apud eumdem Chrysost. in Psal. 17. & in Psal. 131. vbi in quãto honore ac reuerentia sit habenda Sacerdotalis dignitas, quantamque reprehensionẽ ac pœnam mereantur inhonorantes illam, abunde elucescit omnibus. Quibus ista non suffecerint, videre quoque poterunt aliud insigne Græcorum lumen Gregor. Nazianzenum cognomento Theologum, præsertim in apologet. Oratione prima, quæ incipit in Billiana translatione: Victus sum, idque agnosco & fateor, subditus sum Domino, &c. vbi inter alia, quanta Sacerdotij dignitas, quæque Sacerdotis professio sit, docet. & qualem Episcopum quoque eße oporteat, &c. Oratio prolixa est, sed digna quæ legatur. post quam, eiusdem etiam Carmen vide, tom. 2. quod incipit: O qui sacra Deo offertis, non tincta cruore, &c. Huiusque dignitatem ac præcellentiã inter alios, etiam ab Ignatio celebratã habes, in epist. ad Smyrnenses potißimum, ac ad Heronẽ, necnõ à Cypriano lib. 1. epist. 3. & lib. 3. epi. 9. ac Leone Mag. præsertim in epist. 87. ad Epos Africanos, &c.

In monte Ararat.] *Ita Septuaginta Interp. Gen. 8. Ceterùm in vulg. Latin. requieuisse arca super montes Armeniæ legitur. Verùm quomodo hic legamus, parum referre videtur: nã Armenia, hebraicè dicitur Ararat, quod maledictionẽ tremoris sonat. Quãquã tamẽ hic Ephræm potius Ararat, videatur velle esse nomẽ mõtis illius, super quẽ arca Noe in Armenia requieuerat. Quod etiã confirmat S. Chrysost. hom. 26. in Genesim.*
In planta Sabec.] *Ita habent Septuag. Gen. 22. quod in Latin. vulg. non ponitur. Interpretatur autem hoc vocabulum τὸ σαβὲκ ἐπηρμένος, id est, elatus, siue erectus: vnde quidam etiam pro eo, ὄρθιος, hoc est altus vel rectus, ediderunt, vt per arietem in planta rectum, siue erectum cornibus, vt est Gen. 22. intelligatur ibi typus seu figura Crucis Christi, &c. De quo vide Scholia Græca in allegatum caput Gen. in noua Rom. editione Græc. ueteris Testamenti iuxta Septuaginta Interp. Ceterùm Syrus hic noster Ephræm in Sermone in Abraam & Isaac, per τὸ φυτὸν τὸ τοῦ σαβὲκ, ἄφεσιν ἑρμηνεύει. id est, remißionem seu liberationem, per plantam Sabec, interpretatur. ut eo denotetur Crux Christi, quæ mundum à peccatis liberauit, uitamq; præbuit. Nam sicut aries ille cornibus hærens in planta Sabec, mysticè liberauit Isaac, sic agnus Dei manibus in cruce distensis, suspensusq; non unum solum hominem, sed uniuersum mundum à morte, & inferno liberauit. Sic in Abraam & Isaac, ibi Ephræm. unde plura in hunc locum require. Et huc ferè alludit Elias Cretensis Metropolit. nomen Sabec, interpretans, in suo Comment. in priorem inuectiuam in Iulianum Apostat. in illa uerba Nazianzeni: Abraam, dum uocaretur, ac filio præter ætatem donaretur, &c.*
In semine tuo benedicentur tribus omnis terræ.] *Sic legitur hic apud Ephræm. At Genes. 26. est: Et benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ. Et Gen. 28. Et benedicentur in te & semine tuo, cunctæ tribus terræ. Genes. autem 12. In te benedicentur vniuersæ cognationes terræ. & Act. 3. cap. Et in semine tuo benedicentur omnes familiæ terræ. In quibus lectionis varietatem obserua & concilia.*

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM SYRI,

Ad Fratrem quemdam sciscitantem, ad quem hoc dictum pertineat: Melius est nubere, quàm vri?

1. Cor. 7.

RESPONSIO.

Eodem Gerardo Vossio Interprete, & Scholiaste.

1. Cor. 7.

Apostolum audi dicentem: Volo omnes homines esse sicut & meipsum: sed vnusquisq. proprium donum habet ex Deo: alius quidem sic, alius verò sic. Perspicuum scilicet hinc, inter seculares, illosq. qui seculo renunciarunt, eum fecisse discrimen, cùm diceret: Vnusquisq. proprium donum habet ex Deo; alius quidem sic, alius verò sic. Etenim neq. solutos vetat legitimè matrimonium contrahere, neque eos qui se seculo abdicarunt, à continentiæ lege liberat, inquiens: Vnusquisque proprium donum habet ex Deo: alius quidem sic,
Ibidem. alius verò sic. Solutis siquidem concedit, dicẽs: Propter fornicationem autem,
Hebr. 13. vnusquisq. suam vxorem habeat. Et denuo: Honorabile connubium in omnibus, & thorus immaculatus: fornicatores autem & adulteros iudicabit Deus.

Cete-

Ceterùm ijs qui feculo renuntiarunt, præcepit continentiam, dum dicit: Omnis autem qui in agone contendit, ab omnibus fe abftinet. (1.Cor.9.) Duo igitur hifce verbis oftenduntur ordines, vti fuprà dictum eft. Quare tu monache, nofce atque confidera, in vtro fis ordine conftitutus; tum quo figno quave nota fis infignitus; quæ pacta, quæq́. vota cum Deo feceris conftitueris q́. (Seculares, & qui fe feculo abdicarunt, intelliguntur.) Quoniam fecundum illa, abs te rationem repofcet, quemadmodum ait Saluator: Ex ore tuo iudico te, ferue nequam. (Luc.19.) Secularibus igitur, ficut ante dictum eft, permifit legitimè matrimonio iungi; at qui feculo fe abdicarunt, hos continere, & quidem legitimè continere fe voluit. Quandoquidem fi quofuis verba illa concernerent: Melius eft nubere, quàm vri: (Ibidem.) nemo hanc ipfam virtutem vmquam excoluiffet: non Helias Thesbites, non Elifæus, non Iohannes, non quicumq; fe caftrauerunt propter regnum cælorum, caftamq́; fuam carnem feruarunt Deo; fed neque ipfe continens fuiffet Apoftolus, nifi refpexiffet in retributionem mercedis. (Exemplis hæreticos atque apoftatas carnales confundit.) Ne igitur dixerimus, ficut nonnulli prætexunt, dicentes: At illi iufti fuerunt, ego verò peccator fum. Iufti fiquidem illi euaferunt, quòd iuftè fanctéque fuam hanc præfentem tranfegerint vitam. Quid igitur dicemus? anne quòd iufti illi, corporis expertes fuerint? nonne & illi corpore circumamicti erant? Apoftolū audi dicentem: In carne ambulantes, non fecundum carnē militamus: arma enim militiæ noftræ non carnalia, fed potentia Deo, ad deftructionem munitionum. (2.Cor.10.) Clarum itaque, quòd & ipfi oppugnati fint, tamquam carnem circumferentes, verùm reftiterunt ftrenuè. Vnde rurfus Apoftolus ait: Caftigo corpus meum, & in feruitutem redigo, ne fortè cùm alijs prædicauerim, ipfe reprobus efficiar. (1.Cor.9.) Manuducens autem nos ad virtutem, Imitatores inquit, mei eftote, ficut & ego Chrifti. (1.Cor.4.& 11.) Quare attendamus fratres, ne quando noftram concupifcentiam implere volumus, in Apoftolicum interdictum culpam reijciamus, fermonis iftius vim non intelligentes. Quoniam fcriptum eft: Animæ dolofæ errant in peccatis. (Prouer.13.) Et rurfus: Peccantem virum iniquum inuoluet laqueus, & iuftus laudabit atque gaudebit. (Prou.19.) Quid verò frater audis, melius nubere, quàm vri; & non audis quod adiungit, dicens: (1.Cor.7.) Tempus breue eft, reliquum eft, vt & qui habent vxores, fint tamquam non habentes: & qui flent, tamquam non flentes: & qui gaudent, tamquam non gaudentes: & qui habent, tamquam non poffidentes: & qui vtuntur hoc mundo, tamquam non vtantur: præterit enim figura mundi huius. (Ibidem.) Quapropter caue fpreueris illum, qui hanc tibi impertitus eft gratiam, ofcitanter ve audias eum, te per Apoftolum compellantem: Noli negligere gratiam, quæ in te eft, quæ data eft tibi per prophetiam, cum impofitione manuum prefbyterij: (1.Tim.4.& 2.Tim.1.) ne te fortè præuaricatorem conftituas, rurfus ædificans quæ deftruxifti: Sed redde Domino vota tua, quoniam fcriptum eft: Melius erat te non vouere, quàm cùm voueris non reddere. (Deut.23. Eccl.5.& Prou.20.) Contende igitur & elabora, vt curfum tuum legitimè perficias, vt liberè dicere poffis cum Apoftolo: Bonum certamen certaui, curfum confummaui, fidem feruaui. (2.Tim.4.) In reliquo, repofita eft mihi corona iuftitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die, qui folus potens eft, & iuftus Iudex: (1.Tim.6.) Non folum autem mihi, fed & omnibus qui diligunt aduentum eius. Quoniam ipfi eft honor & gloria, in fecula feculorum. AMEN.

SCHOLIA ET VARIAE LECTIONES.

AD quem hoc dictum pertineat; Melius eft nubere, quàm vri.] *Confutato intolerando hæreticorum errore, qui æquè ad regulares atque ad feculares, et tam ad voto continentiæ obftrictos, quàm non ligatos atque folutos, hoc dictum, Melius eft nubere, &c. pertinere dictitant: luculentiffimè atque pleniffimè rationibus & auctoritatibus plurimis, ijsq; irrefragabilibus, demonftrat atque conuincit grauis ac celebris hic Auctor nofter Ephram, dictum illud, quod eft Apoftoli 1.Cor.7. tantummodo ad feculares atque folutos, nequaquam verò ad regulares, votoq; continentiæ ligatos, fpectare. Cùm autem hæc antiquiffimi iftius noftri Patris, qui ante 1300. annos floruit, Refponfio atque affertio valde infignis fit, plurimumq; ad molles atque carnales hæreticos etiam noftræ tempeftatis confundendos, illorumq; tenebricofiffimos errores de-*

struendos, faciat; omnibus hoc tanti Patris scriptũ, quod Latinè nunc conuersum illustratumq; damus, proponere, ac commendare, præsertim verò ijs, quibus assidua cum hæreticorũ monstris lucta contingit, vtiliter spero visum est. Ad eumdem modum, hæc eadem Pauli verba vnanimi consensu, interpretati sunt, Basilius de vera virginitate, Chrysostomus epist. 6. ad Theodorum monachum, cuius epistolæ etiam meminit Sozomenus lib. 8. ca. 2. eccles. hist. Ita quoque Epiphanius hæresi 61. ita Photius epist. 93. cap. 3. Et inter Latinos, Ambrosius ad virginem lapsam cap. 5. & de virginitate, cap. 39. Augustinus de bono viduitatis cap. 8: & ad Pollentium de adult. coniugijs lib. 1. cap. 15. Hieronymus lib. 1. contra Iouinian. ita Cyprianus, Tertullianus, Sedulius, Anselmus & alij, vt dubitandum non sit, quin iste sit legitimus sensus verborum Pauli, sicut ea hic Ephræm noster Syrus optimè contra hæreticos exposuit.

Tamquam carnem circumferentes] *Sic in duobus manuscriptis græcis S. Ephræm reperi. In alijs autem duobus etiam à me collatis,* ὡς σαρκικὰ φρονοῦντες, *tamquam carnalia sentientes, &c. Vtraque lectio bona est, & instituto nostri Auctoris, accommoda.*
Qui habent, tamquam non possidentes.] *In alio exemplari græc. legi:* καὶ οἱ ἀγοράζοντες, *& qui emunt, tamquam non possidentes, &c. & sic vulg. 1. Cor. 7.*

---

a. Al. Eiusdẽ ad fratrem contra dicentem.

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM SYRI Apologia, ad [a] Fratrem quemdam,

De Heli Sacerdote.

DE HELI SACERDOTE.

INTERROGATIO.

Eodem G. Vossio Interprete & Scholiast.

CVm scriptura de Heli Sacerdote attestetur, quòd filij eius maledicebant Deo, ipseque non corripuerit eos: quomodo ergo reperitur, ab eo eosdem admonitos fuisse, atque correptos?

1. Reg. 3.

RESPONSIO.

ATtende tibi ipsi, ne fortè multa curiosius inuestigans, tua mens de fide, ab impiorum errore deturbetur: Cùm totum quidquid est, fidei sit opus: quæ nisi adsit, nihil eorum quæ in quæstionẽ veniunt, vir duplex animo inuenerit vmquam. Nisi enim credideritis inquit, non intelligetis. Siquidem de Heli, non probauit quidẽ ipsos hoc facientes ait, attamen potuisset facilè reprimere malum, quemadmodum ex consequenti sermone clarum existit: imo quam arbitratus es admonitionem, non est admonitio, sed socordia, & negligentia eius in Deũ amoris: eo quòd nimiæ indulgentiæ conniuentiæq; terminis contineretur ipsius Heli modus. Sed & hoc dispensationis fuit, vt proprio ipsius testatum sit ore, de filiorum iniquitate, sicut scriptum est: Et erat Heli senex valde, & audiuit quæ faciebant filij sui; filijs Israel: Et dixit eis. Quare facitis secundum verbum hoc, quod ego audio, ex ore omnis populi Domini? Nolite filij, nolite agere sic: non enim est bona fama quam ego audio de vobis, vt prohibeatis populum cultum præbere Deo. Si peccauerit vir in virum, orare pro ipso poterunt Dominum: Si autem in Dominum peccauerit vir, quis orabit pro eo? Oportet igitur ex ipsius patris testimonio ac verbis, colligere summam illorum hominum impietatem. Cùm neque ab vno solo, sed ab omni populo, à minimo vsq; ad maximum reclamaretur ipsis, sicut ipsiusmet Heli perhibetur testimonio, dicentis: Vt quid facitis res huiuscemodi, quas ego audio, res pessimas, contra vos, ex ore omnis populi Domini. Cunctis enim iniuriam inferebant, & scandalo erant, sacras victimas prophanantes, vti ait scriptura: Et filij Heli Sacerdotis filij [b] perditi, nescientes Dominum: Ac rursus: Eratq; peccatum puerorũ grande nimis coram Domino, quia abrogabant sacrificium Domini: Non solum enim à Sacrificijs

Isai. 7. est apud Septuaginta.

1. Reg. 2.

Ibidem.

Ibidem.

b al. filij Belial, & sic vulg. lat. 1. Reg. 2.

ficijs populum deterrebant, verùm & deinceps ad apostasiam populus impietate operum eorum, quæ filij Heli moliebantur, perterrefactus, exercebatur. De quo ipsum Heli sic dicentem audi: non bona est fama, quam ego audio de vobis, vt transgredi faciatis populum Domini. Dicebat autem: ne feceritis sic; fortè populi impetum veritus, ita locutus, vt scilicet animos eorum qui filijs reclamabant, emolliret atque placaret. Si enim ipsi diuinus cultus cordi fuisset, nullo sanè modo tantum à filijs damnum scelusq́. sustinuisset, quin potius illud è vestigio, propria è domo arcere contendisset (Custodes namq. legis erant, & Sacerdotes, qui legem dissoluere atq. euertere nitebantur) Et siue obedientes accepisset legitimè, siue inobedientes, iuxta legis traditionem penitus de medio sustulisset: cùm & Sacerdos esset, & iudex, & omnis populus ab ipsius ore penderet, omnino enim se ab ira Dei liberasset. Verùm detentus filiorum illecebris, iure est iracundiam, quam in illos Deus ostendit, expertus. Non igitur culpa in Deum conferenda: Quoniam rectus Dominus Deus noster, & non est iniquitas in eo. Quòd autem legitima admonitio ex correptione constet, ex consequenti perspicuum euadit sermone. Dictum enim est in iusto Iob: Beatus homo qui corripitur à Domino. Admonitionē autem omnipotentis caue reieceris, ipse enim tristari facit, & iterum recreat. Quemadmodum & Apostolus patribus præcepit, dicēs: Filios vestros educate in disciplina & correptione Domini. Haud immeritò igitur de ipso asserit Sacra scriptura, quòd cùm filij eius maledicerent Deo, non corripuerit ipsos: non enim diuino tangebatur zelo, sicut sancti illi Patres: filiorum enim indulgentiam rebus præstantioribus antepostuit. Quali enim amictus fuerit affectione, qui per Euangeliū nos genuit Apostolus, norunt prudentes cuncti: habuit siquidem in se viscera misericordiæ, benignitatem & longanimitatem: vt vbi audiuit quempiam externum peccasse, non tolerauit, neque reticuit, sed statim talem hominem commisit tradi in interitum carnis, vt spiritus saluus fieret, in die Domini nostri Iesu Christi. Quin & beatus Petrus apostolus vita quoque indignos eos iudicabat, qui Spiritū sanctum tentare conabantur, cōtemptum in Deum non ferens. At filij [c] Israel simulatque à Deo abscesserunt, suos filios filiasq́; impijs dæmonum obsequijs ac sacrificijs deuouerunt. Hic verò Sacerdos cùm esset, possetq́; coercere, pro nihilo hanc tantam eorum iniquitatem duxit: nullamq́; eis qua refrænarentur disciplinā dedit, non alapam, non verba duriora, ob sacrarum victimarum pollutionem, vbi ad dæmonum obsequium, proprijs illi manibus suos iugulabant filios, subter omnē arborem frondosam. Quis igitur hunc sceleris expertem iudicauerit? Et licet ab omnium cognitore Deo didicisset prolatā aduersus ipsum sentētiam; non tamen ab illa in filios absurditate atque incredulitate, recessit. Ceterùm benignus & misericors Dominus illum ab impendente ira, per pænitentiā liberare volens, per innocentem puerum ipsi iam patefacta demonstrauit; ne quæ subingressa suspicio facilem eius confirmaret animum, quasi ex humana aliqua speculatione, hæc ipsi prædicta essent, aut per inuidiam, quorumdamve indignationem & iram. Quare ipsummet Heli prædictorū auctorem testemq́; constituit, sicut & scriptura ait: Et puer Samuel ministrabat Domino coram Heli Sacerdote, & sermo Domini erat pretiosus in ipso in diebus illis, & non erat visio manifesta. Factumq́; est in die illa. Et Heli dormiebat in loco suo, & oculi eius caligauerant, & non poterat videre lucernam Dei, antequam exstingueretur. Samuel autem dormiebat in templo Domini, vbi erat arca Dei: Et excitatus est Samuel. Et vocauit Dominus Samuel, dicens: Samuel Samuel. Qui respondens ait. Ecce ego: Et cucurrit ad Heli, & dixit: Ecce ego, ad quid vocasti me? Et ad eū Heli: non vocaui inquit, te, reuertere, & dormi fili. Et reuersus est, & dormiuit: Et adiecit Dominus rursum vocare Samuelē, & vocauit: Samuel Samuel; cōsurgensq́; Samuel abijt ad Heli secundò, & dixit: Ecce ego, quia vocasti me. Qui respōdit: non vocaui te fili mi, reuertere & dormi fili. Porro Samuel necdū sciebat Dominum, neq; reuelatus

Psalm. 91. Iob 5. c 1. Reg. 2. Ephes. 6. 1. Cor. 4. Philem. 1. 2. Tim. 3. 1. Cor. 5. Act. 5. cap. c. al. filii Heli, sed altera lectio magis hoc loco placet. 3. Reg. 14. 1. Reg. 3.

ci

ei fuerat sermo Domini. Et adiecit Dominus vocare Samuelem tertiò. Qui con surgens abijt ad Heli,& ait: Ecce ego:quia vocasti me. Intellexitque Heli quòd Dominus vocaret puerum, & ait: Non vocaui te, reuertere, & dormi fili: Et si deinceps vocauerit te,dices: Loquere Domine, quia audit seruus tuus. Abijt ergo Samuel,& dormiuit in loco suo. Et venit Dominus,& stetit: & vocauit ipsum sicut semel,& bis vocauerat ipsum: Samuel Samuel. Et ait Samuel; Loquere Domine, quia audit seruus tuus. Et dixit Dominus ad Samuelem: Ecce ego facio verbum meum in Israel,quod quicumque audierit, tinnient ambæ aures eius. In die illa suscitabo aduersum Heli, omnia quæ locutus sum, & super domum eius, incipiam & complebo. Prædixi enim ei,quòd iudicaturus essem ego domum eius in æternū,propter iniquitatem filiorū eius, eo quòd nouerat filios suos indignè agere,ac maledicere Deo,& nō corripuerit eos. Iccirco iuraui domui Heli,quòd nō expiabitur peccatū ex domo Heli,muneribus & victimis eius, vsque in æternū. Dormiuit autē Samuel vsque mane, & de mane surgēs aperuit ostia domus Domini. Et Samuel timuit indicare visionē Heli. Dixitq; ad Samuelem Heli: Samuel fili mi? Qui respondens ait, præsto sum. Et interrogauit eum. Quis est sermo Domini,quem locutus est ad te nocte,fili mi, oro te,ne cælaueris me, ex omnibus verbis, quæ in aures tibi locutus est, dixitque: Hæc faciat tibi Deus,& hæc addat,si absconderis à me sermonem,ex omnibus verbis quæ dicta sunt tibi. Et indicauit ei Samuel vniuersos sermones,& non abscōdit ab eo verbum. Et ille respondit, Dominus est: quod [d] placitum est in oculis suis faciat. O mentis imbecillitatem, ad obseruationem mandatorum Dei. O iniquam erga iniquos filios indulgentiam. Quomodo non exhorruit caro eius super auditis? quomodo renes eius non contremuerunt? quomodo non adduxit animum ad pœnas de impijs suis filijs sumendas, exemplo zeli Phinees sibi ante oculos posito? quomodo sua non discidit vestimenta, pernoctauitq; in sacco ac cilicio super prolata aduersus eum condemnationis nota? Sed ne commotus est quidem. Nō ita peccauit Achar [e] filius Charmi, dum aliquid de anathemate tulisset, quantum isti. Ceterùm filij Heli cum essent fœdifragi & inimici, in ipsum quoque impij erant creatorem, qui Moysi dixit & Aaron: Sanctificabor in ijs qui appropinquant mihi, & in conspectu omnis populi glorificabor. Et rursus: Loquere ad Aaron, & ad filios eius, vt caueant ab his, quæ consecrata sunt filiorum Israel, & non contaminent nomen sanctificatorum mihi, quæ ipsi offerunt. Ego Dominus. Dic ad eos, & ad posteros eorū. Omnis homo qui accesserit, de omni stirpe vestra ad ea quæ consecrata sunt, & quæ obtulerunt filij Israel Domino, in quo est immunditia, peribit coram Domino. Verum non ita his attendit Heli: vnde quoque mortis fructum decerpens, abijt. magis siquidē eligens resistere Deo, quàm [f] à mala in improbos filios indulgētia, diuelli. Et hoc suo aperto abusus est dicto. Nolite agere sic, inquiens, ò filij, cùm interea secretò particeps filiorum iniquitatis esset. Vide autem, responsionis intentionem; ait enim: Dominus est, & quod bonū erit in oculis eius faciat, pro eo, quod est: ego verò filijs meis molestiam afferre non possum. Sed neque factis ipsius Moyses peritior factus, recessit ab illa in filios affectione. Siquidem Moyses accipiens tabulas lapideas, descendensq; ex monte, ac vituli facturā conspiciens, tabulas proijciens ad radicem montis, confregit eas, aspectumq; proprij fratris non tulit: quin & duriori voce ipsi Aaron inclamabat, dicens: Quid tibi populus fecit hic; vt induceres super eum, peccatum maximum? Aaron verò videns proprium fratrem, diuino incensum zelo, se purgauit, & dixit; Ne indignetur Dominus meus: tu enim nosti, populum istum, quòd pronus sit ad malum. Stans autem Moyses in porta castrorum, ait: Si quis est Domini, iungatur mihi. Congregatiq; sunt ad eum omnes filij Leui. Quibus ait: hæc dicit Dominus Deus Israel. Ponat vnusquisque gladium suum super femur suum: Et ite, & reuertimini de porta ad portam, per medium castrorum, & occidat vnusquisque

Margin notes:

d. al. pro ἀρεστόν, placitum, ἀγαθόν, bonū, legitur, vt in vulgat.

Iosue 7. & 22.

e. in vulg. legitur, Achan.

Leuit. 10. cap.

Leu. 22.

f. al. quàm ab iniquorum filiorum malitia separari.

Exod. 32.

Ibidem.

Ibidem.

quiſque fratrem ſuum, amicum ſuum, & proximum ſuum. Feceruntque filij Leui
iuxta ſermonem Moyſi, cecideruntq; ex populo in die illa, quaſi tria millia ho- Al. triginta tria millia hominum, &c.
minum. Et ait ad eos Moyſes: Conſecraſtis manus veſtras hodie Domino,
vnuſquiſque veſtrum in filio, & in fratre ſuo, vt detur vobis benedictio. Quin &
Iob ſollicitam curam ſuorum gerens filiorum, victimas quotidie pro ijs Deo Iob 1. cap.
obtulit, non de manifeſtis ſolum, ſed & occultis, quæ in corde ſuo commiſiſſe po
terant, peccatis, puros eos ſeruare ſtudens, in propriam illorum ſalutem: ita ſci-
licet ſummè contenderunt iuſti illi immaculatum fructum ventris ſui offerre
Deo. Heli autem cum mollior ſegniorq; in filijs corrigendis eſſet; non, ſicut con
ueniebat, cum ab ira Dei, exemit liberauitq; veneranda ſenectus, non vetuſta 1. Reg. 3. 4.
loquendi libertas, arguendiq; fiducia, non Sacerdotalis honor. Quando igitur
ex ſacris ſcripturis audierimus: Et incipiet inimicus homo de proprio aliquid Matth. 13.
occultè ſubſeminare in corde: tunc nos in fide fundati, & ſpe confirmati, ad Marc. 4.
ipſum dicamus: Fidelis eſt Dominus in omnibus verbis ſuis, & ſanctus in omni- Pſalm. 144.
bus operibus ſuis. Ipſi gloria, in ſecula ſeculorum. AMEN.

SCHOLIA ET VARIAE LECTIONES.

DE Heli Sacerdote eiuſq; filijs, plura videantur apud alios orthodoxos Patres, ſiue illi ſint Græci, ſiue Latini, qui in Regum libros commentati ſunt, aut homilias cōſcripſerunt, præſertim in 1. Reg. 2. qui locus præſenti huic noſtro ſeruit inſtituto; quoniam ibi hiſtoria proponitur, quam etiam grauiter, neque ſine timoris incuſſione tractatam, pleneq; expoſitam inuenies, à Baſilio magno, in Prœmio in librum Ethicorū, hoc eſt, de moribus, in tract. De Iudicio Dei, quaſi ſub medium, vbi habet: Porro filij Heli, filij Belial, in quos quia pater, cùm eſſent tales, non ſe vehementem adhibuerit, eiuſmodi contra eos clementiſſimi alioquin Dei, iracundiam concitauit, &c. locus lectu dignus. Et à S. Iohan. Chryſoſtomo, lib. 3. aduerſus vituperatores vitæ monaſticæ, ad Patrem fidelem, non longè ab initio, vbi tota Hiſtoria de Heli eiusq; filijs adamuſſim enarratur. ibi: Rem autem vobis enarrabo non à me ipſo inuentam, ſed in diuinis literis traditam: Sacerdos quidam apud Iudæos fuit, Heli nomine, huic duo cùm eſſent liberi, videretq; illos vitijs deditos, non corripuit, &c. Vnde reliqua hiſtoria, De Heli eiuſq; filijs plenè depromi, & cum hiſce S. Ephræm conferri poterit, vt tota innoteſcat; Parētesq; hinc exemplū modum corripiēdi ac corrigēdi filios ſuos delinquētes, capiāt.

Suſcitabo aduerſum Heli omnia quæ locutus ſum, & ſuper domum eius] *Al. ſine diſtinctione & copula (&) ſic legitur: Omnia quæ locutus ſum ſuper domū eius: incipiā & cōplebo, &c. & ſic vulgat. lat. 1. Reg. 3.*
Non expiabitur peccatū ex domo Heli] *Al. ἀδικία οἴκου Ἡλί, i. iniquitas domus Heli, &c. & ſic 70. Interp. Vel, vt eſt in vulg. lat. quòd non expietur iniquitas domus eius, &c.*
Quaſi tria millia hominum.] *In vulg. lat. legitur: triginta tria millia hominum, &c. al. viginti millia. Sed apud 70. tria millia hominum, vt hic apud Ephræm, reperitur.*
Non de manifeſtis ſolum, ſed & occultis, quæ in corde ſuo commiſiſſe poterant,] *Al. & non hoc ſolum: verùm & à cordium ſordibus eos puros eſſe cupiens, totis viribus pro eorum ſalute laborabat, &c.*
Fidelis eſt Dominus in omnibus verbis ſuis.] *In alio Cod. eſt: Iuſtus Dominus in omnibus vijs ſuis, &c. At apud 70. Interpretes legitur: Fidelis Dominus in omnibus verbis ſuis, & ſanctus, &c. vt hic, quos ſequitur ferè S. Ephræm. Concordatq; hoc loco vulgata lat. pſal. 144.*

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM SYRI
De Feſtis diebus, & De dignitate Diuinorum myſteriorum.

Eodem G. V. Interp. & Scholiaſte.

SAltem ne prorſus infructuoſi inueniamur, quotidie in æterna illa
bona reſpiciamus, horribilemq; diem conſiderantes, deſiderio bo
norum, & timore ſuppliciorum, ab omni via praua pedes noſtros Pſal. 118. &
retrahamus. Sicut ſcriptum eſt: Et cum metu & tremore ſalutem 4. Reg. 17.
noſtram operemur: Spiritu feruentes, ſpe gaudentes, in tribula- Philip. 2. Rom. 12.
tione patientes, orationi inſtantes, neceſſitatibus Sanctorum communicantes,
hoſpi-

Psalm. 54. Iudith 6. & 16. hospitalitatem sectantes: In Ecclesia estote assidui, nocturno, matutino, atque meridiano tēpore, viri pariter ac mulieres, diuites atq; pauperes, serui ac liberi, senes & iuuenes ad diuina frequentanda mysteria, studiosè concurrite, Domino ex manuum vestrarum laboribus offerentes, in benedictionem domus, omniumq; qui in domo sunt. Et state in multo timore atque tremore, cum nemine tunc quidem congredientes. Sed sicut angeli qui in cælis sunt, seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore, lacrymantes, suspirantes, supplicantes, inuocantes ex toto corde, & rogantes, ne quis diuinorum mysteriorum susceptione reperiatur indignus. Sed quemadmodum ait Apostolus Paulus: Probet vnusquisque seipsum, ne sibi ipsi in iudicium fiat, & in augmentum peccati. Qui enim comederit & biberit indignè, iudicium sibi manducat & bibit, sicut scriptum est. Cælum & terra, & mare, & omnia quæ in eis sunt, tremunt, ac se inclinant: Tu autem impudenter accedis? Angeli mundi cum tremore ministrant, faciemq; obtegentes, non audent respicere; at tu immundus cùm sis, & impœnitens, ac impudens non contremiscis? Hominibus quidem, te ritè Eucharistiam sumere fidem facis: Sed cordium scrutatori quid dices? Declina igitur à malo frater, desle et ablue vas tuum, quod peccatis contaminasti; firmumq; non amplius peccandi propositum habe, & sanaberis: Deus enim, pænitentium Deus est. Et dum Sanctorum memorias celebratis, reminiscamini quoque imbecillorum, & egentium viduarum, orphanorum, peregrinorum, pauperum, mutilatorum, claudorum, atque cæcorum, sicut à Domino nobis præceptum est: Et beatus eris, quoniam non habent quod retribuant tibi: retribuetur autem in resurrectione iustorum. Festiuitas pulchra est & diuina, pænitentia cum lacrymis. Festiuitas hæc est, quam Christus ipse concelebrat, factus pauper cùm esset Deus. Festiuitates hasce dominicas honorate, studiosè contendite, celebrantes eas, non panegyricè, sed diuinè, nō mundanè, sed spiritaliter, non instar gentilium, sed Christianorum. Quare nō portarum frontes coronemus, nō choræas ducamus, non forum exornemus: non tibijs ac citharis auditum effœminemus, non mollibus vestibus induamur, nec cingulis [illegible]que auro radiantibus cingamur, quemadmodum mādatum nobis est à Domino; ne omnino æs in zonis portemus. Non comessationibus & ebrietatibus dediti simus. Neque ob cibum & escam, opus Dei dissoluas, aut insatiabilis ventris gratia, circa coquinam occupatus, iniuriam diuino mysterio inferas: Nescius etenim es, an aliud videre promereberis. Verùm ista relinquamus ijs, quorum Deus venter est, & gloria in confusione ipsorum.

Marginal notes: Exod. 34. 35. Leuit. 2. Ezech. 44. &c. — Psalm. 2. &c. Eccl. 9. &c. — 1. Cor. 11. & 2. Cor. 13. — 1. Cor. 11. — Philip. 2. — Ezechiel. 1. 10. — In celebritate sanctorum quid nobis agēdum. — Luc. 13. Ibidem. — Al. cum esset diues. 2. Cor. 8. — Marc. 6. Rom. 13. — Philip. 3.

SCHOLIA.

De dignitate diuinorum mysteriorum, tum quāta præparatione atque reuerentia ad ea accedendum sit, luculenter quoque alibi demonstrat Chrysostomus, præsertim in Sermone in B. Philogonium, vbi sub finem quasi eiusce sermonis, ostendit, negligenter adeuntes diuina mysteria grauissimè puniri, etiamsi semel tantum in anno, hoc scelus commiserint. habetur in fine Tom. 3. Operum Chrysostomi. Plura in eamdem sententiam grauissima, adducuntur ab eod. Chrysostomo, Tom. 5. homil. 60. & 61. contra indignè sumentes diuina sacramēta. ad popul. Antioch. Et alibi, in Serm. De nō despiciēda Dei Ecclesia, sacrisve mysterijs, &c. est in eodem. tom. 5 inter nouissimè adiecta. De hoc etiam pulchrè Damascenus, lib. 4. cap. 14. orthod. fidei. Et Gregor. Nazianzenus in apologet. orat. 1. Et in posteriori in Iulianum Apostatam inuectiua, de festis Christianorum agens. nec non Augustinus Serm. 1. 2. & 253. de tempore, &c.

Festiuitates Dominicas honorate, celebrantes eas non panegyricè, sed diuinè, non mundanè sed spiritaliter, non instar gentilium, sed Christianorum.] *Cum istis valde quadrant, quæ à Gregorio Nazianzeno in secunda in Iulianum Imperat. inuectiua adducuntur, vbi inter alia sic habet: At primum quidem, Fratres, festum celebremus, non corporis nitore, non vestitus mutatione, ac magnificentia, non comessationibus & ebrietatibus, &c. vbi eleganter non minus quàm piè ac copiosè ostendit Nazianzenus, quo pacto festa Christianis celebranda sint, &c. locus sanè lectu dignus, quem etiam pulchrè ac doctè illustrauit Elias Cretensis Metropolit. Et cum his quadrant, quæ idem Nazianzenus in oratione sua Panegyrica, in Chri-*

Christi natiuitatem, affert non longè ab initio, in hæc verba: Quocirca non vt in publicis festis fieri solet, sed diuinè, non mundanè sed supramundanè, celebritatem agamus, &c. & paullò post: nec domus vestibula coronis cingamus, nec choros agitemus, nec vicos ornemus, & quæ sequuntur ibidem. quæ etiam Nicetas fusius suis Scholijs illustrauit, amplificauitq́. quem in eum locum vide.

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM SYRI,

De Caritate siue Dilectione.

Eodem G. V. Interp. & Scholiaste.

Enè ait Dominus: quoniam onus meum leue est. quale enim pondus est, quisve labor, remittere fratri suo offensiones? leuis sanè & prorsus nihili, vt & de proprio concedere, ac condonare, & simul quàm citissimè iustificari. Non dixit, adducite mihi opes, aut vitulos, aut hœdos, aut ieiunium, aut vigiliam, vt dicere queas, non habeo, non possum; Sed quod leue est, ac facile, & compendiosum, hoc præcepit, dicens: Et tu ignosce fratri tuo errata sua, & ego tibi ignosco tua. tu exigua delicta ac debita remittis, fortè obulos pauculos, aut tres denarios: Ego autem sexcenta talenta tibi remitto. ac tu quidem tantummodò condonas aliquid, nihil de tuo largiens: Ego verò & remissionē tibi præbeo, & sanitatem, & regnum largior; ac tum demum, tuum ipse munus accipio, quando tu reconciliatus fueris inimico, quando non foueris inimicitiam aduersus aliquem, quando sol non occiderit super iracundiam tuam, quando cum omnibus caritatem & pacem habueris; tunc oratio tua accepta, oblatioq́; tua beneplacita erit, domus benedicta, & tu beatus. Si autem fratri tuo non fueris reconciliatus, quo pacto à me indulgentiam remissionemq́; deposces? Sermones meos pessundas, & veniam imperas? At ego qui tuus sum Dominus, impero, & non attendis: & tu qui seruus es, quomodo audes offerre mihi orationes, sacrificia, atque primitias, inimicitias aduersus aliquem fouens? Quemadmodum enim tu faciem à fratre tuo auertis, ita & ego ab oratione tua, ac donis tuis auertam oculos meos. Rursus autem obsecro Fratres, cùm Deus sit caritas, & quæ absque caritate fiunt, non placeant Deo: quomodo ergo suscipiat Deus orationem, aut dona, aut primitias, aut fructuum oblationem ab homicida; nisi illum prius, vt ratio postulat, ritè pœniteat. At dices, homicida non sum. Ego verò te homicidam ostendero, vel Iohannes potius theologus te coarguet, cùm ait: Omnis qui odit fratrem suum, homicida est. Reliquum est igitur fratres, vt nihil prius, antiquiusq́; caritatis possessione habeamus, nihilq́; sit nobis aduersus aliquem, neque malum pro malo cuiquam reddamus, nec sol occidat super iracundiam nostram; sed remittamus debitoribus omnia, ac caritatem nobis comparemus, quæ multitudinem peccatorum operit. Quid enim profuerit, filij, cuncta possidere, viuifica autem ac saluante caritate destitui? Quemadmodum enim si quis prandium magnificum instruxerit, vt Regem, Principes, ac Duces ad hoc inuitet; & ne quid omittatur, opulenter admodum quæuis præpararit, desit autem sal, poteritne aliquem recreare prandium eiusmodi? Nequaquā sanè: quin etiā damno talis sibi in exitu fuerit, oleumq́; ac operam perdiderit, & ignominiæ notā sibi interim apud eos quos inuitauerat, inusserit. Sic quoque hic, quid commodi in se habet labor vanus, absque caritate? sine qua, quodcumque opus & quæuis actio polluitur, licet etiam quis sibi virginitatem vendicet, licet ieiunet, licet vigilet; siue hospitio pauperes suscipiat, siue etiam dona videatur offerre, vel primitias, vel fructuum fertilitatem, aut Ecclesias fabricet, aliudve citra caritatem præstiterit; omnia illa pro nihilo reputabun-

Matth. 11. 1. Iohan. 5. Matth. 6. 18. Luc. 6. 17. Matth. 5. Ephes. 4. Matth. 5. 6. Marc 11. Ibidem. Iohan. 4. cap. 1. Iohan. 3. Ephes. 4. 1. Pet. 4. Caritas sali cōparatur. 1. Cor. 13.

putabuntur apud Deum; cùm in ijs, hac seclusa, neutiquam sibi complaceat Dominus. De quo & Apostolum audi: Si linguis inquit, Angelorum loquar & hominum, si habuero prophetiam, & nouerim mysteria omnia, & si habuero omnem [a] intelligentiam, ita vt montes transferam, caritatem autem non habeam, [b] nihil mihi prodest. Nam qui inimicitias fouet aduersus fratrem, & videtur sibi aliquid offerre Deo, tamquam immolans canes, & vt pretium scorti æstimabitur. Caue igitur, ne quid absque caritate vmquam feceris; quoniã caritas multitudinem peccatorum operit. O quale bonum despicimus. O quantis bonis, quantoq. gaudio destituimur, caritatis expertes. Hanc Iudas spernens, ex medio Apostolorum choro discessit, Lucem veram, suum ipsius præceptorem deserens: & proprios fratres odio habens, in tenebris ambulauit. Quamobrem & Princeps apostolorum Petrus ait: præuaricatus est Iudas, abiens in locum suum. Et rursus Iohannes Theologus: Qui odit fratrem suum inquit, in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit quò vadat, quia tenebræ obcæcarunt oculos eius. Sed si dixeris: tametsi ego fratrem meum non diligam, Deum tamen diligo; Idem te redarguit Iohannes, cùm ait: Si quis dixerit, quoniam diligo Deum, & fratrem suum oderit, mendax est; qui enim non diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non videt, quomodo potest diligere? Qui ergo caritatem cum proximo habet, & non est ei inimicitia cum quoquam, quidq; implet dictum apostoli: sol non occidat super iracundiam vestram; hic verè diligit Deum, hic discipulus est Christi, qui ait: quia in hoc cognoscent omnes quod discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad inuicem. Perspicuum est igitur, non aliunde quàm ex vera caritate discipulos Christi agnosci. Qui autem odio habet fratrem, & videtur sibi diligere Christum, mendax est, & seipsum seducit; ait enim Iohannes Apostolus: quoniam hoc mandatum habemus ab ipso, vt qui diligit Deum, diligat & proximum suum. Et iterum Dominus: Diliges dominum Deum tuum, & proximum tuum sicut te ipsum. volensq; vim caritatis demonstrare, intulit, dicens: In duobus hisce mandatis, tota lex pendet & prophetæ. O rem admirandam atque eximiam, quoniam qui habet caritatẽ non fictam, totam legem implet. nam plenitudo legis est dilectio, secundum Apostolum. O vis caritatis incomparabilis. O vis caritatis immensa. Caritate nihil præstabilius, neque in cælo neque in terra. Iccirco Paulus Apostolus, cùm didicisset caritate dignius non esse quidquam, in fines orbis terrarum scripsit, & misit, dicens: Fratres, nemini aliquid debeatis, nisi vt diligatis inuicem; & animas vestras pro inuicem ponatis. In hoc siquidem consistit caritas, caput, & sal omnium virtutum. Caritas plenitudo legis, Caritas salus expers erroris. Hæc ab initio in corde Abel habitauit, hæc ipsius Noe gubernatrix fuit, hæc Patriarchis est cooperata, hæc Moysen præseruauit, hæc Dauidem spiritus sancti domicilinm effecit, hæc in Prophetis tabernaculum collocauit, hæc Iob confirmauit. Et cur non maiora proferam? hæc ipsum filium Dei ex cælis ad nos descendere coegit, qui præ nimia caritate carnis expers, carnem assumpsit. qui sine tempore, in tempore propter nos. qui filius Dei, filius hominis efficitur. Per caritatẽ, cuncta ad salutẽ administrantur: Per eam, mors subacta est, infernus destructus, Adam ad vitam reuocatus, & Eua libertate donata est. Per caritatem, vnum Angelorum & hominum factum est ouile. Per caritatem, maledictio sublata est, & paradisus apertus, vita manifestata, Regnumq; cælorum adnunciatũ; hæc Piscatores ex piscium captura, hominum piscatores effecit, hæc martyribus in eorum certamine animum roburq; præbuit, hæc politias in solitudinibus constituit, hæc montes & speluncas dulci psalmorum concentu repleuit. hæc homines Angelos effecit, hæc viros pariter ac mulieres arctam angustamq; inire viam edocuit. Sed quousque orationis meæ fila extendam, incomprehensibilia prosequens? Quis omnes caritatis laudes persequi possit? Equidem nec Angelos pro dignitate id facere posse arbitror,

1. Cor. 13. | a. Al. omnem fidē. & sic uulg. | b. Al. nihil sum. | Prou. 6. | 1. Pet. 4. | Act. 1. | 1. Ioan. 2. | 1. Iohan. 4. | Eph. 4. | Iohan. 13. 15. & 1. Iohan. 2. | 1. Iohan. 4. | Ibid. & Eph. 5. | Leuit. 19. | Matth. 22. & Marc. 12. | Rom. 13. | Ibidem. | Caritas sal omnium virtutum. | Gen. 4. | Exod. 33. | Iohan. 3. | Matth. 4. | Marc. 1. Luc. 5.

tror. O beata caritas, quæ cuncta bona subministras. O caritas beata, quæ cunctos beatos demonstras, qui te expetunt. Beatus & ter beatus est homo ille reuerà, qui in corde puro, & conscientia non ficta caritatem possidet. Cùm autem de Caritate audis, caue mundanam & carnalem suspiceris, ac de ea quæ in cauponis ac symposijs locum habet, quorum Deus venter est, & gloria; quorumq; caritas mensæ terminis circumscribitur, quorum caritas inimicitia est aduersus Deum: huc amici vocantur & non hostes, hic pauperes non adsunt, hic risus & plausus manuũ, atq; tumultus; hic temulētiæ & infamiæ. De hac Apostolus ait: Qui se mũdi putat amicũ, Dei inimicus constituitur. De hac caritate vel deceptione potius, & vt maius quidpiam dicam, quam Deus non adspicit: Dicit enim Dominus, quòd & gentes hoc ipsum faciant. Si enim diligatis diligentes vos, quæ vobis gratia debetur? aut quam mercedem† habetis? At nos non de hac loquimur, non hāc prædicamus, aut laude prosequimur, verùm illā nō fictam, illam culpa & reprehensione omni vacantem, illam impollutam, illam incomparabilem. illam inquam, quæ cuncta in se continet, & in omni opere bono nominatur, quam Dominus noster edocuit, dicens: vt quis animam suam ponat pro amicis suis. Etenim Dominus ipse docuit & fecit, animamq; suam pro nobis posuit: non solum pro amicis, sed & pro inimicis. Sic enim Deus dilexit mundum, vt filium suum dilectum daret pro nobis. Quin & hac caritate flagrans Apostolus Paulus, diuinamque in se caritatem possidens, dixit: Caritas proximo suo malum non operatur, non reddit malum pro malo, nec maledicta pro maledictis ingerit; sed semper est patiens & longanimis, semper benigna est. Caritas non æmulatur, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati; Omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. huiusmodi caritas, numquam excidit, qui hac est præditus, beatus est & in præsenti & in futuro seculo. Beata hac caritate ornatus, non inflatur, non inuidet, neminem odio habet vmquam, non fastidit pauperem, non auersatur mendicum, non despicit orphanum, non viduam, non peregrinum. Qui hanc habet; non modò diligentes se diligit, hoc enim & ethnici agunt: verùm etiam tribulantes se. Diuina hac caritate amictus Protomartyr Stephanus, pro lapidantibus se obsecrabat, dicens: Domine ne statuas illis hoc peccatum. Rursus dico, & dicere non cessabo; Beatus homo qui cunctas res terrenas, ac corruptioni subiectas contemnit, & caritatem possidet: huius merces diebus singulis augetur. Huius merces atque corona parata est, & paradisus apertus, regnumq; cælorum dono retribuitur. Hunc omnes Angeli beatum prædicant. hunc cæli & vniuersæ potestates collaudant. hunc cum gaudio & exultatione, Archangelorum chori suscipient. Huic vltrò cælestes portæ aperientur, quas etiam audacter ingredietur, præsentandus coram throno Dei, & ad dexterā Dei coronandus; cum quo regnabit in secula sempiterna. Quis hoc beatior? Quis hoc sublimior? Quis hoc honorabilior? Cernitis in quam altitudinem, possessores suos caritas subuehat. Vt rectè ab Apostolo dictum sit: Nemini aliquid nos debere nisi hoc tantũmodo, vt inuicē diligamus. Deus enim caritas est, & qui manet in caritate, in Deo manet, & Deus in ipso manet, in secula seculorũ. Amen.

Philip. 3. Iacobi 4. Matth. 5. † al. habebitis. Rom. 12. Iohan. 15. Act. 1. Iohan. 3. & 1. Iohan. 4. 1. Cor. 13. Ibid. Act. 7. 1. Iohan. 4.

S C H O L I A,

HVC pertinent, quæ alibi ab eod. S. Ephræm De Caritate eiusque laudibus pertractantur, tam in breuioribus eius Adhortationibus, tom. 2. quàm in Tract. de virtutibus & vitijs per oppositionem, hoc eodem tom. paullò postea, vbi de Caritate & non habentibus caritatem agit. Absolutissimum huius Virtutis encomium, luculenta Oratione eaq; verè aurea, cui titulus est, De caritate, descripsit Theodoritus Episcopus Cyri, quam nos non ita pridem græco Latinam fecimus, & in vtraque lingua, simul cum Scholijs, Romæ edidimus. De qua etiam virtute, videri poterit insignis Homilia S. Augustini, tract. 87. in Iohannē, in initio, super illa verba Euang. Iohan. 15. hæc mando vobis, vt diligatis inuicē. &c. dignissima lectu.

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM SYRI, Encomium in Psalmos.

Eodem Interprete, & Scholiaste.

T hæc quidem, ac his plura, de Caritate: nostrum porro erit rursus ad institutum reuerti, & de pœnitentia ac futuro iudicio sermonem prosequi: ista siquidem omni tẽpore nobis sunt meditanda. Quia dies Domini, sicut fur in nocte, ita veniet. Propterea dies noctesq; in vltimam illam horam, mentis aciem intende: & in lege Domini meditare die ac nocte. Cum Deo multis, cum hominibus paucis loquere: Et si manum operi admoueris, os psallat, & mens oret. Psalmus in ore tuo sit assiduè. Quoniam Deus cùm nominatur, dæmonas fugat, & psaltem sanctificat. Psalmus tranquillitas est animæ, designator pacis. Psalmus, amicitiæ conciliator, diffidentium vnio, inimicantium inter se fœdus ac pacificatio. Psalmus, Angelorum ad subueniendum inductio, præsidium timoris nocturni, requies à laboribus diurnis, infantium tutela, ornamentum senibus, maiorum natu consolatio, mulieribus aptissimum ornamentum. hic solitudines inhabitat, conciones temperat, rudibus est instructio, proficientibus incrementum, perfectorum firmamentum, & vox Ecclesiæ. hic festa collustrat, hic dolorem secundum Deum operatur. Etenim psalmus ex lapideo etiam corde lacrymas excutit. Psalmus Angelorum opus est, cæleste munus atque administratio, incensum spiritale. Psalmus mentium illuminatio, ac corporum sanctificatio. In hoc fratres, numquam exerceri desistamus, & domi, & extrà in vijs, & dormientes & excitati, loquentes nobis met ipsis in psalmis & hymnis, & canticis spiritalibus. Psalmus piorum gaudium: hic ócio siloquium exterminat, risum reprimit, iudicium suggerit, animam in Dei laudem excitat, cum Angelis choros agit. Vbi psalmus adest cum compunctione, ibi & Deus vnà cum Angelis. At vbi diabolicæ cantiones sunt, ibi ira Dei, & Væ, remuneratio risus. Vbi Sacri libri adsunt & lectiones: ibi iustorum est lætitia, & auscultantium salus. Vbi autem citharæ, & tibiarum cantus, atque tripudia perstrepunt; ibi virorum pariter ac mulierum sunt tenebræ, diaboliq; festum celebratur. O subdola diaboli vafricies atq; inuentum. Quomodo technis suis ac dolis vnumquemque supplantat, fallitq; ; homines ad mala tãquam ad bona facienda inducens. Hodierno die sicut apparet, psallunt Domino, crastino autem studiosè choreas ducent diabolo. hodie Christiani, & cras ethnici atque pagani. hodie bonæ famæ ac celebres, & cras gentiles. hodie Christi serui, & cras Apostatæ à Deo. Nolite seduci. Nullus seruus potest duobus Dominis seruire, sicut scriptum est. Non potestis Deo seruire, & cum diabolo choreas ducere. Quare vt veri & ingenui serui Christi, ipsi seruiamus, ipsum adoremus, in ipso perseueremus, in ipso ad vltimum vsq; spiritum permaneamus. Caueamus locum assensumve præbere draconi, qui tamquam leo rugiens circumit quærens quem deuoret, quem dolo circumueniat; cui resistite fortes, sicut decet Christi milites, inseruientes ipsi, & cum ipso permanentes. Noli hodie psallere, & cras in tripudijs esse. Noli hodie pœnitentiam de peccatis tuis agere: & cras in perditionem animæ tuæ in choreis saltare & gesticulari. Caue hodie legas, & cras cithara ludas. Caue hodie ieiunijs te maceres ac temperans sis, cras verò huc illucq; animum circumagens oberres, ac cunctis ludibrio reddaris. Ne quæso fratres, ita tempus salutis nostræ deperdamus, ludentes ac ludificati. Esto boni agricolæ instar, operans & coaceruans. Ne frater præsidia vitæ æternæ abijcias. ne ciborum siccitatem repellas. caue à vigilijs cesses: caue tædio humi cubandi afficiaris. Caue psalmodiam prætermittas. Quoniam hæc & his similia, te in vitam, & gaudium, & læti-

1. Thess. 5. 2. Pet. 3. Apoc. 3. & 16. Psal. 1. 1. Cor. 14.

Psalmodie virtus, & efficacia.

Ephes. 5. Coloss. 3.

Citica lasciua, diabolica.

Matth. 6. Luc. 16.

1. Pet. 5.

lætitiam requiemq; æternam promouebunt. Dilige silentium, ab omni sermone inordinato: mentem siquidem à Deo mundana colloquia alienant, separántq;

SCHOLIA.

De virtute & laudibus Psalmorum, cui plura videre lubuerit, Basilium Magnum legat, qui præclarum eorumdem Encomium conscripsit, quocum hæc Ephræm valde consonant, conueniuntq; in plurimis: sicut vtrumque legenti ac conferenti patebit. quamquam de his latius ibi, quàm hic agatur. Incipit autem illud Basilij Encomium sic: Cùm omnia sacra volumina diuini spiritus instinctu conscripta, ac planè vtilia sint, &c. De Dauidicis etiam canticis seu Psalmis, pulchrum sermonem habes, apud Chrysostom. tom. 1. Plura in Psalmodiæ laudem reperies inter Sermones S. Dorothei, Serm. 11. qui incipit; Animum aduertite, dilectissimi fratres, &c. quasi sub medium, vsque ad finem Sermonis.

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM SYRI,

De orando Deum, siue de Oratione.

VERE beatum est non peccare, peccant autem, non desperare, sed dolere de peccatis, vt eiusmodi dolore rursus quis beatitudine potiatur. Bonum igitur fuerit semper orare, & numquam deficere, quemadmodum ait Dominus. Et rursus Apostolus: Sine intermissione orate, hoc est, noctu & diu, & quacumque hora; neque solum postquā Ecclesiā es ingressus, alijs autem horis absq; cura sis. Verùm siue opereris, siue dormias, siue iter facias, siue comedas, siue bibas, siue decumbas, caue orationem tuam intermiseris. Nescis enim quando veniet, qui animam tuam est repetiturus. ne expectes diem dominicum, aut festum, locive differentiam: sed vt inquit Propheta Dauid; In omni loco dominationis. Siue igitur in Ecclesia fueris, siue domi tuæ, siue in agro: Et si oues pascas, & si ædificia construas, & si in symposio verseris, ab oratione caue desistas: Et quandocumque poteris, genua flecte, quando non potueris, mente Deum inuoca, & vesperi, & mane, & meridie. Quòd si orationem operi præmiseris, & surgens è lecto, primorum motuum tuorum initia ab oratione duxeris; aditus peccato in animam non patebit. Oratio temperantiæ est custodia, iracundiæ frænum, animi elati repressio, & ad modestiam reuocatio, odij ob acceptas iniurias medicina, inuidiæ destructio, impietatis correctio. Oratio, corporum robur, rei familiaris administratio, recta iuris legumque constitutio, Regni potentia, trophæum atque vexillum belli, tutela pacis. Oratio, virginitatis sigillum est, fides nuptiarum, viatorum præsidium, dormientium custos, euigilantium confidentia, agricolarum fertilitas, nauigantium salus. Oratio, reorum patrona, vinctorum relaxatio, mœrentium consolatio, lætantium iucunditas, lugentium solamen, celebritas festi natalitij, coniugum corona, morientium sepultura. Oratio, cum Deo est colloquium, par cum Angelis honor, proborum promotio, ab improbis auersio, & peccantium emendatio. Oratio, Ionæ prophetæ balenam, pro domo concessit. Et Ezechiam ex portis mortis ad vitam reduxit. Ipsisque tribus pueris in Babylone, flammam ignis in flatum roris conuertit. Oratione, Elias cælum clausit, ne plueret annis tribus, & mensibus sex. Videtis fratres, quid quantumque valeat oratio? Neque enim est alia in tota vita humana, preciosior oratione, possessio: ab hac numquam vos separari patiamini, ab hac numquam recesseritis. Verùm sicut Dominus noster ait: Oremus, ne in vanum fiat labor noster. quando autem steteritis orantes, remittite, si quid aduersus aliquem habueritis, vt & Pater vester cælestis remittat delicta vestra. Videte dilecti, quoniam

Græcismus paulò intricatior.

Luc. 18.
1. Thess. 5.
Psal. 101.
Psal. 54.
Ion. 1. & 2.
Isai. 38. & 4. Reg. 20.
Daniel. 3.
3. Reg. 17. & 18.
Luc. 4. Iaco. 5.
Matth. 6.
Matth. 5. & 6.

niam in vanum laboramus orantes, si habuerimus inimicitiam aduersus aliquẽ.
Matth. 5. Et iterum Dominus: Si obtuleris munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia habet quis aliquid aduersum te: relinque ibi munus tuum ante altare, & vade, primum reconciliare fratri tuo: & tunc veniens offer munus tuum. Perspicuum est igitur, nisi hoc prius feceris, nihil eorum omnium quæ obtuleris, gratum acceptumq; fore: Sed si mandatum Domini compleueris, tunc audacter Dominum deprecare, dicens; Remitte mihi Domine debita mea, sicut & ego remisi fratri meo, præceptum tuum impleui, ego quantumuis infirmus dimisi. Cui respondebit humani generis amator: Si dimiseris, & ego dimitto, Si ignoueris, & ego tibi tua ignosco: Etenim potestatem habeo in terris remittendi peccata tua, remitte, & remittetur vobis. Videtis benignitatem Dei incomparabilem. Cernitis bonitatem Domini immensam? Audistis breuiter salutem animarum vestrarum.

SCHOLIA.

DE Orationis siue precationis laudibus, plura vide in oratione S. Basilij magni, de Precatione, cuius principium, latinè redditum, sic se habet: Necessarium est nos, fratres, precationem nostram non syllabis explere, sed animi magis proposito & actionibus, quæ virtute, omni tempore vitæ nostræ condiantur, &c. ac apud eundẽ Basil. in constitutionibus monasticis, cap. 2. in eiusdem commendationem multa. Et in duplici oratione S. Chrysostomi, etiam de Precatione siue oratione, quarum vtraque elegantissima est. & in alia ad pop. Antiochenum homilia, quæ est 79. de Oratione. De eadem etiam, videantur Nili monachi, de Oratione, cap. cliij. & quæ per totam Collationem nonam & decimam, de Oratione luculenter adducit Iohan. Cassianus, lectu sanè dignissima. aliasq; apud ipsum Ephram, alibi.

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM SYRI,

De amore Pauperum.

Eodem Interprete & Scholiaste.

HVC agite ergo fratres carissimi, contemnamus hæc momentanea, omnemq. cogitationem in æternis illis bonis, nobis promissis, defixam habeamus. Studeamus hoc inquam, priusquam
Luc. 16. aduesperascat, nostraq; hæc panegyris soluatur. Faciamus nobis amicos ex mammona iniquitatis, pro testibus multos pauperes acquiramus, à quibus nobis oleum emamus, præmittamusq.
Matth. 25. Illi namque oleum pro lampadibus vendunt: quales sunt, viduæ, orphani, impo
Luc. 13. tentes, debiles, claudi, cæci, leprosi, læsi, & quotquot præ foribus Ecclesiarũ consident pauperes: hos foueamus, iuuemusq. nam iudicem ipsi nobis conciliant.
Deuter. 15. Tob. 4. Caueamusq. nostrum ab ijs vultum auertere, qui nos adeunt; quin & hilarè potius obuiam illis occurramus: ad infirmos autem emittamus, quod priori maius erit. Vnusquisque in Ecclesijs, de pauperibus atque peregrinis inquirat, offendensq. suis excipere studeat ædibus, requieque. Ante omnes etiam alios cupi-
2. Cor. 8. dos, quisque pauperes sibi præripere studeat: Etenim cum paupere, in domum
Gala. 3. vnà congreditur Christus, qui propter nos factus est pauper: talibus enim hostijs
Hebræor. 13. promeretur Deus. Quod si, qui prophetã accipit, mercedem prophetæ accipiat:
Matth. 10. Mar. 9. Luc. 10. Iohannis 13. quid ergo mercedis accepturus est, Christum ipsum suscipiens? Perspicuum sanè id, quod scriptum est: Quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor ho-
1. Cor. 2. minis ascendit. Qui pauperem suas in ædes induxerit, Christum ipsum secum
Matth. 5. adduxit, qui ait: Beati misericordes. Qui miseretur pauperis, Deo ipsi hoc totum

ad

ad vsuram tradit, qui dixit: Quod fecistis vni ex minimis hisce, mihi fecistis. Matth. 25.
Qui peregrinum suo sub tecto excipit, Christum ipsum suscipit dicentem: filius autem hominis, non habet vbi caput reclinet: hæc & his similia, pœnitētiæ sunt fructus, corona, exultatio, ac Christianorum gloria. Non glorietur sapiens in sapientia sua, aut potens in potentia sua, aut diues in diuitijs suis; sed quicunque gloriatur, in Domino glorietur. Gloria verò Christianorum, Dei præceptum est. Gloria christianorum, Apostolorum & prophetarum doctrina. Gloria Christianorum, humilitas animi est, spiritalis paupertas, atque obedientia. Gloria Christianorum, psalmodia cum compunctione. Gloria Christianorum, pœnitentia cum lacrymis. Gloria Christianorum, mansuetudo & quies, omnibusq́. se submittere, ac reuerentiam tribuere. Gloria Christianorum, pedes fratrum lauare. Gloria Christianorum est, dicere socio: peccaui tibi, ignosce mihi. Gloria Christianorum, aduenarum & peregrinorum est receptaculum, atque compassio. Gloria Christianorum & salus est, semper mēsa sua pauperes, orphanos, aduenasq́. excipere: hanc etenim domum Christus sua numquam præsentia destituet. Gloria Christianorum est, nō finere solem occidere super iracundiam suā, neque ininimicitia aduersus aliquem, obdormiscere. Gloria Christianorum atque corona est, tribulationes sufferre, & non indignari: talisq́. amicus reperietur illius, qui dixit: Quoniam tribulatio vestra, conuertetur in gaudium. Gloria Christianorum est, eos qui in carcere sunt visitare, cuiusmodi sunt, qui in speluncis, ac mōtibus, terræq́. cauernis versantur; sicut verum decet discipulum illius, qui ait: In carcere eram, & venistis ad me. Gloria Christianorum est, semper meminisse Dei, magniq́. diei iudicij. Et cur non maiora affero? Gloria Christianorū, lausq́. salusque, est rectæ fidei confessio, & non condescendere ac suffragari contraria sentientibus: Verùm seruare mandatum & depositum immaculatum, irreprehensibile, nullaque hæresis fece pollutum atque permixtum, vsque ad apparitionem Domini nostri Iesu Christi. Hunc siquidem videns Dominus, dicet: Ecce verè Israelita, Christianus scilicet, in quo dolus non est. In his oportet nos gloriari fratres, & non in curribus, & equis, potentijs, atque diuitijs.

Marginal references: Matth. 8. Luc. 9. — Psal. 48. Hierem. 9. 1. Cor. 1. 2. Cor. 10. — Matth. 18. Luc. 17. — Ephes. 5. — Iohan. 16. — Matth. 25. — Ibidem. — 1. Timoth. 6. & 2. Tim. 1. 1. Tim. 6. — Iohan. 1.

SCHOLIA.

De Pauperibus amandis pulchrum etiam Sermonem habet Gregorius Episcopus Nyssenus, quem vide inter eius Opera. Nec minus elegans, lectuque dignus reperitur Sermo, de caritate in Pauperes, apud Gregorium Nazianzenum. Et Hom. Quòd vtilis sit paupertas, & de misericordia, apud Chrysost. tom. 5. ad populum Antiochenum. Et in hoc Argumentum, plura alibi inuenies apud Ephræm.

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM SYRI, De Ieiunio.

Interprete & Scholiaste Eodem.

ESTO studiosus paupertatis Christi, vt in cælesti patria, eius diuinitate diteris. Appete optimum ieiunium, rem pretiosam atque spectabilem. Ieiunium vehiculum est ad cælum. Ieiunium, prophetas suscitat. Legislatores sapiētiam docet. Ieiunium, bona animæ custodia, & corporis securus cohabitator. Ieiunium, strenuis militibus telum, athletisq́; exercitium. Ieiunium tētationes retūdit, ad pietatem inūgit. Sobrietatis comes, temperantiæq́. opifex. Ieiuniū, fortitudo viri est in bellis. Ieiunium, ignis virtutē exstinxit. Ieiunium, ora leonum obturauit. Ieiuniū, Daniel. 6.

orationes in cælum dirigit. Ieiunium, mater sanitatis. Ieiuniū, iuuentutis disciplina, ornamentum senibus. Ieiunium, optimus itineris comes, viatoribus. Ieiunantis corpus venustum est, & anima pretiosa. Ieiunium, Lazarū in sinu Abrahæ refecit. Hoc igitur & nos amplectamur, vt nos quoq; Abrahæ sinu excipiamur. Fugiamus delitias, & multo risu redundantem ebrietatem, fornicationis matrē. Ebrietas, Dominum respuit. Ebrietas, Spiritum sanctū repellit. Ieiunium, bona ciuitatis lex; foriq; moderatio atque tranquillitas. Ieiunium, domestica pax est. Ieiunium, virginitatis adminiculū atque præsidium. Ieiuniū, non sectatur mundum, neq; ea quæ in mundo sunt. Caueamus igitur malè agere, cùm ieiunamus: siquidem angeli sunt, qui per singulas Ecclesias describunt ieiunātium nomina. Ieiunium, iniuriarum recordationem non admittit. Quoniam qui molestias ac dolores, iniuriasq. sibi illatas memoria retinēt; quamuis videantur orare & ieiunare, similes sunt ijs, qui aquam exhauriūt, & in dolium pertusum infundunt. Non enim oratio, malum in corde aduersus proximū suum cogitantis, grata est Domino. Cui sit honor & imperium, in secula seculorum. AMEN.

Luc. 16.

Contra Ebrietatem.

Simile.

Prouerbium.

SCHOLIA.

EXTAT & pulchra de Ieiunio, Oratio apud Basilium magnum, cuius principium est tale: Imperatores quidem cùm exercitum in aciem educūt, exhortatione ante conflictū vtuntur, &c. aliusque Sermo, de laudibus Ieiunij, apud eumdem perelegans reperitur, qui incipit; Canite tuba in insigni die solemnitatis vestræ, quia præceptum in Israel est, &c. habetur inter opera eius. Duosq; præclaros sermones de Ieiunio, apud Chrysostomū inter Didact. & Parenet. eius tom. 5. reperies; & alios quosdam ad pop. Antioch. eod. tom. 5. &c. De hoc quoque apud Iohan. Cassianum, vide plura capita, lib. 5. de spiritu Gastrimargiæ. & Collat. 21. apud eumdem.

Qui aquā exhauriunt, & in dolium pertusum infundunt, &c.] *Prouerbiū optimè hoc loco per Simile accommodatum; Quo eodem etiam opportunè, vsus est Basilius, in sermone de Ieiunio, iam citato; Canite tuba, &c. qui Sermo, in pluribus valde cum hisce S. Ephræm quadrat, dignusq; qui legatur, & conferatur.*

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM SYRI,

Quomodo intelligendum sit illud Scripturæ: Duo erunt in agro, &c.

Matth. 24.

Interprete & Scholiaste Eodem.

AVDISTI, quòd duo erunt in agro, quorum alter assumetur, & alter relinquetur: duæ molentes in mola, vna assumetur, & vnus relinquetur: & duo in domo, & reliqua. Et hi quidem in domo, qui in sublimitate sunt constituti; vt Iudices, Præfecti, Imperatores, ac Reges, optimates, ac magistratus. Est namq; iudex iustus, & est iniustus; ac iustus quidem assumitur ab igne, iniustus autem relinquitur. Qui verò in agro, hoc scilicet in mūdo, sunt agrestes, rudes, & idiotæ, genere & opibus minimi, gloria itē nominis conspicui, atque inglorij; & hi quidem iusti, illi autem iniusti: iusti assumendi, iniusti in igne relinquendi. Molentes autem sunt, multitudo mulierū, vicissim verò & ipsæ animæ, quæ seruile sortitæ sunt iugum, & in morbo vitam terminant. Sunt quippe mulieres iustæ, sunt & iniustæ. Sunt serui iusti, sunt & iniusti. Sunt ægroti ac languidi iusti, vt Iob, & Lazarus: sunt & iniusti, vt Caim, & Giezei. Vnde ait: Duo erunt in lecto, illorum infirmitatem denotans. Iusti assumentur, & iniusti relinquentur. Sed quo nam modo, iusti sint assumendi, dicat Paulus; Qui viuunt in Do-

Matth. 24. Luc. 17.

Matth. 24. Luc. 17.

Domino, in nubibus inquit, obuiam Domino rapientur in aera, & semper cum Domino erunt. Iniusti verò quo pacto relinquendi? Congregabunt Angeli electos quidem à quattuor ventis, impios autem comburent igni inexstinguibili. Ne igitur suspiceris, ex lignis inexstinguibilem illũ supplicij ignem fore, succensoresve illius, lictores aliquos, vt pleriq; imperiti vulgo arbitrantur. Ad Sodomam respice, & caminum absque lignis cerne: Cogita quomodo vxor Lot, versa sit in statuam salis, & comminationes ignis admirare; (simul enim cum Lot erat vxor, & duæ filiæ) quandoquidem neque Lot cum suis filiabus ignis conflagrationem sensit, neque ignis minas vxor effugit: Sed vnicuique propriam sortem, iustitia diuina attribuit, persoluitque. Sic & in iudicio, assumentur iusti, vt Lot: iniusti verò relinquentur, vt vxor eius.

1. Thess. 4.
Matth. 24. & 25
Gen. 19.
Luc. 17.

SCHOLIA.

EVMDEM hunc Scripturæ locum, de vno assumendo, & altero relinquendo, vt est Matth. 24. ac Luc. 17. reperies pulchrè non minus, quàm piè & eruditè à S. Iohan. Chrysostomo tractatum atque explicatum, sub finem elegantissimi Sermonis, à nobis nuper conuersi, & Scholijs illustrati, De sanctissima Ascensione Domini, qui incipit: Quando crucis memoriam, &c. circa finem, ibi; audi quid dicat Christus: Tunc inuenientur duæ molentes in mola, &c. Plura de hoc, apud Chrysostomum, & alios Patres, vide super allegat. loc. Matth. & Luc. à quibus ex professo magis ista tractantur, explicanturque.

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM SYRI,

De his, quæ præsens hæc nostra vita in se continet.

Eodem Interprete & Schol.

COGITEMVS Fratres, quòd nihil nobis in die defensionis nostræ proderunt fines mundi: & ne ob res nihili, ac corruptibiles, detrimentum patiamur beatarum illarum delitiarum paradisi, æternorumque bonorum, quæ humano ore recenseri nequeunt, in quæ angeli prospicere desiderant: Quid profuerit, si homo vniuersum mundum lucretur, ab ortu vsque ad occasum, & ab aquilone vsque ad mare, & cunctas res quæ in eo sunt, possessiones, & alimenta; animæ verò suæ detrimentum patiatur. Num ipsum ibi illa defendent? Atq. ideo, sapiens dixit Salomon: Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Quid porrò lætifera, & vana hæc vita in se continet; quandoquidem studium omne, certamina atq; sudores, istorum caussa adhibentur, & mens humana suis ipsa vinculis constringitur. De futuris autem bonis, verbum nullum, studium nullum: At de corruptibilibus ac momentaneis, & studium, & cursus, & pugnæ, & inimicitiæ, atque conatus; quin & frequens ob res nullius momenti, sanguinis profusio sequitur, licet post pusillum, homo destituatur ijsdem. Excedit è vita, nudus & miserabilis, neque ea quæ hic sunt sibi lucrifaciens; neque æterna illa bona assequens. O vanitatem cursus huius mundi. O lætiferam hanc vitam nostram. Quomodo hominem illudit? Quamobrem cogita ô homo, quid præsens hæc vita in se habeat; habet fœtorem, tribulationem, laborem, dolorem, cursum continuum, iniustitiam, auaritiam, mendacium, furta, veneficia, inuidiam, deprædationes, naufragia, viduitatem, orbitatem, sterilitatem, conuitia, malitias, calumnias, improperia, damna, rapinas, angores, bella, odium, inuidiam, homicidia, scenium, ac morbos, peccatum & mortem: audisti quæ præsens hæc nostra vita in se contineat? Quo circa non amplius ipsam appetas, ipsam inquam, quæ hominem

1. Pet. 1.
Matth. 16.
Marc. 8. Luc. 9.
Ecclesiast. 1.

nem in errores impellit, illudit, & decipit, quæq; multos subsannat & excœcat. O astutum consilium maligni spiritus, & principis mundi huius. Quomodo cunctos ad momentanea & corruptibilia hæc pertrahit, in obliuionem interim æternorum bonorum, homines inducens: Et non est qui intelligat. Christo sit gloria in secula seculorum. AMEN.

SCHOLIA.

HVc facit Sermo Basilij magni; Quòd non oporteat rebus huius vitæ adhærere. & S. Iohannis Chrysost. De vanitate rerum præsentium, & de exitu animæ, ac de futuro Iudicio. Eiusdemque Chrysost. De fruitione futurorum, & de exiguitate præsentiũ homilia pulcherrima. Ac moralis ipsius Digressio, Serm. 15. in Epist. ad Philip. cap. 4. in fine. quibus in locis multa in hanc materiam lectu dignissima reperies.

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM SYRI, De Mansionibus Beatis,

Interprete & Scholiaste Eodem.

Iohan. 14. SAluator noster Mansiones multas Patris, vocat mensuras intelligentiæ eorum, qui in regione illa commorantur: dico autem discrimina, ac differentias, quibus mente & intelligẽtia gloriam participant: non enim locorum diuersitatem, sed charismatum ordinem, mansiones multas appellauit. Quemadmodũ enim vnusquisque pro puritate & capacitate visiuæ potentiæ, sensibilibus radijs solaribus fruitur: Et quemadmodũ vnica lucerna in una domo, lucente, aliter atque aliter luminis splendor diffunditur, licet etiam per multas lucernas non fuerit diuisus: ad eumdem modum in futuro seculo, iusti omnes indiuisibiliter habitabunt, vnius gaudij participes. Ceterùm pro sua ipsius mensura ac capacitate, ab vno sole intelligibili splendorem suum quilibet accipit; & pro dignitate, gaudio & exultatione perfruitur, tamquam ab vno aere, & loco, ac cathedra, & contemplatione, atque forma. Neque contemplatur quis alterius præcellentioris, inferiorisve indigentioris mensuras: ne videns superabundantem sodalis sui gratiam, suiq. ipsius defectum, sit hoc ei doloris & mœroris caussa. Absit autem vt id fiat, vbi dolores & suspiria desunt. Verùm quisq. secundum datam sibi gratiam, pro sua capacitate atque mensura, interius lætatur: licet vna foris sit omnium contemplatio, & gaudium vnum. Et extra duos hosce ordines, alius non est ordo medius: loquor autem de altero quidem superno, altero verò inferno, inter quos medians est varietas differentiæ retributionum. Quòd si verum sit, vt constat esse verissimum, quid insipientius, absurdiusue ijs qui dicunt; quoniam sufficecit mihi gehennam effugisse, ingredi autem regnum cælorum, mihi non est curæ: cùm effugere gehennam, hoc ipsum sit regnum cælorum ingredi: quemadmodũ & eo excidere, in gehennam est introire. Neque enim tres nos regiones, scriptura edocuit. Quid ergo? Cùm venerit filius hominis in maiestate sua, statuet oues quidem à dexteris suis, hœdos autem à sinistris. Non enim tres ordines recensuit; sed vnum à dexteris, & alterum à sinistris. Separauitq. regiones horum, à tabernaculis istorum, dicens: Quoniam abibunt hi in supplicium æternum, peccatores videlicet. Iusti autem in vitam æternam, fulgebunt sicut sol. Et rursus: Venient ab Oriente & occidente, & recumbent in sinu Abrahæ, in regno cælorum: filij autem regni eijcientur in tenebras exteriores, vbi erit fletus & stridor dentium.

[Margin notes: Loquitur hic de mansionibus & locis æternis: vt liquet ex Schol. — Matth. 25. — Matth. 25. Sap. 3. — Matth. 8 & 22. 23. ac 25.]

SCHO-

SCHOLIA.

De Mansionibus beatis, quarum hic fit mentio, quidq. earum appellatione intelligendum sit, plura videre licebit apud alios Patres, tam græcos quàm latinos, qui in Euangelium Iohannis commẽtati sunt, ac Homilias fecerunt, præsertim super illa verba cap. 14. In domo patris mei, mansiones multa sunt. &c. De quibus, etiam insignis apud S. Basilium Magnum reperitur locus, in libro, De Spiritu sancto, cap.: 6. quem allegat, exornatq. Anastasius Nicenus, quæst. 84. in Scripturam.

Et extra duos hosce ordines, alius non est ordo medius;] *Ne quis impostor hæreticus hoc ex loco, cauillandi, & Purgatorium impugnandi occasionem capiat, est quod sanè & syncerè mentem tanti Patris intelligat, eumq; hic, de duplici ordine mansionũ æternarum, Beatitudinis scilicet & pænæ, egisse norit: Non autem de temporario illo purgatorij loco. Atque hoc ipsemet clarum facit, ex loco Euangelij, de dextris & sinistris, hic à se adducto; tantum verò abest, vt Purgatorium neget, vt nusquam non illud esse insinuet affirmetque, sicut in eius videre licebit Testamento, & alibi.*

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM SYRI, De Locis Beatis.

Interprete & Scholiaste Eodem.

HAEC ipsa præcepta complentes, istuc eorumdem fructus præmittamus: hæc carissimi hic quidem perficiuntur, at ibi præoccupant. hæc fratres hic quidem apparẽt parua, sed ibi magnam & incomparabilem nobis mercedem præparant. Illuc quodcunque mandatum receptum, anteuertit obseruãtem illud. Illuc omne præceptum, & opus bonum, siue magnum, siue paruum in promptuaria cælestia abit, reponiturq;, vbi neque tinea neque erugo demolitur: neque fures perfodiunt. Matth. 6. Istuc aliquid bonorum operum præmittere studeamus, vt hac vita lacrymabili & ærumnosa defuncti, cum fiducia isthuc properemus, gaudentes, præstolantesq; mandatorum occursum, mereamurq; introire, vbi omnes quoque Angeli & sancti Dei in magno gaudio regnant, pro nobis deprecantes Dominum, vt digni habeamur, qui possimus intrare in gaudium illud ineffabile, incomparabile, & inenarrabile, in quod desiderant Angeli prospicere, vbi chori & agmina iustorum. Ibi sinus Abrahæ excipit eos, qui hic tribulationes passi sunt. Ibi thesauri æternorum bonorum aperiuntur. Vbi superna Hierusalem mater primogenitorum, tamquam sponsa ornata, excipiens mandatorum obseruatores. Ibi, in terra beata mansuetorum: vbi cuncta sunt pacifica atque tranquilla, vbi cuncta lucida & spectabilia, vbi nullus iniuriæ illator aut tyrannus, vbi nullum est peccatum ac denigratio, vbi lux inaccessibilis, & gaudium ineffabile, in quo nec labor, nec lacrymæ, in quo nec cura, nec sollicitudo, nec planctus. Vbi non est masculus & fœmina, vbi non est diabolus & mors, vbi neq; ieiunium, neque dolor, neque contentio, neque æmulatio: Sed ex vniuerso vniuersa; gaudium, pax, lætitia, vbi aqua est refrigerij, & locus herbæ virescentis, & fons in quattuor partes diuisus, ac vinea ab vniuersorũ Deo exculta, in illa terra beata pulcherrimorũ germinum ac fructuum (quæ lignum vitæ portauit, quæq; spiritalibus gratiarum fontibus distillat, in qua, vinea vera germinat, cuius agricolam Spiritum sanctũ audiamus) vita est immortalis, & bonum inexplicabile, nulloq; nomine exprimẽdum. Vbi pulchritudo illa ineffabilis, vbi lumẽ verum, & omnis bonitatis fons, & potestas quæ omnibus rebus præest, quæq; sola amabilis est atque perpetua exultatio, ac lætitia sempiterna, Lux quæ nescit occasum, Sol non occidens. Vbi ciuitas

Luc. 12. 1. Pet. 1. Apocal. 21. Hebræo. 12. &c

ciuitas Regis est, quæ magnifica & gloriosa sunt prædicata, in qua festos dies agentium voces resonant, in quā sapientiæ thesauri, & intelligentiæ arcana, ibi fratres mei carissimi dona maxima, gaudium incomparabile, quod hominis voce explicari nequit, ibi angelorum myriades, primogenitorum celebritates, Apostolorum throni, Prophetarum præsidentiæ, Patriarcharum sceptra, coronæ martyrum, laudes iustorum, ibi audacter atq; intrepidè versantur, qui arctam & ærumnosam hic ingressi sunt viam. Chorosq; cum angelis iungunt, qui in solitudinibus, montibus, speluncis, terræq; foraminibus, ieiunando, orando, vigilando, ac lacrymando, se ipsi confecerunt. Et pater orphanorum, iudexq; viduarum, in æterna tabernacula recipit pupillos, & eas quæ verè viduæ sunt. Ibi omnis principatus ac potestatis merces reposita est, locusq; paratus Pontificibus, Diaconibus, Lectoribus, Regibus, Principibus, ac Ducibus, militibus, diuitibus atq; pauperibus, solitarijs, virginibus, coniugatis, seruis, liberis, viduis, omnibus inquam his, ibi reposita sunt præmia, fructus, & actiones, & quod quisq; istuc præmiserit, sicut scriptum est; Quia in manu eius, & nos, & sermones nostri. Et rursus apud Apostolum: Quia vniuscuiusque opus manifestum erit. Et alibi dicit: Quod enim seminauerit homo, hoc & metet; Quamobrem ista scientes, seminemus opera iustitiæ, seminemus inquam: in pauperum, viduarum, & pupillorum manibus; vt isthic liceat metere vitam æternam. Dum tempus habemus, operemur bonum, præmittamusq; istuc, quisq; pro posse suo, eleemosynam, com passionem, hospitalitatem, pœnitentiam, lacrymas, ieiunium, vigilias, cōtinentiam, orationem, psalmodiam, abstinentiamq; à conuicijs, iniurijs, ac certaminibus, tribulationum tolerantiam, humicubationem, virginitatem. Maiora autem cunctis, tria ista: ne hæresi vlla polluatur fides, vt in pauperes amor vigeat, & fratribus offensiones condonentur; quibus accedit, vt nullæ simultates, nullæque inimicitiæ cum aliquo suscipiantur. Quæ & similia fratres mei, facientes, præmittamus singuli isthuc pro posse, vnus quidem vnum præceptum, alter autem duo, vnus quinque, alter decem, alius verò triginta, alius sexaginta, alius autem centum. Deus autem miserationum, cui vel duo sola minuta viduæ accepta fuerunt, suscipit à famulo suo, & multa & pauca, & omnia retribuit singulis, pro ratione laboris atq; certaminis, sicut scriptum est: Quoniam vnusquisque propriam mercedem accipiet, secundum proprium laborem.

Hebr. 12. Psal. 67. 1. Tim. 5. Sapien. 7. 1. Cor. 3. Galat. 6. Galat. 6. Rom. 2. 2. Cor. 5.

SCHOLIA.

De Locis Beatis, vide cum primis plura apud ipsum S. Ephræm alibi, in Responsione, ad Interrogationē; An varij sint in inferno cruciatus, distinctaq; tormentorum loca? Sub finem pulcherrimæ plenissimæq; suæ Responsionis, qua, inter cætera, de varijs tormentorum generibus locisq; agit. & sub finem, de locis Beatis, multiplicibusq; regni cælestis gaudijs, ac præmijs, &c. Coniuncta sunt hæc cū ijs, quæ de Abrenuntiatione in sacro Baptismate facta, ad longū à nostro Auctore adducuntur, exponunturq;. De quibus & Idē alibi.

EIVSDEM S. PATRIS EPHREM SYRI,

De non suspiciendis rebus hisce momentaneis. Et ne patiamur nos decipi huius vitæ oblectamentis. Et, in Psalmum septuagesimum secundum.

CVM mens nostra ad lubricitatem sit prona, fit vt ad vitæ oblectamenta facilius rapiatur, obliuionem capiens futurorum bonorum; vnde oportet nos haud tepidos in custodiendis sensibus esse: Siquidem honestatis osor nos tentans, res confundit, ne mentis imperio distingui possit inter bonum & malum. Accumulantibus

bus se igitur in nobis, vanis cogitationibus, antequam illarum obducantur tenebris, breuiter ad spiritalem recurramus doctrinam, tunc cum Propheta scriptum psalmum decantantes; plurimum enim nobis cōtenta in eo doctrina contulerit: Quandoquidem exponit in ipso, Propheta, vitæ huius varietatem & inæqualitatem, tentationesque, tum quomodo alij capiantur tentationibus, alij easdem superent in patientia: Singulorumque remunerationes ibidem describit, vnde & superbiam atque arrogantiam, vanamque gloriam demolitur, & ad veram gloriam, saluari cupientibus iter parat. Quamobrem non verba solùm percurramus, sed & sensum eorumdem diligenter inuestigemus; vt eorum quæ dicūtur virtute, digni quoq; effici mereamur factores. Ait nam Propheta: Quàm bonus Deus Israel, his qui recto sunt corde? Mei autem penè moti sunt pedes, penè effusi sunt gressus mei. Quid ita? Quia inquit, zelaui super iniquos, pacem peccatorum videns. Quia non est respectus morti eorum: & firmamentum in plaga eorum. In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur. Ideo tenuit eos superbia eorum in finē, operti sunt iniquitate & impietate sua. Prodijt quasi ex adipe iniquitas eorum: transierunt in affectum cordis. Cogitauerunt, & locuti sunt nequitiam: iniquitatem in excelso locuti sunt, & posuerūt in cælum os suum. Quod dicit, eiusmodi est: Ipsis mala facientibus, & flagellum malitiæ suæ, protinus iuxta illa, non recipientibus, putantes non esse Deum, stulti facti sunt. Ait enim: Dixit insipiēs in corde suo, non est Deus: Iniquitatem in excelso locuti sunt, & posuerunt in cælum os suum: & lingua eorum transiuit in terra. Ideo conuertetur populus meus hic: & dies pleni inuenientur in eis. Et dixerunt: Quomodo scit Deus, & si est scientia in excelso? Ecce ipsi peccatores & abundantes in seculo, obtinuerunt diuitias. Et dixi, ergo sine caussa iustificaui cor meum, & laui inter innocentes manus meas. Et fui flagellatus tota die, & castigatio mea in matutinis. Si dicebam, Narrabo sic, ecce nationē filiorum tuorum † reprobaui. Existimabam vt cognoscerem hoc: labor est ante me. Donec intrem in sanctuarium Dei: et intelligam in nouissimis eorum. Ausculta igitur quæ nam futura sint eorum nouissima, qui obliuiscūtur Deum; ait enim: Propter dolos eorum posuisti eis mala: deiecisti eos dum alleuarentur. Quomodo facti sunt in desolationem? subitò defecerunt: perierūnt propter iniquitatem suam. Velut somnium surgentium. Rursusque ait: Domine in ciuitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges. Et quænam ista est ciuitas? Superna Hierusalem. Atque iterum: Quia inflammatum est cor meum, et renes mei cōmutati sunt: et ego ad nihilum redactus sum, et nesciui. Vt iumentum factus sum apud te: et ego semper tecum. Tenuisti manum dexteram meam, et in voluntate tua deduxisti me. Quid porrò sibi vult; & in voluntate tua deduxisti me? Arbitror hoc quod dicit, eiusmodi esse: Exuta inquit carnis voluntate, & ad susceptionem, & ad obseruationem mandatorum tuorum meipsum innixum, in voluntate tua deduxisti me: non enim firmaui voluntatem meam. Vnde instar pij ac boni patris, filium sibi carum habentis, tenuisti manum meam dexteram, & in voluntate tua deduxisti me. Iccirco & cum gloria suscepisti me. Quid enim mihi est in cælo? & à te quid volui super terram? Defecit caro mea, & cor meum: Deus cordis mei. Et quid inuestigo conuersationes illas supernas? Quemadmodū enim desiderat ceruus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus. Sitiuit anima mea ad Deum fortem † viuum; quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Et pars mea Deus meus in æternum. Est itaq; quòd ex profunda admodum cogitatione, quæ dicuntur percipere studeas, tum etiam quàm sit formidabile verbum, quod infert, dicens: Quia ecce qui elongant se à te, peribunt: perdidisti omnes qui fornicantur abs te. Mihi autem adhærere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam. Vt adnuntiem omnes prædicationes tuas, in portis filiæ Sion. Cùm ergo nobis carissimi, auxilia ex Sacris litteris præsto sint, & via trita ac recta, quæ nos ad portas cælestes diducat, non negligamus propo-

Psal. 72.

Expositio Psal. 72. pulchre accommodata.

Psal. 72.

Explicatio.

Psal. 13.

Psal. 72.

† al. reprobasti. & al. cū qua cōuentum ac pactum feci, &c.

Psal. 41.

† al. ad Deū fontem viuum, vide Schol.

Psal. 72.

Ibid.

Math. 3. Luc. 3. propositam nobis spem in cælis. Veniet enim Dominus, sicut scriptum est: Cuius ventilabrum in manu sua, & permundabit aream suam: & congregabit triticum in horreum suum, paleas autem comburet igni inexstinguibili. Ipsi gloria in sæcula. AMEN.

SCHOLIA ET VARIAE LECTIONES.

DE nō suspiciēdis rebus hisce momētaneis, & ne patiamur nos decipi huius vitę oblectamētis, &c.] *Vide cū primis Sermonē S. Basilij Magni, super eo: Quòd nō oporteat rebus huius vitæ adhærere, cuius principium est: Verebar quidem ego, dilecti, ne molestus esse vobis viderer, dum frequens sermonis stimulos vehementius admoueo, &c. vbi ex professo quasi, hoc Argumenti genus eleganter ac copiosè tractatur. Vide etiam super hoc, elegantissimum S. Iohan. Chrysostomi Sermonem, De vanitate & breuitate præsentis vitæ, &c. est inter Didact. & Parænet. tom. 5. Et S. Ephræm in tractatu cōciso paullò ante posito, De his quę præsens hęc nostra vita in se continet, &c ac alibi. Necnon Gregorij Nazianzeni carmen, De vitæ vanitate, atque incertitudine, communiq; omnium fine. aliudq; eiusd. de externi hominis vilitate, ac pręsentium rerum vanitate. cuius principium est: Quis prius ipse fui? quis sum, quis mox ero, &c.*

Ait Propheta: Quàm bonus Deus Israel his qui recto sunt corde. Mei autem penè moti sunt pedes, penè effusi sunt gressus mei, &c.] *Hæc verba ex psal. 72. desumpta sunt, quæ Chrysostomus Homil. in psal. 115. repetit atque exponit, notans inter alia, ijs verbis: Penè moti sunt pedes mei; quantum periculi sit, res fidei humanis permittere rationibus ac curiositatibus, &c. De quo, plura vide in Homilia iam citata apud Chrysostomum. Auctor verò hic noster, ea ad vitæ præsentis varietatem & inæqualitatem, &c. potius refert, & ad optimum sensum moralem applicat, vt superbia vanaq; omni gloria spreta, ad veram æternamq; gloriam futuri seculi, hic aspiremus, contendamusq;, &c.*

Existimabam vt cognoscerem hoc: labor est ante me.] *In græc. talis est distinctio: Vt cognoscerem: hoc labor est ante me, & sic græc. vulg. sequor autem hic latin. vulg. sicq; paullò post in græc. facti sunt in desolationē subitò? defecerunt, &c. Sed in versione, hoc loco, placet vulg. latin.*

Quia inflammatum est cor meum,] *Al. pro ἐξεκαύθη, inflammatum est; reperitur ηὐφράνθη, lætificatum atque exhilaratum est, & sic noua Romana editio. 70. Interp. sic quoq; est in veteri, & in Romano Psalterio, & apud S. Augustinum. In ceteris autem libris Græcis, ferè ἐξεκαύθη, legitur, vt etiam in vulg. lat. & hoc loco apud S. Ephræm. psalmus est, οβ΄. 72.*

Exuta inquit, carnis voluntate,] *Al. pro θέλημα, est, φρόνημα τῆς σαρκός, carnis cura, sensu, siue prudentia, &c.*

Sitiuit anima mea ad Deum fortem, viuum;] *Al. fontem viuum. & sic vulg. lat. In edit. autem 70. Rom. deest ἰσχυρόν, fortem, vt & apud Ambros. Hieron. & August. leguntq. ad Deum viuum. psalmus est 41.*

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM SYRI,

Ode optimè fluens, in eos qui quotidie peccant, & quotidie pœnitentiam agunt.

Al. Ode aptissima, in eos qui assiduè peccant, & rarò pœnitentiam agunt.

QVousq; ò amice inimicum sustines, & quæ illi placent quotidie efficis? quousq; ò amice, corporeis rebus ijsque mortiferis subseruis? cape meum consilium quod te saluare poterit: & expiato animo simul & corpore, accede ad Saluatorem, qui cunctos procidentes ei in pœnitētia feruēti, & fide perfecta, sanat. Inter cetera (Psal. 94.) præclara, magna quædam res est pœnitētia, & salutaris. Vbi semel emerseris, noli denuò mergi, quotidie peccando, ædificādo, diruendo, texendo, dissoluendo, puerorū instar: qui frequenter domos quas erexerūt, reuersi iteratò destruunt. Fuge scorpionem, cuius nouisti stimulū. Fuge diligenter serpentem, cuius exploratam habes perniciem. (Parœmia valde accommoda.) Nam qui secundo in eumdem lapidem impegerit, cæcus est aut mente captus, non cernens quid fugiendum sit; hac cura adhibita, cū pœnitētia accede, cuius præsidio munitus, Creatorē placare stude, humi-

humilis ac tristis, demisso vultu, atque suspirans, præterita dolens, futura pro-
spiciens. Sic quondã Zachæus telonius saluatus est, sic rursus Matthæus Chri- Luc. 19.
sti seruus apparuit. sic quoque fornicatrix mulier, scortum luxuriosè agens, at- Marc. 2. Luc. 7.
que insaniens, libidinosa, ac videntibus scandalosa, Saluatoris pedes capillis
capitis sui abstergens, ex lacu reuocatur profundorum & impiorum. Sic etiam
tu, dissoluta supercilia reprimens, miserabilisq; apparens, teipsum ad vitam re-
uocabis. Siquidem Deus demissos erigit, & humiles exaltat, seipsos autem exal- Matth. 23.
tãtes diuellit, deturbatq;. Vidit ciuitatẽ Sodomorũ & Gomorræorũ, crudele ge- Luc. 1. 14. 18.
nus hominũ, & sæuũ, abominabile, temerarium, atq; obscœnũ, quod omnibus fla- Gen. 13. 18. 19.
gitijs delectabatur, omni ex parte libidine laborans, violentum, lasciuum, il- Esai. 1. 3. 13.
ludque sulphure atque igne perfundens, penitus præfocauit atque combussit. Iere. 23. 49. 50. Rom. 9. Iud. 1.
Vidit ciuitatem Niniuitarum illustrem atque speciosam, peccatis florentem, & Ion. 1. 3. 4.
sceleribus scaturientem, quam se deleturum funditusq; euersurum esse mina-
tus erat. Vidit rursus in sacco & cinere, homines delicijs ac genio indulgentes, Ion. 2. & 3.
in fame atq; ieiunio, in fletu ac lacrymis, squalentes, expallescentes, timore me-
tuq; perculsos, diuersos & peregrinos inter se factos, alios ab alijs, in similibus
cunctos, in æqualibus inæquales, liberos ac seruos, diuites & pauperes, præfe-
ctos & subditos, potentes atq; morigeros, masculinum & fœmininum genus, se-
nes atque lactentes: cunctos humiles vidit, & continentes inuenit. Commise-
ratus & misertus est, saluauit, pepercit, in homines sua benignitate liberalissi-
mus, pœnam pro peccatis debitam dissoluens, & † mendax potius haberi, quàm
crudelis, tulit. Sicque peccatorum duritiem punit, non sinens obedientes sibi,
temerè perire. Festinate igitur & orate; saluemini, ac custodiamini: Dominus pa-
ratus est ad gratiam, ad sanitatem, ad auxilium velox, ad redemptionem prom-
ptus. Concedit petentibus, aperit pulsantibus, præbet rogantibus. Porrigit vo- Matth. 5. 6. 7.
lentibus, non inuidet quærentibus, non repellit cadentes, manum ad saluan- Luc. 11. 18.
dũ extendit, gratulatur ijs qui exsolui, & liberari conantur. Comminatur nõ ob- Iohan. 14. 15. 16. & 1. Iohan.
tẽperãtibus sibi, & de suo dominio diffidentibus condolet. Errasti, resipisce. Ce- 3. 5.
cidisti, cõuertere, precare, obsecra, procide, pete, quære, accipe, datumq; persua-
de, adora, saluari expete, exora dare volẽtem, & saluare potentem. Saluatus ca-
ue excidas, si excidisti resurge, si reus sis corrigere, post lapsum reuertere, sana- Hierem. 18. 25.
tus persiste, sanus sis per omnia, & conseruatus auersare morbum quem depo- 31. 36. &
suisti. Caue igitur iterum incendas, quem semel restinxisti. Caue in lutum inci- Mal. 3.
das, quod rectè abstersisti: noli imitari porcos qui cœno delectantur; neque ca- Prou. 26.
nes æmulare, vomitũ lambentes. Nullus semel mittens manum ad aratrum, & 2. Pet. 2. Luc. 9.
respiciens retrò, aptus est regno Dei. Nullus semel ablutus, ad sordes recurrit. 1. Cor. 6.
Vnus† Christus, vna fides, vna crux, vna mors, vna gratia, vna passio, vnaq; resur- Eph. 4.
rectio. Non est necesse mactari iterum, qui semel est oblatus, neque idem rursus
rependi precium redemptionis. Redemptus es; noli fieri seruus animo duplici.
à peccatorum inquinamento ablutus es; caue iterum sordibus inficiaris: neque
enim aliud habes lauacrum, quod nece tibi sit ad abluendum, propositum.

† Allusio fit ad illud Ion. 3. Et misertus est Deus super malitia quam locutus fuerat, vt faceret eis, & non fecit.

† al. vnus Deus, & vulg. vnus Dominus, vna fides, &c.

SCHOLIA.

HVc facit vtilissimus legentibus, S. Basilij Magni Sermo De Pœnitentia, qui incipit: Arrogantiam eorum qui pœnitentiam abrogare audent, non ferens obseruandissimus frater, &c. vbi inter alia, multa quoq; insignia Pœnitentiæ exempla adferuntur, quibus ceteri prouocari ad Pœnitentiæ actus possint. De ijs porrò, qui post pœnitentiam de peccatis, iterum in eadem relabuntur, vide apud eumdem Basilium, in Regulis breuioribus, in Respons. ad Interrogationem 289. Pœnitentiam alicuius peccati qui egerit, si in illud idem relapsus sit, quid faciet? &c. vbi ratio istius atque consilium super eo ponitur. Verùm de istis, alibi plura apud S. Ephram, in varijs tractatibus atque Sermonibus, De pœnitentia, ac de Compunctione, quos suo loco reperies. Quàm verò perniciosum sit, frequenter in eadem relabi scelera, optimè ostendit Chrysostomus hom. 15. ad Pop. Antiochen. qua incipit: Oportebat & hodie. & superiori sabbato, de ieiunio Sermonẽ facere, &c. vide circa medium homiliæ. Idemq; hom. 40. 41. & 77. ad pop. Et in Epist. ad Theodor. lapsum, tom. 5.

S·PATRIS EPHRAEM SYRI

DE VIRTVTIBVS ET VITIIS.

Eodem G. Vossio Interp. & Scholiaste.

Itam vestram beatam prædico, O Fratres Christo dilecti, quoniam ingenua et frugi est: meam autem miseram reputo, quia inutilis. Vos ego beatos prædico, ò carissimi, quos recta viuēdi ratio, Deo et angelis amicos effecit. Vicem autem meam quis dignè lugere poterit, qui inanibus operibus meis Deū exacerbaui? Vos felices estis, qui pura et sancta vestra conuersatione, caritateq; immensa hæreditatem paradisi acquiritis. Vos enim suspicio, qui tam longi itineris laborē non detrectastis, caussa salutis atq; vtilitatis animæ vestræ. Sed et hoc magis mihi admirationi est, quòd ad hominem vilem et peccatorē conueneritis, ab eo sermonem petentes salutarem. Res profectò mira, eos, qui saturati sunt, ad fame tabescentem accedere; qui rore spiritali pleni sunt, ad siti arescentē venire; qui virtutum dulcedinem degustarunt, in amaritudine peccatorum versantem adire. Quid est quòd diuites ad pauperem? Quomodo sapientes, ad rudem & imperitum? Quomodo mundi, ad immundum? Quomodo sani, ad eū qui ex conscientia laborat? Cur qui Deo sunt cari, ad eum qui ad iracundiam illum prouocat? Cur liberi, ad captiuum? Cur diligentes, ad negligentem venistis? Vos enim virtutū splendore admirabiles estis: ego verò insipiens atque mendicus? Vos temperantia conspicui placetis Deo, ego mea negligentia atque nequitia ipsi displiceo.
1. Cor. 2. Vos bonis vestris operibus, & gloriosa castitate, bonus odor estis Christo, ego autem mollitie mea atque segnitie totus fœteo. Valde igitur mirum est, vos qui tantis commodis abundatis, ad me recurrisse, qui ne mihi quidem ipse prodesse queo. Meritò ergo hoc fecistis, Christi amantissimi, volentes sic torporem atque desidiam à me depellere, animumq; meum ignauum diligentem reddere, & infirmitati vires addere. Cùm enim sitis perfecti, in nullo deficitis. Postquā ergo, pro vestra humilitate, à me homine vili atq; abiecto sermonē vtilem audire deposcitis, vitamq; meam coarguere volentes, id mihi iussēritis; vt obedientiæ fructum percipiam, loquar quidem, at cum pudore. Nam si vobis consilia dare incepero, meipsum condemnabo. Et si alios reprehendere voluero, meipsum accusabo. Iure enim in me dici poterunt illa Saluatoris verba: Medice, cura
Luc. 4. teipsum. Sed quoniam idem Dominus & Saluator omnium, dixit: Quæcumque
Matth. 23. Luc. 11. dixerint vobis, vt faciatis, facite: secundum autem opera eorum nolite facere. Et licet ipse immundus sim, rectè tamen alijs suadere noui. Vnde cùm angelicā istam vitæ rationem considero, singula ipsius salutaria instituta beata existimo. Quis enim rectè pieq; viuentem, & castimoniam colentem, ob infinita & immēsa illa bona reposita, beatum nō prædicet? Et quis vice uersa non lugeat eum, qui sua negligentia prauisque operibus à regno cælorum pellitur, & à cælesti illo sponso repudiatur? Quocirca dilectissimi, demus operam, vt hoc breui uitæ curriculo, cum Dei timore in angelico isto & monastico atque religioso viuendi instituto versemur, totisq ue viribus, vera cum humilitate, sancta Domini nostri & Saluatoris Christi præcepta complectamur.

SCHOLIA.

De Virtutibus & Vitijs, videre licebit pulchrum inter Didactica & Parænetica apud Chrysostomum, tom. 5. Sermonem, Aliumq; eiusdem, de nequitia ac vitijs depulsis, & virtute inducta. Et Aliū, de memoria

moria vitiorum excludenda,ibidem:in quibus non parum,Virtutis ac Vitiorum pugna elucescit. Sicut etiam in morali eiusdem Digressione, quam facit Serm. 14. in Epist. ad Philip. cap. 4. quæ sic incipit: Quàm verò nobis inimica sit vitiositas, & amica virtus, multis argumentis constat, &c. Huc etiam facit Basilij Magni Oratio,de Virtute & Vitio,cuius principiū est: Dominus noster ad suos ait discipulos: Euntes docete,&c.

De Timore Dei.

BEatus vir ille, in quo est timor Dei. Talis enim manifestè etiam à Spi-
ritu sancto prædicatur beatus: Beatus enim vir inquit, qui timet Do- Psal.3.
minum. Verè enim verè inquam, qui timet Dominum, ab omni frau-
de inimici securus est, cunctasque illius vitat insidias. Qui timorem habet
Dei, facilè maligni & fraudulenti hostis fallacias dolosq; superat; nulla enim
in re, ipsum irretire poterit. Nam qui timorem Dei sibi vendicat, carnis vo-
luptatem non admittit. Qui timorem Dei obtinet, huc illucque non euaga-
tur animo, sed Dominum suum exspectat, ne fortè repentè veniat, ipsumq;
negligentia torpentem, & imparatum offendat, separetq;. Qui Deum timet, Matth. 24.
non est expers curæ ac sollicitudinis: semper enim vigil est & sobrius. Qui
timet Dominum, immodico non est deditus somno: vigilat enim, & aduen- Matth. 25.
tum Domini sui exspectat. Cui timor est Dei, in nullo se negligentem præ-
bet, ne Dominum suum offendat. In quo timor Dei est, inertiæ atq; desidiæ non
se tradit; semper enim sua diligenter curat, ne condemnetur a Domino. In quo
est timor Dei, semper quæ Domino suo placent, probat, eaq; amplectitur, & perfi-
cit: vt cùm Dominus eius venerit, in multis ab eo laudetur. Plurimorum enim Ibidem.
bonorum caussa est timor Dei, possidētibus illum. Initium enim sapientiæ, timor
Domini. Intellectus bonus omnibus facientibus eum. Et ad quem respiciam Psal.110.
inquit, nisi ad pauperculum, & mansuetum corde, & trementem sermones meos? Esai 66.

S C H O L I A.

TImoris Dei Encomiū etiā celebratū à Basilio Magno reperies,in Psal 33.super illa verba: Timete Dominum omnes sancti eius,quoniam non est inopia timentibus eum. Item in Homilia,in principium Prouerbiorum. Et in Regulis fusius ab eo disputat.in Respon. ad Interrogationem quartam,de Timore Dei. Et à S. Augustino,Serm. 2. de timore,de temp. 214. tom. 10. de verbis Apost. Serm. 15. tom. 10. super Psal. 118. serm. 12. & Serm, 25. tom. 8. epist. ad Anast. 144. tom. 1. super 1. Canonic. Iohannis,tom. 9. super psalm. 26. 32. & 36. tom. 8. Serm. 15. de martyrib. tom. 4. ac lib. 14. de Ciuit. Dei,cap. 9. tom. 5. De quo etiam leg. S. Ambros. super Beati immaculati, &c. litt. 21. ver. 2. tom. 4. De bono mortis,tom. 1. De Iacob & vita beata,tom. 4. Item lib. de Isaac & anima, cap. vltimo,tom. 4. Et Ephræm,de eod. prolixè tom. 3.

De illo qui non habet Timorem Dei.

IN quo non est timor Dei, omnibus diaboli dolis patet atque insidijs.
Cui non adest timor Dei, animo vagatur, omnia susq; deque habet, atque
contemnit; expers omnis curæ ac sollicitudinis somno indulget, in actio-
nibus suis ignauus est ac segnis, voluptatum est receptaculum, quæcunque
sensibus in vita iucunda sunt, ijs delectatur: Non enim pertimescit aduentum
Domini, affectibus fertur, gaudetq; requiete. Afflictiones fugit, humilitatem
detestatur, & superbiam amplectitur. Deinde venit Dominus eius, offenditq; Matth. 24.
ipsum cunctis, quæ ipsi non placent, vacantem: ideoq; diuidet eum, & proij- Luc. 16.
ciet in tenebras sempiternas. Quis autem eiusmodi hominem non esse mise-
rum existimet?

1

SCHOLIA.

QVam graue & detestabile malum sit non habere Timorem Domini, alibi etiam ex Scriptura & ipsius Salomonis verbis ostendit S. Basilius: Qui sine timore sunt, in portis morabuntur. Et iterum: Quæretis apud reprobos sapientiam, nec inuenietis. Et rursus: Quærent me improbi, nec inuenient. Non alia sanè de caussa nisi quòd diuino minimè purgati sint timore, &c. Vide homiliam S. Basilij, in principium Prouerbiorum, quæ incipit: Præclara est obedientiæ merces, &c. Plura in idem Argumentum require in locis, De timore Dei, iam adductis, in nostris Scholijs.

De Caritate siue dilectione.

BEatus vir ille, in quo Diuina caritas est: quoniam Deum in se gerit: Deus
enim caritas est, & qui manet in caritate, in Deo manet. Qui caritatem
1. Iohan. 4. habet, omnibus cum Deo, antecellit. Qui habet caritatem, non timet:
Ibid. nam perfecta caritas foras mittit timorem. Qui caritatẽ habet, neminem torve
aspicit, neminem vmquam detestatur, non paruum, non magnum, non gloria conspicuum, non inglorium, non pauperem, non diuitem: Omnium au-
1. Cor. 13. tem se infimum reputat, omnia tegit, omnia sustinet. Qui caritatem habet, non effertur in quemquam, non inflatur, non detrahit famæ cuiusquam,
verum etiam detrahentes auersatur. Qui habet caritatem, in dolo & falla-
Ibid. cijs non ambulat, nec fratrem suum supplantat. Qui præditus est caritate,
non æmulatur, non inuidet, non indignatur, non lætatur de lapsu proximi,
neque errantem calumniatur, sed potius condolet, & adiuuat. In necessitate fratrem non despicit, sed eum ab iniuria defendit, & mortem pro eius salute oppetit. Qui præditus est caritate, Dei voluntatem perficit, verusq; ipsius
discipulus efficitur. In hoc enim, inquit bonus Dominus noster, cognoscent om
Iohan. 13. nes, quia discipuli mei estis, si diligatis inuicem. Qui caritate præditus est, num-
† al. ducit. quã sibi quid arrogat, nihil sibi propriũ † dicit: sed quæcumq; habet, tamquã om
nibus etiam communia proponit. Qui caritate est præditus, neminem alienum
ducit, sed omnes putat ad se pertinere. Qui habet caritatem, non irritatur, non
1. Cor. 13. inflatur, non accenditur iracundia, non gaudet super iniustitia, in mendacio
non versatur, nullum putat sibi inimicum, præter solum diabolum. Qui caritatem habet, omnia sustinet, in omnibus se benignum & mansuetum exhibet. Bea
tus ergo qui caritatem possidet, & cum ea ad Deum tendit; quoniam ipse quod
suum est agnoscẽs, eum sinu suo excipiet: Cum angelis enim versabitur, & cum
Iohan. 4. Christo regnabit operator caritatis. Nam per caritatem, etiam Deus verbum
in terram descendit. Per caritatem Paradisus nobis apertus est, & in cælum
Rom. 5. & Coloss. 1. reditus cunctis demonstratus. Cumq; inimici essemus Deo, per ipsam reconci-
1. Iohan. 4. liati sumus. Meritò itaq; dicimus, quod Deus caritas est, & qui manet in caritate, in Deo manet, & Deus in eo.

SCHOLIA.

DE Caritate, quæ cuncta dirigit & perficit, elegantem inuenies Sermonem inter Didactica & Parænetica Chrysostomi, tom. 5. quo hæc Ephræm de Caritate, non parum illustrari poterunt. De Caritate autem inuicem habenda, & quo pacto ea proximis exhibeatur, videatur S. Basilius Magnus, lib. de instit. monach. cap. 31. & Epist. 75. ad Neocæsarianos. Item Theodoritus in pulcherrima Oratione, quam de Caritate inscripsit, vbi etiam de pœnis ac damnis non habentium Caritatem, agitur, &c. oratio à nobis non ita pridem in vtraque lingua, vna cum Scholijs proprijs, Romæ edita est. Plura vide apud Ephræm, in Serm. De Caritate.

De

De non habentibus Caritatem.

MIser autem atque infelix, qui longè à Caritate abeſt: Is enim ſomnians, dies ſuos tranſigit. Et quis non lugeat illum, qui alienum ſe à Deo reddidit; quique lumine priuatus, in tenebris verſatur. Dico enim vobis fratres, illum qui Dei caritatem non habet, eſſe Dei ipſius inimicum. Verax enim eſt, qui ait: Qui fratrem ſuum odit, homicida eſt, & in tenebris ambulat, & ad omne peccatum procliuis eſt. Qui enim caritate deſtituitur, citò excandeſcit, facilè indignatur, & facilè ad odium accenditur. Qui caritatis eſt expers, gaudet ſuper iniquitate aliorum, non compatitur cadenti, non porrigit manum iacenti, non admonet errantem, non confirmat fluctuantes. Qui caret caritate, obcœcatus eſt mente, amicus diaboli eſt; inuentor improbitatis, pugnarum & contentionum auctor, maledicorum amicus, detractorũ ſocius, contumelioſorum conſiliarius, inuidorum præceptor, ſuperbiæ operator, ac vas arrogantiæ. Et vt paucis complectar, qui abſq; caritate eſt, aduerſarij eſt inſtrumentum, ac tota errat via, & ignorat ſe in tenebris verſari. Quamobrem enitamur Fratres, perfectionis parentem atque magiſtram Caritatem, nobis comparare, quæ verus eſt Deus, & Dominus noſter Ieſus Chriſtus.

1. Iohan. 2. & 3

1. Iohan. 2.

1. Iohan. 4.

S C H O L I A.

MIſer atque infelix qui à Caritate abeſt, &c.] *Quantum malum ſit deſtitui Caritate, luculenter oſtendit Magnus ille Baſilius, in libro Regularum fuſius diſput. in Reſpõſione ad Interrogationem 2. qua, de Caritate erga Deum agitur, vbi inter multa, demonſtrat; Carere caritate, non ſolum malum eſſe, ſed etiam malorum omnium longè grauiſſimum, &c. Et in reſponſ. ad Interrog. 3. vbi de Caritate erga proximum tractatur. Ac in Epiſtola 75. ad Neocæſarianos, quæ incipit: Iam diu inter nos nihil intereeſſit mutui alloquij, fratres colendiſſimi, &c. Necnon Chryſoſt. ad pop. Antioch. Et Ephrem, in Serm. de Caritate, &c.*

De Longanimitate.

VErè beatus homo ille, qui longanimitatem poſſidet: nam & hunc ſacra commendat Scriptura, dicens: Vir longanimus, multa prudentia gubernatur. Quid verò eo præſtantius? Longanimus enim ſemper in gaudio atque lætitia, & exultatione verſatur: ſpem in Domino defixam habet, & ab omni iracundia alienus eſt. Omnia enim longanimus ſuſtinet, non facilè ad iram concitatur, neque ad contumelias conuertitur, non facilè verbis mouetur inanibus. Si afficiatur iniuria, non moleſtè fert. Sibi aduerſantibus, non reſiſtit. In re quacumque, firmus conſtanſque permanet. Nullis impoſturis fallitur. Non facilè ad iracundiam prouocatur. In aduerſis gaudet. Delectatur omni opere bono. Inuidos æquo ac lubẽti animo perfert. Iuſſus non repugnat, obiurgatus non dolet. In longanimitate ſeipſum ſemper exercet.

Prou. 14.

S C H O L I A.

DE Lõganimitate, *vide inter alios, Chryſoſt. ad pop. Antiochenũ. Et in Serm. eiuſd. Melius eſſe iniuriam pati, quàm inferre: ibid. Conditiones porrò longanimitatis, plenè ac pulchrè expreſſas inuenies in Ser*

mone B. Maximi monachi & confessoris, ad pietatem exercent. per Interrog. & Respons. quasi circa medium, vbi Frater Senem interrogat, dicens: Verumtamen amabo te Pater, dic mihi quid sit longanimiter agere? Senex: Patienter ferre, quæ grauia accidunt, ac tolerare molesta, nec temerè iram emittere, &c. locus sanè lectu dignus. Plura quoque huius Encomia, suis locis alibi sparsim inuenies apud S. Ephræm.

De ijs qui carent Longanimitate.

QVi longanimitatis est expers, etiam patientiã destituitur. Nam qui longanimus non est, facilè commouetur, facilè irritatur, citò ad rixas pugnasque exardescit: contumelia affectus, vicissim maledicit. Iniuria lacessitus, se uindicat. Inanibus altercationibus gaudet. Actiones eius & opera, atque sermones, tamquam à vento folia, iactantur. In verbis non est constans. Celeriter ex vna re transilit ad aliam. Qui longanimitatis expers est, etiam constantiæ firmitate destituitur, Citò enim mutatur. Iudicio † caret. Cum improbis vitam agit, Cum maledicis commercium habet. Cum iniquis & facinorosis hominibus se vlciscitur. Secretum nullum tegit, sed ad arcana detegenda ac prodenda est promptissimus. Quid porrò est eiusmodi homine miserabilius?

† al. Delectum rerũ in vita non habet. Cũ improbis viuit, &c.

S C H O L I A.

DE vitio eorum, qui Longanimitate carent, plura vide apud Chrysostomum in Sermone, De ira & longanimitate ac mansuetudine. Et in Sermone, Contra Irascentes, &c. ad popul. Antiochenũ. Et apud ipsum Ephræm, in tract. de Impatientia. Nam qui longanimitate caret, etiam patientia destituitur, vt hic rectè asseritur. Locisq; alijs de longanimitate virtute opposita, iam citatis.

De Patientia.

Rom. 5. Matt. 10. & 24.

BEatus est Fratres, qui patientiam possidet; quoniam patientia, spe fulcitur, spes autem non confundit. Verè igitur beatus & beatissimus, qui patientia est præditus. Qui enim perseuerauerit vsque ad finem, hic saluabitur. Et quid ista promissione præstãtius? Christus Dominus ac dux est, cunctis exspectantibus & sustinentibus ipsum. Patientia autem quanti tandem fiat, nonne scitis fratres? An de hac re quoque nobis est oratio ad vos confirmandos excogitanda? Non enim sola patientia reperitur, sed cum multis virtutibus implicatur. Nam patiens cunctis virtutibus exornatur: Gaudet enim in rebus aduersis, in calamitatibus & in necessitatibus probatur. In tentationibus exultat, & ad obedientiam promptus est: In longanimitate compositus & ornatus, & in caritate perfectus. Maledicentibus benedicit. In bello pacem seruat. In quiete virilis est, In psalmodijs impiger. In ieiunijs alacer, in orationibus strenuus. In operibus irreprehensibilis. In responsionibus rectus, atque cõsentiẽs. In exequendis mandatis obediens. In vita rectè instituenda diligens. In administrationibus gratiosus. In conuersatione iucundus, in conuentu fratrum dulcis, & in consilijs suauis, in vigilijs hilaris, in peregrinorum cura studiosus, in obsequio infirmorum sedulus, ad succurrendum oppressis paratissimus. In cogitando sobrius, & in quacumq; re expeditissimus. Qui patientiam possidet, etiam spem sibi uendicat: Omni enim opere bono talis ornatur. Ideoque magna cum fiducia ad Dominum clamat, dicens: Exspectãs exspectaui Dominum, & intendit mihi, & exaudiuit preces meas.

Patientia multis cũ virtutibus coniuncta est.

Psal. 39.

SCHO-

S C H O L I A.

Plura de Patientiæ vtilitatibus & commodis eximijs qui volet, Cyprianum cum primis in tractatu verè aureo quem de bono patientiæ fecit, diligenter perlegat, vbi multa in hanc rem digniſſima, & ab hac doctrina S. Ephræm non multum diſſimilia, licet fuſius tractata reperiet. De qua etiam virtute, videatur Baſilius Magnus in Oratione, de Patientia & Tolerantia, quæ incipit: Nemo ob eas moleſtias, quibus conflictatur, cogitare aut dicere audeat, nullam omnino prouidentiam res noſtras gubernare, &c. Et Chryſoſtom. ad pop. Antiochenum, de eadem. Ipſeq; Ephræm pluribus huiuſce Virtutis laudes proſequitur alibi, ſicut ſuo loco poſtea, hoc ipſo Tomo, & ſequent. comperies.

De Impatientia.

MIſer & infelix qui patientiæ eſt expers: Nam eiuſmodi hominibus, Væ, comminatur diuina ſcriptura: Væ inquiens, illis, qui patientiam perdiderunt. Eccleſ. 2. Verè enim, verè inquã, væ homini impatiẽti. Qui enim caret Iob 14. patiẽtia, velut foliũ à vẽto rapitur. Hic iniurias perferre nequit. In aduerſis eſt puſillanimus. In bello facilè capitur. Dũ obediendum eſt, obmurmurat, & præcipiẽtibus reſiſtit. In orationibus piger, & in vigilijs diſſolutus. In ieiunijs triſtis, & in ſeruãda continẽtia negligens. in reſponſis cũctabũdus, & in actionibus improbus. in malitia inuictus, & in mãdatis imperioſus. In altercationibus vehemẽs, & in quiete ac ſilentio impotẽs. Probis aduerſatur, & proficiẽtibus inuidet. Qui patiẽtia deſtituitur, multis dãnis afficitur, & ad virtutẽ peruenire nequit. Per patientiam enim, vt ait Apoſtolus, ad propoſitum nobis certamẽ currimus. Hebreo. 13. Qui patientiæ expers eſt, ab hac ſpe alienus eſt. Quamobrem, cunctos †impatientes, qualis & ego ſum, ad patientiam acquirendam poſſidendamque cohortor, vt pariter ſaluemur, in Christo Ieſu Domino noſtro.

† al. omnes qui impatiẽtes eſtis, vt ego ſum, cohortor; acquirite patientiã, vt ſaluemini, &c. per 2. plural.

S C H O L I A.

Exemplum Impatientiæ, & inuectiuam contra eos qui in aduerſis, mox Deo terminum dare volunt, reperies apud Chryſoſt. homil. ſexta ſeu vltima ad Titum, circa finem. locus conſideratu dignus, contra Impatientes. Plura quoque alia, de Impatientiæ malo, atque iracundia, adducit S. Auguſtinus ſuper Pſalm. 54. tom. 9. Et epiſt. ad Nebrid. 115. tom. 2. Et S. Ambroſius in Serm. 6. de Sacram. ad Neophytos, tom. 4. Et in Epiſt. ad Eph. cap. 4. tom. 5. ac lib. 1. de offic. cap. 3. tom. 1. & ibid. cap. 21. Alia etiam apud Senecam in libris de Ira.

De Lenitate animi, ſiue de Benignitate.

BEatus ille vir, qui non facilè ad iram indignationemq; cõcitatur. In pace enim talis ſemper viuit. Qui iracundiæ & indignationis à ſe ſpiritum repellit, procul eſt à bello atq; tumultu, ſemperq; tranquillo eſt animo, ac fronte hilari. Qui non citò iraſcitur, vanis ocioſiſque ſermonibus non commouetur. Hic iuſticiæ & veritatis operator eſt. hic pugnaces & garrulos facilè ſuffert, cohibetq;. Hic alienus eſt à contentionibus; Erga omnes enim, ſe amabilem benignumque demonſtrat, à rixis & altercationibus abhorret, nemini iniuriam infert. Hic morbis non afficitur, ſed ſemper ſanus eſt atque incolumis. Hic pacis amator eſt & patientiæ. Qui ſpiritu iracundiæ non facilè vincitur, Spiritus ſancti domicilium efficitur. Qui ab iracundiæ ſpiritu liber eſt, Spiritum ſanctum non irritat. Hic & ad manſuetudinem, & ad caritatem, & ad patientiam, humanitatemq; eſt propenſus, omnibuſq; operibus bonis ornatus, à Chriſto diligitur. Verè igitur beatus ac feliciſſimus, qui à ſe quàm longiſſimè ſpiritum iracundiæ & indignationis propulſat; Quoniam huius corpus, & anima & mens, perpetua ſanitate fruitur.

SCHO-

SCHOLIA.

HVc cum primis facit; Sermo S. Iohan. Chrysostomi, De Ira & longanimitate, ac mansuetudine est ad pop. Antioch. tom. 5. ac alius Sermo eiusdem, Contra irascentes, ibidem. Et S. Dorothei sermo octauus, in ordine suorũ Sermon De ira. & iniuriarũ memoria nõ habẽda, qui incipit: Dicebat Euagrius absurdũ esse monachos irasci, &c. Quantũ porrò Lenitatis sit robur & efficacia, plenè ostẽdit Chrysost. tom. 1 homil. 34. in cap. Gen. 13. cuius principiũ est: Carissimi didicistis heri eximiã Patriarchæ modestiã, vidistis lenitatẽ, &c.

De Iracundia.

QVi iracundia semper tenetur, & sæpè ac celeriter ob res etiam nullius momenti irascitur atque indignatur: Apostolum audiat, sic dicentem: Ira viri, iustitiam Dei non operatur. Et verè miser atq; infelix, qui passionibus eiusmodi vincitur. Nam iracundus animam suam occidit. Verè autem animam suam interficit, perditq; iracundus? Nam semper in perturbationibus viuit, animi tranquillitate ac pace, commodaq; corporis ualetudine carens: semper enim corpus illius contabescit, & animus angitur, caro marcessit, oboritur pallor, & mens perturbatur. Sensus debilitatur, & cogitationes fluminis instar scaturiunt atque turbantur, omnibusque inuisus iracundus redditur. A longanimitate & caritate alienissimus est, ob verba inania facilè turbatur, & leuissima de caussa rixas excitat. Vbi non est opus, sese ingerit, & vbiq; odium sibi accumulat: multiloquio gaudet, & in rebus inutilibus exultat, ac conuitijs oblectatur: ad mansuetudinem infirmus est, & ad improbitatem strenuus. Et quis hominem eiusmodi non deploret? Quoniam apud Deum & homines, abominabilis est: Omni enim in re, morosus atque difficilis est iracundus. Ideo ab iracundia, vobis cauete.

Iacob. 1.

Iracundus occidit animam.

Pulchra & elegans metaphora.

Prou. 15. 27. 29
Eccle. 8. 28.

SCHOLIA.

DE Ira & diuersis eius speciebus, agit Basilius Magnus lib. de institut. monach. cap 83. & Iohã. Cassianus lib. 8. per tot. In detestationem porro huius vitij, elegantem scripsit Orationem idem S. Basilius, cuius titulus est, De ira & inimicitijs; principiumq; eiusmodi: Maxima reprehensione dignus est homo Christianus, quòd ad vindictam procliuis sit, &c. Extat & alius eiusdem Basilij Sermo de Ira, insignis & efficax, incipitque: Quemadmodum in medicorum præceptis, quando appositè & ex artis ratione experientia sumitur, &c. Aduersus iram, prolixissimum etiam Carmen iambicum inuenies, apud S Gregor. Nazianzenũ, quod incipit: Irascor ira, dæmoni intus condito, &c. Contra irascentes, & de iracundia vitio, pulchros etiã quosdã Sermones reperies apud Chrysost. ad popul. Antioch. Huc quoq; facit elegãs eiusd. Chrysost. Sermo. Quòd vbi ira, ibi non sit Spiritus sanctus, &c. est inter nuper additos ad tom. 5. in vltim. edit. Paris. Inuenitur & S. Nili Abbatis Oratio, De ira, quæ inter octo illas, aduersus vitia, est quarta in ordine, incipitq; hoc modo: Ira furori atq; insaniæ affinis est perturbatio, quæ efferatos reddit animos, & ab hominibus abalienat, &c. De pœnis autem quibus multandi sunt iracundi & furiosi, vide in Regul S. Pachomij 8.. Si quis iracundus & furiosus, &c. Alia alibi apud ipsum Ephram inuenies. Necnon apud Senecam, in lib. de Ira.

De Mansuetudine.

BEatus ac felicissimus verè est vir ille, qui mansuetus est: hunc enim & sanctus Saluator noster ac Dominus beatum prædicat, dicens: Beati mites quoniam ipsi possidebunt terram. Et quid ista beatitudine beatius? quid ea promissione sublimius? quid hac lætitia illustrius, cùm quis paradisi terram obtinet? Quapropter fratres, cùm immensas diuitias ac præmia huic virtuti proposita intelligatis, studiosè consectemini illam. Ad splendorem virtutis illius festinate, compungimini, & ad eam totis viribus properate. Nemo se huius expertem sinat, ne hac destitutus, possessione excidat paradisi, plangatq; amarè, frustrà dolens conquerensq;. Mansuetudini bea-

Matth. 5.

beatitudinem esse propositam intelligitis, quare ad eam contendite. Audite quid de illa, per Spiritū sanctū edisserat verax propheta Esaias; Super quem requiescam, dicit Dominus, nisi super mansuetum & tranquillum, & trementē sermones meos? Nonne mirari licet hoc promissum? & quid isto honore præstantius? Videte ergo Fratres carissimi, ne quis ab hac felicitate, gaudioq; immenso, & lætitia inenarrabili excidat. Contendite igitur, contendite obsecro, vt mansuetudinem possideatis: Nam vir mansuetus, omnibus operibus bonis decoratur. Quamuis afficiatur iniuria, lætatur; quamuis rebus aduersis prematur, Deo gratias agit: in caritate irascentes placat, increpationes aliorum fortiter tolerat, in pugna trāquillus est, & sub imperio alterius lętus viuit. Non pungitur stimulis superbiæ. In depressionibus lætatur. Rectè factis non extollitur, nec de ijs se iactat. Cum omnibus se pacificum exhibet, superiorum iussis prorsus obtemperat, ad omne opus bonum promptus est, in omnibus rebus probatur, & à quibuscumq; laudatur. Omnis malitiæ expers est, & à simulatione distat quàm longissimè: à dolo & inuidia hic alienissimus est. Auersatur maledicentiam, & detractores fugit, O felices diuitias mansuetudinis, quæ ab omnibus celebratur & collaudatur, admirationiq; est vniuersis. Proinde demus operam Carissimi, vt hanc ipsam virtutem obtineamus, quo præmia ei à Saluatore nostro Deo proposita, consequamur. Esai. 66.

SCHOLIA.

DE Mansuetudine, eiusq; laudibus, vide pulchrum Sermonem, apud S. Iohan. Chrysostomum, inter didact. & parænet. tom. 5. relatum, in postrema editione Parisiensi, quæ 1581. prodyt. Cui ibidē alter adiungitur Sermo eiusdem Chrysost. Vt benedicamus maledicētibus, Christi & Sanctorū exemplo. Quopacto autem in mansuetudine Christus imitandus sit, & de malorū oblinione, &c. extat eod. tomo. 5. Homilia vna ex 80. ad pop. Antioch. Hanc quoque Basilius Magnus celebrat, & maximam omnium virtutum mansuetudinem appellat, homilia in psalmū 33 super verba illa; Audiant māsueti & lætentur, &c. vbi huius laudes enarrat, & quis verè mansuetus, pulchrè declarat. De eadem virtute, plura vide apud eumdem Basilium in constitutionibus monasticis, cap. 14. cuius principium est: Mansuetudine cum primis plenus esse monachus debet, quoniā, &c. caput sanè dignū quod legatur. Et in Carmine Gregorij Nazianzeni ante citato, aduersus iram: vbi varia Exempla sacrorum virorum nobis proponuntur, qui mansuetudinis laude floruerunt.

De Malitia siue Improbitate.

LVgendi itaque & deplorandi sunt illi, qui mansuetudinis expertes, malitiæ atque improbitatis vinculis constricti sunt. graui enim isti subiacent sententiæ: Quoniam qui malignantur, exterminabuntur. Psal. 36. Quin & sanctus Deus noster Saluator, eosdem coarguit dicens: Malus homo, de malo thesauro cordis sui profert mala. Matth. 12. Luc. 6. Et rursus Propheta: Insurgētibus† inquit, in me malignantibus, audiet auris mea. Psal. 91. † al. ab insurgētibus in me malignantibus, &c. Graue malitiæ dæmonium est, fratres. Proinde orate, ne quis in ipsum incidens, se ipse reprehensione dignum constituat: Numquam enim in pace est malignus, semper perturbationibus agitatur, semper bile ac dolo, & ira plenus est, semper proximum suum despicit, semper submurmurat, semper susurrat, semper inuidet, semper æmulatur, semper exaspe ratur, semper Superiorum mādatis refragatur, iussaq; peruertit, sana consilia aspernatur, & bona instituta dissoluit. Eos à quibus diligitur, illudit. Cōmendātes se, spernit; proficientes contristat, admonitiones parui facit, fratres dirimit, simplices vexat, longanimes repellit, patientes irridet, peregrinos auersatur, alios alibi calumnijs premit, Singulis aduersatur, iracundiam excitat, ad vindictam impellit, ad conuicia promptus, ad detractiones facilis, ad iniuriandum procliuis, ad loquacitatem potens, ad iurgia pronus, ad excitandos tumultus

para-

paratissimus. In psalmodia verò imbecillis est, in ieiunijs debilis, in omni opere bono impotens atque inutilis, in sermonibus spiritalibus tardus ac segnis. Omnis enim iniquitas concludit os suum. Atque ideo maxima commiseratione homines eiusmodi digni sunt. Quamobrem rogo obsecroq; vos Fratres, vt ab improbitatis atque malitiæ vobis lue, caueatis.

Psal. 106. Prou. 10.

S C H O L I A,

ADuersus Malitiam siue improbitatem plura vide apud S. Iohan. Chrysostomum ad pop. Antiochen, hom. 31. per tot. & 52. ex Matthæo post mediũ, ac 68. 78 Et hom. De diligẽdis omnibus etiã persequẽtibus nos. Et immediatè sequẽti Serm. Vt benedicamus maledicẽtibus, Christi & Sanctorũ exẽplo. Et in Serm. Quòd vbi ira, ibi non sit Spiritus sanctus, &c. eodem tom. 5. inter didact. & paran. De qua etiam videantur Auctoritates à nobis adductæ, in Schol. de Mansuetud. virtute opposita.

De Veritate.

Iohan. 3. Roman. 3. Psalm. 115.

BEatus qui secundum veritatem vitam suam instituit, & non est deprehensus in aliquo mendacio. Beatissimus qui veritatem colit atque obseruat, quoniam Deus verax est, & mendacium in ipso non est. Et quis veritatis amatorem non admiretur? Nam Deum talis imitatur: Reuera enim veritatis studiosus, semper & Deo placet, & cunctis hominibus vtilis est. In cœtu aliorum fratrum iucundus, & in re quacunque rectus: non respicit personas hominum, & iniustè non iudicat, non vsurpat dignitates atque honores, & pauperem atque inopem non despicit. in responsionibus simplex est, & in iudicijs rectus: in operibus est sedulus, & in conuersatione fratrum gratiosus atq; honorabilis. Doli omnis est expers, simulationemq; detestatur. Omnibus operibus bonis ornatus est, & cunctis virtutibus accumulatus. Beatus igitur, qui absq; vlla simulatione semper veritati inseruit.

S C H O L I A.

DE Veritate semper dicenda, & de mendacijs fugiendis, vide inter alios, Basilium Magnum in moralibus, Regula 24. cap. 1. Sit autem sermo vester, est, est, non, non, &c. Matth. 5. Et S. Augustinus pulcherrima Veritatis encomia adducit, in Sermone primo, de Decollatione S. Iohannis Baptistæ, tom. 7. Super psal. 25. tom. 8. lib. 2. de libero arbit. cap. 6. tom. 1. lib. 1. de Gen. contra Manich. tom. 1. Serm. de tẽp. 94. de plagis Aegypti tom. 10. quibus in locis de Veritate, lectu dignissima, tradit Augustinus. De qua etiam, quædam apud S. Ambrosium reperies. in Comment. Epist. 2. ad Corin. cap. 13. & Ephes. cap. 5. tom. 5. Nec non apud S. Gregorium lib. xi. moral. in cap. 13. Iob.

De Mendacio.

1. Iohan. 3.

MIser atque infelix, qui semper mendacijs addictus est; quoniam ab initio Diabolus mendax est. Qui autem delectatur mendacijs, hic in verbis suis omnem perdit auctoritatem, odibilis enim Deo pariter & hominibus redditur. Et quis hominem mendacem non deploret? Hic enim in nullo opere probatur, & in quacunque responsione sua suspectus est. Hic rixas & iurgia in monasterijs suscitat, & in mutua familiaritate est, vt in ferro, rubigo. Cor quidem habet audax, sed pertusum; libenter arcana audit, sed eadem facilè reuelat, nouitque organo linguæ suæ domos benè institutas subuertere. Aggreditur facinora, seque eorumdem auctorem dissimulat, absque iuramento nihil affirmat, & loquacitate sibi persuadere videtur. Versutus ac versipellis est homo mendax. Nullum est hoc maius animi vulnus,

nus,nullumque eo dedecus grauius. Homo enim mendax ab omnibus reijcitur, & ab omnibus irridetur. Proinde attendamus Fratres,ne adsuescamus mendacijs; vt non cum parente mendacij Diabolo, in ignem tradamur æternum, vbi frustrà miseriam nostram doleamus. Iohan.8. & 1 Iohan 1.3.

SCHOLIA.

DE Mendacio eiusq; detestatione,etiã vide S. Dorothei Sermonem nonum,in ordine reliquorũ suorũ Sermonum,qui incipit:Volo fratres pauca quædam vobiscum de Mendacio differere, ac vos commonefacere,&c. Et S.Augustinum Hipponensem Episcopum,in libro contra Mendacium.tom. 4. Enchirid. cap. 18. cap. 22.tom. 3. De Ciuit.Dei,lib. 14. cap. 4. tom. 5. & alibi sæpè. Et S. Ambros.in tractatu de obitu Gratiani Imperat.tom. 4. Sermone quodam,super illud: Quis ex vobis arguet me de peccato,&c. Qui quidẽ Sermo,etsi hactenus inter impreßa Ambrosij opera non fuerit editus, citatur tamen à Bartholomæo Vrbinate in Milleloquio.

De Obedientia.

BEatus qui vera & minimè simulata præditus est Obediẽtia,quoniã hic imitator est optimi nostri Præceptoris,qui obediens fuit vsq; ad mortem.Verè igitur qui obedientiæ fruitur possessione, beatus est; quia cùm Domini sit imitator,etiam cohæres illius efficitur. Qui obedientiã obtinet,vinculo caritatis cum omnibus coniungitur. Qui obtinet obedientiam,magnã possessionẽ obtinet,magnasque sibi diuitias accumulauit.Qui obediẽs est, omnibus gratus est,ab omnibus laudatur,&ab omnibus probatur.Vir obediẽs, citò exaltatur, & celeriter progressus magnos efficiet. Vir obediens, præcipientibus nõ resistit,& iubentibus nõ aduersatur.Reprehensus nõ irascitur,ad omne opus bonũ promptissimus est. ab iracundia non facilè capitur, si reprehendatur non commouetur,& si contumelijs afficiatur,nequaquam excandescit. In calamitatibus gaudet, & in tribulationibus Deo gratias agit. De loco in locum non transmigrat, & ex vna in aliam mansionem non se transfert, admonitus non perturbatur; ad quem destinatus est locum,in eo manet, & tædio non afficitur. Patrem non despicit,& fratrem nequaquam spernit, monasticæ vitæ rationem non carpit. Recreationes & otia fugit,ac locorum aerisq; amœnitates minimè sectatur,sed secundum Apostolum,in qua vocatione vocatus est, in ea manet, Multi igitur vt apparet, sunt fructus Obedientiæ. Quamobrem beatus est,qui possidet illam. Philip.2. 1. Cor.7.

SCHOLIA.

DE Obedientia, & quibus obediendum sit, &c. habes apud S. Basilium Magnum,lib. de Institut. monach.cap. 14. Et eod. lib. cap. 42. & 46. tractatur de Obedientia, & de modo atq; affectu obediẽdi,&c. Quàm porrò hac Virtus Religioso sit necessaria,inuenies apud eumdem Basil. in Præceptis generalibus vitæ Religiosorum. Et apud S.Dorotheum,Sermone 1. qui est de Obedientia, et submissione propriæ voluntatis,&c.nec non apud Auctorem nostrum Ephræm, pluribus in locis.

De Inobedientia & murmuratione.

EXecrandus autem est,ac miser homo inobediens & murmurator. Magna enim in omni familia fratrumque conuẽtu,plaga est murmuratio: Scandalosa quippe est cunctis,caritatem euertit,vnionẽ dissipat, pacẽ disturbat. Murmurator præcipientibus contradicit, & ad omne opus bonum ineptus atq; inutilis.

inutilis. Nihil gratiæ habet in re vlla:idem enim est etiam piger: Pigritia enim murmurationi coniunctissima est. Omnis igitur piger incidet in mala, ait sacra scriptura.Si quò enim piger inquit,mittatur,dicit:leo est in via,in medio plateārum occidendus sum. Murmuratori semper excusationes in promptu sunt, si quod ei opus agendum iniungitur,obmurmurat, ac alios mox etiam peruertit, dicens: Et quorsum hoc? cur istud, vel illud? non expedit inquiens, istud fieri;si aliquò mittatur, damnum inquit, ex illo itinere proueniet. Si ad psalmos decantandos excitetur,irascitur. Si ad vigilias, stomachi vel capitis tibi dolorem prætexet. Si illum admoneas,teipsum inquit,admone,de me erit,sicut Deo placuerit. Si quid ipsum docere cupias,vtinam dicit, tu istud scires, sicut ego. Numquam opus aliquod ipse solus aggreditur, nisi alios sibi adiunctos habeat. Murmuratoris actio quæuis reproba, inutilis,& ad nullam virtutem accommodata.homo murmurator otio atq; solatijs gaudet,& tribulationes fugit.Murmurator epulas diligit,& ieiunia spernit. homo murmurator ac piger, & susurronē agere,& rumores cōfingere nouit.Homo murmurator,versutus est ac versipellis, & verborum multitudine inuictus, perpetuisq; calumnijs nunc istū nunc aliū insectatur. Idē in rectè factis tristis est, & ad hospites recipiēdos minimè idoneus. in amicitia simulatorem, & in odio vehementem se exhibet. Quapropter fratres, ne in exequendis mandatis Superiorum,queruli simus & murmuratores; neque tamquam præcipientibus peritiores, aduersum eos, nos opponamus, defendamusve,cauendum est,

Prou. 17.21.
Prou.22.16.

S C H O L I A.

Aduersus Murmurationem & Inobedientiam, vide in Regul. S. Pachomij 88.*Qui habet pessimam consuetudinem murmurandi,&c.Et* 89.*Si inobediens quis fuerit,aut contentiosus,aut contradictor,&c.Nec non* 118.*&* 119.*Ac apud Basilium Magnū,in Regulis fusius disput. in Respons.ad Interrogationem* 47.*De his qui nolunt admittere,quæ Antistes perficienda iusserit.Et in Regulis breuioribus , in Responsione ad Interrog.*38.*Et deniq; in Respons.ad Interrogationē* 119. *Et apud Chrysost. serm.* 8. *in Epist.ad Philip. cap.*2. *in morali Digressione . Et apud Ephræm, in Adhortat. breuiorib. tom.*2. *varijs in locis.*

De eo qui ab inuidia & æmulatione alienus est.

BEatus qui inuidiæ & æmulationi non est obnoxius:Nam æmulatio & inuidia dependent à se inuicem.Et qui alterutram habet,vtramq; habet.Verè igitur beatus,qui in hæc vitia nō incidit,nec ab aliquo istorū vulneratus est.Nā qui iniustè fratri suo inuidet,cum Diabolo condemnabitur. Vincitur inuidus,laborat odio & inimicitia. Bono aliorum angitur progressu. Qui autem ab hoc morbo alienus est,numquam aliorum profectu cruciatur. De honore alterius non turbatur,neque de dignitate dolet. Cunctos enim se meliores præstantioresq; ducit, indigniorem se alijs, omniumq; infimum reputans.Gloriam propriam non quærit, non sectatur honores. Gaudet cum gaudentibus,adiuuat proficientes, cum præclarè incedentibus exultat, & benè beateq; viuentes laudibus celebrat. Si fratrem rectè viuentem viderit, illum nequaquam impedit, sed ad meliora cohortatur, viresq; ac neruos ei addit. Si alium viderit requiescentem, eum non criminatur, sed illi gratulatur. Si quem peccasse viderit, non proscindit conuitijs, sed rectè admonet. Si iratum viderit, non exacerbat;sed in caritate illum lenire ac mitigare, & ad concordiam pacemq; dirigere studet. Si quem mœrore affectum adspexerit, non despicit, sed vtili blandoq; hunc sermone solatur ac subleuat.Ignorantes rudesq; instruit,& ad rectam virtutis semitam,errantes reducere conatur. Si quem Psalmodiæ ac orationis tempore

tempore dormitantem offenderit, sedulò eum ad orandum excitat. Et vt paucis multa, qui ab hoc Vitio alienus est, in nulla re proximum suum deludit, sed cunctis aliorum progressibus atq; virtutibus lætatur.

SCHOLIA.

Contra Inuidiã, optima quoq; Remedia atq; antidota subministrata inuenies à Basilio magno, in homilia quam scripsit, De Inuidia; cuius principium est: Bonus est Deus, & bonorũ præbitor, &c. paulo post medium, vbi quomodo Inuidia superetur atq; tollatur, eleganter ostendit. itẽ quo pacto Inuidus beneficentia irritetur, inuidorumq; conuersatio vt fugienda &c. De hac autem, plura vide apud S. Iohan. Chrysost. hom. 15. in 1 cap. Iohannis, in ipso mox principio. Et hom. 47. ex cap. 7. Iohan. etiam in initio. Ac homil. 54. ex cap. 8. Iohan. sub finem. & hom. 52. ad pop. Antioch. ex Matth quasi circa medium.

De eo, qui obnoxius est inuidiæ, et æmulationi.

QVi autem eiusmodi vitiorum laborat morbo, miser est atq; infelix, ac diaboli consors; per quem mors introiuit in orbem. Inuidus enim & æmulator, omnibus se aduersarium præbet. Neminem sibi in honore præferri patitur. Proborum æstimationẽ diminuit, rectéq; incedentibus scandalum constituit. Rectè viuentes vituperat, & pietate ac religione conspicuos aspernatur. Ieiunantes appellat gloriæ auidos, & sedulos in decantandis psalmis, ostentatores: promptos in ministerio, gulæ deditos; & alacres in bonis operibus, gloriæ cupidos. Vacãtes sacrarum litterarum studijs, inertes atq; otiosos: & in responsionibus temperatos, ventri deditos. Numquam aliorum progressibus gaudet inuidus. Si quem torpentem adspexerit, non excitat; sed ad malum potius impellit. Si orationis tempore dormientem viderit, non expergefacit, imo magis torpentem fouet. Si quem honesta se quiete reficientem cernat, calumniatur. Si quem lapsum consideret, vbiq; calumnijs eum proscindit. Væ homini inuido, quoniam mœrore contabescit, corpusq; eius liuido pallore obductum languescit, & viribus destitutum corrumpitur, cunctis se amarulentum atq; acerbum exhibet. Cunctis se inimicum præbet, apud cunctos simulatorem agit. Cunctis insidiatur, & apud cunctos, personas accipit; hodie huius, cras alterius se partibus adiungit. Omnibus se virum ostendit, dum cuiuslibet voluntati, se obsequi fingit, & mox interim omnes damnat; & hunc apud illum, illum apud alium rodit. Cum omnibus omnes implicat. Graue ergo & pestiferum est inuidiæ & æmulationis venenum; vnde detractiones, odia, ac cædes pullulant. Procul igitur ab hoc teterrimo vitio fugite, qui vos ciues Sanctorum, & domesticos Dei profitemini, procul à vobis omnem inuidiam & æmulationem depellite, ne simul cum Diabolo damnemini. Sap. 2.

SCHOLIA.

De hoc teterrimo vitio, plura habes in Oratione S. Basilij magni de Inuidia, & odio, cuius principiũ est; Multam nobis affert molestiam, temporis istius iniuria, in qua & cuncta ecclesiæ conquassatæ sunt, & vniuersę animæ affliguntur, &c. Et in alio Sermone, De Inuidia apud eumdem, qui incipit: Bonus est Deus, & bonorum ijs qui digni sunt præbitor, &c. Huius Argumenti duos alios reperies Sermones apud Chrysostomum ad pop. Antioch. alterum, De liuore & Inuidia, alterum verò, De Inuidia & liuore, inscript. quos legito, & inter se conferto.

De eo qui à maledictis, & contumelijs alienus est.

BEatus ac felicissimus, qui maledictis & contumelijs, proscindendo proximum, linguam suam non maculat, nec lingua maledica sibi cor contaminat; sed cùm omnes norit alicui vitio obnoxios, alienis vitijs non delectatur, neminemq; iniuria afficit, verùm ab hoc crimine abhorret quàm maximè. Qui enim alterum maledictis non incessit, seipsum inculpatum seruat; is neminem offendit, & in nullum offendiculum incurrit, nec conscientia illius coinquinatur. Qui maledicentiæ, & contumeliæ spiritum vitat, ab improborum se consuetudine seruat, exercitusq; dæmonum fugat, ac superat. Qui linguam in aliorum infamiam non exacuit, thesaurum quo spoliari nequit, tutum sibi vendicat. Qui non flectitur ad maledicendum alijs, fratricidio is non redditur obnoxius, & apud alios non malè audiet. Qui procacitatis & contumeliæ spiritu non capitur, is verè nouit, se hominem ex carne constare, & seipsum purum immaculatumq; conseruat. Qui maledicorum familiaritatem fugit, is inter angelos versabitur. Cuius aures & lingua, maledicentiæ veneno non sunt infectæ, is medicamento ac cibo caritatis plenus est. Qui labia sua maledictis atq; contumelijs non polluerit, illius os fructum Spiritus sancti redolet. Verè ergo beatus, iterumq; beatus ille est, qui à deterrimo hoc vitiorum genere, se integrum custodierit, quoniam Spiritus sanctus in eo habitabit.

S C H O L I A.

HVc spectat Chrysostomi Oratio, Vt benedicamus maledicentibus, Christi & Sanctorum exemplo. Est inter Didact. & Parænetica eius, tom. 5. incipitque; Ingemiscendi consuetudo mihi incessit, &c. Ac in homilia apud eumd. Quòd vbi ira ibi non sit Spiritus sanctus; reperitur sub finem tom. 5. Plura in hanc materiam alibi apud Chrysostomum & Ephræm suis locis sparsim reperies. Nec non apud S. August. lib. de Conflictu vitiorum cap. 8. tom. 9. ac de Mendacio, cap. 16. tom. 4. Ad fratres in eremo, serm. 53. tom. 10. Ambros. lib. 3. de viduis, part. 4. tom. 1. Et denique S. Hieron. ad Rusticum monachum, & alibi. quæ omnia loca, etiam seruiunt in detestationem Vitij oppositi, quod immediatè hic sequitur.

De† Maledicentia & maledicis.

† al. Contra maledicos, & contumeliosos.

QVi alios lubens maledictis incessit, se ijs, quæ in alios confert, obnoxium declarat. Qui enim in alterum est contumeliosus, seipsum cōdemnat: Carnalis enim est, & mundi laqueis implicatus. Homo maledicus, vtroq; & odij & susurrationis morbo laborat. Et qui talis est, fratricida & crudelis atq; immitis censetur. Cui autem timor Dei semper ob oculos versatur, & qui mundo est corde; aliorum ignominia non gaudet, nec de occulta cuiusquam turpitudine lætatur, neq; in aliorum lapsu atq; ruina conquiescit. Verè ergo miser ac deplorandus est ille, qui maledictis & conuicijs in proximum conferendis adsuescit. Quid autem hoc scelere grauius? Vnde quoque sanctus Apostolus nefaria impiorum opera prohibens, etiam maledicos ijs adnumerat; neque maledici, inquiens, neque rapaces regnum Dei possidebunt.

1. Cor. 6.

S C H O L I A.

IN detestationē execrādi istius Vitij, plura quoq; alibi inuenies apud eumdē Ephræm, in eo, quod scripsit ex professo; De morbo seu malo Linguæ, alijsq; vitijs; &c. cuius principiū in nostra Interpretatione est: Di-

uersa in cunctis hominibus sparsa reperiuntur cupiditates, &c. vbi, quàm graue & detestabile sit vitium Obtrectatio ac maledicentia, quantopereq; fugiendum, abundè demonstratur. De maledico sermone atq; Detractione, etiam Basilium magnum vide, lib. de institut. Monach. cap. 33. & 34. Et S. Pachomium in Regul. 84. 93. Nec non Gregorium Nazianz. in Orat. habita coram 150. Episcopis ac Chrysostom. hom. 43 in Matth. tom. 2. Item homil. 2. ad popul. Antioch. tom. 5. & homil. 5 ac 32. ad Pop. &c.

De Temperantia & Continentia.

Beatus ac verè felicissimus, qui temperantiæ ac continentiæ virtute est conspicuus. Magna profectò & eximia hæc est virtus. Verùm quàm longè ea pateat, quantùq; valeat, & quibus in rebus sita sit, benignè quæso fratres attendite. Est ergo temperans & continens in lingua, qui nec pluribus verbis vtitur quàm oportet, nec inanibus atq; inutilibus; qui modestiæ fræno linguam temperat, qui à conuicijs & execrationibus abstinet; qui non delectatur vaniloquijs, & ijs quæ non oportet. Qui linguam refrænat, & vnum in alterum, calumniando & obtrectando, non commouet: qui secreta cœlat, & silentio aliena contegit. Temperans quoque ac continens, in auditu dicitur, qui sic auribus suis imperat, vt eas verbis inanibus ac maledicis non accommodet. In oculis etiam temperantia consistit, quando quis sic aspectum comprimit, vt nō passim quæ oblectare possunt, aut quæ nefas est intueri, respiciat. Animo autem temperans est, qui sic eum regit, vt non efferatur iracundia, nec citò exacerbetur. In gloria, hominis temperantia versatur, quando quis ita mentem moderatur, vt nec honoribus, nec dignitatibus, nec laudibus aucupandis vincatur. In cogitationibus etiam cernitur temperantia, cùm quis timore Dei, blandas ardentesq; cogitationes reprimit. In cibis seruatur temperantia, quando nec superfluis, delicatioribusve quis delectatur; nec extra præfinitū edendi tempus, cibum appetit, horamq; anticipat: neq; etiam dapium pulchritudinem aut varietatem curiosè auideq; nimis requirit. In potu temperans est, qui sobrietatem colit, nec compotationibus aut vinorum dulcedine gaudet, nec temerè vinum bibit, poculorumve varietatem, ac permixtam in ijs voluptatem sectatur; nec immodicè non solum vino, sed ne aquæ quidem potu fruitur, quàm fert necessitas. In cupiditatibus autem ac prauis voluptatibus temperantes dicuntur, qui sensibus suis imperant, nec mox cupiditatibus ingruentibus indulgent, nec cogitationibus libidinosis assensum præbent; neq; oblectātur ijs quorum postea odium capiunt ac nauseam, quiq; carnis desideria non perficiunt, sed timore Dei, concupiscentias prauas refrænant. Verè enim continens ac temperans censetur ille, qui cælestium & immortalium bonorum desiderio incensus, in ijsq; tota mente defixus, cunctas voluptates carnis auersatur, libidinesq; quascunq; vt vmbram despicit, neq; vllo fœminarum aspectu, aut corporis forma delectatur. Nullis capitur blanditijs, & cum mulieribus præsertim impudicis consuetudinem non habet, nec in longum sermones etiam cum honestis protrahit. Qui verè temperans est ac continens, seque ad immensam illam cælestis beatitudinis quietem seruans, tota mente ac corde concupiscentiam omnem carnalē cupiditate potioris boni, ac formidine venturi seculi, propellit superatque.

Temperantia quàm longè pateat, quantumque valeat, &c.

Temperans in lingua, quis sit.

Temperans in auditu quis.

In visu tēperās.

Animo tēperās.

In gloria temperans.

In cogitat. temperans.

In cibis temperans.

In potu temperans.

In concupiscentijs tēperantes.

Quis verè sit tēperans ac continens.

S C H O L I A.

Qvi verè continens est, toto corde concupiscentiam omnem carnalem propellit, ac superat, &c. *De hoc fertur S. Basilij Cæsariensis Episcopi districta sententia: Et mulierem, inquit, ignoro, & virgo non sum. Intantum intellexit incorruptionem carnis, non tam in mulieris esse abstinentia, quàm in integritate cordis, quæ verè incorruptam perpetuò sanctimoniam corporis, vel timore Dei,*

vel castitatis amore custodiat. Quam Basilij sententiam, de qualitate virginitatis eius, refert Cassianus lib. 6. cap. 19. Plura in commendationem Continentiæ, habet Basilius alibi, in Regulis fusius disputatis, in Respons. ad Interrogat. 16. & 17. ac 19. De qua etiam vide Iohan. Cassian. Collat. 12. per tot. Et Ephræm, suis locis.

De Intemperantia & Incontinentia.

Homo intemperans à quouis vitio alio, facilè superatur.

QVi intemperans est & incōtinens, à quocunq; alio facilè vitio superatur: homo enim intemperans, etiam voluptatibus addictus est. Intēperans multiloquio gaudet, sermonibusq; inanibus atq; ociosis & scurrilibus delectatur; suauitate epularum capitur, ad edendum & bibendum fortis est. Vana ac stulta voluptate incenditur. Cogitationibus impuris assensum præbet. Libidine infatuatur atque marcescit. Inanis gloriæ studio vexatur. Honores sibi fingit, & quasi iam sit adeptus, luditur. De fœminarum sibi consuetudine placet: corporum pulchritudine atq; colore irretitur, formarum gaudet aspectu, præstigias adhibet, mulierum familiaritate & risu liquescit. Quæ vigilās vel per somnium vidit, memoria recolit. In mente sua, velut pictura exprimit atque effingit fœmineos vultus, contrectationes manuum, complexus corporum, membrorumq; complicationes, sermonum dulcedinem, blandimenta risus, nutus oculorum, ornatum vestium, colores corporum, collocutiones adulatorias, labiorum contractiones, totius corporis iucunditatem, motuum ac gestuum illecebras, tempora ac loca congressionum, & cuncta deniq; quæ ad voluptatem pertinent. Homo voluptatibus addictus atq; incontinens, in animo suo tamquā scriptura aliqua voluptatē depingit, & in illa cogitatione fixus hæret immoraturq;. Adeò vt si videat scripturā aliquā de tēperantia recitari, mœrere incipiat. si grauē Seniorū de rebus vtilibus ac bonis differentiū conuentū viderit, ab illo se subtrahat. Si patrum austeritatem consideret, nausea afficiatur. Si verba de ieiunio audiat, turbetur. Fratrum congressum auersatur. At si mulieres conspexerit, illico exhilaratur, sursum atq; deorsum ad ministrandum cursitans. Tunc in psallendo sonorus est, tunc in facetijs ac risibus strenuus, vt sic se gratum iucundumq; fœminis illis præbeat. Tempore quietis atq; silentij, tristis & infirmus est. Miser ergo & infelix is, qui continentia spoliatus est. Quapropter fratres, cùm continentiæ fructus & cōmoda, intemperātiæ autem siue incontinentiæ mala ac dāna intelligamus, hanc fugiamus, illam modis omnibus amplectamur oportet. Magna enim continentiæ reposita sunt præmia, & magnitudinis eius nō est finis. Verè igitur felices atq; beati, qui temperantiæ ac continentiæ splendore ornati sunt. Sed omnium beatissimi ac felicissimi, qui omnibus virtutibus clarent, qui operibus iusticiæ præcellere student, qui nihil occultè agunt, quod displiceat Deo: sed semper veritati inseruiunt, semperq; actiones suas benè in lumine dirigunt; & nullis vmquam cogitationibus improbis consentiunt. Sed ego quid miser agam; qui cunctas virtutes semper prædico, & ne in vna quidem me exercui, sed in omni potius vitiorū genere annos meos consumpsi? In me quadrabit quod scriptum est: Oneratis homines oneribus, quæ portare non possunt, & ipsi vno digito vestro non tangitis sarcinas. Quamobrē rogo obtestorq; vos omnes fratres in Christo benedicti, & cælestis paradisi ciues, vt Christo Domino, qui vos suæ militiæ adscripsit, totis viribus placere studeatis. Nullus vestrum, qui Dei gratia sub iugo Christi militatis, repudietur, vt ignauus ac negligens. Nolite morem gerere voluntati carnis, ne absq; defensione inueniamur coram tremendo tribunali illo; vbi quisq; referet, prout gesserit in uita, siue bona, siue etiā mala. Væ autem mihi tunc misero, qui omni tum fiducia destituar. Et quid agam infelix, in extremæ illius necessitatis, quæ vitari nō poterit, articulo? Beati atq; felices illi, qui tunc cum fiducia ante iudicem statuentur, & de manu Domini

Matth. 23. Luc. 11.

2. Cor. 5. Rom. 14.

sanctam

ſanctam mercedem accipient. At væ illis, qui minimis leuiſſimiſq; de cauſſis, tunc confundentur. Quæ enim (vt clarius rem explicem) excuſatio poterit eſſe ei, qui vel ob vanam gloriam, vel arrogantiam atq; pertinaciam, vel inobedientiam, vel gulam, vel ob petulantiam, vel loquacitatem, vel ſuperbiam, vel ob complacentiam ſiue iactantiam, aut ob inuidentiam, aut contentionem, aut iracundiam, aut contumeliam, aut calumniam, detractionemve tunc accuſatur? Quam excuſationem afferet, qui ob minima iſta tunc accuſabitur? Quod tibi lucrum vel voluptas, ex tam leuibus atq; caducis iſtis eſſe poterit? At quæ difficultas, iſta vitare? Quæ cum ita ſint, vos hortor obteſtorq; fratres, ne quis veſtrum propter aliquod eiuſmodi, tunc damnationis ſententiam audiat; vt non ſolùm à grauioribus peccatis ac vitijs temperetis, quod quidẽ vos facere noui; ſed etiã ab illis quæ parua apparent ac leuia, quæ tamquam minimi ac nullius momenti, ferè ab hominibus negligi ſpernique ſolent, quaſi nulla de ſimilibus reddenda for'et ratio; cùm interim per eiuſmodi, nos perdere etiam quærat diabolus. Omni ergo diligentia ac ſtudio etiã in minimis illis, dolos atque inſidias diaboli cauete, vt cum Chriſto ſempiterna gloria fruamini. Cui ſit gloria, in ſecula ſeculorum. AMEN.

Non ſolù grauiora peccata, ſed etiã quæ parua videntur ac leuia, nobis vitãda

---

S C H O L I A.

De abominando hoc vitio, oppoſitaq; ipſi virtute, vide pulcherrimam Baſilij Magni Orationem, quam de Temperantia ſiue continentia, & Incontinentia, ſcriptam reliquit: cuius initium eſt: Alexander ille Rex Macedonum, cùm filias Darij in ſuam poteſtatem redegiſſet, &c. Eiuſdemq; Regulas breuiores lege, in Reſponſione ad Interrogationem 140. de Incontinentiæ malo; vbi, quàm graue malum ſit, continentiam non colere, inter alia (quæ ibi in exaggerationem huius vitij adducuntur) oſtenditur. Plura in deteſtationem huius Vitij, adducit Gregorius Nazianz. præſertim tom. 2. aduerſus mulieres ambitioſius ſeſe ornantes, excolenteſq;, agens, & alibi. Nec non S. Iohan. Chryſoſtomus, homil. 22. 54. & 55. ad populum Antiochen Itẽ, in Sermone, de carnis concupiſcentijs non ſectandis, qui incipit: Excitatus è ſomno, ipſum te indue, indutus morigerum corpus redde, &c. eſt inter didact. & parænet. tom 5. Et in ſermone alio, Contra gulam, & ceteras corporis voluptates ibid. & alibi ſæpe. Huc quoq; facit Nili Abbatis Oratio aduerſus Luxuriam, cuius principium eſt: Pudicitiam parit temperantia, gula mater eſt impudicitiæ, &c. Ipſiusq; Ephræm ſermones varij, quos ſuis locis inuenies, hoc tom. & ſequent. Quòd ſi Latinos etiã velis, Ambroſium tibi & Auguſtinũ citabo, quorũ ille, De incontinẽtiæ malo, ſeu de Libidinis abominatione, multis agit, lib. 1. de Caim & Abel, cap. 5. tom. 1. Ac lib. 1. de Abraham cap. 6. tom. 4 Lib de Ioſeph. cap. 4. tom. 4. lib. 1. de fuga ſeculi, tom. 1. lib. 2. de Apologia Dauid, tom. 4. Et lib. 1. de Pœnitentia, cap. 13. tom. 1. &c. Et S. Auguſtinus lib. contra Iulianum, tom. 7. ac lib. 4. hijpognoſtic. tom. 7. item de Ciuit. Dei lib. 22. cap. 22. tom. 5. &c. vbi multa in vituperium Incontinentiæ atq; libidinis, in medium afferuntur.

Væ illis, qui minimis leuiſſimiſq; de cauſſis confundentur, &c.] *Vult auctor hic noſter Ephræm, non ſolum grauiora vitari peccata, ſed etiam quæ parua nobis videntur ac leuia. Idemq; repetit atq; inculcat frequenter alibi: Nam quæ parua videntur delicta, non afferunt exiguum aut qualecumq; detrimentum, ſicut latius ab eo oſtenditur, in initio primæ Adhortationis, tom. 2. cuius principiũ eſt: Si vitam ſolitariã in eremo colueris, &c. ac alibi. cùm & Diabolus per eiuſmodi leuiora, maximè illaqueare ac perdere conetur animas mortalium, quod etiã hoc loco non obſcurè demonſtrat Ephræm. Plura in hanc rem, vide ex profeſſo tractata à Chryſoſtomo, in homilia, De leuiũ peccatorum periculis, &c. quæ incipit: Si leuium delictorum magnitudo noſcatur, & maiorum facillimè pernicies noſcitur, &c. eſt inter didact. & parænet. tom. 5. Et in Oratione eiuſd. de Anima, poſt medium, ibidem. Et hom. 12. ad Rom. & 14. ad Epheſ. & Galat. 1 ibi: Volunt ſubuertere, &c. Quòd porrò nullum Vitium ſit paruum putandum, docet inter alia Gregorius Nazianzen. in ſuis præceptis ad Virgines, quæ eruditiſſimo prolixiſſimoq; ipſe tractauit Carmine, vbi inter multa, ſic reperitur: Nec verò in vitijs quidquam paruiq; leuiſq; Ponderis eſſe putes. Qui paruis huius ibit. Is numquam præceps ſcelera in grauiora feretur. Et quæ ſequuntur, ibid. Reliqua huc facientia, optimè hic & alibi proſequitur, explanatq; Ephræm.*

S. PATRIS EPHRAEM SYRI

DE RECTA VIVENDI RATIONE.

CAP. XCI.

Eodem G. Vossio Interp. & Scholiaste.

1 SI rectam viuendi rationem expetis, te in humilitate exerce, sine qua, recta vitæ ratio consistere nequit.

2 Viator, à recto deflectens itinere, in peregrina regione errabundus diuagatur. Et qui ab humilium declinat semita, in castris iustorum suum non figet tabernaculum.

Similitudo bona & accommoda.

3 Omnia tua, cum humilitate in nomine Saluatoris nostri Iesu Christi operare: in hoc enim fructus tuus in cælum extolletur. Superbia enim arbori excelsissimæ, sed putridæ similis est, cuius vndiq; facilè confringuntur rami; in quam si quis adscenderit, celeriter in profundum corruet.

Superbia altissimæ arbori, sed putridæ similis.

4 Initium desertionis hominis, est recessus ab humilitate. Qui autem à Deo deseritur, ab improbo spiritu præfocabitur, sicut Saul.

1. Reg. 19.

5 Grauem puta suffocationem, peccatorum premi consuetudine, neq; ab eorũ inundatione, ad mortis vsq; horam emergere.

Peccatorũ cõsuetudo pessima.

6 Si diligenter attenderis, vbiq; inimici laqueos, tamquam mellis dulcedine circumlitos, voluptatis illecebris extensos deprehendes, vt si quis illius gustare dulcedinem velit, laqueo capiatur.

Inimici laquei deceptionibus pleni.

7 Caue mel eiusmodi appetas, ne illius laqueo constringaris: dulcedo enim eius ad extremum, felle & amaritudine, suos amatores replet.

8 Humilitatem diligito, & numquam diaboli laqueis capieris: Velocissimis enim humilitatis alis semper subleuatus, sublimior eris, quàm vt inimici retibus capi possis.

Humilitas, diaboli laqueis opponenda.

9 Si quem videris superbia elatum, aspectu luculento, habituq; splendido, ac magna comitantium caterua stipatum, noli inuidere aut turbari; verùm mente atq; ingenio temperans esto, & paullò post exstinctum eum videbis. Soli enim florent atque resplendent, qui ad nutum & voluntatem Dei, vitæ suæ rationem instituunt.

10 Qui ob pietatis virtutisq; studium Domino grati sunt, nequaquam ijs quæ in hac vita sunt iucunda, attendunt, clarè scientes illa non secus, quàm flores agri velociter exarescere. Nos verò pigri ac desides, si quem corpulentum atq; robustum, genisq; rubicundum adspexerimus, hunc iudicamus beatum, quamuis in extrema is impietate versetur. Vnde fit, vt procul à nobis honestos vitæ labores repellamus, ignorantes quantam in se dignitatem habeat, sancta religiosorum ac piorum hominum vita. quapropter etiam temperantiam ac sanctitatem auersamur, detestamurque.

Exod. 40. & 1. Pet. 1.

11 Ne puerilibus ludis attendamus fratres, sed perfectam vitæ rationem amplectamur semper, ne piorum ac religiosorum hominum priuati gaudio, æternis supplicijs deputemur.

12 Beatus, qui spe bona plenus est, & bonis cogitationibus cordis illuminatur, eius enim gloria magna erit & sempiterna.

13 Quiete atque silentio delectemur, vt ex inspectione nostrorum peccatorum, semper humiliemur; nõ vt arrogãtiæ, & malitiæ cogitationes, tamquã pestiferas quasdam belluas, foueamus.

14 Silentium & quietem diligamus, vt cor mundum possideamus, templumque nobis concreditum, à peccatorum corruptione immaculatum, purumque seruemus.

15 Pulchra ac bona est oratio, quæ cum gemitu & lacrymis tacitè peragitur. Quæ enim

enim cum clamore fit, vt audiatur ab alijs, humanæ laudis studium designat. Qui autem cum iudicio ac fide deprecatur Dominum, in conspectu eius prospicit, nos in illo viuere, moueri, & esse. In oratione, inanis vitanda gloria. Act. 17.

Si cor obduratum habeas, plora coram Deo, vt cognitionis tibi lumen infundat: illosque, qui in cordis feruore clamores in cælum emittunt, ne irrideas, caue. 16 Feruor orationis cõmendatur

Qui honestis occupatos laboribus irridet, diaboli ministrum se facit, scelestæque eius voluntati obsequens, gaudium quod Dei seruis præparatum est, deperdet. 17

Tu autem qui in pietatis ac religionis te studio exerces, actiones tuas cum iudicio semper exequere, ne occasionem præbeas quærentibus occasionem. 18

Væ homini immisericordi, væ doloso, & væ delitijs dedito. Quoniam acerba eos inferni manent tormenta: Ventris enim cùm sint serui, Deum aspernantur, vt principatus ac dignitates in hac vita vanitatis plena, consequãtur. Verùm mors repentè superueniens, eorum guttur exsiccat, quo assiduè lautas epulas excipiebant. Principatus ac potestates destruit, quibus ipsi suum Creatorem spernebant. Deniq; infelicium cadauera, velut stercora, in terram proijciuntur, animæ verò ad loca propria abducuntur. 19 Cõtra immites, dolosos, & delitijs indulgentes.

Cùm ea, quæ sensui iucunda sunt, in vita conspicis, vide ne capiaris ijsdem: Nã in illis laqueus & esca mortis latitat. Neq; enim nudum piscator hamum, in aquam dimittit. 20

Concupiscentiæ retia, velut escam in hamo, tendit aduersarius, vt animas omnes sibi obnoxias reddat improbus. 21

Quæ primùm capta fuerit anima, ad alias decipiendas fit quasi laqueus, vt voluntati inimici obsequantur; inescatque animas potissimum illas, quæ nondum Draconis acerbitatem sunt expertæ. Sicut perdix comprehensa, pro esca illis proponitur, quæ nondum laqueo captæ sunt. Circa illam enim auceps laqueos figit, vt voce sua perdix reliquas circumuolitantes, ad eosdem pelliceat. 22 Anima ab inimico capta, perdici cõparatur.

Ab excolenda virtute, non te deterreat labor; absq; labore enim virtus cognosci † non potest. 23 † al. comparari non potest.

Inter labores animi, sursum aspectum attolle, contemplansque gaudia illa, nullos labores recusabis. 24

Honestos labores laboriosè ac studiosè suscipito, vt labores inanium laborũ effugias. Iustorum enim labores, fructum vitæ proferũt. At labores peccatorum, laqueis & ærumnis pleni sunt. 25

Ex præscripto Dei, tribulationes atq; angustias vitæ præsentis fortiter patienterque sustineto, & nequaquam sanctorum spe frustraberis. Iugum enim inimici, mortiferam in se tristitiam continet. 26

Qui mundi vanitatem sequuntur, benè operantes atq; viuentes supplantare student, ne illorum ipsi præsentia coarguantur. Eorum autem ruina, pietatis athletas, coronam promereri ostendit. 27

Humilitatem cole, ne fructu honestorum tuorũ laborum destituaris: hac enim reiecta, inter eos qui in vanum laborant, ipse quoq; refereris. 28

Rectè ne vis animum instituere? Teipsum prudenter contra voluptatum cogitationes, vndiq; munias; ne ab ijs absorbearis, naufragiumq; patiaris in portu. 29 Contra cogitationes morosas, & libidines.

Vis portum securum tenere, firma tibi præsidia compara, ne voluptatum libidinumq; procellis ac fluctibus, facilè obruaris; & pro portu, ipse tibi scopulus atq; naufragium fias. 30

Noli anchoram alligare anchoræ, ne si quid adhuc leue in te sit reliquum, facilè à passionibus cupiditatibusq; detraharis. Nam qui extrahere cupit illũ, qui in fossam incidit, virili animo apprehendere debet, ne eodem in gurgite, ab illius anchora ipse quoque demergatur. Malorum enim cogitationes atque ser- 31 Paroemia elegans.

mones,

mones, vbi locum repererint, quasi aculeis & vncis quibusdam, animam figunt, detrahuntque.

32 Prauorum colloquia atque commercia semper fugito, & in maxima tranquillitate animum tuum possidebis.

33 Risui atque ludibrio fit monachus, qui cum prudentia atque intelligentia spiritali, cunctas suas actiones non dirigit. Synceros enim & sapientes, nos omnes esse, ratio postulat.

34 Nisi ardore sancti Spiritus, valde te inflammatum senseris, ab aliorum cogitationibus audiendis abstineto. Duplici enim ab ijs bello impugnaberis, ac primùm quidem, quòd eorum quæ audiuimus, recordatione, anima luxu diffluere atq; lasciuire incipiat: tum etiam quòd rebellionem nobis moliantur, qui se nobis subiecerant, nisi strenuè per virtutem Crucifixi, vitijs obstiterimus. Cùm enim quis per negligentiam, in eadem peccata reciderit, tunc eum, quem correctorem atq; magistrum sibi delegerat, vt hostem intuetur. Ille autem si prudens sit, cunctos errores illius qui sibi subiectus est, facilè obliuioni tradit. Potēs enim est Deus, rursus eumdem conuertere.

35 Quemadmodum si quis columbā domi foueat, eademq; fenestram fortè apertam reperiat, & ex domo auolet, non virga vel lapide illam reuocare conatur, sed sparsis leguminum granis, prudenter studet allicere, atque recipere. Sic quoque multa indiget prudentia atque experientia, qui cogitationum maculaś purgare cupit.

Similitudo elegans.

36 Si lectioni incumbas, caue ex ea, quæ ad fastum & elegantiam tantum pertinent sermonis, persequaris, & eousque dumtaxat tuum extendatur studium, ne spiritus arrogantiæ, cor tuum feriat: Verùm instar sapientis apiculæ, mel ex floribus sibi colligentis; fructum ex ijs quæ legis, pro animi medela desumito.

Fructus ex lectione, quomodo capiendus.

37 Quemadmodum si pauper quispiam inanis gloriæ cupidus, Regis sibi nomen vsurpet, ob id tamen non est Rex. Sic quoque monachus occultè comedens, & ad mensam fratrum, abstinentiam & temperantiam simulans, non se virtutem atque religionem colere, sed araneæ potius telam texere ostendit; non enim per rectam viam ambulat Sanctorum; sed illorum, qui humanas laudes affectāt, quos sic Spiritus sanctus alloquitur: Dominus dissipauit ossa eorum, qui hominibus placent.

Similitudo aptissima. *Prouerb.* *Psalm. 52.*

38 Si mundo renuntiasti, munere tuo fungere, vt desideratam margaritam consequaris. Quidam enim post mundi renuntiationem, è seculi vita recesserunt, alij quidem militia relicta, alij verò diuitijs distributis; ad extremum verò propria voluntate ducti, adhuc ceciderunt: cùm nihil sit grauius, quàm à propria superari voluntate, & non ex diuinæ voluntatis præscripto, vitæ suæ rationes dirigere. atq; hi cùm se putent quàm longissimè ab huius vitæ rebus abscessisse, in ipso adhuc vestibulo hærent.

39 Filij Israel, cùm è fornace & seruitute ferrea liberati, incolumes mare rubrū transissent, donisq; eiusmodi ac commodis perfruerentur, incontinenti naufragati sunt, quòd propriæ voluntatis imperio nimium se subderent; adeò vt ex tanta eorum multitudine, duo dumtaxat saluati fuerint, qui diuina oracula nequaquam spreuerant: sed altissimi Dei consilium ac voluntatem piè sanctéq; secuti sunt, & obseruarunt.

Exod. 6. 13. 14. 15. 18. 20. 32. Deut. 4. 7. 8. 9. Ierem. xj. &c.

40 Qui mundo renuntiarunt, nihil amplius cum mundo habent commune; atque hi siue primo loco constituantur, cùm non sint principes, siue in postremum detrudantur locum, ijdem semper sunt animo, suiq; similes. Qui autem à recta pietatis sententia se auelli sinunt, facilè ad mundi voluptates declinant, neq; deinceps virtutis caussa, certamen vllum suscipiunt; sed abiecto iugo, diligentius reficiunt, quæ olim honestè dissoluerant, haud secus, quàm si virgo aliqua castissima, quæ sensus suos in thalamo atq; conclaui suo diligenter curare solebat,

deposita verecundia corrumpatur, impudenterque nec Deum nec homines verita, quodcumque flagitium committat. Sed ob id nequaquam talis effugiet manus Dei. Dies enim supremus cuiusque opus ostendet: quoniam in igne probabitur. 1.Cor.3.

Beatus qui virtutem operibus prædicat. Verbis enim proprietates virtutis 41
enarrare, & factis contraria agere, ad salutem non proficit. Quemadmodum nec qui de modestia atq; temperantia differit, & interim turpia peragit, præmia vlla consequetur.

Caue animo perturberis ô amice Dei, dum homines voluptatibus deditos, 42
cernis absq; vllo timore quæ sensibus placent, sequi: flos enim eorum planè fœtet. Illorum autem qui virtutes colunt, studia, in luce resplendent, suauissimisq; odoribus fragrant. Quapropter virtutum studijs insiste, vt & apud illos, qui fluxas atq; fugaces voluptates sequuntur, in admiratione sis: licet enim manifestè id declarare nolint, secum tamen tacitè, virtutum cultores beatos prædicant.

Quando videris hominum corpora studiosè compta atque ornata, ad turpem 43
amorem excitandum, caue ea admireris, neq; pellis paullò post in cinerem dissoluendæ color, te decipiat; sed tecum ipse ingemiscendo psalle: *Memento domine quoniam puluis sumus, homo sicut fœnum dies eius: tamquam flos agri sic efflorebit. Quoniam spiritus pertransibit in illo, & non subsistet: & non cognoscet amplius locum suum. Misericordia autem Domini ab æterno, & vsq; in æternum super timentes eum.* Psal.102. Ibidem. Quæ si præstiteris, diuina adiuuante gratia, ab hoste maligno nequaquam capieris.

Deum ardenter inuoca, vt perfectæ tibi continentiæ spiritum tribuat, quo in 44
nocturnis etiam phantasmatibus, hostiles incursiones effugere possis: velut si quis se à fera inuadi oppugnariq; conspiciat; aut ab aliquo, ardenti petatur face, & ex vna in aliam domum inde confugiat, ne comburatur ab igne.

Quemadmodum absque labore ac studio, non licet etiam mediante pecunia, 45
scientiam vel artem aliquam adipisci: sic neq; monachus citra diligentiam ac patientiam, ad perfectionem religionis peruenire poterit.

Quemadmodum inter omnia corporis tui membra, nullum tibi præstantius 46
est capite; & siue lapide, siue claua, siue etiam gladio petaris, reliqua corporis tui membra obijcis, vt ictum à capite repellas, certò sciens te, absq; illo non posse viuere: ita rebus tibi anteponenda est omnibus, fides Sanctæ, & consubstantialis Trinitatis, quòd sine ea, vitam quæ verè vita sit, viuere nemo queat.

Ex toto corde tuo, spem tuam omnem in Domino defixam habe, & facilè astu 47
torum insidias euitabis: neq; enim seruos suos in se sperantes, vmquàm despiciet, deseretq; Dominus.

Dei amantissimum Ioseph, decipere gestiebat Ægyptia, magnoq; impetu ad 48
peruersum suum scopum contendebat. Ceterùm castus ille adulescens, mentem Gen.39. suam velut rore quodam recordationis Dei, perfundebat, ne impij amoris igne vreretur. Sensus autem suos muniebat, ne alienis cogitationibus vllum locum præberet, & in laqueos impudicæ mulieris conijceretur; illam enim semper vt mortis laqueum, intuebatur. Ideoq; tentatione illa superata, corona donatus Gen.41.42.45. est, & Rex Ægypti factus. Exod.1.

Statuerant homines impij in Babylone, aduersus sanctam animam insurgere, 49
vt fœdè eam contaminarent; verum illa cùm Deum altissimum sibi haberet Dan.13. adiutorem, impios illos facillimè prostrauit, deuicit. Cumq; in suo consilio sententiam mortis in eam decreuissent, ea ipsa re, imprudentes in mortis sententiã inciderunt: nec intelligebant stulti, se ob idipsum morte esse damnandos. Non enim potest oculus Dei semper vigilans, illudi ac decipi.

Incedamus fratres, per angustam & strictam viam, vt cum honore ac laude, 50
Deum custodem habeamus.

Margaritæ semper in intimis conseruantur locis; at quisquiliæ, & alia quæq; 51
vilia,

vilia, velut fimus & stercora, in plateas proijciuntur.

52 Quòd siquis in te maledicta cõijciens, scelera abs te commissa exprobauerit, teipsum potius quàm alterum illum argues: Tuis enim te factis dedecorasti, ea committens, quæ ab alio tibi obijci non toleras. Noli ergo per minas & iracundiam, silentium illi imponere; sed teipsum, non patrando amplius mala, emenda. Peccatorum enim tuorum fœtor, te animæ tuæ insidiatorem ac proditorem esse, manifestè designat.

53 Teipsum per pœnitentiæ remedium, à sceleribus impijsq; operibus purga, & nulla te maledici vituperatio perterrefaciet.

54 Resiste peccato, ò vitæ sempiternæ cultor, & tentationis impetum ne timueris. Nulla enim tentatio, strenuum pietatis athletam offendet.

55 Quod igne efficitur, igni solet obsistere. lateres adhuc crudi, fragiles sunt & imbecilles; vbi autem iam igne concocti fuerint, igni simul & aquæ, sua validitate resistunt. Et sicut in vase fictili, aqua; ita in fornace, flamma accensa continetur. Fornax verò ex lateribus emicat.

56 In tentationibus, & tribulationibus, tu quoq; validum ac strenuum te præbe, voluptatumq; ardoribus resiste; ne crudi lateris instar, qui pluuiæ guttis dissol uitur, quam habere videris soliditatem, deperdas.

57 Non quæ tibi videris bona agere, rectè facta putato; sed illa quæ ab hominibus pijs comprobantur.

58 Ausculta vocem Domini, vt te adiuuet, ac manus suas in affligentes te immittat, humilietq; inimicos tuos, ne obaudiens audias: Dimisit eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adinuentionibus suis. Psal. 80.

59 Propriæ voluntati ne te seruum feceris; timentibus autem Dominum, morem gerito, & diuina adiuuante misericordia, caput draconis conteres. Donec autẽ propriæ voluntati obsequutus fueris, à perfectione te abesse scito quàm longissimè. Et quantum abes à perfectione, tantum doctrina ac disciplina indiges.

60 Tribulationes atq; afflictiones in Domino sustine, vt gaudio & lætitia perfruaris. Labores perfer, vt mercedis fructum referas.

61 Lapicida incidendis lapidibus, & faber ferrarius tundendo producendoque ferro, mercedem percipient.

62 Qui fugit bellum, non accipiet spolia. Et qui recusat disciplinam, inter prudentes non connumerabitur.

63 Quæ sursum sunt, contemplare; & terrena quæcunque vt humilia atq; abiecta despicies. Quòd si ab alto descenderis; quamcunque etiam domunculam dealbatam admiraberis.

64 O tu, qui pietatem colis, prudentiam cunctis in rebus exerce, quæ te quasi vehiculum gestabit, & ex multis offendiculis atq; periculis eripiet, conseruabitque. Non enim sinet sui studiosos atq; amantes, quidquam ad subuersionem audientium dicere, aut facere.

65 Odor prudentiæ in viro est, seipsum semper accusare; seipsum autem accusan tis, alterum in eosdem errores incidentem non iudicare.

66 Ex duobus seruis delinquentibus, qui idem ob crimen, carcerum custodia detinentur; ingratitudinis damnatur ille, qui in conseruum suum, se contumeliosum atq; crudelem exhibuit.

67 Illum qui in tentationem incidit, irridendo caue condemnes; sed assiduè Deum ora, ne te inducat in tentationem. Cuius enim animus, cogitationum turbine atq; procella obscuratus est, & à perturbationibus superatus; is nec homines veretur, nec Deum timet. Et si quidem potens est ac diues, intrepidè mala committit. Sin imbecillus ac pauper, morum peruersitate fretus, impudenter in scelera atq; flagitia fertur.

68 Caue voluptatum studiosus sis, aut aliorum contemptor; sed sacrum Psalmistam clamantem audi: Exurgat Deus, & dissipentur inimici eius, & fugiant qui Psalm. 67.

oderunt

oderunt eum à facie eius, Sicut deficit fumus deficiant; Sicut fluit cera à facie Psal.67.
ignis, sic pereant peccatores à facie Dei. Et iusti epulentur, & exultent.
In cellula, quam tibi delegisti ò monache, in cordis humilitate Deum as- 69
siduè ora; sicut tres illi pueri in camino ignis, & ne te speluncam latronum Dan.3.
facias, illicita atque scelesta committens; vt non confundaris in die iudicij,
quando reuelabuntur occulta hominum.
Qui messis tempore ignauus est, non abundabit domus eius. Et qui nunc 70
pietatis studium atque labores negligit, in tempore retributionis, consolatione
iustorum destituetur.
Tempus nobis aduenit fratres, timore ac tremore plenum, cùm ea quæ in oc- 71
culto atq; obscuro gessimus, cunctis manifesta fient. Væ autem animæ illi, quæ
Deum sibi adiutorem non habuerit.
Adeste fratres Christo dilecti, de fine & consummatione cuiusq; nostrum co- 72
gitemus, quo pacto in vanitatibus vitam hanc nostram transegerimus: Stultus
enim est, qui inter stultos versatur, & in rebus vanis suam vitam transigit.
Beati autem, qui quamdiu in hac vita sunt, pulchram pietatis atque virtutis
negotiationem obeunt.
Quemadmodum diues secundo vento nauigans, in strato desidet, superbo 73
intuitu oblectamenta captans; adstant coqui, qui cibos ei præparent, sequitur Similitudo pro-
satellitum militumque turba. Ex inopinato autem suboritur tempestas, positi accommo-
quæ mare turbat, & nauem confringit, ipseque solus à fluctibus & vndis in da proposito.
insulas desertas, ferisq; atrocibus plenas abripitur, vbi vociferatur & plorat,
nec est qui exaudiat; verberat faciem, toto exagitatur corpore, & in horas
mortem exspectat. Qui paullò ante, animo ita elato erat, & ceteros despicie-
bat, fame atque timore tabescit, & siti perit, nullusque adest qui ibi consoletur
ipsum. Idem nobis quoque negligentibus in terra, vel in continenti contin-
git. Dum enim in inani hac vita, delitijs ac voluptatibus indulgemus, repen-
tè nos ignauos mors inuadit, & in loca horrore plena abripit atque detru-
dit, vbi cuncti cruciabuntur peccatores, qui semper dominum suum repudia-
runt, & contempserunt.
Perpendamus dum in tuto sumus, in quo timore versetur is qui à fluctibus 74
in desertos conijcitur scopulos, nec habet à quo auxilium solatiumve acci-
piat. Hinc quoque cogitemus, in quanto erit metu peccator, in suppliciorum
& tormentorum locum coniectus.
Cor meum suspirat, oculique mei ad lacrymandum proni sunt, sed peccatum 75
mentem meam captiuam detinet; ne cum cordis compunctione deprecer Do-
minum amarissimis lacrymis, ne me proijciat in tenebras exteriores.
Domine, qui è manu Pharaonis, & ex camino ferreo, tuum populum li- 76
berasti, eumque per mare rubrum eduxisti saluum, nos quoque ab iniqui- Exod.6, 13.14.
tatibus nostris libera, vt in conspectu tuo gratiam inueniamus, quando ven- Deut. 4. &
turus es iudicare viuos & mortuos. Ierem. 11.
Donec vires nobis suppetunt, Domino in rectitudine cordis seruia- 77
mus; vt in tempore tribulationis nos adiuuet, & ex ingentibus periculis
liberet.
Cunctos sibi in cordis puritate seruientes, incredibili atq; immensa decorat 78
gloria, cùm nullus Sanctorum gloriæ inueniatur finis.
Diuino iussu, Cetus Ionam prophetam deglutiuit, qui velut in quodam penu 79
seruabatur in ventre ipsius Ceti. Caput eius ad montium scissuras descendit, Ionæ 2 cap.
& extrema abyssus ipsum vallauit, in terram descendit, cuius vectes æterni
eum constrinxerant; ibique orans, ad Deum clamabat, dicens: Resurgat è Ibidem.
corruptione, vita mea ad te Domine Deus meus. Oratio eius profundũ diuisit,
aerem scidit, in cælum adscendit, & in aures Domini introiuit. Aut potius ipse Ibid.
qui vniuersa replet Dominus, à verò iustoq; hoc suo famulo, non longè abfuit.

80 Mandauit Dominus cete, & prophetam euomuit, qui quasi è naue descendens, ad prædicationem se conuertit. Ion.2.3.

81 Dentibus aduersus iustos strident peccatores. Ingruunt tentationes. Verumtamen coronantur pij ac sancti: impij autem, qui mala in sanctos Dei cogitabant, confunduntur.

82 Helias Thesbites olim persecutionem ab improba passus est fœmina. Sed 3.Reg.17.18.19 corui ministerio, prophetam pascebat Dominus: peccatores verò grauissima fames inuasit.

83 Helias propheta in curru sublatus est igneo, Impia autem Iezabel, è fastigio 4.Reg.2.9. domus suæ præceps deturbata est, & in plateis ciuitatis deuorata.

84 Ieremiam prophetam, quòd pios eius sufferre nequirent sermones, in cœni Ierem.37.38. & Thren.3. lacum coniecerunt impij. Quorum temeritate audita, Abimelech, corpore quidem æthiops ac niger, sed animo candidus & fide coruscans, iniquitatem Regis Hierem.38. coarguit: Prophetamq; eduxit, & benedictionem obtinuit.

85 Insurrexerunt hostes in eos, qui semper prophetas Dei oppugnabant: Datusque est populus hebræorum in hostium manus. Qui, viso propheta Dei, vincula soluerunt, & munera obtulerunt: Magna enim illum pietate viderant conspicuum. Nam sicut qui lucernam defert, præsentibus lumen præbet, ita & virtus semper gloriæ secum splendorem affert.

86 Danielem prophetam, in lacum leonum, propter eius pietatem coniecerunt Dan.6.14. impij, vt ab illis deuoraretur, ignorantes scelerati se in propriam id machi- Dan.14. nari cõfusionem. Deus autem per manum Habacuc, & per suum angelum, fideli seruo suo misit prandium. Immanes autem feræ, in medio sui videntes prophetam, inclinantes se, adorabant illum. Virtus enim cælestis ora leonum obturauerat, ne virum iustum in vllo læderent.

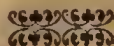
87 Propheta è medio ferarum educto, reprehensione se dignos cognouerunt homines illi impij, cernentes eum tamquam sponsum è thalamo, facie splendida, gloriaque illustri progredientem.

78 Meritò dubitabant Babylonij, vtrum ex morbo aliquo leones non attigissent Dan.14. Danielem; ad sextum quippe diem in medio septem leonum electus Dei fuerat, nec ulla in eo inuenta est corruptio. Venit ergo Rex die septimo, ut lugeret iustum: Et inclinans se in lacum, adspexit illum inter leones sedentem, velut pastorem in medio suarum ouium. Qua de caussa, meritò de salute eius, infideles illi Ibidem. dubitabant. Cùm autem in lacum leonum missi sunt à Rege, qui perditionis iusti caussa fuerant, membratim coram eo discerpti sunt, vniuersaque illorum ossa Ibid. comminuta, & in nihilum redacta. Vnde præ admiratione magna, cuncti fortiter exclamarunt: Magnus es Domine Deus Danielis.

89 Tres pueri qui apud Azariam, non adorauerunt imaginem auream, fortiter li- Dan.3. gati, immissi sunt in fornacem ignis ardentis, quorum tamen ne capillum quidem Ibid. ausus est absumere ignis: at contra erumpens flamma, eos qui incenderant ipsam, combussit, deleuit.

90 Hæc igitur considerantes ò fratres dilectissimi, solliciti simus, ne tentationum tempore inueniamur reprobi. Nam propter tolerantiam tentationum, semper magnificantur amici Dei.

91 Donec vires nobis suppetunt, Domino in timore & recto corde, bonoque proposito seruiamus, vt tentationis tempore, adiuuet infirmitatem nostram, nosque victores decernat, ac coronatos in cæleste suum regnum introducat.
AMEN.

SCHOL.

S C H O L I A.

HVius Argumenti, aut potius tituli siue Inscriptionis, duos Sermones inuenies apud S. Iohan. Chrysostomum ad popul. Antiochen. vnum; Quòd Christianum oportet vitam rectam habere, &c. Alterum, De vita recta. Quibus accedit alius ibid. De optima conuersatione. &c. alijque apud eundem alibi; vt & apud Auctorem nostrum Ephræm, qui varijs in locis, De recta vitæ ratione sparsim agit. Dixi autem hic inscriptionem potius, quàm Argumentum esse de Recta viuendi ratione: Quoniam illud, si contentorum varietatem spectemus, multiplex reperiemus: diuersa enim continet præcepta ad vitam & mores pertinentia, Apophtegmata scitaq; dicta plurima, doctrinam variam, historiarum sacræ scripturæ allusiones, similitudines, ac comparationes non infrequentes, easque aptissimas, & longè pulcherrimas, prouerbiaque non pauca, sicut in varijs hisce Auctoris nostri capitibus reperies; quæ si numerum requiris, in aliquibus manuscriptis Codicibus græc. 89. in nostris autem quos contulimus & sequuti sumus, 91. ponuntur: quæ tamen si substantiam consideremus, etiam in illis 89. comprehenduntur. vbi duo capita in vno continentur, sicut legenti, & conferenti melius patebit.

Ex cap. 22. Sicut perdix comprehensa, pro esca proponitur,] *Allusio fit ad locum Ecclesiastici cap. 11. Non omnem hominem inducas in domum tuam: multæ enim sunt insidiæ dolosi. Sicut etiam eructant præcordia fœtentiũ, & sicut perdix inducitur in caueã, & vt caprea in laqueum: sic & cor superborum, &c. Nam quemadmodũ vna perdix capta, sua voce alias inuitat, et si fœmella sit, omnes suæ speciei mares suo cãtu ad se allicit; ita vna anima superbi, luxuriosi, vel auari, ab hoste maligno illaqueata, reliquas ad eadem vitia facilè pertrahit, inescatque, ni sibi ab ea sedulò cauerint. Et (vt magis similitudo illustretur) sicut Auceps mediante perdice, reliquas inuitat atque inescat; ita Diabolus per vnam animam inescatã, etiam alias attrahere & inescare nititur, &c. adeò vt optimè à nostro Ephræm, anima ab hoste capta, comparata sit perdici, quæ salacissima & astutissima est natura, maximamque alias aues suæ speciei alliciendi, ac ipsum etiã aucupem decipiendi, vim habens. De qua, vide plura apud Basilium Magnum, in lib. hexamer. homil. 8. De volatilibus. Et homil. in exhortatione ad Baptismum, cuius initium est: Salomon quidem sapiens, &c. post med. ibi: Vidi ego auis astutæ miram artem, &c. perdicem intelligens. De qua etiam non pauca congesserunt, inter alios, Rabanus lib. 4. cap. 5. in Ecclesiast. Et Sanctes Pagnin. in sua Isagoge sacræ scripturæ, in verbo Perdix, ex Origene, Augustino, Hieronymo, Ruperto, &c. Plura apud alios qui in Ecclesiasticum scripserunt inuenies.*

Ex cap. 36. Caue ex lectione, quæ ad fastum tantum & elegantiam pertinent sermonis, persequaris] *Non sermonis eloquentiam, ac fastum, sed vtilitatem potius quærendam esse, inter alios docent, Clemens Alexandrinus lib. 1. Stromat. Origenes lib. 6. contra Celsum. Cyrill. Hierosol. catech. 4. Athanasius homil. de semente. Basilius Magn. in hexamer. homil. 4. Gregor. Nazianzenus in laudem S. Athanas. orat. 1. de Theolog. Nec non S. Iohan. Chrysostomus lib. 3. aduers. vitup. vitæ monast. Hieronymus in proœm. Epist. ad Galat. & in epist. ad Paulinum, ac in epist. ad Heliodor. S. Augustinus in quæstionibus mixtim, tom. 4. Gregorius epist. in lib. moral. Theodoretus, de martyribus. De fide. Lib. 9. de legibus. De natura hominis, &c. Prosper lib. 3. de vita contemplat. &c.*

Ex cap. 37. Monachus occultè comedens, & abstinentiam simulans, araneæ se telam contexere ostendit.] *Studium hominibus potius placendi quàm Deo, fucatosq; quorumdam mores taxat, & hypocrisin eorum qui aliud foris ostentant, aliud clam factitant, coarguit; alludens haud obscurè ad illa verba Iob cap. 8. Spes hypocritæ peribit: non ei placebit vecordia sua, et sicut tela aranearum fiducia eius, &c. In quem etiam locum scribens S. Gregorius, moral. lib. 8. cap. 26. de aranearum tela ab hypocrita contexta, agit, & pulcherrima in medium adducit.*

Ex cap. 39. Filij Israel è fornace & seruitute ferrea liberati.] *Hoc caput in nonnullis alijs manuscript. Codicib. græcis, quos contulimus, per aduerbiũ similitudinis ὥσπερ, antecedenti cap. 38. coniungitur, vt cum eo vnum sit, hoc modo; Atq; hi cùm se putent quàm longissimè ab huius vitæ rebus abscessisse, in ipso adhuc vestibulo hærent. Quemadmodum filij Israel è fornace, & seruitute ferrea liberati, &c. coniungendo scilicet principium huius cum fine præcedentis, vt ex duobus vnum caput resultet. Quæ etiam lectio non displicet. In alijs tamen codicib. sublato similitudinis aduerbio, Caput 39. sic incipit: Filij Israel, &c. vt hic positum, distinctumque reperitur.*

Ex cap. 40. Illa cùm sibi haberet Deum adiutorem, impios illos facillimè superauit.] *Vbi pro εὐχερῶς id est, facilè, nulloque negotio, alias reperitur, αἰσχρῶς, quasi cum magno illorum dedecore ac turpitudine, quæ lectio licet etiam hoc sensu stare posset, potius tamen hoc loco εὐχερῶς legendum censeo: cùm et dubium sit, an αἰσχρῶς passiuè accipi possit, hoc est, cum dedecore aliorum; Videtur enim referri potius ad eum, qui aliquid agit, id est, cum suo ipsius dedecore. Ceterùm de hoc, alijs etiam iudicandum relinquimus.*

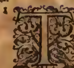
Ex cap. 88. Meritò dubitabant Babylonij, &c.] *Dubitatio illorum est, quæ sequitur: vtrum ex morbo aliquo, leones non attigissent Danielem; Caussa dubitationis: quoniã ad sextum vsque diem, inter septem leones illæsus remanserat, &c. Sed postea tollitur dubitatio, cùm aduersarij repente consumpti sunt ab ijsdem, quare exclamarunt: Magnus Deus Danielis, &c.*

S. PATRIS EPHRAEM SYRI.

CONSILIVM, DE VITA SPIRITALI.

AD † MONACHVM NOVITIVM, CAP. XCVI.

† al. ad Amocũ, qui recens amplexus erat vitam monastică.

1 TVA mihi probatur fides ac ſtudium, quòd ab homine peccatore aliquid perdiſcere deſideras, tuo viuendi inſtituto aptum; idq́ue non ſemel aut bis, ſed frequentius efflagitaſti: & hoc animi præſtantis argumentum eſt. Sed me retardat, deterret q́ue operum diſſimilitudo, quòd intolerabilis ſit eorum fœtor. Rurſusq́ue ad morigerandũ tibi, me commouet, verè ardens tuum deſideriũ audiendi, quæ ad timorem Dei pertinẽt. Qui enim in vita ſpiritali ſe exercere cupiunt, ſermonibus ad excolendam virtutem facientibus, oblectantur. At qui ad vitam ſecularem procliues ſunt, quæ ſpiritalis ſunt vitæ, audire nolunt. Quin & conuitijs ea excipiunt, dicentemq́ue interpellant. Contrà verò, de vitijs ac voluptatibus agentes, nulla capiuntur ſatietate; quin & cibi ſomniq́ue beneficio priuari malunt, quàm eiuſmodi ineptijs finem imponere.

2 Sed tu ijs, quæ ad ſpiritalem vitam ducendam pertinent, inuigila; vt tecum permaneat recordatio Dei, inutileſq́ue ſermones deteſtare. Quoniam malum & bonum odorem, ſimul commorari, eſt impoſſibile.

3 Humiliter ſubmiſſeq́; ſemper & vbiq; te gere, ſiue inueniaris in via, ſiue in nauigio, ſiue in cella, ſiue in iuniorũ, ſiue ſeniorũ cõgreſſu verſeris. Cũ prudẽtia etiã atq; iudicio, tui labores, ſermoneſq́ue inſtituantur; ne ex vlla tuarum actionum, aliquod detrimentum ad te redeat.

4 Vtere victu ſimplici & neceſſario, ne tibi mens in crapula & ebrietate, curisq́; ſecularibus torpeſcat atq; hebeſcat. Qui enim eiuſmodi cupiditatibus ſeruiunt, & circumueniuntur; non fornicationem æſtimant fornicationem, neq; adulteriũ, adulterium; neq; quæ à gentibus Deũ ignorantibus fiunt, deuitãt: ſed omnia intrepidè atq; licente[illegible]titant, in nullo porcis, qui in luto volutãtur, diſſimiles. Nõ legis, nõ prophetarũ memores, neq; etiam ipſius Domini, qui humanã naturam aſſumpſit, vt impietatem peccati deſtrueret. Sed pietatis forma freti gloriantur; cùm interim mẽtis imperio capti & obcæcati, propter negligentiam, & contemptum timoris Dei, contraria peragant. Caue igitur, carnis eſu, viniq́; potu delecteris; ne mens tua inutilis reddatur, ad dona ſpiritalia ſuſcipienda.

5 Si de cogitationibus cum fratre ſermonem conferas, & lingua tua à recto inflexa eſt, propter animam a cogitationibus laſciuis irretitam; Vide ne dum damnationem tuam cupis obſcurare, turpiloquio vtaris & ſcurrilitate, vt à proximo non redarguaris, in quibus & illius votis deſis, & te peſſimo tradas Dæmoni. Orationem verò atq; ſilentium potius adhibe; & redibit ſuper te Spiritus ſancti gratia, effugieſq́ue mentis inſaniam.

6 Si tuæ curæ committatur monachus in integrũ reſtitutus; caue ne nimium illius vicẽ dolens, Creatorẽ tuum offendas, pariterq́; cum eo auellaris, atque intereas. Neque enim ſcapha decidente, mox etiam nauis negligenda eſt.

7 Ad cognitionem ac voluntatẽ Domini, componantur actiones tuæ; & laqueis diabolicis non implicaberis: cùm moris ſit ei, ſub ſpecie boni, machinari malũ.

8 Si ſuperiorem, pro fratre ex manſione depulſo interpelles, vt qui ceteros peruerteret fratres; cauè patrem, illius cauſſa intercedendo compellas: verùm ſic eum huius commonefacito, vt interim rem omnem diuinæ voluntatis committas imperio, ne fortè quòd ex animo nondum reſipiſcat, ad vomitum redeat, ſuoq́; ingreſſu, ceteris fratribus incommodet. Etenim vel ſola ſcintilla in aream incidens, facilè totius anni labores inflammat.

Quantum deposcit æquitas, quisque proximum suum ferat, oportet. Cete- 9
rùm beatus, qui propter spem, quam in Deo collocauit, proximum tolerat. Sed
væ illi, qui toleratur, nec intelligit.

Qui in solitudine versatur, à triplici liberatur bello, visus scilicet, auditus, & 10
loquelæ. Qui verò in conuentu fratrum, quieti se tradidit, à tribus & ipse liber
est: nimirum, ab emptione, à venditione, & à timore incursus latronum. Quo-
circa suam quisque conscientiam tueatur, oportet.

Si contingat colloqui cum adulescentibus, ætate & aspectus venustate flo- 11
rentibus; custodi oculos tuos, ne concupiscentia mentem tuam conturbet, inci-
piasque in longum sermones affectione plenos, diducere: Extremis autem tan-
tum labijs de continentia loquens, mente lasciuus sis, & totus in illo occuperis.
Quando ergo contigerit, te in eiusmodi congressum incidere, breuiter sermo-
nem præscinde, & silentium tibi impone. ait enim scriptura: In multiloquio non Prou. 10.
deest peccatum. Et familiaritates ac colloquia eiusmodi, haud exiguum detri-
mentum pariunt animæ. Quare solicitè tibi similium perscrutationem præscin-
de; ne peccatum per multiloquiũ te in errorẽ pertrahens, ad illicita te inducat.

Quanto quis propriam voluntatem rescindit atque submittit, tanto amplius 12
proficit. Quanto autem quis in voluntate sua persistit obstinatior, tanto maio-
rem sibi iniuriam, detrimentumque acquirit. Noli ergo propriæ subseruire vo-
luntati, sed diuinæ magis te voluntati submitte.

Si monachus quispiam ex negligentia, ab instituto suo deflexerit, impuden- 13
tiam ei subijcit inimicus; ne si iterum tristior apparuerit, facilè, à curatoribus pa
tribusque admonitus, se sinat corrigi, & ad meliorem vitæ statum reduci.

Christo subijci, caue recuses: Quoniam ex ea subiectione, fructus certus 14
atque securus proficiscitur.

Si quis Religiosus instigante Dæmone, passus sit se decipi, non capiat tamen
odium atque inuidiam, aduersus eos qui in instituto religionis suæ laudabili-
ter perseuerant; talem in errorem non relinquet Dominus, sed manum ei por-
riget, vt emendetur, eò quòd non repulerit caritatem. Similiter autem qui sibi
videtur stare, si intumescere superbia cœperit, & alios odisse, securus nequaquã
erit, eò quòd caligo odij, obscurauerit oculos eius, vt non videat quò vadat.

Si in domo Domini, ad diuinum spiritalemque cultum constiteris, in psalmo- 15
dijs te alacrem, promptumque præbeto. Si autem tacueris, tacebo & ego, tace-
bit & proximus; vnde necessariò, cantum cessare necesse sit. Sed hoc quæso ab-
sit. Qui enim principem aliquem vel Regem, ex Theatro faustis lætisque accla-
mationibus excipiunt, videantque interea aliquem sibi adstantem cum silentio,
neque simul cum ipsis contenta voce acclamantem; hunc quasi loco eiusce-
modi iudicantes indignum, ex eo deturbant. Quamobrem haud remissè negli-
genterve, oportebit nos supplicationibus hymnisque vacare.

Væ homini iniusto, & væ impudenti. Væ delitijs & voluptatibus indulgenti, 16
& væ superbo. Nam quando eos inferni turbatio, & mortis suffocatio præoccu-
pauerit, ipsa experientia fidem ijs faciet, nihil esse præstantius timore Domini.

Bonorum congressum amplectere, malorum autem consuetudinem fugito; 17
neque enim venefici, aut latrones, aut fures, sepulcrorumque effossores sic nati
sunt: sed tales effecti sunt ab hominibus, quorum corrupta mens erat à Satha- Gen. 1.
na: fecit enim Deus cuncta valde bona.

Balneis, ac potulentis, consilioque esus carnium delectari caueto; ne in gra- 18
uissima peccandi incidas pericula.

Vitam bonam, cum recta fide tibi vendica. Quis enim inter homines, cum qui 19
sic vitam suam instituit, beatum non prædicet?

Quando cella tua ministerij alicuius obeundi, vel aliquos conueniendi gra- 20
tia egrederis, munitos serua oculos, mentemque pijs cogitationibus imbue, sic
tecum ratiocinans: Num tamquam pictor es egressus, vt formas hominum effin- Elegans dictũ.

gere atq; exprimere diſcas? Sedulò tibi attende. Quo pacto enim ſi rebus mundanis diſtrictus ſis, pura mente vacare poteris contemplationi earum rerum quæ non videntur;& in Dei recordatione te oblectare,atq; exultare?

22 A curioſa peruestigatione alienorum defectuum abſtine, ne meritò religioſa mens tua corrumpatur.

23 Impone tibi ſilentium,à multis enim hoc inquinationibus, te liberabit. Peccatorum cruciatus ſemper meditare, timens ne & tu non multò poſt, in eorumdem numerum adſcribaris.

24 Numquid aliquando domũ luctus ingreſſus es,videnſque planctum ac fletum qui ibi erat, mox ex ea domo exire properaſti? Quamobrem ex momentaneis & fugacibus,ſempiterna coniectare oportet.ait enim ſcriptura: Da ſapienti occaſionem,& ſapientior erit. *Prou.9.*

25 Si tibi cogitatio locum mutandi ſubrepſerit, acceſſerintque te aliqui commiſerationis affectu; & alius quidem quaſi iuſtum dolorem ſuſcipias, migrandi propoſitum approbet:vide ne temerè & abſque iudicio, conſilium illius amplectaris. Sed ſi quis te reprehendere, & inſtituti tui admonere inceperit, hic tibi potius quàm alter ille,audiendus erit: Tales ſiquidem magis de fratrum ſalute ſunt ſoliciti. *Nota.*

26 Quòd autem puſillanimitatis cogitationes,vel eos maximè exagitent, qui in ſolitudine conquieſcunt; etſi perpaucos eius neſcios arbitrer, viſum tamen eſt, tui confirmandi gratia,nonnullas earum proſequi.

27 Quãdo animus afficitur ab his quæ ſub ſenſus cadunt, occupatus: mens enim ſimulatque à præclara illa futurorum bonorum contemplatione & exſpectatione,ac meditatione defecerit;in his quæ ad ſenſus corporis pertinent, tota defigitur,his frui cupit,inuidentiæ nequitiæque deſeruiens.

28 Hei mihi, quid agam miſer? Magna eſt mea imbecillitas. languor, & ſolitudo,& paupertas,& deſperatio me occupant. Operari non valeo, mendicare erubeſco. Rebus & fortunis domeſticis ſum exutus. Qui commodè meis viuere poteram, in res aduerſas me ſponte conieci. Ludibrio nunc ijs factus ſum, qui me felicem iactitabant. Dolor, cor meum ex calamitate qua detineor, occupat; nec vllus reperitur qui ſuccurrat, nemo qui compatiatur. In magna me ignominia conſtitutum cerno. Alius ad ſacerdotium euectus eſt, alius in dignitate conſtitutus. Ego verò velut ignobilis, & inglorius, abiectuſque remaneo.Nemo eſt qui mihi inopia & infirmitate laboranti,quid tribuat:dum interim hic diuitijs affluit, ille diſcipulis comitatus procedit: vnde & cum maximis præſtantiſſimiſq;viris cõuerſantur. Ego autẽ in magna ignominia contẽptuq; viuo, & victu etiam quotidiano indigeo. Illi ſplendidè veſtiti incedunt:mihi autem & neceſſaria indumenta deſunt. Illi poſtquam in bonis dies ſuos tranſegerint, ex hac luce emigrantes, adhuc cum aromatibus condiuntur, ſplendidaque ſepultura honorantur, ſempiterni nominis fama ijs per Epitaphij inſcriptionem, attributa: mihi verò morienti,vix ſepulturæ honor concedetur,ipſaq;cella ob infrequentiam viſitantiũ,ſepulturę loco erit.Cor mihi dolet,ſed quid faciam?Defecerunt oculi mei,aſſiduo obtutu oſtium cõſpicientes,& nullus eſt qui † pulſet. Mærore tabeſco,nec eſt qui me conſoletur. Summis anguſtijs hic angor, & non eſt qui miſereatur,atq; condoleat.

Luc. 16. ſed in vulg eſt: fodere non valeo,

Verba iſta non ſunt dicta in perſona S. Ephrem, ſed in perſona monachi deſperationis ſpiritu tentati.

† al. qui lacrymas effundat.

29 Hei mihi,quoniam in dolore deficiunt dies mei.Dic animæ tuæ ò homo:Quouſque triſtis es ò anima mea, & quouſque conturbas me? Spera in Deo, & ipſe prauas à te cogitationes repellet. Si enim terrenis non adhæſiſſes, eiuſmodi te laqueis non implicuiſſes. Quin & hoc tibi perſuade, neminem ſiue obſcuro, ſiue claro fuerit loco, ſi ex Dei voluntate vixerit, eſſe reijciendum. Qui autem terrena ſuſpicit, fructumque ex ijs conſectatur, iuſtorum ſe conſolatione priuat. *Pſal.41.42.*

30 Si ergo gaudio illo perfrui deſideras, caue aditum prauis cogitationibus, quæ

quæ nos à Deo separant, patefeceris. Verax namque est qui dixit: Qui inuenit Matth.10.
animam suam, perdet illam: Et qui perdiderit animam suam propter me, in- Iohan.12.
ueniet eam. Iccirco & Apostolus ait: Mortui enim estis, & vita vestra est abscon- Coloss.3.
dita cũ Christo in Deo. Cùm † ergo Christus apparuerit, vita vestra, tunc & vos † al. cùm enim
apparebitis cum ipso in gloria. al. cùm aũt, &c. & sic vulg.

Quorsum igitur momentanea & fugacia ista, quæ fluminis instar diffluunt, 31
suspicis ac prædicas? Quid etiam præclara funeris pompa proderit? Quid sepul-
cra dealbata, & vanæ laudationes, hominem impium, quando nullam ipse rela-
xationem consequatur, iuuare poterunt?

Quid profuerint laquearia inaurata? quid nitentes parietes? quid splendida 32
tecta? Cùm ipse interim suis excruciatur cupiditatibus, & à Dracone conuellitur
interius, deuoraturque corpus. Quid enim proderit animæ ex hac luce emi-
granti, plurimorum, se circa corpus in ornando funere, occupantium cura? nisi
eum laus à Deo consequatur in ecclesia illa magna. Ne igitur tibi sint admiratio-
ni momentanea atq; caduca ista, quæ instar ceræ liquescunt. Sed isti, inquies, cũ
magnis atq; diuitibus consuetudinem habent. At tu cum omnium Rege Deo, per Nota.
orationem conuersaris. tu corpore vnigeniti filij eius vesceris, & sanguinem bi-
bis. Gaude ergo & lætare, quòd merueris templum eius fieri.

Ne igitur animum despondeas, videns te in hac vita inglorium atque abie- 33
ctum, vel morbo, aut graui senectute, ac paupertate grauatum. Qui enim pascit Matth.6.
volucres cæli, non te sua destituet prouidentia. ac te angit, ne tibi lippitudo
mentis molestiam facessat; sed cogita, hæc etiam viros iustos sustinuisse. Vn-
de de Isaac legimus, quòd dum Iacob ab eo benedictionem cuperet accipere, Gen.27.
dixerit ad eum: Accede ad me, vt tangam te fili mi: & probem, vtrum tu sis filius Ibid.
meus Esau, an non? Illustratus autem est oculus mentis eorum, & ab omni ini-
quitate purgatus. Quare & tu te purum integrumque ab omni malitia custodi:
de corporis necessitate atque infirmitate non vsqueadeò solicitus, quoniam 1. Pet.5.
ipsi cura est de nobis. Si autem doles tibi deesse vitæ necessaria; cogita Herodem Matth.14. &
diuitijs atque delitijs abundasse: Præcursorem autem Domini, instar hominis Marc.6.
malefactoris ac vilis, in carcere vinctum atque detentum. Verax enim est, qui
dixit: Vos tribulationes in mundo sustinebitis, mundus autem gaudebit, vos ve- Iohan 16.
rò contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium.

Sed & ego dices, in miserijs atque angustijs vitam obscurus & inglorius tran 34
sigens, post mortem, nullam mei memoriam relinquam? Extremæ dementiæ, &
animi vana gloria pleni, hic morbus est. Quàm multi sunt putas, qui persecu-
tiones pro Saluatore nostro Deo pertulerunt, & adhuc obscuri atque ignoti
mundo viuunt? An ergo qui in montibus, in speluncis, atque cauernis terræ vi-
tam traduxerunt, quorum memoria non celebratur ab hominibus, perierunt?
minimè verò; nam in libro illius, omnes scribentur. Quare quæ sursum sunt cæle- Philip.4.
stia, non autem quæ in terris, sapito. Iustorum enim conuersatio in cælis est. Ne Col.3. Phil.3.
igitur labores atque angores subterfugias, atqui nos quoque qui relinquimur, 1. Thess. 4.
& residui adhuc sumus, eos, qui in laboribus atque angustijs, & necessitatibus
Domino placuerunt, beatos prædicamus. Iccirco si iustorum cupis esse consors,
caue humilitatem despexeris; caue etiam in laboribus atque ærumnis, vexatio-
nem patientiamque abieceris; sed obdura ac perfer: vt sempiterna vita, gaudio-
que ac gloria potiaris. Neque enim (vt inquit Apostolus) sunt condignæ pas- Rom. 8.
siones huius temporis, ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Quòd si
subdolè ab aduersario, nolis in re aliqua supplantari; crede nihil te agere vel co
gitare, quod lateat Deum. Sin cogitatione de Dei scientia dubitaueris; ea tibi
ex historia Elisæi Prophetæ innotescet: Nam cùm bellum esset inter Regem 4. Reg. 6.
Israel; & Regem Syriæ, consiliumque iniret Rex Syriæ cum seruis suis, dicens: In
illo loco ponamus insidias. Misit itaque Elisæus ad regem Israel, dicens: Caue
ne transeas in locum illum, quia ibi Syri in insidijs sunt. Misit itaq; Rex Israel ad

locum, quem dixerat ei vir Dei, & præoccupauit eum, & obseruauit se ibi non semel, neque bis. Conturbatumque est cor regis Syriæ pro hac re, & conuocatis seruis suis ait: Quare non indicatis mihi, quis proditor mei sit apud Regẽ Israel? Dixitque vnus seruorum eius: Nequaquam domine mi Rex, sed Elisæus propheta, qui est in Israel, indicat Regi Israel omnia verba, quæcunque locutus fueris in conclaui tuo. Si ergo nihil eorum quæ clam fiebant, latebat prophetam; nonne aliquid, rerum vniuersarum creatorem, latere poterit? minimè verò: hinc etiam in occulto orare iubemur, Domino ac Saluatore nostro

Matth. 6. Iesu Christo, sic dicente; Tu autem cùm oraueris, intra in cubiculum tuũ, & clauso ostio, ora patrem tuum in abscondito: & pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi. Quamobrem omnem à nobis malitiæ cogitationem abijciamus, ne diffluamus. Nudus siquidem est infernus coram ipso, nullumque perditioni est opertorium. Ne igitur tristeris, neq; vacilles: In oculis enim Dei versamur, velimus nolimus. Gaudium sit tibi in tribulationibus; nam coronæ ex varijs texun-

Psal. 33. & Act. 14. &c. tur floribus. Et iusti per multas & diuersas tribulationes, in gaudium Domini sui ingrediuntur, quare & eos assiduè imitemur oportet.

35 Cura animarum non appetenda. Curam animarum ne appetieris. Nam cùm ad eam metam, nondum perueneris, vt cunctis animi tui passionibus imperes; & tibi ipsi, & illis qui te sequerentur noceres. Quòd si inuitus ad curam eiusmodi traheris, in ea administrandam maximam diligentiam adhibe; non vt quæ tibi sunt placita, facias; sed ei potius morem geras, qui tibi, ouium ratione præditarum curam concredidit.

Ezech. 34. † In vul. lat. sic: Væ pastoribus Israel, qui pascebãt semetipsos, &c. Ait enim per Ezechielem prophetam; O pastores † Israel. Numquid pascunt pastores semetipsos? nonne greges à pastoribus pascuntur? Lac comedebatis, & lanis operiebamini: & quod crassum erat occidebatis gregem autem meum non pascebatis. Quod infirmum fuit, non consolidastis, & quod ægrotum non sanastis; quod contractum est, non alligastis, & quod abiectum est, non reduxistis; & quod perierat non quæsistis: Sed cum austeritate imperabatis eis, & cum potentia. Et dispersæ sunt oues meæ, eo quòd non esset pastor, & factæ sunt in deuorationem omnium bestiarum agri, & dispersæ sunt. Errauerunt greges mei in cunctis montibus, & in vniuerso colle excelso, & super omnem faciem terræ

Aduertant Pastores. dispersi sunt greges mei, & non erat qui requireret, neq; auertens. Propterea pastores audite verbum Domini: Viuo ego, dicit Dominus Deus, quia pro eo quod facti sunt greges mei in rapinam, & oues meæ in deuorationem omnium bestiarum agri, eo quòd non esset pastor. Neque enim quæsierunt pastores gregem meum: sed pascebant pastores semetipsos, & greges meos non pascebant, propterea pastores audite verbum Domini: hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum, & cessare faciam eos, vt vltrà non pascant gregem meum. Et non pascant amplius pastores semetipsos. Et liberabo gregem meum de ore eorum, & non erit vltrà eis in escam.

36 Pastorum munus, & qualitates requisitæ. Hinc igitur nos meritò Intelligere oportet, quantum illi immineat periculi, qui superbè negligenterque curat subditos. Ideoq; eum qui ceteris præest, conuenerit & peritissimum esse, & ad consulendum saluti subditorum, vigilantissimum; vtq; singulorum obseruet incessum, motum, gestum, ac habitum, adhibita etiam debita earum rerum correctione, quæ minus conueniunt. Et vt ad optimum ea statum formamque reducantur: præceptores enim, non solum elementorum scholaribus ostendunt figuras, sed & minima quæque puncta, distinctionesque proponunt. atqui sic oportet prælatum, nihil quãtumuis minimum, quod ad salutem pertineat, omittere, quin fratribus proponat; non prætermittendo

Iohan. 10. etiã supplicia negligentibus parata, vt eo velut muro aliquo, culpam omnem ab innocentibus procul arceat. atq; ita lupi, pastoris diligentiam considerantes, rationalium ouium gregem fugiant.

36 Nihil æquè animum hominis ducit ad salutem, iunioresque ad laborandum incen-

incendit, atq; si doctorem re ipsa, & exemplo ad virtutem cohortatorem, inuenerint: secundum eum qui ait: A me videbitis, & sic facietis. Matth. 5. 7. &c.

Nos autē qui discimus, alijsq; subiecti sumus, ab omni inobedientia, atq; contumacia alienos esse oportet. Sed contrà potius, omnē modestiam & humilitatē, coram Deo & hominibus exhibere decet. Porrò si præfectus ac Doctor nobis contigerit, qui verbis quidem virtutem prædicet, factis autem spernat; cauendum erit, ne ex ea occasione, aduersario locum præbeamus euertendi animam nostram. Verùm illius memores simus dicti: Super Cathedram Moysi sederunt Scribæ & pharisæi. Omnia ergo quæcunq; dixerint vobis, seruate & facite: Secundum verò opera eorum, nolite facere; dicunt enim & non faciunt. 38 Obedientia cōmendatur erga Superiores. Matth. 23. Luc. 11. &c.

Teipsum omni tempore custodi, ne fratri tuo ac proximo scandalum aliquod vel offendiculum præbeas, minas eius reformidans, qui per prophetam ait: Væ qui potum dat amico suo, mittens fel suum & inebrians, vt adspiciat nuditatem eius. Et rursus, hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego iudico inter pecus, & pecus, arietum & hircorum. Nonne satis vobis erat, pascua bona depasci? Insuper & reliquias pascuarum vestrarum conculcastis pedibus vestris: & cùm purissimam aquam biberetis, reliquam pedibus vestris turbabatis. Et oues meæ, his quæ conculcata pedibus vestris fuerant, pascebantur; & quæ pedes vestri turbauerant, hæc bibebant. Propterea hæc dicit Dominus Deus ad vos: Ecce ego ipse iudico inter pecus pingue & macilentum, pro eo quòd lateribus, & humeris impinguebatis, & cornibus vestris ventilabatis omnia infirma pecora, donec dispergerentur foras; saluabo gregem meum, & non erit vltrà in rapinam, & iudicabo inter pecus & pecus. Quare proprium nostrum amorem vitemus, oportet: Quoniam ex sui ipsius amore, vitia velut germina quædam pullulant. Ceterùm amorem proprium, expellit Caritas, omnes ad concordiam & vnionem pertrahens, complectensque: magna siquidem ac pretiosa res est caritas, à qua ne excidas, diligenter caueto. De nostra igitur salute soliciti, proprijs parcamus membris, formam virtutis proximo nostro nos proponentes, in fide, in caritate, in patientia, in castitate, in subiectione, in humilitate, in timore Dei. Ne pessimis nos sinamus voluntatibus abduci: sed spiritus amplectamur labores. Nam delitiæ, & remissiones animi, optimo viuendi instituto contrariæ sunt. 39 Habac. 2. Ezech. 34.

Incedamus per viam arctam atque angustam, cordis contritionem amplectentes; vt semper nobiscum mortis memoria permaneat liberemurque à damnatione æterna. Væ enim inquit, vobis, qui ridetis; quia lugebitis & flebitis. Beati qui nunc lugent, quia consolabuntur. Inclinemus nos ad sepulcra, & conditionis nostræ occulta perspiciamus. Ex cadaueribus permixtos ossium aceruos, craniaque carnibus exuta, cum reliquis ossibus cernemus. Et hæc considerantes, nos ipsos in illis velut in speculo quodam contemplabimur. Vbi iuuentutis flos & pulchritudo? vbi venustus ille genarum color? Hæc nobiscum cogitantes, carnis desideria fugiamus, ne in resurrectionis ac iudicij die confundamur. Infirmitatis autem meæ, in tuis precibus, memor esto, non negligens teipsum, vt mei qui vermis sum atq; putredo, recordetur Dominus Deus, liberetque me à supplicijs, quæ peccatores manent, & dignos nos reddat delitijs paradisi. Quoniam ipsius est benignitas ac bonitas, & miserationes eius super omnia opera ipsius. Amen. 40 Luc. 6. Matth. 5. Psal. 144.

Frater quidam, rem quam ab alio acceperat, narrabat, de homine quodam habitante in quadam ciuitate, qui apud se mercenarium habebat, cui omnia sua concredebat: huic vitam solitariam degendi incessit desiderium; à quo quidem instituto, vt iuuenem rebus suis vtilem deterreret, herus ferè nihil intentatum reliquit, at frustrà in eo retinendo laborauit. Iuuenis enim hic mūdo renuncians, ad fratres se recepit. Verùm paucos post annos, inuasit eum tentatio redeundi ad seculum, relictaque sua cella ad herum redijt, sub prætextu illum reuisen- 41

uiſendi, hic autem fratrem ſemel atque iterum lubens ſuſcepit; ſed tertio rediens frater, depoſita ſimulationis perſona, homini occultam animi ſui paſſionē ac morbū detexuit, dicens: Quandoquidē amplius perferre nequeo iugum vitæ monaſticæ, obſecro te Domine, vt me apud te recipias, eodemque quo olim loco habeas. Spero enim me rectius etiam, quàm antea rebus tuis conſulturum; ex
† al. ſororē tuā, te quippe acceperam, quòd & filiā † tuam mihi in vxorem elocare velles: Cui
Dictū inſigne. herus: Si Deo conſcientiam non ſeruaſti, mihi quod promittis quomodo ſeruare poteris? Quo dicto, iuuenis tamquam flagello cæſus, ad cellulam ſuam ſe contulit.
Pſal. 125. In laboribus ergo perferendis, ne deficiamus. Quoniam ſcriptum eſt: Qui ſeminant in lacrymis, in exultatione metent.

42 Ad mandata Dei obſeruanda, innocentiā adhibe: Solertiam autem, ad inimici inſidias depellendas.

43 Caue tibi prudenter, à congreſſu & familiaritate perniciosa; vt benè conquieſcat homo interior.

44 Caue ex propoſito, te fraudulentum exhibeas atque acerbum; ne ſupplāteris quando tibi firmus videberis, ac ſtabilis.

45 Lenitatem ac manſuetudinem ſectare; ne abſque vino ebrius fias, malitia & iracundia grauatus.

46 Ne voluptatibus addictus ſis, atque contemptor; ne per te, Deus blaſphemetur.

47 Caue cum ſcurris & hiſtrionibus commercium habeas, ne conſilia atque ſententiæ animi tui deprauentur; valde enim peruicoſi ſunt illorum ſermones: nam ſenes repuerascere faciunt; iuuenes autem ad operandum iniquitatem pertrahunt.

48 Improborum hominum conſilia fuge, qui ſe ventris, & eorum quæ ſub ventre ſunt, ſeruos conſtituerunt.

49 Nequit impudicus amare eum, qui carnis vitium abominatur; nec fur hominem, qui ab inferenda iniuria abhorret. Similis enim ſuo adhæret ſimili.

50 Caue, tibi dulcis ſit voluptas, ne tormentum illius tibi amarum reddatur.

51 Quotidie diem exitus tui exſpecta; & ad ingrediundum illud iter te para: qua
Matt. 24. 25. & Marc. 13. enim hora minimè putas, veniet mandatum horribile; & væ tunc imparatis. Bona eſt compunctio cordis, quoniam animis hominum medetur.

52 Qui luctum ſectatur, non facilè peccabit; & qui cordis compunctione tangitur, non cogitat mala. Nam ex compunctione oritur fletus, in fletu autem à peccatis declinamus.

53 Vide qua ratione ſuperare poſſis voluptates; & ſuperuacanearum rerum ne ſatagas: hoc ſiquidem functioni tuæ eſt expediens.

54 Voluptatum illecebras diſſolues, ſi cum primis aſſiduæ orationi & ſobrietati ſtudueris. Deinde ſi mentem à prauis cogitationibus cohibeamus; ſi nullum inordinatum verbum, ac non neceſſarium protulerimus; certi, quòd infallibilis iudex ſit Dominus. Sique templum Dei diligenter viſitauerimus, ſi mortem denique atque iudicium aſſiduè ob oculos noſtros habuerimus: hæc ſiquidem intus titillantem, æſtuantemque carnis concupiſcentiam reprimunt, animumque in tranquillitate ac gaudio conſtituunt.

55 In loco habitationis tuæ, vel quem à Deo aſſignatum accepiſti, lubens permaneto, otium atque deſidiam à te repellens: Cùm neque in loci mutatione, atque diſtantia ſitum ſit, vt paſſiones noſtras reprimamus, ſed in attentione & cura
Hebr. 10. mentis. Patientia nobis neceſſaria eſt, vt voluntatem Dei faciētes, promiſſiones eius conſequamur. Qui autem ignauia atque otio diſtrahitur, tam longè abeſt à patientia, quàm ægrotus, à ſanitate. Non igitur, non inquam, in otio atque torpore, virtus: ſed in patientia cognoſcitur. Quæ quidem in nobis ſemper vigens; mentem, earum rerum contemplatione ac meditatione, quas

quas speramus & exspectamus, exercet, occupatamque tenet: huius enim pabulo animus pinguefactus, vires sibi sumit; quemadmodum corpus, ciborum atque escarum sensibilium nutrimento. Quòd si ab huius gratia ac dignitate mens deciderit, verè inops atque infirma reddetur. Iccirco animum à cupiditatibus terrenis reuoca, & ad diuinum illud opificium incumbe. Et sic tibi non erit necesse, vt corpus è loco in locum trásferas, & in peregrinationibus absque caussa legitima, & Superiorum permissu, defatiges. Regnum enim cælorum intra vos est. Luc. 17.

Quocunque in loco te morari contigerit, facilem te atque irreprehensibilem præbeto, vt benè in Domino proficias. Si autem euaseris contemptor, vide ne in te, velut auctorem ac ducem actionum impiarum, à potentiore contemptio refundatur. 56

Gaudere & lætari de progressu proximi, signum est perfectionis; De bona autem alterius angi atque tristari fama, acerbissimæ improbissimæque naturæ est argumentum. 57

Quid angeris cruciarisque ò homo, de profectu & gloria proximi? Num quòd hic aut ille excidit à salute, tu propterea salutem consequeris? an quia multi cælorum regno excludantur, tu iccirco regnabis? num te vnum capit regnum cælorum? Num tibi vni, gaudium paradisi paratum est, quia de multorum salute indignaris? ne igitur opera puri amoris, sanctique instituti, cum odio atque inimicitia, ac grauissima morum acerbitate, commutaueris? Nemo te seducat, non homo, non vlla in corde tuo latitans cogitatio. Impossibile enim est, veram virtutem absque caritate consistere. Et licet enim quis nostrum, quod sanè est difficile, omnem scientiam habeat, omnemque fidem, ita vt montes, sicut ait Apostolus) transferat, caritatem autem non habeat, nihil ipsi proderit: quin & à recta, quæ ad cæli portas ducit semita, distat longissimè. Multis ergo nobis opus est lacrymis, vt à vinculis odij, atque inuidiæ, superbiæ, & cuiuscunque probri diabolici liberemur. Siquidem dæmoniacæ affectionis est, de bono progressu proximi angi, atque excruciari. Cùm Dæmones omni odio imbuti, nihil æquè desiderent, quàm cunctos funditus perire. Contrà verò, sancti Dominum suũ † imitantes, omnes homines cupiunt saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire: caritate enim cùm sint pleni, proximùm æquè ac seipsos diligunt. 58 1. Cor. 13. † al. timentes.

Si continens sis, ne in tua continentia extollaris; sed cum humilitate Dominum ora, vt ad finem vsque tuus custos permaneat: Sæpè enim accidit, vt repentinus bestiarum, in vineam à custode neglectam, incursus, fructum vniuersum vineæ deuastet atq; corrumpat. 59

Si diuitiæ tibi fuerint, caue superbias. Nondum enim à periculis atque insidijs es liber. Incertusque earum est vsus, propter celeres dubiasque rerum vicissitudines; sicut scriptum est: Vidi seruos in equis: et principes ambulantes super terram, quasi seruos. 60 Eccle. 10.

Si membris integris valeas, ne corporis robore extollaris; sed animo tecum expende, quot & quanta pericula corpori immineant. Quos etenim videmus incurabilibus laborantes morbis, siue membrorum aliquo mutilatos, siue ab immundis spiritibus vexatos, qui non sic affecti, ex vtero matris nati sunt. Sed plurimi in eiusmodi repentina incidũt mala, quiq; heri florida ætate vigebât, hodie grauissimis afflicti morbis marcescunt. Atq; ideo cùm eiusdem cum ijs sis naturæ atq; conditionis, teipsum considera; ne paullò post in easdem quoq; ipse calamitates incidas. Quádocunq; igitur in alio triste aliquid ac graue perspexerimus, in illo nos velut in speculo contemplemur, oportet. Nescimus enim quid crastina allatura sit dies. Multis namque doloribus atque calamitatibus nostrum corpus obnoxium est. Quocirca infirmitatis propriæ conscij naturæ, ab omni superbia & immanitate alieni simus, mutuaque nos benignitate ac commiseratione complectentes, Creatorem nobis propitium reddamus, qui potens est, nos tũ morbis 61 Prouerb. 27. & Iaco. 4.

1. Reg. 2. Prou. 27. morbis affligere, tum ſanare; deducere ad inferos & reducere. Licet enim ad modicum tempus, firmitate corporis valeamus, quid poſterior tamen paritura ſit dies, neſcimus.

61 Super peccatore, ne extollaris: Et innocentem, ad peccandum caue incitaueris. Vtrumque enim perniciosum eſt & periculoſum. Si autem te vtilem exhibere velis; vtrique te formam & exemplum bonorum operum præbeto, riuos lacrymarum coram Domino effundens: vt & lapſum Dominus à peccatis excitet, Iaco. 4. & ſtantem à peccatorum laqueis eripiat. Vnus enim iudex eſt, qui poteſt ſaluare & perdere.

62 Noli hominum religioſorum, ſtantium & Deo pſallentium cœtum, cogitationum elatus arrogantia, perturbare: ne plaga in te diuinitus emiſſa, deſcendat. Siquidem in Deum peccare, graue ſimul & exitiale eſt. prophetarum verò ſpiritus, prophetis ſubiecti † ſunt: non enim eſt diſſenſionis Deus, ſed pacis. († al. ſubiect⁹ eſt, in ſingul.)

63 Adoleſcens cùm ſis, ſilentio & diligentia delectare: ſiquidem diligentia te facilem ſeruat. at lumen animæ inextinguibile, tuetur taciturnitas; non ſinens à malitia ſplendorem eius obtenebrari.

64 In omni tempore ac loco, & quocunq; in opere, humilitatem tibi comitē adhibe. Sicut enim corpus, ſiue calori ſiue frigori obnoxiū ſit, veſtimēto indiget: ita & anima, perpetuo humilitatis indumento habituq; opus habet. Quàm pulchra atq; eximia poſſeſſio ſit humilitas, facilè norunt omnes, qui eius perferre iugum inuerecundè detrectant. Quare nudus & abſq; calceis potius incedere eligito, quàm humilitate ſpoliari. Diligentes enim eam, protegit tueturque Dominus.

65 Quemadmodum fieri nequit, vt ſemper in naue vectores permaneant, viatoresque in eodem aſſiduè commorentur hoſpitio, abſque loci mutatione: ita neq; nos perpetuò in hac permanere vita poterimus. Quemadmodum enim ibi viatores atq; nauigatores appellantur: ita & hic nos aduenæ & peregrini. Quare iſta, oculo mentis perſpicientes, præparemus nos ad migrationem vitæ.

66 Quando te videris, ad apicem virtutum euectum, tunc maxima tibi humilitate opus eſt; vt fundamentis ſaluis & integris, quod ſuperſtructum eſt ædificium, inconcuſſum, immobileque conſiſtat: atque ſic in multa ſecuritate fructus tuus erit.

67 Qui proximo ſuo foueam fodit, incidet in eam. Et qui præceptori ſuo laqueū tendit, impius hic eſt atque ſceleſtus; vnde & eodem ſupplicio dignus, quo, qui benè de ſe meritum, præceptoremque ſuum, in manus tradidit impiorum.

68 Hominem mundanum non coma aut veſtimentum faciunt; ſed praui mores, propenſioque ad ſecularia, improbaque deſideria, quibus anima, execrabilis efficitur.

69 Monachum non tonſura commendat ſeu habitus; ſed cæleſte deſiderium, diuinumque viuendi inſtitutum, quibus optima declaratur vita.

70 Ante tentationem, ne te magnum quid eſſe duxeris: nam ſæpè etiam eos tentatio ingruens arguit, qui ſibi ſtare videbantur.

71 Ante tentationē, quid viribus polleas, puto te ſcire non poſſe. Quapropter animus tibi præmuniendus erit, & contra tentationis impetum, aduigilandum.

72 Quemadmodum in fornace, aurum atque argentum probat ignis; ſic tentationis tempore, mortalium explorantur animæ, auxiliatorem habentes Dominum.

73 Tentationibus ne ſuccumbamus, ſed ad brauium cæleſtis vocationis in Chriſto, contendamus ſtrenuè. Coronat enim Dominus cunctos diligentes ſe.

74 Quòd ſi membra tua contegas, ne nuda videantur ab aliquo; ipſe viciſſim aſpectum tuum ab alterius nuditate auertas oportet, extra tamen caſum neceſſitatis in ægritudine: ne ſpecies aliquas indecoras menti tuæ hinc imprimas.

75 Si caritatis officio perfungens, oleo ægrotantem inungis; fac oculos, manus, linguamque cuſtodias; ne in vllo, temperantiæ ac modeſtiæ fines tranſgrediaris: hoc enim depoſcit pietas.

Membris alterius, reuerenter ac cum timore manus admoueto, quasi rem aliquã sanctã attingeres. Etenim verè sanctũ est templum Domini, & admirabile in iusticia, secundũ illud scripturæ: Nescitis quia tẽplum Dei estis: Et spiritus Dei habitat in vobis? Si quis autem templum Dei violauerit, disperdet illum Deus. Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos. hæc igitur scientes, omni custodia cor nostrum conseruemus. 77 1. Cor. 3. & & 2. Cor. 6.

Caue tibi à frequenti adulescentum consuetudine; multi enim sunt corrupti, & abominabiles, stultique facti. 78

Somno atq; quieti tantũ temporis tribuito, quantum ipsa te cogit necessitas: nimia enim mollities, facilè corpus accendit, vehementioremque libidinis flammam excitat, redditque. 79

Qui in lectulis cubant auro, ebore, gemmisque distinctis; eos qui in laboribus versantur collaudant, quamuis non audeant imitari. 80

Omnia facito & cogitato, vt placeas Deo; absque hac enim cogitatione, perierit tibi omnis laboris merces. 81

In hoc breui vitæ curriculo, labores amplectere; vt quiete sempiterna perfruaris: tuus enim illic cessabit labor, sed opus ac præmium permanebit. 82

Si benè operatus sis, noli tristari de bona atque honesta hinc tua emigratione. Nullus enim diuitijs affluens, ad suos redit; vt molestijs & difficultatibus afficiatur. 83

Caue, proximum tuum quæstus auaritiæq; caussa tentaueris; ne propter ipsum in peccatum incidas: verùm cogitatione tecum, quod scriptum est, complectere: Nolite prudentes esse, apud vosmetipsos, Iniqui enim regnũ Dei nõ possidebũt. 84 Rom. 12.

Ne sit manus tua exporrecta ad accipiendum, sed ad dandum potius. 85

Esto patiens atque longaminis; vt multa prudentia reddaris conspicuus. Præclarum enim donum est patientia: nam bilem atq; iracundiam, contentionemque expellit, & animum tranquillum reddit. 86

Si ex militia, momentaneam florisque fœni instar, decidentem gloriam retuleris, & ab illa militia, mente & cogitatione discesseris, ac ad solitudinem spiritalemque militiam confugeris; honestis laboribus ad finem vsque insiste; ne Dei nomen per te vituperetur inter gentes, qui dicunt: ne Deus quidem ipsius illum liberauit. Verum vti ait Dominus: Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in cælis est. Quin & ij qui terreno regi militant, nisi se strenuos, pro rege ostenderint aduersus hostes; magnis ab eo præmijs affici nequeunt. Cùm vero quæcunq; etiam præstiterint, exigua adhuc stipendia referunt. & hæc ipsa quæ dicimus, sunt vanagloria, & voluptas ventris. At qui strenuè aduersus improbos & immundos spiritus decertant, militiæ cælestis exercitus adscribuntur, cuius gaudij non erit finis. Erunt enim sicut angeli in cælis. 87 Matth. 5.

Si vel in cœnobio, vel tibi seorsim in eremo vitam duxeris; caue quæ in te requiruntur, cor scilicet mundum, & spiritum contribulatum possidere negligas: Nam hæc qui sibi vindicat, nequaquam à Deo spernetur: qui autem hæc ipsa negligit, magnum periculum subit. 88

Caue, teipsum de elegantia & sublimitate sermonis iactites, extollasque; quin potius efficacem rudium & illitteratorum doctrinam, vt discipulus sis apostolorum Domini, proba atque enuncia. In externa enim sapientia gloriari, hominibus Christianis interdictũ est. Qui autẽ gloriatur, in Domino glorietur. 89 2. Cor. 10.

Noli splendido ornatu vestium gloriari, memor quomodo ouinis pellibus indutus fuerit Helias, & sacco Esaias propheta, de quo scriptum est: Vade & solue saccũ de lumbis tuis, & calceamenta tua tolle de pedibus tuis. Quali item Iohannes Baptista vestimento vsus sit, ne obliuiscaris. Quare nõ vestium splendore studeas esse conspicuus, sed per bona sanctaque opera, luceat lux tua coram omnibus, vt vbique glorificetur Dominus. 90 Esai. 20. Matth. 3. & Marc. 1.

De fide

91 De fide differens, an opera fidei correspondentia habeas, vide. Nam si dicendi dumtaxat & audiendi sis cupidus, in te quadrabit quod scriptum est: Vis scire ò
Iaco.6. homo inanis, quoniam fides sine operibus mortua est? Vere enim mortui sunt om-
Tit.1. nes, qui Deum nosse profitentur, factis autem negant, cùm sint execrabiles, & increduli, & ad omne opus bonum reprobi. Tu autem submissè atque humiliter de te sentito, ne in sublime elatus, turpiter decidas, ac disrumparis. Assiduè Deũ
Psalm.104. inuoca, clamans ad ipsum: Pone Domine custodiam ori meo, & ostium circumstantiæ labijs meis. Non declines cor meum in verba malitiæ, ad excusandas ex-
Iaco.3. cusationes in peccatis. Cum hominibus operantibus iniquitatem. Lingua enim exiguum membrum est, & magna exaltat.

92 Depopulationes bonorum, atque tormenta, mortisque ruinæ, multorum animos concusserunt. alij autem per hæc, fortitudinis atq; constantiæ coronas acceperunt. alij auaritiæ caussa, proditores euaserunt. Quidam etiam ob vanam inanemque gloriam, spreuerunt veritatem. alij verò libidinis œstro concitati, sceleribus succubuerunt. Ceterùm illi soli, mortis habent imperium, hoc est, diabolum superant, qui in seipsis semper Dominum retinent. Quoniam victoria nostra est Dominus. Siue igitur in bonis proficis operibus, superbia ne extollaris. Siue etiam in multis te condemnas, salutem tuam caue desperes. Beatus
Matth.10.24. enim ille, non qui benè tantum cœpit, sed qui irreprehensibiliter ad finem vsq;
Matth.20. perseuerat. Ne ergo demus nos ocio atque desidiæ toto die; sed hora saltem vndecima, benè operemur: vt nos quoque digni reddamur, qui denarium ex manu Domini accipiamus.

93 Si discipulum nactus sis, qui culpa ac negligentia sua, religionis iugum excusserit; caue turberis, aut desidiæ tristitiæque locum præbeas, vt mentem tuam vehementius excrucies; ne & tibi ipsi oblis, & ei non prosis. Sed cogita qualis fuerit Elisæi prophetæ minister. Quòd si ad magnam malitiam deuenerit, in me-
Matth.26. moriam tibi eum reuoca, qui ex Apostolo factus est proditor. Et quis ita perfi-
Marc.26. dus est & iniquus; vt præceptori, ruinæ suæ caussam adscribat, ac non potius im-
Luc.6.22. probæ voluntati ipsius discipuli? Libero enim arbitrio Deus hominem donauit, vnde & præmia & supplicia ei sunt proposita: ac legitime quidem hic certantibus, honor atque corona; transgressoribus autem & contemptoribus, supplicia,
1. Iohan. 5. atque tormenta. Est enim peccatum ad mortem: parat autem sibi mortem, qui perseuerat in peccato, nec se à vita impia ad optimã viuendi rationem confert.

94 Quando te à lectione rerum diuinarum abhorrere videris, admonitionesque spiritales fastidire; tunc animam tuam in grauem incidisse morbum noueris. Siquidem id insipientiæ, ac malesentiendi initium est; quo morbo qui laborant, mortis fructum percipiunt.

95 Qui artem fabrilem exercent, non puluerem, non mallei strepitum, neq; ignis ardorem respuunt; sed rudem ferri massam studiose assidueque manibus tractantes, vasa inde commoda & vtilia educunt atque conficiunt. Quocirca ne nos quidem ad virtutem & pietatem inuicem cohortãdo, defatigemur; vt à vili pretiosum separantes, nos quoque digni vocatione illa cælesti, immensaque gloria
Ierem.15. reddamur. Scriptum est enim: Si separaueris pretiosum à vili, quasi os meum
Esai.31. eris. Et beatus, qui semen habet in Sion, & domesticos in Hierusalem.

96 Animam tuam diuinis laticibus irriga, vt vigens ac florens, fructum proferat in iusticia. Oportet enim nos animæ vtilitatem consectari, quemadmodum terrestria animalia herbas frondesque depascunt. Nam anima benè corroborata, corpus ad ferendos honestos labores, firmius solidiusque redditur. Anima autem à turpibus cogitationibus debilitata, corpus quoque à malitia corrumpatur necesse est. Quamobrem beatus, qui hic rectè, quæ vitæ sunt propria, negotiatur atque disponit: nam diues ad vitam immortalem perueniet. Qua vtinam perfrui nobis omnibus liceat, precibus & intercessione omnium eorum, qui Domino nostro Iesu Christo complacuerunt. AMEN.

SCHOL. ET

SCHOLIA ET VARIAE LECTIONES.

DE vita Spiritali, præter Auctorem nostrum Ephræm, alij conscripsere plurimi tam Græci quàm Latini, Basilius non vno in loco, & præsertim in Admonitione elegantissima, ad Filium spiritalem, quæ sub finem Oper. tom. 2. reperitur, incipitq; hoc modo: Audi fili admonitionē patris tui, & inclina aurem, ad verba mea: Cupio enim te instruere, quæ sit spiritalis militia, & quomodo regi tuo militare debeas, &c. Gregorius Nazianz. De Beatitudinibus, & spiritalis vitæ Regulis, tom. 2. quarum ibi principium est: Felix à mundo abstractus, &c. Item in Carmine Iambico 19. vbi per prosopopœiam inducuntur duæ Vitæ inter se disceptantes, nimirum spiritalis & mundana, eod. tom. 2. & alibi. S. Iohan. Chrysost. homil. 23. 25. 34. 56. 57. 58. ad pop. Antioch. Et in homil. De militia spiritali. & altera, De militia Christiana, inter Didact. & Paræn. tom. 5. ac de comparatione Regis & monachi, lib. 1. eod tom. 5. inter apolog. aliysq; apud eumdem Chrysost. locis plurimis, alibi. Quòd si Latinos velis, vide S. Augustini specul. tom. 3. S. Hieronymi epist. ad Rusticum, De viuendi forma. Ad Paulinum de Institutione monachi. Ad Celant. De ratione piè viuendi. S. Bernard. de interiore domo. De ordine vitæ. Formul. honestæ vitæ. Notabile documentum. Speculum monach. Modumq; benè viuendi, apud eumd. Præterea Vincentium de vita spiritali. Bonauenturam, De Reformatione mentis. De processu Religionis, De perfectione vitæ. De institutione vitæ Christianæ De Regimine animæ, &c. Plura in hanc materiam sparsim apud Cassianum, Nilum, Esaiam Abb. Dorotheum, Climacum, Macharium, Absalonem, ipsumque Ephræm alibi reperies, qui Sermones, Collationes, & Paræneses varias hac de re habuere. Suum porrò Consilium de vita spiritali, ad eum qui se recenter Religioni tradiderat, ita hic noster componit formatque Auctor, vt si non omnia, saltem plurima illius, cuiuis etiam pio Christiano ad vitam benè beateque viuendā, optimè conueniant; quæ varijs distincta reperies documentis atq; capitibus, à nobis ad veritatem mmss. Codicum, quos contulimus, denuò iam conuersis, & illustratis.

Ex cap. 28. Hei mihi, quid agam miser, &c.] *Hæc & quæ sequuntur, vsque ad Cap. 29. non sunt verba recitata in persona S. Ephræm, sed in persona Monachi cuiusdam desperationis spiritu tentati. Sunt enim omnia ista tentationis & suggestionis verba; quare & sub persona illius, vtitur hic Auctor vocibus* ἀπορίας καὶ ἀπειλῆς, *&c. Deinde in cap. 29. respondet, illumq; spiritali consilio iuuare, & ad mentem, rectamq; vitæ spiritalis rationem reuocare conatur, in quo & sequentibus aliquot capitibus seriò occupatur.*

Ex cap. 29. Hei mihi quoniam in dolore deficiunt dies mei, &c.] *Ista adhuc tentati verba sunt, quamuis è scripturæ loco sumpta. Quare ad priorem numerum 38. videntur referenda, & cum eo potius coniungenda, absque diuisione; vt ex duobus capitibus vnum fiat, contineretq; caput 28. ista omnia quæ ad suggestionem desperationis pertinent, quæque ad remedium, ac ad ea Responsionem, ibi: Dic animæ tuæ ò homo; quousque tristis es anima mea; & quæ sequuntur ibidem. aut saltem ista Responsionis verba per se, nouum caput cōstituerent: quomodo etiam in vno manuscrip. Cod. græc. numeri distinctionem ad marginem obseruauimus. Verùm quòd in pluribus græc. per nos collatis exemplaribus, duo ista Capita sic distincta inuenerimus, nihil immutauimus; sed saltem quod videtur, Lectori insinuare hic voluimus.*

Ex cap. 36. Meritò intelligere oportet, quantum illi immineat periculi, qui superbè negligenterque curat subditos.] *De grauitate & periculis hic agit Curæ animarum, qualitatibusque ad pastorale officium debitè obeundum, requisitis; de quibus plura vide apud Ignatium epist. 1. Chrysost. homil. 59. in Iohannem, alijsq; apud eum locis plurimis. Augustinum epist. 148. Paulin. in vita S. Ambrosii. Gregorium Magnum in lib. de cura Pastorali, Ipsumque Ephræm in immediatè præcedenti cap. 35. ac alios alibi.*

Ex cap. 37. Nihil æquè animos hominum ducit ad salutem, atque si Doctorem reipsa & exemplo ad virtutem hortatorem inuenerint.] *Super hoc pulchrè & efficaciter Chrysostomus in Epist. ad Philipp. cap. 3. sermone 12. in morali Digressione, scribit in hæc verba: Apostoli erant forma, & typus; speciem eam retinentes, quæ Archetypi, & primarij cuiusdam exemplaris instar esset. Cogitate quàm accurata esset illis vitæ ratio, vt ipsi propositi essent, quasi archetypus, & exemplar, & leges animatæ. Quæ enim litteræ dicebant, hæc ipsi factis perspicua omnibus faciebant. Hæc optima est docendi ratio: ita discipulum impellere Doctor poterit. Sin dicat quidem, ac verbis philosophetur, factis autem cōtraria repræsentet, nondum Doctor est. Sed illa admonitio & persuasio accedat oportet, quæ per opera fit. Nam hæc & Doctori reuerentiā conciliat, & discipulo propensionem ad parendum. & quæ sequuntur ibid. Eademque ab eodem repetuntur, & amplificantur, homil. 10. in caput 5. Matthæi. Locus vtrobique lectu dignissimus est. Et hanc doctrinam hic confirmat Ephræm illis verbis Christi: A me videbitis & sic facietis; alludens credo ad illud Iohannis 13. Exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis, &c.*

Ex cap. 58. Sancti Dominum suum imitantes, omnes homines cupiunt saluos fieri.] *Vbi pro* μιμούμενοι *imitantes; in alio cod. græc. est,* φοβούμενοι, *timentes. Sed altera hoc loco magis placet lectio: quia videtur hoc ad imitationem potius quàm ad timorem pertinere, cùm hic dicat: Omnes homines volunt saluos fieri. Respicere enim videtur ad illa uerba 1. Tim. 2. Deus vult omnes homines saluos fieri, &c.*

Ex cap. 77. Si caritatis officio perfungens, oleo ægrotantem inungis.] *Videtur hoc referendum ad* ἐπανόδιον τοῦ πρεσβυτέρου *& Sacramentum extremæ vnctionis, in quo administrando, quomodo & qua se reuerentia Presbyter gerere debeat, haud obscurè hoc & proximè sequenti, vt & præcedenti cap. Auctor insinuat, atque ostendit.*

S· PATRIS EPHRAEM SYRI,

DE NON SCANDALIZANDO PROXIMO. ET
De recta vitæ ratione, Adhortatio.

Luc.9. NON decet eos qui ad pietatis studium accedunt, & manum ad aratrum ponunt, retrò conuerti, eorumdemque studium Deo complacendi impedire; sed ad perfectionem potius similes sunt dirigendi, cùm de talibus dictum reperiatur: Quoniam qui vos tetigerit, tamquam qui tangit pupillam oculi † eius. Qui igitur noluerit violare præceptum; vndique se muniat, ne alteri scandalum præbeat, maximè verò, qui ad Dominum Deum accessit, & mundi laqueos effugit; vt non connumeretur & ipse illis, quos increpat Propheta, dicens: Væ qui potum dat amico suo, mittens fel suum, & inebrians, vt aspiciat nuditatem eius. Et væ, qui lætantur cùm malè fecerint, & exultant in rebus pessimis: quorum viæ peruersæ sunt, & infames gressus eorum. qui relinquunt iter rectum, & ambulant per vias tenebrosas. Quoniam in his diuinam aduersum se, iram prouocant, sicut & ex Euangelio patet, vbi ait dominus: Expedit homini magis, vt mola asinaria suspendatur in collo eius, & demergatur in profundum maris, quàm vt scandalizet vnum de pusillis istis, qui in me credunt. Damnum enim quod hinc oritur, explicari non potest. Describamus igitur rem ipsam pro viribus, vt hoc vel exiguo exemplo res exprimatur; cognitoque tanto huius detrimento, metu nos cohibeamus, ne proximo vllum offendiculum siue scandalum ponamus. Filius quidam fuit vnicus parentibus suis, quem ipsi vehementer diligebant, quoniam omnem suam post Deum, spem, in illo repositam habebant; per eum sperantes, se optimam atque decentem vitæ spem ultimam habituros, generisque successionem atque restaurationem per ipsius procreationem fore. Verùm adulescens, repentè cunctis rebus fugacibus ac momentaneis abiectis, eremum petit, & fit monachus; dolorē intolerabilem suis propinquis & amicis relinquēs. Flet pater, plangit mater, ita subitò exspectatione sua frustrati; simul ęstimantes impossibile, eum deinceps fore, sicut fuerat ante secessum. Neque enim fieri poterat, vt amplius domui paternæ præesset, vel operam liberis daret; cùm hominem quodammodo exuisset. In hoc igitur loco sancto versabatur indutus, & adhuc viuus, nihil eorum dissimilis, qui in sepulcro sunt conditi, quod artinet ad humana negotia: quare flet pater, lamentatur mater, proprij filij obsequium requirentes. Sponsa post arrhabonem euertitur, ac spoliatur. Si opificium didicerat, abijcit. Si mercaturam exercebat, relinquit. Si in album erat relatus militum, à militia recedit. Si magistratum gerebat, contemnit: & penè domus euersio, ex hoc illius nouo vitæ instituto consequitur. Omnia enim quæ videntur, & affectionem rerum sensibilium mouere possunt, capillorum instar abscindens; nudus pietatis ac religionis septa ingredi maluerat, vt Christum Dominum gloriæ sibi lucrifaceret. Numquid igitur hic scandalo aut subuersione dignus erat? absit. Quis ergo eò malitiæ euasit, vt proditoris atque piratæ officium, huic optimæ negotiationi sibi præferendum censeat? Aut quis ad eam audaciam, tamquam præstantioris rei potiundæ caussa, deuenit; vt benè recteque currentem, in sua alacritate ac bono proposito intercipiat atque impediat; quo minus sequestratus cunctis terrenis, ad cælestia peruenire possit. Nam si post renunciationem, abdicationemque vitæ, quis in virtutis stadio claudicare inceperit, & sensim à recta via resilire, oculosque circumuertere retrorsum; hic & in vita præsenti, erit exemplo: & post suum è viuis excessum, regno cælorum priuatus, indignum seipsum Sanctorum choro reddet: quin & parentibus ipsis ignauia huius in confusionem futura est, amici

Zach.2. † al. oculi mei, & sic vulg.

Habac.2.

Prou.2.

Matth.18. Marc.9.

Exemplum facti, de Filio quodam vnico, qui seculo renúciarat, non sine dolore suorū parétum, & amicorum.

Parœmia.

Philip.3.

In virtutis ac Religionis stadio, nō esse claudicandum, retroque respiciē dum.

amici dolore concident, & inimici gaudebunt super illius desidia atque ruina. Propinqui & affines mortem ei imprecabuntur, quòd terrenis exutus, cælestia non apprehenderit; & sub prætextu pietatis, diaboli iugum subierit: legitimis enim nuptijs spretis, in scortationibus atque impudicitijs volutatur, & in crapula atq; ebrietate totos dies transigit. Deplorant parentes damna pariter animæ illius. Hic autem qui corde seductus erat, & vias suas corruperat, horum nihil sibi vendicat; verùm abiecta pietate, impudentiam indutus est, & turpiter ac præter decorem agere non erubuit. Neque enim homines veretur, neque Dei indignationem animo expendit; & iccirco neq; parentibus debitum atque conuenientem honorem attribuit, neq; spiritali se opere dignum exhibet. vnde deinceps nascuntur maledicta aduersus promissa, & in pietatem atq; religionem blasphemiæ, quod quidem horrendum est & dicere. Et quemadmodum impius (Prou. 18.) cùm in profundum malorum venerit, contemnit; ita & hic in tantam temeritatem impingens, nequaquam est territus, sed instar illius qui vendidit vniuersam suam substantiam, (Matth. 9. Marc. 2.) vendensque suam stolam magni pretij, denique verò furore incitatus, hanc impleuit assumentis panni rudis, ac sordidi; qua si vtatur, nō amplius in laudem & honorem, sed in subsannationem & improperium vtetur. Quis enim non irrideat, adspiciens eum, qui heri in monte seipsum ad ministerium fratrum in vnum habitantium præcinxerat, ad imitationem Domini nostri Iesu Christi, hodie famulorum comitatu stipatū, & ab ancillis eius lauari pedes, eosdemque in molli lecto reponi; & ad fluxum atq; remissum, affectionibusque plenum vitæ genus, iterum propensum illum intueri? Aut quis eum ludibrio non habeat, qui heri in cella conclusus erat, & multorum conuersationem vitabat; hodie autem cum inhonestis mulierculis viuentem, & in tabernis ebrietati studentem? Aut quis eum non reprehendat, qui die hesterno sua sponte, quæcunq; temporalia siue mundana abiecit, inopiam amplectens; hodierno autem assidentem in iudicijs? Et quæ iam damnarat, studiosè rursus ad se reuocantem, & suam mentem à cælestibus ad terrestria traducentem, iudicesq; mancipiorum instar, sequi gestientem; Et loco deprecationis atque meditationis eloquiorum Dei, cum causidicis sermocinantem. Et pro simplicitate atq; innocentia, versuriā morum atque sermonum adsumentem. Vtinam autem ex ijs quæ videmus, tribunalibus, mente comprehendamus etiam iudicium futurum, fugiamusque vitæ huius ærumnas, ac nostrum viuendi modum cum pietate commutemus. Tūc enim, tunc inquam, gaudium erit inter angelos, & lætitia bonis, propinquisque reconciliatio. (Luc. 15.) Luctus enim eorum qui iniquo animo tulerunt eius secessum, conuertetur in lætitiam, propter optimam iam vitæ filij rationem initam. Beati enim putantur ac prædicantur ab amicis, ijsque maximè qui casus eorum qui reuertuntur in vita, conspiciunt; & tamquam munera Domino Deo offerentes, beatificātur. Gloriatur genus de strenuis factis egregij athletæ, & alacres gestientesq; percontantur quoscunque obuios. Virtus autem abscondi nequit, audientque optimam super eo inualescentem famam; ac in his glorificabunt Dominum, seq; amicos ac consanguineos Creatoris esse adserent. Qui in dignitate sunt constituti, hunc ab auctoritate ac dignitate commendabunt. Milites eum à rebus militiæ gestis, demirabuntur. Eiusdem artificij homines, hunc in simili secum arte exercitatum laudabunt. Ita cunctis, benè beateq; agentes, virtus amabiles celebresq; efficit, in Domino. Ideo in gloria, cælestique regno coronabuntur.

S C H O L I A.

ISTIVS quoque Argumenti, elegans Chrysostomi reperitur Sermo; Ne scandalum cuiquam fratrum ponamus, &c. Et alius, de malis à nobis euertēdis, &c. De *quo, & in Epist. ad Theod. lapsum. Et in homil. Quòd regulares fœminæ viris nō cohabitēt. tom. 5. Et alius super illud Matth. 18 Væ mundo à scādalis, &c. apud eumdem Chrysostomum, tom. 2. In eamdem quoq; sententiam, plura in Moralibus reperies apud S. Basilium cap. 1 Regul. 33 Quòd neminem scandalizare oporteat. item cap. 2. 3. 4. 5. & Regula 34. 35. ibidem.*

S. Ephræm, tom. 1.

De non scandalizando proximo. etiam doctè & efficaciter agit S. Augustinus lib. de salutaribus documentis, cap. 11. tom. 4. in 2. quæst. vet. & noui testam. quæst. 85. Et serm. 33. tom. 4. De quo etiam S. Ambrosius, super primam ad Corinth. 8. tom. 5. super 2. ad Timoth. cap. 3. De dignitate sacerdotali, cap. 5. tom. 4. &c.

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM SYRI,

De vera atque perfecta Renunciatione. Et quo pacto Anima Deum inueniet; cuius etiam caussa, ad nos uenire dignatus est Dominus.

Ad vitam solitariam, quies animi requiritur.

Perturbationes animi quales?

VI vitam quietam excolit, & vita solitaria gaudet, optimum principium amplectitur. Verùm seipsum intueatur oportet, an sicut à perturbationibus exterioribus se abstraxit, ita & ab interioribus commotionibus, maximisque dæmonum procellis, sit immunis ac liber. Nam & in anima perturbationes sunt atq; commotiones improbissimarum cogitationum, magnæque malitiæ aduersarum potestatum, de quibus ait Apostolus: Non est nobis colluctatio aduersus sanguinem & carnē; sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritalia nequitiæ in cælestibus. Et rursus: Arma militiæ nostræ non carnalia sunt; sed potentia Deo ad destructionem munitionum, consilia destruentes, & omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei. Itaque vniuersum nostrum certamen in eo est positum, vt ab ijs quæ intra nos sunt perturbationibus, conquiescamus ac liberemur; & veris tumultibus renunciemus, cum vniuersa turba prauarum cogitationum, quæ ab aduersis illis potestatibus nobis ingeruntur. Cùm aliàs frustra fieret renunciatio, secessusque ad ea quæ videntur loca. Vera siquidem renunciatio hæc est: Interna animi pace atque quiete perfrui, eamque tueri. Quando igitur corā Deo in oratione persistis, caue ne pulchra tua vasa, in quibus Deo ministras, hoc est, cogitationes tuæ, ab hostibus tuis rapiantur. Et quo pacto precor, vel in quo, ministrabis Deo vniuersorum, captis, id est abreptis, & quasi in captiuitatē abductis cogitationibus? Non enim indiget Deus, vt os vel lingua oret. Cultus autem Deo placens hic est: vt cogitationes, & tota fortitudo ac vis animæ, cum mente tota in Deum absq; vlla distractione ferantur. Caue aurum tuum, ære vel plumbo misceas, hoc est, animam tuam improbis atq; immundis cogitationibus contamines. Quemadmodum enim virgo viro desponsata, si corrumpatur ab alijs, execrabilis efficitur marito: ita & anima sordidis cogitationibus distracta, & pactis atq; conditionibus obligata, abominabilis redditur cælesti sponso suo Christo. Quantum autem in se est, caueat indulgere atque consentire illarum dulcedini; vt sic Christus Dominus, eius in se amorem cernens, misereatur ipsius, veniensque disperdat inimicos corrumpentes eam, suadentesque inimicitiam aduersus sponsum suum: Et consilia eorum dissipet, qui illam à Christo auulsam corrumpere student. Cumque iam viderit Dominus animam colligentem se, & quantum in se est, semper quærentem & exspectantem Dominum suum, ac nocte diuque ad ipsum clamantem (quoniam sic mandauit, sine intermissione orandum esse) citò faciet vindictam illius, aduersus inimicos eius; & mundans eam ab omni macula atque ruga, sanctam & immaculatam ipse † sibi sponsam exhibebit. Quòd si in eo, hæc se ita habere credis, vt reuera se habent; attendendum tibi erit, num anima tua inuenerit lumen, quod ipsam deducat cum cibo & potu vero, hoc est ipso Christo, ad lucem inaccessibilem. Si verò non habes, nocte diuq; inquirito, vt accipias: Cœcus enim es. Quoniam sic promissum est nobis; sicque anima Deum verum repertura est. Quandocunque ergo solem vides,

Ephes. 6. — 2. Cor. 10. — Vera Renunciatio, quæ sit? — Mentis distractiones vitandę. — Cultus Deo placens. — Allusio perpulchra. — Collatio notāda — Improbis cogitationibus nequaquam consentiendum. — Verba consolatoria, animumque addentia. — Luc. 18. — Ephes. 5. — † al. ipsam sibi. — Iohan. 6. — Matth. 7. — Luc. 18.

vides, verum ſolem quærito, animamq́ue tuam inſpicito, num lumen verum inueneris. Nam quæ videntur, vmbra tantum ſunt eorum, quæ non videntur, verorumq́ue bonorum animæ. Quoniam ab his quæ foris apparent, alius eſt homo intus latens, & oculi, quos excæcar Sathanas, & aures, quas ſurdas reddit. Et venit Ieſus hoc ſaluare, & hominem ſanum facere. Venit enim filius hominis quærere, & ſaluare quod perierat. Ipſi gloria, in ſeculorum ſecula. AMEN.

Iohan. 1. Rom. 4. & 2. Cor. 4. Eph. 3. Marc. 7. 9. Matth. 18. Luc. 19.

SCHOLIA.

DE vera atque perfecta Renunciatione, plura ad inſtitutum etiam noſtri Auctoris huc facientia, inuenies apud Baſilium magnum, tom. 2. in Regulis fuſius diſputat. Reſponſ. ad Interrogationem 8. De nuncio rebus huius vitæ remittendo: vbi Renunciationis formulæ proponuntur & explicantur. ac quis Renunciationem perfectam peragat, quæq; illa ſit, & in quibus conſiſtat, luculenter oſtenditur. Reſponſio ſanè digna, quæ in hanc materiam citetur, & cum hiſce S. Ephræm. conferatur. De qua etiam lege Iohan. Caſſianū lib. 4. de inſtitut. Renuntiant. præſertim cap. 34. 36. 38. 39. 43. Et Collat. 3. de tribus abrenuntiat. potiſſimùm cap. 6. & 7. vbi quomodo ſingularum Abrenuntiationum ſit apprehendenda perfectio, copioſè oſtenditur. Extant & Beati Eſaiæ Abbatis in eandem materiam Orationes aliquot elegātes ac piæ, nimirum octaua in ordine reliquarum, quæ incipit: Si mundo renuntiaſti, &c. ac 15. & 17. quæ de mundi renunciatione plenè tractant. Quæ ſi non ſuffecerint, vide quoque S. Dorothei Sermonem, de Obedientia & ſubmiſſione propriæ voluntatis, vbi multa in hanc materiam lectu digna adducuntur. De qua, & pluribus in locis ſparſim apud S. Ephræm, alibi.

Quando igitur coram Deo in Oratione perſiſtis, caue, &c.] *De reuerentia Orationis; & de euagatione mentis, ac quomodo non ſit impoſſibile, mentem ne euagetur, reprimere, legatur S. Baſilius magn. lib. de Inſtitut. monach. cap. 57. Chryſoſtomus ſermonib. de orando Deum, ſiue de Oratione, tom. 5. alijsq; in locis de oratione à me ſuprà citatis. Iohan. Caſſianus diuerſis capitibus, Collat. 9. & Nilus Abb. plurib. capitib. de Orat. Ipſeq; auctor noſter Ephræm in Serm. atq; tract. de Oratione, antea adduct. Nec non in ſua ad monachos Catecheſi, quæ incipit: Venite dilecti mei, &c. locus huc faciens, eſt ſub finem Catecheſ. Quomodo porrò ſine intermiſſione orādum ſit, & quocumque tempore pijs ad Deum precibus (quod hic vult Ephræm) recurrendum, pulcherrimus reperitur locus in Sermone aſcetico ad pietatem exercente, B. Maximi monachi & confeſſoris, quaſi in medio; vbi Frater interrogat Senem, quanam ratione mens ſine intermiſſione orare poſſit? vbi hoc optimè deducitur, & explicatur.*

EIVSDEM SANCTI PATRIS EPRAEM.

Quomodo Anima † quando tentatur ab hoſte, debeat cum lacrymis, interpellare Deum.

† al. Sermo, Quomodo Anima cum lacrymis debeat orare Deum, quando tentatur à Diabolo.

ANIMA anguſtijs tentationum preſſa, ad te recurrit Sancte Domine, & cum lacrymis, tuum implorat auxilium, aduerſus corruptorem inimicum; & cum omni humilitate ſupplex te inuocat, contra affligentem ſe aduerſarium. Quoniam igitur audacter ad te accedit, celeriter exaudi eam; & quia ſummo deſiderij affectu ad te cōfugit, illam ſedulò viſita & protege. Si enim afflictam deſpexeris, perit. Si in anguſtijs conſtitutam audire diſtuleris, iam deficit. Si verò miſerationibus tuis viſitaueris illam, inuenitur. Si reſpexeris illam, ſaluatur. Si exaudieris illam, corroboratur. Aemulare pro illa, quoniam tibi deſponſata eſt. Hoc etenim Paulus Apoſtolus, qui illam deſpondit tibi, affirmat, dū ait, te immortalem Zelatorem eſſe. Ne ergo deſpexeris illam, ne quando † arbitretur inimicus, te illi libellum repudij dediſſe, atq; abs te dimiſiſſe. Erudi me domine, propter miſerationes tuas, & ne tradas me obſecro in manus corruptoris. Ecce enim intellexi cogitationes meas de longè, nec in me quidquam boni

2. Cor. 11.

† al. ne quando dicat aduerſarius, &c.

comperio, quod in conspectu tuo memorari possit, nisi hoc solum, quòd praeter te, alium ignorem. Immensa † latitudo atque profunditas, est gratia curationum tuarum; qui omnibus ad te venientibus sanitatem largiris. Sanantur saepius, miserationibus tuis mea vulnera, quae eadem rursus propriae negligentiae vitio, putrescunt. Nunc obliuiscor medici, dum sanus sum; qui idem & mei obliuiscitur, in aegritudine mea. Quòd enim malè te habeant peccata mea, quodque misericordiam consecutus, te iterum ad iracundiam prouocem, scio; & quòd ex immensa pietatis tuae clementia me toleres, nō ignoro, instar indulgentissimae matris; quae licet irritetur à suo infantulo, non tamen ob id despicere illum potest; vincitur enim visceribus pietatis. Si ergo sic illa; quanto magis indulgentia tua? Ecce Domine, & volucrum viscera super pullos suos funduntur, illosque certis horis visitant, & escam eis deferunt, elaborantque vt nutriant illos, proprijs enim superantur visceribus. Quòd si animalia rationis expertia, adeò indulgentia sunt; quanto amplius infinitis partibus, gratia tua visceribus pietatis victa, omnium ad se accedentium, & verè eam requirentium miserebitur? Ecce rursus fons aquis abundans, indeficienter scaturiens, affatimque cunctos ad se venientes potans, laudem ab hominibus promeretur. Nec tam in fontem laus ea redundat, quòd gratis potum cunctis exhibeat, quam in te potius, qui eius affluentiae merito, laudaris. Clarum enim est, quòd per beneficium gratiae tuae, potum ille vbertim praebeat. Ecce immensum miserationum tuarum pelagus, fons iste designat, vt qui caelestes corporeasque virtutes liberalissimè nutris, omnemque spiritum prouidè disponis. Et cùm laudibus humanis non† indigeas, neque glorificatione vllius rei creatae, gloriosus enim es in substantia maiestatis tuae, & magnificentia gloriae tuae; Caritas tua nostrae salutis cupidissima, se ipsa ad nos inclinat, vt dum ea à nobis glorificatur, in ipsa quoque nos magnificemur, laudeque ac gloria per illam potiamur: Certus sum enim, quòd haec caritas gratiae tuae, praestoletur atque suscipiat omnem ad se accedentem. Cumque omnia praenoscas Domine, accedentis ad te cor intueris, siquidem exuit mundum: priusquam enim pertingat ad ianuam, tu ei aperis. antequam tibi procidat, manum ei praebes. antequam lacrymas profundat, tuas super illum miserationes effundis. antequam sua tibi debita confiteatur, indulges atque remittis. Non improperas illi, dicens: quo pacto transegisti tempus tuum? quomodo aetatem consumpsisti? Non perquiris quantitatem libelli, in quo descripta sunt peccata eius. Non reuocas in memoriā, quantum te per suam exacerbauerit negligentiam. Non exprobras, quantum tua spreuerit ipse beneficia: at humilitatem potius atque clamorem, & bonum affectum cordis eius prospiciens, clamas: Citò proferte stolam primam, & induite illum, & mactate vitulum saginatum. Ad requiem atque laetitiam eius conueniant angeli, congaudeantque super inuentione filij perditi, ac conuersione antea errabundi haeredis. Et velut negotiatorem aliquem cum multis opibus ad propria remeantem; ita peccatorem ex tota anima ad te confugientem, suscipit gratia tua. Cupit certè videre lacrymas, sititque paenitentiam intueri, gratulans ijs qui seriò paenitentiae studio se dedunt. In me igitur Domine, immensa pietatis tuae viscera ostende; & remitte mihi, vt ab impij corruptoris liberer nexibus, quippe qui vbi me vulnerauerit, illico & stans cominus, irridet me. Et sicut in mari turbato, discipuli ad te confugerunt, teque excitarunt, & per benedictā vocem oris tui, procella venti cessauit, & tempestas maris facta est tranquilla: ita quoq; exaudi lacrymas meas, quoniā die noctuq; suscitant te. Annos duodecim medici laborantes, nō potuerunt curare fluxum sanguinis, molestiam potius quàm sanitatem aegrotanti praebentes. At quod non potuerunt illi, tu praestitisti; & quae illi confundebant, tu sanasti; remediaque absque vllo labore largitus es. Cùm enim mulier illa fidei plena, se putaret latere; clam ad vestimenti tui fimbriam tangendam, accessit. Non quidem sanctum tuum corpus

[Margin notes:]
† al. Immensum pelagus est, largissima curationum tuarū gratia.
Pulcherrima à minori ad maius, Cōparatio.
Alia Comparatio à minori.
† al. indigeas, vt referatur ad fontem, vel gratiā.
Luc 15.
Matth. 8.
Matth. 9. Marc. 5. & Luc. 8.

pus attigit; sed sola vestis tuæ ora, curationem illi præbuit, & liberationem à dedecore multorum medicorum. Libera † obsecro, & afflictam animam meam, ab improperijs tribulantis me inimici, pijssime medice. Ostende in membris meis, infinitam sapientiam tuam; & vulnera animæ meæ sana, & incontaminata custodi, eisque virtutum decorem iugiter insere. Prædicetur in me diuina gratia tua; quoniam ipsa me liberauit, ò agne immaculate, qui pro salute totius mundi occisus es, cælumque ac terram pacificasti. Ne me quæso ad te importunè accedentem, abieceris; neque exprobrans mihi dixeris, in die illa terribili atque tremenda, quid mea caussa passus sis. quando nobis peccatoribus dices: Nostis quid pro vobis sim perpessus: Cùm enim inuisibilis essem, vobis me videndum exhibui; cùm immortalis essem, propter vos morte condemnatus sum. Cùm nullum in me peccatum cadere posset, propter vos accusatus & iudicatus sum. Cùm omni crimine essem vacuus, propter vos alapis cæsus sum: ita cùm crucifigerer, non irascebar; cùm irriderer, nō maledixi. Ego Dominus vester, in quem omnino nullū cadere poterat peccatū vel crimen, propter peccata vestra ac scelera, ista omnia sustinui: vos autē qui rei estis, quid pro me perpessi estis? Et propterea, ad hæc nullus vestrū excusationē habet. Sed memineris Domine, ista te omnia sustinuisse nostra caussa, propter infinitā pietatem tuam, bonitatemq; ac iustitiā, & non propter vlla nostra opera bona. Vt enim tunc pro nobis traditus es, bonus, sanctus, & omnis peccati exors, & nunc idem es Domine. Neque enim mutabilis est, summa pietas diuinitatis ac clementię tuæ, quam habes secundum naturam. At nos, & tunc impij atque improbi, & nunc peccatores & infirmi sumus. Munus ergo, quod nobis per immensam pietatem tuam donasti; à nobis quæsumus, ne abstuleris. Nam si tunc quidem propter nostram iusticiam liberasses nos, nunc verò quia peccauimus, iccirco irasceteris, & gratiam tuam à nobis auferres; meritò diceremus, tunc nostra iusticia liberasti nos; modò autem, quia peccauimus, recessisti à nobis. Verùm, vt iam dixi, & tunc impij fuimus, & modò peccatores sumus. Donum ergo istud, quod nobis, benignitate illa tua largitus es, in finem vsque firmetur in nobis. Equidem Domine, cum afflictione & attritione animi mei, iam etiam atq; etiam clamo ad te; atque aduersus hostem meum, te interpellare cogor. Respice Domine, & esto mihi refugium, illiusque prædones, qui singulis horis perterrefaciunt me, tua increpatione coerce; distrahunt enim me, atq; ad res inanes attollunt, & nō compungor. Impediunt me, neq; vt te implorem, sinunt. Norunt enim, si cū gemitu ac lacrymis ad te clamauero, se non posse subsistere. Hei quid agerem miser; cui, cū adeò graui aduersario, ad luctam prodeundum est. Sed me felicem, qui tuæ protectionis dextera conseruor atque defendor, à quo in certaminibus præmia parantur vincentibus. Basiliscus quidem bestia vtrimque nocens est, aspectu scilicet, & acerbitate morsus. Sed iste Draco ex parte vtraque, illo nequior est, & perniciosior, in lucta & impudentia. At virtus tua sancta, Domine, quæ deuorauit virgas, in dracones mutatas, increpet & draconem istum, qui impudenter admodum mihi insidiatur, cum summa improbitate pugnæ, qua tamen ingentē thesaurum operatur sustinentibus atque vincentibus: & vexatio quam eius afferunt comminationes, latentem continet felicitatem. Nam istius quidem seculi gaudium, tristitia atque dolore plenum est. Quæ autem secundum Deum tristitia est ac gemitus, gaudium ineffabile, vitamque æternam conciliat. Semper infirmus fui, indesinenterque infirmor Domine; sed indeficiens tua gratia assiduè visitat, & sanat me. Horis quoque singulis neglexi ac negligo mercedē curationum eius; cùm omnem pretij æstimationem excedant remedia gratiæ tuæ, quæ tu gratis donas. Et quoniam lacrymis ipsa largiris, da & mihi obsecro, per meas lacrymas, curationem animæ meæ: Perspicuum namque est omnibus, seculum hoc præsens, caueæ vbi cum bestijs certatur, esse persimile; vbi validus ille Draco cum omnibus decertans, ab aliquibus quidem superatur & conculcatur, plerosque

† al. libera & me obsecro, à confusione & improperio affligentis me inimici, &c.

Matth. 26. & 27. 1. Pet. 2.

Tit. 3. 2. Tim. 1. &c.

Basilisci cū Dracone Cōparatio.

Exod. 7.

2. Cor. 7.

rosque autem vincit, & pessundat ipse; à quibusdam deijcitur & irridetur, nonnullos deijcit & subsannat ipse. Atque alij quidem ex colluctatione cum illo superantur, alij verò coronantur. Hi quidem per acerbitatem eius, æternæ vitæ dulcedinem consequuntur; alij autem dulcedine atque blanditijs ipsius emolliti ac deliniti, amaritudinem æternorum suppliciorum incurrunt. Alij summa rerum omnium paupertate, ipsum facilè prosternunt, & vincunt. Alios verò terrenarum rerum cupiditate deuinctos, ipse prosternit ac superat. His, dum ex animo Deum concupiscunt, leuis ac nulla est illius pugna; At mundo affixis, eadem
Matth. 19. grauis est & intollerabilis. Beati illi, qui Deum ex toto corde diligunt, & per
Matth. 3. dilectionem eius contemnunt vniuersa. Beati item, qui die noctuque peccata
Luc. 18. sua lacrymis abluunt, vt à ventura ira liberentur. Beati, qui sponte sua, se hic humiliant; quoniam illic exaltabuntur in patria cælesti. Beati qui hic continentes fuerint, quoniam ibi delitiæ paradisi eos manent. Beati qui hic sua cor-
Matth. 25. pora, sponte in vigilijs & exercitationibus virtutis afflixerint; quoniam illic paradisi exultatio ijs parata est. Beati, qui sponte facti sunt, templa Spiritus
1. Cor. 3. sancti; quoniam illi ad dexteram statuentur. Beati qui caritatem Dei, corde & animo possederint; quoniam ipsi amici Christi vocabuntur. Beati, qui seipsos mundo, & concupiscentijs eius crucifixerunt; quoniam die ac nocte me-
Gal. 5. ditatio eorum in Deum defixa est. Beati qui verè lumbos suos præcinxerint, lam-
Psal. 1. padesque suas præparauerint, exspectantes Dominum suum, quando reuertetur
Luc. 12. à nuptijs. Beatus, qui mentis oculis speculari potuerit futura cælestis gaudij bo-
Matth. 25. na, & contrà, suppliciorum æternorum gehennæ mala; omniq; studio ad illa consequenda, & hęc euitãda contenderit. Beatus, cui ob oculos assiduè extrema illa hora horroris atq; formidinis plena versatur, studetq; placere Deo dum tempus
Gal. 6. adhuc suppetit. Beatus, qui tamquã omnis perturbationis, & immoderatæ affectionis expers, vitam angelicam in hoc mundo duxerit; vt cum angelis in die illa, æterno cælestis vitæ gaudio perfrui possit. Conemur ergo fratres, superna solum contemplari, superna sapere, superna cogitare, de supernis differere, superna animo voluere, superna meditari; superna sentire & intelligere, superna loqui, superna perficere, superna pertractare: in omnibus & per omnia conuersationem nostram in supernis habere, supernisque adsuescere. Caueamusque ad inferiora obtutus conuertere, vbi voluptates blandæ ac noxiæ, concupiscentiæque inanis atque mortiferi seculi huius prauæ, dominantur. At præclarum est, oculis cordis semper videre atque prospicere, ne quid noxij vmquam in pupillam oculi incidat; mentisque aciem cogitatio aliqua improba, aut quid aliud indignum ac Domino Deo displicens, perturbet, obtenebretque. Sed audi quæso, qui legis, de me ipso autem loquor; & quid perpetuò cogitandum sit nobis, accipe: Habemus angelos quos iugiter cogitemus, habemus Archangelos, habemus Potestates atque virtutes, habemus dominationum gloriam, habemus Cherubim, & Seraphim, habemus nos ipsos. Habemus Deum ac Dominum vniuersorum, bonumq; ac sanctum nomen eius. Habemus prophetas, habemus Apostolos, habemus sancta Christi Euangelia, diuinosque sermones eius. habemus martyres, habemus Sanctos omnes. habemus confessores, habemus sanctos Patres nostros & Patriarchas. habemus Pastores, habemus sacerdotes, habemus denique cælos, & omnia quæ in eis sunt. Hæc meditare semper, in istis mentem ac cognitionem tuam omnem iugiter defige. Erisq; filius Domini ac Dei altissimi, gratia Domini ac Saluatoris nostri Iesu Christi. Cui sit gloria & imperium, nunc & semper, & in secula seculorum.

AMEN.

SCHOL. ET

SCHOLIA ET VARIAE LECTIONES.

Animæ angustijs tentationum pressa, quomodo ad Deum recurrere debeat, valde eleganter ac piè hic demonstrat S. Ephræm. De quo, etiā videre licebit S. Basilium magnum, non in vno loco, ac præsertim in Moralibus, vbi de Tentationibus homini superuenientibus agit, & quomodo se in ijs gerere oporteat, Regula 62. cap. 2. 3. 4. & Regula 63. cap. 1. &c. Nec non Gregor. Nazianzen. in oratione 17. in ordine, ad Ciues Nazianzenos graui timore perculsos, vbi inter alia docet ægram atque afflictam animam Deo propinquam esse. &c. Eamdemq; sententiam in priore ad Cæsarium fratrem epistola recenset, eamque ibi Petro Apostolo attribuit, in hæc verba scribens: Anima namq; afflicta, Deo vicina est, inquit Apostolus Petrus, vbi hac de re præclarissimè disserit, &c. Sed eam in neutra Epistolarū Petri, reperire potui. Annotat autem ibi Elias Cret. hunc locum ex eo libello sumptum esse, qui Doctrina Petri inscribitur, &c. Huc quoq; faciunt, quæ idē Nazianzenus longo Carmine, de animæ suæ calamitatibus conscripsit tom. 1. Et Chrysostom. hom. in Psal. 9. super illa verba: Patientia pauperum non peribit in æternum, &c. ac in illud Psal. 93. Quis consurget mihi aduersus malignantes, &c. & homil. 42. 61. 63. 64. 65. 67. ad pop. Antioch. Item in orat. de Animæ, eiusq; humilitate, sub finem Tom. 5. & Doroth. Serm. 13. de tentationibus constanter perferendis.

Annos duodecim medici laborantes, &c.] *Vbi in alio manuscripto cod. græc. pro ἔτη δώδεκα, reperi ἔτη δέκα καὶ ὀκτώ, annos decem & octo. Verùm altera lectio, de numero duodenario, magis placet, cùm & ille numerus ex communi ferè sententia Patrum, pertineat ad Hæmorroissam; sicque passim legatur iste locus scripturæ, Matth. 9. Marc. 5. & Luc. 8.*

Neque exprobans mihi dixeris, &c.] *Al. Neque improperans mihi obieceris, quid pro me sis passus: In die enim illa terribili ac metuenda, nobis dices peccatoribus: Nostis, &c.*

EIVSDEM SANCTI PATRIS EPHRAEM, DE TIMORE ANIMI.

EGO Ephræm peccator, ignauus ac piger in certamine spirituali, in quo assiduè ob negligentiam meam animique torporem vincor, vobis strenui pugiles, Deique amantissimi fratres, ingentem animi mei timorem atque tremorem, qui quodam die me miserum atque distractum, tardumque ac desidem inuasit, recensere volo. *Admirabilis S. Ephræm humilitas, atque modestia.*

Solus sedebam in loco quodam quieto atque sublimi, & inanes huius vitæ curas, tumultus, ac perturbationes mente reuoluebam. Et illacrymans dicebam: quomodo vita hæc nostra velut vmbra fugit, & instar velocissimi cursoris pertransit, & tamquam flos matutinus marcescit? Rursusque cum dolore ac gemitu; quomodo inquam, seculum hoc prætereat, dum interim ignauia, rebusq; ac cogitationibus inutilibus distrahimur, nescimus. Hæc dum mecum expendo, repentè oculos in cælum sustuli, & pænè à sensibus alienatus, magno cum timore perculsus, oculis cordis Dominū meum summa in gloria sedentem prospexi, & sic animā meam compellantem audiui: Quamobrem ò anima, cælestem tuum thalamum lumine gloriæ plenum contemnis? Curò anima, sponsa mea, me immaculatū & immortalem sponsum tuum odisti? Curò anima, spernis illa bona, quæ ego in lumine vitæ præparaui tibi? Cur ò anima, te a me, per res & cogitationes indecentes, atque inutiles alienasti? Cur, omni cum studio ac gaudio aduētum meum non præstolaris? Cur ò anima, manibus tuis lampadem ardentem non tenes, exspectans dum vocem illam audias: Ecce sponsus venit, exite obuiam ei cum lætitia? Cur non festinas tibi vestem decoram dignamq; ad nuptias parare? Cur, cum gaudio sanctū illum cæleste thalamum non ingrederis? Cur ò anima, me qui bonus sum, & te à morte in vitam asserui, odisti? Ego anima, tui caussa mortem oppetij, vt te sponsam mihi conciliarem. Ego anima, regnū tibi hæreditarium quod omnibus bonis abundat, acquisiui. Ego anima, homo propter te factus sum, vt vitam tuā à corruptione liberarem. Ego anima,

Narratio de se ipso. *Iob 8. 14. Psal. 101. 143.* *Colloquiū Dei, cum Anima S. Ephræm.* *Matth. 25.*

ma, salutem tuam cunctis operibus meis semper prætuli. Ego anima, cælestem tibi thalamum præparaui, angelisque mandaui, vt in eo coram te ministrarent; vt cum gaudio illuc ingrediaris. Tu verò ò anima, me cælestem tuum sponsum, & ineffabilia quæ tibi paraui bona, spreuisti. Sed quem quæso præferre mihi potuisti; qui res omnes creatas mea indulgentia conseruo? Quis pater vitam donat vt ego; quē tu anima reliquisti, & inimicū odioq; dignissimū cōcupiuisti? His ego fratres carissimi, in illa hora corā Domino constitutus, vehementer cōtremui & expaui; præsertim dū formidabilia illa Domini verba, maximamq; animi mei cōfusionē atq; turbationē animaduerterem. Vnde defecit præ timore atq; confusione anima mea, cogitabamq; vbi me absconderē; quòd tantam ignominiā ferre nequirem, dicebamq; apud me: Venite montes, & me peccatorem ac impium operite. Et demisso capite confusus, alta voce meipsum deflere lamentabiliter cœpi, dicens: Cur ego inquiens, ex vtero matris prodij, vt Dominū meum sanctum, & bonum, atque misericordem exacerbarem? Cur conceptionem in vtero matris, & corporis incrementum, donaque cælestia, ac sancta gratiæ tuæ remedia, quæ dedisti Domine, contempsi? Flens tamen procidi, & cum planctu ac dolore cordis mei illacrymans rogaui & exclamaui: Exaudi Domine fletum meum, & suscipe verba deprecationis meæ, quæ ego peccator timore perterritus, coram te loquor clementissime, mitissime, & misericordissime Domine. Ne feceris mihi obsecro, secundum cuncta opera mea; neque memineris iniquitatum mearum, quibus ego gratiam tuam benignissime Domine irritaui. Tantum mihi peccatori, hominum amator optime, temporis concede, vt pœnitentiæ spatium habeam. Gratia tua, quæ delicta iuuentutis meæ tulit, & senectutis nunc errata perferat. Noui ego iusiurandum tuum clementissime Domine, quod per temetipsum iurasti, dicens: Viuo ego, dicit Dominus, quia nolo mortem peccatoris & impij; sed magis vt conuertatur ab omnibus iniquitatibus suis, & viuat. Iurasti hominum amator optime, pro tuis miserationibus, te mortem peccatoris nolle; sed potius vt conuerteretur & viueret. Miserere igitur mei peccatoris, qui adiuro te per misericordiæ tuæ viscera, vt mihi propitius sis, atque ignoscas. Miserere mei Domine, & ne adiurationis meæ, te libertas offendat. Tu qui corda scrutaris & renes hominum, nostrasque cogitationes perspicis; nosti me acerbissimo animi dolore coactum, ista ausum in conspectu tuo eloqui. Respice ò Christe Saluator, fontes lacrymarum mearum, contritionesque ac gemitus indignæ meæ animæ. Veniat præceptorum tuorum iussio, & me protegat, antequā formidabili iussu tuo, imparatus atque confusus deprehendar. Concedat mihi gratia tua, exiguum tempus veræ pœnitentię. Nequit clemētissime Domine, gratia tua peccatorem despicere lacrymantem. Ignoscit omni animæ, quæ supplex ad te recurrit; & peccatorum quæ patrauit, veniam implorat. Exaudiuit sanctus, & benignus Dominus vocem meam, & ploratum lacrymarum mearum, & misertus est mei. Et nūc me respice, vt loganimis & misericors Dominus; vt ego quoque fructum pœnitentiæ referam. Quamobrem supplico Domine, vt veræ pœnitentiæ spatium mihi largiaris. Suggerit mihi quotidie viam salutis, & numquam non me ad vitam trahit Saluator meus, vt saluus fiam. Quoties in mētem mihi venit illius diei ac horæ, in qua me repente timor hic inuasit, totus horreo, lacrymor, ac ingemisco. Iterum mox omnium simul obliuiscor, & precum, & lacrymarum, & timoris, & spatij pœnitentiæ mihi largitate diuinæ gratiæ, concessi. Sed vnde mihi ista duritia, & negligentia? vnde tanta obliuio? vnde ita subitò fio impudens, & timoris expers, elatus, & iracundus? adeò vt planè nec timor Dei, nec iudicium futurum mihi versetur ob oculos? Numquid iniustus est Deus? Numquid dissimulat, aut non intuetur opera mea? absit. Omnes vos rogo obtestorque, amici Dei, & fratres mei carissimi; vt pro me homine peccatore & minimo, apud Deum misericordem, & benignissimum, intercedere velitis. Quæ mihi acciderunt, vel ideo patefeci vobis, vt per vos miseri-

Marginal notes: Animi sui timorem explicat. — Deflet seipsum amarè, & diuinam misericordiam implorat. — Ezech. 18. — Ibidem. — Psal. 7. & Hier. 11. 17. 20.

sericordiam à Deo obtineam. Neque dubito, quin si volueritis, mihi peccatori, vestris apud Deum orationibus & supplicationibus, succurrere possitis. Noui multorum deprecationes apud Deum, etiam Apostolos è carcere & vinculis, & morte liberare valuisse. Quanto magis vos me peccatorem & impium à morte liberabitis? Succurrite ergo qui timetis Dominum, preces vestras pro me peccatore fundite; vt Diuina gratia in anima mea resplendeat, mentemque tenebris circumfusam illuminet, promptusque ac dignus efficiar precibus vestris mediantibus, qui pœnitentiam agam, & veniam merear. Et adueniente diuina gratia, dulcescat omnis amaritudo mea. Gratiæ enim præsentia, simul cum cordis compunctione, animi dulcedinem & tranquillitatem affert. Exhilarant vndæ diuinæ gratiæ, iubarque Sancti spiritus, nostra pectora; faciuntque vt anima repentè omnium rerum terrenarum, cupiditatumque carnalium ac noxiarum obliuiscatur. Fouent igitur vndæ diuinæ gratiæ intellectum simul & animam. Similisque est gratia Dei in anima nostra, horto regio pulchris arboribus, & fructibus bonis pleno, qui tum sapore, tum odore, tum iucunditate & pulchritudine sua, mirificam cunctis sensibus delectationem ac recreationem afferunt. Ita & diuinæ gratiæ fructus ac medicamenta nobis splendorem, dulcedinem, lætitiamque præbent. O beata illa anima, quæ operibus diuinæ gratiæ resplendet; illustratur enim eius splendore, afficitur dulcedine, contemplationisque ac suauissimi illius odoris gaudio perfunditur. Iterum dico: O beata illa anima, quæ cunctis diuinæ gratiæ muneribus ornata est. Nihil anima illa intuetur in terra, sed tota defixa hæret in Deo. Cùm neque sponsi suauitas & gratia, illam aliorsum se vertere permittat. Ecce rursus ad fores Domini mei procido, supplicans, obsecrans, atque adorans, & continuè dicens: Ignosce mihi scelera atque delicta mea, clementissime Domine. Expedit enim supplici seruo, posteaquam peccauit, non effugere manus Domini sui; sed omni potius cum submissione & humilitate cordis, ab eo veniam exspectare. Nam sic etiam homines, delinquentibus seruis suis offensas ignoscere consueuerunt. Quòd si homines mortales, & improbi, errata conseruis ignoscunt; quanto magis Dominus noster sanctus, & bonus, vniuersorum conditor, omniumque creator Deus, cuius misericordia, & mansuetudo, ac pietas, atque clementia est infinita, iniquitates atque delicta cunctis peccatoribus remittet, qui supplices ad eum assiduè confugiunt? Thesaurus siquidem misericordiæ eius, saltem modicam animi nostri resipiscentis atque dolentis de peccatis, requirit promptitudinem; & mox suas profundit diuitias, in requirentes illum cum contritione: Nam similis videtur thesaurus ille fonti vberrimo, qui aquam haurientibus abundè præbet. Vnde facilè est cuiuis explicare, quo pacto fons ille, diuinæ misericordiæ fonti comparetur. Quemadmodum enim fons neminem ab aqua sua arcet; ita gratiæ thesaurus, nullum prohibet hominẽ, cur minus particeps illius reddatur. Modò igitur voluntas accipiendæ gratiæ adfuerit, illico totus thesaurus gratiæ patebit. Haurite ex hoc fonte, Carissimi, cælestium donorum riuos atq; fluenta, dum licet. Tempus enim veniet & hora, quando ex eo bibere, ac sitim exstingue re, planè nemini licebit. Quæso obtestorque vos, hæredes Dei, & Christi fratres, vt mei memineritis, assidueque pro me Deum ac Saluatorem exoraueritis; vt per Christum, ab hoste maligno, qui me singulis horis oppugnat, liberer. Sanctissimæ Trinitati sit gloria, in secula seculorum. AMEN.

Act. 12.

Diuinæ gratiæ efficacia, atque præstantia.

Gratia Dei in anima nostra, horto Regio quomodo similis.

Laudatur anima, diuinæ gratiæ muneribus decorata.

Ephræm supplex ad Dominum recurrit, & pro delictorum venia instat.

Argumentum à minori ad maius, valde efficax.

Thesaurus diuinæ misericordiæ, vberrimo fonti similis.

Ex fonte diuinæ gratiæ, hauriendum atque bibendum.

SCHOLIA.

Animi sui timorem Auctor explicat, quæque ipsi quodam die ac loco, extra se rapto euenerant, dum seculi huius vanitatem, rerumq; humanarũ fugacitatem atq; incertitudinem altiori mente reuoluit, cælestiaque profundius contẽplatur, hic enarrat. Et inter alia, Deum sibi in summa gloria apparuisse piè fingit, suamque animam multis verbis consolatorijs allocutum fuisse; cuiusmodi sunt, quæ hic ab eo adducuntur

cuntur plurima, magnam pietatem, ardentemque spiritum redolentia: & talia quidem quæ legentibus vel audientibus etiam animum quantumuis obduratum emollire, lacrymasque ex oculorum palpebris excutere possint. Tota enim oratio affectibus uehementibus, uerbisque ac sententijs ad mouendos animos plurimum facientibus, referta est, ac ad Compunctionem fidelis animæ, cumprimis valde accommodata. Et siue hortatoria ac consolatoria illa Dei verba ad Animam; siue etiam suspiria ac lacrymas, conuersionemque piæ ad Deum Animæ, consideres; pulcherrimum tibi vitæ in melius commutandæ speculum hinc propositum habebis. Scripta autem sunt ista ab Ephræm iam sene, quod ipse in corpore orationis satis insinuat, vbi ait: Gratia tua quæ delicta iuuentutis meæ tulis, & senectutis nunc errata perferat, &c. adducitque ibi non pauca eaque pulcherrima, in laudem Diuinæ gratiæ, qua fidelem animam vult esse munitam atque decoratam, De qua, ex professo in sequent. postea.

Noui ego iusiurandum tuum, quod per te ipsum iurasti clementissime Domine, dicens: Viuo ego dicit Dominus, &c.] *Verba illa iurisiurandi, ad quæ alludit Ephræm, sunt Ezechiel. 18. & 33. vbi tamen aliter atq; aliter legitur: Nam in extrema parte cap. 18. est:* Nolo mortē morientis dicit Dominus Deus; reuertimini & viuite,] *atque ita in lat. vulg. vbi tamen illud vltimum:* Reuertimini & viuite,] *deest in edit. græc. 70. Interp. In aliquibus porrò Codic. ibi reperitur: Nolo mortem peccatoris dicit Dominus Adonai, sed vt conuertatur à via sua, & viuat anima eius, dicit Dominus Adonai. atque sic ferè Theodoritus. Auctor verò noster Ephræm potius hic ad verba Ezechiel. 33. cap. respexisse videtur, vbi est: Viuo ego dicit Dominus Deus: nolo mortem impij, sed vt conuertatur impius à via sua, & viuat. &c.*

EIVSDEM SANCTI PATRIS EPHRAEM.

Reprehensio sui ipsius atque Confessio.

Prou. 18.
Iaco. 5.
† al. vt saluemini, & sic lat. vulg.

Ratres, compatimini mihi, qui commiserationis habetis viscera; non enim otiosè diuina dixi scriptura: Frater qui adiuuatur à fratre, quasi alta atque munita ciuitas. Nam fundati regni instar, fortis est ac potens. Alibiq; rursus: Confitemini alterutrum peccata vestra; & orate pro inuicem, vt † sanemini. Accipite ergo cohortationem, electi Dei, ab eo qui decreuit atque promisit quidem placere Deo, & mentitus est factori suo; vt supplicationibus vestris liberer à peccatis, quæ me complectuntur ac detinent; sanitatique restitutus, exsurgam è lecto tabifici peccati: Quoniam ab infantia factus sum vas inutile atq; abiectum. Et nunc de iudicio audiens, nihili facio, tamquam offensis ac culpis omnibus superior; aliosque mea admonitione ab inutilibus deterrens, hæc ipsa duplo plura à me peraguntur. Hei mihi, in quali damnationis statu reperior. Hei mihi, in quo dedecore iaceo. Hei mihi, quòd in me non est, id quod latet, vt id quod apparet; vnde nisi velociter commiserationes in me diuinæ refulserint, nulla mihi ex operibus spes salutis ostenditur. Dum enim de pudicitia dissero, de lasciuia cogito. Dum de puritate cordis, verba facio; turpium affectionum meditatio in me dies noctesque dominatur. Quam igitur excusationem habebo? Hei mihi, quæ qualisq; mihi discussio imminet? Reuerà specie tantum pietatis amictus sum, & non potentia atque virtute. Quo igitur ore, quave audacia accedam ad Dominum Deum meum; qui abscondita nouit cordis mei? Tantis malis obnoxius cùm sim, pertimesco in oratione constitutus; ne ignis de cælo descendat, ac deuoret me. Si enim eos qui offerebant coram Domino ignem alienum in deserto, egressus ignis à Domino, consumpsit; quid ego exspectabo, tanto delictorum pondere indutus atque circumdatus? Quid ergo; desperabo ne propriam salutem? Absit. Ea quippe aduersarij est solicitudo ac studium, vt cùm aliquem ad desperationem deduxerit, mox eum deijciat substernatque, Ego verò non despero de meipso, sed Dei confido miserationibus, vestrisque pro me deprecationibus. Ne ergo desistatis ab oratione, apud hominum amatorem Deum; vt à seruitute ignominiosarum passionum liberetur cor meum. Inflammatum est cor meum, immutata est pia cogitatio mea, obscurata

Seipsum reprehendere ac despligere incipit, & errata confiteri.

Leuit. 10.

Allusio ad verba, Psal. 72.

mens mea: velut canis ad proprium reuertor vomitũ, & non est pœnitentia mea pura, non sunt mihi in oratione lacrymæ. Dumq; suspiro, sicco † faciẽ meã verecundiæ rubore suffusam, pulso pectus meũ domiciliũ passionum. Gloria tibi, qui sustines. Gloria tibi longanimis. Gloria tibi clemẽtissime. Gloria tibi benignissime. Gloria tibi optime. Gloria tibi, qui solus es sapiẽs. Gloria tibi, qui animarũ ac corporum benefactor es. Gloria tibi, qui solem oriri facis super malos & bonos, pluisq; super iustos atque iniustos. Gloria tibi, qui cunctas nutris gentes, omnemque naturam humanam, tamquam hominem vnum. Gloria tibi, qui volucres cæli pascis, & feras atque serpentes, ac aquatilia, velut passerculũ vilem: Omnia enim in te sperant, vt des escam illorum in tempore opportuno. Magna quippe tua est potestas, & miserationes tuæ, super omnia opera tua Domine. Ideo precor Domine, ne me abijcias cum ijs, qui tibi dicunt: Domine Domine; & voluntatem tuam non faciunt; precibus & intercessione omnium, qui in conspectu tuo gratos se atque acceptos reddiderunt. Tu enim nosti latentes in me passiones. Tu vulnera animæ meæ explorata habes. Sana me Domine & sanabor. Socios vos mihi præbete fratres, in orationibus. Miserationes à Dei bonitate deposcite. Animam à peccatis exacerbatam, dulcescere facite. Ex vera vite, vos qui palmites eius estis, tradite sitienti de fonte vitæ. Qui ipsius ministri digni habiti estis, me ad diuina eius obsequia præstanda, corroborate. Illuminate cor meum, qui filij lucis euasistis. Me aberrantem, in viam vitæ deducite, qui in ea persistitis. Me intra regalem portam introducite, sicut Dominus proprium seruum, qui hæredes regni euasistis; quoniam comprimitur cor meum. Præueniant me commiserationes Dei, vestra deprecatione; antequam pertrahar vnà cum operantibus iniquitatem. Ibi quæ in tenebris, quæque in aperto gesta sunt, reuelabuntur. Quod me tandem dedecus & rubor occupabit; quando me condemnatum viderint, qui nunc me irreprehensibilem dictitant? Spirituali relicto opere, passionibus obediui. Doceri nolo, & docere alios volo. Subesse recuso, & subiugare ceteros cupio. Laboribus grauari renuo, & alijs imponere eos desidero. Operari nolo, & exactorem ac monitorem operis agere volo. Honorare alios nolo, & honorari gaudeo. Improperia ab alijs ferre non possum, & tamen improperare ac maledicere gestio. Contemni nolo, & alios pro nihilo habere, ac spernere volo. Aliorum superbiam ferre non placet, & tamen superbire in alios delectat. Redargui detrecto, & reprehendere amo. Misereri aliorum nolo, & tamen commiserationes aliunde requiro. Increpari non volo, & increpare ac obiurgare alios volo. Condemnari recuso, & damnare alios studeo. Iniuriam mihi fieri nolo, & iniuria alios afficere volo. Obtrectari mihi non fero, & alijs obloqui cupio. audire alios non lubet, & tamen audiri opto. celebrare alios nolo, & celebrari ac prædicari volo. antecellere mihi alios non fero, & superare contendo. In admonendo sapiens, sed non in agendo. Quæ facere oporteret, dico; & quæ nec dicere fas esset, facio. Quis super me non ploret? Deplangite me sancti ac iusti; vt qui in iniquitatibus conceptus sum. Deflete me, qui lucem diligitis, & tenebras odistis. Lugete me, cui tenebrarum opera placent, & non lucis. Plangite me reprobum, qui probi estis. clementes arbitri eum qui misericordiam consecutus est, & adhuc iudicem irritat. Plangite me, qui extra omnem reprehensionem estis, iniquitatibus demersum. Plangite me, qui bonum diligitis, & malum odio persequimini; mala amplectentem, & bona auersantem. Plangite me, qui vitam religiosam colitis, habitu solum vitam † relinquentem. Plangite me, qui Deo grati & accepti estis, studio hominibus complacendi deditum. qui perfectam possidetis caritatem, eum qui verbis quidem diligit, operibus autem proximum odio habet. Plangite me, qui satagitis rerum vestrarum, eum qui de rebus alienis curiosè laborat. Plangite me patientiæ expertem, atque infructuosum, vos qui patientia instructi fructificatis Deo. Plangite me rudem atque inutilem, qui disciplinam ac doctrinam con-

Prou. 26. & 2. Pet. 2.
† al. refrigero faciem meã, &c.
Matth. 5.
Matth. 6. & Luc. 12.
Psalm. 103.
Psalm. 144.
Matth. 7. & 25.
Ierem. 17.
Ecce quanta humilitate seipsum reprehendat, & peccata confiteatur.
† intellige secularem, siue mundanam vitam.

Mira S.Ephræm modestia, atque humilitas, cum compunctione animi.

cupiscitis. Plangite me vt indignum, qui altitudinem cælorum respiciam; vos qui cum fiducia ad Deum acceditis, Plangite me, qui Moysis patientiam habetis, hanc sponte deperdentem. Plangite me, qui Ioseph pudicitiam possidetis, eiusce proditorem. Plangite me, qui Danielis temperantiam diligitis, ea ipsa voluntariè priuatum. Plangite me, qui patientia Iob ornati estis, ab hac alienum redditum. Plangite me, qui voluntariam Apostolorum tenetis paupertatem, ab ea longè distantem. Lugete me duplicis animi hominem, ignauum ac timidum, improbumque; vos qui fideles ac stabiles in Deum corde estis. Lugete me risu gaudentem, & luctum abominantem; qui planctum diligitis, & risum remouetis. Lugete me, qui templum Dei immaculatum conseruatis, illud contaminantem ac inquinantem. Plangite me, qui separationis ac ineuitabilis viæ recordamini, immemorem atque imparatum ad idem iter. Deplangite me, qui in mente iudicium quod est futurum post mortem, tenetis; confitentem meminisse, & agentem contraria. Deplangite me inquam, hæredes regni cælestis, hæredem gehennæ ignis. Hei mihi; quòd peccatum non reliquit in me incolume vllum membrum, aut sensum quem non deprauarit; neque id est mihi curæ. Iam finis pro foribus assistit, & de eo non cogito fratres. Ecce reuelaui vobis vulnera animæ meæ, nolite ergo aspernari me ægrotũ; sed medicum pro infirmo deprecemini: pastorẽ pro oue, Regem pro captiuo, vitam pro morte; vt salutem in Christo Iesu Domino nostro consequar, de peccatis me detinentibus; emittatq; gratiam suam, ac animæ lubricitatem cõfirmet. paratus enim sum ad resistendum improbis passionibus; & dum cũ ijs cõfligo, dolosa Draconis malignitas contentionẽ firmitatẽq; animæ, voluptatis illecebris dissoluit, abripiorq; ab ijs captiuus. Rursus studeo eripere illum qui comburitur, & ignis odor adhuc me iuueniliter & inconsideratè agentem, ad ignem attrahit. Rursus conuerto animum ad saluandum eum, qui demergitur; & præ inexperientia, cum ipso demergor. Medicus passionum dum cupio fieri, ipsemet ab ijs occupor. Loco medicinæ, ægrotantem obiurgo; ipseque cæcus, cæcis ducatum præstare conor: vnde multis indigeo orationibus, vt proprias mensuras cognoscam, Christique gratia obumbret mihi, ac obscuratum cor meum illuminet; & pro ignorantia, diuinam cognitionem habitare in me faciat: quoniam non erit impossibile apud Deum, omne verbum. Ipse inaccessum mare, peruium reddidit populo suo. Ipse Manna pluit ijs, & ex mari coturnices, sicut arenam maris. Ipse ex petra durissima, aquam sitientibus præbuit. Ipse solus eum qui in latrones incidit, sua benignitate seruauit. Misericordia quoque in me moueatur eius bonitas; vt qui in peccata prolapsus sum, ligatusq; tamquam vinculo à malitia. Non est mihi loquendi libertas, apud Scrutatorem cordis ac renum. Nemo reperitur, qui sanare animæ meæ possit dolorem, nisi ipse qui nouit profunda cordis. Quoties in meipso terminos constitui, murosque reædificaui inter me & iniquitatem peccati, & inter hostes qui exaduerso congrediuntur ad bellum? Mens suos præteriuit terminos, murosque euertit; eò quòd termini non essent muniti timore fortioris & potentioris, murique non fundati in syncera ac vera pœnitentia. Vnde & iam pulso, vt aperiatur mihi: persisto in oratione vt postulatis potiar, ac velut impudens misericordiã à te deposco Domine. Tu bona præbes Saluator, ego mala retribuo. Tuam, in me peruersum, longanimitatẽ exhibe. non de verbis tantummodo otiosis veniam rogo, sed etiam de actionibus impijs, ignosci mihi à tua bonitate deprecor. Libera me ab omni opere malo Domine, priusquam me finis præoccupet; vt coram te gratiam in hora mortis inueniam: Nam in inferno quis confitebitur tibi? Salua animam meam de futuro timore Domine; Commaculatamque meam vestem, propter miserationes ac bonitatem tuam dealba; vt & ego licet indignus prælucẽs, dignus efficiar regno tuo cælesti; gaudioque illo incomparabili donatus, dicam: Gloria ei qui afflictam animam ex ore liberauit leonis, eamque in paradiso deliciarum reposuit.

Luc. 1. Psal. 77. & Exod. 16. Num. 11. Luc. 10.

Diuinam misericordiam humiliter implorat.

Psalm. 6.

Psalm. 21.

posuit. Quoniam tibi purissimo, ac sanctissimo Deo conuenit gloria, in cuncta seculorum secula. AMEN.

SCHOLIA ET VARIAE LECTIONES.

Plena admirandæ humilitatis, singularisque modestiæ ac compunctionis animi, est ista S. Ephræm de seipso Reprehensio atq; cõfessio, grauiq; frequenti antithesi roborata, qua animæ suæ vulnera detegit, & peccata confitetur atque deplangit, veniam deposcit, & diuinam misericordiam implorat, &c. Cuiusce argumenti, aliam etiam apud eum, Orationem benè longam reperies postea tomo 3. vbi variè seipsum reprehendit, & peccata sua confitetur; vitæque suæ anteactæ gesta commemorat, & quæ malè egit, deplorat, & ad Deum recurrit, &c. Alia quoque eiusdem Inscriptionis, nimirum, De accusatione & reprehensione sui ipsius, extat Oratio in ordine septima, apud S. Dorotheum, haud inelegans, quæ incipit: Perquiramus obsecro fratres, &c. Aliæque similes apud alios.

Frater qui adiuuatur à fratre, quasi alta atque munita ciuitas.] *Locus est Prouerb. 18. Et in hac lectione concordāt 70. sicut & in sequent. Nam fundati regni instar fortis est ac potens, &c. Ceterùm in lat. vulg. ibi paullò aliter sic: Frater qui adiuuatur à fratre, quasi ciuitas firma: & iudicia quasi vectes vrbium, &c. Cui non dissimilis est lectio, quæ in aliquibus codic. græc. reperitur, de quibus consule Schol. in edit 70.*

Inflammatum est cor meum, immutata pia cogitatio mea.] *Vbi, pro* εὐσεβὴς, *pia siue religiosa, in alio cod. græco, est* εὐτελὴς, *vilis atq; abiecta cogitatio. Verùm* εὐσεβὴς, *hoc loco magis probatur quadratque.*

Dumque suspiro, refrigero faciem meam.] *Quo loco, pro* ψύχω *refrigero, recreo; alibi est:* ψύγω μου τὸ πρόσωπον, *sicco faciem meam, verecundia rubore suffusam, &c. Vtraque tamen lectio stare, & commodè hic explicari, atque accommodari potest.*

Plangite me habitu dumtaxat vitam relinquentem.] *Vbi, pro* καταλείψαντα *(antepœnult. per (ει) relinquentem; uel, qui habitu solum vitam secularem reliquit. al. leg.* καταλύψαντα *antepæn. per (υ)* ἀπὸ τοῦ καταλαμβάνω, *vt sit sensus: qui hanc vitam, nimirum monasticam, habitu solo suscepit, &c. vtrobique lectio bona est, & sententia commoda atque aperta.*

Studeo eripere illum, qui comburitur.] *Pro hoc, al. sic: Studeo me ab eo auellere qui exurit, &c. Sed quia ista fortassè rectius ad alios referuntur, quorum ille salutem curabat, priori lectioni potius insistendum videtur, quemadmodum & in sequent. eum qui demergitur, & absorbetur, &c.*

Ille manna pluit illis, & ex mari coturnices.] *Ad duplicem scripturæ locum hic allusit; ad Num. 11 ibi: Et arreptas per mare coturnices, in castra detulit, &c. ac Psal. 77 ibi: Et pluit super eos vt puluerem carnes, & sicut arenam maris, volatilia pennata, &c.*

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM

Adhortatio ad Pietatem.

Carissime, Diuina gratia Christianus es; Serua mandata Domini nostri Iesu Christi, & saluaberis. Scriptum est enim: In veritate comperi, quia non est personarum acceptor Deus: Sed in omni gente, qui timet eum, & operatur iustitiam, acceptus est illi. Si autem volueris etiam ad perfectam vitæ rationem contendere, vt & melioribus potiaris: Scito, quòd nisi ita statueris, iam te ex hac vita migrasse, mundumq; istum cum omni gloria sua, instar vmbræ euanescere; non poteris affectiones terrenas, & concupiscentias mundanas superare, quæ quidē demergunt homines in perniciē† carnis, atq; perditionē. Verax enim est, qui ait: Si quis vult post me venire, abneget seipsum & tollat crucē suam, & sequatur me. Qui enim voluerit animā suā inuenire & saluā facere, perdet eam. Qui autē perdiderit eam propter me; inueniet eam. Quid enim proderit homini, si vniuersum mundum lucretur, animæ autem suæ detrimentum patiatur? aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? Neque enim est labor, fundamentum iacere, sed ædificiū perficere. Quanto enim amplius ædificium erigitur in altum, tanto maior labor relinquitur ædificanti, vsq; ad perfectionem

Actor. 10.
Sap. 2. 4.
† al. in interitum carnis, atq; perditionis, &c.
Matth. 16.
Marc. 8.
Luc. 9.

operis. Audiamus salutarem vocem dicentem: Quis enim ex vobis volens tur-
Luc. 14. rim ædificare, nonne prius sedens, computat sumptus, qui necessarij sunt, si ha-
bet ad perficiendum: ne posteaquam posuerit fundamentum, & non poterit per-
Ibid. ficere, omnes qui vident, incipiant illudere ei, dicentes: Quia hic homo cœpit
D.Ēti memorabile & insigne. ædificare, & non potuit consummare. Bellum enim militum breue: sed monachi
pugna, quoadusque emigret ad Dominum, durat. Iccirco omni cum studia ac
vigilantia, patientiaque opificium auspicari oportet. Si igitur dilectissime,
† al. leonem ingulare rétes, de quo, in Schol. leoni † insidiari coneris, firmiter apprehende, ne fortè tibi confringat ossa,
instar vasis testacei. Si verò & te ipsum in mare præcipitem dederis, caue abij-
cias animum, donec in terram deueneris, ne fortè in profundum subsidas quasi
lapis. Frater si ad certamen ingrediaris, sobrium ac vigilantem te præbe, ne for-
tè aduersarius tuus victor euadens, supergaudeat tibi, & pro corona, contraria
referas. Quicunque igitur cupit esse monachus, ad fortiter sustinendum, se
promptũ exhibeat; ne ingressus dicat ignorasse se, quòd ista sibi euentura essent.
Ecce præsciuisti ista frater, vt & tu cogitationem tuam componas, sciens quòd
† al. tua patientia. in hoc manifestabitur tua † probatio. Intellige quod dicitur, frater? Ne hodie
pro foribus consistens, interrogatusq; dicas, omnia suffero: cras autem in ver-
† al. in cogitationibus & locutionibus detractes. bis † & operibus detractes. Angeli enim Dei adstant, audiuntq; omnia de labijs
tuis procedentia. Vide carissime, vt tua sponte accedas, Deoque viuenti ac ve-
ro coniungaris, nemo te cogit. Caue mentiaris; quoniam ipse perdit omnes,
Psalm. 5. qui loquuntur mendacium. Hæc igitur ad Deum accedenti contingunt: primò
Ecclesiast. 2. quidem tentatio, deinde tribulatio, postea labor, angor animi, ac tædium, nu-
ditas, passiones, angustia, contemptus. Atqui in his apparet patientia, atque
probatio fidelium: & in his omnibus superior est, qui seipsum ex toto corde, gu-
bernationi diuinæ offert, voluntatis eius imperio se subdens. Bonum enim tan
tum à nobis propositum postulat atque requirit Deus, & ipse nobis fortitudi-
Psalm. 17. nem subministrabit, concedetque victoriam, sicut scriptum est: Protector est
Psal. 144. omnium sperantium in se. Rursusque ait: Prope est Dominus omnibus inuo-
cantibus ipsum in veritate. Voluntatem timentium se, faciet; & deprecationem
eorum exaudiet, & saluos faciet eos. Orate autem & pro nobis obsecro, vt quæ
sumus dicturi, ipso benè iuuante, sine reprehensione peragamus: Non enim vt
occupantes locũ temerè, vos adhortari statuimus; sed inuocato prius Domino
nostro Iesu Christo, datore & largitore gratię verbi, incipimus sermonẽ exerce-
re, vt simul & iuuemur & iuuemus. Nam si medici, & qui dicuntur pigmentarij,
Elegans à minori comparatio. siue pharmacopolæ, studiosè inquirunt radices, ac species herbarũ; neq; tantum
dico demonstrant, sed & in scriptis tradunt; & in hoc dispensationem Diuinam
puta, in solatium infirmorum, secundum carnem. Nonne multo magis de-
bemus thesaurum gratiæ ab eo donatum promulgare? Nequaquam enim effu-
† al. pecuniam Domini sui, &c. git pœnas seruus, qui per malitiam, talentũ † Domini sui negligens, abscondit.
At quis super me, non ingemiscat, qui ficticium mihi nomen monachi attribuo?
Mira S. Ephræm modestia. Quis super me non plangat, qui pietatẽ & patientiam deperdidi? Et quid agam,
quando me visitauerit Dominus Christus? Ideo precor carissimi, orate pro me
seruo inutili, vt ex præsenti seculo nequam liberer; & gratia eius, mihi labia
aperiat, ad glorificationem Sanctæ, ac consubstantialis & viuificæ Trinitatis, Pa
Sapien. 7. tris, & Filij, & Spiritus sancti. Quia in manu eius, & nos & sermones nostri. Ipse
Psalm. 93. enim est, qui hominẽ docet scientiã, Ipsi gloria in secula seculorum. AMEN.

SCHOLIA ET VARIAE LECTIONES.

Bellum militum breue; Sed monachi pugna donec emigret ad Dominum, durat.] *Insigne & memorabile dictũ, per quod duplex nobis innuitur bellũ, corporis scilicet & animæ, seculare & spiritale, visibile & inuisibile, terrenum & cæleste, intermissum & continuum, breue & diuturnum. Est enim bel-*

lum

lum militum huius mundi, corporale, seculare, visibile, terrenum, intermissum, & breue; At monachi, & eorum qui se totos Deo dediderunt, animas suæ suas Christo lucrifacere totis viribus conantur, pugna potissimum animæ est, ac spiritalis, & ferè inuisibilis ab inuisibili hoste illata, cælestis, continua, & diuturna, donec migrauerint ad Dominum. Quòd autem continuum nobis in hac vita sit bellum, tibi Iob affirmat, cap. 7. dicens: Militia est vita hominis super terrã; & sicut mercenarij dies eius. atq; ita quidem illud continuum vt induciæ omnino sint nullæ; quod ipsum luculenter ac grauiter inculcat demonstratq; Chrysostomus homil. 3. in caput Gen. 1. post med. ibi: Iccirco & vobis magna vigilantia opus est, quoniã & continuum est nobis bellum, & induciæ nullæ, &c. Idemq; docet in homil. in Psal. 6. ostenditq; vitam nostram in continuo versari certamine, & propterea nos assiduè in armis aduersus insultus inuisibilium hostium esse oportere, &c. Monachorum porro bellum quomodo perpetuum sit, & non finiatur nisi cum hac vita, habes apud eumdem Chrysostom. homil. 57. ad pop. Antioch. de monachorum vita, &c. Ceterùm quod hic Ephræm de monachi pugna dicit, tu de militia & tua & cuiuscunque boni Christiani saluari cupientis, intellige; cui bellum perpetuum est vita præsens: quare & continuò ei pugnandum est, vt homil. 62. idem tradit Chrysostomus, iuxta illud Apost. 2. Tim. 2. Non enim coronabitur, nisi qui legitimè certauerit. & illud Matth. 10. & 24. Qui autem perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit, &c.

Si igitur leoni insidiari velis, firmiter apprehende.] *Variat hic in mmss. exemp. græcis S. Ephræm lectio: Nam in aliquibus, pro* [illegible] *obseruare leonem, aut si mauis, insidiari leoni, reperitur,* [illegible]*, idest, iugulare leonem. Verùm priorem hic tamquam magis accommodam, sequendam reponendamque mihi duxi; Non enim videntur rectè cohærere; iugulare prius, ac deinde comprehendere. nisi fortè vtramque sic coniunctim malueris: si Leoni insidiari, atque iugulare eum coneris, firmiter apprehende. &c. Quæ lectio non improbanda, cùm & cohærentia sit optima.*

Vide carissime, vt tua sponte accedas, &c.] *In alio manuscr. græc. paullò aliter sic: Vide carissime, nemo te compellit; tuapte sponte ad Deum viuum ac verum accedas, eique coniungaris, &c. quæ lectio etiam satis hic videtur accommoda & genuina.*

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM

Sermo ad Pietatem, bonaq; opera, Christi Athletam exercens.

QVi se verè Domino consecrare cupiunt, ob futuram regni promissionem, & ad improbi aduersarij repellenda tela, quibus variè singulorum animas impugnat; in primis fidem firmã, & spem certam vnusquisq; secum afferat oportet, quibus nequissima improbi hostis tela ignea exstinguere possit. Tametsi igitur millies voluntatem nostram aduersarius laxiorem atq; remissiorem reddere conetur, & a spe atque amore in Dominum diuellere; animam diuersimodè oppugnans, siue per immissiones tribulationum per spiritus malignos in ipsam animam; siue per suggestiones improbarum, vanarum, illicitarum, atque impurarum cogitationum: in memoriam etiam reducendo peccata priora, animamque sic condemnando, & voluntatem ad malum relaxando; quasi saluari foret impossibile, vt in desperationẽ interim animam pertrahat: quodq; ex ea, improbarum cogitationum scelera pullulent in corde, non autem a maligno spiritu peccatum illi intrinsecus comminiscente ac suggerente. Atque istud malitiæ sibi propositæ, quam agnosci tamen nollet, argumentum est: quandoquidem animæ mundanus adest spiritus erroris, diuino spiritui contrarius, qui in desperationis laqueos animam impellat; siue per corporis labores, infirmitatem pariendo; siue per homines opprobria & angustias inferendo. Et licet his omnibus malignus animam debellare conetur; sua tamen in Deum fiducia homo nequaquam excidat, imo eo magis soli Christo, & misericordi, & qui animæ infirmitates curare potest, assiduè adhæreat, semper eum amans, ac meditans; sicq; apud se cogitans statuensque: quòd si à Deo recessero, deflectens à recto virtutis tramite, ad quem abire potero? nisi forsan in perditionem meipsum reddam præcipitem, & in manus fraudulenti hostis, Iccirco licet infinitis gladijs igneo-

Ephes. 6.

Remedia efficacia, aduersus tribulationes, tẽtationes, suggestionesq; quascunque Diabolicas.

Firma animæ in Deũ fiducia necessaria.

rum telorum, & malitiæ passionum, necnon absurdarum atque prauarum cogitationum quotidie vnumquemque fratrum malignus impugnet; licet etiam impetum faciat vt à via iustitiæ nos auertat relaxetque, ac in desperationem inducat: tanto magis ad Deum confugere oportebit, & spem in eo defigere. Nam sic animas vult probari, quæ ad ipsum recurrunt; vt verè constet, se omnia odio habentes, solum Deum dilexisse. Quin & à malitia hominũ, mala plurima tales perpessi sunt, vt propius ad Deum accederent, eiusque voluntatem perficerent;
Heb. 11. vnde & amplius eorum in Deum exarsit amor ac desiderium; ita vt infinitas mortes despicerent, Deum solum amantes, eumque solum hæreditate possidere cupientes. Omne quoque studium, & laborem suum atque certamen parui ducen-
Psal. 89. 2. Pet 3. Ecclesiast. 18. tes, nihilique facientes, vt speratis illis bonis æternis perfrui liceret. Nam mille anni huius seculi, in æterno & incorruptibili illo mundo, tantam habent comparationem, quantam minima arena maris cum tota arena eiusdem. hoc seculum æternum est, infinitum, & incorruptibile, atque immortale iustorum, regnumque cælorum. Tales igitur animæ, quæ intellectu atq; prudentia certant,
Rom. 5. & spe eiusmodi exspectant, cunctasque angustias ob spem in Dominum conce-
Rom. 11. ptam, pessundant; & spe eadem constanter superant, non confundentur: sed æternam veramq; vitam consequentur, probatæ in tentationibus repertæ, se-
Rom. 8. cundum illud Apostoli dictum: Quis nos separabit à caritate Dei? tribulatio, an angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius,
Rom. 5. & quæ sequuntur. Et rursus: Tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio autem spem, spes verò non confundit. Et Dominus: In
Luc. 21. patientia inquit, vestra, possidebitis animas vestras. Et iterũ: Qui perseuerauerit
Matth. 10. & 24. vsq; in finem, hic saluabitur. Quæcunque itaque homini tribulationes à spiritu maligno inferuntur, si generosè strenueque, spe & longanimitate suffultus, eas sustinuerit; magis eum confirmabunt constabilientque, ac probatiorem reddent.
A minori ad maius comparatio, per hypophorã. Iam enim tu mihi ratiocinando collige: Quòd si vniuersi terrarum orbis te Regem solum constituerent, thesaurosque totius mundi tibi soli offerrent; & si solus totum orbem rexisses ac tenuisses, ex quo creatum est genus humanum, vsque ad seculi consummationem: commutares ne cum his veram, ac sine
Luc. 1. termino, sempiternamq; vitam, ipsum regnum cælorum, cuius non erit finis, neque successio? Perspicuum est, si rectè diiudices, dicturum te; Absit à me, vt cæleste regnum cum corruptibili & transitorio commutem. quemadmodum dixit
Matth. 16. Marc. 8. Luc. 9. Dominus: Quid enim proderit homini, si mundum vniuersum lucretur, animæ autem suæ detrimentum patiatur? aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? Vniuerso itaque mundo, regnoque eius, pecunijs atque substantijs, gloria & honore, sola anima & pretiosior, & honorabilior est: tantum abest, vt
2. Pet. 1. regnum hominum, illi honore sit præferendum: quoniam nullam omnino creaturam, placuit Deo, diuinæ suæ naturæ spiritus consortem participemque facere; non cælum, non lunam, non astra, non terram, non mare, non quamcunque ceterarum quæ videntur, naturam, præterquam solum hominem, qui ipsum su-
Res terrenæ nequaquam cælestibus comparandæ, nedum præferendæ. per omnia diligat. Si igitur maximas ac pretiosissimas quasque mundi creaturas, vel diuitias, vel ipsum etiam vniuersum regnum terrenum, recta cogitatione complectamur; nequaquam ista, cum æterno & cælesti vitæ regno comparabimus, nedum illi anteponi patiemur: quomodo plures illudipsum cum miserabilibus ac contemptibilibus mundi rebus comparant atq; commutant; veluti cum aliqua concupiscentia huius mundi, siue vana gloria, siue cum turpi lucro. Quod enim quis seculi huius diligit, & cui quis alligatus est, tamquã mundanæ & corruptibili rei; cum illo etiam regnum cælorum comparat, atque commutat. Nam
2. Pet. 2. quod quis diligit, illud sibi Deum constituit, sicut dictum est: A quo enim quis superatus est, huius & seruus efficitur. Oportet namque eum qui verè vitam æternam appetit, cælestisq; regni gaudijs perfrui desiderat, cunctis rebus seculi huius superiorem maioremque fieri, vniuersosq; mundi terminos, & omnem glo-

gloriam terrenam superare, & vniuersa materiæ vincula perfringere, & supercælestem Christi gloriam complecti, nihilque ceterorum cum eius amore commutare, aut quid etiã seculi huius, fugacis vitæ amare. Qui enim vero † amore verè in Deum fertur, instar gladij bicipitis quemcunq; amorem alium huius mundi interrumpit ac dirimit, omneq; vinculum materiæ perfringit; nihilq; eorum quæ sub aspectum cadunt, animã illam detinere ac possidere poterit: non voluptas aliqua, non gloria, non diuitiæ, non vinculum amoris carnalis, neque quid earum rerum, quæ huius sunt materiæ. Sed quæ solum Deum diligit anima, præter ipsum nihil aliud diligit seculi huius: sed vniuersum suum amorem ac voluntatem, in ipsum solum transferens, ipsique soli alligata, omnem amorem terrenum atq; materialem transcendit ac vincit. Ensis vtrimque acutus est dilectio spiritus, quæ quidem dilectio, ensis instar quamcunque materialem affectionem euellit, omnibusque terræ limitibus supereminere facit, & adhærescere Deo, eiusque voluntatem per omnia explere. Magnorum igitur certaminum est & fortium laborum, ingentes illas æternæ vitæ promissiones percipere: necesse enim est aliquem se totum ex toto, deuouere Deo, sicut scriptum est: Ex toto corde, & viribus, & fortitudine, & ex tota voluntate suspendere, & crucifigere seipsum iugiter, anima & corpore, in cunctis sanctis eius præceptis; vt potiri queat vita ijs promissa, qui diligunt Deum, regnoque sempiterno digni haberi volunt. Si enim in terreno, transitorio, & corruptibili regno, maximi sudores, defatigationes, atque labores suscipiuntur, vt qui horum sunt cupidi alios queant præcedere, & ad aliquam honoris æstimationem, vel principatus transeuntis gloriam peruenire; quanto magis nos omnibus neruis ac viribus cum gaudio adlaborare & decertare oportuerit, pro æterno, immortali, & incorruptibili regno, & pro tantis incorruptibilis gloriæ coronis obtinendis? Iustum siquidem tibi videtur, vt transitoriæ res terrenæ cum omni sua gloria corruptibili, tantis molestijs atque laboribus acquirantur; ad æternas verò bonorum æternorum, incorruptibiles & sine fine duraturas, vt cum Christo regnare liceat, adspirare; & ad hoc, vel modico aliquo hoc tempore in terris laborare ac decertare non decebit; vt in futuro seculo cum Deo regnare possis in seculorum secula? Equidem arbitror, vel etiam parum admodum sapienti iustissimum visum iri, hoc breui tempore certare, dimicare, ac currere, vt victoriam consequatur æternam; quæ modico hoc tempore non viriliter certantem, sed desidem ac mollem, terrenisque voluptatibus iterum diffluentem deijcit, & æterno pudore suffundit. Nam si quis operibus bonis det operam, seq; in rebus scripturarum occupet; omnes sermones, siue scripturæ, siue ordines, ipsorumque externorum & à lege euangelica alienorum philosophorum libri, de hisce clamantes, hunc collaudant, & de hoc gloriantur, omnesque linguæ de hoc perhibent testimonium, eum qui in diuinis scripturæ rebus suam vitam traducit, celebrantes. Ille demum verè diuinus est Philosophus, qui omni tempore prauis suis concupiscentijs resistit. Nam qui in solo nomine sapientiæ sibi blanditur & gloriatur, propriasque sibi concupiscentias non subijcit; insipiens hic prorsus ac stultus reputabitur, quòd de tam modicis passionibus ipse inquiri atque torqueri velit. Non igitur in multiloquio, Dei hominẽ decet se occupare; sed operibus veritatis attendat, & exercitia à diuinis scripturis proposita amplectatur, ad eaq; vitæ suæ rationes componat, oportet. Etenim cuncti diuinarum scripturarum sermones, vt & mundani, de operibus bonis loquuntur; & aduersum mala vitæ instituta, suppliciorum pœnas decernunt. Quòd si igitur in ipsis bonis operibus virtutis, probaque atque honesta conuersatione vitam traduxeris; Ecce iam de te cuncti sermonem facient, memoriam tui alijs prodent, vitamque in ipsis operibus virtutis, quæ à cunctis celebratur, transactam imitabuntur. Quamobrem in diuinis præceptis semper nos occupare studeamus, vt cùm spem hæreditatis tantorũ bonorum perfruendæ

† al. Qui enim reuerà in Deũ est amor verus, &c.

Ensi bicipiti cõparatur Dilectio spiritus.

Deut. 6. 30.
Matth. 22. & Marc. 12.

Argumentum à minori ad maius efficax.

Insistit comparationi à minori, eleganti adhibita hypophora.

Bonorum operum laus, & gloria.

Diuinus philosophus quis?

1. Cor. 2. 3.

Prouer. 10.

Bonorum operum præmia, & malorũ pœnæ.

Diuinis præceptis seriò insistendum.

dæ conceperimus, etiam communicationem spiritus semper exspectemus; vt anima & corpore hinc sanctificati, cunctisq; mandatis dominicis, per spiritus communicationem a nobis impletis, digni efficiamur Christo; sicque filij supercælestis Patris, per communicationem Sancti spiritus eius fieri mereamur, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi, secundum Apostolicum sermonem. Vt digni quoque reddamur fruitione æternorum cum Christo bonorum, in sempiterna secula seculorum. AMEN.

1. Cor. 13.
Rom. 8.

SCHOLIA ET VARIAE LECTIONES.

HVius cum primis Argumenti atque Inscriptionis sese offert Beati Maximi Monachi & Confessoris Sermo ad Pietatem exercens, per Interrogationem & Responsionem; Interlocutoriæ autem personæ sunt, Frater & Senex. principiumq; eiusmodi: Frater interrogauit senem hisce verbis: Amabo te mi pater, dic mihi, &c. Sermo totus asceticus est, longus quidem sed pietatis ac salutaris doctrinæ succo plenus; & ideo in hoc argumenti genere, lectu dignus. De quo, si alios adhuc tibi Patres citari velis, vide S. Ambrosium super Psal. Beati immaculati; vbi inter alia sic enarrat: Pietas amica parentibus, grata Deo, Dominum conciliat, necessitudines fouet: Dei cultura, merces parentum, filiorum stipendium: Pietas inquam, iustorum tribunal, egenorum potus, miserorum suffragium, indulgentia peccatorum, &c. Idemq; Ambros. in lib. de viduis sic: Necessitudini generis inquit, diuinæ religionis pietas antefertur: nulla enim merces Deo melior, quàm ea, quæ habet pietatis munera, &c. verba pulcherrima sunt, & iccirco ea produxi. Plura in hanc rem inuenies apud eumd. Ambros. super 1. ad Tim. cap. 2. tom. 5. lib. 1. de Abraham, cap. 2. & lib. 2. cap. 8. tom. 4. & lib. 8. in Luc. & super Psal. 35. tom. 3. Ac S. Augustin. de orando Deum, lib. De vera religione, tom. 1. Enchirid. cap. 2. tom. 4. Confession. lib. 13. cap. 1. tom. 1. &c.

Sermo ad pietatem, bonaque opera, Christi athletam exercens.] *Hunc titulum tamquam magis clarum, & ad subiectam materiam accommodum, ex quattuor collatis à me exemplarib. mmss. græc. delegi, & hic reposui. pro quo, aliàs legitur: Sermo ad pietatis certamen inungens, præparansque. Al. Sermo, ad pietatis religionisque cultum, decertantem exercens. Al. Eiusdem sermo Asceticus, siue exercitatorius: Domine benedic. &c. Verùm de hisce iudicent eruditi, ego quod videtur reposuit.*

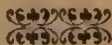
Qui se verè Domino consecrare cupiunt, ob futuram regni promissionem, &c.] *Sic se lectio vnius manusc. Cod. habet; In alio autem sic reperitur: Qui verè & ex animo Dominum sequi volunt, ad futuram regni promissionem adspirantes, & nequißimi tela, quibus variè mortalium mentes impugnat, repellere volentes; in primis fidem firmam ac spem certam sibi adsumat, necesse est, quibus, &c.*

Ad quem abire potero; nisi fortasse, &c.] *Alia lectio sic: Ad quem abire licebit; nisi fortè cum celeritate in perditionem; meque ipsum improbi hostis consilijs tradidero, &c.*

Absit à me vt cæleste regnum cum corruptibili & transitorio commutem.] *Pro hoc, ex alio manuscrip. græco, sic transtuli: Absit vt corruptibile regnum, incorruptibili & æterno comparem, &c. vtraque lectio bona & commoda videtur: Lectori tamen per me sit liberum, ex ijs sequi quam maluerit.*

Omnem amorem terrenum atque materialem transcendit ac vincit.] *In alio manuscrip. sic: Transcendit ac superat gladium vtrimque scindentem dilectio spiritus, quæ perfecto possidetur amore. Gladius autem spiritus omnem materiam mundanam perrumpit, &c. quæ etiam lectio non displicet.*

Et exercitia à diuinis scripturis proposita amplectatur.] *Ista sub finem habentur Serm. pro quibus, al. sic: Et studijs siue viuendi institutis à diuina scriptura præceptis insistat, &c. Verùm alibi, pro ἐνέχηται insistat, ἀνέχηται, idest, obediat, hic legitur: magis tamen probatur ἐνέχηται, vt reliqua consonent.*

S. PATRIS EPHRAEM SYRI

DE DIVINA GRATIA.

ENitere, vt diuinam gratiam iugiter in mente tua habeas, ne illudaris. Cole illam, vt custodem tuam, ne iniuria affecta relinquat te. Venerare illam vt magistram tuam inuisibilem, vt ne illa absente verseris in tenebris. Sine illa noli certamen inire, ne turpiter intereas. Sine comitatu illius, virtutis semitam ne ingrediaris; nam draco rugiens insidias tibi struet. Absque concilio ipsius, non tractes quæ ad animam pertinent; multi enim sunt, qui specie recti, mentem deprauant. Illa tibi nauiganti nisi adfuerit, vani labores tui erunt. Hac nisi aduersus inimicos tuos, inunctus fueris; multis frustrà susceptis laboribus, turpiter victus lugebis. Illam nisi sociam tibi habueris, dolos serpentis ignorabis. Cum promptitudine igitur animi, morem ipsi gerito, & cuncta tibi perspicua reddet. Studiosè præcepta illius imbibe, & citò absque vlla solicitudine eris. Illam tibi familiarem atque domesticam facito, & consuetudinem eius honorificam experieris; nec te illudet. Sororē tibi adsume illam (vt monet scriptura) & semitam patris ostendet tibi. Filium altissimi efficiet te, si illam tibi sororem adiunxeris. Instar matris, vbera præbebit tibi; & velut infantem ab insidiatoribus custodiet te. Tamquam paruulum incautum gubernabit te, & in virum perfectum te formabit. Amori eius atque indulgentiæ fidem adhibe, ea enim omnis creaturæ principium est. Nondum eius erga te amoris vim cernis, quoniam & lactantes pueruli, matris erga se ignorant solicitudinem. Patiens esto, & illius te submitte consilio; atq; ita eius fructus, vtilitatemq́ue percipies. Nesciunt quomodo nutriantur, & infantes; at vbi paulatim crescendo adoleuerint, viriq́; euascrint, naturæ vim in se admirantur. Sic & tu, si in diuina gratia perstiteris, ad perfectionem peruenies. Quod & ex Ioseph intelligere potes, dum oues pasceret; non enim subitò ipsum ad summa perduxit, sed multis quasi præparationibus exercuit. Non agnoscebat adulescens quid fieret, sed se ab illa regi sinebat, vt vellet. quando autem diadema illi vt regi imposuit, tum demum vtilitatem eius intellexit. quando in regio eum solio collocauit, tunc ideo se captiuum fuisse rescíuit, vt ab ea exploraretur. Sicut mater † artibus proles imbuit; ita illum, per patientiam, gratia Dei pietatem edocuit. Vt magister proprium filium instruit, sic illum gratia, in seruitute exercuit. Quemadmodum pater † filium percutit, vt fiat sapiens; sic ea ipsum laboribus obiecit. Bonis eius consilijs ille morem gessit, & vt filius primogenitus ab ipsa honoratus est. Ostendit illi gratia cuius naturæ esset, & filium iam effectum, regem constituit. Simul cum illo regnauit, & iccirco ad finem vsque, eum direxit. Non illum reliquit in principatu; quia nec ipse ab ea deflexit, cùm tentaretur. Honoris & æstimationis eius studiosa fuit; quia & ipse illam in necessitate coluerat. eius correptionē vt matris tulit, & decoris illius hæres est factus. Ipsius tamquā magistræ reprehensionem pertulit, & doctrinam atque sapientiam rerum inuisibilium acquisiuit. Quæ ad singulos pertinent, antea nesciebat; & obediens ei, cognouit quæ ad homines spectant vniuersos. Quid ageret ignorabat; & ad extremum, ipsis etiam Regibus, quæ facerent, suasit. Vbi versaretur, vix intelligebat, & quid quouis tempore cunctis euenturum esset hominibus, prænunciauit. Quousque alieno subderetur imperio, ignorabat; & quàm longa adhuc atque acerba restarent tempora, apertè respondit. Quodq́; absque gratia, nemo vmquam ea viderit, quæ oculis cerni non possunt; ex ijs quæ ab eo gesta sunt, facilè constare potest. Sapientes erant Aegyptij, sed absque ea, stulti & insipientes. Videbantur & rerum sub adspectum non cadentiū, velut incantatores, tenere scientiam;

Diuina gratia, quid operetur, quantumque eius studio tenere debeamus.

Prou.7. &c.

Comparationes pulcherrimæ.

Gen.37.39.40, 41.49.50. & Exod.1. Psal.104. & Sapien.10.

† Leg. sicut mater filium docet, ita, &c.

† al. quēadmodum mater, &c.

Diuina gratia quomodo in Ioseph resplenduit, & operata est.

Gen.37.41.42. Sap.10. Act.7. &c.

Exod.7.&c.&c. Gen.41.

tiam, verùm illorum scientia, inscitiæ & tenebrarum erat plena. Affirmat & Pau-
Ephes. 6. lus, spiritalia nequitiæ esse; vt discamus & eos, rerum quæ oculis cerni nequeũt,
scientiam habere, at incertam & impropriam; quoniam nihil planè norunt. Di-
scere quoque licet ex gestis Ioseph, quòd gratia Dei quascunque res superet
inuisibiles. Hanc nihil latet, & iccirco qui illam sibi vendicat, non succumbet
Iohan. 1. tentationibus. Ipsa autem latere nequit: est enim lux, quæ à tenebris non com
1. Cor. 2. prehenditur. Et Paulus, de ijs, qui Ioseph sunt similes, loquens: Spiritalis in-
quit, homo omnia iudicat, ipse autem à nemine iudicatur. Si quod nam sit Dei
iudicium sciremus, mundi iudicium damnaremus. Magistri stultorum erant
Gen. 41. Aegyptij, quos & Ioseph ne bonos quidem discipulos esse posse ostendit. Si
enim magistri fuerint insipiẽtes ac stolidi, multo magis discipuli ipsi tales erunt.
Quibus nulla vis est, verbis illi vtuntur benè sonantibus. Et meretrices, licet
Ibidem. deformes, fucum ad fallendos homines adhibent. Ioseph iuuenis erat absque
litteris, tamen diuina adiuuante gratia, senes Aegyptios superauit. Apostoli
Act. 4. etiã idiotæ erant & illiterati, sed & loquaces pharisæos vicerunt, cùm dicerent:
† al. quæ vidimus. Si iustũ est non loqui quæ † nouimus, aut non facere quæ ad curã atq; medelam
hominũ didicimus, vos iudicate? ad quę illi subticuerunt. Eadẽ gratia & in San-
Iohan. 16. ctis fuit: Spiritus enim sanctus inquit Christus, docebit vos omnia, quæ ventura
1. Cor. 2. sunt. Quin & Apostolus affirmat nos Dei spiritum habere, per quem omnia
nouimus. Non habemus spiritum mundi; quo quidem spiritu edocti sapientes
Ibidem. Aegypti, nihil sciuerunt. Neque mirandum, quod spiritum, etiam mundi spiri-
tum appellarit: nam & homines, & bestiæ animam habere dicuntur. Non infert
Non ex nominibus res, sed ex rebus nomina. præiudicium gratiæ Dei, nomen: non enim ex nominibus censentur res, sed
ex rebus nomina. Intelligite ex iusto Ioseph, per tentationes nos oportere
ad agnitionem pulchritudinis gratiæ Dei peruenire. Noui permultos optare
se gratiæ filios esse; sed quid illis prodest velle, nisi accedant & facta. Multi etiã
per fidem, gratiæ filij sunt appellati; sed non multi propter negligentiam illa
potientur. Non omnes postquã viri euaserint, suas matres reuerentur. Itidemq;
gratia licet multos enutrierit, à paucis tamen honoratur. Pariendi dolores,
laboresque educationis non omnes intelligunt. Ita & pauci sunt inter nos, qui
Effectus diuinæ Gratiæ in Ioseph demonstratur. benè ad gratiæ sint munus affecti. Si nosse cupitis quid operetur gratia; nobis id
optimè declarabit Ioseph. Cunctorum & bonorũ & malorum curam gerit, vt be-
nigna mater. Quapropter & Aegyptios sustẽtauit. Paucos hæredes habet, quo-
rum delectetur consuetudine. Eosque, si à recta vitæ semita deflexerint, adhuc
sustinet. Sin se impios ostenderint, auersatur: nec tamen sua ipsis recludit visce
ra, ne moriantur. Quòd si talem se gerit erga ingratos; cur consuetudinem eius
subterfugimus? Si erga contumeliosos benignam se exhibet; quare non intelli-
gimus ex eo, quòd vniuersas bonitatis suæ diuitias in amantes effundat? Quare
si aliquando sese occultet, desidiæ atque torpori ne succumbamus; & si nos ten-
tari permittat, animum ne abijciamus. Quid expediat nobis, optimè nouit. na-
turam atque mensuram cuiusque exploratissimam habet: & quantum cuique
satis est, largitur. Beneficium quandoque differre videtur atque supprimere,
quòd nobis ita expediat. Querimonias nostras tolerat, vt solent medici cùm
ægrotantibus vsum vini ac cibi auferunt. Intelligite quæ dico; ne in rebus cla-
ris tempus conteram. Quæ sit gratia, quæ natura, quæ cognitio, quæ electio, quæ
firmitas atque constantia, quæque communicatio, spero nostis. Ipseque Paulus
1. Cor. 12. adstruit gratiarum esse diuisiones, easque ad vtilitatem singulis distribui. Ne
igitur desistamus, non accipientes; neque cùm accipimus, similia requiramus.
Ne propter varietatem donorum, vtrum eadem sit gratia, dubitemus. Verùm
tempora & cõditiones hominũ, moresq; attendamus oportet. Neq; nunc Aegy
Gen. 37. 39. 41. 42. 43. 44. 45. &c. ptius dominatur, neque fame premitur Chananæus. Non est in terris iam iustus
Iacob: neque Israelis populus, qui sit egressurus Aegypto, vt Chananæi adeat
hæreditatem. Non fratres pastores, non mercatores Madianitæ, non Ioseph
coniector

coniector somniorum, Ex reliquis tamen sacrorum voluminum locis, & eamdem esse fidem,& eamdem esse gratiam credimus. Si enim cuncta eiusdem essent generis atque similia, tunc res non prouidentia, sed natura sic disponi censeremus. Abel acquisiuit gratiam, quippe qui per proprium sanguinem moriens, Deo coniungi meruit. Enoch translatus est,ne videret mortem. Et Noe in gratia saluatus est à diluuio. Magna in præsenti vitæ statu cernitur varietas, quoniam & diuersa est electio. Ex gratia, probationis etiam differentiam intelligemus. Non iisdem omnes subiecti sunt tentationibus, quia nec eodem omnes præditi sunt ingenio. Vna quidem cunctis corona est proposita,sed ad quam varijs certaminibus contendimus. Idque ex nauigantibus in mari, intelligere licet: Vnum est mare,sed nauigantium cursus est diuersus. Naues cunctæ sunt similes, sed quædam etiam secundo vento vtentes, naufragium faciunt; aliæ verò summis periculis iactatæ,saluantur. Et multæ ab vno eodemque vento,diuersimodè commouentur: Loca enim & promontoria, ventos mouent & fluctus, ipsamque gubernatorum artē nunc impediunt, nunc dirigunt. Non parum etiam refert,cuius formæ sint naues, quæq; earū vela,& quæ gubernacula; vt vel hinc vobis innotescat, quis præsentis vitæ nostræ sit status. Si quid adhuc iam dictis addendum videbitur, vos supplete. Ego enim vt artis imperitus, parendi desiderio adductus, quæ sciebam scripsi, licet fortasse paullò arrogantius; quod tamen citra omnem indignationem,boni consuletis spero, Cùm enim recusare non possem,quæstionis partem aggressus sum; quam dum accuratius explicare vellem, par est me lapsum esse. Non nego infirmitatem naturæ,non de operibus meis glorior,non repeto similitudinem. Sermo meus,vester est minister. Si vita non comprobat orationē, admonentem excipite. Esto sermo meus, vestræ speculum naturalis actionis. In illo tamquam in pellucida materia, virtutem vestram cernite spiritalem. Miramini vos ipsi recognoscentes,& scribentis errata reprehendite. quæ orationi desunt, factis corrigite. Imperitiam arguite illius, qui virtutis formam describere non vereatur. Respuite hominem,qui verbo imperfecto, virtutis perfectum exprimat simulacrum. studium ac bonam voluntatem agnoscite, & ignorantiæ parcite. imperitiam cognoscite, & studium ne reijcite. Et quia ex paupertate mea,vobis quod potui libēter dedi; vos ex diuitijs vestris,precationis & paternæ charitatis munera nobis abundanter rependite. Ego quamuis inops, diuitibus mutuum dedi; non sortem volo, sed fœnus repeto. non laudes, sed preces deposco. non mercedem, sed mutuam beneuolentiam exigo. Nescio an opus meum iussu vestro dignum sit: Noui autem, onus hoc mihi a vobis impositum;non quòd admonitione indigeretis,sed vt in me potius liberales essetis. Qui fontem habent, gutta non indigent. Non egent lacte, qui gregem pascunt,Qui panem frangunt, micis non habent opus. Qui mel conficiunt, ijs non est necesse, vt mellis saporem explorent. Qui margaritam possident, illis vt vilem acquirant obolum, non est laborandum. Vos ex agro vestro quem colitis, fructum nobis aliquem afferte; quoniam paradisum obtinuistis. Præbete animæ cibum, quos lignum vitæ sustentat. Quemadmodum enim ea quę videntur, caduca sunt; ita & nostra ad vos oratio. Sed vos ista operibus perficientes, sempiterna reddite.

Gen. 4. 5. 6. Eccles. 44. & Hebr. 11.

Exemplum efficax, & ad propositum accommodatum.

Parœmiæ venustæ, & valde sententiosæ.

2. Cor. 4.

SCHOLIA ET VARIAE LECTIONES.

Plura in Diuinæ gratiæ commendationem qui volet, inter alios S. Iohan. Chrysostomum legat, homil. 46. in caput Gen. 21. ibi: Si diuinam gratiam nacti fuerimus, nullus nobis præualebit; sed nos potentiores omnibus erimus, &c. ac paullò post ibid. maxima enim securitas & inexpugnabilis murus est Gratia Dei, &c. Quod ipsum ibi & rationibus & exemplis quibusdā efficacibus scripturæ illustrat, demonstratque. Locus ad præsens nostrum argumentū non parum facit, ideoq; lectu dignus. Huc quoq; pertinent, quæ idem adducit

adducit Chrysostomus alibi in hom. 18. in cap. 11. ad Rom. Et in homil. 12. in Epist. 1. ad Cor. cap. 4. Et homil. 11. in priorem ad Thessalon. ac homil. 34. ad Heb. alijsq; locis apud eumd. De hoc etiam Argumento, lege B. Macarium homil. 2. 16. 24. 26. 44. quibus in locis multa in hanc rem pulchra inuenies.

Et inter Latinos S. Ambr. lib. 1. de Caim & Abel, cap. 7. tom. 4. ad Hebræos cap. 6. tom. 4. De Helia & Ieiunio in fin. In tractatu de mysterijs, tom. 4. &c. S. Augustin. lib. 1. diuers. quæstionib. ad Simplic. tom. 4. hypognost. Respons. 5. tom. 7. super Psal. 92. Serm. 2. tom. 8. Lib. 1. de prædest. Sanctor. lib. 2. de merit. & remiss. peccatorum tom. 7. In epist. ad Macedonium tom. 2. Lib. de prędest. & perseuerantia cap. 16. tom. 7. De corrept. & gratia, Cap. 1. tom. 7. Item de grat. & lib. arbitrio, cap. 8. tom. 7. allibique sæpius apud eumd. S. Gregor. lib. 8. Moral. & alibi frequenter. S. Bernard. de lib. arbit. Item Serm. super Cant. 54. ac 77. Quibus ista non sufficerint, videant etiam Iohan. Cassianũ in Collat. 3. cap. 12. 13. 14. 15. 16. & sequent. ex quibus clarissimè patebit, Gratiæ diuinæ bona omnia adscribenda esse, eiusque adiutorio semper homines indigere, sicut idem etiam luculenter atque efficaciter ostendit postea, præsertim in Collat. 13. cap. 3. 5. 6. 16. &c. necnon Collat. 23. cap. 10. varijsq; alijs locis. Et denique S. Ephræm in pulcherrima illa sua enarratione, quam facit de Timore animi sui, sup. adducta, cuius initium est: Ego Ephræm peccator, ignauus ac piger, &c. ab illo loco, post med. Gratia tua Domine, quæ delicta iuuentutis meæ pertulit, & senectutis nunc errata perferat, &c. vsque ad fin. vbi insigne Encomium Diuinæ gratiæ reperies, alibique apud eumdem sparsim.

Sicut mater artibus proles imbuit.] *Fort. & valdè probabiliter hoc loco, pro τέχνων, legendum in græco videtur τέκνων, vt sit sensus: Sicut mater filium docet; ita illum, &c. vt conueniant sequentia, nisi vtrumque simul coniungere malis, legasque vt posuimus: Sicut mater artibus proles imbuit, &c. Vel, vt mater artes filium docet, &c. Sic enim & venusta erit connexio, & sententia optima.*

Si iustum est non loqui quæ nouimus, aut non facere quæ didicimus, &c.] *Locus est Act. 4. ad quem respicit: vbi paullò aliter sic reperitur: Si iustum est in conspectu Dei, uos potius audire quàm Deum, iudicate. non enim possumus quæ vidimus & audiuimus non loqui, &c. Sequimur autem hic verba Ephræm, qui non ad verbum hunc locum Act. recitat, sed aliquid de suo interserit; vt illa, ad curam & medelam hominum, &c. vt sæpe etiam alibi explicatiuè, & amplificatiuè facit.*

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM,

De Fide.

Luc. 16. DOminus noster in Euangelio ad perfectionem fidei suos adducere volens Discipulos, dicebat: Qui in modico fidelis, & in multo fidelis est. Et qui in modico infidelis, & in multo infidelis erit. Quid fit in modico & multo fidelem esse. Quid autem sibi volunt hic modicum, & multum? Per modicum, seculi huius intellige promissiones, quas pollicitus est se præstiturum omnibus in ipsum credentibus, videlicet victum atque amictum, & reliqua corpori necessaria, quietem, ac sanitatem, & eiusmodi: Matth. 6. & Luc. 12. præcipiens, ne omnino de istis simus soliciti; sed in ipsum solum spem nostram reponamus. Permultum autem intelligenda sunt æternæ vitæ, & immortalis seculi dona, quæ repromisit daturum se illis, qui crediderint in ipsum, assidueque de eiusmodi soliciti, flagitauerint illa. Quoniam sic nobis mandauit Dominus, Matth. 6. cum ait: Vos autem quærite primum regnũ Dei & iustitiam, & hæc omnia adijcientur vobis, vt scilicet ex modicis, & momentaneis probetur vnusquisque num credat Deo. Et si de præsentibus non fuerit solicitus, solùm autem in futuris atque æternis curam omnem reposuerit; clarum est quòd & circa ea quæ videntur, sanã atq; integram fidem intus reconditam seruet, vereq; bona æterna quærat. Debet enim vnusquisque eorum qui sermonem audiunt veritatis, seipsum probare atque examinare, aut à viris spiritalibus probari & examinari, quomodo credat, & seipsum Deo deuouerit. Numquid reuerà secundum eius Luc. 16. sermonem, in veritate credat; aut opinionem in se dumtaxat fidei habeat, quòd se credere existimet. Quilibet enim ex verbis Domini, si fidem in caducis mundi bonis positam habeat, probatur & reprehenditur. Quo pacto? audi: Credere te dicis, quòd regno cælorum efficieris dignus, & filius Dei fies, cùm de cælo

lo natus sis, & cohæres Christi, quodque in omne seculum ei conregnaturus sis; delitijsque ineffabilis lucis, per infinita & immensa secula perfruiturus? planè dices credo: hac enim de caussa, & seculum reliqui, & me Deo deuoui. Proba igitur te ipsum, numquid terrenæ adhuc te curæ detineant, & solicitudines variæ de nutriendo ac vestiendo corpore, aliaque adhibenda cura, ac procuranda requie; cùm tui iam iuris esse velis, ac tui ipsius curam gerere; de quibus iussus es, omnino non esse solicitus. Si enim te credis accepturum æterna illa & immortalia, omnisque corruptionis expertia bona: Quantò magis fugacia ista atque terrena accipies; quæ Deus etiam concessit feris, atque volucribus cæli, & hominibus impijs. An non credis Dominum ea tibi largiturum, de quibus ipse præcepit, dicens: Nolite soliciti esse quid edatis aut bibatis, aut quibus vestiamini; hæc enim cuncta gentes mundi inquirunt. Nouit enim pater vester cælestis, quòd his omnibus indigeatis. Et subinfert, exprobrans hominibus modicæ fidei: Respicite volatilia cæli, quoniam neque seminant, neque metunt, & pater vester cælestis pascit ea; quantò amplius vos, qui multum differtis à volucribus? Et rursus nos confirmans ait: Nolite igitur soliciti esse in crastinum. Si verò adhuc de istis laboras, & non credis† sermoni ipsius; Nosce rursus, te quoque non credere, quòd bona æterna, quæ sunt regnum cælorum, sis accepturus; & existimas te credere, qui in rebus paruis ac corruptioni obnoxijs, reperiris incredulus. Et iterum: Sicut corpus pretiosius est indumento; ita & anima corpore. Credis igitur animam tuam à Christo sanandam, ab æternis & incurabilibus apud homines, malorum ignominiæ vulneribus; propter quæ etiam ad nos descendit Dominus, vt credentium animas ab insanabilibus apud homines malis curaret, & à sordibus lepræ malitiæ purgaret, qui solus curat, & verus medicus est? Dices, prorsus credo: iccirco enim adsum, & istud ab illo exspecto. Quare nosce, teipsum discutiens, ne fortè carnales morbi te ad medicos terrenos abripiant; quasi Christus cui credidisti, te curare non possit. Vide quomodo teipsum decipias, dum te putas credere, & nondum credis, vt oportet in veritate. Si enim æterna & incurabilia immortalis animæ vulnera, ac morbos malitiæ, à Christo curari credis; numquid impossibile putabis ab ipso temporalia quoque corporis mala, ac morbos curari posse; si vtique ad ipsum solum, postposito medicinali curandi officio, confugeris? Nam qui animam creauit, ipse & corpus fecit: Et qui illam immortalem sanat, corpus etiam à malis, morbisque temporalibus omnino liberare atque curare poterit. Sed scio mihi respondebis, quòd & ista ad corporis medicinam subministrauerit Deus; herbasque ac terræ pharmaca, & medicorum studia ad morbos corporis curandos concesserit, corpori terreno ex differentibus terræ speciebus medicinam componens? Consentio & ego, sic se ista habere; sed noueris velim, quibus ea data sint, & quibus dispensata. Dominus Deus ex multa sua & infinita erga humanum genus liberalitate ac benignitate, postquam à mandato excidisset homo quod acceperat, subiectusque esset sententiæ iræ, & quasi in captiuitatē, ac solitudinem, atque exilium, fodinamve, ex delitijs paradisi in hunc mundum eiectus, & sub potestate tenebrarū factus; carnisque passionibus ac morbis subijceretur, qui prius passionum atque morborum expers erat; omnesq; præterea qui ab ipso producti fuerant, ijsdem malis ac passionibus facti essent obnoxij; hæc tandem infirmis atque incredulis permisit, nolens omnino deperdere hominum peccatorum genus, sed propter multam bonitatem, & immensam, misericordiam dedit in solatium ac refrigerium, & curam atque medelam corporum ista, hominibus huius mundi, qui nondum se totos concredere Deo poterant. At tu qui vita solitaria gaudes, & ad Christum accessisti, cupiens filius Dei fieri, & desuper ex spiritu sancto nasci, primoque ac impassibili homine superior euadere; & qui maiora accipis promissa, aduentum diuini beneplaciti; & velut peregrinus ac hospes huius

Marginal notes: Allusio ad verba Iohan. 1. — Argumentum à maiori, ad minus; & contrà. — Matth. 6. Luc. 12. — Ibidem. — Matth. 6. — † al. & non credis teipsum sermoni ipsius. — Ibid. — A maiori ad minus. — Eadē ferè sunt apud S. Basil. mag. de quibus vide nostra Schol. — Gen. 3. &c. — Similia sunt in S. Basilio. — De his vide Schol. — Vide Schol. — De vita perfectiori agit.

mundi factus, debes fidem aliquam magis nouam & admirandam, intelligentiamque, ac vitæ rationem & institutum præter omnes homines mundi tibi vindicare, cùm & vitam, sicut cuncti alij degas. Ecce & mundus nubit, comedit, & bibit, auro & argento vtitur, mercaturam & artes exercet, ac diuitijs gaudet, quæ omnia Deus permisit homini peccatis subdito: neq; enim sine Deo quidquam ad vsus humanos dicemus ordinatum. At tu ab his omnibus exemptus es, vt Deo perfectè placere possis. Sic ergo alienus † à cura, in curandis mundi malis, medicorumque industria adhibenda, esse debes; vt qui ad Christum profugeris, qui cuncta se largitur † suis seruis promisit. Si autem quæ mundi sunt sapis, & pateris; similis hominibus illis mundanis adhuc es incredulus, licet te fidelem & Christi seruum profitearis. Nouo enim quodam ac peregrino consilio, mente, fide, conuersione, vitæ denique ratione, mundum hunc & curare & obtinere debes, qui Christo perfectè placere, eiusque vestigia persequi cupis, contrariaque hominibus mundi huius sapere; quoniam noua quædam & admiranda † credis promissa, & sempiternis te bonis speras esse fruiturũ, cælestisque ciuitatis, ac regni incorruptibilis, deliciarumque perpetuarum, ac sempiternæ fruitionis hæreditatem, cordis quoque sanctificationem, & purgationem perfectam quæ tibi per Spiritum sanctum fit, adepturum. Nam qui verè cupit esse homo Christi, æternisque se bonis perfruiturum sperat, paupertatẽ diuitias cum gaudio existimare debet, & afflictionem recreationem; asperitatem victus, delitias; improperium honorem, & contumelias gloriam ducere: hæc enim vera seruorum Dei gloria est. Neque verò solùm improperia ferre debet pugil ac miles Christi, quin & si fortè diuitiæ obuenerint, eas vt stercora respuere oportebit. Si gloria & principatus, non extollatur & superbiat: Si laudes atque honores hominum, vt quæ ne sint † quidem, existimanda: quin etiam propter huiusmodi res, quæ habentur gloriosæ, confundi atque lugere oportet; & propter eiusmodi, contrà lætari & gaudere, quæ habẽtur vilia, & abiecta putantur. Potest siquidem aliquis interdum opprobria ferre, gloriam autem & honorem non itẽ. Sed efferri sepè solet mens, & à seipsa excedere quodammodo, & humilẽ viam iusticiæ derelinquere. Ait enim Paulus: Per arma iusticiæ, à dextris & à sinistris, per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam, vt in vtrisq; per omnia probatus, idem & inconcussus inueniatur, extra se numquam discedens. Talem enim eum esse oportet, qui verè placere cupit Deo, sicque voluntatem suam habere debet fundatam. Et quemadmodum incus aliqua, licet quidem semper verberetur, non tamen dat tergum, neque concauitatis formam in se recipit, sed eadem semper manet, sibique similis: sic & qui verum se vult gerere Christianum, inter diuersas tribulationes atq; tẽtationes, siue extrinsecus ab hominibus illatas contumelias, persecutiones, damna, aut aliqua eiusmodi; siue intrinsecus à spiritibus malignis inductas angustias diuersissimas, vnus & idem maneat oportet, fortiter quæcunq; obuenientia perferens. Pro munitione ac castro, & turre fortitudinis à facie inimici, semper Christum Dominum habeat, ad eumque belli tempore, in regione inimicorum constitutus confugiat, & illud scripturæ vsurpet: Esto mihi in Deum protectorem, & in locum refugii, vt saluum me facias. Sic enim quascunq; poterit † superare tentationes atque afflictiones ingruentes, omni tempore Dominum, ac firmam in eum fiduciam, atq; spẽ, ob oculos † sibi cõstituẽs. Quin & gloriæ humanæ laudes, honores, & principatus ac magistratus si se obtulerint, vt prædictum est, nõ concauitates, neq; formas in animã impressas relinquãt, vt ijs oblectetur & acquiescat, & propterea inflatus superbiat. A dextris enim & à sinistris tentatus homo, id est, per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam, idem & constans, immotusque vtrobique permanere debet. Sic enim qui super terram, fundamentum suum ædificat, ab inundantibus tribulationum fluctibus, & tentationum procellis, sæuisq; improborum spirituũ ventis impellentibus atq; concutientibus,

† Græcismus hic paullò obscurior.

† al. daturum hominibus promisit.

† al. auditionem seu famã quandam nouam credis, &c.

† al. tamquã quę nihil sint, ea æstimet. &c.

2. Cor. 6.

Argumentum à simili, haud inefficax.

Psalm. 60.

Psalm. 30.

† al. poteris, in 3. person.

† al. tibi constituens.

2. Cor. 6.

bus,non cōcidit neq; commouetur, quoniam fundamentū super petram posuit. Luc.6.
Qui ergo circa eiusmodi habitum exercitationemq; bonam, fortitudinis dico & generositatis, longanimitatis & patientiæ, fidei, & spei atq; fiduciæ, per verbum Dei prius se occupat, adsuefaciens se moribus bonis, sanctoq; viuēdi instituto; & in reliquis virtutum studijs se exercens, diuinumq; sermonē sequens, postea autē virtutem ab alto in exspectatione fidei suscipiens; talis verè fundamentum, & domus, atque columna, & firmamentum efficitur in gratia Dei, multarumque animarum vitæ caussa; ac plurimorum infirmitatem sufferre valens. Quare & nos ad omne virtutis genus nosipsos excolentes, & quàm optima ratione ad complacendum Deo nos componentes, cogitationemque nostram accuratè & enixè ad omnem tentationem præparantes; Diuina confirmati gratia, æternorum bonorum euadamus hæredes, In Christo Iesu Domino nostro: Cui gloria & potentia, in secula seculorum. AMEN.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

PRo Declaratione, rectaque intelligentia eorum quæ hic ab Auctore nostro Ephræm ferè de Fide adducuntur, operæpretium fuerit nosse, Fidem in sacra scriptura interdum eum significare assensum, qui rebus à Deo nobis patefactis, vel primæ ipsi veritati præbetur; veluti eo loco Iacobi 2. Fides sine operibus mortua est. & illo Pauli ad Hebr. 11. Sine fide impoßibile est placere Deo. Et paullò antè ibid. Fides est substantia rerum sperandarum, argumentum non apparentium. Et 1. Cor. 13. Nunc manent fides, spes, caritas, tria hæc: maior autem horum est caritas, &c. Interdum spei robur, & quandam firmitatem denotat, quæ modus quidam spei est, proles autem fidei primo modo dictæ, quomodo accipiendum videtur Matth. 8. Quid timidi estis modicæ fidei, &c. Fides enim pro fide fiduciaque simul ponitur, sicut etiam demonstrat nō obscurè S. Augustinus, lib. 2. de consensu Euang. cap. 43. verba illa Marc. 4. enarrans: Necdum habetis fidem, perfectam certè, quæ fides & confidentia est. Origenes & Chrysost. locis in Matth. idipsum adstruere videntur. Eodemque ferè sensu, videtur accipi Luc. 8. Vbi est fides vestra? Et, Matth. 9. Creditis quia hoc poßum facere vobis? Et, secundum fidem vestram fiat vobis. Et, confide filia, fides tua te saluam fecit. Et marc. 2. Cùm vidisset Iesus fidem illorum, &c. Accipitur etiam tertio modo Fides, pro fiducia sola: ita Matth. 6. Si fœnum agri sic vestit Deus; quantò magis vos modicæ fidei? & Matth. 17. Si habueritis fidem sicut granum sinapis, &c. ac Iacobi 1. postulet in fide nihil hæsitans, &c. Ceterùm non sic exponimus, vt fiduciam siue fide consistere posse, velimus; sed locis istis fiduciam solam esse intellectam planè arbitramur, hoc modo: Postulet in fide, fiducia maxima, &c. Quibus sic deductis atque expositis, optimè intelligitur, quo sensu Auctor noster eos incredulos hic vocet, & fidem nō habere dicat, qui de terrenis nimiū solicici sunt, & ad medicos potius terrenos quàm ad Deum, in morbis recurrunt; quos reprehendit, & fidem nō habere, hoc est, vera fiducia diuinæ misericordiæ carere affirmat. Neq; etiā à sanctis Patribus iste loquēdi modus videtur alienus: Sic enim S. Cyprianus quasi in principio lib. de mortalitate sentit ac loquitur, in hæc verba: Deus tibi de hoc mundo recedenti immortalitatem pollicetur, & tu dubitas? Hoc est Christum credentium magistrum, peccato infidelitatis offendere: hoc est in ecclesia constitutum, fidem in domo fidei non habere, &c. Sic quoque S. Hieronymus ad Demetriad. epist. 8. de Anania & Saphira loquens, ait: Partem alienæ substantiæ sibi reseruarunt, metuentes famem, quam vera fides non timet, &c. ita idem Hieronym. in Dialog. contra Luciferian. De Centurione, & muliere sanguinis fluxum paßa agens, & alibi. Plura in hac, Patrum testimonia omitto, ne sim longior; saltem Pauli locum addam 1. Tim. 5. Qui suorum maximè domesticorum curam non habet, est infideli deterior, & fidem negauit, &c. quæ verba sic exponit S. Chrysostomus, fidem factis negauit. Et Anselm. operibus fidem negasse, non conditionis statum mutasse interpretatur. Quare quo sensu dixit Apostol. eos qui suos negligunt, fidem negare; dicere videtur & eodem plane Sanctus Ephræm, eos qui Deo derelicto, medicorum idola colunt, & oracula terræ consulunt, &c. Quod Spiritus ipse sanctus 2. Paralip. 16. reprehendit Aza Regis Israel exemplum proponens. Et Ecclesiastic. 38. Fili, in tua infirmitate ne despicias teipsum, sed ora Dominum, & ipse curabit te. Da suauitatem, & memoriam similaginis, & impingua oblationem, & da locum medico, &c. Ac paullò post ibid. sic de sacerdotibus, qui sunt medici spiritales: Ipsi verò Dominum deprecabuntur, vt dirigat requiem eorum & sanitatem, &c. Vnde euidenter colligo, in infirmitatibus Deum maximè inuocandum, placandumque sacrificijs & oblationib. Dei sacerdotes qui spiritales sunt medici, cumprimis adhibendos, postea verò terrenos medicos atq; corporales. Quod cùm nō faciant homines, vel præpostero ordine, exclamat Sāctus pater Ephram eos incredulos esse, & fidem non habere, id est, fiduciam, vel fidem perfectam. quæ cum fiducia est. Quasi dicere vellet cum Propheta: Numquid resina non est in Galaad? aut medicus nō est ibi? Hierem. 8. Quamquam

tamen pro pleniori mentis Auctoris nostri explicatione, Lectorisque satisfactione, dicere etiam hic possumus ista de medicis ac medicinis corporalibus, ad monachos & perfectiores, quibus sæculum relinquere, & Deo se totos tradere cõstitutum erat, dicta potissimum esse. quomodo planè in eumdem sensum fusius S. Bernardus ad Fratres trium fontium, seu de S. Anastasio, epist. 121. conscripsit, vt sequitur : Credo autem quòd & ego spiritum Dei habeam, & consilium Dei in hoc Scio equidem quòd in regione habitatis infirma, & multis aliqui ex vobis laborant infirmitatibus. Sed mementote quis dixerit : Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi. Et cùm infirmor inquit, tunc fortior sum. Compatior vtique, & multũ compatior infirmitati corporum; sed timenda multò magis, ampliusque cauenda infirmitas animarum. [Et sequitur ibi;] propterea minimè competit religioni vestræ medicinas quærere corporales, sed nec expedit saluti. Nam de vilibus quidem herbis, & quæ pauperes deceant, interdum aliquid sumere tolerabile est, & hoc aliquando fieri solet. At verò species emere, quærere medicos, accipere potiones, religioni indecens est, & contrariũ puritati, maximeque ordinis nostri; nec honestati congruit, nec puritati. hæc enim omnia gentes inquirunt. Scimus autem quia qui in carne viuunt, Deo placere non possunt. Spiritalia proinde spiritalibus comparanda, & quærenda potio humilitatis, & clamandum in toto corde : Sana animam meam Domine, quia peccaui tibi. Huic sanitati fratres dilectissimi, operam date, hanc sectamini, hanc seruate, quia vana salus hominum. Nec dissimile conscripsit serm. 30 in Cant. hæc inter alia, in medium adducens: Nam qui voluerit animam suam saluam facere, perdet eam. Quid hic vos dicitis obseruatores ciborum, morum neglectores? Hippocrates, & sequaces eius docent animas saluas facere in hoc mundo; Christus & eius discipuli perdere. Quemnam vos è duobus sequi magistrum eligitis? At manifestum se facit, qui sic disputat; hoc oculis, hoc capiti, & illud pectori, vel stomacho nocet. Profectò vnusquisque quod à suo magistro didicit, hoc in medium profert. Num in Euãgelio legistis has differentias, aut in prophetis, aut in litteris Apostolorum? Caro, & sanguis reuelauit tibi hanc sapientiam, non spiritus patris. Est enim carnis hæc sapientia. Sed audi quid de ipsa nostri medici sentiant; Sapientia inquiunt, carnis, mors est. Item sapientia carnis inimica est Deo. Num Hippocratis, seu Galeni sententiam, aut certè de schola Epicuri debui proponere vobis? Christi sum discipulus, Christi discipulis loquor. Ego si peregrinorum dogmata induxero, ipse peccaui. Epicurus atque Hippocrates, corporis alter voluptatem, alter bonam habitudinem præfert; meus magister vtriusque contemptum prædicat. Et post multa, in fine Serm. frustra sibi quidam blandiuntur, de exemplo Pauli hortantis discipulum non bibere aquam; sed modico vti vino propter stomachum, & frequentes suas infirmitates. Qui attendere debent, primùm quidem Apostolum minimè sibi ipsi rẽ istiusmodi suadere; sed nec discipulum æquè exposcere sibi. Deinde non monacho hoc intimari sed Episcopo, cuius vita teneræ adhuc & nascenti Ecclesiæ pernecessaria esset. Timotheus hic erat. Da mihi alterum Timotheũ, & ego cibo eũ, si vis etiã auro, & protobalsamo. hactenus Bernardus; cuius doctrinæ quantũ hic cũ illa Auctoris nostri Ephræm conueniat, quis non videt: quam tamen vterque Sanctus vita melius expressit, quàm verbis. Vnde de Bernardo in eius vita, Gulielmus Abbas lib. 1. cap. 8. sic scribit : Videres hominem imbecillem, & languidum conari, & aggredi quæcunque vellet, minus considerare quid posset, solicitum pro omnibus, circa seipsum negligentem, omnibus in omnibus aliis obedientissimum, sed de seipso vix aliquando seu Caritati seu potestati obedientem : semper enim priora sua nulla reputans, maiora moliebatur; ad non parcendum corpori, sed studiis spiritalibus robur addendum, corpus suum variis infirmitatibus per se attenuatum, ieiuniis insuper, & vigiliis sine intermissione atterendo. Orabat stans diu noctuque, donec genua eius infirmata à ieiunio, & pedes eius à labore inflati corpus sustinere non possent. Et post paucas Videbant enim & conuersationem eius homines medici, & mirabantur, tantamque vim, eum in seipso caussabantur inferre naturæ, ac si agnus ad aratrum alligatus arare cogeretur, &c. Hinc quoque S. Ambrosius in psalm. 148. (refertur in c. contraria, de consecr. dist. 5.) Contraria inquit, diuinæ conditioni præcepta medicinæ sunt, à ieiunio reuocant, lucubrare non sinunt; ab omni intentione meditationis abducunt. Itaque qui se medicis dederit, seipsum sibi abnegat. Ita idem Ambros. in Psalm. 118. Beati immaculati. Et lib. 6. in Lucam, vbi in hanc sententiam plura. Quam & S. Hieronymus confirmat, ad Eustochium scribens, ac de Paula matre loquens, in hæc verba : Referam inquit, quæ expertus sum mense Iulio, feruentissimis æstibus incidit in ardorem febris; & post desperationem cùm Dei misericordia respirasset. & medici persuaderent ob refectionem corporis vino opus esse tenui, & parco, ne aquam bibens in hydropem verteretur. Et ego clam Beatum Papam Epiphanium rogarem, vt eam moneret, imò compelleret vinum bibere. Illa vt erat prudens, & solertis ingenij, statim sensit insidias; & subridens, meum esse quod ille diceret, intimauit. quid plura? Cùm Beatus Pontifex post multa hortamenta exisset foras, quærenti mihi quid egisset, respondit : Tantum profeci, vt seni homini penè persuaserit, ne vinum bibam. Et de eadem S. Paula, sic idem S. Hieronymus: lasciuientẽ inquit, adulescentularum carnem, crebris & duplicatis frangebat ieiuniis, malens eis stomachum dolere, quàm mentem, &c. Habes quoque exemplum singulare apud Sophronium in prato spiritali c. 8. de Abbate Myrogine hydropico, qui ob nimiam austeritatem, hoc morbo laborans senibus ad se iugiter venientibus, sic dicere solebat : Orate pro me Patres, ne interior homo hydropicus fiat; ego enim vt in hac infirmitate diutius durem, Deum oro, &c. Capite deinde 10. exemplum ponitur Barnabæ Anachoritæ, cuius pedi infixa arundinis festuca, doloribus eum exagitabat, nec passus est, vt eum medicus videret, &c. Dicebat autem his, qui ad ipsum accedebant, quòd quanto magis exterior homo pati-

mo patitur, tanto magis interior viret. Et in historia tripart. lib. 8. cap. 1. de Beniamin eremita legimus, quòd cùm aquæ intercutis morbo vehementer laboraret, ijs, qui infirmitatem eius miserabantur, supplicare solebat, ne corporis sui; sed animæ curam haberent, eosdem interea infirmos sola oratione curans. Ac in Pall. hist. de Syluia seu Syluiana Ruffini Alexandriæ præfecti sorore habemus, quòd cùm malè haberet, medicis consulentibus balnea adire, noluit illorum consilium sequi. Simileque omnino commemorat Sanctus Greg. dialog. 4. cap. 13. de Galla Symmachi filia, quæ cùm intra puellares annos marito viduata ægrotaret, corpore toto in tabificam scabredinem versa, medicis affirmantibus nisi iteraret matrimonium, vel morituram eo morbo, vel mentum pilosum instar viri habituram, neglexit medicorum consilium. Possem multa alia eius generis exempla adducere, sed ne sim prolixior, vnum solum dictis adijciam non omittendum, de sancta Agatha, quæ vt est in eius vita, de seipsa loquens: medicinam inquit, carnalem corpori meo numquam exhibui, sed habeo Dominum meum Iesum Christum, qui solo sermone restaurat vniuersa, &c. Quæ verba expendens sanctus Thomas 2. 2. q. 97. art. 1. de Tentat. Dei, ad 3. Beata Agatha inquit, experta erat erga se diuinam beneuolentiam, vt vel infirmitates non pateretur, pro quibus corporali medicina indigeret, vel statim sentiret diuinæ sanationis effectum, &c. Eumdemque S. Thomæ locum, illustrans eruditus ipsius Interpres Caietanus, respuere inquit, medicinam licet, ratione spiritalis profectus: Et hoc si infra limites rationalis obsequij fit, non est tentare Deum; sed semetipsum offerre hostiam viuentem Deo. Et hoc modo Sancti illi qui propositi sunt in exemplum ceteris, & præsertim religiosis, in hoc mundo dolores iliacos, vlcera, & cetera morborum genera, quæ in corpore patiuntur, suscipere solent libenter, vtentes ijs vt instrumentis diuinitus sibi concessis ad carnis subiectionem atque mortificationem, & ad Dominicæ passionis participationem; ægrèque ferrent si filialis dilectionis signum hoc deperderent, sanitatem corporis recuperando. atque hi licet infirmentur in carne, fortissimi tamen sunt ad spiritalia, adeò vt nihil etiam mali videantur quandoque habere, sicuti compluribus exemplis iam antè adductis, hoc ipsum clarum fecimus, demonstrauimusque abundè. Quæ cum ita sint, nemini meritò hæc Sancti Ephræm dicta, peregrina hoc loco videri debent ac paradoxa; quippe qui ea ad religiosos atque perfectiores potissimum retulit, eos magno quodam zelo à medicinis corporalibus, curisque secularibus auocans atque dehortans. Quare vt concludam, dico ista Auctoris nostri verba (ne ab imperitis detorqueantur) secundum scientiam piè rectèque accipienda & intelligenda esse, quomodo etiam ab alijs SS. Patribus anteà citatis, in eumdem planè sensum accepta sunt & comprobata; ipseque Basilius Magnus quem præterire non possum, intellexit, optimeque conuenienti temperamento adhibito similia deduxit atque exposuit, in pulcherrima illa sua Responsione quam facit ad Interrogationem LV. cuius principium est: Quemadmodum vniuscuiuslibet artis suffragium, ad hoc nobis à Deo est indultum, vt nostræ occuramus infirmitati, &c. tom. 2. in Interrogat. Numquid ex vera pietatis proposito fit, vti medicinis? Ex quorum lectione, & cum his collatione, Lectori, vt speramus, abundè hic satisfactum erit.

S. Ephræm, De Fide.] *Pro hac Inscriptione, in antiquo quodam alio manuscrip. exemplari Græc. sic reperi, atque traduxi: Eiusd. S. Patris Ephræm sermo De Fide, super illud Euang. Qui fidelis est in paruo, & in multo fidelis erit. Verùm prior generalior est, toti Orationi seruiens: posterior non item; ideoque eam potius quàm hanc reposuimus.*

Deinde vbi est; Sed in ipsum solum, spem nostram ponamus.] *al. leg. sed firma in ipsum fiducia sperandum esse ijs, qui ad eum confugiunt, &c. Vtraque lectio bona est, & instituto Auctoris satis accommoda.*

Vbi porrò habetur: Et si de præsentibus non fuerit solicitus, solum autem in futuris, &c.] *Ex alio manuscr. cod. græc. sic transtulimus: Quoniam nobis circa eiusmodi, minus solicitis, & futurorum atque æternorum dumtaxat satagentibus, alia quæcunque necessaria se daturum promisit. Et tunc apparebit, an de incorruptibilibus fidem habeat, vereque æterna bona quærat; & numquid in ijs quæ videntur, sanam integramque fidem defixam seruet. Debet enim, &c.*

Credere te dicis, quòd filius Dei fies, cùm de cælo natus sis, &c.] *Alludere videtur haud obscurè Auctor, ad illa Ioban. 1. dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius. &, ex Deo nati sunt, &c. Sic quoque hic postea Ephræm: Tu autem qui ad Christum accessisti, cupiens filius Dei fieri, & desuper ex spiritu sancto nasci, &c. vnde quo sensu ista ab eo sint dicta, satis perspicitur.*

Si enim te credis accepturum æterna illa & immortalia, omnisque corruptionis expertia bona.] *Vbi, pro ἄφθαρτα, in alio manusc. Græc. est: παράμονα καὶ ἄφθονα, stabilia siue permanentia, omnisque inuidiæ expertia bona. Vel ἄφθονα hoc est, copiosa, abundantia, vbi cuncta bona abundè suppetunt, quæque omnem inuidiam superant aut si malis; in quæ, nulla inuidia cadit, &c.*

Respicite volatilia cæli, quoniam neque seminant, neque metunt, &c.] *Vbi pro θερίζουσι, neque metunt, al. leg. συνάγουσιν, neq; cōgregant in borrea, &c. at in sacro Cod. Græco & Lat. Matth. 6 est: neq; serunt, neque metunt, neque congregant in borrea. Pro quo, Luc. 12. sic: Considerate coruos, quia non seminant, neque metunt, &c. absque verbo (congregant) vt hic apud Ephræm.*

Sicque voluntatem suam debet fundatam habere, qui verè cupit placere Domino, & quemadmodum incus aliqua, &c.] *In alio manuscrip. est: Sicque voluntatis suæ certamen fundare debet; velut si incus aliqua esset, quæ licet percussa, non tamen dat tergum, &c. coniunctim etiam hæc legendo. Vtrobiq; tamen similitudinis vis exprimitur, & sententia optima redditur; quam eamdē & alibi licet verbis cōmutatis, hoc eod. tom. in tract. de Patientia & compunctione (cuius principiū est: Carissimi, strenuos nos in hoc vitæ stadio milites præbeamus, pro Rege nostro Christo, &c.) idem retulit Ephræm, vbi sic habet. Præbeamus ergo nos velut incudes, percussi, & nequaquam terga vertentes, & quæ sequuntur ibid.*

Qui ergo circa eiusmodi habitum exercitationemque bonam, per verbum Dei prius se occupat, &c.] *In alijs duobus antiq. Codicib. Græc. sic per 2. personam ista efferuntur: Ad eiusmodi ergo habitum, exercitationemque bonam fortitudinis, &c. te occupa atque exerce, &c. sed melius per tertiam personam, vt sequentia respondeant: nā mox subijcitur in persona ead. talis verè fundamentū efficitur, &c.*

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM,

Aduersus eos, qui dicunt Terræmotus à terræ inflatione fieri.

Psalm. 103. DICITE nobis qui vestro è pectore verba depromitis, & non ex ore Domini; si quod à Psalmista dictum est, vobis recensuerimus, numquid credetis? ait enim: Qui respicit terram, & facit
Psalm. 59. eam tremere. Et commouisti terram, & conturbasti eam: sana
Iob. 9. contritiones eius, quia commota est. Nec dissimile in S. Iob dictum reperitur, diuino sic ibi affirmante oraculo: Qui commouet terram de loco suo, & columnæ eius concutiuntur. Qui præcipit soli, & non oritur:
Ibidem. & stellas claudit quasi sub signaculo. Qui extendit cælos solus, & graditur super fluctus maris. Qui facit arcturum, & oriona, hyadas, & interiora austri? Qui facit magna & incomprehensibilia, & mirabilia quorum non est numerus.
Iob. 26. Rursusque dicit: Qui extendit aquilonem super vacuum, & appendit terram super nihilum. Qui ligat aquas in nubibus suis: vt non erumpant pariter deorsum. Atqui ista audientes, non creditis; propterea quòd mentem græcanica ebrietate turgidam habetis. Vnde & delirantes, dicitis ex terræ inflatione, & nō
Obiectio. ex diuina prouidentia terræmotus fieri. Sed dicite nobis, quo pacto durante terræmotu, vnoq; aruo concusso, altero verò non concusso, non abscindatur concussus à non concusso? Verùm quemadmodum sedata aquarum inundatione, iterum aqua suum in locum tranquilla reducitur: ita & terra ad rationem vndarū, post concussionem à terræmotu productam, similiter componitur atq; firmatur.
Obiectio de montibus Armeniæ. At dicite nobis rursus modum, quomodo per terræmotum, montes Armeniæ ab inuicem diffiti, In mutuum quasi conflictum im pellantur, ita vt ignis videantur excitari, plurimumque fumare, ex sic satis etiam longa loci intercapedine; rursusque locorum interuallis disiuncti montes, singuli suo ordine ac loco con-
Alia obiectio de nauigantibus. sistant? Quis ergo hunc nobis modum adnuntiauerit? Et quo pacto rursum, terræmotus tempore, in stuporem aguntur qui in mari nauigant; ipsaque etiam naue huc illucq; frequenter à fluctibus agitata, non latet eos terræmotus? Nam tabulatis atq; cubiculis, cum cunctis etiam vasis quæ in naue sunt, præter omne solitum inter se collidentibus atq; cōcutientibus, nautæ ex terræmotus inuasione redduntur attoniti. Audite igitur ac intelligite dictū Apostoli, vt vera sapiē-
1. Cor. 3. tia reddamini digni. Ait enim: Nemo seipsum seducat. Si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc seculo: stultus fiat, vt sit sapiens. Sapientia enim huius mun-
Iob. 5. Psalm. 93. di, stultitia est apud Deum. Scriptum est enim: Comprehendam sapientes in astutia eorum. Et iterum: Dominus nouit cogitationes sapientum, quoniam vanæ sunt. Quamobrem gentilium stoliditate, atque vana eorum sapientia dementati cauete: quæque admiramini, potentiæ præpotentis Dei adscribite,
Psalm. 146. cum propheta exclamantes: Magnus Dominus noster, & magna virtus eius: & sapientiæ eius non est numerus. Ipsi gloria in secula seculorum. Amen.

SCHOL.

SCHOLIA.

REprebendit hic Auctor noster potissimum illos, qui Terræmotuum rationem ad secundas magis caussas, quàm ad primam referunt, eosque ex terræ inflatione quadam potius, quàm diuina prouidentia fieri contendunt, quasi diuinæ potentiæ atque prouidentiæ prorsus immemores. Quorum opinionem ideo tam quam stolidam atque absurdam confutat; contrariumque auctoritatibus Scripturæ, similitudinibusq; atque exemplis optimis hic adductis, adstruit probatque: ad diuinam prouidentiam caussas eorumdem referendo, sicut magis hoc ipsum in Terræ motibus illis insignibus atque famosis elucescit, quorum hic quædam exempla de montibus Armeniæ, alijsque ponit. De quibus, plura vide apud Eusebium in chron. & Paulum Orosium, lib. 3. cap. 3. ac 5. & lib. 4. ca. 12. lib. 6. c. 5. & lib. 7. c. 3. 9. 13. 32. vbi ingentes atque horrendi Terræmotus describuntur. Item apud Plinium, natural. histor. præsertim lib. 2. cap. 85. per totum. & cap. 86. per totum. &c. Aristot. 2. meteor. cap. 7. 8. ac Dion. in Traiano. Fidem verò superare videtur, quod narrat Procopius 2. belli Goth. de Vesuuio monte, qui aliquando ad Bizantium vsque, cineres effudit, magno habitantium damno; ita diuina seuiente ira in scelestorum hominum perniciem.

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM SYRI,

Ne decipiamur gentilium erroribus.

ADIICIAM autem & hoc dictis: Mortalitate gliscente in vrbe Constantinopoli, multisque morientibus, medicus quidam cognomento Domnus, plurimorum tunc ibi cladem, & aliorum timorem quo detinebantur, cernebat. Et ex his quidem qui moriebantur, alij artifices erãt, qui igne sua opera conficiebant; alij in cellis subterraneis degebant. Qui verò in altioribus locis habitabant, & serenioris subtiliorisque aeris beneficio perfruebantur, pestis contagium euadebant. Atqui ista in Domno contigerunt, postquam animum ad vanam gentilium sapientiam imbibendam appulit; & ab eiusmodi, mentem suam lædi passus est. Et vt ista hic effutire cœpit, biduo aut triduo post, morbo correptus iacuit semiuiuus, proprios subornans seruos, qui ipsum in suburbium eius ferrent, vt mortuus ibi sepeliretur. Quem alius medicus cui nomen Macedonius, videns deportari iam agentem animam, (erat autem ipse vnus ex ijs, qui futilem eius loquacitatem audire solebant) ait: Hic tametsi pulcherrima domo, ac sereno aere perfrueretur, non est saluatus; sed ecce obrutus est, nec suæ ipsi profuerunt nugę. Et Domnus quidem ad suburbia delatus, ibiq; mortuus ac sepultus est. Macedonius verò ab ingruente mortalitate præseruatus, vitæ priori renũcians, syncerioris vitæ institutum, monasticum scilicet, amplexus est; ab illius impietate minimè consumptus. Nostrum porrò erit, diuina inspirante scriptura duce, mentem nostram rectè nosse dirigere. Quibus enim mens diuinis doctrinis non est illustrata, remotam hi mentem à veritate possident. Quare diuinam nos audiamus scripturã, luculenter in secũdo Regum libro proclamantem atq; dicentem: Et addidit furor Domini irasci contra Israel; commouitque Dauid in eis dicentem: Vade, numera Israel & Iudam. Dixitque Rex ad Ioab principem exercitus sui: perambula omnes tribus Israel, à Dan vsque Bersabee; & numera populum, vt sciam numerum eius. Et paullò post: Dedit ergo Ioab numerum descriptionis populi regi, & inuenta sunt de Israel, octingenta millia virorum fortium, qui educerent gladium: & de Iuda quingenta millia pugnatorum. Percussit autem cor Dauid eum, postquam numeratus est populus: & dixit Dauid ad Dominum: peccaui valde in hoc facto, sed precor Domine, vt trãsferas iniquitatem populi † tui, quia stultè egi nimis. Surrexit itaq; Dauid mane, & sermo Domini factus est ad Gad prophetam, & videntem Dauid, dicens:

Mortalitas in Vrbe Cõstãtinop. describitur, & Historia facti memorabilis proponitur.

2. Reg. 24.

† al. serui tui, vt in vulg.

Vade,& loquere ad Dauid: Hęc dicit Dominus: Triū tibi datur optio, elige vnū quod volueris ex his, vt faciam tibi. Cumque venisset Gad ad Dauid, nuntiauit ei, dicens: Elige tibi vnum fieri ex his: aut tribus † annis veniet tibi fames in terra tua, aut tribus mensibus fugies aduersarios tuos, & illi te persequentur; aut certè tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Nunc ergo delibera, & vide quid respondeam ei, qui me misit. Dixit autem Dauid ad Gad: Coarctor nimis hisce tribus: Sed melius est vt incidam in manus Domini, (multæ enim misericordiæ eius sunt) quàm in manus hominum. Elegitq; † sibi Dauid pestem, & dies messis ignium. Immisitq; Dominus pestilentiam in Israel de mane vsque ad tempus constitutum: & mortui sunt ex populo à Dan vsque ad Bersabee, septuaginta millia virorum. Cumq; extendisset manum suam Angelus Domini super Ierusalem, vt disperderet eam, misertus est Dominus super afflictionem, & ait Angelo percutienti populum: Sufficit, nunc contine manum tuam. Erat autem Angelus Domini iuxta aream Areuna Iebusæi. Dixitque Dauid ad Dominum, cùm vidisset Angelum cædentem populum: Ego sum qui peccaui, & ego sum pastor qui iniquè egi: isti qui oues sunt, quid fecerunt? vertatur obsecro manus tua contra me, & contra domum patris mei. Venit autem Gad propheta ad Dauid in die illa, & dixit ei: Ascende, & constitue altare Domino, bonum † in oculis eius, in sancta area Areuna Iebusæi. Et ascēdit Dauid, iuxta sermonem Gad prophetæ, quem præceperat ei Dominus. Conspiciensque Areuna, animaduertit regem & seruos eius transire ad se: Et egressus adorauit Regem prono vultu in terram, & ait: Quid caussæ est, vt veniat Dominus meus Rex ad seruum suum? Cui Dauid ait: Vt emam à te aream, & ædificem altare Domino, cessetque interfectio quæ grassatur in populo. Et ait Areuna ad Dauid: Accipiat, & offerat Dominus meus Rex Domino, sicut placet ei: Ecce boues in holocaustum, & plaustrum, & iuga boum in vsum lignorum. Omnia dedit Areuna regi, dixitque Areuna ad regem: Dominus Deus tuus benedicat † tibi. Cui respondens Rex ait: nequaquam vt vis, sed emam pretio à te, & non offeram Domino Deo meo holocausta gratuita. Emit ergo Dauid aream & boues, argenti siclis quinquaginta, & ædificauit ibi Dauid altare Domino: & obtulit holocausta & pacifica: Et propitiatus est Dominus terræ, & cohibita est plaga ab Israel. Siue ergo bellum, siue fames, siue pestilentia, siue quid aliud triste atque acerbum ingruat; cuncta hæc ad emendationem, correptionemque nostram: tum vt mens hominum ad pietatem impellatur, mortalibus inferri credendum est. Indigent namque singulæ ætates, disciplina visitationis Domini. Nam si timoris etiam tempore, nonnulli ad pietatem sint insensibiles; quomodo non magis, si nulla Domini visitatio fiat, pænitus ad impietatem perditionemque, suam ipsi mentem conuertent.

† in vulg. est: aut septem annis, &c.

† Ista vsq; ad (Immisitque) desunt in vulg.

† Desunt ista (bonum in oculis eius, in sancta) in vulg.

† in vulg. lat. est. suscipiat uotum tuum.

2. Paralip. 3.

Allus. ad Eph. 6.

SCHOLIA ET VARIÆ LECTIONES IN PRÆCEDENTIA, De Gentilium erroribus, &c.

Tribulationes & flagella à Deo nobis propter vtilitatem nostram immitti, quod hic potissimum vult Ephræm, perpetuò quoq; alij docuerunt SS. Patres, & inter alios S. Basilius in Homilia in Diuites auaros, super illa verba scripturæ: In fame & squalore &c. ac S. Ioannes Chrysost. ad pop. Antioch. hom. 4. 5. 15. 62. 63. 66. 67. 78. & homil. 10. in Matth. & in Psal. 83. & 93. S. Ambrosius copiosissimè lib. super, Beati immaculati, litt. 9. vers. 1. litt. 10. vers 4. & vers. 6. & litt. 14. vers 2. & 18. vers. 7. tom. 4. Et super Epist. ad Rom. cap. 5. Et super 2. Cor. 4. Et super epist. ad Coloss. cap. 1. tom. 5. &c. Nec non S. Augustinus lib. 1. de verbis Domini, serm. 18. tom. 10. serm. de pressuris mundi, serm 2. De Machabæis. super Psal. 21. serm. 2. tom. 10. super Psalm. 30. serm. 2. super Psalm. 36. serm. 2. super Psal. 40. tom. 8. lib. de vera innocentia, cap. 204. tom. 3. epist. 87. ad Felicitatem, tom. 2. &c. Item S. Bernardus serm. 16. & 17. super psal. 90. Qui habitat, &c.

Siue ergo bellū, siue fames, siue pestis, &c. cūcta ad nostram emendationē, correptionemq. &c.]

Bellum

Bellum à Deo permitti ad nostram emendationem scribit S. *Augustinus lib.1. de ciuit.Dei. cap.1. tom.5. & lib.22.contra Faustum, cap.74.tom.5. Item S. Ambrosius in serm.88.de Helizeo, & tumultu bellico, tom.3.ac Cyprianus lib.de mortalitate. Quòd porrò fames meritis peccatorum infligatur habes apud Basilium, & Chrysostom.in locis iam adductis. & apud S. Ambrosium lib.7.epist.Epis.52.ad Ronulum, super illud. Ponam cælum aereum, & terram ferream. tom. 3. &c. Idemque planè de peste sentiendum.*

Et addidit furor Domini irasci contra Israel, &c.] *Locus est 2. Reg. 24. Et sic in vulg. Lat. sicq; in Commentarijs Græcis biblic. vbi tamen pro* θυμωθῆναι, *irasci, vt est ibi; hic apud Ephræm, quemadmodum & in Græca edit.70. ponitur verbum* ἐκκαῦσαι, *inflammari, exardescere, excandescere, &c. At nos hoc loco, vulgat. sequimur Lat. in interpretione nostra.*

Peccaui valde quòd fecerim verbum hoc,] *Ita hic legit Ephræm, ita & S. Ambrosius, cum quibusdam alijs Doct. pro quo tamen, Græca editio 70. habet: Peccaui valde in eo quod feci nunc Domine; vel vt est in vulg. lat. peccaui valde in hoc facto. Et sicut est 1. paralip. 21. Peccaui nimis vt hoc facerem, &c. Deinde sequitur hic:* Sed precor Domine, v. auferas iniquitatem populi tui, &c. *atque ita apud Ephræm. Ceterùm in edit. 70. vt & in vulg. lat. reperitur:* Sed precor Domine, vt transferas iniquitatem serui tui, quia stulte egi nimis, &c. *ita quoque 1. Paralip.21.* Obsecro aufer iniquitatem serui tui, quia insipienter egi, &c.

Elegitque sibi Dauid pestem, &c.] *Ista hoc loco, in vulg. lat. 2. Reg. 24. desunt, vsque ad verb. (Immisitque &c.) nec ponuntur in loco cit. Paralip. Sunt tamen in Græc. edit. 70. 2. Reg. 24. quibuscum concordant.*

Immisitque Dominus pestilentiam in Israel, de mane vsque ad tempus constitutum.] *Ita est in vulg. lat. Sed Græcè ad litteram hic esset,* vsque ad prandij horam. *At sequimur hoc loco vulg. in interp.*

Indigent namque singulæ ætates disciplina visitationis Domini.] *fort. non malè legend. disciplina & correptione Domini, vt est Ephes. 6. quò hic respexisse videtur Auctor.*

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI,

AD EVERSIONEM SVPERBIAE.

VANA est omnis exercitatio, omnis temperantia, omnis obedientia, omnis voluntaria paupertas, omnisque disciplina multiiuga, humilitate destituta. Nam quemadmodum principium & finis bonorum est humilitas; ita malorum initium, finisque existit superbia. Versutus autem ac callidus, multiformisque est hic immundus spiritus; vnde etiam in cunctos dominari nititur, singulisque per quas transire contigerit vias, in ijs laqueos constituit: Sapienti per sapientiam, forti per fortitudinem, diuiti per diuitias, formoso per pulchritudinem. Eloquenti per loquelam, sonoro atque vocali per vocis præstantiam. bono opifici, per artis excellentiam; agili per agilitatem. Similiter autem & spiritales tentare non cessat: eum qui renunciauit seculo, per abrenuntiationem; temperantem ac continentem, per temperantiam ac continentiam; in quiete ac silentio viuentem, per quietem & solitudinem; paupertatem colentem, per paupertatem; discendi studiosum, per addiscendi facilitatem; apprehensu facilem, per apprehensionis facilitatem. Religiosum per religionem, & eruditum per eruditionem; quæ autem reuerà cognitio est atque scientia, humilitati coniuncta reperitur. Sic ergo in cunctis sua studet seminare zizania. Ideo Dominus noster sciens passionis huius difficultatem, quòd vbi radices egerit, ibi hominem illum cum suo exercitio inutilem planè reddat; suppeditauit nobis aduersus ipsum pro trophæo atque vexillo humilitatem, dicens: Quando omnia feceritis quæ præcepta sunt vobis, dicite: serui inutiles sumus. Quid ergo nobis ipsis leuitatem atque dementiam adciscimus; cùm dicat

Simile accommodum.

Versutia atque calliditas immũdi spiritus, in varijs se prodit.

Luc. 17.

Galat.6. cat Apostolus: Si quis existimat se aliquid esse cùm nihil sit, ipse se seducit:
Ibid. Opus ergo suum probet vnusquisque, & sic in semetipso tantum gloriam habebit, & non in altero. Cur igitur nosipsos decipimus, in alterutrum elati, sicut qui in mundo sunt celebres; eosque qui sunt modestiores aspernamur? Inuenimus, quippe docentem Dominum, quòd quæ hominibus excelsa sunt, abomi-
Obiectio cum Interrogatione. nabilia reperiantur coram Deo. At vt continentes ac moderati, aduersus infimiores extollimur? Rursus ab Apostolo corripimur dicente: Non enim qui se-
2.Cor.10. ipsum commendat, ille probatus est; sed quem Deus commendat. Quòd si vt plus alijs laborantes, superbimus aduersus eos qui vitam quietam ducunt? at
Luc.10. Dominum reperimus Mariam magis commendantem, quòd optimam partem elegerit. At verò tamquam animi tranquillitatem colentes, aduersus eos extollimur, qui ministerio distrahuntur? Iterum Dominum docentem inuenimus, atque dicentem: Non veni ministrari, sed ministrare; & ponere animam meam
Matth.20. redemptionem pro multis. quare res est omnino repudianda superbia. At quòd in deserto loco & pulueruléto sedemus, magnificè de nobis ipsi sentimus? Nihil
2. Cor. 4. sanè opus loci nobis proderit, non operantibus in humilitate; Apostolo dicente atque hortante: Ne contemplemur quæ videntur, sed quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt, quæ autem non videntur æterna. At vt in lacu, aut spelunca habitantes, inflamur? signa sunt ista mortificationis, & rerum terrenarum contemptionis, atque incuriæ. Quod ergo tibi ipse delegisti ad rectius excolendam virtutem, ne tibi sit in lapsum su-
Cōparatio ab absurdo. perbiæ: similisque reddaris imperito fabro ferrario, qui suum non nouit opus, & pro gleba ferri, lignum adurere tentat. necessarium igitur fuerit, fortiter
† Locus, in Græco subobscurus. humilitatem apprehendere. At opulentus es, & æquitatis atq; iustitiæ † moderationem obtines? sed ad Abrahami mensuram non peruenisti, qui seipsum terram dicebat ac cinerem. At populi tibi procuratio commissa est? & Moyses populi curam suscepit, neque mille hominum solùm curam & administrationem;
Exod.14.15. sed & vulgi multitudinem. Postquam enim Ægyptum percussit Deus in manu
Psalm.71. Moysis & Aaron, exsiccauitque mare rubrum, & per siccum traduxit Israel, transmisitq; eos per solitudinem illam terribilem, venerunt iuxta fines Moab; aspicientesque Moabitæ multitudinem populi, sicut scriptum est: Dixit Moab
Num.22. ad maiores natu Madian: Ita delebit hic populus omnes, qui in nostris finibus commorantur, quomodo solet bos herbas vsq; ad radices capere: Census enim habebatur populi, seclusis mulieribus ac pueris, & tribu Leuitarum. numerus
Num.1. autem eorum à viginti annis & suprà, omnes qui ad bellum procedere poterant ex Israel, sexcenta tria millia virorum, quingenti quinquaginta, cunctorumq; istorum ipse dux erat. Cumque vnà cùm Deo familiariter ageret, eiusque gloriam contemplaretur, non elatus est corde, neq; humilitatem omisit animi, Vn-
Num.12. de sacra quoque de eo testatur scriptura, dicens: Erat enim Moyses vir mitissimus super omnes homines, qui morabantur in terra. At formosus es, & vi-
Noua obiectio. ribus vales, & corona seu diademate cingeris? sed non peruenisti ad mensuram
Psal.21. Regis Dauidis, qui summa animi humilitate dicebat: Ego autem sum vermis, & non homo. At scientia præditus es, & sapientia, atque temperantia? non ta-
Dan.9. men ad mensuras Trium puerorum, ac prophetæ Danielis peruenisti? quorum hic quidem dicebat: Tibi Domine iustitia, nobis autem confusio faciei; sicut
Dan.3. est hodie viro Iuda, & habitatoribus Ierusalem, & omni Israel. Alij autem: in
Ibidem. animo contrito, & spiritu humilitatis suscipiamur. Et si tantam homines iusti humilitatem ostenderint; quales nos peccatores esse oportebit? Supra modum enim efferri, ac superbire, carnis prudentia est. Et secundum Apostoli oracu-
Rom. 8. lum: Si secundum carnem vixeritis moriemini; Si autem spiritu, facta carnis mortificaueritis, viuetis. Fierique nequit, vt quis passiones vincat, ni prius virtuti excolendæ vacauerit. An non intellexisti, qualia pro pietate Beatus
2.Cor.11. Paulus subierit? Scribit enim in sua ad Corinthios Epistola: In laboribus abundant.

dantius,† in plagis supra modum: à Iudæis quinquies quadragenas, vna minus † in vulg. est; in laboribus plurimis, in carceribus abundantius, &c.
accepi. Ter virgis cæsus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte
& die in profundum maris fui, in itineribus sæpè, periculis fluminum, pericu-
lis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in ciuitate,
periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus, in labore
& ærumna, in vigilijs multis, in fame & siti, in ieiunijs multis, in frigore & nu-
ditate, & quæ sequuntur. Numquid † ad hæc vel hiscere poterimus? Quin & vir- † fort. inhiare, vel aspirare ne ad ista poterimus? &c.
tutem intuere: Post tot pericula, tantaque rectè facta, cum summa animi hu-
militate & modestia dicebat: Fratres, ego meipsum nondum existimo compre-
hendisse. Ista vero dicebat, vt elationem funditus tolleret; cùm sciret quantam
iram in eos concitet, qui illam amant. Verùm quid est superbia? Simile † est efferri, † Constructio latina, est hic similis Graecæ.
ri, ac si quis Deo exprobret propria rectè facta. Sicut enim in rebus humanis, si
quis cùm aliquid proximo donauerit, mox aduersus ipsum efferri supra modum
incipiat, beneficia sanè huius inania reddentur; amicitiamque cum proximo
sic dirimet, vnde etiam talis abominabilis redditur. Hinc quoque Dominus
de nostra salute solicitus, cupiens ab hac nos perniciosa passione deterrere at-
que auertere, docuit dicens: Quando feceritis omnia, quæ præcepta sunt vo- Luc. 17.
bis, dicite: Serui inutiles sumus, quod debuimus facere fecimus. Cùm autem
non facimus, neque seruorum quidem inutilium appellatione digni sumus:
quoniam magnus Dominus noster, & magna ac prævalida dona eius. Et vt di- Psalm. 146.
scas non solum humiliter loqui, sed & humiliter sentire, nos à Domino edoctos
esse; qui ipso nos facto instituit, dum linteo præcinctus, pedes lauit discipulorum. Iohan. 13.
Ideo ait: Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde, & inuenietis requiē ani- Matth. 11.
mabus vestris. Cùm verò tristitia atq; acerba præter voluntatē, ac si ad voluntatē
fluerēt, sustines; tūc teipsum ad mensuras viri pij & religiosi peruenisse agnosce.
Expaui cùm intellexi quemadmodū fraudulentā pertuleris cogitationē, quæ ti-
bi nefaria suggerebat: per hos dies assumendus es; atq; adeò quàm multi sunt ab
huiusmodi suggestione, de statu mentis deturbati? Dic tibi ipse, tu quis es? ad quā
mensurā peruenisti? Elias ne es; an res miraculosas, instar illius feceris? Is enim 3. Reg. 17. 18. & Iaco. 5.
oratione cælum clausit, & non pluit annos tres, & menses sex. Iterumq; oratione
alia, ter ignem de cælo deduxit. Atqui cunctam fidem obtines? experimentum
præbe, signa atque prodigia ostende, mortuos oratione excita, oculos cæco-
rum aperi, dæmonas depelle, leprosos munda, claudos sana, super mare am-
bula tamquam in terra arida, aquam in vinum commuta; quinque panibus
ac duobus piscibus, copiosam multitudinem oratione pasce. Verax enim est qui
ait: Amen dico vobis, qui credit in me, opera quæ ego facio, & ille faciet, ac Iohan. 14.
maiora efficiet. Sed accedens quis forsan dicturus est; Si quis igitur non fece-
rit inquiens, res illas diuinas, non habebit is spem salutis? Spem salutis habe-
mus, etiam huiusmodi per nos non præstitis, si imbecillitatem & modicam fidem
confiteamur. Nam infirmus, misericordia indiget & non elatione. Si autem
misericordiam requirimus, etiam humilitate opus habemus: vt per eam nobis
ipsi miserationes à Domino conciliemus. Scriptum est enim: Quoniam in hu- Psalm. 135.
militate nostra, memor fuit nostri. Et redemit nos de inimicis nostris. Ac rur- Psalm. 114.
sus: Humiliatus sum, & liberauit me. Quòd si ventis innixi, magnificè de nobis
sentimus; non aliud facimus, nisi nos ipsi in abyssum præcipites agimus. Noli
igitur superbiæ morbum admittere, ne fortè mentem tuam subitò deprædetur
inimicus. Resipisce ergo ab elata cogitatione propriæ complacentiæ. Noli retia
proprijs inijcere pedibus. Mentem tuam ab hoc veneno mortifero, per humi-
litatem deterge. Doceat te forma atque exemplum eius, qui propriam verrit Argumentum ab Exemplo, & à minori.
domum, seque in pauimentum inclinat, & mundat. Quanto maiori studio ac
cura incumbere nos decet atque humiliari, ad purgationem animæ; ne-
que in ea permittere, quæ odit Deus. In humili enim anima, habitat simul Pa- 2. Cor. 6.
ter, & Filius, & Spiritus sanctus. Nam scriptum habetur: Quæ participatio iu-
stitiæ

2.Cor.6. & 1.Cor.3.6. ſtitiæ cum iniquitate? aut quæ ſocietas luci ad tenebras. Quæ autem conuentio Christi ad Belial? aut quæ pars fideli cum infideli? Qui autem conſenſus templo Dei cum idolis? Nos enim templum ſumus Dei viui, ſicut dicit Deus: Quoniam inhabitabo in illis; & inambulabo, & ero illorum Deus: & ipſi erunt mihi populus. Propter quod exite de medio eorum, & ſeparamini dicit Dominus: & immundum ne tetigeritis; & ego recipiam vos: & ero uobis in patrem, & vos eritis mihi in filios & filias, dicit Dominus omnipotens. Has ergo habentes promiſſiones cariſſimi, mundemus nos ab omni inquinamento carnis & ſpiritus, perficientes ſanctificationem in timore Dei. Cùm ergo certando exieris de medio rerũ temporaliũ, ſeparatusq; fueris à fluctuationibus ac tẽpeſtatibus vitæ nequam, tunc abundantius decerta; ne cum immundo ſpiritu ſuperbiæ ſocietatem habeas; vt te recipiat Dominus. Immundus enim verè apud Dominum, omnis qui elato eſt corde. An non conſideras illum, per quem tranſibimus † ignem? Quãdo igitur pertranſeuntes eum, mundi deprehenſi fuerimus & irreprehenſibiles; tunc cognoſcemus nos ipſi quales ſumus. Dies enim Domini, vniuſcuiusque opus declarabit, ſicut ſcriptum eſt; quia in igne reuelabitur. Rogemus ergo multa cum humilitate Dominum, vt à futuro nos timore eripiat, raptuque illo nos dignetur, quando iuſti rapientur in nubibus obuiam Regi gloriæ in aera; hæredesque cæleſtis regni euadamus, cum manſuetis atq; humilibus. Nam quemadmodum ſecundum ſcripturam: Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum: Ita uæ ſuperbis & altè ſapientibus, quia eorum eſt caminus ignis. In ſuperbia enim habitat, qui dixit: In fortitudine manus meæ faciam, & in ſapientia intellectus auferam terminos gentium, & fortitudinem eorum deprædabor: & concutiam ciuitates habitatas, & vniuerſum orbem terræ: apprehendam manu quaſi nidum, & quaſi oua derelicta tollam; & non eſt qui effugiat me, aut contradicat mihi. Sed mittet dominator Dominus exercituum, in honorem tuum, ignominiam; & in gloriam tuam, ignem ardentem accendet. Et rurſus: Dixiſti in corde tuo: In cælum conſcendam, ſuper aſtra † cæli exaltabo ſolium meum. Sedebo in monte excelſo, in lateribus aquilonis. Aſcendam ſuper altitudinem nubium, & ſimilis ero Altiſſimo. Verumtamen ad infernum detraheris, in profundum † terræ. Fugiamus ergo ſuperbiam, quam deteſtatur Deus: diligamus verò humilitatem, qua cuncti iuſti complacuerunt Deo. Magnum quippe donum eſt humilitas, magna gloria, magna felicitas, & honor poſſidentibus eam. In ipſa enim, curſus ſine defectu eſt, & ſapientia integra atque perfecta. Nam per ſuperbiam, Phariſæus ille humiliatus eſt, & per humilitatem Publicanus exaltatus. Cum quo, nos immortalitatis hæreditate ac parte dignetur Dominus, cum omnibus iuſtis. Quoniam ipſi conuenit gloria, in ſeculorum ſecula. AMEN.

Marginal notes: Leuit. 26. — Eſai. 52. — Hierem. 31. — 2. Cor. 7. — † Purgatorij ignem intelligit. — 1. Cor. 3. — 1. Theſſ. 4. — Matth. 5. & Luc. 6. — Eſai. 10. Verba Regis Aſſyriorum. — Eſai. 14. — † al. ſuper aſtra Dei, ita vulg. lat. — † al. in profundũ laci, vt in vulg. — Luc. 18.

SCHOLIA ET VARIAE LECTIONES.

HVc optimè quadrat eruditiſſimum ac ſpiritali contemplatione pleniſſimum Gregorij Nazianzeni cognomento Theologi Carmen, De Virtute humana, quod in ordine reliquorum, octauum ponitur tom. 2. in quo faſtum ac Superbiam cumprimis deſtruere atque euertere in hominibus nititur, omnemque mentis elationem, ſtudiumque vel ſibi vel alijs placendi, ex anima noſtra elidere; ac contrà, humilitatem atque modeſtiam amatoribus ipſius commendare atque conciliare, quod idem & hic ab Auctore noſtro Ephræm, non minori efficacia, ac ſpiritu atque feruore præſtatur.

Huic præterea Argumento ſeruit Baſilij magni homilia, De humilitate; cuius initium eſt: Debebat homo in gloria quam apud Deum habebat, manere; &c. vbi in laudem humilitatis, & vituperium atque destructionem ſuperbiæ, non pauca inuenies lectu digna. Quò etiam referri poſſunt, quæ idem adducit Baſil. in Regulis breuiorib. in Reſponſ. ad Interrog. 56. Quis ſit altum ſapiens, & quis ſuperbus, & quis in ſuperbiam elatus? &c. De ſuperbia eiuſque deteſtatione, etiam Nili Abb exſtat Oratio, in ordine reliquarum 8. quæ ſic incipit: Superbia eſt animi tumor ſanie plenus, qui ſi maturuerit, in magnum erumpit fœtorem, &c. Plura in hoc Argument. vide apud Chryſoſtom. hom. 4. de verbis Eſai. Vidi Dominum, &c. ac hom.

8. quæ

in Psal. 122. tom. 1. Necnon homil. 15. in cap. Matth. 5. & hom. 59. in cap. 16. Matth. hom. 66. in cap. Matth. 20. & 21. ac hom. 6. ex varijs in Matth. locis, in illud Matth. 5. Cùm vidisset Iesus turbas, &c. tom. 2. Et in sermone, Contra superbiam, tom. 5. inter didact. & paraenet. cuius principium est: si quis natura in mentis valetudinem inciderit, &c. Ac apud Iohan. Cassian. lib. 12. De spiritu superbiae, per tot.

Census enim habebatur populi, seclusis mulieribus ac pueris, &c.] *Ita Graeca S. Ephraem hic sese habent, quibus Interpretatio haec nostra consonat; ita & lectio Graeca apud Septuag. Sed in Lat. vulg. paullò aliter, vbi ista Num. 1. sic redduntur: Fueruntque omnis numerus filiorum Israel, per domos & familias suas, à vicesimo anno & suprà, qui poterant ad bella procedere, Sexcenta tria millia virorum, quingenti quinquaginta. Leuitae autem in tribu familiarum suarum non sunt numerati cum eis.*

Scribit enim in sua ad Corinth. Epistola: In laboribus abundantius, in plagis supra modum, &c.] *Locus est 2. Cor. 11. quem fortè S. Pater Ephraem cum illa membrorum transpositione, eo modo legit atq; citauit; aut certè de accurata verborum recitatione, vsqueadeò non laborauit. In Lat. autem vulg. alia est transpositio, & sic legitur: In laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, &c. At nos hic Graecum codicem, & ordinem quem tenuit S. Ephraem, in translatione nostra sequimur, non tamen lectionem improbando vulgatam.*

Numquid ad haec hiscere poterimus?] *Fortè non malè hic leg. Aspirare ne ad ista poterimus? vel inhiare, &c. Verùm quomodocunque legatur pàrum refert, cùm ista omnia per verbum ἀναχάναι, quo hic est vsus Ephraem, denotentur, & commodè ad mentem Auctoris explicentur. spectant autem haec eò, vt exemplo S. Pauli, & nos omnem mentis elationem deponamus, humiliterq; de nobis ipsi loquamur ac sentiamus; quomodo reipsa fecit Paulus, post tot pericula & mala perlata, rectéque facta demonstrata, ad quae ne hiscere quidem possemus; de quibus, hic pluribus.*

In fortitudine faciam, & in sapientia intellectus auferam terminos gentium, & fortitudinem eorum depraedabor, &c.] *Verba haec sunt Esai. 10. quae secundum Graecum cod. ipsius Ephraem, & lect. 70. à nobis hoc loco per futurum tempus, translata sunt. Et non secundum praeteritum, vt redduntur in vulg. lat. non sine differentia, hoc modo: In fortitudine manus meae feci, & in sapientia mea intellexi, & abstuli terminos populorum, & principes eorum depraedatus sum, & reliqua. In quibus quia diuersitas lectionis permagna est, visum fuit hic, & in alijs locis similibus, non vulgat. sed potius sequi 70. cùm illos sequatur & Ephraem, & ceteri fere Patres illorum temporum. Vulgatam autem latin. tunc ferè sequor, quando discrimen est perexiguum, at hoc loco satis cùm sit magnum, non sequor.*

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM,

Ad Correctionem eorum, qui vitiosè viuunt, & honores appetunt.

NGOR Fratres mei, & horreo, ac contremisco, doloreque conficior, dum illud Prophetae animo reuoluo: Videte contemptores, & admiramini, & disperdimini. Ac primum quidem maximè ob † meam imprudentiam, atque ignorantiam; cùm omnem iniquitatis viam sim ingressus, omnique genere peccati singula membra mea constricta teneat inimicus. Debuissem sanè meipsum affligere atque deplangere, propter turpitudinem in qua versor, ac deinde aliorum satagere. Debuissem prius trabem ex proprijs oculis euellere, & sic aliorum festucas cernere. Ceterùm qui nunc dominatur contemptus, vehementi dolore me obruit atque demergit. Aspicio enim praesentis disciplinae negligentiam, & ferre nequeo; at cum Propheta doleo, qui ait: Vidi praeuaricantes, & tabescebam. Quae enim nobis arma non intentauit inimicus; quibusque fraudibus ac dolis nos vincere & occupare non est conatus? Hei mihi; quis impendentia nobis mala non deploret? Verùm ijs quae dicuntur, attendite obsecro, qui hanc vitae rationem delegistis, & pertimescite. Cùm enim angelicum feramus habitum, vnà cum diabolo militiam gerimus. habitus quidē est angelicus, at vita mundana. Numquid inter angelos in caelis contentiones vigent & aemulationes, sicut nunc inter monachos videmus? Radices quippè egit inter eos aemulatio, & inuidia, atq; obtrectatio. Diuersimodè sua singulis nobis mi-

Habac. 1. & Act. 13.

† al. propter mea vulnera, &c.

Matth. 7. & Luc. 6.

Psalm. 118.

Attentionem captat.

ſcuit venena hoſtis callidus, arteque ac dolo vnumquemque noſtrum ſupplantare ſtudet. Hic quidem, inquit, ieiunium rectè obſeruat, verùm zelo & inuidia vincitur. Alius rurſum à fœda atq; abſurda ſe concupiſcentia continet; ſed vana conſtrictus eſt gloria. Alius diligenter vigilias colit, ſed detractionis malo irretitus eſt. Alius ab hoc vitio alienus eſt, verùm inobedientia ac contradictione plenus. Alius à cibis temperat, verùm inani iactantia & arrogantia demerſus eſt. Alius in oratione patiens eſt ac potens, ſed indignatione atq; iracundia ſuperatur. Alius rurſus paululum in rectè agendo proficit, ſed aduerſus negligentiores extollitur. Alios alio modo malitia ligatos tenet; & non eſt qui intelligat. Propterea rixæ atque diſſenſiones ſunt inter monachos. Hei mihi; quis non ſuſpiret? quis non lugeat? Quo pacto angelicum hoc inſtitutum, ac ordinem confudimus? Reliquimus mundum; & quæ mundi ſunt ſapimus. Profeſſiones reiecimus, & à contentionibus non ceſſamus. Reliquimus domos, & earum cura atque ſolicitudine quotidie abſumimur. Non adſunt opes, ſed non abeſt ſuperbia. Nuptias ſpreuimus, & ab inani cupiditate nō recedimus. Exterius humilitatem ſimulamus, & animo honores appetimus. Videmur quidē paupertatis amatores, & habendi cupiditate detinemur atq; abſorbemur. Ore quidem ac verbo paupertatem colimus; mente autem, auaritiæ morbo laboramus. Quis igitur noſtram conditionem, inſtitutum non doleat? Licet quippè monachorum, iuniorum præſertim ac nouitiorum, intueri & admirari ſtudia: Nondum enim vel verbo, ſeculo renuntiarunt; & iam faſtu atque ſuperbia tument. Nondum aſſecuti ſunt habitum, & iam ſuam arrogantiam oſtendunt. Nondum inſtitutiones audierunt, & iam alios admonent. Nondum veſtibula viderunt, & iam penetralia cōminiſcuntur. Nondum primum aſcenderunt gradum, & iam ſuper nubes æqualiter volitant. Nondum pietatis ac religionis exercitia deguſtaruut, & iam vana inſtructi ſunt gloria. Nondum primam diſciplinæ vocem auribus perceperunt, & iam velut magiſtri alios obiurgant. Nondum in fratrū ſodalitium aggregati ſunt, & iam ſibi auctoritatem vſurpant. Nondum portas monaſterij ingreſſi ſunt, & iam alios reprehendunt, condemnant, moleſtant. Sed quid in his tempus conſumo? Varia enim eorum ſunt ſtudia: ſed non eſt qui intelligat, non eſt qui propter amorem Dei mundo renuntiet; vt per obedientiam, ſeipſum fratribus ſeruum exhibeat. Verùm ſi increpetur, iuſtius † arbitratur oratorio more contradicere. Si quid iubeatur, ſeipſum excuſat. Quæ ſunt bona, non imitatur; quæ autem inutilia, ijs ſeſe accomodat. Vix à tribus diebus ſeculo renuntiauit; & cum eo qui conſenuit in habitu, contendit; nec vult cuiquam ſubijci, ſed technas & impoſturas ſibi excogitat: corporiſq; † laborem ac æſtum non ferentes, alius alium contuetur. Obedientiæ iugum ſubijt, & alijs vult imperare. Si officij admoneatur, iraſcitur. Fac iſtud frater; Non faciam inquit, niſi & ille mecum venerit. Ille ſacrarum ſcripturarum vacat meditationi, & ego eidem vacare debeo. Sæpè qui ante renuntiationē, domi ſuæ opifex fuerat, ignorabatq; prius quæ ipſius eſſet dextera, quæve ſiniſtra; in monaſterio litterarū † ſtudioſus, & interpres doctorq; incedit. Frater inquit, ille quieſcit, & me quieſcere oportet. Frater ille altioribus intētus eſt, & ego ſublimiora ſpectare debeo. Frater ille honoribus ornatus eſt, quare nō ego? Frater ille patrum conſuetudine fruitur, cur non fruar ego? Frater magiſtratum aſſecutus eſt; & quare non ego? Illi auctoritas commiſſa eſt: nonne & ego dignus ſum, cui hoc atque illud credatur & committatur? Hæc ſunt præclara iuniorum facta. hæ nouitiorum ſubmiſſiones. hi labores. hi nouellarum oliuarum fructus. Hæc ſtudia atque certamina, quibus ſe ad cæleſtis regni hæreditatem peruenturos ſperant; non conſiderantes, quòd iſta animæ perniciem concilient, ijsque ſe Deo inimicos reddi. Vnde liquidò conſtat, nos ne ad exiguum quidem tempus, externo vitæ inſtituto, dico ſeculari renuntiaſſe. Specie quidem & apparentia mundo renunciauimus: reuerà autem quæ mundi ſunt curamus, nec habemus quo

† al. in iuſtioribus etiam detrectat imperium.

† al. & ne corpus fatigent, alius alium reſpicit.

Parœmia elegans.

† al. laborioſus, & diligens, interpreſq; exiſtit.

quo nos excusemus. Habitu monachi sumus,sed moribus crudeles quidē & inhumani. habitu humiles,& moribus pestiferi,ac scelerati. habitu religiosi,& moribus exitiosi.habitu amici,& moribus inimici. habitu gratiosi, moribus odiosi. habitu exercitatores seduli, moribus ignaui athletæ. habitu † sobrij, moribus prædones. habitu pudici,animo autem adulteri.habitu modesti,moribus & pectore vagabundi.habitu mites, moribus arrogantes.habitu consolatores,moribus contumeliosi. Habitu consiliarij,moribus obtrectatores.habitu simplices, moribus difficiles & perniciosi.Habitu,ab inuidia alieni,moribus inuidi & homicidæ. habitu defensores ac susceptores, moribus autem proditores. Et vnde quæso accidit nos tales esse? nisi inde quòd mutuam inter nos dilectionem perfectam non habeamus? nisi quia pura inter nos non sit concordia? nisi quia vera in nobis humilitas non est? nisi quòd præ oculis, timorem Dei non constituamus? Quodque salutaria Dei præcepta despiciamus, ac pro nostro ea arbitrio detorqueamus, & pro nugis existimemus? Verbo quippè Dei,cæli firmati sunt; & nos ipsum,ne vt fratrem quidem suscipimus.Os illud eius terribile,& incomprehensibile,ac formidandum locutum est: Qui vult inquiens, inter vos maior fieri, sit omnium nouissimus, & omnium seruus. At nos cùm nondum vel à limine religionem salutauerimus, insolescimus; & vnus aduersus alium extollimur; inuicemque insultamus, & cuncti apud nosipsos prudentes sumus. Cuncti volumus esse duces, cuncti cum auctoritate, cuncti cum imperio: cuncti reprehendere, cuncti præcipere, cuncti † de litteris disserere, cuncti interpretari, cuncti esse magistri, cuncti Domini, cuncti curatores, cuncti œconomi, cuncti primi, ac cuncti secundi. Numquid ne Apostolus quidem vobis persuadeat; Si totum inquiēs, corpus auditus, vbi odoratus? Si igitur omnes primi, si omnes principes ac duces, si omnes præceptores; vbi diuinæ dispositionis ordo, atque differentia? Nec tamen fidem habebitis dicēti? Nemo sibi † assumit honorem, nisi vocatus à Deo. Ac rursus: Numquid omnes doctores? Numquid omnes interpretantur sacras scripturas? Alibique iterum, quomodo dicatur: Nolite plures magistri fieri. Propterea principatus, ac potestates constituit Deus. Nam si in cælis etiam, vbi omnes incorrupti & immortales, cùm ministratorij sint spiritus, noluit Deus vnicum cunctorum esse ordinem; sed vt cernitis in ijs quoque potestates constituit, & dominationes, nemoque præscriptum sibi ordinem excedit; cùm omnia debito ibi modo & ordine constituta sint: cur nos iniustis in inuicem contentionibus exercemur? Angeli & Archangeli imperata sibi non transgrediuntur; at nos inuicem collidimur, vnusque aduersus alterum insurgimus: ac alius alium præcedere studet; aliosque vilipendimus & deprimimus, quasi aliquid amplius efficere valeamus. O mentis cæcitatem. Nonne creditis dicenti? Vnusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat. Cur saltem non timetis eum, qui ait: Quibus multum datum est, multum exigetur ab ijs; vt sic saltem, humilitatem sibi comparent. Non sic fratres, vitam nostram in confusione transigamus. Non bona est gloriatio nostra. Ne sic absque omni timore viuamus, quasi iudicium illud tremendum non † auditurі. Non sic vitam nostram traducamus, tamquam de singulis actibus nostris, cum increpatione ac seueritate rationem non reddituri. Non sic, obsecro vos. Ne proximis offendiculo simus ac scandalo; neve peccata peccatis accumulemus. Ne † præclarus per nos habitus, blasphemetur ac vituperetur; sed potius commendetur. Veniet enim & non tardabit formidanda illa dies & hora, qua interrogati atque examinati, non inuenicmus excusationem. Quid enim ipsi respondere tunc poterimus? Quid potuit nobis ipse facere, & non fecit? An quòd ipsum Deum verbum, in forma serui humilē non adspexerimus; vt & nos humiliari discamus? an quòd incomprehensibilem ac sanctam eius faciem consputatam nō agnouerimus; vt nos itidem contumelijs & iniurijs affecti, non exaspere mur, & contrà ferociamus? An quòd sanctum eius dorsum flagellis cæsum non vidimus;

† al. Ore sobrij, corde piratæ atque prædones.

Psalm. 30.

Matth. 30.
Marc. 10.

† al. cuncti litteratores, cuncti interpretes, &c.

1. Cor. 12.

Hebr. 5.
1. Cor. 12.
Iaco. 3.

1. Cor. 7. & Ephes. 4.
Luc. 12.

† al. nō subituri.

† al. ne pulchrū nomen habitus, ob nostram dementiam vituperetur, &c.

Philip. 2.
Matth. 26. 27.
Marc. 14. 15.
Luc. 22. 23.
Iohan. 19.

Matth.27. Luc.22. vidimus; vt nos quoq; per omnia nostris præfectis obediamus? An quòd faciem eius decoram atque tremendam, in terris non vidimus à seruo alapis contusam; ne & nos in contemptum adducti sæuiamus? Nonne eum loquentem audiuimus: Ego à meipso facio nihil; ne scilicet audaces simus, arrogantes, nostrique arbitrij ac iuris? Nonne & dicentem audiuimus: Ego autem non repugno, nec contradico? ne inobedientes nos præbeamus ac contumaces. Nonne sic nos commonentem audiuimus: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde? vt nos item mites simus, atque humiles. Nos autem inuicem nobis inuidemus, inuicem nos mordemus, & deuoramus. Sed quam ipsi excusationem afferre poterimus? Ne quæso fratres carissimi; ne sic inquam, nos carnis perturbationibus superari patiamur; vt per eas, æternæ felicitatis iacturã faciamus. Ne propter caducum honorem ac momentaneum, gloria priuemur æterna. Ne propter contentiones, & æmulationes, atque rancores, horribili condemnemur gehenna. Si omnino saluari cupis; cur ita in proximo iudicando curiosus es? Semel te iugo submisisti; cur illud iam excutis? Qua tandem ratione, obedientiæ fructus existet? Neque dignitate atque auctoritate, mihi crede carissime, neq; honore, neque magnificentia; neque quòd primus, aut secundus dicaris, aut præfectus appelleris; neque quòd gloria ac fama sis celebris; aut in vllo honoris dignitatisve gradu constitutus; concedetur vt in regnum ingrediaris cælorum. Non enim ista remissionem tribuunt peccatorum, non à supplicijs liberant; imò condemnant potius ac perdunt, nisi humilitas adfuerit, & obedientia, caritas, patientia, atque longanimitas. Hæc sunt quæ saluant hominem: cùm neque aliter probari, salutemve consequi possimus, nisi in cunctis imitemur Dominum. Nonne dicentem audistis: Non veni ministrari, sed ministrare? Ac rursus: Non veni vt faciam voluntatem meam; sed voluntatem eius qui misit me Patris. Rursusque alibi: Qui se humiliat, exaltabitur; & qui se exaltat, humiliabitur. Nonne audistis, quos ipse beatos prædicet: Beati inquiẽs, pauperes spiritu; quoniam ipsorum est regnum cælorũ? Nonne audistis illud: Sedens aduersus fratrẽ tuum loquebaris? Et qua ratione dennntiet fore, vt eum arguat in faciem? Nonne & illud audistis: Qui odit proximum suum, in tenebris est? Non audistis, Diabolum propter suam superbiam & inuidiam, è cælo excidisse? Non audistis, quomodo ob superbiam & rebellionem aduersus Deum, à qua & quanta deturbatus sit gloria? Non audistis, quomodo propter vnicum conuitium, Maria soror Moyses correpta sit lepra? Cur igitur ad tot tantaq; exempla nos aspidum instar, aures non dico corporis, sed cordis nostri obturamus? Hæc certè audiunt quidem, at illorũ memoriam non cõseruant. Cur nõ credimus dicenti: Qui manet in caritate, in Deo manet, & Deus in eo? Obsecro igitur vos, ò grex Christi electe: Vigilemus & cautè agamus, dum tempus habemus. Temperatè viuamus & resipiscamus, quoad remissionis tẽpus durat: ne fortè subitò veniat dies ac hora illa tremenda atque luctuosa, & fleamus amarè, frustrà tunc dementiam nostram agnoscentes. Vigilemus, ne in maximã illam incurramus ignominiam, confundamurq; coram Deo, & angelis, atque hominibus. A vanis contentionibus desinamus. Et vos in primis, quibus adhuc iuuenilis viget ætas, humilitatem pro viribus amplectamini; vt intelligere possitis, quanta Patrum nostrorum temporibus exstiterit remissio atque indulgentia; quantaque apud eos perfectio, quanta humilitas, quanta frugalitas, quanta denique rerum humanarum contemptio atq; despicientia. At nunc magnum adest bellum. Nolite negligere? Neque existimetis ad perfectionem vos peruenisse. Multis ad salutem consequendam opus est laboribus, varijsque certaminibus. Non putetis in cingulo ac veste longa, consistere perfectionem monachi; aut in eo salutem positam, quòd mundas ac nitidas manus habeas; aut quòd benè disertus sis, quodque scripturas interpreteris; aut quòd capite incedas abraso, comamve nutrias; licet etiam proportione respondentes, congruentesq; virtutes

Margin notes: Esai. 50. — Matth. 11. — Galat. 5. — Matth. 20. — Iohan. 6. — Luc. 14. 18. — Matth. 5. — Psalm. 49. — 1. Iohan. 2. 3. — Esai. 14. — Ibidem. — Num. 12. & Exod. 15. — 1. Iohan. 4. — Galat. 6. — 1. Thess. 5. — Parænesis ad Religiosos salubertima.

virtutes desint. Hæc autem, non vt deprimam habitum, eique detraham dico, quod absit: sed vt habitui mores & opera congruere debere demonstrẽ. Nam habitus absque operibus nihil est. Nolite ergo vos otio, desidiæque tradere: cùm magno sit opus labore, vt iuuentus, corporisque motus coerceantur. Et si molestiam sentiatis ex dictis meis; me tamen vos commonuisse non pœnitet. Malo enim cauterijs vos in curando corpore vti, quàm vt illud totum computrescat. Neque verò putandum, quia morbos vestros occultatis, iccirco eos Deum latere. Dico enim vobis, quæ à vobis occultè fiunt, mihi describere turpe esse. Nam si ea describere voluero; non persistetis, sed aufugietis. Quapropter vos hortor & obsecro, vt humilitatem, obedientiam, caritatem, frugalitatem, & mortificationem, atque abnegationem colatis. Per hæc subijcite alij alijs mutuò, & obtemperate; per arma ieiunij, vigiliarum, orationis, optimæq; vitæ conditionis. Ne in contentionibus fortes sitis, & in psalmodijs imbecilles. Nolite in cogitationibus esse vigiles, & ferarum instar contueri inuicem; in precationibus autem dormitare, & conquinifcere. Ne sitis in nugis adferendis valentes tamquam tauri; & in laudando ac glorificando Deo, debiles, vti vulpes. Ne in verborum contentionibus sitis inuicti, & in rebus spiritalibus oscitabundi. Ne in iocis ac lusibus sitis hilares; cùm verò admonemini, truces ac toruum vultum præferentes: in ventre curando per diem sani, at in nocturna oratione ægri, ac segnes. in conuersationibus atque colloquijs arrogantes, & in operibus dissoluti. ad iubendum promptì, & ad parendum negligentes. in præcipiendo læti, & in obediendo mœsti. in mandando austeri atque seueri, & in obtemperando queruli, ac murmuratores. Ne manicas vsque ad digitos, linguam verò vsque ad pectus. Ne ad mensam agiles ac prompti, in opere autem ignaui atque eneruati. Ne ad edacitatem valentes, & ad ieiuuium impotentes. Ne ad vini potationem lœti, & in aqua bibenda molesti ac tristes. Ne ad circumspiciendum experrecti, & ad discernendum quid bonum sit, tenebris circumfusi. Ne coram mulieribus graues ac hilares, & cum fratribus asperi ac feri. Sed obsecro vos filij Dei dilectissimi, vt bonorum zelum suscipiatis; & quidquid ad honestatem, & grauitatem morum, ad ædificationem, ac ad bonam famam pertinuerit, amplectamini: ante omnia autem humilitatem, caritatem, benignitatem, mansuetudinem, humanitatem atque æquitatem, inutilibus reiectis contentionibus, vobis mutuo cedite. In vigilijs, & orationibus impigri estote & alacres, vt carnis vitia superare possitis. Ne rebus ac passionibus inanibus, tantorum bonorum iacturam faciamus; neve momentanea ista sectantes, immortalem gloriã deperdamus. Demus quæso operam, dũ adhuc in carne sumus; vt quæ grata & accepta sunt Deo, perficiamus. Festinemus atq; instemus; magna imminet tẽpestas. Ne simus negligentes. Non est nobis cum inimicis quos videmus colluctatio, vt perspecti, propulsari & arceri per nos queãt. Inuisibiles sunt hostes, qui nos oppugnant: & propterea magnum negligentioribus adest periculum; sicut contrà, ingẽs vincentibus fiet mercedis retributio. Cogitemus igitur, quomodo cautè eos vincere, resistereq; ipsis valeamus. Si enim (exempli gratia) ad ventris, gulæque insaniam nos prouocauerint; ieiunio & abstinentia cũ illis pugnemus. Si ad mulieris nos concupiscentiã inimicus titillauerit; patiẽtiæ remedio adhibito sensum coerceamus, & è vestigio profugiet. Si ad iracundiã nos incitauerit, pace armemur. Si excandescere nos fecerit, mansuetudinẽ assumamus. Si ad odium incenderit, caritatẽ ac beneuolentiam complectamur. Si ad honorem atque ambitionem prouocauerit, nostri ipsorum despicientiam adhibeamus. Si ad gloriam, vilitatem & abiectionem objiciamus. Si ad superbiam instiget, Domini humilitatem contemplemur. Si ad æmulationem erga proximum irritauerit; lapsum Caim, animo reuoluamus. Si ad inuidiam, Esau perditionem cogitemus. Si ad detractionis vitium nos impulerit, silentio os nostrum obstruamus. Si ergo hisce modis, ipsi restiterimus; à nobis profugiet, & consistere nequibit.

Cõparationes accommodæ.

Antitheses variæ, eæque efficacissimæ.

1. Cor. 6.

Ephes. 6.
Ibid.

Antidota præstantissima.

Gen. 4. 25. 27.
Heb. 11. 12.

bit. Redibit autem ad vos gratia illicò,& tamquam victores vos coronabit. Credite fratres carissimi, me omnium eorum, à quibus vt abstineretis, vos cohortatus sum, reum esse. Sed quamuis vos puri sitis, ego autem cœno peccatorum deturpatus, vos tamen rogo, vt bona, ac vera, minimeque fucata vestra pœnitentia, me quoque liberare studeatis. Credite enim, me nihil obseruasse eorũ, de quibus hactenus locutus sum. Verùm vos factis mea decorate verba. Confido enim fore, vt vos immaculati inueniamini. Ego autẽ super ijs † damnabor, quæ dico & non facio. Salutem ergo nostram ne negligamus fratres; neque quasi in prouerbijs, hæc dicta censeamus. Nihil enim à scriptura alienum, fallumve protulimus. Faxit misericors Dominus, vt vos omnes diuini verbi huius semen suscipientes, instar bonæ ac fertilis terræ fructum afferatis; alij trigesimum, alij sexagesimum, alij verò centesimum: vt virtutum fructibus onusti atq; exornati, gaudium afferatis Domino nostro Iesu Christo; ipseque † vos lætos excipiat in requie ac regno suo, in secula seculorum. AMEN.

† al. Ego verò damnatione dignum me reddo, in ijs quæ dico & non facio.

† al. ipseq; vos in regno suo, lætitia cumulet sempiterna, Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

AD hoc Argumentum pertinent, quæ S. Basilius Magn. contra Ambitionem, & inanem gloriam, adducit in Constitut. monastic. cap. 10. & 11. vbi Ambitionis appositissima ponuntur Epitheta plura. Nec non cap. 25. quomodo ab omni ambitione Monachus esse debeat alienus, &c.

Et de hoc malo, non pauca inuenies apud Gregorium Nazianz. in apologet. Oratione prima, vbi inter alia, in eos inuehitur, qui Episcopatus ac dignitates captant, sacrisque se ingerunt, priusquam digni sint; & præesse desiderant, antequam subesse didicerint, &c. Ac in Oratione eius vicesima, quæ est in laudem Basilij magni Cæsariensis Archiep. vbi inter alia, præposteras Præsulum electiones non parum reprehendit, & quomodo S. Basilius gradatim ad Episcopatũ peruenerit, ostendit. Nec dissimile reperies in Oratione eiusd. 21. quæ est in laudẽ Magni Athanasii Archiepisc. Alexandrini. Et in Orat. 27. quæ est de seipso; & ad eos, qui ipsum Cathedram Constantinop. affectare dicebant, &c. Ac in Orat. 28. vbi inter reliqua, grauiter euidenterque demonstrat, Præfecturas ac dignitates fugere, maximæ esse prudentiæ; eas autem affectare, imprudentiæ summæ, &c. quod idem etiã in Oratione 32. in præsentia 150. Episcoporũ habita, luculẽter ostendit, ac alibi. De quo, plura vide apud Chrysostom. homil. 43. ad popul. Antiochen. tom. 5. vbi ex professo de hoc vitio tractat, ambitionisque malum atque tyrannidem fusius enarrat. Et in alio sermone, De inanis gloriæ cupiditate; inter didact. & parænet. eod. tom. 5. pluribusque alijs in locis, apud eumd.

Et inter latinos, S. August. lib. 3. 4. 5. de ciuit. Dei. S. Ambros. super Luc. lib. 3. &c. vbi aduersus ambitionem, multa adducuntur. S. Gregor. in Regist. & in Pastorali. Tertullian. lib. de habitu muliebri, in fine, vbi etiam vnde, & cur ambitio dicta sit, interpretatur. S. Bernard. de consideratione ad Eugenium Pap. lib. 3. ac alibi. Et Innocent. de vilitate conditionis humanæ, de eodem copiosissimè, alijque alibi.

Ad correctionem eorum, qui vitiosè viuunt, & honores appetunt.] *Pro hoc Argumento atq; inscriptione, in alio manuscrip. Græco, sic reperi atque traduxi: Eiusd. Parænesis siue adhortatio, ad eorum correctionem, qui cùm vitiosè viuant, honores affectant. Verùm quomodocunque legatur, parùm refert; cùm in vnum coincidant, & quod in vno exprimitur, in altero subintelligatur.*

Debuissem sanè meipsum affligere atque deplangere. &c.] *Verbum est κόψασθαι, quo hic vtitur; sumptaque videtur metaphora ab ijs qui manuum complosione suum ostendunt dolorem, &c. Quæ autem hoc loco coniunctim ad litteram leguntur atque redduntur, possent fort. non malè etiam diuisim sic reddi: Debuissem sanè meipsum affligere, & turpitudinẽ propriã deplangere; ac sic deinde pro alijs esse solicitus, &c.*

Si quid iubeatur, seipsum excusat, &c.] *fort. aliter ad verbum magis sic: Si quid iubeatur, seipsum fingit aut simulat, scilicet obedientem; est enim hic Græcè, ἑαυτὸν διατυπῶ, sed non additur ibi (obedientem) quod hic, sensus gratia adiecimus. Aut si malis sic: Si quid iubeatur, simulat quidem obedientiam; at non in bonum æmulatur, sed ad res inutiles se accommadat. Quamquam tamen in translatione textus, putem sententiam Auctoris satis à me esse expressam. Sed ista penitius erudito Lectori examinanda relinquimus.*

Nec vult cuiquam subijci, sed technas ac dolos sibi excogitat, &c.] *fort. ista & quæ consequuntur, sic legi non incommodè possent: Nec vult cuiusquam superioris imperio subesse; sed artificiosas sibi excusationes comminiscitur: & ne corporis aliquam exæstuationem ferre oporteat, alius in alium respicit, &c.*

At nos cùm nondum vel à limine religionem salutauerimus, &c.] *Aut si malis sic: Verùm nos cùm nondum monastica vita, siue religionis vestibulum conspexerimus, &c. σχῆμα enim hoc loco Auctor metaphoricè appellat religionem, & viuendi rationem religiosam ac monasticam, &c. Nisi fortè in significatione etiam magis propria, per σχῆμα, hic habitum religionis intelligere potius velis, hoc sensu: At nos priusquam etiam habitum Religionis adspexerimus, &c.*

Ipseq; vos lætos excipiat in requiē, ac regno suo, &c.] *Pro hac lect. in alio. Cod. sic reperitur: Ipseque requiescere vos faciat in suo Regno: Quoniam ipsi conuenit gloria, in secula seculorum. Amen. Al. sic: Ipseq; vos in regno suo reficiat atque lætificet in seculorum secula. Amen. Aliàs quoque ista coniunctim leguntur hoc modo: Vt uos virtutum fructibus oneratos ac decoratos, lætus excipiat in regnum suum Dominus noster Iesus Christus, lætitiaque cumulet sempiterna. Amen.*

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI

DE MORBO LINGVAE, ALIISQVE VITIIS.

DIVERSÆ in cunctis hominibus sparsæ reperiuntur cupiditates, vt vnusquisque aliquod certamen habeat, in quo mentem assiduè exerceat. Sunt enim qui gulæ luxuique sunt dediti, & ab adulterio abhorrent. Alij superbia turgent, & à furto abstinent. Alij auaritiæ student, & corporis voluptates spernunt. Quidam ornatū vestiū negligunt, & luxuria diffluunt. Nonnulli vino delectantur, & à superbia sunt alieni. Alij à fornicationibus remoti sunt, sed occultam in animo dissimulationē atq; hypocrisim fouent. Sunt qui vestium ornatum damnant, & obtrectatione gaudent. Sunt quidam vitio aliquo superiores, cùm in alio interim toti volutentur. Nonnulli ab vna aliqua sunt reprehensione remoti, & in alia fœdissimè versantur. Quidam dum laqueum vnum euaserunt, in alio sunt vitiorum cœno sepulti. Multa enim ac infinita sunt vitiorum genera, decipiunturque paulatim homines, & ex† minimis principijs in maiora scelera præcipites ruunt. († al. & ex perexiguis indiciis, res magnæ noscuntur.) Cumque hominem circumuenire studet inimicus, in quod vitium procliuior inclinet eius natura, cumprimis considerat; vt dum suis ipse gaudet vinculis, ne exsolui quidem velit. Probè enim nouit callidus & versutus hostis, quibus ac qualibus nos vinculis obstringat; & si nos inuitos, in suos casses coniecerit, fore, vt celeriter confractis illis, mens nostra iterum in libertatem se vindicet. Quapropter iucunda ac grata vnicuiq; vincula inijcit, in quibus libentius conquiescat. Potest enim mens nostra Deo duce, ex inimici se laqueis eximere. Nunc verò iisdem obstricti gaudemus, ipsaque captiuitate superbimus. Qui enim inuidiæ vinculis constringitur, quoniam à libidine alienus est, se liberum planè existimat. Et qui calumniæ vitio obnoxius est, quia rapinas ac furta odit, nullo se prorsus modo vinctum esse arbitratur. Sua quemque latent vincula; & laqueos sibi paratos ignorat, ebriorum instar; qui vino perfusi, nec se vinciri sentiunt, neque obiectos sibi laqueos præ ebrietate vident. (Comparatio venusta & accommoda.) At benignissimus Deus, hoc veluti iugum aliquod, varijs quasi occasionibus, omnibus imponit; dū singulis pro ratione virium, tentationis onera partitur. Tempore quo tabernaculum ab hebræis constructum est, à cunctis tam pauperibus quàm diuitibus aliquid ad participationem salutis, offerebatur. (Exod. 25. 26. 35. 36. &c.) Pro sua quisque facultate munus afferebat: alius aurum, alius margaritas, alius lapides pretiosos; pauper pilos ac pelles compositas. (Exod. 35.) Mulieres opulentæ sericum, inopes viduæ lanam tinctam. Atque ita vniuersus tabernaculi apparatus, ex diuitum simul ac pauperum muneribus conflatus, omnes commendauit. Suscipiebat enim singulorum

vota

vota Dominus, tam pauperum quàm diuitum, volens in eo ostendere, se, quemadmodum ea, quæ ad tabernaculi constructionem quisque pro suis facultatibus obtulerat, accipiebat; ita & pro cuiusque opere preces, ac vota singulorum, absque vllo personarum respectu, suscipere. Sicut enim inimicus noster varijs nos occasionibus perimere conatur: ita diuersis occasionibus, Dominus ad salutem perducere studet. Et quemadmodum latro, vel vnico confessionis verbo, factus est ciuis paradisi; ita vno verbo blasphemiæ, redditur quis reus gehennæ ignis. Vt propter vnum maledicentiæ verbũ, Maria quamuis esset alioquin vates, damnaretur, lepra multata est; quo tandem genere supplicij digni sunt illi, qui sunt sine vllo delectu contumeliosi? Et cùm id quod erat Maria diceret, veritas tamen reprobata, quòd maledico animo loqueretur. Ita quoque si quis alicui iure maledicat, ipsius iusticia est iniusticia referta. Vel enim hominem iure coargue, vel ne clanculum maledicas; vel increpa liberè, vel ne occultis insectare contumelijs. Pro nihilo enim habetur iusticia, cùm admiscetur illi dolus & improbitas: quemadmodum & improbatur illa sanctitas, quæ immunditiam sibi coniunctam habet. Inutilis quoque ea est castitas, quæ permiscetur libidinibus. Vana est & illa fides, quæ præstigijs ac vaticinationibus obstricta est. Inanis illa est concordia, in qua cernitur simulatio. Nullius est illa beneficentia, quæ comitem sibi habet superbiam. Nihili fit ieiunium, si detractio adsit. Despicitur & caritas, si zelo vel æmulatione turbetur. Res naturales attendẽs, disce ab ijs† quæ scripta sunt. Veritatis pulchritudo deformis redditur, quando super improbitate extenditur. Quin & cibus interficit, in quo aconitum latitat. Caro licet munda, communis immundaq; habetur, eo quòd sacrificijs & immolationibus coinquinatur. Ex ijs igitur, quæ manifesta sunt, latentia atque occulta intelligi debent. Descriptione enim Mariæ prophetissæ, nobis veritatis exemplum exhibuit. Nam apertè corpus illius, lepra occupauit; quia clam lepra peccati animam suam infecerat. Ex manifesto eius malo, peccatum innotuit quod latebat. Ex teterrima ipsius lepra, docemur quàm graue ac detestabile vitium sit obtrectatio. Corpus quod lepra infectum cernebatur, velut speculum quoddam fuit animæ, quæ non perspiciebatur, cuius indicabat maculam. Ex illa carnis corruptione, patefactum est, quomodo hominis maledici ac detractoris corrumpatur animus. Per hominem verò exteriorem, hominem suum interiorem intellexit. Nam sicut illa defecerat à fratre suo; ita & ab ipsa proprium corpus defecit, vt ex semetipsa caritatem addisceret. Discamus igitur & nos, hinc concordiam & mutuam beneuolentiam fouere. Quemadmodum enim ob corporis mutationem doluit illa; sic illi, quòd à proprio fratre alienior facta esset, indignatus est Deus. Ideoque corpus hominis ob uaria peccata, varijs sæpe morbis affici, & immutari videmus. Membra enim corporis ei redduntur inimica, quia ipse à Deo & proximo se alienati permittit: atque vt discat ex illa corporis contrarietate, concordiam & pacem fouere cum alijs. Peruulgatum est totis castris, Mariam repentè lepra correptam esse, quòd linguam in mitissimum fratrem, qui pro ipsa deprecabatur Dominum, exacuisset. Vnde iustus vltor, meritas de prophetissa, propter petulantiam linguæ eius, pœnas sumpsit. Susurrationes enim & detractiones abominatur, quibus homines insipientes delectantur. Plurimis licet signis atque miraculis claruisset Moyses, vbi modicè lingua lapsus est, è terra promissionis excidit. Magnum & horrendum mare viam ei præcludere nõ potuit, sed verbum vnicum iniquè ab eo prolatum, velut murus aliquis ipsi obstitit, ne vlterius progredi posset. Si Moysen, qui Dei instar factus erat Pharaoni, vel solum verbum exclusit à terra promissionis; quanto magis nos, maledicentia linguæ nostræ, quam in Deum & homines quotidiè exacuimus ac stringimus, à regno Dei arcebit? Ignis sanctus iustos deuorauit sacerdotes, qui cùm sancta tractarent, actionibusque ac functionibus illis sacerdotalibus sancti essent, verbis tamen polluti

Marginalia: Luc. 23. | Num. 12. & Exod. 15. | Nota. | † Locus aliquis sacrorum uolu minum hic insinuatur. | Num. 12. | Graue & detestabile vitium, Obtrectatio. | Num. 12. | Ibid. | Num. 20. Exod. 14. 15. | Num. 11. 14. 20. | Leu. 10.

polluti erant. Si tales tantique viri talia sint perpessi; quomodo hoc vitium quasi paruum, lingua nostra contemnit? Quapropter conuitijs ac maledictis fratres nostros insectari desinamus. Terra tunc prætermissis impijs atque impuris, deuorauit maledicos. Mare Ægyptios absorbuit, & terra contumeliosos, †maledicos, & susurrones. Dux exercitus, famis tempore, verbum iniquius protulit; propter quod, meritas pœnas luit, cùm populi pedibus conculcaretur in porta. Ex hoc proximo subitoque iudicio, de futuro tibi sit exploratum; iuxta verbum Saluatoris, quo dixit, de omni etiam verbo otioso, reddendam esse rationem, in die iudicij. Varijs igitur occasionũ laqueis, miserandũ mortaliũ genus inuadit inimicus. Alij enim tamquam ære grauati alieno, detinentur. Alij, vt fideiussores trahuntur. Ipsaque natura & experientia docemur, alios aliorum occasione ac nomine, quotidie perire. Et qui nihil vlli debent, non minus quàm debitores, demergi. Quo quidem exemplo, iustorum & iniustorum patefiunt debita. In proprijs quippè rebus, contingat vt iustus sit innocens; at in alienis, reus inuenitur. Nam si quis eo præsente veritatem ipsam irrideat, aut virum aliquem iustum maledictis insectetur, ipse autem ad ea conticescat; nonne silentium hoc eius, ipsi vertetur in crimen? Audiendo enim talem, & non reprehendendo, maledicta eius comprobare videtur tamquam vera. Atq; hoc ex magnorum etiam principum intelligi licet potestate. Si quis enim vel iure in Regem peccantem inuehatur; qui præsentes sunt, ea quæ aduersus Regem dicuntur, audire renuunt: Si quis autem adesse pergat & audire, iam idem in vtrumque, supplicium constituitur: vnusque propter vitium linguæ, alter propter auditum damnatur. Narrat aliquid obtrectator, & tu illi præbes aurem; & quam ille suo ore inferre studet necem, tu eam aurium tuarum sinu excipis, acerbissimumq; mendacij fermentum in animo tuo cõmisces. Vnde mors principium habuit? Nonne per aures Euæ, dum eam serpens alloqueretur, aditum sibi patefecit? Potest enim improbus dæmon, per os loquentis, tacentem occidere: & quem proprio lædere nequiret ore, per auditum interficit. Quosque opere insontes uidet, cogitatione perimit. Dæmonas ipsos clamoribus veritatem cõfitentes, Saluator noster, obmutescere iussit. Neq; enim ipse, qui erat veritas, ipsorũ opera atq; industria sibi fidem haberi voluit; sed quæ vera sunt, per veros prædicatores nunciari. Cur Apostoli, dæmonẽ à quo laudabãtur, audire renuerunt? nonne ideo, ne mundæ ac castæ eorũ aures, impuris illorum vocibus contaminarentur? Si laudes diaboli, velut maxima probra vitarunt homines sancti; quis obtrectationes probare poterit? Versipellis inimicus, specie veritatis decipere solet eum, à quo toleratur. Ideo Saluator, ne vera quidem à dæmonibus audire voluit. Eadem etiam pluuia, irrigantur herbæ bonæ & malæ; cùm sit eiusdem rationis aqua, & quidem bona natura, in herbarum tamen vitium influit. Et serpens, quamuis dulcissimis vescatur, subitò ea in amaritudinem vertit, quam si in aliquem effuderit, væ illi. Sicque ex ueritate mendacium confingitur, velut cicuta mortifera: nam sub verborum eius dulcedine, amaritudo latet exitiosa. Ad falleudos simplices, linguæ dulcedinem antiquus serpẽs adhibet: cuius rei exemplum tibi sit Iudas Iscariotes, qui sub blando oris osculo, & lingua pacem simulante, dolum occultans; aduersus Dominum, qui scrutator est cordium, molitus est proditionem. Quòd si in ipsum Creatorem, talis visus est mendax; in te qualis erit? O insipiens. quis mendace scelestior; nisi is, qui suas vltrò aures verbis illius accommodat? Seipsum spontè morti obtulit Saluator, & sermonibus mendacij aurem nequaquam præbuit. Os suum aperiens, acetum cum felle† gustauit, qui scelesti verba auribus excipere recusauit. Os proditori osculandum exhibuit, & deceptori responsum dare noluit. Sic & tu os tuum maledicis osculandum præbe, aures verò minimè. Nam si tuum illis os præbueris, osculum illos condemnabit. Sin aures iis accommodaueris; iam te verborum gustus occidet. Melius autem fuerit, si odorem pariter & gustum veneni

Marginalia: † Auctores discordiæ notitur. — 4. Reg. 7. — Matth. 10. — Obtrectatoribus nec aures præbendæ. — Gen. 3. — Luc 4. — Act. 16. — Ibid. — Marc. 1. — Luc. 4. — Matth. 26. — Marc. 14. — Luc. 22. — Iohan. 18. — Matth 27. — † al. accepit.

neni euitaueris. Cur fumū celerrimè fugis, mendacē autē cū voluptate ac sedulitate auscultas? à fœtore abhorres, & apud maledicū sedes? Singula corporis mēbra decenter à rebus noxijs tibi seruanda sunt. Si corpus à libidine alienum sit, os tuum à detractione custodi. Qui enim † corpore libidini indulgere nequit, ore sane mentiri potest, calumniari, & obloqui. Si vnum è membris tuis valeat, & aliud langueat; totus laboras, vno membro laborante. Exemplum à militibus cape: Nonne totum corpus militis ferreo thorace munitur? accidit autem & illud, ob laxiorem constitutionem lædi; nam si per tenuem aliquam rimulam telo aditus patefiat, strenuo militi mortem affert: Quanto magis per apertas aurium fores, morti ingressus dabitur. Magna siquidem est auris fenestra, quippè per quam mors in mundum ingressa, cunctas deuorauit gentes ac nationes, & insatiabilis adhuc remanet. Seris igitur ac vectibus obstruendæ sunt tibi aurium fores, ne maledicentia & obtrectatio subintrare possit. Ne detractionis vitium paruum ducas, & tamquam interficere non valeat. Ex volucrum aucupio disce, quæ parua videntur, non ideo contemnenda. Contingit enim vt auis in laqueum incidens, minima capiatur vnguicula, & alarum vires franguntur ac debilitantur ob vnguem vilem; & cùm totum sit corpus extra laqueum, totum tamen retinetur. Diuus quoque Apostolus, vnam & eamdem in homicidas, & maledicos, luxuriosos, atq; adulteros sententiam statuit: Nemo inquiens, istorum, regnum Dei possidebit. Et æquè ait, istos iusti iudicij tēpore, cælesti hæreditate priuandos. Vt autem æquale cunctos manere supplicium intelligas: Qua de caussa, Chanaan in maledictionem æternā incidit? nonne ideo quia iustum irrisit? Neque enim ob aliud facinus aliquod graue damnatus; est sed ob leuem irrisionem, in horrendam illam sententiam incurrit; & propter petulantiam linguæ, tam acerbas pœnas dedit. Mundæ erant cogitationes eius, sed os eius ipsum perdidit. Si ob modicum risum, in tantam ille calamitatem decidit; quis non pertimescat, irrisionesque ac ludibria fugiat; ex quibus execrationes & maledicta eiusmodi emanāt. Iustus enim ille, Chanaan à benedictionibus excludens, tradidit illum maledictionibus; descripsitque in eo iudicium futurum, quod subituri sunt, qui ludibrijs atque irrisionibus delectantur. Si calumniator prætextu amicitiæ, simulat se exhilarari ac risu oblectari; & Chanaan dum hilaritatem fingit, & risu gaudet, maledictionem sibi conciliauit. De malis ac damnis quæ in ludibrijs & irrisionibus latitant, Sapientissimum audi Salomonem ea explicantem: Qui inquit, irridet hominem, exprobrat factori eius: Hominis enim derisio, in Creatorem vergit. Tu quod in risu videtur, simpliciter spectas: quid autem in eo fraudis ac doli reconditum sit, nescis. Iustus Noe dolum agnouit, eumque ignoranti Chanaan non patefaciens, illum à benedictione exclusit; vt vel ex eo, cognita risus pernicie, fratrem irridere desinas. Semei, in Regem innocuum maledicus fuit. Rursusque Apostolus, horrendam in maledicos sententiam pronunciauit. Nos quid lucri sibi faciant maledici, consideremus. Semei, non ob adulterij, aut furti crimen, perniciem sibi conciliauit: sed quòd maledictis sit vsus, ex quibus consuitur calumnia; qua & quæ gesta sunt aperiuntur, & quæ non gesta finguntur. Animus enim dolore stimulatus, quemcunque sermonem gignit improbrum. atque sic animus affectus Semei, conuicijs innocentem Regem affecit; illum vt Saulis interfectorē accusans, qui frequentius Saulē à morte liberauerat. Et quia falso crimine eum incusabat, meritò à iusto judice damnatus est. Constitutus erat ei à Salamone terminus, quem transire non poterat, ac quem se seruaturum receperat; illum autem vt transilijt calumniator, in mendacium processere promissa. Ita per mendacium, calumniæ nota iusto inusta fuerat; vt dignas facti sui pœnas, meritò calumniator lueret: ut qui linguam in hominem innoxium exacuerat, qua velut gladio eum occiderat, acutum quoque gladium, contrà in se sit expertus; vt & in hoc, & futuro sęculo sibi exitium consciuerit, æternumque sibi sup-

[Marginal notes: † al. Qui enim ore, &c. vide Schol. — Gen. 3. — Ab exēplo volucrum. — 1. Cor. 6. — Ibid. — Gen. 9. — Contra irrisiones, & irrisores. — Gen 9. — Prou. 14. — 2. Reg. 16. 19. — 1. Cor. 6. — 3. Reg. 2. & 2. Reg. 16. 19. — Ibidem. — 3. Reg. 2.]

ſupplicium præparauerit. Quis igitur à maledictis non abhorreat, ne duplici ſupplicio mulctetur. Quin & eodem iudicio, Apoſtolus molles atq; adulteros, & maledicos condemnauit. Nam Eſau, primogenitis propter intemperantiam ſe ſpoliauit. Habes & tu primogenita tua, quæ ne occaſione luxus atque intemperantiæ, deperdas, caueto: Magnus enim ille vir, nulla re magna ſe perdidit; ſed vili, ſe dedecorauit. Si veritatem amiſeris, ſtultus ac ſimilis Eſau fies. Rem admirandam audi; quomodo verba factis præſtiterint, ipſaq; fides naturam ac generationis ordinem ſuperauerit: Primogenituræ donum, quod videtur auferri non poſſe, ſermo ſubingrediens ademit. Et quæ Eſau naturaliter ſibi vindicabat, ea fidei ſtudio aſſecutus eſt Iacob. Fides & iuſiurandum, vnanimiter generationis vim demonſtrant. Et primogenita quæ per carnem conceduntur, ſpiritaliter accepta ſunt; quæque iuſiurandum exuit, ea fides ſuſcepit. O rem admiratione dignam, quæ inter primogenituræ venditorem, & emptorem eiuſdem, conſecuta eſt. Nam qui ea ſe ſpoliauit, quaſi ſenſus videtur fuiſſe expers; & qui eadem ſe veſtijt, innocens permanſit. Sed quomodo Eſau primogenita exuit, quæ deponi nequeunt? aut quomodo illa Iacob induit, quæ adiungi non poſſunt? Quòd ſi mercaturam iſtam, pueri illi adeò ſupra naturam exercuerunt, vt omnino explicari conuenienter nequeat: quis quæſtionem illam aggredi audebit, qua ineffabilis vnigeniti filij Dei generatio continetur? Dic mihi rurſum, cur Iacob primogenita à Manaſſe ablata, trãſtulerit in Ephraim? nonne ideo, vt maior illi gloria decuſque inde accreſceret? plena enim eſt primogenitura ſignis admirabilibus, & muneribus eximijs, atque innumerabilibus. In ea deſcriptum continetur Baptiſma; in ea fides obſignata eſt, in ea, noſtra deſignatur fortitudo, in ea, glorioſæ virginitatis figura repræſentatur. Hanc pretio Iacob mercatus erat, & gratis eam Ephraim tribuit. Et in hoc, neque Manaſſes culpandus eſt, neque Ephraim in admiratione habendus: ſed potius donantis auctoritas, in quam non cadit reprehenſio, ſuſpicienda eſt. Quis igitur gentium primogenituram reprehendere tentabit? Quòd ſi Iudæi id facere voluerint; reprehendant primùm, quòd Manaſſæ adempta ſit. Qui enim illam ab eo abſtulit, non peccauit, vt ſuam in hoc auctoritatem oſtenderet: ademit autem illam ipſis, quia peccauerant; vt iuſtum ſuum in eo iudicium declararet. Quòd ſi à nemine, iure coargui poſſit Iacob, quamuis à Manaſſe qui non peccauerat, primogenituram abſtulerit: quomodo quiſquam ipſum reprehendere audebit, qui vt iuſtus iudex primogenituram à Iudæis, qui Dominum occiderant, abſtulit? Si igitur iuriſiurandi vis tanta fuit, vt ab Eſau potuerit auferre primogenita; cùm enim iuraſſet ſolùm, noluit periurij notam incurrere: quibus tradentur ſupplicijs, qui non ſolum iureiurando ſeſe obſtringunt, ſed & periurijs iuſiurandum violant? Si Eſau ab ijs, quæ cum damno ſuo pepigerat, recedere noluit; quomodo tu pacta quæ pro ſalute tua feciſti, rumpere audebis? Si Herodes, quæ in ſuam promiſerat perniciem, ſeruauit; & tu à fœderibus, quæ æternæ vitæ gratia pepigiſti, reſilies? Et quemadmodum oratio ſeſe inſinuans, primogenituræ munus abſtulit; ita & conuitium ſubintrans, cædem actionem contaminare poteſt. Lingua enim non minus nocet, quàm gladius. Et cogitatio ac ſermo impudicus inquinat, vt adulterium. Occulta ſimulatio, laquei inſtar inſidias tendit. Et peruerſum conſilium, quouis veneno perniciosius eſt ſuſcipiẽtibus. Si enim Eſau, ſolo ſermone primogenitura ſe ſua exuit, eamque deperdidit: quanto amplius & quidem facilius, ſeruus inutilis temperantiam amittet? Et vanitatem diligendo, atque mendacium quærendo, veritatem quis ſui promiſſi deſpicit. verbiſque fidem abnegando, tenebris obducitur, exuendo ſe ijs quæ ad fidem pertinent: ſicut contrà, verbis fidem profitens, fide ſe veſtit. Sermo interea dum exercetur, ad effectum ſe operis producit, improbaque deliberatio non minus quàm opus malum damnatur. Aſpectus illicitus, improbum opus arguit. Iracundia perinde, atque gladius ferit.

1. Cor. 6.
Gen. 25. 38. & Hebr. 12.
Gen. 25. 41. 48.
Ibid.
Spiritalis intelligentia.
Nota.
Gen. 48.
Primogenituræ myſteria maxima.
Gen. 25. & 28.
Cõtra Iudæos.
Iuriſiurãdi vis.
Periurij pœna.
Grauis ſentẽtia.
Marc. 6.
Lingua mala.
Gen. 25.
Pſalm. 4.
Sententiosè atque ac verè dicta.

Beſtialiſque inuidia, haud ſecus, quàm telum vulnerat. Exitij foueam calumnia ſtruit. Cogitationes malas fugiamus: Cogitata enim non aliter ac facta cenſentur. Bonis cogitationibus incumbamus, quibus operum propoſita eſt merces, apud eum qui conſilia cordium explorat. Operis inſtar eſt cogitatio; quippè in qua, tamquam in cauſſa omniũ effectiua, arbitrii noſtri ratio nititur. Suum autem quæque res habet contrarium. Tenebris lux contraria eſt, amaritudini dulce, & vigilia ſomno. Qui creauit hæc omnia, nihil reliquit, cui non adiunxerit contrarium. Nam ſi mortalis homo, ſuo ingenio componit inter ſe contraria; aduerſuſque labores, quietem adhibet, remediaque ac medicamenta terra marique opportunè conquirit; vt ſuam cuique morbo, vt res tempuſque poſtulat, curationem prudenter adhibeat: quanto magis immortalis ille omnium rerum procreator, cuncta ſuo diſpoſuit ordine, atque ita moderatus, vt ad manum cuique ſint, quibus ab inimicis ſeſe defendat? Inſtructus es ergo armis, ò homo, aduerſus quoſcunque hoſtes & aduerſarios tuos. Hæc tibi ad ſalutem conceſſa ſi neglexeris, victus, in die iudicij, quomodo teipſum excuſes, non habebis. Præſto tibi contra aduerſarij machinas ſunt, arma diuerſa. Si ignita ſua in nos tela hoſtis emiſerit, habemus & nos orationis ſcutum inexpugnabile. Si libidinis in nos bellum mouerit; ſociam nobis in pugna, animi dilectionem, aduerſus illum aſſumamus. Si nos iniquitate captiuos, ducere conatus fuerit; ad iuſtitiam confugientes, ſaluti noſtræ conſulamus. Si te per odium atque malitiam vulnerare ſtuduerit, ad fraternam caritatem accurrito. Si te per arrogantiam atque ſuperbiam oppugnauerit, humilitatem ei opponito. Si corporis concupiſcentiam aduerſum te incitauerit, temperantiæ thoracem velociter induito. Si laſciuiæ iacula in nos contorſerit; galeam caſtitatis, in eum aſſumamus. Si diuitiarum nos cupiditate ſtimularit, paupertatis beatitudinem habemus. Si gulæ nos vitio adortus fuerit, ieiunij nobis alas aptemus. Et quia euerſionis cauſſa eſt inuidia; præſto nobis aderit caritas, ſi velimus, quæ corrigere queat & ædificare. Et ſicut ſua inimico ſunt arma ad oppugnandum; ita & nobis adſunt noſtra, ad defendendum. Si nos perſequatur vt Pharao; adeſt mare, quod eum ſubmergat. Si laqueos nexuerit in terra, eſt qui nos liberet in cælis. Si irruerit in nos, vt Goliath; aderit, qui eum humiliet, Dauid. Si vt Siſara elatus intumuerit, per eccleſiam tolletur è medio. Si inſtar Sennacherib, nos bello preſſerit; ſacco & cinere delebitur. Si Babylonicum tyrannum imitatus fuerit, ſancti ac temperantes non deerunt, vt Daniel. Si vt Neeman elatus fuerit; aderunt ieiunijs addicti, qui eum deijcere poſſint. Si luxuriæ flammam accenderit; qui caſtum Ioſeph imitentur, aderunt. Quæ enim eius reperitur machina, quæ à nobis non diſſoluatur? Qui morbi aut quæ mala, quibus ſua parata non ſint remedia? Quodnam fucatum & adulterinum comparet; ad quod redarguendum, fornax non ſit parata? Quas ipſe ſtruere poterit inſidias, quæ nobis non ſint exploratæ? Quam ipſe moliri poterit machinam, cui deturbandæ non ſint apti vel homines idiotæ? Quas afferre ſecum poterit vires, vt illas nequeant vel fœminæ ſuperare? Quam fornacem paret, quam non fideles pueri reſtinguant? Lacum effodit, ſed eum Daniel contempſit. Epulas parauit, ſed illas pro nihilo duxit Ananias. Superbiam inimicus ſeminauit, ſed eam Moyſis humilitas conculcauit. Naaman adulatus eſt auro, ſed illud deſpexit, reiecitque Eliſæus. Simon magus pecuniam obtulit, ſed meritam in eum, ſententiam pronunciauit Petrus: in Chriſto Ieſu Domino noſtro. Cui gloria & potentia, nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum.

AMEN.

[Marginal notes: Cogitata non aliter, ac facta cenſentur. — Cõtrarietas rerum. — Argumentum à minori. — Arma efficacia aduerſus hoſtẽ. — Pſal. 113. 135. — 1. Reg. 17. — Iudic. 3. — 4. Reg. 19. — Dan. 1. 2. 3. — Neem. 9. — Gen. 39. — Dan. 3. — Dan. 6. 14. — Dan. 1. — 4 Reg. 5. — Act. 8.]

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

DE *linguæ morbo, siue maledico Sermone, & Detractione, vide Basilij Magni homil. in Psalm. 33. super illud: Prohibe linguam tuam à malo, & labia tua, &c. Eiusdemque Librum, de Institutione monachorum, cap. 33. ac 34. Et in Regul. breuiorib. in Respons. ad Interrog. 24. 25. 26. 27. &c. Ipsumque Ephram suprà, in oppositione Virtutum ac vitiorum, cap. De maledicentia & maledicis. Et in S. Pachomij Regul. 84. & 93. vbi quâ pœna, hoc vitio laborantes, sint multandi, ostenditur, præsertim inter Religiosus. De hoc malo linguæ, copiosissimè etiã agit S. Gregorius Nazianzenus, in Carmine quod scriptum reliquit, super silentio quod ieiunij tempore coluit; quo inter alia, quot quantaque mala è morbo linguæ oriantur, plenissimè demonstrat, vt & ceteri ad eam summo studio compescendam, refrænandamque coerceãtur. Incipit autem ipsius Carmen: Lingua sile, &c. dignißimum sanè quod legatur. Idemq; in oratione habita coram 150. Episcopis. Et S. Iohan. Chrysost. homil. 43. in Matth. tom. 2. ac hom. 2. 5. 32. ad pop. Antioch. tom. 5. Et inter latinos, S. Ambr. lib. 3 de viduis, parte 4. tom. 1. & alibi. S. Augustin. de conflictu vitiorũ, cap. 8. tom. 9. De mendacio, cap. 16. tom. 4. Ad fratres in erem. Serm. 53. tom. 10. S. Hieronym. ad Rusticum monachum, & alibi sæpè. S. Bernard. super Cantic. Serm. 24. & 63. &c.*

Res naturales attendens, disce ab ijs quæ scripta sunt.] *Videtur hic Auctor non obscurè aliquem locum sacrorum significare voluminum, vbi docemur res naturales non amare vt finem, &c. vt illud: Fallax gratia; & vana est pulchritudo, &c. Prouer. 31. in quem etiam locum, Patres orthodoxi scribentes, idem plenius docent, ostenduntque.*

Ex hoc proximo iudicio, de futuro tibi sit exploratum.] *Proximum hic appellat iudicium, damnationem illius quæ statim in sequenti die peccatum obtrectationis in Duce illo exercitus, propter verbũ iniquum famis tempore prolatum, consecuta est; quippe qui populi pedibus conculcatus, mortuus est in porta: vt habet Regum historia, quam hic adducit S. Ephram; est autem ea, 4. Reg. 7.*

Os suum aperiens, acetum cum felle gustauit.] *In alio manusc. cod. græc. pro* ἐγεύσατο *gustauit, reperitur* ἐδέξατο, *qui cum felle acetum accepit, &c. Verùm* ἐγεύσατο *gustauit, hic magis probatur, consonantque verba Euang. Matth. 27.*

Qui enim corpore, libidini indulgere nequit, ore sanè mentiri potest, &c.] *In alio manusc. græc. hic pro* σῶμα, *legitur* στόμα, *hoc sensu: Vt enim non possit os indulgere libidini, mentiri certè potest, calumniari, & obloqui, &c. ac sic fortassè etiam melius, clarius, & ad mentem Auctoris magis.*

Si vnum ex membris tuis valeat, & aliud langueat, totus laboras, &c.] *Fort. non malè ad verbum magis, sic: Si vnum sit ex tuis membris innoxium, alterum verò obnoxium, totus es reprobus vno membro reprobato. Vel, totus laboras vno membro laborante, &c.*

Qui irridet hominem, exprobrat factori eius, &c.] *Alludit ad verba Salomonis, quæ partim continentur Prouerb. 14. vbi in vulg. lat. est: Qui calumniatur egentem, exprobrat factori eius. Et, partim Prou. 17. vbi est: Qui despicit pauperem, exprobrat factori eius, &c. Nam & in irrisione eiusmodi contemptus subest, & sæpè non sine calumnia.*

Semei, in Regem innocuum maledicus fuit, rursusq; Apostolus horrendam in maledicos vocem edidit.] *Locus hic licet prima fronte mutilus videatur, & sententia hiulca, nisi aliud addatur; tamen quia in tribus manusc. græc. ita reperi, latinèq; postea hic explicatur, nihil in eo immutare visum est: de quo tamen & eruditus iudicet Lector.*

Cogitata non aliter ac facta censentur, &c.] *S. Ephram, volens à prauis illicitisque cogitationibus mentem nostram auertere, docet bonis cogitationibus incumbendum esse, & ab improbis abstinendum: eo quòd cogitata non aliter ac facta censeantur, & operis instar consilium sit atque cogitatio. Ipsedq; Deus non solum de malefactis, sed etiam de malis cogitatis pœnas persequatur. Atque hunc nostrum Auctorem secutus S. Hieronymus, non solum enim opus (inquit) sed & cogitatio mali operis pœnas luet. vide Hieronym. lib. 1. cap. 4. Oseæ, &c. Quod ipsum pluribus quoque verbis, eius persequitur præceptor Gregorius Nazianzenus, præsertim in priore aduersus Iulianum Apostatam Oratione. Necnon S. Basilius Magnus in Ethicis. Idemq; in Sermone, in verba illa Moseos: Attende tibi ipsi: vbi multa enarrantur præclara, super his quæ per cogitationem admittuntur; & quomodo quis sibi ipsi seriò attendere debeat, ne facto vel cogitatione offendat, &c. Et Athenagoras in pulchra Oratione, quam pro Christianis ad Imperatores conscripsit. Quibus pro confirmatione atque conclusione, adijciam quæ in Homilia de leuium peccatorum periculis, tom. 5. in hæc verba, grauiter adducit Chrysostomus: Et si nonnumquam cogitamus nec facimus, disponimus nec implemus; tamen (inquit) cogitata pro factis tenentur, licet nondum opere cõpleantur. Facere enim cordis, cogitare est; quia corporis est cogitata perficere. Cor cogitando tenetur in crimine, licet corpus immune videatur ab opere: Reus est iam animus qui cogitauit, licet immune sit corpus ab opere, quod non fecit, &c. Atq; ideo cogitationes malæ, ex animis nostris planè radicitusq; euellendæ sunt.*

S. PATRIS EPHRAEM SYRI

NON ESSE RIDENDVM, SED LVGENDVM potius atque plorandum.

INitium euerſionis atque interitus animæ monachi, eſt riſus & impunitas atq; licentia. In his cum te monache conſpexeris, in malorum te concidiſſe abyſſum noueris. Ne deſinas igitur orare Dominum, vt ab hac te morte liberet. Riſus atque licentia, perdit fructus monachi. Riſus & licentia, monachum in turpes animi paſſiones conijcit, neque ſolum iuuenes ſed & ſenes. Riſus & procacitas, monachum deprimit. Dixit quidam Sanctorum de licentia loquens: Licentia ventus eſt æſtuans, monachi fructus corrumpens. De riſu autem, iam audi: (Matth. 5. & Luc. 6. ac Iaco. 4.) Riſus, beatitudinem luctus exterminat. Riſus non ædificat. Riſus non cuſtodit, imo deperdit, ædificiaque deuaſtat. Riſus Spiritum ſanctum contriſtat: animæ obeſt, & corpus corrumpit. Riſus virtutes expellit, non meminit mortis, neque ſupplicia cogitat. Aufer à me riſum Domine; luctumque ac gemitum mihi concede, quem à me ipſe requiris Deus. Initium luctus eſt, (†al. luctus veſter) aliquem noſſe ſeipſum. Sit vero luctus † noſter non ſecundum hominem, neque (2. Cor. 7.) vt videatur ab hominibus; ſed ſecundum Deum, qui nouit etiam abſcondita cordis: vt apud eum mereamur beatitudine perfrui. Hilari itaque atque amœno ſimus adſpectu, gloriantes in Spiritu ſancto, ſuper donis Domini: cogitatione (1. Theſſ. 5.) autem & animo plorantes atque gementes, Deum exoremus, vt ab omni ſpecie (1. Cor. 2.) mala nos conſeruet; ne cæleſti eius priuemur regno, æternisque bonis, quæ († al. iis, qui complacuerunt ei.) præparauit diligentibus† ipſum. Luctus ædificat, & cuſtodit. Luctus, animã lacrymis tergit, mundamque eam reddit. Luctus temperantiam gignit, voluptates (Matth. 5. Luc. 16. Iaco. 4.) excindit, & virtutes perficit. Quid plura? Luctus ab ipſo Deo prædicatur beatus, & ab Angelis conſolationem accipit. Vnde & quidam ex Diſcipulis Domini († al. cõuertatur,) dixit: Riſus veſter in luctum † conuertetur, & gaudium in mœrorem. Humiliamini † igitur ſub potenti manu Dei, & exaltabit vos. († al. confortamini igitur, &c.) Sed quid ego peccator faciã, qui nec lugeo, nec defleo cum compunctione, meipſum? Dico enim & non facio. Væ mihi, quàm parui pendo eiuſmodi. Væ mihi, quàm ſum negligens ſalutis propriæ. Væ mihi, quoniam ſcienter pecco: Scio cùm malè facio, nec tamen à malo declino. Væ mihi, quia inexcuſabilis ſum. Verbis quidem inter (Matth. 25.) eos, qui ad dexteram futuri ſunt, re autem in ijs numeror, qui ad ſiniſtram (Precatio.) ſtatuentur. Verùm tibi Domine ſoli bono, noſtrarumque offenſionum immemori, confiteor peccata mea. Etenim me tacente, tu omnia noſti Domine, (Heb. 4. Eſai. 43.) nihilque occultum à facie oculorum tuorum. Sed quoniam tu per Prophetam tuum dixiſti Domine: Dic tu primũ peccata tua, vt iuſtificeris. Peccaui Domi- (Luc. 15.) ne, peccaui, & non ſum dignus reſpicere ac contemplari multudinem cęlorum, præ multitudine iniquitatum mearum. Quia ob modicam voluptatem, ignem æternum pro nihilo reputaui, regnumque tuum cæleſte non ſum conſecutus. Quid igitur infeliciſſimus ego mortalium faciam? Plangam meipſum, noctu (1. Cor. 6.) dieque, donec tempus adhuc ſuppetit, quo lacrymæ meæ ſuſcipi poſſint. Sed († al. & amator hominum benignißimus.) dona mihi Domine lacrymas compunctionis, qui ſolus bonus es, & † miſericors, ut ijs tibi ſupplicem, emundari maculas cordis mei. Væ mihi, quid agam? Quo (Matth. 8. 13. 22. 24. 25. & Luc. 13.) pacto gehennam ignis, & tenebras exteriores, vbi fletus eſt & ſtridor dentium, effugiam? Væ mihi, quid faciam, quomodo tartara, ſempiternaque tormenta & vermem numquam moriturum, euadere potero? Væ mihi, quid faciam, quomodo comminationes impiorum, qui tormentis præſunt, angelorum, ſubterfugiam? quoniam horrendi ſunt, & abſque miſericordia. Quis dabit capiti

meo

meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, vt sedens fleam dies ac noctes, Hierem. 9.
Deumque cuius prouocaui iram, placatum reddam. Peccasti ô anima mea, pœnitentiam age. Nam ecce dies † nostri velut vmbra prætereunt. Adhuc modicum, & migrabis ex hoc seculo. formidabilia peragrabis loca, ô anima mea. Ne differas de die in diem conuerti ad Dominum. Væ mihi ô anima, operibus immundis à te diuinam fugasti misericordiam, sanctosque angelos costodes tuos. Ne des igitur tibi requiem anima mea, neque sileat pupilla oculorum; sed procidens optimo & benignissimo Deo, ora eum, vt mittat tibi auxilium ab alto.

† al. dies tui. Iob 7. & 8. Psalm. 143. Eccl. 5.

Fratres, horrenda atque tremenda, non multò post, pertransituri sumus loca; fierique non poterit, quin per illam ingrediamur viam. Nullus eorum quos hic habemus, nos comitari isthic poterit; non parentes, non fratres, non amici, non genus, non diuitiæ, aut quid his simile. Caueamus igitur operum bonorum esse negligentes, vt ea in tempore necessitatis nostræ inuenire possimus. Sobrij simus & vigilemus in præsenti seculo, ne post corporis separationem, nos sibi vendicent principes tenebrarum. Et quis illa hora nos adiuuabit, redimetque ex manibus eorum? Si diuina tunc protectione reperiamur despoliati; sæui atque crudeles ibi tenebrarum aderunt principes, qui nec Regem timent, nec tyrannos curant, non paruum, non magnum; nisi solum eum, qui in pietate vitam suam transegerit, in operibusq; se bonis occupauerit: ab illius sibi conspectu timebunt, recedentque timore perculsi, magno cum studio transitum præbentes, sicut scriptum est: Quoniam gratia Dei & misericordia in sanctos eius, & respectus in electos illius. Rursusq; ait: Iustorũ animæ in manu Dei sunt, & non tanget eos tormentũ. Anteibit enim iustitia eorum ante faciem ipsorũ, & gloria Dei cooperiet eos. Tũc inuocabũt, & Dominus exaudiet eos; clamabũt, & ipsis dicet: Ecce adsum. fidelis enim est qui promisit. Beatus qui in hora emigrationis ex hac luce, inuenietur liber. Ne igitur torpescamus fratres, neq; res alienas ac noxias ad nos rapiamus, quæ pœnitus sunt corruptibiles. Illa via quæcunq; destruit. Nã hora separationis animæ à corpore, præoccupante, voluptates marcescunt, delitiæ, ac vana gloria pereunt; diuitiæ cum auaritia, & cupiditate dominandi deficiunt. aduentante hora separationis, cuncta ista, & his similia finem capient.

Parænesis grauis & ardua.

Sap. 4. Sap. 3. Esai. 58. Psal 144. Rom. 4.

Domine horã illam animo mecum reuoluens, procido tuæ bonitati, rogoque, ne me tradi patiaris in manus nocentiũ † mihi: Neq; glorientur inimici tui, aduersus seruum tuum benignissime Domine, dentibus stridentes, animamq; meam peccatricẽ exterrentes. neq; dicant: In manus nostras venisti, nobis es traditus; verumtamen hic est, quẽ exspectabamus, dies. Ne Domine, ne quæso obliuiscaris miserationũ tuarũ. Ne Domine, ne obsecro, secũdũ iniquitates meas retribuas mihi; & ne auertas à me faciẽ tuã. Ne precor, dixeris mihi: Amen dico tibi, non noui te. Tu autem Domine corripe me, verùm pro tua misericordia, vt inimicus meus nõ supergaudeat mihi. Eius autẽ minas exstingue, omnemq; efficacitatem eius destrue, & da mihi viã iniuriæ expertem atq; inoffensam. Exorari te sine Domine, nõ quidem propter iusticias meas, neq; enim quid vmquã boni feci, sed ob miserationes tuas, & propter infinitã bonitatẽ tuã, salua animã à plaga mortis oppressam. Recordare bone Domine, quòd & peccans, & ad mortem vsque vulneratus, ad alium non confugerim medicum, neque manus meas expanderim ad Deum alienum, nisi ad tuam solius bonitatem. Tu enim es Domine vniuersorum Dominus & Deus, qui habes potestatem omnis spiritus. Tu dixisti Domine: petite, & dabitur vobis, pulsate & aperietur vobis. Munda me Domine antequam moriar, ab omni peccato. Ne repellas deprecationem meam benignissime Domine. Indignum os clamat ad te, & cor non mundum, animaq; peccatis contaminata. Exaudi me Domine propter bonitatem tuam: non enim repellis orationem verè pœnitentium tibi. Verùm mea pœnitentia non est pura, sed corrupta. ad horam vnam pœnitentiam ago, & duabus iram tuam prouoco. Confirma cor meum in timore tuo

Precatio. † al. persequentium me. Psal. 34. 39. Psal. 101. Psal. 26. Matth 25. Luc. 13. Psal. 34. 37. Psalm. 43. Matth. 7.

† al. tua caritas Domine.
Matth. 9. 10. 11
Luc 7. 18.
Matth. 8.
Marc. 1. &
Luc. 5.

bone Domine. Statue pedes meos, super petram pœnitentiæ. Vincat malitiam quæ in me est, tua† bonitas Domine. Vincat in me tenebras, lumen gratiæ tuæ. Domine qui aperuisti cæcorũ oculos, aperi tenebris circumfusos oculos mentis meæ. Qui solo verbo mũdasti leprosos, absterge maculas animæ meæ. Fiat in me gratia tua bone Domine, sicut ignis, cõburens in me cogitationes immũdas. Tu enim solus bonus es, lumen quod omne lumen excedit, gaudiũ super omne gaudium, requies superans omnem requiem, vita vera, salus in æternũ permanens. Tibi soli bono, ego omnis supplicij reus, ego qui quamcumque pœnam mereor, procido, rogans. Tibi soli redemptori supplico, ne in finem aduersarius me præoccupet. Sed tu Domine, vti solus bonus, & malitiæ nostræ immemor, atq; misericors; resuscita membra mea, quæ peccatum diffregit, & viuifica animam meam, quam iniquitas occidit; mentemq́ue illumina, quam improba concupiscentia obcœcauit. Libera me ab omni opere malo, & insere in me caritatem perfectam, Bone Iesu Saluator mundi: nomenq; serui tui libro vitæ inscribe, perfectũ mihi bonum largiens, vt relata victoria aduersus diabolum, citra ruborem atq; confusionem, procidens adorem te, coram throno regni tui, cũ omnibus iustis. Quoniam tibi conuenit honor, & gloria, in secula. AMEN.

Matth. 15.
Marc. 7.

Obsecro autẽ & vos Fratres mei dilectissimi, electi Dei, vt pro me peccatore Ephræm, precibus vestris intercedatis apud Deum, sicut Apostoli super Chananæa; digni pro indigno, honorãdi super vili atq; abiecto: vti oratio mea per acceptabiles vestras preces, dirigatur ante conspectum Dei. Quia ipsi conuenit Imperium, Maiestas, & gloria, Patri, & Filio, & Spiritui sancto, ante omne seculum, & nunc, & in omnia secula seculorum. AMEN.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

QVia in superiori, De malo seu vitio linguæ, tractatu siue Sermone, etiam contra Risum, irrisionesq́ue ac irrisores agitur; visum est in distributione materiarum, post illam, conuenienti ordine hanc immediatè subijcere: De non ridendo, sed lugendo potius atque plorando. Cum qua, conuenit quod alibi in Monachorum Regulis, cap. 37. aduersus Risum, in hac verba adducit S. Basilius magnus: Cùm inquit, Dominus eos qui nunc rident, condemnet: manifestum est, quòd numquam tempus sit risus fidelis animæ: & maximè, cùm adeò multi sint, qui per præuaricationem legis Deum inhonorent, & in peccatis suis moriantur; pro quibus vtique tristari indesinenter cõuenit, atq; lugere. hæc ibi. Quòd porrò Luctus risu vtilior sit ac melior, etiam eleganter ostendit Chrysostomus, ad pop. Antiochenum, homilia 15. vbi de calamitate Ciuitatis Antiochiæ agit, luctusque vtilitatem exponit. Et S. Augustin. super Psalm. 51. tom. 8. & alibi frequenter. S. Ambros. De offic. lib. 1. item super Psal. Beati immaculati. ac De fuga seculi, tom. 1. pluribusq; alijs in locis. De fletu autem ac lacrymis, multa habet idem Ambros. de obitu Valentini. ac super Lucam lib. 9. de lacrymis Petri inter alia tractans. Et vt constet de efficacia fletus ac lacrymarum, eam eleganter his verbis S. Hieronymus super Esai. expressit: Oratio Deum lenit, sed lacryma cogit; hæc vngit, sed illa pungit, &c. Plura vide apud S. Gregorium, in Regist. vbi tractat illud; Axa filia Cale, &c. item lib. 8. ac 12. moral. & in pastorali, &c. Necnon S. Bernard. super Cantic. ac De contemptu mundi, ac S. Ephræm, hoc loco, & alibi in Serm. De compunctione. item De Iudicio & compunctione, &c.

Non esse ridendum, sed lugendum potius atque plorandum.] *Pro hoc, in alio manusc. græc. sic est: Non oportere mente distrahi, neque ridere; Sed potius plangere. In alio cod. talis Inscriptio reperitur: Quòd non debeamus ridere, & extolli; sed nos potius ipsos deflere. Quam ex his malueris, sequere.*

Verbis quidem inter eos, qui ad dexteram futuri sunt, re autem in ijs numeror, qui ad sinistrã, &c.] *In alio, verbis aliquantulum commutatis, at sensu non discrepanti, sic: Verbis quidem inter eos futurus, qui à dextris erunt, operibus autem ijs, qui à sinistris futuri sunt adsociabor, &c. Sententia vtrobique clara est.*

Fratres, horrenda non multò post, pertransituri sumus loca, &c.] *Post ista verba, subijciuntur in Latino quodam paruo Cod. Ephræm, anteà ab alijs euulgato, aliqua de alijs Patribus, vti de S. Antonio, & S. Athanasio exempla, quæ hic in collatis nostris græcis desunt, nec admodum instituto atq; argumento huius loci seruiunt; ideoque tamquam parerga & irreptitia, consultò à nobis in versione hac nostra, resecta atque omissa sunt.*

Domi-

Domine, horam illam animo mecum reuoluens, procido tuæ bonitati, &c.] *Quæ hic coniunctim, in alio manusc. disiunctim leguntur, cum eiusmodi interpunctione ac ordine; Quare horam illam, mente nobiscum reuoluamus. Procido bonitati tuæ Domine, ne, &c.*

Post illa porro verba Epilogi: Infere in me caritatem perfectam bone Iesu Saluator mundi, nomenque serui tui libro vitæ inscribe,] *sic immediatè sequitur, atque concluditur, in antiquiss. Manusc. Cod. Græc. Cryptaferrat. dignumq; me fac æterno tuo Regno, cum ijs qui verè sanctum tuum nomen dilexerunt, & mandatis tuis obsequuti sunt. Quoniam tu solus bonus, & amator hominum benignus: Tibiq; gloria, Patri, et Filio, & Spiritui sancto, nunc & semper; & in secula seculorũ. Amen. nec aliud additur.*

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM,

Quòd Ludicris rebus abstinendum sit Christianis.

IN rebus ludicris non esse tempus à Christianis consumendum, omnes nouimus, & ex diuinis quidem scripturis hausimus, præsertim cùm Dominus comminando, in Euangelio dicat: Væ vobis, qui ridetis nunc; quia ibi lugebitis & flebitis. Luc.6. Rursusque alibi: Nolite inquit, in sublime tolli: hæc enim omnia gentes faciunt. Luc.12. Esaias Esai.5. autem propheta, aut potius ipse Deus per Prophetam ait: Væ ijs, qui cum tympanis, ac tibijs, & citharis vinũ bibunt. Quin & Beatus Dauid, tamquam animi elationem abominans, & in Domino glorians, dicebat: Domine Psal.130. non est exaltatum cor meum, neq; elati sunt oculi mei. Atq; Iacobus frater Domini: Iaco.4. Lugete inquit, & plorate, risus vester in luctum conuertatur, & gaudiũ in mœrorem. Quin & Beatus apostolus Paulus, idololatras vocat ludentes, dum 1.Cor.10. Exod.32. ait: Nolite idololatræ fieri, sicut scriptum est. ac rursus: Omnis sermo malus ex Ephes.4. ore vestro non procedat, sed potius sermo bonus. Siue manducatis, siue bibitis, Ibid. siue aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite. Idemq; denuò ait: Fratres, Ephes.5. estote imitatores Dei, & ambulate in dilectione. Fornicatio autem & omnis immunditia, aut auaritia, nec nominetur in vobis; aut turpitudo, aut stultiloquiũ, Ibidem. aut scurrilitas, quæ ad rem non pertinet: sed magis gratiarũ actio. Aliaq; multa in sacris scripturis huc spectant, & non est qui intelligat. Verùm in nobis impletur sermo Domini: Erratis, nescientes scripturas. Matth.22. & Marc.12. Impletur quoque Pauli prophetiæ in nobis, quæ sic habet: Veniet tempus quando sanam doctrinam 2. Tim.4. non sustinebunt: sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros, prurientes auribus: & à veritate quidem auditum auertente, ad fabulas autem conuertentur. Ibidem. Hæc in nos peruenerunt ò dilecti, & ecce iam cernimus quod dicitur, re ipsa comprobatum. Quis enim hodie scripturas sacras sustinet? Quis sedulò Christi mandatis intentus est? Quis sapiens, & custodiet hæc? Quis ostendet Psal.106. nos non esse præuaricatores legis? Multi potentes, omnes sapientes secundum carnem, inquit Apostolus. Allusio fit ad 1. Cor. 1. sed ibi: Non multi, &c. vide schol. Multi nobiles, multi scientes, scribæ, & legisperiti, & doctores, & pauperes, serui, & liberi; solitariam vitam sectantes, & virgines, & in cœtibus aliorum viuentes, & senes, & iuuenes. Quis autem horum omnium demonstrare poterit; conuenire Christianis, citharizare, aut tripudiare, aut cymbala pulsare, aut tibijs ludere, aut acclamare, aut haruspicem agere, aut phylacteria quæ vocãt facere, aut eadem circumgestare; aut dæmonia consulere, aut inebriari, aut tolerare eos qui eiusmodi res impias sectantur? Quis vt antè dixi, hæc Christianorum esse ostenderit? Quis ex Prophetis? Quod Euangelium? Cuiusmodi Apostolorum liber? Si omnino ista Christianis conueniunt: omnia vana, & erroribus plena, & lex, & prophetæ, & Apostoli, & Euangelia. At si Dei hæc sint verba, & vera, & diuinitùs inspirata, vt reuerà sunt: nefas sanè fuerit, Christianos quæ iam diximus, agere. 2. Tim.3. Nam ecce ab oriente ad Rom.1. occidentem vsque, & à finibus orbis terrarum, Diuina scriptura per Ecclesiás, &in

& in omni loco legitur. Lex, & prophetæ,& Apostoli. Dominus vniuersorum,& cuncti Deiferi patres. Neque vsquam reperitur, hæc Christianis permissa esse.

Esai.47. Verùm sicut scriptum est: Vnusquisque nostrum propria errat via, & transgre-

Rom.2. ditur, & est trangressor,& mendax, & sine Deo; & per præuaricationem legis Deum inhonorat. Et ne durum vobis appareat quod dixi; sine Deo: Non enim

S Iohan. in 2. Epist. cathol. hic meus est sermo, sed S. Iohannis Theologi, sic dicentis: Omnis qui recedit, & non permanet in doctrina Dei, Deum non habet. Quis hoc infelicior; & eo, qui Deum istud mandantem atque loquentem per legem,& prophetas, atque Apostolos, contemnit, abominabilior? quique væ illud à Domino per Pro-

Esai.52. phetam, prædicatum, secum portat: Væ per quos nomen meum blasphema-

Rom.3. tur inter gentes. Ne quæso fratres mei; ne quæso, sic dies nostræ consumamus

Psalm.94. pœnitentiæ. Verùm Dauid Prophetam clamantem,& nos exhortantem, atque dicentem audiamus: Venite exultemus Domino. Festinansque subiungebat:

Ibid. Præoccupemus faciem eius in confessione. præoccupemus, antequam soluatur celebritas. præoccupemus, antequam apertè veniat,& nos ocio atque de-

Matth.25. sidia torpentes inueniat. antequam clamor ille fiat: Ecce sponsus venit. Tunc

Matth.5. qui parati erunt gaudebunt. tunc qui misericordes fuerint, exultabunt. viles & abiecti conflictabuntur: & digni, lætitia ineffabili gloriabuntur. Sed præoccu-

Dan 7. pemus fratres,& curramus, dum per tempus licet. antequam sellæ, ac throni

Matth. 25. constituantur. antequam nos ab inuicem segregemur. Præoccupemus faciem

Psal.94. eius in confessione; & in psalmis iubilemus ei. In psalmis inquit, & non in rebus rediculis. In psalmis,& non in canticis dæmoniacis. Ait: Venite adoremus,

Ibid. & procidamus ante eum, atque ploremus: non autem cymbalis ludamus, aut

Pulchrum Psalmodiæ Encomium. citharis. Verùm ploremus inquit, in psalmis & hymnis. Psalmus enim dæmonas propellit. psalmus telum in timoribus nocturnis. psalmus diurnorũ requies laborum. psalmus infantibus tutela. psalmus senibus consolatio. mulieribus ornamentum decentissimum. hic festa collustrat. hic eum qui secundum Deum

Eadem & alibi ab Auctore in laudem psalmorum adducuntur. est, dolorẽ procreat. psalmus siquidem ex lapideo licet corde, lacrymas excitat. psalmus angelorum opus. cælestis vitæ ratio & institutum. spiritalisq; quidam suffitus. Hic mentẽ illuminat. hic in cælum reducit. hic homines Deo familiares colloquio reddit. animam lætificat, ociosas collocutiones remouet, risumq; exterminat, de iudicio nos admonet, dissidentes reconciliat. Vbi psalmus cum compunctione, ibi & cum angelis suis, Deus adest. Vbi autem aduersarij cantica; ibi ira Dei, & væ, remuneratio risus. Vbi libri sacri & lectiones, ibi lætitia iustorum,& auscultantium salus, ac diaboli confusio. Vbi autem citharæ ac chori, & plausus manuum; ibi virorum tenebræ, & mulierum perditio, angelorum tristitia,& diaboli festum. O improbum diaboli consiliũ. Quomodo vnumquemque fraudulenter supplantat fallitque, ac mala pro bonis facienda suadet. Hodie, vt videre licet, psallunt ex ordinatione Dei,& cras studiosè choreis incũbunt iuxta doctrinã Sathanæ. hodie abrenunciant Sathanæ,& postero die iterum sequuntur ipsum. hodie coniunguntur Christo;& cras abrenunciant ac abnegant, inhonorantq; eum. hodie Christiani,& cras Ethnici. hodie pij,& cras impij. hodie fideles & serui Christi, & cras apostatæ inimicique Dei. Noli-

Matth.6. te errare fratres mei, nolite errare. Nullus seruus potest duobus dominis serui-

Ibidem. re, sicut ait Christus Dominus: Quia nemo potest Deo seruire & mammonæ, ac

Gen.1.9. &c. cum diabolo choreas ducere. Ad imaginem Dei formati sumus, non dedeco-

Rom.8. remus imaginem ipsius Dei. sed tamquam milites Christi, illum sequamur, illi seruiamus. Noli hodie psallere cum angelis, & crastino die in tripudijs esse cum dæmonibus. Noli hodie sacras lectiones audire, tamquam Christo dilectus auditor; ac cras citharis intentus esse, vt præuaricator & Christi inimicus. Noli hodie pœnitere de peccatis, & cras in perditionem tuam, saltare in choreis. Ne hodie ieiunijs & temperantiæ operam des; cras autem ebrius uenias, huc illucque agiteris, ac omnium irrisione ludaris. Ne obsecro fratres

mei,

mei; ne sic tempus pœnitentiæ deperdamus, quod nobis ad pœnitentiam atque salutem concessit Deus. Meminerimus illius, quod comminando dixit Dominus: Væ vobis qui rideris nunc, quoniam lugebitis postea. ac rursus: Beati qui lugent. Nemo vos seducat, Christo dilecti mei fratres. Non est ista Apostolorum doctrina, qui dicunt: Si quis vos doceat eiusmodi, quæ vos non docuimus, anathema esto. Non sunt enim Christianorum illa, sed infidelium gentilium, qui non obediunt euangelio, sicut ait Dominus: Quoniam cuncta ista gentes faciunt, quibus non est vlla spes salutis. Nostis fratres mei, quia quotquot in Christo baptizati sumus, Christum induimus. Quo pacto ergo Christum exuentes, Antichristo seruire volumus? Mandatum ab Apostolo accepimus incessanter orandi, & omnia in gloriam Dei faciendi. Tu autem ad ista non consideras: sed auditum auertis, & oculos claudis. Nouissima verò amara, quasi absynthium, & acuta, quasi gladius biceps, tibi erunt. Iterum dico: ne decipiamini fratres Christo dilecti; non sunt ista Christianorum, sed gentium Deũ non habentium. Consideremus fratres, quòd homo vanitati sit similis, & dies eius vt flos fœni, sic præteribunt: vno tẽporis momẽto, & cuncta cessabunt. Quid frustra turbaris ò homo; vnico febris impetu, tuæ saltationes atque lasciuiæ finem capient. Vna hora, te ab ijs quibuscum tripudiare solebas, separabit. Vna nox intercedet, & caro tibi marcescet, pedesque ad malum cursum dispositi deficient: manus tibi dissoluentur, oculi tui tabescent, lingua ex improuiso quiescet, & incomposita tua vox deficiet, gemitus tibi abundabit, & lacrymæ inutiles tibi profundentur. Cogitationes tuæ peribunt, & nemo erit, qui iuuare possit; (Deum enim contempsisti & dedecorasti) ac cuncti te relicto recedent: nemoque præsto erit, præter inuisibiles dæmones, quibus obsecutus es. Qui autem eo missus erit angelus truculẽtus, deiecto vultu à longè consistens, assensum à Domino exspectabit, vt infelicem tuam animam rapiens, abducat in præparatum sibi locum, vt metat quæ seminauit: vbi colitur, & exsuperat, redundatque fletus, tribulatio, angustia, stridor dentium, & væ. Quid frustra turbaris miser? Ibi ebriosorum oculi tabescent, ibi tripudiantium carnes marcescent, ibi dolore affligentur, atque esurient, qui cum citharis ac tibijs vinum bibunt. Ibi magno cum dolore plorabunt, & dentibus stridebunt, vultumque percutient, fornicatores, adulteri, fures, homicidæ, diuinatores, venefici, incantatores, falsarij, masculorum concubitores, puerorum corruptores, raptores, sanguiuori atq; crudeles: hi omnes, & eorum similes, absq; pænitentia ad finem vsque peccantes, & per latam ac spaciosam incedentes viam, quæ ducit ad perditionem, idoneum omnino ibi diuersorium reperient. Neque enim licet & hic cum dæmonibus, choreis delectari, & ibi cum angelis saltare, sicut ait Dominus: Væ qui rideris nunc, quia ibi lugebitis & flebitis. Fieri non potest fratres, vt modò Christiani, modò Ethnici simus. Nusquam vt antè diximus, conceditur agere aliquid Christianis hominibus, huiusmodi. Dominus siquidem noster & Saluator, in hunc mundum veniens, cuncta illa vt dictum est, funditus deleuit, ac sustulit: hoc est, vniuersam doctrinam diabolicam, qua malè instructus homo, factus est transgressor mandati Dei creatoris sui, & è paradiso exsul; didicitque omne quod sub cælo vocatur malum. Atque hæc cuncta, vt iam diximus, veniens Christus repressit, exterminauitque, & per semetipsum, & per discipulos suos, dicens: Euntes docete omnes gentes; baptizantes eos, & docentes seruare omnia, quæcunque mandaui vobis. ac si dicat: Dicite ipsis, pœnitentiam agite, appropinquauit enim regnũ cælorum. Non dixit, ebrietati vos tradite, non choreis: sed pœnitentiã agite. Lugete & vigilate, orate, & semper estote parati; quoniã aduentus Domini appropinquauit, & regnũ cælorum pro foribus est. Quocirca simus parati ac digni; vt cùm venerit Dominus noster, inueniat nos cum pœnitẽtia paratos, nullumq; ex nobis condẽnet: sed hæredes sui nos regni constituat. Quoniam ipsi gloria, in secula seculorum. AMEN.

Luc.6. Matth.5. Gal.1. 2.Thess.1. Luc.12. Gal.3. Rom.6. Ephes.6. 1.Cor.10. Prouer.5. Luc.12. Psal.143. Iacob.1. & 1.Pet.1.ac Matth.24. &c. Iob 37. Esai.37. Psal.145. Rom.2. Marc.4. Luc.6.13. Matth.8.24.25 Ibid. Gal.5. Rom.1. Matth.7. Luc.6. 2.Thess.2. 1.Cor.6. 2.Tim.1. Gen.3.5.6. Matth.28. Matth.3.5. Marc.3. Luc.21. Rom.13. Iacob.2.5. Matth.24.25. Luc.10.12.31. Gal.1.

SCHOL.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES,

HVc facit S. Basilij Homilia, in Ebrietatem & luxum quæ apud eum incipit: Mouent me quidem fratres, ad hunc sermonem vespertina spectacula, &c. vbi multa contra Ebrietatem, item contra choreas atque spectacula, risus, & cantiones prophanas, in medium adducuntur.

Et S. Iohan. Chrysostomi homil. ad eos qui ad theatra currunt. tom. 5. Idem, homilia 6. in Matth. vbi de ludorum enormitate agit, quæque in theatris & post ludos exactos turpiter committi solent, valde reprehendit. A canticis porrò prophanis atque lasciuis, ad ecclesiastica & spiritalia, idem nos cohortatur ac traducit Chrysost. hom. 2. in Matth. & alibi ipseq; Ephræm hoc loco, si vsquam aliàs.

De lusibus & choreis, videri etiã inter latinos, poterunt, S. August. Serm. 1. De decollat. S. Iohan. Baptistæ. Serm. 2. de Calendis Ianuar. vbi inter alia ostendit, non debere fidelem animam quæ Angelorum consortia concupiscit, dæmoniorum lusibus delectari. &c. De ludorum autem scenicorum, & reatu in eorum spectaculis, plenè agit Lib. De catechizand. rudibus. cap. 16. tom. 4. Et hom. 21. tom. 10. &c.

Item S. Ambros. sup. Beati immacul. vers. 5. tom. 5. De fuga seculi cap. 1. tom. 1. & alibi sæpè. Tertullianus, & Cyprianus in Lib. de spectaculis. Arnobius lib. 2. 4. 7. &c. Huc referri solent quattuor Spectaculorum genera. quæ à Tertulliano, Cypriano, Epiphanio, Isidoro, Rabano, alijsque improbantur; nempe, Ludi circẽses in circo, artes scenicæ in theatro, agones in stadio, & munera siue gladiatorij ludi in amphiteatro: de quibus singulis, Tertullian. lib de spectac. cap. 9. 10: 11. 12. 16. 17. 18. 19. De Theatri lasciuijs & impudicitijs, post Tertull. vide etiam Cyprianum, Epist. 2. & lib. de spectac. cap. 2. 5. 6. Lactant. lib. 6. cap. 20. Augustin. de Ciuit. Dei, cap. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. &c. Et vt de Amphiteatri quoq; malis, ac turpitudinibus, periculisq; maximis constet, rem memoratu dignam ex S. Augustino referam, de Alypio quodam iuuene probis ac castis moribus prædito, qui cùm auersaretur & detestaretur talia, quidam eius amici ac condiscipuli cùm fortè de prandio redeuntibus obuius esset, recusantem vehementer & resistentem, familiari violentia duxerunt in Amphiteatrum, crudelium & funestorum Ludorum diebus, hæc dicentem: Si corpus meum, in illum locum trahitis, & ibi constitutis, numquid & animũ ac oculos meos in illa spectacula intendere poteritis? adero itaq; absens, & sic & vos & illa superabo. Quibus auditis, illi nihilo secius eum abduxerunt secum, idipsum explorare cupientes, vtrum posset efficere: Quò vbi ventũ est, ac sedibus quibus potuerunt locati sunt, feruebant omnia immanissimis voluptatibus. Ille clausis foribus oculorum, interdicit animo, ne in tanta mala procederet; atq; vtinam & aures obturasset. Nam quodam pugnæ casu, quum ingens clamor populi totiùs vehementer eum pulsasset, curiositate victus, & quasi paratus quidquid illud esset, etiam visum contemnere & vincere, aperuit oculos. Et percussus est grauiore vulnere in anima, quàm ille in corpore, quem videre concupiuitq; cecidit; miserabilius, quàm ille quo cadente factus est clamor, &c. hæc Augustinus lib. 6. Confess. cap. 8. de Alypio, vnde reliqua de his conijce.

Multi potentes, multi sapientes secundum carnem, inquit Apostolus; multi nobiles, multi scientes, &c.] *Allusio fit ad verba Apost. 1. Cor. 1. vbi tamen ista paullò aliter, cum particula negante* (Non) *leguntur, hoc modo: Videte vocationem vestram fratres, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles, &c. atq; ita est in vulg. græc & lat. ita & S. Chrysost. dictũ locum legit atq; exponit, homil. 5. in 1. Cor. 1. Non enim inquit, indoctos dumtaxat, sed & pauperes, & contemptibiles, & ignobiles vocauit Deus, vt potentes confunderentur. &c. Quamquam tamen nec malè ista verba cum aliorum additione, hic per modum allusionis affirmatiuè enuncientur, & ad mentem institutumque Auctoris satis aptè accommodentur.*

Quis demonstrare poterit, licere Christianis haruspicem agere, aut phylacteria facere, eademque circumferre, aut dæmonia consulere, &c.] *Contra istos pluribus agit S. Chrysostomus non vno in loco, ac præsertim homil. 21. ad populum Antioch. in Catechesi ad illuminãdos. Et in Oratione ipsis Calend. habita, contra nouiluniorum obseruatores, quæ reperitur eod. tom. 5. inter didact. & parænet. ac Homil. 73 in cap. Matth. 23. super ill. verb. dilatant enim phylacteria sua, & magnificant fimbrias, &c.] vbi quænam sint ista phylacteria, & vnde dicta, non obscurè ostendit, dum ait: Hæc phylacteria, quasi quędam custodientia latinè vocabant, sicuti multæ mulierum modò faciunt Euangelia, ex collo dependentes: & vt aliunde in memoriam reducantur, quod obliuiosi crebrò facere solent, filo digitum strictius ligantes, &c. hæc ibi. Vt autem constet quàm graue & enorme malum sit istis vti, & eiusmodi facere; antiqui Canones extra Christianorum cœtum eijciebant Incantationum, & phylacteriorum, breuiumque obseruatores, quales coniugum vincula soluere, humanorumque corporum atque etiam bestiarum morbos curare profitebantur contra medicorum instituta, non absque graui Dei offensa, verba sacra vanis superstitionibus, dæmonumq; nominibus temerantes, diuinumùe honorem dæmonibus tribuentes, sicut etiam in Voc. Incantatio, Sortilegium, Superstitio, Diuinatio, Augurium, latius ostendunt Summistæ.*

Nouissimũ verò amara quasi absynthium, &c.] *Ita Prouerb. 5. legitur in lat. vulg sed hic ad verbum magis, sic esset: Posteriora verò acerbiora felle inuenies, & acutiora bicipiti gladio, &c.] sicque in Græco Cod. S. Ephræm, & apud 70. est. Verùm quia differentia est exigua, vulgatam lat. in versione hic sequi visum est, cùm & al. quasi absynthium, græcè reperiatur.*

S. PATRIS EPHRAEM SYRI

DE IIS QVI ANIMAS AD IMPVDICITIAM pelliciunt, cùm dicant nihil mali esse.

D Prophetam Ezechielem dixit Deus: Et tu fili hominis, speculatorem dedi te domui Israel: audiens ergo ex ore meo sermonem, adnunciabis eis ex me. Si me dicenre ad impium, Morte morieris; non adnuntiaueris ei, neque locutus fueris, vt auertatur à via sua impia, & viuat: impius ille in iniquitate sua morietur, sanguinem autem eius de manu rua† requiram. Si autem tu adnuntiaueris impio, & ille non fuerit conuersus à via sua impia; ipse quidem in iniquitate sua morietur, tu autem animam tuam liberasti. Atq. hæc audientes carissimi, cum metu & tremore nostram operemur salutẽ. Non negligentes mutuas admonitiones, neque ad gratiam † & voluptatem inuicem loquentes, sed quod cuiusque nostrum decet salutem. Quoniam hisce delectatur Deus. Inimicus enim tendere laqueos non desistit. Quamobrem & nos in mutua caritate fouenda, haud esse desides oportet. Potens namque est Deus, laqueos eius confringere, & ab eius nos versutia liberare. Mihi verò cor dolet, & interiora mea in me vertuntur, super ijs quæ ad meas delata sunt aures. Vnde & rursus fraterno te iuuare consilio, incipio; ne decipiaris ab hominibus voluptati deditis, qui impiè operando mentem suam desperatam retinent. Sunt enim illi Sodomitarum soboles: Nam quorum quis æmulatur opera, horum & filius vocabitur. Similium ergo tu operationes, imitationemque fuge, vt cum calculo Iudicis, ipsum quoque cognomen effugere queas. Institutum enim est illorum flagitiosum, mores peruersi, adulatores pessimi. Quorum alij apertè decipere conantur, alij etiam specie pietatis & summissionis, id agunt. secundum quod scriptum est: habenres speciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes. Vnde etiam, ne à liberorum propagatione redarguantur, nequitia ac voluptatibus fruuntur: ablatus siquidem ab ijs est Dei timor, & agnitio eius. Et non tantum ista faciunt, sed etiam † alijs eadem facientibus consentiunt. Atq. adeò quidẽ, magnum hoc & graue flagitium extenuãt, vt cunctos homines ad diuinorum mandatorum præuaricationem alliciant. Quomodo enim qui leonem occidere volunt, vbi iaculum exacuerint, arramento ferrum oblinunt, ad splendorem obscurandum, vt sic lethalem ipsi ictum infligant: Ira quoque hi per extenuationes, & impiam assentationem, turpiaque lucra, inuitant sibi morigeros, ad perniciem animæ suæ. Et quemadmodum ex quibusdam latebris, multitudo venenatarum bestiarum egreditur: ad eumdem etiam modum, ex corde similiũ hominum, multitudo pessimarum cogitationum procedit. Cor namque peruersum (vt habet scriprura) machinatur mala omni tempore. Quamobrem necesse fuerit, breuiter ex diuinis scripturis, quædam protulisse in medium, ad improborum hominum reprehensionem atque euersionem; illorum verò, qui pœnitenriam agere voluerint, correctionem, securitatemque. Est enim in Prouerbijs: Conserua fili mi præcepta patris tui, & ne dimittas legem matris tuæ: liga ea in corde tuo iugiter, & circumda gutturi tuo. Cùm ambulaueris adduc ea, & tecum gradiantur: cùm autem dormieris, custodiant te; & euigilans loquere cum eis. Quia mandatum lucerna est, & lex lux, & via vitæ increpatio disciplinæ, vt custodiant re à muliere mala, & à blanda lingua extraneæ. Ne te vincat pulchritudinis eius desiderium; neque illius aspectu capiaris ac nutibus. pretium enim scorri, vix est vnius panis: mulier autem viri pretiosam animam capit. Numquid potest quis ignem abscondere in sinu suo, vt vestimenta illius

Marginal notes: Ezech. 3. & 33 — † al. vindicabo, siue vlciscar. — Philip. 2. — † al. neq; ad voluptatis gratiã loquentes, &c. — 2. Tim. 3. Tit. 1, &c. — 2. Tim. 3. — † al. sed etiam in alijs sibi placẽt, qui eadem faciunt. — Cõparatio elegans, atque accommoda. — Prouer. 6. — Prou. 6. — Ibid.

illius non ardeant? aut ambulare super prunas, vt non comburantur pedes eius? Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui, non erit mundus, † neq; omnis qui tetigerit eam. Non grandis est culpa, si furtiuè quid aliquis ceperit: furatur enim vt esurientem impleat animam: deprehensus quoque reddet septuplum, & omnem substantiam domus suæ tradet, & liberabit se. Qui autem adulter est, propter cordis inopiam, perdet animam suam. Turpitudinem & ignominiam congregat sibi, & opprobrium illius non delebitur in æternum. Quia zelus & furor viri non parcet in die vindictæ, nec acquiescet cuiusquã precibus, nec suscipiet pro redemptione, dona plurima. Fili mi, custodi sermones meos, & præcepta mea reconde tibi. Fili, honora Dominũ, & valebis: præter eum verò ne timueris alienũ. Serua mandata mea, & uiues; & legem meã quasi pupillam oculi tui, liga† eã in digitis tuis, scribe† illã in tabulis cordis tui. Dic sapientiæ, soror mea es: & prudentiam voca amicam tuam: vt custodiat te à muliere extranea, & improba, quæ verba sua ad gratiam componit. De fenestra enim domus meæ per cancellos prospexi, & video paruulos, considero vecordem iuuenem, qui transit per plateas iuxta angulum, & prope viam domus illius graditur in obscuro. aduesperascente die, in noctis tenebris, & caligine. Et ecce occurrit illi mulier ornatu meretricio, præparata ad † decipiendas animas, garrula & vaga, quietis impatiens, nec valens in domo consistere pedibus suis: nunc foris, nunc in plateis, nunc iuxta angulos insidians. Apprehensumque deosculatur iuuenem, & procaci vultu blanditur, dicens: Victimas pro salute deuoui, hodie reddidi vota mea, iccirco egressa sum in occursum tuum, desiderans te videre, & reppeti. Intexui funibus lectulum meum, straui tapetibus pictis ex Aegypto: aspersi cubile meũ† myrrha, & aloe, & cinnamomo. Veni inebriemur huberibus, & fruamur cupitis amplexibus, donec illucescat dies: non est enim vir in domo sua, abijt via longissima. Sacculum pecuniæ secum tulit: multos post dies reuersurus est in domum suam. Irretiuit eum multis sermonibus, & blanditijs labiorum protraxit illum. Statim eam sequitur quasi bos ductus ad victimam, & quasi agnus lasciuiens, & ignorans, quòd ad vincula stultus trahatur, † donec transfigat sagitta iecur eius: velut si auis festinet ad laqueum, & nescit quòd de periculo animæ illius agitur. Nunc ergo fili mi, audi me, & attende verbis oris mei. Ne abstrahatur in uijs illius mens tua, neque decipiaris semitis eius. multos enim uulneratos deiecit, & fortissimi quique interfecti sunt ab ea. Viæ inferi domus eius, penetrantes interiora mortis. Quòd si in mulieribus tanta hæc sit ignominia; multò sanè magis in ijs, qui turpitudinem exercent in inuicem, grauius formidabiliusque iudicium iræ futurum est. Sed dixerit fortasse quispiam: Et vnde hæc constant? Ex sacris scripturis, tibi ista constare faciam. Scriptum habes in Genesi: Abraham habitauit in terra Chanaan. Lot verò moratus est in oppidis quæ erant circa Iordanem, & habitauit in Sodomis. Homines autem Sodomitæ pessimi erãt, & peccatores coram Domino nimis. Intellige ergo vim sermonis; quia & pessimi, & peccatores, tales demonstrantur. neque his contentus, adhuc adiecit, nimis. Rursusque ait: Dixit autem Dominus ad Abraham: Clamor Sodomorum & Gomorrhæorum multiplicatus est, & peccatum eorum aggrauatum est nimis. Per hæc, ostendere volens enormitatem, abominationem, grauitatemque sceleris id genus hominum. Sacræ ne igitur scripturæ habenda est fides, an voluptatijs illis hominibus, veritatisq; expertibus? Siquidem voluptatibus addicti, impudenti ore ad inuicem dicere solent: Non ista iudicabit Deus; sunt enim corporalia. hæc autem opponunt, ut diuinæ iustitiæ timorem à proximorum cordibus auferant, quo sic absque vllo timore atque erubescentia, desideria propria perficiant, neque sit à quo reprehendantur. Quàm multos verba huiusmodi decipiunt? quàm multos corrumpunt; quàm multos perdunt? Omnis quidem lubricitas lubricanti periculosa est: qui autem alios ad malum adducit, & à pietate abstrahit, præcipitiumque sternit,

Marginal notes:
† in vulg. lat. non erit mundus, cùm tetigerit eam.
Prou. 7.
† al. liga ea
† al. scribe illa.
† al. ad capiẽdas animas, &c.
† al. aspersi cubile meum croco, & domũ cinnamomo. & sic in Græco cod. S. Ephræm.
† In græco est. instar cerui sagitta uulnerati in iecore, &c.
Gen. 13.
Contra Sodomitas.
Gen. 18.
Rom. 1.
1. Tim. 6.
2. Tim. 3. 4
2. Pet. 2. &c.

sternit: iudicium absque misericordia consequetur. quemadmodum scriptum est: Veros & absque mendacio sermones Domini falsificare sunt ausi; blasphemantes iuxta proprias concupiscentias. Etenim si hac turpitudine districtos, pœnitentiamque nullam agentes, non iudicabit Deus, sicut illi nefariè insulseque loquuntur: nulla iam erit Dei in iudicando iustitia. Verùm non ita se res habet, nequaquam, absit. Fidelis enim Dominus in omnibus verbis suis, & sanctus in omnibus operibus suis. Nam si de uerbis ociosis, rationem reddituri sumus in die iudicij: multò sanè magis de impuris prophanisque actionibus iudicium subibimus; nisi per pœnitentiam, iustum & infallibilem Iudicem placauerimus. Quo pacto autem dictum illud Apostoli audientes, non suffunduntur pudore. Non enim, ait, vocauit nos Deus in immunditiam, sed in sanctificationem. Vt non immeritò dictum sit de ijs: propter quod tradidit eos Deus in desiderijs cordis ipsorum, in immunditiam, vt contumelijs afficiant corpora sua in semetipsis. Rursusq; ait: propterea tradidit illos Deus in passiones ignominiæ. Nam fœminæ eorū immutauerunt naturalem vsum: in eum vsum qui est contra naturā. Similiter autem & masculi, relicto naturali vsu fœminæ, exarserunt in desiderijs suis in inuicem, masculi in masculos turpitudinem operātes, & mercedem (quam oportuit) erroris sui, in semetipsis recipientes. Et sicut non probauerunt Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum, vt faciant ea quæ non conueniunt; repletos omni iniquitate, malitia, fornicatione, auaritia, nequitia, plenos inuidia, homicidio, contentione, dolo, malignitate; susurrones, detractores, Deo odibiles, cōtumeliosos, superbos, elatos, inuentores malorum, parentibus non obedientes, insipientes, incompositos, sine affectione, absq; fœdere, sine misericordia. Qui cùm iustitiam Dei cognouissent, non intellexerunt, quoniam qui talia agunt, digni sunt morte: non solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus. Vides quòd quæcunq; loquuntur vel faciunt, reproba sunt, & reproba mēte profecta. Quamobrē caueamus, aurem fallacibus eorum verbis præbere, ne & prædicta in nos veniant. Caueamusque locum tribuere voluptarijs mortiferisque cogitationibus, ne quoque in nos dicatur, quod scriptum est: Euerterunt sensum suum, & declinauerunt oculos suos, vt non viderent cælum, neque recordarentur iudiciorum iustorum. Ait autem & Beatus Petrus apostolus: Nouit Dominus pios de tentatione eripere, iniquos †uerò in diem iudicij reseruare cruciandos: magis autem eos, qui post carnē in concupiscentia immunditiæ ambulant, dominationemq; contemnunt, audaces, sibi placentes; sectas non metuunt introducere, blasphemantes. Vbi angeli, fortitudine & virtute cùm sint maiores, non portant aduersum se execrabile iudicium. Hi verò velut irrationabilia pecora, naturaliter in captionem, & in perniciē, in his quæ ignorant blasphemantes, in corruptione sua peribunt, percipientes mercedē iniustitiæ: voluptatem existimantes diei delitias, coinquinationis† & maculæ; delitijs affluentes, in conuiuijs suis luxuriantes vobiscum: oculos habentes plenos adulterij, & incessabilis delicti. pellicientes animas instabiles, cor exercitatum auaritia habentes, maledictionis filij: derelinquentes rectam viam errauerunt, secuti viam Balaam ex Bosor, qui mercedem iniquitatis amauit, correptionem verò habuit suæ vesaniæ: subiugale mutum animal, hominis voce loquens, prohibuit Prophetæ insipientiam. Hi sunt fontes sine aqua, & nebulæ turbinibus exagitatæ, quibus caligo tenebrarū reseruatur in æternum. Superba enim vanitatis loquentes, pelliciunt in desiderijs carnis luxuriæ, eos qui paululum effugiunt, qui in errore conuersantur: libertatem illis promittentes, cùm ipsi serui sint corruptionis. A quo enim quis superatus est, huius & seruus est. Si enim refugientes coinquinationes mundi, in cognitione Domini nostri, & Saluatoris Iesu Christi, his rursus implicati superantur: facta sunt eis posteriora deteriora prioribus. Melius enim erat illis, non cognoscere viam iustitiæ, quàm post agnitionem, retrorsum

[Margin notes: Rom. 1. 2. — 2. Pet. 2. 3. — Psalm. 144. — Matth. 12. — 1. Thess. 4. — Rom. 1. — Ibidem. — Ibid. — Ibid. — Ibid. — Daniel. 13. — 2. Pet. 2. — † al. peccatores uerò, &c. — Ibidem. — † al. coinquinationes. — Num. 22. — Iudæ 1. — Num. 22. — Iudæ 1. — Iohan. 8. — Rom. 6. — Heb. 6. — Matth. 12.]

† al. implebitur autem apud eos illud prouerb. Prouer. 26. trorsum conuerti ab eo, quod illis traditũ est sancto mandato. Contigit † enim eis illud veri Prouerbij: Canis reuersus ad suum vomitum: & sus lota in volutabro luti. Sed ad ista, quid opponere poterunt vaniloqui illi, ac nouarum mentium deceptores; Quos quidem & alius redarguit discipulus, dicens: Iudas Iesu Christi seruus, frater autẽ Iacobi, ijs qui sunt in Deo patre dilectis, & Christo Iesu cõseruatis, & vocatis: misericordia vobis, & pax † in caritate adimpleatur. Carissimi, omnẽ sollicitudinẽ faciẽs scribendi vobis de cõmuni vestra salute, ne cesse habui scribere vobis, deprecans supercertari † adhuc semel traditæ sanctis dei. Subintroierunt enim quidam homines (qui olim præscripti sunt in hoc iudicium) impij, Domini nostri gratiam transferentes in luxuriam, & solum dominatorem, & Dominum nostrum Iesum Christum negantes. Commonere autem vos volo, scientes semel omnia, quòd Dominus populum de terra Aegypti saluans, secundò, eos qui non crediderunt, perdidit: angelos verò qui non seruauerunt suum principatum, sed dereliquerunt suũ domicilium, in iudicium magni diei, vinculis æternis sub caligine reseruauit. Sicut Sodoma & Gomorrha, & finitimæ ciuitates, simili modo exfornicatæ, & abeuntes post † carnẽ alteram, facti sunt exemplum, ignis æterni, pœnam sustinentes. Similiter & hi somniantes, carnem quidem maculant, dominationem autem spernunt, maiestatem autem blasphemant. Cũ Michael archangelus, cũ diabolo disputans, altercaretur de Moysi corpore, non est ausus iudicium inferre blasphemiæ, sed dixit: Imperet tibi Deus. Hi autem quæcunque quidem ignorant, blasphemant: quæcunque autem naturaliter, tamquam muta animalia, norunt, in his corrumpuntur. Væ illis, qui in via Caim abierunt, & errore Balaam, mercede effusi sunt, & in contradictione Core perierunt. Hi sunt in epulis suis, maculæ: conuiuantes sine timore, semetipsos pascentes, nubes sine aqua, quæ à ventis circumferuntur, arbores autumnales, infructuosæ, bis mortuæ, eradicatæ, fructus feri maris, despumantes suas confusiones, sydera errantia: quibus procella tenebrarum seruata est in æternum. Prophetauit autem & de his septimus ab Adam, Enoch, dicens: Ecce venit Dominus in sanctis millibus suis angelorũ, facere iudiciũ cõtra omnes: & arguere omnes impios, de omnibus operibus impietatis eorũ, quibus impiè egerunt, & de omnibus duris, quæ locuti sunt cõtra † eum peccatores impij. Hi sunt murmuratores, querulosi, secundum desideria sua ambulantes, & os eorum loquitur † superbiam, mirantes personas quæstus caussa. Vos autem carissimi, memores estote verborum, quæ prædicta sunt ab Apostolis Domini nostri Iesu Christi, qui dicebant vobis: Quoniam in nouissimis temporibus venient illusores, secundum desideria sua ambulãtes in impietatibus. Hi sunt qui segregant semetipsos, animales, spiritum non habentes. Vos autem Carissimi, superædificantes vosmetipsos sanctissimæ nostræ fidei, in spiritu sancto orantes, vosmetipsos in dilectione Dei seruate, exspectantes misericordiam Domini nostri Iesu Christi, in vitam æternam. Et hos quidem arguite iudicatos: illos verò saluate, de igne † inexstinguibili rapientes. Aliorum autem miseremini in timore: odientes & eam quæ carnalis est, maculatam tunicam. Ei autem qui potens est vos conseruare sine peccato, & constituere ante conspectum gloriæ suæ immaculatos, in exultatione. Soli † sapienti Deo Saluatori nostro, per Iesum Christum Dominum nostrum, gloria & magnificentia, imperium & potestas, ante omnia secula, & nunc, & in omnia secula seculorum. Amen.

[Marginal notes: S. Iud. in Epist. cathol. — † al. & pax & caritas. — † al. deest hic (adhuc) vt in vulg. — Num. 14. — Gen. 19. — † al. retrò carnẽ alteram, al. extra &c. — Zach. 3. Eccl. 21. — Gen. 4. Num. 22. Num. 16. 2. Pet. 2. — Apoc. 10. — † al. contra Deũ Psal. 16. — † al. superba. — 1. Tim. 4. 2. Tim. 3. & 2. Pet. 3. — † (inexstinguibili) hic deest in vulg. lat. — † Deest hic (sapienti) in vulg.]

Leuit. 20. Quin & in lege Mosaica scriptum habemus: Quicunque dormierit cum masculo, coitu fœmineo, vterque operatus est nefas, morte moriantur ambo, sit sanguis eorum super eos. Ecce detecti & confutati sunt stulti ac spurci, id genus hominum sermones. Quocirca fili, caue decipiaris ab ijs, qui luxuriosè viuunt; caue ab ijs qui in hypocrisi pelliciunt animas instabiles. Eorum autem vestigia contemplare atq; sectare, qui cum timore, & conscientia pura Domino seruiunt. Neq; verò hæc ita à me dicta accipies, quasi meipsum iustum & operibus

bus irreprehensibilem facere velim, siquidem damnatis operibus, & ignominia plenus sum. Sed recordatus eorum quæ abs te dicta sunt, tum in quanta pericula incurrant Neophyti, ex conuersatione improba, & condescensione indiscreta: Huius rei gratia, his ego verbis vti compulsus sum. Decet namque omnem Christianum, aut potius omnem hominem, de salute proximi sui anxium esse atq; solicitum, quoniam inter nos membra sumus. Præcipuè autẽ sine offendiculo ac scandalo vos ad Dominum confugere oportet, timentes interminationem eius qui dixit: qui autem scandalizauerit unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris. Oportet autem nos aduigilare, & sobrios esse, alterumq; ab altero admoneri, & adhortationem suscipere, antequam præoccupemur à malis. Quemadmodum enim qui seminant in lacrymis, in exultatione metent: Ita qui seminant in carne sua, de carne & metent corruptionem, & non est acceptio personarum apud Dominum. Attendamus † igitur nobisipsis, cum lacrymis pœnitentiam agentes Christo Domino: vt à futuro illo nos liberet timore. Siquidem Prophetam dicentem audimus: Quis adnuntiabit nobis locum æternum? quis adnuntiabit nobis, quòd ignis ibi sit vrens? Et rursus ait: Et egredientur, & videbunt cadauera virorum, qui præuaricati sunt in me. Vermis enim eorum non morietur, & ignis eorum non exstinguetur: Et erunt vsque ad satietatem † visionis omni carni. Tu uerò pro me deprecare obsecro, vt & ego merear fructum acceptabilem Domino nostro Iesu Christo præstare. Ipsi gloria, in secula seculorum. AMEN.

Matth. 18. Marc. 9. Galat. 6. Psalm. 125. Gal. 6. Rom. 2. & Deut. 10. † al. Ploremus igitur, &c. Isai. 33. 66. &c. Isai. 66. Marc. 9. † al. & ab omnibus aspicientur.

SCHOLIA CVM VARIIS LECTIONIB.

Docere ac persuadere hic nititur Auctor noster Ephræm, nõ solũ vitanda peccata, sed & peccatorũ occasiones esse amputandas: quare non tantum vult Impudicitiam vitari, sed & eorum laqueos declinari, qui animas ad impudicitiã quoquo modo pellicere possent. Hinc quoq; nõ solũ peccata, sed quæcunq; peccatis confinia sunt, ipse Dominus in lege prohibere solet: Sic enim Nazaræis, quibus vino interdixit, quidquid vino finitimum erat, ab vua passa vsque ad acinum prohibuit. Quid autem hoc ad religionem, nisi huius nos periculi admonere voluisset? Similiter cùm Idololatriam vetuit, aurum etiam ex quo idola fiunt, contingere vetuit. Quod quia Iudæorum quidam sub Machabæo duce in prælio aduersus Gorgiam seruare voluerunt, in prima acie corruisse memorantur. Dum enim cæsorum corpora requirerent, deprehensum est eos de donarijs idolorum tulisse; quæ res caussam eorum ruinæ dedit, vt est 2. Machab. 12. Simile quoque de filijs Israel habes Num. 33. Idemque non obscurè exemplo Dinæ colligitur, quippe quæ tuta paternæ domus claustra egressa, videre cupiens virgines regionis alienæ, à principe eius gentis filio vi oppressa, magnarum postea ruinarum caussa exstitit, vt habetur Genes. 34. Adeò vt non solum corrupti mores in nobis ipsis vitandi sint, sed & in vita improba aliorum, de quibus plura apud Esaiam 49. Ezechielem 22. & Mich. 7. ac Eccles. cap. 9. 10. &c. ipsosque orthodoxos Patres, qui eadem loca suis scriptis, concionibusque illustrarunt. Nec etiam à præsenti instituto, atque argumento Auctoris nostri aliena sunt, quæ infrà sequentes Doctores varijs in locis adduxerunt, Chrysostomus homilia 60. in cap. 18. Matth. Væ mundo à scandalis, &c. vbi inter alia, docet nihil æquè periculosum esse, atque consuetudinem prauorum hominum, qui scandali & peccati auctores alijs existunt, de quibus ibi latius. Idem Chrysost. tom. 5. homil. de vitijs & virtutibus, quæ homilia est Sermo 9. Et homil. 15. ad pop. vbi inter alia pulchrè exponitur illud Sapientis: Agnosce quòd in medio laqueorũ sis, &c. Item 34. ad pop. exponens inter alia illud Matth. 24. Bibit cum ebrijs, &c. Item homil. 50. ad pop. contra eos qui alios scandalizant, & ad peccandum pertrahunt. De cuius scandali grauitate, reperies eiusd. Serm. Contra concubinarios, eod. tom. 5. ibi: Si grauiter quis peccet, &c. Idem in Psalm. 139. ibi: Cogitauerunt, &c. Et in Psalm. 140. ibi: Cum hominibus operantibus iniquitatem, &c. ac homil. 22. in Genes. ibi: Videns Deus, quòd malitiæ hominum multiplicatæ essent, &c. plurimisque alijs locis apud eumdem. Huc referri possunt quæ inter Latinos, habent in eamdem materiam, Augustinus de singul. cleric. & in lib. 6. Confessionũ de Alypio familiari amico suo, quem narrat à socijs ad ludos Circenses abductum fuisse, vnde alius egressus erat quàm intrauerat, &c. verba S. Augustini ad longum antea citauimus. S. Hieronymus de ijsdem, agens de habitatione cleric. & mulier. Idemq; ad Eustochium. Nec non Cyprianus, de simplicitate Prælatorum. S. Gregorius in Regist. & super Ezechielem. Isidorus lib. 2. Soliloq. alijque alibi. Huc denique pertinent, quæ ab Auctore nostro Ephræm tam hoc tomo, quàm duobus sequentibus sparsim in hanc rem adducuntur.

Cor namque peruersum vt habet scriptura, machinatur mala omni tempere, &c.] *Ita hic habent græca S. Ephræm quibuscum & 70. consonant. Sed in vulg. latin. Prouerb. 6. legitur: Cor machinans cogitationes pessimas, &c. Verùm prior lectio melius hic instituto atque proposito seruit Auctoris, ideoq; & nos eam in versione retinuimus, quod & alibi vbi noua aliqua & præclara est sententia, vel amplificatiuè siue explicatiuè aliquid verbis Scripturæ additur, à nobis ferè seruatur, aliàs (vt antea etiã cõmonefecimus) si nihil addatur, vel differentia in lect. sit parua, quasi semper in versione scripturæ, sequimur vulg. quemadmodum & in pluribus alijs, tam hic quàm alibi patebit.*

Omnis quidẽ lubricitas lubricanti periculosa est; qui autẽ alios ad malum adducit, &c.] *Vt sentẽtia Auctoris nostri hic cunctis reddatur clarior, alijs eam verbis exprimam, hoc modo: Omnis quidem lapsus, labenti periculosus existit; at qui ceteris etiam auctor est mali, eosque à pietatis proposito remouet, ac præcipites agit, iudicium absque misericordia subibit, &c. Vel si mauis adhuc aliam Interpretationem, hanc dabo; Et quidem quicunque labitur, ipse periclitatur; at qui alijs quoque suadet, & eos reuocat à pietate, agitque præcipites, iudicium in se parat sine misericordia, quemadmodum scriptum est, &c. Sententiam clarissimam & ad mentem Auctoris accommodatissimam iam puto redditam.*

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM,

De abstinendo à cupiditatibus carnalibus: & de certamine, ac de multa securitate, ad Fratrem qui excidit.

Vi in medicorum curantur officinis, non lætantur malis alienis, neque spernit quisque proximum caussa morbi, sed potius studet vnusquisque morbo ac passione, conceptoque à se dolore liberari; proximo autem manum pro possibilitate præbere, ad facilius laborum dolores tolerandos. Oportet igitur & nos alterutrum cõsolari ac admonere, potissimùm verò tentationis tempore; vt sic verè ab amara seruitute peccati, ac tyrannide diaboli liberari queamus, & ignea eius tela exstinguere, antequam nos ignis ille præoccupet inexstinguibilis; tuncque plorantes ploremus in dolore cordis nostri, & non sit qui consoletur. Primùm itaque veniam ac remissionem peccatorum meorum deposco; deinde verò te amicè admonere aggredior, sic sacra Scriptura dicente: Argue sapientem & diliget te; insipientem autem, & odio te habebit. Da sapienti occasionem, & addetur ei sapientia. Doce iustum, & festinabit te accipere. Miror equidẽ quomodo post tantas admonitiones, teipsum sic neglexeris; & quæ cum Deo pepigisti fœdera ita conculcaueris pedibus, momentaneoq; perculsus timore, te ipsum in gladium impuleris? Quis ita benè compunctus est corde, vt hunc interitũ dignè deplorare possit? periculosum sanè cõcipere † animo, turpeq; dictu. Quis sic in fide ac sciẽtia reperitur sufficiens, qui enarret supplicia præparata ijs qui inescari se patiũtur morbo corruptionis huius, & ignominiosi operis, fœtorisq; extremi. Sed quæ ea est excusatio? Quia inquis præfectus est molestus, & metuo ne fortè malè me tractet. Quæ ista duritia; aut quæ cæcitas? Admonet enim Dominus: Nolite timere eos qui occidũt corpus, animam autẽ non possunt occidere: sed potius timete eũ, qui potest & animam & corpus perdere in gehennam. Vbi doctrina Apostolorum, & Prophetarum, ac Psalmorum meditatio? Ante certamen athleta inungitur, vt tempore certaminis coronari mereatur. Miles antequam ad prælium descendat, exercetur; vt belli tempore probatus ostendatur: at nos pacis milites sumus, & in tranquillitate gubernatores. Oblitus ne es cuius caussa mundum reliqueris, & à parentibus tuis carnalibus te abstraxeris? mundanus ne timor tuum animum occupauit? Doleo vices tuas frater. Verùm quoniam meam inquis, mentem, illorum verba deprauant: meminerimus illius quod ait Parœmiastes: Fauus distillans labia meretricis; dulcedinem concupiscentiæ, fauo significans, quodque infert dicens;

Marginal notes: Rom. 15. 1. Galat. 5. & 1. Thess. 5. ac Iaco. 4. 5. — Ephes. 5. — Prouer. 9. — † al. periculosus sanè est conatus Vel, tẽtatu quippe periculosum est, turpeque dictu. — Matth. 10. Luc. 12. — Translatio à nauigatione. — Prouer. 5.

cens: quæ ad tempus nitidum guttur efficit, postea verò bile amarius inuenies, & acutius ancipiti gladio. Et alibi hoc dicit de ijs, qui induti sunt vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces, & operarij iniquitatis. Et vt ait Apostolus: per dulces sermones & benedictiones, seducunt corda innocentium. Numquid & hoc percipis? Quid si centum annos nequitiæ atque libidini vacauerimus, nouissimè verò nos mors atterat, & post mortem iudicium? Et si dixeris, te ex principibus esse atque optimatibus; scito & eos ex primoribus populi fuisse, qui Beatæ insurrexerunt Susannæ in Babylonia. atqui beatus Ioseph emptitius erat apud Aegyptiam. Nonne dicentem audisti: Ne acceptor sis personæ contra animam tuam; neque confundaris in casu tuo: est enim confusio adducens peccatum, & est confusio adducens gloriam & gratiam. Non est ergo nobis iusta excusatio, cùm neque desertam incolamus terram. Quòd si quis vim patiatur, clamans in succursum conuocat populum. Sed videamus, ne ex nobis errati caussa nascatur: abominabilis enim ac grauis hæc res est. Cauendum, ne indecentes apud nos motus regnent. Ne vestis mollis. ne odoramenta in vestibus, fœminarum more. Sed anima potius optimo fragret odore Spiritus sancti, per vitam bonam. Pedes ne sint ad speciem exculti atque absterti. Hæc siquidem cura vehementer castitati obest. Ne vestimentum supra crura sublatum; siquidem hoc animæ imprudentiam arguit. Aspectus ne sit inordinatus. ad risum non simus proni, neque ridicula proferamus. Dominandi ne simus cupidi, neque auari. Non ventri atque ebrietati dediti. non duri atque difficiles, nec irreuerentes. Non inquieti & laboris inimici. Nec sint nobis sermones obscœni, & gestus qui passionem exprimant. Non vox ad amorem & deceptionem composita. Hæc enim & his similia vituperio & reprehensione sunt digna, tamquam illicita, & à Christianis aliena. Omnisque in his se occupans, sæuum atq; graue sibi iræ iudicium præparat. Quoniam non uocauit nos Deus in immunditiam, sed in sanctificationem. Neque vsque ad sanguinem restitimus, aduersus peccatum decertantes. Neque pro Saluatore nostro Iesu Christo, ad præsides & Reges ducti sumus. audeo dicere quòd iustificata sit Sodoma præ nobis. Neque coram tribunali iudicis sumus adducti; & tormenta, pietatis ergo, passi. Neque caminum luculento igne succensum vidimus. neque sartagines accensas cõspeximus, non verucula acuta ignita. non lebetes cera & pice efferuescentes. Neque feris, caussa pietatis obiecti sumus, & sustinuimus. neque decoctæ sunt manus nostræ à carnificibus, quorum vel solus aspectus, cor eius qui supplicijs obijcitur, commouet. Nondum intuiti sumus enses acutos inferri nobis, & expauimus. Nonne hæc omnia sustinuerunt martyres Christi? At metuis quia dynasta est, & cum imperio? sed nosce potentiori illum principi subiectum, qui singulorum exquiret opera, & consilia peruestigabit cordium. Hæc autem dico, non vriudicans, absit. Sed quasi commilitoni compatiens. Nam scriptum est: In multis offendimus omnes. Nisi enim Deus qui nos effinxit atq; creauit, etiam vnita sibi carne, dignatus esset palam super terram incedere, ac per benedicta sanctaq; eius vestigia terram sanctificare; arbitrarer vel ipsam terram scelerum meorum multitudine esse pollutam. Ceterùm præceptum nos inuicem admonendi atque consolandi habemus in verbo veritatis; ne viram cum morte, neque incorruptibilia vmquam commutemus cum corruptibilibus: ne forte brutis ipsis animantibus videamur irrationabiliores. Verum tamquam rationi obsequentes, vocum Creatoris nostri Dei audiamus, qui ait: Sancti estote, quoniam ego sanctus sum. Adhuc enim modicum quid restat, & mandatum emittetur horribile separationis animæ à corpore.

Matth. 7. Rom. 16. Heb. 9. Dan. 13. Gen. 37. 39. Eccls. 4. Eccl. 39. Matth. 11. 2. Cor. 2. Eph. 5. Iaco. 1. 4. 5. Rom. 13. 14. 16. Galat. 5. 2. Pet. 2. Iacu. 5. 1. Thess. 4. Matth. 10. Marc. 13. Luc. 21. Iudæ 1. Heb. 11. Heb. 11. 1. Cor. 4. 1. Pet. 1. Apoc. 2. &c. Iaco. 3. 1. Thess. 5. Iaco. 4. 5. Leuit. 11. 19. 1. Pet. 1.

SCHOLIA CVM VARIIS LECTIONIBVS.

Non dissimiles hisce, duæ apud Basilium Magnum reperiuntur Epistolæ: vna ad Monachum qui castitate exciderat, reprehensionem & castigationem eius continens, ac ad resipiscendum, adhortationem grauem; cuius principium est: Salutis gaudium non dicimus, quòd in istiusmodi impijs gaudere non liceat, &c. Altera apud eum epistola, est ad alium Monachum etiam clapsum, quæ sic incipit: Duplici timore mens mea percellitur tui caussa, &c. Vtraque Epistola grauis est, & digna quæ legatur, ac cum istis S. Ephræm conferatur. Et huc facit duplex Chrysostomi Parænesis elegans, ac longa, ad Theodorum lapsum, siue de reparatione lapsi, de quo vide Epist. 5. & 6. tom. 5. &c. Eodemq; ferè spectant, quæ aduersus impudicos eorumq; laqueos, iam antè posita & à nobis citata sunt; & quæ de abstinendo ab omni cõsuetudine perniciosa, hic consequuntur atq; subijciuntur, multaque alia eiusdem penè argumenti, hoc eodem tom. alibi, sed plura tom. 2. reperientur inter Paræneses, quibus hæc non parùm illustrari amplificariq; possint.

Quæ ad tempus, nitidum guttur efficit, postea verò bile amarius, &c.] *Ita ex Græco Cod. Ephræm transtulimus, cui etiam concordat lectio apud Septuag. Sed in vulg. lat. sic est: Et nitidius oleo guttur. Nouissima autem illius amara quasi absynthium, & acuta quasi gladius biceps, &c. Locus est Prouerb. 5. quem egregiè explicat illustratque Hugo de S. Vict. ad socium volentem vxorem ducere.*

Rursus in Græco Cod. apud S. Ephræm, sic ista citantur verba Eccles. 4. Ne acceptor sis personæ contra animam tuam, neque cõfundaris in casu tuo: Est enim cõfusio adducens peccatũ, & est cõfusio adducens gloriã & gratiam &c.] *Verùm ordine ac verbis nonnihil mutatis, atq; diuersis à lect. vulg. vbi latinè sic reperitur: Ne accipias faciem aduersus faciẽ tuam, nec aduersus animã tuam mendatiũ. Ne reuerearis proximũ tuũ in casu suo: & pro anima tua ne cõfundaris dicere verũ. Est enim cõfusio adducẽs peccatũ, &c.*

Ne vestis mollis, ne odoramenta in vestibus, fœminarum more, &c.] *Contra vestimentorum superfluitates, ornamenta, & odoramenta agit, quæ eadem grauiter quoque reprehendit Chrysostomus homil. 21. in Genesim. homil. 50. in Matth. homil. 60. & 68. in Iohannem homil. 7. ad Coloss. hom. 7. ad Philipp. &c. Item 39. ad Popul. & Hom. Quòd Regulares fœminæ viris non cohabitent, tom. 5. ibi: Etenim vestes non sunt datæ, vt ornemur, &c. S. Hieronym. in Epistol. ad Nepot. & in Epist. ad Rusticum monach. Idem ad Furiam. Et ad Eustochium. S. Ambros. lib. de virgini. Cyprianus de habitu virginum, &c. Innocent. de vilit. condit. hum.*

Ne vestimentum supra crura sublatum, &c.] *De veste super crura non tollenda, dicit hic Sanctus, quia monachi & religiosi vestes ad talos dimissas reuerenter gestabant, quare contrauenientes reprehendit; cùm petulantiæ videretur esse atq; lasciuiæ, vestes supra crura attollere, præsertim verò si non vterentur feminicruralibus siue tibijs, volunt nonnulli. Ceterùm de his plura in Regulis siue constitutionibus monastic. inuenies apud S. Basilium, Pachomium, Cassianum, & alios qui de ijs conscripserunt.*

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM,

De abstinendo ab omni consuetudine perniciosa, Et de Continentia.

INTERROGATIO.

An bonum sit de aliorum rebus curiosum esse?

RESPONSIO.

1. Tim. 4. Tit. 2. 3. Bonum est vnumquemque sibi ipsi attendere, & omnia secundum Deum agere, exemplumque bonorum operum seipsum cunctis exhibere. Quòd si de alia re quapiam laboras, tuam ipsius perscrutare conscientiam, an secundum Deum hoc agas nec ne; multæ enim hostis sunt insidiæ. Hoc igitur aduerte, ne ex inuidia atque æmulatione, studioue placendi hominibus, istud agas. Sed dixeris fortè: Differentiam singularum insidiarum intelligere cupio: audi ergo cooperantem

gratiam: Qui liuore quodã atq; inuidia id facit; talis est, vt cùm quis aliquem secundis rebus vtentem conspexerit, se autem angustijs & tribulationibus premi, hunc tamquam sub prætextu pietatis, quasi abutentem suo statu, calumniatur. At qui secundum voluptatem viuit; talis est, velut si quis cum aliquo agere atque versari desideret (vt honestis hoc verbis eloquar) neque labori votisque illius annuat res desiderata, videat autem eum ad alios se diffundentem, & illo irritatur; idque vt sub velamine pietatis ei, quasi qui non conseruet temperantiam, maledicat: vt videre licet in stulto aliquo iuuene erga amasiam suam. Qui verò secundum hominem agit; eiusmodi est, qui cùm clam perperam ac nequiter agit, coram ijs quibus est ignotus studium honestatis simulat atque virtutis. At qui secundum Deum elaborat; non suæ salutis satagit, alteri verò offendiculum scandalumve ponet; sed omnia excogitat & perficit, vt placeat Domino Deo, dicenti: Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo; & proximum tuum sicut te ipsum. Memores igitur illius, qui dixit: Scrutans corda & renes Deus. Et, qui reddet vnicuique secundum opera sua; omnia secundum Deum faciamus: Deus enim non irridetur. Quòd si te ipsum trahi videris à cogitatione aliqua, ad perfruendum formoso adspectu vel pueri vel mulieris; te laqueis inimici proximum esse noueris: Sin admonitus quoque non destiteris; iam te laqueis irretitũ agnosce, vnde nec facilè voluptatem vinces. Si enim ex ipsa te noxia conuersatione eximere nequiuisti, aut potius noluisti; quomodo te non volet non aduersarius, vel ex hoc tuo actu iugulare? Quòd si dixeris: Conuersor quidem, sed detrimentum inde non patior. Et hoc malè affecti animi indicium est. Quo enim pacto fieri potest, vt quis in prunis deambulet, & plantas pedum nõ comburat? Si item aliquem suam violantẽ uirginitatem atq; pudicitiam conspexeris, sed morũ honestatem præseferentẽ, ac simulantem; ab illo tibi caue, cũ dolus in eo subsit. Quid enim profuerit arbor, sub qua draco latitat? licet etiã in se fructus gestare videatur ad vescendum aptos? Honestè cibum sumere, ac reuerenter potu refici, & citra inanem gloriam sapere, suoque tempore dormire nobis à prouidentia diuina concessum est: fornicari autem vel stuprum inferre, aut libidinosum esse, vel quam aliam sordidam concupicupiscentiam carnalem explere, nullo nobis modo est permissum. Si volueris castè viuere, & modestè te gerere; continentiam sectare, & noxias à te conuersationes amputa. Quamdiu enim quis scandali occasiones non vitat, impossibile fuerit, a corde eius perturbationes prauarum cogitationum, & incendium improbarum concupiscentiarũ recedere: siquidem adspectus qui apparet, & sermones passionẽ motumq; in animo illius excitãt. Nã sicut spongia humidis admota, subiectam humiditatem haurit, participatque: ita quoque cogitationis infirmitate laborans, si ad carnales homines accesserit, aut multum cum ijs sermonem miscuerit, commune cum ijs damnum participabit. Vnde & propterea ebrius absque vino, submergitur: Nam ex quo, ipse damno præsenti repletur, non amplius spiritalem sermonem admittit. Siquidem effrænata cupiditas, animum eius præoccupãs detinensque, impedimentum sermoni spiritali ponit, atque ipsi additum intercludit: Nam si quis accuratè perdiscere velit, inueniet eodem se modo habere passiones, non solum circa voluptatis amorem, sed in quacunque re alia interdicta. Quandocumque enim concupiscentia per res sensibiles in animum sese insinuarit, mox ipsum cogitatione circumdat & obsidet, diuinoq; sermoni ingressum præcludit. Et quemadmodum, si quis spongiam aceto intingat, & priusquam hanc exprimat, vino eam irrorare velit, quod non admittit; cum præoccupãs aceti fluxus ac liquor, ingruẽtibus uini guttis impedimento sit: ad eumdẽ modũ & concupiscentiæ illecebris pleni, licet etiã admoniti non audiunt; quin & de continentia verba facientes, ac de ea meritò legentes, à turpi passione tamen non recedunt. Iccirco necessarium est nouitijs religiosis, vt rarissimè de cogitationibus secretis inter se conferant, atq; confabulentur.

[Margin notes: Cõparationes sententiæ & accommodæ. — Deut. 6. 30. Psalm. 7. Rom. 8. Apoc. 2. 22. Galat. 6. — Locus in Græco est subobscurus. — Prouer. 6. — Noxiæ conuersationes, & scandali occasiones vitandæ. — Confirmat à Simili. — Aliud simile.]

Contra cogitationes improbas, atque morosas.

lentur. Quoniã ipsa recordatio rei, motum qui non erat generat, sordes menti concilians, & paulatim ad passiones eam resuscitans. Oportet autem sanctos & probatos senes, eiusmodi cogitationes execrari. Nã intemperãti libidine victi, frequenter cùm de pudicitia differere incipiunt, animum ad dissolutionẽ, & exterminationem eiusce uirtutis appellunt. Quapropter pœnitentiam agere volentem, fortiter apprehendere oportebit cogitationem pudicam, carnemq; castigare, per exercitia bona; & de improbis ac turpibus rebus, cogitationem assidua Dei recordatione amoliri. In hoc siquidem mens nostra, Diuina repletur gratia, eademque inhabitans ac prædominans gratia cunctos inimicos ingredi volentes impedit, aditum ijs præcludens. Oportet igitur ante oculos suam imbecillitatẽ constituentes, lubricitatẽ mentis ac cogitationis diligenter ab omni

Cõuersationes malæ vitandæ.

conuersatione noxia custodire, ne & sub piæ cogitationis prætextu laqueũ suæ animæ inijciãt. Nouit quippè aduersarius noster eiusmodi allegare atq; inferre. ait enim: Ne puerulus orphanus, aut pupilla pereat, adiuua. versare cum vidua labore ærumnaq; iam cõfecta; vt per hæc, nos amatores interim efficiat earũ rerũ, quarum operationem perficere sine reprehensione ac scelere non possumus. Quocirca prouidè in timore Dei nos exerceamus, & quietem in Domino totis viribus cõsectemur oportet; manifestè sciẽtes, nullum in damno animæ lucrum

Philip. 2.

reperiri. Audiamus itaq; ipsum Apostolum dicentem: Cum metu & tremore, vestram salutem operamini. Et neque si quis adhuc iuuenis sit, hoc parui pendat; neque senex negligat: vtriusque enim incertus est finis. Contemplemur

Ab Agricolarũ exemplo.

autem Agricolas; hi enim terram adæquantes, seminant: & virescentibus terris solerter eas seruant, volucres ac quadrupedia inde arcentes: ne dum adhuc semen est tenerum ac molle, à talibus euellatur, & nullius bonæ frugis reddatur. Et quando iam ad messem excreuerit, nec tunc quidem cura ac solicitudine vacant; sed anxij hærent, ne fortè grandine fruges cõcutiantur, aut locustæ mess. m deuorent, aut ventus æstuans fructum corrumpat. Vnde & assiduè vota Deo nuncupant, supplicibusq; Deum vocibus interpellant, vt saluos & innocuos ipsis Dominus suos fructus concedere dignetur. Tunc verò fru-

Parænesis pulchra & salutaris.

ctus in sua recondentes horrea, magno cum gaudio festum celebrant. Sic quoq; & eos qui spiritalem vitam aggrediuntur, vigilare & sobrios esse, ac diuini uerbi semen custodire oportet; & à scopo diuini amoris non deflectere, donec fructum Domino perfectum obtulerint, corpusque in tumulo reconditum fuerit. Tũc enim certus erit fructus, & in securitate multa, neq; furto abripi poterit amplius. Cõcedat autẽ nobis Dominus, fructus gratos & acceptabiles prestare ei, vt misericordiam coram ipso inueniamus, in die illa horribili atque tremenda,

1. Cor. 4.

quando illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium. Cui gloria atque magnificentia, & laudatio, in secula seculorum. AMEN.

SCHOLIA.

HVc faciunt, quæ super illo (Quòd castitas sit vitæ spiritalis fundamentum) in opusc. de institutione vitæ perfectæ, alibi adducit \. Basilius Magnus, præsertim de mulierum congressibus colloquijsque vitandis. non quòd natura sit odio habenda; cùm hic sexus, vt simplicior ac pudicitior, magna sit laude ac caritate dignus, sed periculum vitandum, sicut ibi pulchrè ait Basilius. Et de hoc vide eumdem, in Oration. de Temperantia siue Continentia, & Incontinentia. Item in illud Moysis dictum: Attende tibi ipsi, &c. Et in longa ac pulchra Admonitione eiusdem, ad filium spiritualem; quæ incipit: Audi fili admonitionem patris tui, &c. reperitur in fine Operum S. Basilij, vbi multa in hanc materiam grauia adducuntur. Et Ephræm, in locis antea adductis, ac per nos illustratis itẽ de Virtute, c. 5. tom. 2. alijsq; locis pluribus.

Quòd si dixeris, conuersor quidem, sed inde detrimentum non patior, &c.] *In eamdem planè sententiam, alibi sic Magnus scribit Basilius: Quòd si quis dicat, ex assiduo se cum mulieribus colloquio, congressuque ac conu ctu non admodum lædi; hic sine dubio, aut maris naturæ particeps non est, & portentum est quoddam insolentißimum, ac præter omnium opinionem admirabile, & in vtriusque sexus (vt ita dicam)*

confinys

confinijs positum, cuiusmodi esse illos ferunt, qui Eunuchi nati sunt; siquidem hoc illis etiam velimus tribuere, quòd nullo modo fœminarum libidine afficiantur, aut moueantur; Concupiscentia enim spadonis deuirginans iuuenculam, inquit Sapiens, aut si expers non est, cùm totus immersus libidinibus obruatur, ebrijs Eccl. 10.
aut phrenitide correptus similem se esse non sentit, qui grauissimis affecti morbis, morbum à se tamen abesse omnem existimant, &c. Et vt antecedentia eius verba ponamus, quòd eadem à nostro etiam hic Auctore vsurpata sint; Animaduerte enim inquit, quid hac de re dicat Sapientia: Abscondet quis ignem in sinu Prouer. 6.
suo, & vestimenta sua non comburet? Aut ambulabit quispiam super carbones ignis, & pedes non comburet? Ita Basilius in constitution. monasticis cap. 4. Vnde reliqua cum hisce Patris nostri Ephram conferenda, quibuscum valde in plerisque consonant. cuiusmodi etiam multa in eamdem quasi sententiam, ab eodem afferuntur Basilio, in libro de vera Virginitate, ad Letoium Meli.ensem Episcopum, & alibi.

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM,

Aduersus improbas mulieres.

VLLA par fera improbæ, ac maledicæ fœminæ. Quid enim inter
quadrupedia, leone terribilius? aut inter reptilia, dracone crude-
lius? Verum nihil ad malam mulierem. Quòd autem malitia, leo-
nem & draconem mulier improba superet, fidem huius facit Sa-
sapiens, dum ait; Commorari leoni & draconi placebit, quàm Ecclef. 25. &
habitare cum muliere nequam. Etenim leones in lacu Danielem Prouer. 21. Dan. 6.
veriti sunt. at Naboth, Iezabel occidit. Cete, ventre suo Ionam seruauit. Dalila 3. Reg. 21.
verò Sampsonem septem crinibus capitis eius abrasis, tradidit alienigenis. Dra- Ion. 1. 2.
cones & aspides ac bestiæ cornutæ, Iohānem in eremo timuerunt: Herodias verò Iudic. 16. Marc. 6.
in conuiuio ipsum decollauit. Corui Heliam in monte sustentarunt. at Ieza- 3 Reg. 17. 18. 19
bel ipsum, post beneficium pluuiæ acceptum, ad internecionem persecuta est. 4. Reg. 5. 3 Reg. 19.
Timuit ergo Elias, & fugit in desertum uiam † quadraginta dierum, conquie- † al. viam vnius
scensque expetiuit animæ suæ, vt moreretur, & ait: Sufficit mihi nunc Domine diei, & sic vulg.
Deus, tolle animam meam à me; neque enim melior sum, quàm patres mei. Hei lat. hoc loco.
mihi; Propheta sibi timuit à muliere, qui vniuersi terrarum orbis pluuiam in lin-
gua portabat. Qui ignem de cælo, solo verbo deduxit, & in oratione mortuum
excitauit, mulierem timuit. Nulla siquidem malitia, cum mulieris nequitia est
conferenda. Sicut etiam de hoc, mihi perhibet testimonium Sapiens, vbi dicit: Eccl. 25.
Non est caput nequius, super caput colubri, & non est ira, super iram mulieris. Prou. 21.
O malum diabolicum, & acutissimum telum. Quoniam per mulierem, à princi- Genes. 3.
pio, Adamum in paradiso peruertit. Per mulierem, castissimum Ioseph in car- Genes. 39.
cere conclusit. Per mulierem, Dauidem ad Vriam hethæum dolo occidendum, 2. Reg. 11.
concitauit. Per mulierem, sapientissimum Salomonem ad præuaricandum in- 3. Reg. 19.
duxit. Per mulierem, Eliam fugauit. Per mulierem, Sampsonem oculorum lu- Iud. 16.
mine priuauit, & Præcursorem Christi decollari fecit. Per mulierē, cunctos op- Marc. 6. &
pugnat, cunctos dedecorat, cunctos occidit, cunctos vituperat, cunctos vio- Luc. 1.
lat. Siquidem mulier impudens nemini parcit, non sacerdotem veretur, non
prophetam veneratur, non honorat canitiem. O malum malorum pessimum,
mala mulier. Et si quidem sit improba, sua improbitate ditatur: Sin diuitias
quoque habuerit suæ improbitati fauentes, iam duplex malum, & animal in-
tolerabile, morbus incurabilis, & fera immanis. Noui equidem & aspides as-
sentationibus adductas mansuefieri, leonesque ac pardos si deliniantur, cicu-
rari, atq; mitescere. Ceterùm mulier nequam & impudens, si violetur insanit, si
adulationibus demulceatur, effertur. Et si virum habuerit principem, noctu
diuque verborum quasi machinis admotis, ad cædes fraudulentas impellit, si-
cut Herodē Herodias. Et si vir ipsi fuerit pauper, ad iracundiam & pugnas eum Marc. 6.
prouocat: sin vidua exstiterit, ipsa per seipsam cunctos iniuria afficit, & calum- Luc. 1.
niatur. Non enim timore Dei suam ipsa linguam refrænat, non in futurum iu-
dicium

dicium respicit, non in Deum nutum ac voluntatem defigit, non amicitiæ leges seruare nouit. peruersa mulier, pro nihilo reputat, proprium virum in mortem
Iob. 2. tradere. Etenim iustum Iob propria vxor in mortem tradidit, dicens: Benedic Deo, & morere. O propositum improbum. O mentem impiam. Viri viscera ebullientium pustularum, velut à carbonibus perusta, & vniuersam eius carnem vermibus coopertam videns, non est flexa ad commiserationem. ipsum totum per omnia suspirijs & anxietatibus plenum, continuisque vlceribus solutis exagitatum cernens, ad misericordiæ viscera non est emollita: sicut neque contemplando cum, qui olim in regali purpurea veste, nunc verò in sterquilinio sedet, nudus atque putrescens. & non reuocat in memoriam, principum cum eo amicitiam, consuetudinemque. & quàm per ipsum antea magnificata sit, & glorifi-
Iob. 2. cata: Sed benedic inquit Deo, & morere. O gratiam muliebrem. O fomentum dolorum efficax. O amicitiam coniugalem. Neque enim satis erat ei temporaneus hic dolor, quin & æternum ipsi supplicium per blasphemiam conciliare cupit. Nosse uis huiusce malitiæ mulierem aliam, moribus ab hac haud disparem;
† al. Dalilam, Iudic. 16. Ecce mihi † Dalidam, quo pacto virum proprium, tonso eius capite, ligatum tradiderit in manus Philistinorum. quoniam proprium membrum, ac coniugem quem fouerat, quem obsequiosè coluerat, quem complexa erat, quemque magis quàm semetipsam diligere simulauerat: quem heri amabat, hodie fefellit, quem heri amando fouebat, hodie decipiendo sepeliuit. Atqui speciosus non
Ibid. erat; Et quis eo pulchritudine clarior? qui septem crines in capite gestabat, qui septiforme lumen designabant gratiæ. Atqui non erat fortis? Et quis illo for-
Iudic. 14. & 15. tior? qui leonem terribilem solus in via percusserat, & vnica asini maxilla siue mandibula, mille viros alienigenas deiecit. Quin & tantæ erat sanctimoniæ, vt
Iudic. 15. etiam quandoque sitiente eo, & in Inopia aquæ, orante, ex arrepta in manu eius mandibula asini emortua, aquæ scaturirēt: quibus haustis refocillauit spiritum, & vires recepit. Atque hunc tantæ sanctitatis, pulchritudinis, & fortitudinis
Iudic. 16. virum propria mulier deturbauit, & velut hostem vinctum in alienigenarum manus tradidit. quem excœcantes illi, ludibrio habuerunt. & cui neque leones, neque alienigenæ resistere quibant, hunc propria coniux deiecit. Et vnde
Ibidem. ista potuerunt, nisi ex mera huius viri bonitate? Mysterium namque fortitudinis ipsius inter dormiendum, noctu per dolum deprædans, illum iam nudum at-
Mich. 7. que inermem circumuenit. Quamobrem nos admonet Propheta, dicens: Ab ea quæ dormit in sinu tuo, custodi claustra oris tui. Quæ enim vmquam bestia, dic mihi, in maritum suum talia exercuit? Quæ dracæna coniugem proprium interimere voluit? Quæ vmquam leæna suum maritum ad cœdem tradit? Verè sic se
Eccl. 25. Prouer. 21. res habet: Non est malitia, super malitiam mulieris. Qui igitur vxorem improbam nactus est, intelligat suorum se delictorum tulisse mercedem. Ait enim Sapiens: Mulier improba viro peccatori dabitur. Et Christus ipse in Euangelio
Matth. 5. dicit: Omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo. Verè tremenda hæc est admonitio, & multa vigilantia opus
Quid sit mulier. habet. Quid enim est mulier? Laqueus comptus, & homines in voluptate illiciens, quæ splendida quidem facie, & excelso collo, oculis annuit, & genis arridet: lingua verò dulciter canens, voce alios decipit, & sermone pellicit, vestes trahens, & pedibus ludens, forma placens, & corpore fornicationem exer-
Prou. 7. cens, factisque occidens. Multos enim vulneratos, ait Parœmiastes, deiecit, &
Eccles. 9. innumerabiles occidit. quocirca & propter speciem inquit, mulieris, multi perierunt: & ex hoc, concupiscentia quasi ignis exardescit. Quid est mulier? naufragium super terram, fons nequitiæ, thesaurus immunditiæ & malitiæ, mortifera conuersatio atque confabulatio, oculorum pernicies, animarum exitium, cordis spiculum, iuuenum perditio, sceptrū inferni, & concupiscentia præceps. Quid est mulier? caussa diaboli, requies serpentis, diaboli consolatio, dolor inconsolabilis, caminus succensus; eorum qui saluantur, offensio. malitia incura-

curabilis, diurna confabulatio, hospitium lasciuorum, & officina dæmonum. Quid est mulier? amor flagitiosus, bestia impudens, incontinentissimus impetus, effrænatum os rerum arcanarum, triumphus tenebrarum, dux delictorum, oblectamentorum magistra, insatiabilis concupiscentia nequitiæ, & æterni supplicij conciliatrix. Quid mulier? prudentia terrena, viri socordia, concumbens incontinentia, excitata cura, vipera vestita, pugna voluntaria, quotidiana calamitas, procella domus, viri naufragium, immanis belua, adulterorum diuersorium, arma diaboli, expetita rabies, exornata mors, vt non immeritò dictum sit à Sapiente; Breuis omnis malitia, super malitiam mulieris. Quòd si tu ab huiusmodi cupis affectione, beluaque refugere; audi quid Parœmiastes dicat: Oculi tui recta videant, & palpebræ tuæ præcedant gressus tuos. Et non concupiscat pulchritudinem mulieris cor tuum, ne capiaris nutibus illius: Mulier enim viri pretiosam animam capit. Nunc ergo fili mi audi me, & attende verbis oris mei, ne abstrahatur in vijs illius mens tua, neque decipiaris semitis eius. Multos enim vulneratos deiecit, & innumerabiles † occidit. Et ne respicias in mulieris speciem, sed auerte ab ea oculos, & non permaneas in loco eius. Quando enim videris mulierem formosam atque illustrem, fulgentibus oculis, præclara forma, genis nitentibus, adspectu suo eximiam quamdam speciem præseferentem, & exardescat animus, libido augeatur: Cogita terram esse, quòd miraris, cineremque, quod incendit; & comprimetur insana tua cupiditas. Explica quoque faciei pellem cogitatione, & cernes tunc omnem eius pulchritudinis vilitatem. Nihil enim nisi ossa, neruos, fœtoresque reperies. Cogita etiam eamdem senescentem, commutatam, morientem, totumque illum euanescentem pulchritudinis florem. Cogita quid admireris, & erubesce. Erubescens resipisce, & pœnitentiam age.

Eccl. 25.
Prouerb. 4.
Prouerb. 6.
Prouer. 7.
Ibid.
† vulg. lat. sic: & fortissimi quiq; interfecti sunt ab ea.
Antidotum aduersus impudicum aspectum, mulierū efficax.

SCHOLIA ET VARIAE LECTIONES.

DE malitia, & intolerandis moribus prauarum mulierum, multa hic pulchra atq; notanda adducit Auctor noster Ephræm, præter quæ, si plura adhuc voles, tibi cum primis in hanc rem, verba citabo Ecclesiastici 25. cap. quæ sic habet: Omnis plaga tristitia cordis est: & omnis malitia nequitia mulieris. Et omnē plagā & non plagam videbis cordis; & omnem nequitiā & non nequitiā mulieris &c. Quæ verba ab alio paullò apertius conuersa inuenio ad hunc modum: Summa plaga est mæror animi, summaq; malitia, malitia mulieris. Cedo quamuis plagam, modò ne plagam: & quamcumque malitiam, modò ne malitiam mulieris, & quæ sequuntur reliqua, ibid. quæ tamen omnia non ad omnes promiscuè mulieres, sed ad quarumdam malitiam potissimum pertinent, contra quas hoc cap. 25. ab Ecclesiastico, & isto tract. ab Ephræm nostro plenè agitur. De vtrisque verò tam bonis quàm malis, idem copiosè agit Ecclesiasticus, cap. sequenti 26. vbi vtriusque generis speculum formaque proponitur. Ceterùm vt ad aliorum etiam Patrum aduersus improbas mulieres, veniam testimonia: Ad præsens hoc Argumenti genus, referri aptè quoq; possunt, quæ à S. Iohan. Chrysostomo afferuntur, narranturque alibi, in quadam Homilia, in exilium Adæ, & de prauis mulieribus, &c. Et in Oratione eiusdem, De muliere & pulchritudine, cuius principium est: Qui vxores ducturi sunt, leges apud Paulum de nuptijs positas prius legant, &c. est inter adiectas postrema Parisiensi editione, tom. 5. Et in eiusdem homil. 15. ex varijs in Matthæum locis, quæ est de Decollatione S. Iohan. Baptistæ, & de muliere mala, &c. quæ incipit: Heu me quid agam? vnde sermonis exordium faciam? &c. vbi multa huius argumenti, & quasi cum his eadem, in medium afferuntur, lectu digna. Idemq; Chrysostomus (super illud Matth. 19. Non expedit nubere, &c.) multa cum hisce S. Ephræm si non eadem, saltem valde similia atque confinia affert, ibi: Quid aliud est mulier, nisi amicitiæ inimica, ineffugabilis pœna, necessarium malum, naturalis tentatio, desiderabilis calamitas, domesticum periculum, & quæ sequuntur ibid. Huc quoque valde pertinent quæ varijs in locis copiosè & eleganter adducuntur à Patribus Latinis, Augustino de cohabitatione clericorum, & mulierum, item lib. 8. soliloquiorum. ac in lib. de sin. cler. alibique apud eumdem sæpius, præterea à S. Ambrosio lib. 1. de Officijs, & lib. 1. de Dauid, S. Hieronym. ad Rusticum monachum. Item in Epist. ad Nepot. ibi: Hospitiolum tuum aut rarò, aut numquam mulierum pedes terant, &c. ac in Epist. ad matrem. Idemque contra Iouinianum, ibi: Vxorem pauperem alere difficile est, diuitem ferre tormentum est, &c. pluraque alia apud eumdem alibi; Videatur etiā Hugo de S. Victore in libello ad sociū volentem nubere, vbi illud Prouerb. 5. explicat: Pauci

diffi-

distillans labia meretricis &c. Rabanus super illud Matth. 26. Accessit ad eum vna ancilla, &c. Et super illud Matth. 21. Nunciauit discipulis suis, &c. alijsq; alibi.

Quando videris mulierem formosam atque illustrem fulgentibus oculis, præclara forma, genis nitentibus, &c. cogita terrã esse id quod miraris, cineremque, quod incendit, &c.] *Planè similia apud S. Iohan. Chrysostomum reperies in Oratione iam antè citata, de muliere & pulchritudine; vbi inter alia sic habet: Cùm igitur venustam aspexeris mulierem, fulgidum habentem oculum, vultu hilarè coruscantem, eximium quemdam decorem aspectu præseferentem, vrentem mentem tuam, & concupiscentiam augentem; cogita terram esse id quod admiraris, stercus quod te vrit, & conquiescet furens animus. Detege ipsi cutem vultus, & tunc videbis omnem venustatis vilitatem. Ne subsistas superficie tenus sed interius penetra cogitatione; nihil aliud inuenies, quàm ossa, & neruos, ac venas. Sed non sufficiunt ista. Cogita mihi, eam alterari, senescere, ægrotare, subsidentes oculos, cauas genas, florem illum omnem defluentem: attende quid admireris, & pudeat te iudicij tui. Lutum admiraris, & stercus, & puluis te vrit, ac cinis. Pulchritudinis enim eius, quam aspicis, substantia, nihil aliud est quàm pituita, distillatio, sanguis, & alimenti computrefacti succus. his quippe & oculi, & genæ, & reliqua omnia rigantur, &c. Quocirca si tecum reputes, quid intra pulchros illos oculos subsit, quid intra rectum nasum, quid intra os, & genas, nihil aliud dicturus sis venustatem corporis, quàm sepulchrum calce illitum. Tantis sordibus intus plena est, &c. Vide plura apud Chrysostomum, in Oratione eadem; vbi efficacissimum proponitur Remedium, aduersus impudicum aspectum mulierum. De quo etiam idem Chrysostomus alibi, homil. 5. in 1. Thess. ibi: Adulterium enim est, &c. nec non Hom. 3. ad Titum, sub finem, vbi dicit: Si vxor propriè, &c. ac hom. 15. ad popul Antioch. quasi circa medium. Quin & in homilia tom. 5. Quòd regulares fœminæ viris non cohabitent, ostendit Chrysostomus grauiter eas peccare, quæ suis aspectibus viros ad adulterium cum alijs patrandum, incitant: tantoque cum zelo ibi in huiusmodi fatuas virgines exclamat, vt dicat eas viuas cum viris sepeliendas, &c.*

S. PATRIS EPHRAEM SYRI

ANTIRRHETICON SIVE CONTROuersia, de Virginitate & Continentia.

FRATREM siue sororem aggrediens Dæmon improbus, sic eos affatur: Ecce quotidie fornicationis stimulis concitaris: quousq; molestiam eam suffereѕ, & patiens eris? Ad quem, Frater: Donec, inquit, Dominus respexerit in humilitatem & laborem meum, remittatque vniuersa peccata mea. Cui improbus Dæmon: Verùm vt ab eiusmodi pugna atque conflictu libereris, præstiterit semel cupiditati satisfecisse, & mox resipuisse: cùm neque illud graue aut magni momenti sit peccatum. Ad quæ, Frater: Non indigeo abs te ait, pœnitentiæ rationem edoceri: Certò enim noui, pœnitentiæ locum homini ex magna Dei benignitate, ad vltimum vsque spiritum concedi. Quòd verò leue hoc peccatum facis: quo pacto ergo, si in ista re leui reprobus appruero in conspectu Dei mei, non magis inueniar reprobus, si me tentatio alia maior inuaserit? At Diabolus: Nihil in eo mali est inquit, & mox ad pœnitentiam reuerti poteris. Cui Frater: Et quis me securum de pœnitentiæ loco inueniendo reddet, si carnem meam corrupero; ac non potius me cum operantibus iniquitatem, raptum iri? quandoquidem umbra est vita nostra super terram. Idem enim istud est, vt paucis multa, ac si persuaderes, vt arrepto gladio meipsum abscinderem. Ad quæ, improbus: Leue inquit, est illud concupiscentiæ peccatum, ad horam duntaxat durans, & mox præteriens. Cui Frater: Audi vitæ hostis, & animarum nostrarum impugnator, quæ apud Deum ijs proposita sint præmia, qui piè ac sanctè viuendo, breue hoc, quod dicis, tempus transigunt. Et contrà, quæ eos supplicia atque infamiæ maneant, qui ita breui temporis spacio, se vinci sinunt. Nonne castus ille Ioseph, ex eo quòd vitium istud momentaneum superauit, ab om-

Quo pacto resistendum Diabolo suadenti peccatũ carnis.

Iob 8. 14.

Psal. 101. 143.

Genes. 39.

ab omnibus omnium seculorum hominibus laudatur in cælo & in terra; contrà autem, Ægyptiæ illius dedecus perpetuò † deridetur? Similiter autem & beata Susanna, quòd victrix illius concupiscentiæ exstiterit, sempiternis apud omnes gentes præconijs celebratur: Non enim suo lapsu confusa est, neque comminationem mortis pertimescens, suam prodidit pudicitiam. Cæterùm seniores illi ac iudices populi, qui gubernare populum videbantur, huic incontinentiæ vitio succumbentes, lapidibus obruti, mortui sunt, cum summa nomini suo ignominiæ nota inusta, ac apud omnes etiam posteros relicta. Nescis Diabole, fera animantia, quæ carnibus vesci consueuerunt, difficilius ab eiusmodi vitio posse remoueri? Tu verò mihi persuadere conaris, me, si semel carnis desideriũ perfecero, non amplius à carne tentatum iri. Dominus Deus qui Spiritum suum sanctũ dedit hominibus, increpet te; qui tamquã leo mihi insidiaris, quærẽs per peccatum deuorare meam animam. Sed Saluator noster Christus id tibi nequaquã permittet: quia benignus est, ac potẽs, & misericors. Subijcit improbus Dæmon: Res nullius prorsus momẽti est ista; quid ergo nunc affligeris? Crucior inquit Frater, quòd homines fallas: amara siquidẽ tua est dulcedo, & dogmata tua profundæ malorum foueæ: & munera tua † mors atque perditio. Mihi etenim persuadere vis, vt abijciam gratiam Domini, & contristem Spiritum sanctum, in quo signatus sum in die redemptionis. Et ea in re dicis nihil esse mali, suggerisque mihi, vt membra Christi faciam membra meretricis: vnicoque temporis momento diuitias perdam immortales, dum irrito Dominum meum, faciendo membra sua, membra meretricis. Et dicis mihi, nullius hanc rem momenti esse? Quasi etiam res nihili esset, sanctificationem abijcere, sine qua nemo Dominum videbit. Hortarisque me, vt irritem atque exacerbem Dominum, quo in die illa tremenda coram formidabili Dei tribunali cõstitutus, à iusto audiam iudice: Serue nequam, & voluptatis potius quàm Dei amator: polluisti terram meam in fornicationibus tuis, & in malitijs tuis. Et dicis mihi id nihil esse; cùm & scriptum de eo sit: Qui etiam angelis peccantibus non pepercit, sed rudẽtibus inferni detractos, in tartarum tradidit cruciandos, in iudiciũ magni diei reseruari. Et originali mundo non pepercit, sed octauum Noe iustitiæ præconem custodiuit, diluuium mundo impiorum inducens. Et ciuitates Sodomorum & Gomorrhæorum in cinerem redigens, euersione damnauit, exemplum eorum qui impiè acturi sunt, ponens. Atque hanc tu rem leuem facis, & peccato carere affirmas? Ecquis vmquam tibi morigerus, & peccatis emancipatus, in bonis dies suos transegit, † sempiternique regni hæres euasit; & non potius æternis supplicijs atque tormentis destinatus est? Qui verò Christi vestigijs insistit, eiusque viam sectatur, semper gaudet atq; exultat in Spiritu sancto, exspectans spem beatam magni Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi. Noui equidẽ, quòd si abs te victus fuero, magna me tristitia affectum iri; teque mea gestientem ruina, ad patrẽ tuum † Sathanam, cum læto hoc nuncio abiturum. Interim ego coram patre meo cælesti, id si commisero, pudore suffundar. Quare satius mihi fuerit, te canis instar mihi adlatrare, quàm in hoc, me abs te irrideri atq; subsannari: miror autem de te Diabole, quòd hominibus persuadere conaris, vti momentaneam hanc voluptatem vitæ æternæ præferant. Dominus noster fortis, & adiutor noster. Dominus refugium nostrum, & redemptor. Dominus protector noster, & non timebimus te. Strenuè igitur aduersus ipsum carissime decerta. gehennæ tibi timorem & æterni supplicij amaritudinẽ propone, ne te sua astutia † decipiat. Sed dixerit fortasse quispiam: Et vnde gehennæ timorem atque supplicium addiscere potero? Humanum dicã: Numquid aliquãdo ingressus es balneum? Numquid ibi aspexisti homines nimio solutos calore ad frigidiora transferri loca? Verùm in illa flamma quæ peccatores excipiet, nullus dabitur refrigerij locus, nullæ ibi erunt fores, nullus exitus, nullus splendor, nullusque illic ventus irrorabit; neque si quis magna voce ob flammæ cruciatum excla

Marginalia: † al. perpetuò reprehenditur, & accusatur. — Dan. 13. — Ibidem. — Ibid. — 1. Pet. 5. — † al. morte atq; perditione sunt plena. — Ephes. 4. — 1. Cor. 6. — 1. Thess. 4. — Hierem 3. — 2. Pet. 2. — Gen. 7. — Gen. 19. — † al. in bonis suos dies transigens, supplicij æterni hæres nõ euasit? — † al. Diabolum. — † al. versutia, doloq; malo circũueniat.

† al. si ab operibus suis eodem natus sit, — Iaco. 2. — Rom. 2. — Deut. 10. & Ephes. 6. — † al. à suppliciis. — 1. Tim. 2. — † al. Ipsi gloria, &c. absq; (Quoniam) & sine adiunct. Precemini, &c.

exclamauerit, præsto erit qui adiuuet, consoleturùe ipsum, si † propter opera sua mala condemnatus fuerit. Scriptum est enim: Iudicium sine misericordia illi, qui non facit misericordiam. Et non est gaudium impijs. An non ipsam quoque vidisti fornacem, qua calefit balneum? In illo autem igne, loco lignorum, papyri, & stipularum, impij ac peccatores diuino igne eoque sempiterno comburuntur: & ipsorum peccata in ipsos exeunt, ac vehementiorem in ipsos flammam accendunt. Quoniam scriptum habetur: Ira, & indignatio, tribulatio, & angustia, in omnem animam hominis operantis malum, Iudæi primùm & Græci: gloria autem & honor, & pax omni operanti bonum, Iudæo primùm & Græco: Non enim est acceptio personarum apud Deum. Quamobrem vigilemus, & sobrij castique coram Domino simus carissimi, in orationibus & eleemosynis, cũ omni humilitate, donec tempus adhuc pœnitentiæ nobis reliquum fuerit: vt à † malis, quæ diximus, liberari possimus. Vult enim Dominus omnes nos saluos fieri, pro magna bonitate sua. Quoniã ipsi † gloria, in secula seculorũ. AMEN.

Precemini quoque pro me misero peccatore obsecro, vt pariter Domino complaceamus.

S C H O L I A.

De Continentia seruanda, & modo conseruandi eam. Item, Quomodo vera Continentia quascumque virtutes contineat, vide quæ habet Basilius Magnus lib. de Institutione monachorum cap. 9. ac 10. Item Chrysostomus ad pop. Antioch. homil. 22. quæ est de Pœnitentia, Continentia, & Virginitate, vbi multa in hanc rem lectu digna adducũtur, admoneturq; inter alia frequenter dicere virgo: Custodi me Domine, vt pupillam oculi tui, &c. Plura, in eamdẽ repeties materiã apud Gregor. Nazianzenũ tom. 2. in suis præceptis ad Virgines, quæ sic ibi incipiunt: Palma tua est ò Virgo, tua est victoria certè, &c. Et in Oratione eiusd. 31. tom. 1. vbi inter alia docet, in carne præter carnẽ viuere angelicũ esse, &c. De modo porrò ac ratione resistendi Diabolo suadenti peccatum carnis, vide etiam quæ suprà ab Auctore hoc nostro adducta sunt in Serm. Quomodo Anima cum lacrymis debeat orare Dominum, quando tentatur à Diabolo, &c. Quæque Iohan. Cassianus pluribus tradit capitibus Lib. 6. de Spiritu fornicat. præsertim cap. 1. 2. 3. 5. 6. 7. 9. 12. 13. 15. 17. 19. & 23. Item Collat. 12. de Castitate, potissimum verò cap. 3. 4. 5. 6. 7. 8. & 18. Quibus accedunt, quæ S. Hieronymus scribit ad Eustochium, de Virginitate seruanda, & in Epist. ad Rustic. monach. Nec non S. Augustin. lib. 8. Confession. idemque in Soliloq. & de singularit. cleric. S. Ambros. lib. 1. de viduis, parte 1. & lib. 2. offic. cap. 6. tom. 1. idemque in 1. ad Thessalon cap. 4 super illud: Hæc est voluntas Dei sanctificatio vestra, &c. S. Bernard. in Epistol. 13. ad Henric. Senonen. Archiepiscop.

Quasi etiam res nihili esset sanctificationem abijcere, &c.] *Alludit ad 1. Thess. 4. vbi per Sanctificationem, Apostolus non obscurè continentiam seu castitatem intelligit, dum dicit: Hæc est voluntas Dei sanctificatio vestra, vt abstineatis vos à fornicatione; vt sciat vnusquisque vas suum possidere in sanctificatione & honore, & non in passione desiderij, &c. Quomodo autem castitatis virtus sanctificatio vocetur secundum Apostol. pulchrè ostendit Iohan. Cassianus lib 6. cap. 15. ac 16. Et Basilius, de Institut. monach. cap. 78. Nec non SS. Augustin. & Ambros. in 1. ad Thess. cap. 4. ac Chrysostom. in eamdem Pauli epist. cap. 3. hom. 4. vbi inter alia sanctificationem siua sanctimoniam vocat excellentem mentis castitatem, &c. alijque in eamdem scripserunt sententiam alibi, quos vide, & cum his confer.*

Humanum dicam:] *Sic ad verbũ est in textu Græco, respicitque Auctor ni fallor, ad illud Rom. 6. Humanũ dico propter infirmitatẽ carnis vestræ &c. ac si diceret: ab humanis cogitationibus, ab ijs quæ in cõsuetudinem cadunt, vel ab hominibus siue inter homines fiunt, &c sicut & illud Pauli ibi exponit Chrysost. volẽs enim rem clarius exemplo declarare Ephræm, ita hic loquitur: quasi dicere vellet: Et vt ad hominem loquar. Vel apertius sic: Exemplo autem clarum id faciam: nam & exemplum subijcit, quo rem comprobat atque declarat; & sanè insigne exemplum est quod ponit, obseruatuque dignissimum.*

Precemini quoque pro me misero peccatore, &c.] *Hoc ad finem, adiunctum reperi in antiquiss. manusc. Cryptaferrat. pro quo, al sic: Quæso obtestorque fratres mei carissimi, vt & pro me misero peccatore Ephræm, Deum deprecemini, vt simul ei placere possimus. Nec istam quis dixerit peregrinam hoc loco additionem, cùm & alibi similes ab Auctore post finem adhibitæ reperiantur.*

S. PATRIS EPHRAEM SYRI,

DE † CASTITATE.

† al. De Castitate, & Temperantia, siue Continentia.

CASTITATEM, dilecte frater, palmæ similem existima: Siquidē palma, corde cùm sit albicante, circum circa verò scatet surculis & aculeis, quibus eius candor muniatur. Oportet igitur erga quoscunque homines, exhibere caritatis officia, ex puro corde, maximè autem in domesticos fidei: In eos verò, qui religioni aduersantur, & voluptatibus indulgent, ita seueritas ac tristitia nostra temperanda est, vt in ea interim scientiam cum prudentia, temperantia, ac pace, conseruemus, Idque ex doctrina Apostoli, sic dicentis; Seruum autem Domini, non oportet litigare: sed mansuetum esse ad omnes, docibilem, patientem, cum modestia corripientem eos qui resistunt veritati: ne quando Deus det illis pœnitentiam ad cognoscendam veritatem; & resipiscant à diaboli laqueis, à quo captiui tenentur ad ipsius voluntatem. O castitas, cui abominationi sunt delitiæ, venustas corporis, & ornatus vestium. O castitas, dapibus atq; epulis, ebrietatique inimica. O castitas, oculorum frœnum, quæ è tenebris ad lucem †totum corpus transfers. O Castitas, quæ carnem castigas, & in seruitutem redigis, ac cælestia† velocissimè penetras. O Castitas, mater dilectionis, & angelicæ vitæ ratio. O Castitas, quæ mundo es corde, ac dulci gutture, hilariq; adspectu. O Castitas, quæ homines angelis similes reddis. O Castitas, quæ Dei amicum ita exaltasti in patria externa, vt & eos qui emerant ipsum, redimeret. O Castitas, donum Dei, benignitatis, disciplinæ, cognitionis, atque scientiæ plena. O Castitas, portus tranquillus in summa pace ac securitate constitutus. O Castitas, cælestis prudentia, & sancta prædicatio. O Castitas, cælestis prudentia, & sancta prædicatio. O Castitas, quæ cor possidentis te lætificas, & animæ ad cælestia, alas adiungis. O Castitas, quæ spiritale gaudium paris, & mœrorem aufers. O Castitas, quæ malum odio habes, & bono adhæres. O Castitas, quæ passiones minuis, & animum à perturbationibus liberas. O Castitas, quæ iustos illuminas, & diabolo tenebras offundis, celerique cursu ad brauium supernæ vocationis, in Christo contendis. O Castitas, quæ pigritiam depellis, & patientiam affers. O Castitas, onus leue quod in aquis non submergitur, æternæque diuitiæ in anima hominis Christum amantis, reconditæ; quas, qui possederit, in tempore necessitatis inueniet. O Castitas, pulchra possessio, quæ à feris non vastatur, & ab igne non comburitur. O Castitas, quæ in manibus, haud pœnitendas contines diuitias, desidiamq; fugas. O Castitas, currus spiritalis, posessorem suum in sublime euehens. O Castitas, quæ in mansuetorum & humilium animis habitas, hominesque diuinos efficis. O Castitas, quæ rosæ instar, in medio animæ & corporis, flores; vniuersamque domum odoris fragrantia reples. O Castitas, præcursor atque cohabitator Spiritus sancti. O Castitas, quæ Deum placas, eiusque promissa perfers, & apud quoscunque homines gratiam inuenis. Hanc sancti cuncti amarunt. Hanc sanctus Iohannes Euangelista amplexus est, amplectandoque super pectus Domini gloriæ recumbere meruit. O Castitas, quæ non à virginibus solùm, sed & ab ijs qui ad pœnitentiam conuersi sunt, possideris atque excoleris. Hanc ergo nos quoque serui benedicti Saluatoris, toto pectore diligamus complectamurque; vt inhabitantem Spiritum Dei in nobis, gaudio perfundamus. Quem † decet omnis gloria, honor, & adoratio: nunc & semper, & in secula seculorum. AMEN.

Castitatis & palmæ comparatio.

2. Tim. 2.

Ibid.

† al. ad lucē mādatorum Dei.

† al. acutè contēplaris, & celeriter percurris.

Gen. 39. 45. &c. Exod. 1.

Iohan. 13. 21.

† al. Cui gloria in secula seculorum. Amen.

SCHOLIA.

DE Castitate, eiusque natura & effectu, ac fine, copiosè plenèque pluribus capitibus tractat Iohan. Cassianus Collat. 12. per tot. nec non Lib. de spiritu fornic. cap. 4. 6. 9. 14. 15. 17. 19. 21. Et S. Augustinus confess. lib. 6. ac 8. Idem de singularit. cleric. & lib. 2. de ciuit. Dei, cap. 26. item lib. de mendacio, cap. 19. 20. tom. 4. Idem in serm. de natiuit. Domini, alibique sæpè. S. Ambros. lib. 2. de offic. cap. 6. 7. tom. 1. Et in 1. Thessal. 4. tom. 5. ac lib. 1. de vidu. tom. 1. alijque alibi.

Circumcirca verò scatet surculis, & aculeis, &c.] *In græc. est: σκολόπων γέμει. Videtur enim hic haud obscurè per σκόλοπας, intelligere aculeatos illos quasi stimulos, qui adnascuntur stipiti palmæ, quos & Dioscorides, & Hermolaus & Marcellus, & alij aculeos, ac surculos appellant.*

O Castitas, quæ non à virginibus solùm, sed & ab ijs qui conuersi sunt ad pœnitentiam, possideris, &c.] *Innuitur haud obscurè differentia inter Virginitatem, & Castitatem, atque continentiam. De quibus vide Cassianum lib. 6. de spiritu Fornicat. cap. 4. & Collat. 12. cap. 11. &c. Et S. Iohannẽ Chrysost. Homil. De Pœnitentia, continentia & Virginitate, ad pop. Antioch. ac S. August. contra Iulianum lib. 4. &c. Necnon S. Ambros. lib. 1. de viduis, parte 1. Tom. 1. vbi triplicem docet esse Castitatis virtutem; Vnam coniugalem, aliam viduitatis, tertiam virginitatis, &c. de quibus ibi fusius ac plenius.*

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM

Sermo, De Virginitate.

E Virginitate & animæ sanctificatione, à Paulo Apostolo optimo consiliario, omnes docemur, quippè qui virginitatis gradum & præstantiorem, & superiorem mundo arbitratur. Nam qui vxorẽ habet, inquit Apostolus, solicitus est quomodo placeat vxori. (1. Cor. 7.) At qui in virginitate permanet, cogitat quæ sunt Domini, & quomodo placeat ei. Illa cura sæpè abducit ad pœnam, hæc verò in vitam ducit æternam. Beatus ille homo, qui solicitus est quomodo placeat Domino, suumq; corpus integrum purumq; seruare curat, vt sit templum † sanctum, & immaculatum Christi Regis nostri. (*† al. templũ irreprehẽsibile ac mũdum immaculati & sancti Regis.*) Sponte factus es templum Dei, ô homo; tibi igitur ipse die noctuq; attende: ne templum corrumpatur, quod pro tua voluntate formasti, ac possedisti. Ipse tuapte volũtate, tuaq; virtute templũ Dei factus es, non quidem vi coactus, sed spontanea voluntate inductus. Nosti & ipse manifestè, qui factus es templum Dei altissimi, quòd Spiritus Dei templum mundum inhabitet, sanctificetque illud, vt sit vtile ac commodum suo Domino. (1. Cor. 3. 6.) Audi carissime frater, quæ tibi dico, & verba paruitatis meæ pectori tuo imprime: Præcingere syncera ac integra fide, spe, & caritate; & sta velut potens, templum Dei à cunctis sordidis immundisque cogitationibus ab hoste seminatis, custodiens. Esto autem ipse oculus totus, assiduè obseruans prospectansq; improbi illius prædones infestos, qui aduigilant irrepuntq; semper, vt aliquem mollem, ac desidem, leuemq; inueniant, infelicisq; illius templum, corporis scilicet, destruant, ne amplius sit vtile Domino. Attende igitur tibi ipsi, ne per negligentiam, piratas illius maligni intromittas. Intelligis † ô frater, qui sint illi piratæ maligni istius, & homicidæ? (*† al. an ignoras ô frater, &c.*) Cogitationes sordidæ atque morosæ, concupiscentiæ prauæ, excandescentiæ, & perturbationes, iræ, & contentiones, passionum ac malarum affectionum obsecundationes. (*Piratæ, atque prædones hostis maligni, qui sint.*) Hi sunt piratæ illi impudentissimi ac pessimi, qui numquam cessant, nec vllius malitiæ saturitatẽ capiunt. Et quamuis vincantur, semper se tamen intrudunt atque ingerunt. Inuerecunda est radix concupiscentiæ, quæ licet quotidie vellatur, horis tamen singulis pullulat. Fac, eam radicitus è corde tuo exstirpes mi frater, ne horis singulis

gulis pullulet germinetque. Et licet eam millies excideris, bis tanto excrescet atque germinabit, nisi penitus radicitusque illam euulseris. Contende igitur assiduè, vt templum fias Dei sanctum & immaculatum. Quòd si templum tuum sic Deo præparaueris; ipse Deus sanctus pro mercedis retributione, delitias ac iucunditatem paradisi tibi largietur: & pro passionibus ac perturbationibus, cogitationibusque sordidis deuictis, requiem sempiternam. Stude ergo templum sanctum tuum custodire, vt sit decens atque decorum, acceptumque Deo. Quamobrem attende tibi ipsi, ne loco sancti & immaculati Dei, inimicum atque scelestum, introducas in templum; corrumpaturque tuum templum, per impudentiam hostis, honestatis inimici: quippè qui impudens est ac effrons. quem licet sæpius increpando foris eijcias, ipse tamen vsque impudenter introire tentabit. Et si illum in templum corporis tui admiseris; nulla in Deum immaculatum sanctumque, erit culpa referenda. Non enim vltrò à te recessit Deus, sed tu illum repulisti; introduxisti scelestum illum, & sanctum perdidisti. Regem odisti, & tyrannum dilexisti. A fonte vitæ recessisti, & in cœno volutaris; orbatusque lumine, tenebris communicas. Atque sic propter mollitiem ac segnitiē tuam, tradidisti teipsum in manus impurissimi hostis. Deo quidem sancto complacuisset semper templum tuum inhabitare, nisi ipse optimum Dominum cuius nulla est satietas, cupientem tibi donare suum regnum, contristasses. Deus siquidem in illorum habitat corpore, qui templum ipsi facti sunt sanctum & immaculatum. Quòd si ergo optas semper Deum in templo corporis tui habitare, omnibus diebus tuis, quibus viues super terram; ipse Deus sanctus in suo paradiso, in luce incomparabili, & vita immortali, in secula seculorum magno cum gaudio te ibi reficiet. Audisti illud sanè, vel etiam legisti, quòd dies vna, in luce† illa regni Dei, melior sit millibus annis seculi huius. Aperi cor tuum frater, & quæ dicuntur attentè ausculta: Deum tuum desidera cunctis diebus vitæ tuæ. Dulcedo quippè & illuminatio, atque lætitia perpetua est, desiderare Deum. Quòd si semper eum desideres; semper eum inhabitatorem habebis. Deus zelator est, & immaculatus ac sanctus: semperque in anima timentium ipsum inhabitat, facitque voluntatem diligentium se. Cupis esse castum & immaculatum templum Dei? Imaginem eius in corde tuo semper habeto: imaginem inquam, non colorum varietate in ligno, aliave materia deformatam; verùm illam, quæ per bona opera, vti ieiunia, vigilias, honestas actiones, continentiam, & orationes mirabili quodam modo, purè iugiterque depingitur in anima. Colores verò imaginis illius cælestis† Domini, rectè facta sunt & cogitationes mundæ, ac terrenarum rerum nuditas, cum lenitate ac vita sancta omni tempore. Absq; certamine nemo coronatur in vita, & in vita potissimum monastica. Nemo absq; luctamine coronā immarcessibilem, vitamq; æternā adsequetur: Palestræ enim siue arenæ simile est hoc seculū, in qua perfecti athletæ quid alacritate & mā suetudine sua possint, viribusq; quantum valeant, intrepidè demonstrant. Meticulosi cōtrà ac molles, ob suā mollitiem atq; ignauiā, certamini cedunt fugientes. legitimi porrò atq; perfecti pugiles, continentissimiq; monasticæ vitæ cultores, amœnitatem sibi paradisi in suo certamine ante oculos statuunt, exspectantes semper in eo, bonis illius omnibus perfrui, in luce æterna & in vita immortali. Vis in agone atq; certamine tuo, victor euadere? Virtutibus sicut vestimētis semper induere, quibus indutus, eas caue exuas, sed ijs munitus assiduè in certamen prodi. Timeto vinum, ne ebrietate vincaris, & virtutibus nuderis: quemadmodum antiquus ille iustus, nudatus est vestibus. Nosti ne potentiam vini? Si minus nosti, audi, ego indicabo: Noe vir iustus, sanctus, atq; perfectus in generatione illa, quæ sibiipsi pernicies exstitit, qui & a Deo meruit de pietate sua commendari atque laudari, dum ad eum dixit: Te solum vidi iustū, in generatione hac corrupta. Iustus igitur hic, qui inundationes aquarum, tempore vniuersalis diluuij vicerat, à modico vilique vino victus est dormiens.

1. Cor. 3. 6. & 2. Cor. 6.

Grauis ac multiplex Antithesis.

2. Cor. 6. Leuit. 26.

† al. in luce & regno Dei, &c. 2. Pet. 3.

2. Cor. 6. Psalm. 144.

† al. cælestis Regis.

De luctamine spirituali. 2. Tim. 2.

Ephes. 6. 2. Tim. 2.

Ebrietas fugienda.

Gen. 6. Gen. 7. 2. Pet. 2. Gen. 9.

miens. Aquæ infinitæ non potuerunt vincere ipsum; Vinum autem vile, inter dormiendnm iusti viri corpus nudauit, qui postea pater ac caput gentium euasit. Sanctum quoque Loth, vinum in somno, continentiæ virtute spoliauit, cùm ex eo præter naturam, furtim filiæ conceperunt. Si ergo iustis ac sanctis vinum non pepercit; te vilem atque abiectum, quanto magis superabit? Semper tibi à vino time ò iuuenis, quandoquidem vinum numquam parcit corpori: ignemq; malæ concupiscentiæ continuò in ipso accendit. Vide ne corpus tuum nimia mollitie laxatum, illius pateat incendijs; neve occupatus cogitationibus prauis, & meditatione pessima, licet etiã per cõiunctionem corporum, opus in actum non prodeat, reus tamen nefarij illius operis (immorando nequissimæ cogitationi per vmbram & peccati ipsius imaginem) reddaris. Sin verò eiusce imaginis vel vmbræ peccati cogitatione, præoccupatus fueris; quidquid dixeris, aut egeris, semper te pœniteat, sicq; semper peccari simulacra expiabis. Hæc enim semper ante oculos mentis versarur, semper contemplationẽ fingit, colloquia multiplicat, ac iucundam cogitationẽ efficit. mollescit virtus animæ se in illa occupantis, vincitur inuisibiliter, & peccat latenter. Omnibus quidem spectantibus, propalam apparet plenns pietate atque religione: ipse verò sibi malè conscius torquetur inrerius, semper pænitens, & assiduè dolens; quandoquidem à propria redarguitur conscienria. Habet aurem hoc sibi familiare concupiscentia mala, vt mox vbi peccatum suum consummauerit, ijsdem vestigijs dolor subsequatur. Vulru quidem exterius religionis præsefert speciem: interius autem nullam prorsus fiduciam in Deum haber. Quis ergo non tristetur, & quis non deploret? In momento & ictu oculi, mens hominis ad peccarum consummandum flectitur, & mox sponte Deum peccando offendit, cælesteque à se donum, sanctificationem scilicet, ac virginitarem repellit. Quamdiu enim templum corporis sui sanctum purumque fuerit, Deus excelsus in eo habitabit. Si verò corrumpatnr polluaturque templum, è vestigio Sanctus & immacnlatus Dominus illud relinquit, locoque sancti ac cælestis luminis, ingreditur commoraturq; in eo spiritus immundus, quocum subinrrat cõcupiscentia maligna † ac sordida, perpetuò furens atq; insaniẽs. Quis igitur hæc audiens, non illico in lacrymas soluatur; suoque ista omnia pectori nõ insculpat? Quandoquidem Deus sanctus à templo recessit, ac pro eo, à concupiscentia mala illud occupatum manet. Quòd si hoc intelligat, reuoluatq; mente, quisnam illud deseruerit, vnde, ac quò exciderit, & à quo separatus sit, numquid vmquã lacrymis atq; gemitibus satiari poterit? Si quis nimia mollitie in certamine victus, conspexerit alium in eodem certamine colluctando superiorem, victoremque coronis ac præmijs donatum, & omnium adstantium laudibus celebratum: tunc illum, quòd certamen subterfugerit, vehemẽter pœnitere incipiet, seipsumq; talis præ magno dolore torquebit, & intra se dicet: Cur sic vnico temporis momento, improba cogitarione victus, certamen fugi? Ecce alios video certaminis victores, qui magna cum gloria, summisque laudibus certamen suum perfecerunt: ego verò cõfusus tamquam certaminis eiusdem desertor latebo? Sic quoque in die retributionis erit. Quando enim molles & peccatores adspexerinr ibi iustos ac sanctos magna lætitia perfusos; alios quidem in paradiso deliriarum, alios in regno, alios etiam in nubibus volantes cum claritate: seipsos autem miseri illi viderint igni inextinguibili, ac tenebris exterioribns emancipatos: tunc dira eos pœnitentia incesset, & horror ac dolor inutilis. Quamobrem hortor, te frater carissimè, vt semper imitari velis Sanctos illos atque perfectos, & inculpatæ vitæ patres, qui sancta, puraque semper templa immaculatissimi Domini exstiterunt. Insiste vestigijs Sanctorum patrum, qui in castitate virginali, & vita pudica atque religiosa, in orationibns, & ieiunijs emicuerunr. Ama exercitium rerum diuinarum. Desidera orationem, familiare cum Deo colloquium. Omnis enim oratio sancta & pura, cum Deo familiariter agit. Oratio autem perfectè Deum desiderantium, magna

Gen. 19.

Vini immodicè sumpti damna.

Pulchrè dictu, & notatu digna.

1. Cor. 3.

Grauiss. dicta.

† al. voluptas cõcupiscentiæ prauæ, &c.

Ab exemplo.

A simili.

1. Thess. 4.

Sap 5.

magna cum lætitia, fiduciaque multa, ipsum etiam cælum iugiter penetrat.
In ipsa Angeli atque Archangeli exultant,& coram throno sancti & excelsi vni-
uersorum Domini, illam statuunt. Tunc enim maximum ijs affulget gaudium, si
quando coram sancto Domino, preces iustorum diligentium Deum, offerant.
Stude igitur frater,vita atque virtutibus imitator fieri Sanctorum patrum. In se-
mitis viæ ac vitæ illorum ambula. Continentiæ virtutem excole, quemadmo-
dum & illi: excole eam mente, excole spiritu, excole corpore, excole & habi-
tu, cibo item & lingua, adspectu, cogitatione, ac risu; vt per omnia velut per-
fectus athleta ostendaris. Attende tibi ipsi, ne quando in oratione huc illucque Mentis attentio
mens tua euagetur. Cùm verò Deo adsistis orans, cum timore & tremore, co- in Orat. neces-
ram illo te compone. Cogitationes ac solicitudines quascunque rerum terre- saria.
narum, circumquaque ex corde tuo† abscinde. Esto autem totus orationis tem- † al. abijce atque
pore, velut cælestis angelus; sicque contende, vt oratio tua sit sancta ac pura, euelle.
immaculata & irreprehensibilis: vt cùm illam sursum adscendere viderint por-
tæ cælestes, gaudentes, vltrò confestim ei aperiantur: vt ipsam cernentes An- Eccles. 35.
geli & archangeli, cuncti lætantes illi occurrant, & coram sancto atque excelso
throno immaculati Domini ipsam offerant. Sic ergo semper orationis hora esto
Deo coniunctus, vt Cherubim & Seraphim. In verbis† eius meditare mi frater, † al. In verbis
eaq; cum timore & gaudio dulciter decanta. Cibos spiritales præbebunt animæ, hisce meditare
& dulcescere eam facient ab amaritudine vani seculi huius, alleuiabuntque ip- frater, &c. sed
sam à sarcina ac pondere solicitudinum rerum terrenarum. Cuncta quæ au- alterum melius.
disti, seruare contende. Deum semper in anima tua quiescere facito: vt ibi in-
ueniaris fiducia plenus, in hora illa terribili atque tremenda, quando venerit
Christus Dominus reddere vnicuique, secundum opus suum. Cui sit gloria at- Rom. 2.
que potentia, in secula seculorum. AMEN. Apoc. 22.

SCHOLIA.

DE laudibus nobilissimæ huius Virtutis, videri quoq; inter alios poterũt S. Gregorius Nazianzenus, præsertim in Adhortat. ad Virginitatẽ. & in elegãtissimo ac lõgissimo suo Poemate, quod in laudẽ Virginitatis cõscripsit, cuius etiã S. Hieronymus meminit in Catalogo. Basilius magnus in libro de vera atq; incorrupta virginitate, ad Letoium Episcopum melitensem. Gregorius Nyssenus in sermon. de Virginitate. ac Chrysostomus eamdem tomo 5. elegãti oratione, aut potius libro celebrat, cuius principium est; Iudæi virginitatis laudem aspernantur, &c. Et inter orthodoxos patres Latinos, egregiè copioseque de Virginitate, summisque eius præconijs conscripserunt, SS. Ambrosius episcopus Mediolanensis, Augustinus hipponen. & Hieronymus Stridonen. Ambrosius quidem libris tribus ad Marcellinam sororem suam, quorum primus incipit: Si iuxta cælestis sententiam veritatis, &c. Secundus: Superiore libro, quarum Virginitatis munus sit, euoluimus, &c. Tertius de Virginibus liber, sic inchoatur: Quoniam quæ habuimus, digessimus superioribus libris duobus, tempus est soror sancta, &c. Post quem, S. Augustinus, Hipponensis episcopus, pulcherrimum de sancta Virginitate librum exarauit, cuius initium tale est: Librum de bono coniugali nuper edidimus, in quo etiam Christi virgines admonuimus atque monemus, &c. Deinde S. Hieronymus, duabus maximè epistolis, grauiter pleneque hoc idem argumentum tractauit atque illustrauit: priori quidem, ad Demetriadem, de virginitate seruanda, cuius principium eiusmodi est: Inter omnes materias, quas ab adulescentia vsque ad hanc ætatem, vel mea, vel notariorum scripsi manu, &c. vbi etiam à Beato Cypriano egregium de Virginitate volumen editum affirmat idẽ Hieronymus, vt & à multis alijs tam Latino sermone quàm Græco. Posteriori autem epistola ad Eustochium, de custodia virginitatis; quæ hoc incipit modo: Audi filia & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiscere populum tuum, &c. Reliqua apud Ephræm vide, cuius de Virginitate encomium quanti fecerit Gregorius Nyssenus, in vita Ephræm, quam ipse luculenta oratione descripsit, reperies, vbi inter alia sic est: Quis legens ea, quibus Ephræm virginitatem commendat, non se Deo castum corpore & animo conetur offerre? &c.

Timeto vinum, ne ebrietate vincaris, & virtutibus nuderis, &c.] *Vini damna exponit, & ebrietatem modis omnibus fugiendam, exemplis scripturæ luculenter demonstrat. In cuius vitij detestationem, plura lectu digna inuenies apud S. Basilium magn. in homil. aduersus ebrietatem. & S. Augustin. ad sacras Virgines, vbi ebrietatem dicit omnium flagitiorum matrem, culparumque materiam, radicem criminum, fontem atq; originem vitiorum, naufragium castitatis, &c. Additque ibid. vinum moderatè potatũ, medicamentum esse, plus iusto sumptum venenũ, iucunditatiq; non autem ebrietati creatã esse vini materiã &c. Huc facit quod S. Hieronymus de Noe scribit in epist. ad Oceanum: Noe inquit, ad vnius horæ ebrietatem, nudauit fæmoralia sua, quæ per sexcentos annos contexerat, &c. Idem super Epist. ad Titum. alijque alibi.*

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM SERMO,

De passionibus siue perturbationibus animi.

Vpio exponere omnem meam acerbitatem, omnemque malitiam, atque insipientiam, negligentiamque coram Maiestate tua ac gloria, Christe Saluator. Dicam rursus omnem iucunditatem, atque dulcedinem, quam in me tua bonitate demonstrasti, benignissime Deus. Ab vtero matris meæ factus sum exacerbator, & contemptor gratiæ tuæ, ac ad bonum tardus: Verùm tu Domine vniuersam meam malitiam despexisti, propter multas commiserationes tuas, fili Dei. Erigitur mihi caput mediante gratia tua Domine, verùm quotidie propter peccata demittitur. Ad vitam me rursus eadem tua gratia allicit, sed ego ad mortem promptior pergo; nam hæc pessima ignauiæ consuetudo, me † secum dissoluit eneruatque, dum interim morem ipsi gero. Grauis sanè est, imo pessima passionum consuetudo. Perstringit enim tamquam indissolubilibus vinculis mentem, eademq; semper optata ac desiderabilia mihi obtingunt vincula, quòd sic ligari velim. Ex consuetudine laqueis capior, illaqueatusque gaudeo. In acerbissimam profunditatem immersus, adhuc lætor. Vincula mea quotidie inimicus renouat: cernit enim me vinculorum meorum varietate delectari. Veterator inimicus meus, non me deuincit vinculis quæ ego nolim; sed semper eiusmodi mihi laqueos nectit ac vincula, cuiusmodi ego magna cum voluptate complector. Nouit enim meæ voluntatis propensionem esse vehementiorem; & in ictu oculi, quæ voluerit vincula inijcit. Hic eiulatus atque ploratus, & luctus. hoc probrum & infamia, quòd ego vinculis propriæ voluntatis constrictus detincar. Cùm enim vnico momento conterere vincula possem, ac me à laqueis quibuscunque liberare; hoc facere recuso, negligentia atque socordia detentus, consuetudineq; ac malo voluntatis proposito passionibus deseruiens. hoc grauius est & intolerabilius, ac dedecoris luctus, quòd ad inimici mei voluntatem ego concurram. Vinculis constringor, quæ ipse mihi iniecit, passionibusq; immorior, quibus † ipse glorior. Cum enim vincula confringere possem, nolo; cumque laqueos euitare conceditur, inde voluptatem non capio. Acerbius ne quidquam est eo luctu ac planctu? Est ne aliud vllum grauius dedecus? Sic quippè affirmo, non esse quid ea infamia acerbius, quando inimici placita homo explet. Cùm enim sint mea mihi vincula perspecta, ea tamen in singulas horas, cunctos spectatores cælare contendo. pietatis formam præ me fero, propriaque me arguit conscientia ista agentem, sic me compellans quotidie: Cur te sobrium ac vigilantem non præbes miser? an ignoras aduenisse & appropinquasse diem horribilis iudicij, quo cuncta declarantur? Resurge tamquam potens, dirumpe vincula tua; in te solutionis atque ligaminis est potestas. Ista licet semper mihi dicat, reprehendatque conscientia, non tamen è vinculis ac laqueis liberari volo. Super hisce quotidie lugeo atque suspiro, & ijs ego animi passionibus implicatus reperior. Miser ego & segnis, ac ad bonum animæ meæ non proficiens, dum laqueos inimici ac mortis non pertimesco. Corpus meum pulchro religionis ac pietatis habitu amictum est; anima verò indecentibus cogitationibus ligatur atque impeditur. Coram spectatoribus, studiosè obseruor, intus autem tamquam fera immitis propemodum existo. Dulcem ac suauem affecto sermonem, dum ago cum hominibus; cùm interim ego proposito ac voluntate semper acerbus sim atque peruersus. Et quid tandem in die iudicij faciam; quando ista omnia coram tribunali manifestabit Deus? Ipse ego noui, me ibi à supplicijs exspectari; nisi hic iudicem per lacrymas placauero. Et propterea

† al. me ad se attrahit dum ipsi pareo.

Passionum animi pericula ac damna.

Hostis laquei atque insidiæ variæ.

† al. in quibus ipse gloriatur.

Reprehensio sui ipsius atque confessio.

Conscientiæ verba grauia.

Antithesis grauissima.

pterea miserationes in ira non reprimit, quòd conuersionem ipse meam exspe-
ctet. Non enim quemquam videre cupit in igne ardentem; cùm omnes homi-
nes ad vitam ingredi desideret. Quocirca tuis confisus miserationibus Domine Precatio.
fili Dei, supplex tibi procido rogoque, vt & in me tuos oculos conuertas. Ani-
mam meam ex iniquitatum custodia educito, resplendeatque in mente mea ra-
dius lucis, antequam ad formidandum me manens iudicium abeam, vbi nulla
penitus reliqua est pro iniquitatibus pœnitentia. Ecce enim alterutra cogita-
tione coartor; aut exire è corpore, aut non amplius peccare. Rursusque timor
me miserum & impium corripit ac detinet, quo pacto me imparatum subducam;
qui omni planè virtute destituor. Magnus continenter cor meum timor discru-
ciat, manendi in carne, & migrandi ex ea; & vtrū è duobus magis mihi expeten-
dum sit, ignoro. Quoniam me ipsum ad omne opus bonū, tardum video. Atque Allusio ad verba Apost. Philip. 1.
ideo vitam in carne ducere, mihi metus est ac terror. Nam in laqueorum me-
diò quotidie incedo, similisque sum mercatori segni atque ignauo, iacturam in
horas facienti, totius summæ simul & lucri. Sic & ego detrimentum bonorum
patior cælestium, varijs præpeditus distractionibus, quæ me ad mala pertrahunt.
Sentio quippè in meipso, quomodo singulis horis decipiar, nolensque in rebus Allusio ad verba Rom. 7.
quas odi, inueniar. Obstupesco in creaturæ pulchritudine perpetua, & quo-
modo mea mens in medio rerum venustissimarum tam sit indecora. Obstupesco
super voluntate mea adeo praua, & quomodo etiam in tribulationibus semper
diuersimodè peccet. Obstupesco de mea pœnitentia quotidie, quomodo firmū
fundamentum non habeat ædificij: Nam singulis diebus fundamentum ædificij
colloco, proprijsq; rursum manibus laborē dissoluo. Non † bonum adhuc sum- † al. Nōdum accepit principiū in me, bona pœnitentia, &c.
psit principium, mea bona pœnitentia. Nondumq; in me cessat pessima inertia.
Ignauiæ mancipatus sum, & inimici me voluntati accommodo, promptissimè
quæuis ipsi grata perficiens. Quis dabit capiti meo aquam longè immensam at-
que inenarrabilem, & oculis meis perpetuos fontes; vt inde scaturiant lacry- Hierem. 9.
mæ, ploremque ad misericordissimum Dominum semper: vt suam mittens grā-
tiam, me peccatorem è furibundo extrahat mari fluctibus peccatorum meam Pulchræ apteq; metaphoræ.
animam perturbante, procellisque in horas singulas exagitante. Nam cupidi-
tatibus meis vulnera superantur, cùm illæ curationis inuolucra & fascias non
admittant. In spe pœnitentiæ mea est præstolatio, sed inanibus hisce eius pro-
missis deceptus, quousque deficio? Hac detentus exspectatione, semper in ore
pœnitentiam habeo, & numquam ad pœnitentiam deuenio. Verbis studiosè
pœnitentiam profiteor, verùm operibus, à pœnitentia absum quàm longissi-
mè. Si res secundæ ad voluntatem fluunt, meæ etiam obliuiscor naturæ: Sin
contrà, in rebus premor aduersis, murmurator euado. Sancti quippè patres Tribulationum vtilitas in Sanctis relucet.
Deo deuoti, in tribulationibus atque tentationibus probati sunt, coro-
nasque immarcescibiles à Deo cælesti per ipsas, cum gloria ac laude acce-
perunt, ac famam nomenq; ex tribulationibus consecuti, imago pulchra gene-
rationibus euaserunt futuris. Sæpius autem cum Patribus & Sanctis, considero Ab exemplo Ioseph.
etiam castum atque pudicum, decorum atque modestum, temperantissimumq;
Ioseph, cælesti pulchritudine plenum, cum charitate altissimi, quàm egregiam
patientiam obtinuerit in tentationibus: Non enim valuit grauissima fratrum Gen. 37. 39.
inuidia ac liuor pulchritudinem animæ illius iniuria afficere; vt neque callida Psalm. 104.
aspis in proprio antro florentem pueri pulchritudinem abolere: in florem con-
tinenter illius modestiæ atque pudicitiæ, aspectum retorquebat, vt acerbum Ibid.
venenum suæ in eum insaniæ euomeret. Neque rursus carceres, aut vincula,
decorem animæ, floremque pueri Deo deuoti, tabefecerunt†. Si porrò mi- † al. obscurarūt.
ser ego atque infelix, sine vlla tentatione pecco, Dominumque exacer-
bo; cùm expertus sim multas tuas & ineffabiles miserationes, magnitudinem
misericordiæ tuæ imploro & inuoco, dicens: Salua me Domine, & largire Precatio pia.
supplici famulo tuo postulata animæ suæ, quæ è thesauro viscerum misericor-
diæ

diæ tuæ depoſcit Domine, & aſſiduè fontis inſtar, ſcaturiat gratia tua, in corde & ore mei ipſius famuli tui: ſitq; cor meum ac os, diuinæ gratiæ templum purum, & immaculatum, quod cæleſtem Regem excipiat, vt ne ſit tamquam latibulum improbarum cogitationum, & ſpelunca latronum prauis deſiderijs. Sed digitus gratiæ ſemper † moueat linguam meam, tamquam neruos citharæ, ad gloriam tuam benigniſſime; vt ſine vlla intermiſſione glorificem te ac benedicam, cum amore & deſiderio, corde, ac ore, per vniuerſum tempus vitæ meæ. Qui enim in te collaudando & glorificando piger eſt ac ſegnis Domine, is ipſe a futura vita alienus eſt. Concede mihi Chriſte Saluator petitionem cordis mei, fiatque lingua mea velut cithara; vt hinc teſtamentum exprimere queam ex multis rebus ſiue ſcripturis, quamuis pauca crimina: ibique iterum ſaluari merear, ſub tegmine atque protectione † manuum tuarum, quando contremiſcet omnis anima, ex tremenda gloria tua. Etiam Domine fili Dei vnigenite, exaudi ac ſuſcipe tamquam donum aliquod, preces ſerui tui. Peccator ego ſum, gratia ſaluatus. Gloria illum decet, qui peccatorem in miſerationibus ſaluat. Ipſi gloria, in ſeculorum ſecula. AMEN.

† al. vincat linguam meam, ſed alterum rectius aptiusq;.

† al. ſub protectione gratiæ tuæ, &c.

SCHOLIA.

ANimi ſui paſſiones ac vulnera Auctor magna compunctione atque humilitate exponit, diuinæque in ſe gratiæ & miſericordiæ affluentiam confitetur ac prædicat, ſed ſuum in benè agendo torporem, ac ad mala procliuitatem, ingratitudinemque erga omnis boni liberaliſſimum datorem Deum accuſat, atque deplangit, rurſusque ad diuinæ bonitatis fontem vbertim ſcaturientem recurrit, diuinum auxilium in tot perturbationibus atque anguſtijs implorans, inſigne nobis in ſe exemplum, ad imitandum exprimens relinquensque; vt & nos peccatorum noſtrorum vulnera agnoſcere, confiteri atque deplangere, & ad miſericordiſſimum Deum quouis tempore recurrere diſcamus. Atque huc ferè pertinent, quæ De timore animi, etiam ſuprà ex Ephræm adducta ſunt, quorum principium eſt: Ego Ephræm peccator, ignauus, ac piger in certamine ſpiritali, &c. ac quæ de Reprehenſione ſui ipſius atque confeßione, ibi ſeorſim tractat, cũ eiuſmodi initio: Fratres compatimini mihi, &c. vbi multa hiſce adducuntur ſimillima, ſicut & ſparſim ſæpè apud eũdẽ poſtea alibi. Si porrò Ephræm tantæ Sanctitatis vir, adeò ſe affectibus ac paßionibus animi grauatum & exagitatum confiteatur atque deploret; quid de nobis ipſi ſentiemus, qui ne vmbram quidẽ illius viri referimus; & proprijs paßionibus ita valde indulgemus, redũdamus, & obruimur; quãto inquã magis eas in nobis omni acerbitate atque dolore accuſare, confiteri, & deplangere, bellumq; cum illis quocumque tempore ſuſcipere debemus; ne penitus eorumdem fluctibus vndiq; periculoſißimis demergamur, & pereamus? Certandum ergo fortiter in vaſtißimo hoc rerum mundanarum pelago, exemplo vigilantis atque prudentis alicuius naucleri, qui in medijs procellis ita clauum nauigij tenet ac regit, ne nauis cedat fluctibus, & demergatur. Certant quippè aduerſus eam grauiter maria, quibus gubernatoris arte ac prudentia viriliter obſiſtendum eſt. Quod verò in mari tempeſtates & vndæ, hoc in anima noſtra turbulenti ſunt affectus atque paßiones, præſertim dum extrinſecus illata aliqua aut iniuria, aut calamitate, aut tribulatione, aut tentatione, aut aduerſitate quacumque, velut flatibus quibuſdam vehementius concitantur, mentisque noſtræ nauiculam planè obruere conantur. At qui in hac vita, ſic rationis ac prudentiæ clauum moderatur, vt contra eiuſmodi vndarum impetum, puppim animæ ſuæ ſeruet incolumem atque infractam, is profectò præſtantißimi & prudentißimi naucleri meretur nomen. Cùm autem eò deducta res eſt, vt nauis non amplius obſecundet clauo, ſpes omnis iam perijt ſalutis. Et in hoc verſantur ſtatu, qui ſpreto rationis imperio ac ductu, ſe totos paßionibus atque affectibus regendos aut potius ſubuertendos permittunt traduntque, quorum numerus proh dolor valde magnus eſt, & conditio deploranda. De ijs porrò ſedandis & moderandis, atque ad mediocritatem aliquam bonam reuocandis, cùm plures ſcripſerint, inter alios tibi S. Ambroſium citabo, lib. 1. de Iacob & vita beata. cap. 1. 2. & 15. tom. 4. ac lib. 1. de offic. cap. 3. tom. 1. & lib. 2. de Abraham cap. 6. 8. 11. tom. 4. &c. Poſt quem, etiam vide S. Thomam Aquinatem, qui longum & inſignem de affectibus & paßionibus hiſce ſermonem compoſuit. Et poſt illum, Dionyſium Carthuſianum, qui librum vnum ex varijs Patribus collectum, De paßionibus animæ conſcripſit, &c.

Vitam in carne ducere, mihi metus eſt & terror: nam in laqueorum medio incedo, &c.] *Hunc locum egregiè exornat, & amplificat Chryſoſtomus homil. 15. ad popul. Antioch. exponẽs inter alia ibi dictum illud Sapien. Agnoſce quòd in medio laqueorum pertranſis, &c. Locus eſt Eccleſ. 9. ad quem etiam hic reſpexiſſe omnino videtur S. Ephræm.*

Quis

Quis dabit capiti meo aquam longè immensam, &c.] *In græco Cod. S. Ephræm additur πολὺ ἀμύθητον, longè immensam, &c. quod idem & in Sermone de Pœnitentia (cuius initium est: Dominus noster qui è sinu patris descendit, &c.) postea ab Auctore insertum reperies, ac alibi. Sed in textu sacro biblico Hierem. 9. illud non adijcitur, nec in græc. nec lat. Sed hoc non refert, cùm Sancti patres de suo sæpè aliquid interserant, & potest etiam fieri quòd Ephræm suo tempore ita legerit, sicut etiam ex eo verisimile apparet, quòd eamdem lectionem alibi quoque seruarit & iterarit.*

Fiatque lingua mea velut cithara, vt hinc testamentum exprimere ac referre queam, ex multis rebus siue scripturis ac tabulis, &c.] *Sententia in græco nonnihil intricata videtur, & subobscura, quæ ideo vt clarior reddatur, per allegoriam haud inconuenienter intelligenda & exponenda erit; vt sit allusio ad tabulas creditorum & debitorum, id est, expensi & accepti, vel pecuniarias, &c. hoc nimirum sensu: Vt possim persoluere hinc quidem ex tabulis vel pauca peccatorum debita, ibi verò vicissim saluari merear sub protectione gratiæ tuæ, &c. quæ quidem mihi legitima verborum Ephræm hoc loco videtur esse sententia, cui aliter placet, aliam meliorem eruat, proferatque per me licet.*

S. PATRIS EPHRAEM SYRI

DE COMPVNCTIONE.

Sermo Primus.

ADessena ex vrbe benedicta, quodam die diluculo surgens, cum duobus fratribus egressus sum. Sublatisque in cælum oculis, simile illud speculo nitidum, astrisque ornatum, ac super terram cũ gloria fulgens, adspiciebam. Ego verò cum admiratione tacitus mecum ista reuoluens: si hæc inquam, tanto cum decore resplendent; iusti & sancti Diuinæ obtemperantes voluntati, in hora illa, quando ad iudicandum Dominus venerit, quanto magis in gloria Saluatoris, ineffabili luce fulgebunt? Subitò autem in memoriam mihi venit terribilis ille Christi aduentus; vnde contremuerunt omnia ossa mea, corporeq; simul & anima totus exhorrui. atque sic concussus, & perturbatus magno cum dolore cordis flere cœpi, & ingemiscendo dixi: Quomodo ego peccator in illa hora terribili ac formidanda inueniar? quomodo ego coram tribunali tunc tremendi iudicis adstabo? quomodo ego elatus & superbus, cum iustis atque perfectis consistam? quomodo ego hœdus cum ouibus à dextris Christi statuar? aut quomodo ego arbor infructuosa, cum iustis ac sanctis illis qui in hac vita iusticiæ fructum tulerunt, collocari potero? aut quando se mutuo in aula illa cæli cognoscent iusti, quid tunc faciam miser? quis me tunc agnoscet? In cælesti tunc thalamo iusti videbuntur, & in igne æterno impij. Tunc martyres rursus sua ostendẽt tormenta, suasque virtutes religiosi viri, confessoresque. Sed infelix ego, quid ostendam, nisi socordiam ac negligentiam meam? O anima superba atque elata. O anima peccatrix. O anima impudens. O anima, quæ semper vitam tuam odisti, quam diu rerum terrenarũm cupiditate traheris? quam diu praua improbarum cogitationum cõsuetudo in te dominabitur? An ignoras malis cogitationibus, singulis horis fieri, vt tamquam ignorantiæ tenebris, & cœca quadam erroris caligine, mens obducta, viam non reperiat, qua se conuertat ad Dominum? Quid vlterius exspectas, & differs negligens? An quòd venire tardabit cœlestis sponsus? Non tardabit miser, sed vt fulgur horribile, mox è cælo aduentus eius erit. Quapropter aduigila, vt paratus illa hora inueniaris, ne luctu afficiaris sempiterno. Aliena peccata ne respexeris, quin tua potius defleto. Neque considerаueris festucam in oculo fratris ac proximi, sed trabem quæ in tuo est, assiduè potius animaduerte. Vbi ex oculo tuo trabem eripueris, tunc ex fratris quoq; oculo

Pulcherrima meditatio, atq; contemplatio.

Auctor deflet peccata sua, & Dei misericordiam implorat.

Matth. 25. Luc. 3. 6.

Sanctorũ martyrum, & confessorum insignia.

Contra cogitationes improbas.

Matth. 24. & Luc. 17.

Matth. 7. & Luc. 6.

lo festucam eximes. Quòd si te curare non potes, est quòd grauem cæcitatem tuã defleas. Quomodo enim alijs, ipsa cœca, lumen præbere poteris? prius ergo tibi ipsi medere ò anima, & postea aliorum sanitati attende. Nullam socordiæ tuæ excusationem habebis. Cuncta enim tibi necessaria largitus est benignissimus Deus, iudicium, intellectum, prudentiam, & cognitionem rerum spiritalium. Quæ tibi prodesse possint, decerne & amplectere. Tunc duo illi fratres, qui mecum erant, & ipsi illacrymantes, his me verbis interpellabant: Quid ita acerbè plangis, ò pater? Et ego ad ipsos: meam inquam, socordiam ò filij carissimi, defleo. Cùm enim cognitionis nobis lumen tribuerit Deus ter optimus, ego quotidie illud repellere, atque exstinguere conor; Nam si diuinæ voluntatis mandata perfecissem, beatus sanè in hora illa forem, & non solum ego, sed & omnes qui obediunt voluntati eius. Iccirco fratres, nullam penitus ibi excusationem habituri sumus, quoniam sciențer ac sponte peccamus cuncti. Diuinam itaq; prouidentiam, & in nos munificentiam, quantaque nobis quotidie pro sua bonitate largiatur Deus, sedulò consideremus vniuersi. Semper eius gratia, corda nostra visitat; & si locum sibi paratum inuenerit, ingreditur, semperq; in anima nostra quiescit: sed si cor immundum offenderit, illico recedit. Rursusq; misericordia tactus, cogit eam ad nos peccatores inuisendos venire; quoniam omnes mutabiles sumus, libera voluntate non natura, elati semper inuenimur & segnes, inuidi, & improbi, mala alij contra alios assiduè cogitantes, prauisq; ac lasciuis & impudicis cogitationibus oblectantes, in ijsq; velut in fœtidissimo vitiorũ cœno, perpetuò iacemus. Vnde fit, vt cùm ad nos visitandos gratia ingredi cupiat, improbarum cogitationum fœtorem turpissimum in cordibus nostris reperiat, quare illico recedit, cùm locum introeundi ac quiescẽdi, in nobis sicut volebat, non inueniat. Verumtamen cor nostrum dulcedine luminis sui pulsat, vt resipiscat & intromittatur ipsa, vt sic lucis dulcedine allectus homo, ipsam inquirat: nequit enim penitus nos gratia deserere; à propria enim ipsius benignitate eò adigitur, vt omnium nostri misereatur. Cernis prouidentiam Dei? Cernis Christi in nos pietatis viscera? quanto desiderio salutem nostram sitiat? & quantopere nos saluari cupiat? Felicem atq; beatum illum, qui purum semper cor diuinæ gratiæ parare studet; vt cùm ad introeundum venerit, offendens in eo suauissimum odorem virtutũ, atq; animæ sanctitatem, seculis omnibus ibi mansionẽ faciat. Quid igitur misericordissimo Deo, pro tot tantisque bonis ac donis, nos miseri retribuemus? aut quam illi gratiam referemus, quòd de cælo è sinu patris descendit? quod pro nobis in vtero virginis incarnatus fit? quodq; nostri caussa alapis cæsus sit, serui instar? Tametsi in terra mille annos viueremus, ne pro vno quidẽ colapho, illi vmquam vllo modo, prout deceret, reddere æquiualens, dignasq; gratias referre possemus. Istud ego, filij mei carissimi, pertimesco: (exploratissimam enim habeo negligentiam meam,) ne omnes, qui me iam intuentur, ac beatum prædicant, fictamque pietatem ac religionem meam collaudant, ibi me irrideant, cùm me sempiternis ignibus cruciari adspicient. Parce, parce Domine, clementissime Saluator Christe, fili vnigenite, mihi seruo tuo inutili; ne coram tremendo tribunali, cum tremore & ignominia magna deprehendar, ludibrioq; sim cunctis spectantibus, tã angelis quàm hominibus. Verùm hic me Saluator meus, tamquam clemẽtissimus pater, & filiorum amantissimus, erudi & corripe: ibi autem vt cælestis Deus, & solus absque peccato, suscipe me. Nisi enim in hac vita Saluator, misero peccatori sanam mentem dederis, tuoq; lumine cor eius illustraueris, vt quotidie peccata sua per pœnitentiã abluat, illic coram tribunali tuo, absq; defensione quomodo consistere poterit? Antequam ego in terra essem, placuit tibi pro infinita misericordia tua Domine, in vtero matris meæ peccatricis formare me. Et in lucẽ indignus iã editus, factus sum dignus, vt vas fierẽ gratiæ tuæ, & velut cithara bona, quæ verba salutis omnibus audiẽtibus dulciter occineret. Hæc ego ignauus & peccator dona accepi, & tantæ tuæ gra-

[Margin notes:] Cuncta saluti necessaria prouidit Deus. — Insistit contemplationi, colloquioque cum feis. — Diuinæ gratiæ in nos pròptitudo, ac largitas, atq; benignitas ostenditur. — Diuinorum beneficiorum commemoratio, & pro ijs gratiarũ actio. — Diuinarum implorat misericordiam Auctor.

gratiæ me per desidiam, ingratum præbui. Tu Domine ex ore inertis famuli tui, dulcia sanctitatis cārica exprome. Tu mentis meæ tenebras illumina, vt quando voluit gratia, mentē tenebris circumfusam collustrauit; vt laudes tuas dulciter personarer. Huius ego rei gratia, rursus ad te supplex recurro, ô fili Dei vnigenite, ac Saluator animarū nostrarum, deprecās, vt sicut hic gratia tua mihi quātumuis indigno, fuit cunctis horis lux, protectio, susceptio, perfugium, & gaudium: ita & illic sub vmbra alarum tuarum, in horrēdo illo iudicij die protegar, Matth. 25. vt ad dexteram tuam collocatis, & in regnum tuum sola misericordia ac gratia tua admissus, immensam bonitatem tuam omni tempore collaudem, celebremq́; mundissime opifex, qui inutilis serui tui peccatoris lacrymas, nequaquam spreuisti.

SCHOLIA.

De Compunctione hic acturus S. Ephræm, primùm de seipso narrationem quamdam haud iniucundam atq; inutilem præmittit, quomodo scilicet ipse quadam vice, summo diluculo cum duobus fratribus ciuitate Edessæ egressus sit, sublatisq́; in cælū oculis mira illud astrorū cōstellatione ac pulchritudine ornatū, resplendensq́; viderit; adeò quidem, vt ex tanto illo sydereo splendore atque fulgore, mentem altius in admirationem & contemplationem incredibilis illius traduxerit lucis, qua multo magis homines iusti & sancti, qui diuinæ obtemperarunt voluntati, in illa hora, quando ad iudicandum Dominus venerit, fulgebunt in gloria Saluatoris: De quibus Dominus in Euang. Matth. 13. Tunc iusti fulgebunt sicut Sol, in regno patris eorum, &c. ac Sapien. 3. Fulgebunt iusti, & tamquam scintillæ in arundineto discurrent, &c. nec non Daniel. 12. Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti: & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates, &c. Hæc & similia penitius secū Ephræm perpendens, horribilemque illius iudicis aduentum ob oculos ponens, animo & corpore totus exhorruit, contremueruntque (vt ait) omnia ossa ipsius. Atque sic animo consternatus, & timore perculsus, magna compunctione atque dolore cordis, vim lacrymarum effundere, suaque peccata deflere, & Dei misericordiam implorare incepit: quod quidem quanta hic faciat commiseratione & affectu, progressus orationis docebit, ad quem, lectorem remitto, & quia lectu dignus est, etiam cohortor atque inuito.

Quid vlterius exspectas, & differs negligens?] *Hæc per interrogationem, in vno Cod. legi atque conuerti, licet tamen in alio manuscrip. græc. etiam absque interrogatione habeantur, efferanturque hoc modo: Ceterùm tu exspectas & differs, &c. non interrogando, sed affirmando sic potius. Verùm elegantior & accommodatior hoc loco videtur lectio per Interrogationem, vt cum reliquis conueniat.*

Parce, parce Domine clementissime Saluator Christe, &c.] *Pia precatione, suum hic concludit Sermonem Auctor, suaque peccata deplorat, & ad diuinæ misericordiæ viscera recurrit, &c. Est autem ei admodum frequens, similes precatiunculas in suis Sermonibus adhibere, sicut & passim in ijs alibi comperire licebit; adeò verum est, quod de eo in ipsius vita, eleganter ac lepidè conscribit Gregorius Nyssenus: Conciones inquit, illius (agit autem de Ephræm) nihil aliud nisi precatio interpellabat; precationem rursus conciones excipiebant, &c.*

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM

Sermo † Secundus, de Compunctione.

† al. Eiusd. Sermo alius, De Compūctione.

OMPVNGERE ô anima mea, compungere super vniuersis bonis quæ à Deo accepisti, & non custodisti. Compungere de omnibus quæ fecisti, malis. Compungere in cunctis, in quibus te diu patienter Deus exspectauit. Compungere, & pœnitentiam age, ne tenebris tradaris exterioribus. Resipisce misera & afflicta anima, ne coram horrendo Christi tribunali confundaris. Hei mihi peccatori, qui puritatem cordis mei, ob ignauiam meam contaminaui.

ui. Nam negligentia & pigritia, mihi cordis libertatem obſcurarunt. Improba
Elegans comparatio. cócupiſcētia mihi, vt Dominus ſeruo, imperat; egoq́; mox cum timore, infantis
inſtar obedio: meq́; dum decipit, oblector. Quis porrò mihi cōdoleat, aut ſolatiū
† al. niſi ſolus ipſe Saluator, &c. præbeat? Solus† ipſe Saluator meus, qui propriā bonitatem poſſidens, in me deſperabundum reſpexit. Hei mihi peccatori, quoniam ſolus ego vulneratus ſum.
Hei mihi, quoniam mundum me creaſti Domine; ego autem me, mea negligentia peccando fœdaui. Similis cùm eſſem angelis, meipſum abieci. Multiplicatæ
Pſal. 39. 118. ſunt iniquitates meæ Domine, multiplicatæ ſunt, & non eſt finis multitudinis
earum. Quo pacto autē ſupplicabo tibi Saluator meus, qui os meum conuitijs ac
Compūctionis animi verba. maledictis repleui? aut quomodo collaudabo te, qui conſcientiam pollutam
habeo? aut quomodo te diligam Domine, qui odio plenus ſum? Quo pacto veritatem inhabitatricem mihi obtinebo, qui meipſum mendacijs muniui? Quonam pacto inuocabo te, qui tua non cuſtodiui mādata? Verùm cùm ſis ipſe men-
Iohan. 3. & Rom. 3. dacij expers, ne quæſo me abiectum deſpexeris; neve deteſtandū me abieceris;
neque penè deſperatum me deſerueris. Valde enim lætatur inimicus meus, dum
me de propria deſperātem ſalute cernit: in hoc quippè ſolo gloriatur atq; exultat, vt me per deſperationem, captiuum adſpiciat. Verùm ipſe per viſcera miſericordiæ tuæ, ſpem eius cōfunde; meq́; ex dentibus ipſius eripe: & à fraudulenta atq; maligna eius mente, totoq́; quem in me mouet conatu, libera. Ideo cunctos uos hortor, qui cōſcientia ſcelerum, & iniquorum operum, angimini; ne de
Numquam eſſe deſperandum. vobis ipſi deſperetis, neque aduerſarium veſtrum lætificetis. Sed audacter ad
Deum accedite, & coram ipſo plorate, & nequaquam vos ipſos deſperetis. Vehemēter enim ſuper pœnitentiam agentibus gaudet Dominus noſter, amplecti-
Luc. 15. turq́; libenter cōfeſſionē noſtram, ac conuerſionē exſpectat, & recipit. Ait enim:
Ezech. 18. Matth. 11. Poſt hæc omnia, ad me reuertere. Rurſuſq́; per ſancta ſua edicit euāgelia: Venite
ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Nemo igitur
ſeipſum deſperet, etiamſi peccauerit; requirentibus enim ipſum, mercedis retri-
Eccls. 17. 18. Coloſſ. 3. &c. butor erit, aſpernātibus uerò & nullam pœnitentiam agentibus, rigidum ſe præbebit atq; auſterum. Qua ergo uia, poterit quis eum inquirere, & inuenire? Primùm quidem omniū, mutua erga fratres ſeruanda eſt caritas. Nam Deus, teſte
1. Iohan 4. 1. Pet. 5. ſcriptura, eſt caritas. Si quis igitur caritatem poſſederit, Deum poſſidebit. Siquis humilitatem poſſederit, Chriſti ſimilis eſt: qui autem ſine humilitate eſt, à
Antitheſes variæ, eæq; ſententioſæ. Chriſto alienus eſt. Si quis obedientiam poſſederit, Deū poſſidet, & ipſum imitatur: qui verò cōtradixerit, etiā Chriſto alienus redditur. Si quis præfecto paret, angelos imitatur; qui autem reſiſtit ei, Diabolo familiarem ſe reddit. Si quis
veritatem diligit, uerè Chriſti ſeruus eſt, & amicus: qui autem mendacio gaudet, Chriſto odibilis efficitur. Qui fratrem ſuum amat, à Deo amatur: at qui
1. Iohan. 4. odio proximum perſequitur, Deo exoſus erit. Si quis proximum apud alios calumniatur, cum diabolo condemnabitur: qui autem proximi cauſſa patitur,
Chriſtum talis hæreditate poſſidebit. Si quis in peccatis aberrātem deteſtatur,
Eccls. 18. 19. Matth. 18. & 1. Theſſ. 3. ſeipſum condemnat. Qui autem lapſo compatitur ac condolet, mundam ſuam
animam efficit. Qui erratum proximi publicat, ſuam animam contaminat; at qui
compaſſionis quodam affectu illud occultare ſtudet, iræ tempore is protegetur.
Si quis ſuperbia inflatur, quaſi de vita à ſe rectè inſtituta, ſeq́; perfectum exiſti-
Matth. 6. 23. Luc. 14. mat; laborem hic perdidit, & mercedem recepit. Qui verò rectè à ſe facta per
humilitatem celare nititur; hic à Domino exaltabitur, ſuamq́; ab ipſo mercedem accipiet. Si de bonis quis gloriatur ſucceſſibus, citò hic cadet; qui autem
Ibid. ſeipſum humiliat atq; extenuat, in ſublimiorem ſe altitudinem euehet. Qui
ad iracundiam celer eſt, extra Dei iuſtitiam eſt, neq; cum ipſo Chriſtus demora-
Matth. 5. Luc. 6. bitur. Qui verò manſuetudinem poſſidet, & benignitatem atq; æquitatem amplectitur, hic domicilium eſt Spiritus ſancti. Si quis fratrē delinquentem auerſatur, hic ſeductus eſt, mentemq́; uanam poſſidet: qui autē in caritate compatitur, in virtutibus perfectus eſt. Si quis fratrē peregrinum faſtidierit, hunc auer-

ſabitur

fabitur Deus: qui verò in caritate eum excipit, Deum ipsum suscipit. Si quis fabricationibus delectatur & ędificijs, æternis se bonis spoliare satagit: at qui in spiritalibus occupatur & certat, hic æternorum bonorum dulcedinem nouit. Qui splẽdidarum vestium elegantiam curat, diuina stola exuetur; atqui se vestibus ex consuetudine obtegit, spiritalem is stolam induere sedulò cogitabit. Si quis precationis ac psalmodiæ tẽpore, negligens, distractaq; mente fuerit, Deũ hic ad iracundiã prouocat: qui autem promptè ac sedulò psalmodia delectatur, Spiritus sancti hic particeps efficitur. Rursusq;, si quis circa scripturarũ vtilitatem, ac lectionẽ non elaborarit, easq; auidè non euoluerit, arborem se is infructuosam reddit; at qui studiosè illas excusserit atq; examinarit, fructũ duplicat, instar ligni secus decursus aquarũ plãtati. Si quis in nocturnis precibus, somno se dederit, eumq; prætulerit; carnalẽ se, non spiritalẽ esse demonstrat: qui autẽ sibi vim facit, ad vigilias cũ alacritate; hic cũ desiderio Christũ quærit. Si quis in verbis inanibus multus fit, abominabilẽ seipsum corã Deo & hominibus reddit: qui autem silentio se accõmodat, Deum glorificat, & à multis diligetur. Si quis ex fratribus abundans, indigentiori non suppeditat; hic sanctimoniæ expers est, & bonis ipsius alij ad delitias abutentur: qui verò præbet indigenti, regnum cælorum possidebit. Si quis tamquam validus ac sanus, in infirmiorem, impotẽtioremq; effertur; is & à Deo maledicetur, & ab ipso audiet: Quòd omnis qui seipsum exaltat, humiliabitur. at qui succurrit, atq; compatitur, à Domino audiet: Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Si quis cõturbet fratres, vnum apud alterum traducens, hic angelis & hominibus execrabilis erit: qui autem irascentes atq; lugentes placat ac mitigat, hic filius Dei vocabitur. Si quis ieiunium despicit, & carnalia desideria perficit, à puritate & castitate alienus est: qui verò seipsum ieiunio conficit, operator omnis puritatis ac continentiæ, pudicitiæq; existit, Si quis ędacitate, epulisq; delectatur, hic apertè gastrimagiæ spiritui seruit: qui autẽ temperantiæ seipsum tradit adstringitque, facilè passiones cogitationesq; improbas refrænabit. Si quis fœminis delectatur, & apud eas alacrem hilaremq; se reddit; passionibus prauis deseruit, & cum conscientia bellum gerit: has verò qui auersatur, seque à consuetudine eiusmodi abstrahit, belli molestia liberatur, pacemque cum conscientia retinet. Si quis carnali † consanguinitate gaudet, fiduciam in ea reponens; hic seipsum secundum Deum non tradidit, sed illudit, & illuditur suis cogitationibus: at qui à carnali se consanguinitate retrahit, in eamque cœco non fertur affectu, hic verè mundo renuncians, diuino se seruitio emancipat. Si quis ad præceptum superioris obmurmurat, obedientiæ mercedem apertè deperdit: qui verò longanimiter atque alacriter mandatum exequitur, hic præclatam animæ pulchritudinem conseruat. Si quis admonitus auersatur; & admonentem damnans, in eum stultè immodesteque inuehitur atque insurgit, Christum is repellit, omnique se commodo atque vtilitate dispoliat. Eiusmodi nos omnes cogitationibus fratres, probos efficere, ac decertare debemus: ideoq; nobis ipsi attendamus carissimi, vt ne per carnales affectiones atque passiones, æternis bonis destituamur. Hei mihi, cuiusmodi præparatæ sunt delitiæ atque oblectamenta, nec est qui enitatur atq; decertet, quiq; seriò agat, aut qui desideret: sed contrà potius, præsentia anteponimus, & temporalia, minimeque permanentia. At bona illa immortalia atque æterna, nec cogitatione quidem complectimur. O excœcationem. O imposturãs inimici. Hei, qualia tormentorum supplicia peccatoribus mei similibus, & negligẽter viuentibus parata sunt; & non est qui reformidet, ac contremiscat; sed tamquam nugas æstimamus quæ dicuntur, grauati atq; oppressi, tamquam sopore ac veterno passionum corporis. constricti enim sumus ijs velut catena aliqua ferrea, nec est qui certet, quin & sic ligati adhuc gaudemus. O pessimum inuentum impurissimi Draconis. Quo pacto cunctorum mentes excœcat, vt contrarium

Psalm. 1. & Hierem. 17.
Prouerb. 10. Matth. 6.
Deut. 15. Matth. 5. Luc. 6. Ephes. 4.
Matth. 23. Luc. 14. 18.
Matth. 25.
Rom. 1. Matth. 5.
1. Cor. 6. 11.
De Gastrimargiæ spiritu, vide in Schol.
† al. carnali sanguinis nobilitate, &c.
Aduersus murmura.
1. Pet. 1. 4. Heb. 12. Tit. 2. 3.
Matth. 10. Luc. 14.

sentiamus, noxiaque præ futuris diligamus bonis. Venite igitur fratres mei. Venite patres. Venite Christi serui, compungamur corde, & die noctuque
Psal.94. plangamus coram ipso, Venite, & nobis ipsi horam illam, ineuitabilemque necessitatem in memoriam reducamus, compunctique plangamus. Venite, &
ineffabilia atque inenarrabilia illa bona ad mentem reuocemus, & compun-
Matth.24.25. gamur, Venite, & tremendi illius atque horribilissimi tribunalis, & confusionis quæ nobis futura est eo tempore, recordemur, ac nosipsos deplore-
Sap.3. mus, Venite, & nobiscum ipsi recolamus fratres, qua ratione iusti quidē fulge-
Matth.13. bunt sicut sol; peccatores autem tamquam ollæ adustio, inuenientur: & compuncti corde, bonorum operum æmulationem resumamus. Adeste ergo fratres mei, & nosipsos per caritatem in timore confirmemus Domini, vt æternis bonis potiamur. Venite procidamus ei in compunctione, contritioneque cor-
Eccls.2. dis, ac simplicitate. Bonus quippè est & misericors, saluatque pœnitentiam
Esai.45.
Ezech.18.33. agentes. Rogemus ergo eum, vt & nos in regnum suum introducat. Quia ipsi debetur gloria, & adoratio, Patri, & Filio, & Spiritui sancto, in secula seculorum. AMEN.

SCHOLIA.

QVantopere Ephram hic noster in mentibus hominum ad Compunctionem excitandis laborarit, si aliunde, (cùm frequens quoque sparsim, & incidenter alibi hoc agat) sanè ex quattuor hisce eius homilijs, quibus ex instituto atq; professo argumentum de Compunctione tractat, ac præsertim ex hac secunda in ordine, vbi cum sua anima sermonem instituit, eamque magno affectu ad Compunctionem excitat, &c. cuius abundè constabit. Post quem, si fortè & alios in eamdem optes videre materiam, tibi vnum Chrysostomum citabo, qui duos elegantes lectuque dignissimos etiam De compunctione cordis, conscripsit Libros, vnum quidem ad Demetrium, alterum verò ad Stelechium: quos in postrema Parisiensi editione, tom 5. inter Didact. & parænet. reperies. Nec silentio prætereunda hic videtur eiusdem Homilia, de Compunctione, & de Dauid & Achab, & in Ionam Prophetam, quæ haud parum etiam ad rem hic facit præsentem. De eodem quoque si places, vide S. Bernard. super Cantic. Serm, 16. vbi de quadruplici Compunctione tractat. Et in Serm. 3. de Epiphan. Dom. cuius principium est: Necessarium vobis, &c. vbi quattuor genera Lacrymarum recenset.

Cunctos vos hortor qui conscientia scelerum angimini, ne de vobis ipsi desperetis, &c.] *Cùm nihil æquè moliatur salutis humanæ insidiator cacodæmon, quàm homines ad peccandum pertrahere, & post peccatorum ac scelerum patrationem, miseros in desperationis laqueum conijcere, in hoc quippè solo glorians atque exultans, vt per desperationem eos captiuos videat: ideo aduersus desperationem, hic Ephræm pro efficacissimo remedio atque antidoto, Compunctionem & pænitentiam mox post commissa peccata, adhibendam docet, & ad Deum toto conatu recurrendum, qui verè ac syncerè ipsum requirentibus, mercedis retributor erit, vt latius hic ab Auctore ostenditur. notandusque hic locus est contra Desperationem, de quo plura vide apud S. Chrysostom. homil 40. & 41. ad popul. Antiochen. quibus ista non parum illustrantur.*

Si quis edacitate epulisque delectatur, hic apertè Gastrimargiæ spiritui seruit, &c.] *De Gastrimargiæ spiritu, alibi sæpius reperies apud Ephræm, & apud Iohan. Cassian. lib. 5. per tot. ac Collat. 5. cap. 2. 3. 4. 10. 11. 20. 21. 22. 25. 26. Interpretatur autem Gastrimargiæ vocabulum, gulę concupiscentia secundum Cassian. lib. 5. cap. 1. & ventris ingluuies, collat. 5. cap. 2. & desiderium gulæ, cap. 26. collat. ead. vbi inter alia dicit, quòd desiderium gulæ, idest gastrimargia, per se non esset adeò noxia, nisi intromitteret grauiores alias passiones, &c.*

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM,

De Compunctione, Sermo Tertius,

Psal.35.41. Argitor cunctorum bonorum, ac fons sanitatum, & thesaurus mi-
2. Cor. 1. serationum, tu solus es Deus bonus & misericors, qui semper bo-
Matth.7. na præstas petentibus, Et quia ipse mecum assiduè immensa tua
Luc.6.11. remedia, ac dona optima quæ singulis mihi diebus impertiris, experior; Propterea cōfidenter te Christe Deus meus clemētissime, supplex exoro, vt gratia tua super me iugiter veniat, quæ mētem meam varijs distractā colligat, occultaq; rursus mea vulnera sanet, Ecce enim distra-

distractiones atque elationes mẽtis, semper occulta mea vulnera instaurant redintegrantque. Verùm tu Domine mitissime atq; longanimis, qui semper curas gratia & miserationibus, sana vt misericors ac pius frequentes infirmitates mei peccatoris. Ego verò dignas curationibus tuis mercedes reddere prorsus nequeo Domine: Tua enim remedia atque medicamenta, omnem æstimationem excedunt pretij. Non cælum, non terra, pro merito tuarum curationum, dignum quid tibi retribuere possunt. Sunt autem curationes tuæ bonitatis, multæ tuæ misericordiæ. Nullo siquidem æstimari vendique possunt pretio, remedia atque medicamenta cælestia, & sancta. Sed lacrymis illa Saluator, fletuq; amaro indulges omnibus. Quis igitur non admiretur? Quis non obstupescat? Et quis tantam clementiæ tuæ bonitatem non prædicet Saluator animarum nostrarum? qui pro tuarum curationum præmio, etiam nostras suscipere dignaris lacrymas. O lacrymarum vis, quousque pertingis; quæ multa cum fiducia nullis impedita retinaculis, ipsum cælum penetras? O uis lacrymarum, quæ, si velis, ante sanctum atq; excelsum immaculati Domini thronum, cum gaudio adsistere potes? O uis lacrymarum, in cuius præsentia atq; confidentia angelorũ ordines, cælestesq; omnes virtutes semper exultant. O lacrymarum potentia, quomodo in ictu oculi, quasi præpetibus sublata pennis, in cælum reuehis atq; ascendis; & postulata à Deo sancto obtines? Occurritque tibi hilariter, indulgentiam ac remissionem peccatorum deferens. Largire igitur mihi indigno famulo tuo Domine lacrymas, illuminationem cordis, atque fortitudinem; vt fontes lacrymarum iugiter cum dulcedine fundens, cor meum illustretur in oratione munda: vt magnum illud delictorum meorum chirographum modicis lacrymis deleatur, ignisque ardens ibi exiguo fletu exstinguatur. Nam hic si peccata mea defleuero; illic inexstinguibilem ignem euadam. Quia enim singulis diebus tuam Domine longanimitatem prouoco, ob oculos mihi & meam amaritudinem, & tuam clementiam cõstituo. Sed meam uincit amaritudinem, longanimitatis ac patientiæ tuæ benignitas. Nam & aues quidem magno cum pietatis affectu suos enutriunt filios; & licet ab ijs quandoq; spernantur & irritentur, numquam tamen illos negligunt, despiciuntve: quoniam pietatis affectu superantur. Quòd si aues sic piè afficiantur; quanto magis tua gratia † sanctis miserationibus trahitur, uinciturque Domine: vt miserearis omnium quærentium te? Quin & mater à suo despecta puerulo, corde tamen ideo ipsum deserere atque despicere nequit: visceribus enim pietatis superatur. Si autem & nutrix, sic pietatis affectu trahitur; quanto magis gratia tuæ clementiæ, animarũ amator Domine, suis quotidie vincitur miserationibus, ad commiserandum atque saluandũ cunctos semper desiderantes te? Quandoquidem ergo ab impuro hoste, qui me semper affligit, angustor: clamabo cum lacrymis die ac nocte, tuam implorans misericordiam, ut ab impugnationibus telisq; eius me liberet. Quis enim poterit improbi illius cõsilia conatusq; perferre, gratiæ tuæ auxilio destitutus Domine? In horas quippe singulas, cogitationibus & actibus meam affligit animam. Verùm tua potentia Christe, quæ fluctibus maris imperauit, ipsum quoque † increpet, vt à me seruo tuo uincatur, diffugiatque. Singulis enim diebus suas in me machinas, fraudesque renouat, dum mentem meam captiuare studet, & à dulcissima optimaq; meditatione diuinorum tuorum mandatorum auocare. Quare gratiam tuam celeriter emitte Domine, vt à seruo tuo magnum hunc draconem cum vniuersis cogitationibus suis sordidis, malignisque depellat. Ipsa tua ad hoc inducaris parabola, mi Domine, qua dixisti; Iudicem quemdam in ciuitate fuisse, qui nec Deum timebat, neque hominem planè uerebatur. In eadem verò ciuitate viduam fuisse pauperculam, quæ illum quotidie adibat, dicens: Vindica iam me de aduersario meo. Cùm autem diu ille inclementer despexisset mulierem variè uexatam, præualuit tandem viduæ patientia, ipsumque quantumuis immitem, & immisericor-

Margin notes: Psalm. 102. 140 — Lacrymarũ vis atq; potentia. — Precatio Auctoris lacrymosa. — Ab exemplo. — † al. multis miserationib', &c. al. suis miserationibus, &c. — A minori ad maius. — Matth. 8. — † al. increpabit. — Luc. 18. — Ibidem.

† al. ad sui defensionem permouit.

dem, ad † æquitatem reuocauit. Vidua iniuriam passa, immisericordem iniquumque iudicẽ adit, vt ipsam de suo uindicet aduersario: Ego autem longanimem & misericordem, benignumq́; meum accedo Dominum, potestatem in cælo & terra citissimè exaudiendi habentem. Os diuinum, sanctum, & mentiri nescium, Deus benedicte, atque redemptor, fac obsecro celeriter (sicut promisisti) vindictam omnium in te sperantium, die noctuque. Ne tardes vindicare me Domine. Ex manibus inimici eripe me, & ad te dirige: vt illo per gratiam tuam superato, te solum benedicam, teque solum glorificem ò longanimis & misericors, qui omnes homines cupis saluos fieri. Et quia vitæ meæ tempus in vanitate defecit & cogitationibus turpibus, dona mihi medicamentum efficax, quo plenissimè ab oculris meis curer vulneribus: Et conforta me, vt saltem ad vnam horam, promprè laborem in uinea tua: Nam ad vndecimam iam horam tempus uanissimæ meæ vitæ peruenit. Scapham negotiarionis meæ, diuinis tuis mandatis guberna, & prudentiam mihi vili abiectoq́; negotiatori concede, vt negociationem tuam perficere possim, quam diu adhuc tẽpus suppetit. Etenim nauigationis iam finis instat, magnaq́; tempestas imminet, & tempus me uarijs distractũ, ac desidem euocat. Huc age ò piger inquiṙ: omne lucrum negotiationis tuæ, ex toto tempore vitæ tuæ reportatũ, ostẽde. Et hora mortis me terret miserum: Respicio enim opera mea, & cõtremiscit mihi anima: intueor negligentiam torporis mei, & exhorrescunt ossa mea. Separationis enim hora mihi ante oculos venit, & ex eius cõsideratione uehemẽter timeo. Quin & pro gaudio, metu corripior, dum me opera gaudio digna non fecisse cerno. Magnus enim pauor est, mortis tempore, omnibus peccatoribus mei similibus: Rursusq́; ingens gaudium est, dum anima à corpore separatur, vniuersis iustis, cunctisque virtutis ac pietatis athletis. Magnus item separationis tempore, dolor atque tristitia est cunctis imparatis, atque torpentibus; dum suæ reminiscuntur negligentiæ, totiusque retrò temporis uitæ, adeò negligenter transacti. Grauiterque tunc cordis dolore excruciatur, qui hic dum viueret, salutis suæ curam neglexit; adeò quidem, vt etiam pœnitentiæ eius cruciatus, ipsum quoque morris ac separationis timorem excedat. Contrà verò, iusti & sancti pietatis atque religionis athletæ, in hora mortis ac separationis exultant, cernentes ante oculos magnum illum sudorem atque laborem suorum certaminum, vigiliarum, & orationum, ieiuniorum, & lacrymarum, humi cubationum, ac ciliciorum. Exultat illorum anima, ex corpore ad requiem commigrare incitata. Formidabilis item est mortis præsentia omnibus peccatoribus, laxeq́; ac molliter viuentibus; & quibus in hac vita vanissima, se puros integrosq́; seruandi, nõ fuit cura. Dolorq́; vehementissimus, separationis rempore peccatorem occupabit, quando neque omnino quid loqui licebit, & seueirissimum præceptum egredi hora illa vrgebit. Heu heu ò anima, quamobrem nunc vitã salutemq́; tuam negligis? Cur alijs distracta, ita otiosè dies vniuersi temporis tui trãsigis? Ignoras, repentinam ac subitaneã fore vocationem tuam? Quid obsecro illic tunc actura es; si hic ita iam fueris negligens? Ante tribunal tremendi iudicis, quid pro excusatione tua habebis, quod respondeas? Quomodo subrepat tibi inimicus tuus, non intelligis miser? Et quomodo tibi diuitias cælestes indies furetur, nescis ò distracte ac negligens? Sobriam te præbe ac vigila, belli tempore, ò anima. Precibus intenta esto, cum lacrymis ora, & ad Deum cum cordis dolore exclama: & statim tibi in auxilium mittet angelum misericordem, qui te ex ipso belli periculo liberet, & à confusione inimici. Diligenter cura, ne separationis hora, in tristitiam incidas ac gemitum, inutiliterque plores in æternum. Et venient cuncta in mentem tibi hora illa, dicesque intra reipsam, acri dolore concitata: Omnia ista ego quotidie, mente reuoluebam, mihique ipse ante denuncians, dicebam: Percurram dies meos, quibus in terra sum, vt vltrà non peccem, neque iterum à diuinis mandatis excidam; sed cum alacritate magna, quæ ipsi placent, peragam

Margin notes: 1. Tim. 2. — Matth. 20. — Matth. 25. — Verba animæ compunctæ. — Antithesis gratis, & sententiosa. — Apostrephe ad ipsam animam. — 1. Pet. 5.

agam semper. At nunc inanis, absque vllo penitus boni operis merito, reperior. Ad teipsam ò anima reuertere, assiduè decerta, semperque time: Deum tuum concupisce, illique per bona opera obsequere, vt cùm mortis hora, separationisque tempus aduenerit, te paratam, magno cum gaudio, exspectantem ipsum, inueniat. Intellige ò anima, institutum tuum, Deique vocationem. Non enim liberum animum, cunctis rebus terrenis liberatum, contristat angitque migrationis hora. Sed mors hominem desidia torpentem, & peccatorem contristat. Contristat remissum ac negligentem, & quæ Deo placent, omittentem. Contristat multa possidentem, qui curis & negotijs secularibus suam deuinxit animam. Contristat & opulentum, quòd eum licet inuitum, ab hac vita separet. Contristat etiam patres, quòd à carissimis eos liberis, segreget. Contristat mundanum, quoniam diuitias suas deserit. Contristat & fratres, quoniam cum luctu eos ab inuicem diuidit. Omnes isti superueniente mortis hora contristabuntur, quoniam seculi rebus nimium districti fuerunt. At tu quare tristaris, & ingemiscis ò anima, mundo libera, seculique rebus exuta? In libertatem vocata, in ea sic semper permane, & in via Dei generosè perge, alacriter quæ ipsi sunt placita perficiẽs. Quòd si Deo, ex toto corde & anima adhæreas, numquam mortis horam reformidabis: quin & ipsa mors, migratioq; de corpore, tibi potius gaudio futura est. Salua me patiens, & longanimis Domine. Salua me fili Dei, qui solus sine peccato es Christe. Et concede mihi Saluator, æternæ vitæ meditationem; vt præter eam, aliud nihil in corde meo vmquam habeam, tuamq; voluntatem, cooperante mihi peccatori gratia tua, perficiã semper, promptusq; reddar, ad beneuolè tua mandata exequenda, vt rectè in pecunia abs te Rex cælestis, accepta, negotiari queam, peractaq; bona negotiatione in tuo agro Saluator, laudem abs te ò Domine, consequar, dicamq; cum fiducia & gaudio cordis, dum ueneris Domine: Beatus sum, quia venisti Domine, vt induas me veste digna nuptijs sponsi immortalis, quam tua ego acquisiui gratia. Accendam & lampadem, quã mihi tua Christe largita est gratia atq; benignitas. Egrediarq; cum gaudio obuiam tibi, collaudans ac benedicẽs, glorificansq; sponsum immortalem: vt iustorum atque Sanctorum, qui tibi placuerunt, fieri merear particeps, in secula seculorum. AMEN.

Matth. 24. 25. Luc. 12.

Pulchra mortis consideratio.

Apostrophe ad suam animam.

Precatio.

Matth. 25. Luc. 19.

Matth. 22. Matth. 25.

SCHOLIA.

HIc tertius à nobis in ordine Sermo de Compunctione, positus est, iusta seruata œconomia atq; dispositione, si eorum quæ tractantur in singulis habenda sit ratio & respectus ad inuicem: Cum enim prius multum se cum anima sua occuparit, vt eam compunctam, Deoq; gratiorem redderet: hic se totum ad misericordissimum conuertit Dominum, pias ei preces cum lacrymis offerendo; & vt illæ omni tempore ipsi præsto sint, quibus & delicta abluere, & Dominum placare possit, humiliter orat & obsecrat. Multaque in laudem & vtilitatem lacrymarum, inter alia hic affert: quod idem facit & copiosè in Sermone immediatè sequenti si vsquam alibi. Reliqua in progressu videbis Oration.

Tua enim remedia Domine omnem æstimationem excedunt pretij, &c.] *Caussam reddit, cur dixerit se dignas curationibus Christi Domini, non posse referre mercedes: quòd scilicet, ea (vt dicit) nullo planè æstimari aut comparari queant pretio. Confirmatque hoc ipsum argumento à maiori, hoc pacto: Non cælum, non terra pro merito tuarum curationum dignè retribuere possunt; quomodo ergo ego peccator dignum quid tibi, æquiualensque referre potero? Postea, quæ & qualia sint ista Saluatoris remedia atque curationes, pulchrè demonstrat, ibi: Sunt autem curationes tuæ bonitatis, multæ tuæ misericordiæ, &c. quæ etiam quomodo à peccatoribus obtineri possint, cuique ob oculos ibidem ponit.*

O lacrymarũ potentia, quomodo in ictu oculi, præpetibus sublata pennis, in cælum ascendis, &c.] *Hoc ipsum & Chrysostomus affirmat Lib. 2. de Compunctione cordis tom. 5. ubi quo pacto Compunctio animæ alas adnectat quibus in cælum ascendat, eleganter ostendit, dum eam ibi cum delitijs corporis confert, easque animæ, plumbi pondus imponere, & in infernum demergere dicit, illam autem animæ alas adnectere, & in cælum euolare facere, &c. de quo, alibi pluribus apud S. Ephram.*

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM,

De Compunctione, & salute animæ, Sermo.

Enite cuncti fratres, bonum à me peccatore Ephræm consilium accipite; quandoquidem iam nos occupat ò fratres mei, dies illa magna atque terribilis: & nos carissimi, soluti cura vagamur animo.
Iob 14. Cùm dies interim nostri velut vmbra fugiant, & non aduertimus quantopere prætereant, iustusque Iudex quantum appropinquet. O quantum requiremus tempus malè à nobis impensum; ludentes atque ridentes, & mente huc atque illuc euagantes, & non inueniemus. O quantum plorabimus & flebimus ibi, pro quibus illudimus hic atq; ridemus. O quan-
Matth. 8. 24. tum suspirabimus, dentibusq; stridebimus; quãdo coronatos & gloria decoratos
Apoc. 5. 7. 17. instar agnorum, videbimus eos, qui nunc pro Christi nomine suspiria edunt, laboresq; exantlant in oratione & ieiunio. O quantum lugebimus, pectusq; per-
Sap. 3. 5. cutiemus, contemplantes in gloria multa, eos, quos hic pro nihilo frequenter reputauimus. Quantum ò fratres mei carissimi, clamabimus, & obsecrabimus
Apoc. 2. 10. pro misericordia, & non erit qui misereri possit: quoniam tempus pœnitentiæ aliud agentes, perperam consumpsimus; nec aliud pœnitentię tempus nobis erit reliquum. Hoc pœnitentiæ tempus existit, illud defensionis. hoc seminandi, il-
Galat. 6. lud metendi. Quapropter & Apostolus ait: Nolite errare; Deus non irridetur. Quę enim seminauerit homo, hæc & metet. Quoniam qui seminat in carne sua, de carne & metet corruptionem. qui autem seminat in spiritu: de spiritu metet vitam æternã, in futuro nimirũ seculo. Vnusquisq; autẽ fratres, consideret quo-
Ibidem. modo seminet, & quid seminet, & vbi; in carne, aut in spiritu. Quoniã de spiritu
Psalm. 13. metet vitam æternã. Beati qui seminant in lacrymis: in exultatione enim me-
Matth. 13. tent ibi, in hora messis. Attendite fratres, & scripturæ memineritis: Exijt qui seminat, seminare semen suum. Et quis exijt, ac seminat? Bonus pater familias,
Ibid. Dominus noster Iesus Christus. Sed quid seminauit? Verbum euangelij, sancta sua præcepta. At vbi seminauit, & in qua terra? in cordibus hominum, per vni-
Psalm. 18 Rom. 10. uersum terrarum orbem. Sed non omnes obediunt Euangelio, neq; omnes fa-
Matth. 13. & Luc. 8. ciunt noualia, vt vbi ceciderit semen, fructificet: verùm in terra inculta, & inter spinas suscipiunt verbũ; atq; inter curas, & diuitias, ac voluptates seculi, ambu-
Matth. 6. & Luc. 12. lantes suffocant illud, & non profert fructum. Vos autem carissimi, corda vestra ad suscipiendum euangelicum uerbum præparate; & nequaquam mentem vestram suffocabit solicitudo nimia vani seculi huius. Non ob delitias, sed neces-
Rom. 14. 1. Tim. 6. sitatis caussa, currite. Si quæ sunt satis tãtummodo persequamini, non erit quod multum laboretis: sin delitias consectamini atq; diuitias; hic iam labor varius, & cursus instabilis, tribulatio infinita, & uita anxietate plena. Porrò vnum est
Luc. 10. necessarium, vt ait Dominus: verumtamen ista aliquatenus oportebat facere,
Matth. 6. 16. propter ipsam corporis necessitatem, & illa assiduè, ob salutem animæ. Cùm ni-
Luc. 12. hil sublimius sit anima, cuius caussa fratres curramus, solicitiq; simus, ac præparemur quotidie. Ne in corpore curando vniuersum vitæ tuæ tempus consumas: sed quandocunq; corpus esurit, & delitias appetit, cogita tunc & animam tuam
Nota. suo cibo refocillari velle. Et quemadmodum corpus nisi pane sustentetur, uiuere nequit: ita & anima, nisi spiritali alimento reficiatur, mortua est. Ex duplici
Matth. 4. siquidem parte constituitur homo, ex anima scilicet & corpore. atq; ideo dice-
Luc. 4. bat Saluator: non in pane solum viuit homo. Quare tu vt bonus dispensator, animæ cibum præbens ipsi animæ, & corporis, corpori: non solum corpus, sed & animã nutrics atq; fouebis, eamq; minimè desolatam atq; famelicam relinques.
Ephes. 5. De qua, ac quali quidem anima, ait Apostolus: quæ in delitijs est viuens, mortua est. Caue igitur, tuam à gula animam interimi permiseris: Sed nutri ac foue illam

illam in verbis diuinis, in psalmis & hymnis,& canticis spiritalibus, in lectionibus sacrarum scripturarum, in ieiunijs,in vigilijs,in lacrymis, in spe ac meditatione futurorum bonorum, æternorum,& incorruptibilium. Hæc & his similia, nutrimentum,ac vita sunt animæ: potissimum verò lacrymæ propter Deum distillantes, panis salusq; animæ, existunt. Iccirco & magnus propheta Dauid dicebat: Fiant mihi lacrymæ meæ, panis,die ac nocte. O felicem animam prophetæ Dauid,si quis nutriretur lacrymis. Beatus hic ac sanctus & irreprehẽsibilis propheta, mansuetissimus, ac receptaculum Spiritus sancti, dies noctesq; in lacrymis transegit: Nos autem qui infinitis malis sumus obnoxij, ne ad unam quidem horam compungi,ac pœnitere volumus. Ille, forma nobis datus est & exemplum, & pœnitentiæ via: quare imitemur eum fratres, in lacrymis, in psalmis, & ieiunijs. Ille etenim lacrymas præmittens, magnamq; fiduciam habens, audacter valde ad Dominum dicebat: Lacrymas meas, ne sileas. Quòd si tanta est fiducia, ac libertas flentis: beatus homo, qui lacrymas fundit propter Deũ,præmittitq; illuc; uti cum sancto propheta Dauid,confidenter clamare possit ad Dominum,dicendo: Lacrymas meas ne sileas. Propheta namque ille sanctus, vidit se tutò illuc præmisisse lacrymas; etenim per singulas noctes stratum suum lacrymis rigauit, & iccirco cum fiducia clamabat: lacrymas meas ne sileas. Noui inquit Domine,quòd iustus sis Iudex, & non est in te iniustitia. Noui quòd nullus sit,qui de manu tua possit eruere. Noui quòd iudicaturus venies orbem terrarum. Noui benignissime Deus, quòd ab oriẽte & occidente,ab aquilone & austro, omnes gentes, & vniuersa natura humana coram tremendo tuo tribunali adsistent,vt iudicentur, examinenturq; omnes, ac referat unusquisque secundum opera sua. Atque ideo ad te clamo: lacrymas meas ne sileas. Noui enim quòd si lacrymarum mearum memor fueris, iniquitatum mearum non recordaberis; cùm uel perexigua lacryma, multa possit abolere peccata: & ideo tuam exoro bonitatem,vt lacrymas quoque meas in medium adducas. Quando igitur positi erunt throni, & iudicium sedebit, aperienturq; libri, & vniuscuiusque actiones,& opera publicè ab angelis atque archangelis legentur: tunc lacrymarum mearum memineris, vt iustus iudex. Ne in medium protuleris iniquitates meas, & lacrymas meas ne sileas: sed lacrymarum mearum, in hora illa recordare, vt cum fiducia ad tribunal illud tuum formidabile accedere possim. Quicunque enim lacrymas illuc præmiserit, confidenter ad iudicium tuum accedet. Noui quantum apud te valeant lacrymæ. Noui tuam erga homines liberalitatem. Noui tuam bonitatem. Noui tuam indulgentiam. Noui tuam longanimitatem. Noui tuã clementiam. Noui pietatis tuæ uiscera. Noui immensas tuas commiserationes. Noui ineffabilem tuam misericordiam. Noui Domine,noui inquam, nec abscondo: incerta enim & occulta manifesta sti mihi. Noui quomodo peccatrix illa illacrymans,iustificata sit, & immaculatos pedes tuos cõtingere meruerit. Noui quomodo princeps ac vertex Apostolorum Petrus flens amarè,veniã impetrarit, ac coryphæus permanserit. Noui quòd non sit Deus alius præter te,miserator & misericors,& iustus. Miserationes enim tuæ,super omnia opera tua. Misereris,quia cuncta potes. parcis cũctis,quia cuncta tua sunt Domine, vitæ ac animarũ amator. Noui quòd & de omni verbo otioso,daturus sit rationem omnis homo: quoniã cogitatio hominis cõfitebitur tibi. Horum omnium per Spiritũ sanctum præscius, ad te clamo Domine: lacrymas meas ne sileas. Vides prophetæ sapientiam? Cernis veram illius pœnitentiam? Cernis feruentissimam fidẽ? Vna nocte peccauit,& per singulas noctes fleuit,ac vigilauit,lectum rigauit,& vulnus eluit,lacrymarumq; virtute effectus est beatus. O lacrymarum virtutem ad cælos vsque pertingentem,& magna cum fiducia,absque impedimento ingredientem. O lacrymarum virtutem: quandoquidem & vniuersæ virtutes cælestes tuam potestatem admirantur. O virtutem lacrymarum, quanta potes. tu si quidem diuino adsistis throno, in gaudio. O la-

Anima quibus nutrienda sit.
Psalm.41.
Ab exemplo Dauid.
Psalm.38.
Ibidem.
Psalm.6.
Psalm.38.
Psalm.19.
Iob 10.
Rom.2.3.& 2.Tim.4.
Matth. 8.24.
Ioel 2.3.&c.
Psalm.38.
Ezech.18.33.
Dan.7.
Psalm.50.
Luc.7.
Matth.26.
Deut.4.34.
Psalm.85.102.144.
Matth.12.
Psalm.75.
Psalm.38.
2.Reg.11.12.
Psalm.6.
Lacrymarum vis maxima.

O lacrymarum virtutem, quæ ab inferis ad cælos vsq; reducis desiderantes te. O virtutem lacrymarum, quæ medicinalis officina es peccatorũ. per te peccatores
Matth. 5. efficiũtur beati, vnde & Dominus noster, beatos tales prædicat, dicens: Beati qui nunc fletis, quoniam ridebitis, in futurum scilicet. Non quidem dixit beatos illos, qui deflent mortuum, aut damnum domus, aut necessitatem, aut quid aliud
Ibidem. seculi huius: sed beati inquit, illi, qui lugent de peccatis suis. Nunc enim ad modicum tempus plorant: illic autem in sempiterna consolabuntur secula. O
Luc. 15. quantum gaudium est in cælis, simulac peccator in terra lacrymas profuderit, malamque peccandi consuetudinem abiecerit, ac peccatum oderit, dicens: Ini-
Psalm. 118. quitatem odio habui & abominatus sum, & ab omni via mala prohibui pedes meos. O quantus rursum dolor erit in cælo, quando homo qui abrenunciauerit
Isai. 42. sathanæ & operibus eius, coniunctusq; Christo, iterum conuersus fuerit retrorsum, oblitus pactorum: & inhæserit antiquis, quibus se rectè abdicauerat. Quid autem sibi vult aliud, conuerti retrorsum; nisi gentilium & infidelium assumere formas ac dicta, quæ vsurpabat priusquam renuntiaret.

SCHOLIA.

INter quattuor istas, De Compunctione homilias, quas hic iam ordine suo debito coniunctim posuimus, cùm antea absque vllo ordine separatim in alijs atque alijs manuscript. græc. reperirentur, videtur hæc quarta atque postrema non parùm mihi redolere aureum illum stylum S. Chrysostomi. Quia tamen sub nomine S. Ephræm, eam inter alia eius monumenta manuscripta repperi, non ausim alteri potius quàm illi cuius titulum gerit adscribere; tum etiam quòd magnum atque ardentem spiritum Ephræm referat, frequentibusque eius aphorismis, ac sententiosè dictis abundet.

Neque omnes faciunt noualia, vt vbi ceciderit semen fructificet, &c.] *Hæc per allegoriam accipienda videntur, ducta metaphora ab agricolis qui agros de nouo proscindere & excolere solent. Quemadmodum enim in agris tum fieri noualia dicuntur, quando iterũ ad cultum rediguntur, & ad seminandũ aptantur, (hoc autẽ an singulis annis, an alternis, iam hic non disputo:) ita in cordibus quoque hominum noualia fieri censentur, quando denuò semini, hoc est, verbo Dei suscipiendo præparantur. Quod ergo hic dicit Auctor, nõ omnes facere noualia, vt vbi ceciderit semen fructificet, &c. hoc de cordium semine intellige, quasi dicat: non omnes renouant excolendoque præparant corda sua, vt verbum Dei, sanctaque ipsius præcepta, in ijs tamquam in terra bona & culta seminari cum fructu possint. Ideoque addit: Vos autem carissimi, corda vestra præparate, & nequaquam mentem vestram suffocabit solicitudo vani seculi huius &c. alludendo ad verba Matth. 13. & Marc. 4. ac Luc. 8.*

O felicem animam prophetæ Dauid, si quis nutriretur lacrymis.] *Sic ad verbum hic est in græco textu S. Ephræm: Quæ tamen ne cui fortè duriuscula videatur lectio, posset fortaßè mitigari & accommodatior proposito reddi, si pro (* εἴ τις, *si quis,) legeretur:* ὅτι ἐτρέφετο, *vt sit sensus: qui nutriretur: vel, qui nutriebatur, referendo hoc ad ipsum Dauid, cuius animæ felicitas prædicatur, quod lacrymis nutriretur. posset tamen prior lectio Textus etiam per comparationem à minori explicari, hoc modo: Si quis nutriretur lacrymis; felicem sanè animam prophetæ Dauid, quòd scilicet multo amplius ijs nutriretur, &c. Vel, vt cum eiusmodi legatur interpunctione: O felicem animam prophetæ Dauid. Si quis nutriretur lacrymis; Beatus sanè hic propheta dies noctesque in lacrymis transegit, &c. quasi diceret: si quis alius nutriretur lacrymis; propheta sanè Dauid maximè, secundum illud: Fiant mihi lacrymæ, panis die ac nocte, &c. Psalm. 41.*

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM,

De Pœnitentia, Sermo Primus.

DOminus noster, qui è sinu patris descendit, nobisque factus est via salutis, ipse nos beata ac diuina illa sua voce de Pœnitentia in-
Matth. 9. Marc. 2. Luc. 5. struit, dicens: Non veni vocare iustos, sed peccatores ad pœnitẽtiam. Et rursus: Non indiget qui sani sunt, medico, sed qui malè habet. Si hæc ego dixero, nolo me audias; si verò Dominus illa dicat; quare contemnis, & vitã tuam negligis? Quòd si insanabi-
Ibidem. lium tibi conscius sis vulnerum, cogitationum, & actuum in te latentium; quare occulta illa tua vulnera negligis, nolens ea medico, vt cureris ostendere?

dere? Quousque propria cogitatione distractus, negligis vulnus tuum, vt amplius putredine repleatur insanabili? Quamobrem carissime, teipsum odio habens, respuis liberari ab occultis vulneribus tuis? Quid times medicum? Non est durus, neque verò immitis atque immisericors? Non vtitur ferro, ne medicamento quidem austero vel cauterio: solo verbo sanat. Si ad eum accedere velis, omnibus bonis† abundans est, & misericordia plenus. Propter te ex sinu patris aduenit, & propter te incarnatus est; vt ad eum sine timore & uacillatione accedas. Propter te factus est homo, vt te à grauibus tuis vulneribus liberet: & cum multa dilectione, omniq́ue bonitate, te ad se vocat. Accede peccator, & sanaberis facilè: abs te pondus peccatorum proijce; preces offer, & lacrymas putredini vulnerum tuorum impone. Hic enim medicus cælestis, & bonus Deus, lacrymis atque gemitibus vulnera curat. Accede peccator ad bonum hunc medicum, & pro optimo medicamento lacrymas offer. Sic enim vult cælestis medicus, vnumquemque suis sanari lacrymis. Nullius est negotij, lacrymis curari: hoc enim medicamentum non strictius deuincit, neque exacerbat vulnus, sed breui te compendio & sine molestia sanat. Tuas exspectat medicus videre lacrymas, accede & noli timere. Ostende ei vulnus, & pro medicamento lacrymas ac gemitus offer. Ecce enim ostium pœnitentiæ apertum est, festina peccator, priusquam illud occludatur. Non exspectat ad tuam negligentiam tempus; vt neque ipsum ostium, te segnem & despicientem cernens, tuum semper cōtemptum sustinebit. Quare tuam odisti vitam miser? Quid præstantius tua anima, ò homo infelix? At tu eam ò peccator, spernis. Ignoras dilectissime, qua hora cælestis medicus ostiū medicinæ suæ occludi iussurus sit. Accede obsecro, festina vt cureris. Gaudium ex tua conuersione afferre velis, cælesti exercitui. Sol iam ad vespertinam inclinat horam, & propter te adhuc exspectat, ut ad mansionem occurras. Quousque inimicum tuum immundum perfers? Quousque aduersario tuo impurissimo consentis; impudenter eius voluntatē perficiens? Ille enim te quærit in ignem æternum proijcere: hoc eius est studium, hoc ipsius munus, quod suis largitur amatoribus. Ipse concupiscentijs suis pessimis & immundissimis, continuum cum omnibus hominibus bellum gerit. Ipse rursus scelestus aduersarius, in desperationem perducit obedientes sibi. Indurat eorum cor, & exsiccat lacrymas, vt non compungatur omnino peccator. Fuge hunc ò homo. odio & abominationi blanditias eius habe. Detestare malignum, & fuge dolosum: homicida enim est ab initio, vsque ad finem. fuge ipsum ò homo, ne te interficiat. Audi dilectissime beatam illam vocem Domini assiduè dicentis: Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego uos† requiescere faciam in regno meo. Tollite iugum meum super vos, & discite à me quia mitis sum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Requiem dicit, & vitam tibi promittit. Quid negligis ò homo? & cur differs de die in diem? Accede, ne timeas; bonus & misericors est, diues & nullius indigens Dominus noster: non requirit chirographum omnium peccatorum tuorum. Perfugium à cunctis vitijs ipse est, sanat vulnera, donatq́; vitam sine inuidia, vt benignus medicus. Suscipit facilè coram ipso procidentes; quādoquidem Deus magnus, & prægcognitor futurorū est, sciens uniuersas cogitationes nostras, quando quis ad eum adorandum accedit, vt sanetur. Videt cor eius, omneq́; propositum accedentis ad ipsum, & quòd immutabilem piamq́; cogitationem habeat accedēs. Tunc benignissimus Deus, ob magnam suam bonitatem protinus ab inquirentibus se inuenitur: & priusquam homo oculos ad Deum attollat, dicit ipsi; adsum. Et antequam ad eum accedat, thesaurum coram loquente, & se inquirente, aperit. Priusquam effundat lacrymas, miserationum suarum thesauros effundit super eum. priusquam ipsum imploret, reconciliatur ei, & priusquam ipsum oret, misericordiam ab eo consequitur. Caritas enim Dei sic requirit, & sic vult. Et qui in veri-

Luc. 7.
† al. plenus bonitate est & misericordia.
Lacrymarum præstantia atq; vtilitas.
Matth. 25.
Luc. 15.
Matth. 35.
Aduersarii conatibus non consentiendum.
Iohan. 8.
Matth. 11.
† al. ego vos reficiam, &c.
Eccles. 5.
Rom. 10. & Ephes. 2.
Sap. 8.
Psalm. 7.
Hierem. 29. 3 & Sap. 6.

veritate accedunt ad eum, non cunctatur audire. Neq; cursus accedenti ad ipsum improperat, dicendo: Cur tanto tempore seruiisti inimico, me autẽ Deum tuum, volens spreuisti? Non quærit præteriti temporis quantitatem, sed tantummodo humilitatem, lacrymas, ac gemitus sibi procidentis intuetur Dominus. Et quia futurorum præscius est, quippè Deus & creator noster, è vestigio cuncta peccata nostra, & offensiones cogitationum & actuum remittit: primamque stolam afferri ei iubet, cum annulo etiam in manu dextera; omnesque angelos sibi gratulari præcipit, super anima ista peccatoris inuenta. Beati enim nos cuncti sumus homines, qui Dominum adeò habemus bonum, dulcem, malitiæ immemorem, benignum, pium, misericordem, & longanimum, semper iniquitates nostras, si tamen ipsi voluerimus, remittentem. Ecce enim hortatur. Ecce longanimiter suffert. Ecce cuncta nobis bona sua largitur in hoc seculo, & in futuro, si voluerimus ipsi. Venite ergo, obsecremus, quandiu in præsenti vita tempus nobis suppetit. Donec enim hic sumus, semper Deum exorare atque placare possumus. Facilè nobis est indulgentiam deposcere, opportunum nobis tempus est ianuã misericordiæ eius pulsare. Fundamus lacrymas, quandiu tempus est suscipiendi nostras lacrymas, ne abeuntes in seculum illud, absque fructu & vtilitate vlla plangamus: ibi enim pro nihilo ducentur lacrymæ. Quantum hic voluerimus, tantum benignissimus remittet Deus. Hic enim nos obsecrantes audit. hic nobis supplicantibus sibi, remittit. Hic nostra peccata & iniquitates, nobis resipiscentibus, delet. Hic, oratio & obsecratio, ibi verò est vltio. Hic remissio, ibi inquisitio. hic longanimitas, ibi seueritas. hic indulgentia, ibi accurata exploratio. hic voluntatis libertas, ibi iudicia. hic securitas, ibi angustia. hic voluptas atque fruitio, ibi tormenta & egestates. hic risus, ibi verò luctus ac gemitus. hic negligentia atque incuria, ibi autem suppliciũm. hic contemptus, ibi ignis sempiternus. hic ornatus vestium, ibi † vermis non quiescens. hic elatio, ibi humiliatio. hic rapinæ, ibi dentium stridor. Hic cuncta deaurata, ibi tenebrarum caligo. hic desidia, ibi nulla delictorum venia. Atque omnia ista scientes, fratres mei dilectissimi, cur nostræ salutis adeò sumus ignaui? Non igitur mens nostra fratres, in amore atque dulcedine rerum terrenarum defixa hæreat; ne planctus ibi noster amarus fiat. Quamobrem sanari contemnimus, quandiu tempus adhuc superest? per modicas lacrymas exiguo hoc tempore, ac per pœnitentiam, remittit benignissimus Deus cuncta peccata nostra. Plange hic modicum, ne plangas ibi in secula seculorum; & ne humilieris in tenebris exterioribus. Gratus hic esto: ne ibi in ignem proijciaris inexstinguibilem. Quis nos non lugeat, & quis non defleat? odio habentes vitam, mortem diligimus. Tecum ipse reputa frater carissime, & quæ potiora atque vtiliora animæ tuæ sunt, vide, ac tibi delige. Quæ enim tibi difficultas est, vt de peccatis in hac vita lugeas, & pœnitendo melior factus hic obsecres, potius quàm vt ibi in igne æterno, absque aliqua vtilitate plangas? hic enim lacrymis indulgentiam, consolationemque omnem adsequeris: ibi autem quamuis lacrymeris, supplicium consequeris, & ad pœnam perges, ob decem millium talentorum debitum. At tu parum quid, in hac uita persolue; rogando Dominum, vt tibi animæ tuæ debita remittat. Si autem hic nolueris ex multis pauca reddere; ibi multis adhibitis cruciatibus, omne tuum debitũ persoluturus es. Atq; ista vestræ caritati, fratres Deo deuoti, dico; nõn quòd ego dignus sim, & à sorde in hac vita mundus, purè viuens: Sed ex multo dolore ac tristitia, tribulationeque cordis ista commemoro, assiduè mecum cogitans, quid nobis immineat, dum interim nos negligenter uiuimus. Ego autem † hic fratres, immundus sum, & impiè viuo, actu & cogitatione, nullius boni prorsus mihi conscius: quin & nunc, & semper peccator ac remissus, voluntati meæ deseruio. Atqui hæc ideo caritati vestræ dico, quoniam dolore cordis mei semper angor, ob futurum Dei iudicium horribile.

Marginalia: Sap. 5. — Luc. 15. — Psal. 102. — Rom. 2. — Matth. 14. 26. — Marc. 13. 14. — 1. Pet. 4. 5. — Sap. 5. — 2. Cor. 6. — Antithesis gratissima. — † al. ibi tormentum & vlulatus. — Isai. 49. — 2. Cor. 6. — Matth. 25. — Luc. 12. — Coloss. 4. — Matth. 18. — Luc. 16. — Iob 15. — † al. ego autem ò fratres, &c.

ribile. Omnes enim contemptores sumus perpetuò, existimantes nos in hoc seculo vano victuros in æternitatem: cùm seculum hoc transeat, & cuncta quæ in eo sunt. (1. Iohan.2.) Et nos dilectissimi, rationem de his omnibus sumus reddituri, tamquam scientes bona, & facientes mala. (1.Cor.7. Iacob.4.) hicq; contemnentes, ibi cruciabimur; quoniam dilectioni Dei, & regno eius prætulimus terram, & omnia quæ in ea sunt. (Eccls.12.) Aurum & argentum, non liberabit nos ab igne illo formidabili, Vestes & delitiæ, in nostram condemnationem reperientur ibi. Frater ibi proprium non liberabit fratrem, neque pater vicissim suum filium: sed stabit vnusquisque in ordine suo, in vita, & in igne. (Ezech.18. Gal.6. 1.Cor.15.) Multi sunt sancti, iusti, ac pij deserentes mundum cum actibus eius, qui præclaro instituto atque consilio liberæ voluntatis, bonaq; spe præceptis Dei obtemperantes, confidunt se diuinis fruituros bonis in paradiso delitiarum: Christum enim expetentes, omnibus corruptibilibus prætulerunt ipsum. Quapropter etiam quotidie in Deo exultant, & in Christo illuminantur, ac in Spiritu sancto conquiescunt, indesinenter gaudentes. Exultat in eis sanctissima Trinitas, lætantur super eos Angeli & Archangeli, congaudet super eos, delitiarum paradisus. (Magna super eos iubilatio, qui relictis omnibus, secuti sunt Christum.) Verè sunt hi laudabiles, gloriosi, atq; beati per omnia: quoniam angeli & homines, beatos eos prædicant, quòd Dei dilectionem vniuerso prætulerint mundo. Et Deus sanctus, iustus, & verus, largitur eis cæleste suum regnum, maioremque ijs gloriam donat, vt videant ipsum cum sanctis angelis semper in gaudio. At multi sunt homines, qui terrena appetunt, & corruptibilia mundi, quorum mens semper in corruptibilibus defixa hæret; & propemodum vt animantia rationis expertia, ciborum saturitate, sua nutriunt corpora, quasi immortalem, hanc vanam sibi vitam ducerent. Quid agis homo? quid vitam vt rationis expers traducis? Prudentem atque intelligentem, & discernẽdi compotem te creauit Deus. (Psalm.48.) Ne similis fias tua imprudentia, dementiaque iumentis insipientibus. Modicum saltem vigila, ò homo, te ipsum recollige, & agnosce vt sapiens, quoniam propter te Deus excelsus de cælo descendit, vt te ex terra in cælũ eleuaret. (Ibidem.) Ad nuptias cælestis sponsi vocatus es, quid contemnis, & quorsum hæsitas? (Matth.22.) Quo pacto ad nuptias ire poteris, quæso te, vestem pretiosam ac nuptialem non habens, nec lampadem ardentem tenens? (Matth.22.25.) Et quomodo intrabis, si per contemptionem ingrederis? Audies† mox formidabilem illam vocem Domini: († al. Audies palam vocẽ, &c.) Amice, quomodo huc intrasti ad nuptias, non habens vestem nuptialem, mei regni. Per contemptionem intrasti, vt tua nuditate iniuriam faceres conuiuijs meis. Iubetque Rex suis ministris, dicens: (Ibidem.) Ligatis manibus & pedibus, proijcite hunc† miserum in caminum ignis, vt comburatur ibi, in secula seculorum. († al. hunc nequam, &c.) Quoniam ego ipse à multis temporibus ueni, & omnes vocaui ad nuptias: hic autem vocationem meam spernens, non sibi præparauit indumentum ad nuptias. Ideo iubeo tormentis affici miserandum, quia regnum meum spreuit atque contempsit. (Ibidem.) Non ergo hæc times ò homo? non contremiscis, cùm veniat? non erubescis, cùm propè sit sponsus, vt resplendeat? (Matt.22.24.25 2.Cor.15.) Ignoras iam omnia parata esse, cælestemque tubam Diuinum nutum præstolari? Et quid acturus es ibi in hora illa, si† ante eam non te præparaueris? († al. si Deo paratus non fueris?) Donec tempus suppetit, teipsum in horam illam diuinæ beatitudinis præpara. Dei enim beatitudo dignis continget: Beatitudine autẽ se dignos præstiterunt sancti. Cælestis enim tuba de cęlo resonabit, dicetque: Surgite dilectissimi Christi: (2.Cor.15. 1. Thess.4.) Ecce Rex cælestis aduenit, redditurus omnibus vobis requiem, & gaudiũ, in vitã æternã, pro labore illo piæ exercitationis vestræ. Surgite, & cernite Christum Regẽ, sponsum immortalẽ, quem desiderabatis. (Matth.24.25.) Illius enim amore ac desiderio, facti estis incolæ super terram. Surgite, cernite decorem & magnam eius gloriam. Surgite, cernite regnum eius, quod parauit vobis. Surgite, intuemini Christum desiderabilẽ vobis. (Ibidem.) Surgite, & videte Dominũ, cuius vos aspectus sine satietate delectabit, quem dilexistis, propter quem passi estis, propter quẽ tribulationes sustinuistis, propter quem pietatis ac religionis studia coluistis. Venite

Iohan 16. Esai.64. 1.Cor.2. 1.Thess.4.

nite nunc,& videte eum cum fiducia, quem expetebatis. Gaudete & exultate cum ipso lætitia inenarrabili,& gaudium vestrum nemo tollet à vobis. Venite perfruimini bonis, quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, neque in cor hominis adscendit, quæ vobis donauit ipse desiderabilis Dominus. Rapientur enim sancti in nubibus lucidis obuiã & ei. Euolabunt etiã iusti & digni Deo in sublimitate aeris,cum gloria inenarrabili, videre sponsum cælestem & immortalem. Quis putas ita dignus reperietur tunc, vt rapiatur in nubibus aeris, hora illa,magno cum gaudio obuiam Christo? Omnes quidem digni,tunc rapientur in gloria;sed cuncti impij ac peccatores deorsum relinquentur cum confusione maxima. Beatitudo atque lætitia erit dignis, supplicia autem & confusio peccatoribus vniuersis. Beatus ille, qui hic studuerit dignus inueniri in horam illam: contrà verò, miser atque infelix is, qui seipsum tunc indignum reddiderit. Nubes in illa hora, omnes sanctos è terra in cælum rapient. Rursusque impios angeli abripient, vt in caminum ignis inexstinguibilis immittant. Quis dabit capiti meo aquã longè immẽsam,& oculis meis rursus fontẽ lacrymarum iugiter scaturientem, donec tempus erit lacrymas meas suscipiendi, ploremq; meipsum die ac nocte? Deum rogans,† ne in hora ipsius aduentus inueniar indignus. & ne terribilem illam Domini vocem audiam: Discede à me operarie iniquitatis, nescio te, quis,& vnde sis. Deus altissime, qui solus sine peccato es,& immortalis, largire mihi peccatori in illa hora multas miserationes tuas: & ne tunc mea appareat impietas,quæ nunc est occulta, coram spectatoribus Angelis, archangelis,prophetis, apostolis,iustis,ac sanctis. Verùm salua me impium gratia & miserationibus tuis,& induc me in paradisum delitiarum,cum omnibus iustis. Suscipe deprecationem serui tui Domine, precibus & intercessione Sanctorum omnium,qui complacuerunt tibi. Gloria Christo. AMEN.

1.Thess.4. Matth 13. Hierem. 9. † al. vt tunc dignus inueniar. Matth.7. Luc.10.13.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

Post quattuor illas homilias de Compunctione præmissas,ordo atque cohærentia materiarum deposcit, vt alias de Pœnitentia mox ijs subijciamus,coniunctimque demus; cùm & nostrum in hac editione sit institutum,idem sequi & in reliquis,materiasque à se mutuo dependentes, sibive finitimas ac magis vicinas (quæ in manuscriptis græc. sæpè nullo penitus seruato ordine reperiuntur) quantum commodè fieri potuerit,simul pro maiori Lectoris commoditate, coniungere, coniunctasque sic edere.

Non vtitur ferro, ne medicamento quidem austero, vel cauterio; solo verbo sanat, &c.] *Comparationem & differentiam ponit inter medicamenta humana & diuina. q. d. Medicina ab hominibus sæpè duriter atque austerè,& parua cum misericordia ægrotis exhibentur: At medicus hic noster Christus,nequaquam in medicando est durus, neque etiam immitis,atque immisericors, quod ipsum & pluribus postea comprobat. Rursus: Medici terreni frequenter in curandis morbis atque vulneribus,vtuntur ferro,medicamentisque austeris,ac causticis siue adustiuis: Cælestis autem medicus,non ferro,non austero pharmaco ac caustico vtitur; sed solo verbo sanat. Si ad eum accedere velis.plenus bonitate est & misericordia, &c. Caustica porrò pharmaca seu medicamenta hic vocat Ephram, quæ extrinsecus imposita vi sua adurunt, quod sint vehementer calida, & sicca; Græcè* καυστικὰ *ab vrendo dicta: De quibus plura apud Iohan. Cassianum inuenies, Lib.10.cap.7.& Collat.6.cap.11. ac alibi. quibus in locis hac voce quasi latina videtur vti, quemadmodum & S. Ambrosius in expositione Psalm.18. Graniora, inquit, vulnera caustico medicamento,vel admoto igne curantur, &c.*

Neque rursus improperat accedenti ad se,&c.] *Pro hac lectione, in alio manuscrip. sic reperitur: Neq; accedenti impio exprobrat,cur tanto tempore,ipso Domino suo spreto seruierit inimico,&c.*

Fundamus lacrymas, quamdiu tempus est suscipiendi nostras lacrymas,ne abeuntes, &c.] *Alius manuscriptus Codex pro eo,sic habet: Effundamus lacrymas,donec tempus suppetit: Oremus nostras suscipi lacrymas,ne abeuntes,&c. Varietatem examina,atque concilia.*

Quid agis homo? quid vitam vt rationis expers traducis?] *Pro hoc, in alio Cod. manuscrip. sic legitur: Quid agis ò homo,vitam tuam instar iumenti insensati hic transigens,&c. fitque allusio ad Psal.48.*

Variat & Lectio in verbis finalib. huius homil. dum in vno Cod. est: Suscipe deprecationem serui tui Domine meritis sanctorum, qui complacuerunt tibi in secula seculorum. *In alio:* qui placuerunt tibi quoniam tua est gloria in secula. *In tertio autem quod hic sequimur exemplari, ponitur:* Precibus & intercessione Sanctorum omnium,qui complacuerunt tibi. Gloria Christo. Amen.

EIVSDEM

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM

De † Pœnitentia, Sermo secundus.

† al. De Pœnitētia, & Cōfeſſione.

DIſcamus ò peccatores, quid ſit miſericordia. Diſcat auarus, quo pacto ſe in alios benignũ exhibeat. Compatiamur nobis mutuo in pace fratres, pleno affectu, omniq; benignitate, antequã nos poſſit improbus aduerſarius diſpoliare. Quæ mihi per Spiritum ſanctũ denũtiata ſunt, cunctis manifeſta cupio. Tametſi demens ego ſum, didicerimq; (cùm ſim imperfectus) quæ nõ ſeruo: diſcat alius, & ſeruet. Vt tamen ſermo, ſiue ex me, ſiue ex vobis, non moriatur, aut abſq; fructu maneat; neq; etiã Regis talentũ ad negotiandũ in eo, abſcondamus, quod vitæ quęſtu plenũ eſt. Nolim me ducẽ ſequaris diſcipule, ſi à via recta deflexero: & ſi peccantem me conſpexeris, ne inſiſtas veſtigijs meis. Deum, & ſcripturas ſacras quibus anima nutriatur, cõtemplare. Quæ tradũt, præcipiuntq; exequere; & ſicut edoctus es, ita in ijs ambula, & perſeuera. Doceri ab alijs vehementer cupio, qua ratione vitam traducã: docendi munus perhorreſco. Iniquitatibus me ſcatere comperio, dum meipſum examino. Vulnera mea obligo, ſed expiare conor. Mutuum cum fœnore exſpecto. Ne diſcendi labore fatigeris; nam & ego magiſter tuus torqueor. Quid inani cruciaris dolore, ò fili? quorſum fruſtra lamentaris? Malignus ille perpetuas menti tuæ offundit tenebras, vt ſis ei pars hæreditatis. Quoniam Sathanas ſubdolè ac fraudulenter multos mœrore conatur afficere, gloria expellere, & in gehennam detrudere. Furto tibi ſublatus eſt theſaurus, ſed adhuc bonæ negotiationis tibi aperta remanet via: tempus adhuc tibi ſuppetit recuperãdi theſaurum; modò ne deſperes. Quare ſedulò ac ſolicitè eum collige, atq; recupera. Et ſi telo vulneratus ſis, penitus animo ne concidas. ad mortem vſq; perferas, ne timeas ictum. Oſtende tuam in certando ſciẽtiam ac robur, vt refulgens gloriæ corona texatur tibi. Et ſi à latrone ſpoliatus ſis, à curſu incepto caue deſiſtas, in bello contingit vt & feriamus & vulneremur. Etiamſi pruina tuum agrum læſerit, iterum ac tertio fodito, impigreq; ipſum excolito, & diligẽter ſerito. Ecce plenæ tibi nubes ac pluuiæ aduenniunt, Ne te latrò pellat via. Non terrearis, neq; onere in medio viæ relicto, procede. Ex conflictu vbi vulneratus es, victoriã referre contende. Quomodo antea tuo theſauro ſpoliatus es, poteris rurſus tibi eumdem recuperare. Nam in loco, in quo Rex Achaab fudit ſanguinem iuſti Nabothe inſontis, ibi canes linxerunt ſanguinem impij Achaab, ſicut ſcriptum eſt. Naboth eiecit propria vinea, te autem peccatum remouere vult à Chriſti præceptis. Achaab autem ſathanæ typum gerit: at Ieſabel figuram iniquitatis. Vterque verò tuum ſitit ſanguinem, ſicut ſanguinem Nabothe expetiuit impius Achaab, qui ſicut dolo iuſtum illum peremit, ita & iuſto Dei iudicio pœnas luit: ad occidendum celer fuit, ſed ipſemet perijt; ſimulatque vltus eſſet, iuſtus Deus apparuit. Et nunc quidem inuiſibilis nobis eſt colluctatio, ſicut ait ſcriptura: Noſtra autem colluctatio, non eſt cum ſanguine & carne. Sathanas latenter atque doloſè homines impugnat: Dominus autem manifeſto hunc ictu vulnerat, nobiſque robur addit, ad conculcandas cunctas vires inimici. Non eſt tibi leuis, riſuque digna colluctatio frater: ſiquidem bellum tibi magis magiſque augetur, vt & ipſe probe-ris ijs qui legitimè certant. Et ſi ſepties cecideris, ſuperare contende. Similis es cadaueribus, non expertus verbera. Multi cum hoſtibus non congrediendo, manuſque conſerendo, inexperti manſerunt. Dum enim ſuos ipſi vident hoſtes, de induſtria mox ſe omni ſtudio inter mortuos conijciunt. Eſt quiſpiam qui bellicam aciem cernens illico pertimeſcat, latibulumque aliquod occul-

[Margin notes: Matth. 25. — Allegoria ſententioſa. — 3. Reg. 21. 22. — 4. Reg. 9. — Typus Achaab, & Ieſabel. — Epheſ. 6. — 2. Tim. 2. — Prou. 24.]

tum in quo se abscondat inuestiget: alius verò telum sibi ex corpore abstrahens, magno conatu in hostem suum irruit. Cui nocet impius peccata peccatis accumulans, nisi sibi? Similiterq; ægrotus seipsum deplorans, desperando? Potius igitur sibi sanitatem ægrotus deposcat. & peccator agere pœnitentiam studeat, corpore languens, medicinam adhibeat. similiterque peccator animam purget. Quis numo è marsupio extracto, marsupium ipsum adspernatur, & abijcit? Aut quis vmquam mercator relictis nundinis, collectas reliquias ac merces, in mare proijcit? Caue, teipsum spolies armis quæ habes, ijsque coram hoste tuo abiectis, ei terga vertas, tempore tui certaminis: quamdiu te ei non dederis, belli occasio remanet. Et si mare cuncta tua abripuerit, te autem viuum reliquerit, satis diues es si vitam obtines. Quòd si nauis alicuius euersa fuerit, ipse arrepto ligno seipsum saluabit. At tu, in ligno Crucis Redemptoris, teipsum confirma coram cathedra misericordissimi ac gloriosissimi Regis. Tempore certaminis atque conflictus, qui feriunt vulnerantur, non vitantes scamma. Qui hodie vincit, paullò post vincitur, aliàs vera cum laude superat. Non erubescit verberari athleta, confidens fore vt à Rege si vicerit, honoretur. Ne differas de die in diem ad Dominum conuerti. In peccatis vixisti? tempus certè pœnitentiæ ex animo adhibe: & nequaquam te repellet, quin & mercedem constituet legitimam. Caue moreris, de die in diem adhibere pœnitentiam. Quòd si non audieris, vel intellexeris de improbis actionibus, & intumescentibus malis eorum, qui postea ad Christum conuersi sunt; illos ego tibi enarrabo: vt & illos quos ab errore dæmonum curauit Deus, imitari discas. Abraham primùm gentilis erat, & chaldæus. Latro quoque de seipso, operibus suis perhibet testimonium. Quin & magnus Moyses, cædem quoque patrauit. Paulus antea homo persecutor, & hostis fuit. Tu autem Raab in memoriam reuoca, vt fide saluata sit. sic etiam peccatrix mulier ad Christum confugiendo, salutem consecuta est. Omnes isti saluati sunt, ne sigillatim tibi cunctos qui pœnitentiam egerunt, commemorare sit necesse. At cuiusmodi lucrum ex ipsius accipies aduentu, quem gentiles suppliciter Deum deprecantes, obtinuerunt? Quid boni tibi frater, ex eius accedet morte, quādiu viuus in peccatis versaris? Quare pœnitentiam ad ipsum adducere festina, vt vitam tibi largiatur æternam. Ipsi gloria, in secula. AMEN.

Allegoriæ & Parœmiæ admodū sententiosæ.

Quid sit scamma, habes in schol.

Pœnitentiæ exēpla efficacissima.

Exod.2. 1.Cor.15. Act.9. Iosū.6. Heb.11. Luc.7.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

Tota Oratio allegorijs & parœmijs pulcherrimis, sententijsque grauissimis referta est, ac varijs antithesibus, exemplisque optimis ornata, plurimùm ad corruptos humanæ vitæ mores emendandos, & ad fraudulentas veterani aduersarij insidias vitandas, nequissimaque eius tela repellanda faciens, sicut ex ipso melius corpore patebit. estque exhortatoria planè ad pœnitentiam, & in bono perseuerantiam.

In loco, in quo Rex Achaab fudit sanguinem iusti Nabothe insontis; ibi canes linxerunt sanguinem impij Achaab, sicut scriptum est.] *Locus scripturæ hic citatæ, est 3. Reg. 21. vbi in vulg. lat. sic habetur; Hæc dicit Dominus: in loco hoc in quo linxerunt canes sanguinem Naboth, lambent quoque sanguinem tuum. In edit. porro 70. additur* παντί, *legiturque: in omni loco in quo, &c. sed ab alijs Cod. illud* παντί, *abest: In ceteris autem parua aut nulla hic est differentia lection. nisi quòd mutauerit tantummodo hic Auctor futurum in præteritum, legeritq; linxerunt, pro lingent, seu lambent, vt est in lect. biblic. loquitur enim hic de prophetia illa vt impleta, & non de implenda, sicut ibi.*

Tempore certaminis, qui feriunt vulnerantur, non uitantes scamma, &c.] *Quandoquidem frequens hoc nomen Scamma, apud S. Ephram, aliosq; Scriptores sacros occurrit, visum est breuiter vim & originem eius hic explicare: Constat autem illud vocabulum esse græcum, quo passim Auctores vtuntur pro stadio, arena, ludorum cauea, seu loco in quo pugiles certabant, ita dictum à verbo* σκάπτω, *id est, fodio, quòd locus esset fossa circumscriptus. De quo S. Hieronymus epist. 61. contra errores Iohan. Hierosolymitani: Cur tu, inquit, omissis super quibus pugna est, de scammate & loco certaminis egrediens, in peregrinis & longè alienis disputationibus immoraris? Et S. Ambros. lib. 1. offic. cap. 16. Quid epulari gestis antequam stadiū soluatur? adhuc populus spectat, adhuc athleta in scammate sunt, & tu iam otium petis? Idemq; in lib. de Elia & ieiunio cap 13. In scammate si quis te manu leuat, exors quidem palmæ, sed immunis iniuriæ es. & c. 21. progressus in scāma, necesse est vt excipias puluerem. ac rursus: Luctator in scāmate, puluis in stadio.*

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM

De Pœnitentia, & Conuersione.

E ergo vano percellamur timore, ac timore quidem qui non est timor: perfecta enim charitas foras mittit timorem. Et quis timor mundanus, ad timorem diuinum comparatus? Quæ gloria hominis corruptibilis, ad Dei magnificentiam, ineffabilemque potentiam, ac gloriam immarcessibilem? Cùm igitur adhuc terrenarum rerum cupiditate distrahimur, mentem nostram per fidem ad inuisibilia adijcere nequimus: quamuis vel ex ijs, quæ cernuntur, & audiuntur, ineffabilem immortalis Dei potentiam coniectantes, timeamus ipsum. Rex volens transponere aliquam petram, nisi vectibus atq; adminiculis vtatur, eam suo mouere loco non poterit: Ipse autẽ in terram adspiciens, tremere eam facit. Non igitur mente obstupescis, considerans cuiusmodi montes & pondera vel solo adspectu moueat; Et quo pacto rursus solo verbo diuinæ voluntatis suæ, vniuersum firmet orbem? Non admiraris autem & super coruscatione fulguris, & sonitu tonitrui, quòd non modò his terreantur homines, verùm & aues, & feræ, & quæ in aquis viuunt? Sed quæcunque dixerimus, non adsequemur. Quare procidamus, ipsi & ploremus coram bonitate eius, confitentes, atque dicentes: Tu noster Deus, & non est alius Dominus. Tibi peccauimus, tibi genibus aduoluimur: neque enim est qui resistat tibi. Si vis, potes nos saluare Domine. Bonus es Domine, & misericors. Et licet simul rapiendo cecidimus, per pœnitentiam sanari studebimus. Si verò vt homines abrepti perturbationibus sumus; ne in finem vsque, animum nostrum despondeamus: sed agnoscẽtes illum, qui nos vocauit, Deum, & vocationem qua vocati sumus, ipsum dicentem audiamus: Pœnitentiam agite, appropinquauit enim regnum cælorum. Neque verò super aliquibus peccatis limitauit pœnitentiam, super quibusdam autem non; sed ad omnem plagam peccati, nobis magnus ille animarum nostrarum medicus, dedit magnum hoc remedium. Peruersos igitur animæ nostræ mores excidamus; & loco cauteriorum, timore vtamur diuino, in quo poterimus peccati impetus reprimere, vt non confundamur in resurrectione mortuorum: quando omnia prodibunt in lucẽ; siue boni quid egerit quis, siue mali. Ait enim sacra scriptura: Quæ est vita† nostra? Vapor est, & ad modicum parens, & deinceps exterminabitur. Concupiscentias igitur aculeatas atque spinosas omittamus, casta cogitatione insultus libidinosarum cogitationum repellentes. Quia scriptum est: Sancti estote, quoniam ego sanctus sum. vt gratia Saluatoris nostri Dei, partem sortiamur immortalem, obliuiscaturque nostrorum peccatorum Dominus per suas miserationes, nostramque conuersionem, & veram pœnitentiam. Et si quis eorum, qui videntur abundantius laborasse, murmuret de magna misericordia Domini, vti quòd celeriter adsumptus sis; pro te rationem est redditurus, omnis creaturæ Dominus, dicens: Amice non facio tibi iniuriam. Nonne denario conueni tecum? Deus enim qui iustificat, quis est qui condemnet? Ipsi gloria in secula seculorum. AMEN.

1. Iohan. 4. Psal. 59. 103. Psalm. 91. Psalm. 17. 76. Psalm. 94. Precatio. Psal. 85. 102. 144 Iacob. 5. 1. Cor. 1. 7. Matth. 3. 4. Luc. 3. Act. 2. Remedium pœnitẽtiæ ad quæcunque plagam peccati, concessum. Iacob. 4. † al. vestra. Leuit. 11. 19. 1. Pet. 1. Matth. 20. Rom. 8.

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM,

De Pœnitentia, & Patientia.

Vis obsecro secum cogitans, expendensque vitam hanc fugitiuam esse, & rursus vt exsulem, ac tamquam tabernaculum quod dissoluitur, non retinet suam animam prudenter munitam; ne irruat super ipsum horribilis ac magna illa, quæ improbos ac peccatores manet, Dei sententia? Cuiusmodi nobis sufficerint fontes lacrymarum; vt antequam periculum tormentorum æternorum faciamus, flammam gehennæ restinguamus? Et quis placatum pro nobis reddet iudicem, ne nos peccatores condemnet? Quis putas, remissionem nobis peccatorum, sanctis orationibus à benignissimo Deo implorabit? Quis nam Dei iram in miserationem, & rursus iustitiam in misericordiam conuertet? nisi solus qui supplex ipsum deprecatur iudicem, quique ligat onus peccatorum suorum, portatq; ac soluit, & quando voluerit subleuat. Ligamus enim vehementer onera, peccando: rursusque subleuamus, si fortè pœnitentiam egerimus. In nobis igitur est soluere & ligare; ad Deum verò pertinet, procidentibus sibi condonare. Verè etenim benignum habemus Dominum, præuia pœnitentia sarcinas seruorum soluentem. Quare ante nostram hinc emigrationem, supplici confessione instanter ipsum deprecemur Iudicem, vt nos à minis suis liberet. Si Noe, & Daniel, ac Iob amici atque prophetæ Dei, magnam in Domino habentes fiduciam, steterint pro filijs, Deum deprecantes, vt suam ab ipsis vltionem aucrteret, nihil omnino profecerint, neque eorum susceptæ sint preces: quid nos agemus, si nos ipsi neglexerimus? Quis autem nos ab ira Dei liberabit, nisi solus qui iudicat & iustificat Deus? Considera quantum pro beneficijs à Deo acceptis, retribuerint Sancti martyres in terra certantes? Quanta ijs in Deum, per martyriũ fuerit fiducia? Crimina deleuerunt, & non tantum munera acceperunt in hac vita, sed quod amplius est, etiam cælorum regnum, atque paradisum consecuti sunt. Quoniam pro cõpensatione, sanguinem suum pro pretiosissimo & incomparabili sanguine Domini, fuderunt. Ac deinde etiam in stadio ac cursu, non filijs dumtaxat, sed & coniugibus diuinum præferentes amorem atq; desiderium, coronati sunt; vt quibus placuerit per probationem verberum venire ac sequi, coronas eorum certaminis accipiant: tantopere enim Christi Saluatoris amor ac desiderium, mentẽ eorum ad suũ per traxit stadium, & vt pro corruptibilibus, incorruptibilia bona consequi liceret. At nos serui, quid Domino ac Regi pro tot tantisque donis retribuemus? qui etiam sæpè ne verbo quidem nos à fratre offendi patimur, obliuioni interim tradentes propria vulnera, occulta & manifesta quæ nouit Deus; & neque niuis ex aere defluxum sustinentes. Alij ob amorem Dei dissecti meruerunt accipere coronam: Nos autem cùm sine tormentis martyres esse queamus, potius contraria agentes, inutiles permanemus: & à bestijs interea, intellectualibus inquam, illis spiritibus, ac improbis dæmonibus capimur. Quid facis ò homo, virtutis contemptor? Dedit te Creator, tamquam aurum conflandum atque probandum, per contumelias scilicet, & diuersi generis tentationes, vt vas electionis ac puritatis in multa patientia & longanimitate efficereris. Siquidẽ vir expers tentationum probari nequit, maximè verò solus ego, qui hæc composui, quique in cunctis, non inutilis solùm sed & peccator sum, qui omni virtute destituor; qui non sum dignus vocari frater, quoniam tribulationem quæ mihi coronam gloriæ conciliasset, subterfugi reprobus permanens, quique Martyrum celebrare laudes ausus sum. Quando enim similium præconia laudesque attingo, acerbè defleo, grauiterque arguor, stimulis conscientiæ agitatus, & malorum me operum ferit retributio, in iudicio futuro. Non enim sum dignus in altitudinem

Marginalia: Matth. 7. 24. 25 Luc. 13. — Elegans hypophora, atq; antithesis. — Quid hic sit ligare, & soluere. — Ab exemplis. — A maiori. — Psal. 30. 40. 2. Tim. 4. — Hebr. 11. — Antidoron SS. Martyrum. — 1. Tim. 2. — Heb. 11. — Prou. 17. 27. Eccles. 2. 27.

cæli defigere oculos, eorum depressus grauamine. Si enim martyrum celebrare encomia incepero; bestiæ instar, me inter cogitationes aggredietur cõscientia, redarguarq; à Deo, qui occultissima quæq; omniũ contuetur hominũ. Ait enim Apostolus: Et tu quis es, qui gloriaris in alienis operibus, cùm ipse valde sis inops? Quam ipse daturus es rationem Deo, qui ex tenebris te in lucem adduxit? Audes prædicare virtutes, quas ipse nõ imitaris? Aut potius: quamdiu ego non tacebo, qui ipse nihil omnino boni possideo, edicere vestra? Cùm autẽ benignissimũ habeam Dominũ, nõ cessabo Sanctorũ martyrũ referre laudes. Sic reputa; ego solus indignus sum, & omni virtute carens, tamẽ apud argẽtarios pecuniã depono, vt quãdo venerit Dominus, cũ vsura eã repetat. Et vt talenti actionẽ ac crimen effugiã, ne cum homine illo improbo, qui talentũ in terra defodit, condemner. Præbeoq; consilium cupienti saluari, non vt me peccatorem imitetur, verùm vt verba mea velut lumen accipiat. Quamquam id minus esse opus dicere arbitror: Omnes enim norunt voluntatem Dei, parui ac magni, & nobiles, & mendici. Et nouit quisque, an quod sibi sit vtile consideret: tum etiam quæ Dei sit voluntas, & quomodo oporteat saluari, audistis arbitror. Præparata nobis est gehenna, & ignis inextinguibilis, stridor dentium, & tenebræ exteriores. insuper & vermis, & formidabilis fluuius exurentis ignis ante conspectũ iudicis, vehementissimè trahẽtis, & nobis per minas à benignissimo Domino intentati, nisi mandata eius diuina seruauerimus, nisi flammam illam lacrymarũ rore asperserimus; nisi per pœnitentiã, gehennę incendium restinxerimus, nisi sobrietate ac pudicitia vermem illum occiderimus, nisi infallibilẽ Iudicem quãdiu in hac mortali sumus vita, ritè placauerimus; nisi in hoc seculo eum qui te ibi iudicaturus est, in cõfessione præoccupauerimus, nisi pœnitentiam nostram ei exhibuerimus, quæ sola flectere potest iudicẽ. Diabolo enim ac angelis eius, non nobis tormẽta apposuit Deus: sed propter nostram improbitatẽ atq; malitiã, supplicio intolerabiliũ multamur tormentorum. Et quæcunq; callido atq; versuto Draconi intentatæ sunt minæ, eas nostra sponte sustinemus. Discedite enim, inquit, in ignem æternũ, paratum improbissimo Draconi, ac angelis eius. Non ait: & hominibus: nam si in præsenti vita tantam aduersitatem, suppliciorumq; hic genera inenarrabilia perferunt, qui improbè viuunt; quanto magis infallibile & incorruptũ illud, dico iudicium iudicantis, dira præbebit & intolerandа ijs qui malè in eum deliquerint, nobis inquam peccatoribus, in futuro tempore. O quanta nostra est cœcitas. Rogemus Deum, vt nos exaudire dignetur, aperiatq; portã à nobis occlusam introitus ad ipsum, hoc est, supplicationis & orationis. Quid facis ò homo, qui insipientia laboras? Semper porta Domini cunctis patet hominibus, paruis simul ac magnis, & nobisipsis molestũ est, eam aperire nobis, quin & nobis ipsi hanc obseramus. In nostra enim potestate est, eã nobis vel aperire, vel claudere. Quòd si à peccatis abstinuerimus, semper apertum erit ostium miserationum Domini, nobis mortalibus: At si peccauerimus, continuò occludetur. Famulis ad ipsum Deum in oratione accedentibus, ianua à Deo non præcluditur, sed omni tempore patens est quærentibus eum. Quoniam ipse dixit, qui petentibus postulata concedit, petendum, quærendum, atq; pulsandum esse, vt confestim & incunctanter detur. Caue, tibi ipse crudelis sis, miser. Caue quoque, Deum inhumanum dixeris. Sed nos rei sumus, qui per malitiam nobis aditum intercludimus, & ianuam precationibus fabricamus. Pace igitur facta, tibiipsi reconciliare; animamq; quam ligasti vinculis, solue ac libera. Stat enim Deus adhuc te exspectans, vt tu homo reconcilieris Domino. Ipse enim semper tuum sitit reditum, vti viuentem honorificè excipiat. Concilia igitur & consocia externũ hominem cum interno, ac deinceps ex acerbissima seruitute dæmonis, te in libertatem adsere. Sicq; quam tibi occluseras ianuam, semper supplicationis tuæ præsidio, apertam reperies. In quo, Patri gloria, & Filio, & Spiritui sancto, in secula seculorum. AMEN.

Rom. 8. 1. Cor. 4. 2. Cor. 11. 12. Matth. 18. 25. Luc. 19. Matth. 24. 25. Luc. 21. Psal. 96. Matth. 25. Matth. 25. Luc. 13. Matth. 7. Luc. 11. 18. Iohan. 14. 15. 16. Consolatoria & reconciliatoria verba optima.

SCHOLIA.

HAec ſunt quæ de Pœnitentia huc ſimul ex noſtro Auctore congeſſimus; præter quæ, ſi plura eiuſdem uelis, ſparſim in varijs alijs apud ipſum locis reperies, ex profeſſo autem, in Tertio iuxta noſtrã diſtinctionem tomo, longiſſimum De Pœnitentia ſermonem, aut potius librum, cuius principiũ eſt: Pœnitentia fertilis eſt fructus, &c. Aliumq; inſignem atq; prolixũ ibid. habes poſtea, in Ionam Propbetam, & de Pœnitentia Niniuitarũ, &c. Tractarunt & hoc Argumentũ illuſtres eccleſiæ Scriptores alij, tam Græci quàm Latini: Baſilius Magnus homil. de Pœnitentia, cuius initiũ eſt: Arrogantiam eorum qui pœnitentiam abrogare audent, non ferens, &c. tom. 1. Idemq; in Ethicis ſiue moralibus ſentent. cap. 1. 2. 3. 4. 5. &c. ac in duabus ſuis Epiſt. ad monachum elapſum, tom. 2. &c. S. Chryſoſt. ad pop. Antioch. homil. 22. 40. 41. & 80. vbi inter alia huius materiæ, de admirabili Niniuitarum pœnitentia agit, & quid ſit pœnitentia, oſtendit. Et præter illas ad Popul. decem adhuc aliæ de Pœnitentia, eod. tom. 5. ponuntur, inter didact. & parænet. poſt quas, & alius immediatè Sermo ſubijcitur eiuſd. argumenti, vbi pœnitentiæ exempla præclariſſima ex ſcripturæ fontibus deſumpta adducuntur. Ac alius ibid de Pœnitentia & Confeſſione. aliusque breuior, de Confeſſione peccati. Inſigne quoque Pœnitentiæ encomiũ ponit idem Chryſoſtomus in Proœmio priori in Eſaiam, non longè ab initio, circa finem tom. 1. Vide de hoc etiam argumento Gregor. Nyſſen. in Orat. de Pœnitentia. B. Iſaiam Abbat. in Oratione 21. de Pœnitent. cuius initium eſt: Quæſitum ex Abbate Eſaia fuit, quid eſſet pœnitentia, &c. Iohan. Caſſianum, Collation. 20. per tot. quæ eſt Abbatis Pynuphij, De Pœnitentiæ fine, ac multiplici fructu, ſatisfactionisq; indicio. Tertullian. lib. de Pœnit. tom. 2. Cyprian epiſtol. ad Antonian. ac lib. de lapſis, & ad Nouatian. Scripſit & de Pœnitentia, S. Ambroſius lib. 2. & S. Auguſtinus inſignem librum de Pœnitent. medicina, aliaque in idem argumentum alibi. item Pacianus lib. & duas epiſt. ad Sympronian. ac de pœnitent. & Confeſſ. ſiue Paræn ad Pœnitẽt. Fulgentius lib. 2. de remiſſ. peccatorum ad Euthym. alijque plures, quos hic breuitatis cauſſa prætereo.

Quis obſecro ſecum cogitans vitam hanc fugitiuam eſſe, & vt exſulem, &c.] *Alluſio videtur manifeſta ad illud Iob 9. Dies mei velociores fuerunt curſore, & fugerunt: pertranſierũt quaſi naues poma portantes, & ſicut aquila volans ad eſcam, &c. item ad iſtud 14 Homo natus de muliere, breui viuens tẽpore, fugit velut vmbra, & numquam in eodem ſtatu permanet, &c. ac Pſal. 143. Homo vanitati ſimilis factus, dies eius ſicut vmbra prætereunt, &c. Ineſt autem hiſce verbis Ephræm haud inelegans metaphora, à rebus quarum iſta nota ſunt nomina, deducta, & verbis ſcripturæ iam adductis ſatis expreſſa, quibus fugacitas & inſtabilitas vitæ indicatur humanæ, &c. quare hic admonetur homo, vt animam ſuam prudenter pœnitentiæ ac patientiæ, reliquarumque virtutum operibus munitam retineat, vt poſt huius vitæ exſilium, ad vitam peruenire liceat, vbi vera vita eſt, & ſempiterna. De reliquis vide in progreſſu huius Orationis.*

S. PATRIS EPHRAEM SYRI,

DE PATIENTIA.

Rom. 8. Galat. 3. 4. Vi Deo placere cupit, eiuſque hæres per fidem euadere, vt & ipſe filius Dei appelletur, ex Spiritu ſancto genitus, ante omnia longanimitatem apprehendens ac patientiam, debet fortiter obuias quaſque ſufferre tribulationes, anguſtias, atque neceſſitates, ſiue corporales morbos ac paſſiones, ſiue improperia atq; iniurias ab hominibus, ſiue etiam diuerſas inuiſibiles anxietates, quæ à ſpiritibus malignis inferuntur animæ, ad impediendam illam quo minus ingrediatur ad vitam, inducere quoq; eam cupientibus in omnem relaxationem atq; mollitiẽ, negligentiam, ac deiectionẽ animi, obliuionemq; ſui, pro ratione diuinæ diſpenſationis, permittentis ſingulas animas varijs probari tribulationibus atque preſſuris: vt appareant qui toto corde & anima Deum diligunt, quique in omnibus quæ à maligno inferuntur, ſtrenuos in perferendo ſe præbent, nec ſpem in Deum abijciunt; verùm ſemper redemptionem per gratiam in fide ac patientia multa exſpectãtes, quamobrem etiam ab omni ſe tentatione expedire poterunt; atque ita promiſſionem adepti, cæleſti regno digni redduntur. Debet igitur anima ſermonem Domini ſequens atque amplectens, crucem eius ferre quotidie, ſicut ſcriptum eſt: Qui non accipit crucem ſuam, & venit poſt me, non poterit eſſe meus diſcipulus. Hoc eſt paratum eſſe, ad ſufferendum amo-

Aduerſitates quæcunque fortiter perferẽdę.

1. Cor. 10, 1. Pet. 2,

Matth. 10. 16, Marc. 8. 15, Luc. 9. 14,

re Christi tribulationem ac tentationem quamcunque, siue manifestam siue occultam, & spe à Deo semper aptum esse atq; pendere: quoniam in eius potestate est vt affligatur anima, si permittatur ab eo, & vt omni tentatione atq; angustia per eum liberetur. Si porrò fortiter strenuéque non perfert, sustinendo quamlibet tentationem ac tribulationem; verùm tristatur ac tædio afficitur, indignatur, & angitur, parumque de certamine laborat; vel etiam desperat, quasi non sit vmquam liberanda, quod ipsum etiam malitiæ† ipsius est inuentum ac articium, in socordiam atque ignauiam, pusillanimitatemque conijcientis animam, & spei compotem non effectam, qua semper misericordiam exspectet Domini in fide certa, nihilque hæsitante. Cuiusmodi quidem anima vitam in futuro non prometetur, quoniam cunctorum se Sanctorum sequacem non præbuit, neque Domini vestigia est persecuta. Considera ac cerne, quo pacto ab initio Patriarchæ, Prophetæ, & Apostoli, ac Martyres per tribulationum atque tentationum vias pertrâseuntes, ita potuerint placere Deo; qui fortiter quamcunque perferentes tentationem atque tribulationem, etiam inter angustias gauisi sunt, propter spem retributionis mercedis, quæ exspectatur. sicut ait Scriptura: Fili, accedens ad seruitutem Dei, dirige cor tuum & sustine. Rursusque Apostolus dicit: Quòd si extra disciplinam estis, cuius participes facti sunt omnes: ergo adulterini, & non filij estis. Alibiq; iterum: Omnia quæ superinferuntur tibi, tamquam bona amplectere, sciens absque Deo nihil fieri. Aitque Dominus: Beati estis cùm maledixerint vobis, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne† verbum malum aduersum vos, mentientes, propter me: gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis. Et illud: Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Patiuntur verò persecutionem, siue palam ab hominibus, siue occultè à spiritibus malignis, quippè qui animam Deum amantem atque inquirentem oppugnant, ac in uarias angustias conijciunt, ad impediendum, quo minus in vitam ingrediantur: & simul quoque vt probentur, an verè Deum diligant, perferendo quamcunque tribulationem, & spem in finem vsque retinendo, liberationemque in fide se accepturos sperantes. An contrà, per impatientiam sese contrahens inter ærumnas, ac tædio affecta, parui pendens, spe orbatam se esse præseferat, nec verè diligere Deum. Diuersæ porrò ærumnæ, atque tribulationes, tentationesque demonstrant quæ animæ dignæ sint, quæque indignæ. & quæ fidem, ac spem, & patientiam habeant, quæque non habeant: vt vbi patuerit eas in omnibus probatas, fideles, dignasq; animas esse, quæq; ad finẽ vsq; pertulerint, ac fidei spem obtinuerint, atq; ita per gratiam liberatæ sint; meritò regni hæredes efficiãtur. Patientiã igitur & spem cum primis vnaquæque anima Deo placere cupiens, fortiter teneat: sieq; omnẽ maligni impetũ, ac tribulationẽ perrumpere, & effugere poterit. Neq; enim vsqueadeò Deus animã in ipsum sperantem, ipsumq; sustinentem, tentari permittit, vt tædio vincatur, & opprimatur malis, totaq; tentationibus & angustijs obtuatur, quas sufferre nequeat. Nam vt Apostolus ait: Fidelis Deus est, qui non patietur nos tentari, supra id quod possumus: sed faciet cum tentatione prouentum, vt possimus sustinere. Non enim quantum vult malignus, tentat affligitque animam; sed quantum ipsi à Deo permittitur. Solùm anima viriliter perferendo, spem teneat quæ est in fide, auxilium atque præsidium ab ipso exspectans, & fieri non poterit vt derelinquatur. Sed quantum illa contendit ad Deum, spe ac fide confugiens, & ab illo opem, ac præsidium, liberationemque sine hæsitatione exspectans; tanto eam celerius Dominus ab omni circũstante molestia liberat. Nouit quippè ipse, quantam subire possit probationem atque tentationem anima, & tantam quoque permittit: modò ipsa toleret ad finem vsque, ac non confundatur. Sicut dictum habetur: Tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio verò spem, spes autem non confundit: Rursusque alibi: Sicut Dei mini-

Marginalia: 1.Cor.10. Iacob.1. †al. malitiæ inimici inuentum. Iusti quomodo per varias tribulationes placuerint Deo. Eccl.2. Hebr.12. Matth.5. †in vulg. deest (verbum) Ibidem. Rom.5.8.15. Hebr.5.10.11. Tribulationum effectus. 1.Cor.10. Rom.5.

2. Cor. 6. Matth. 10. 24. Luc. 21. Eccles. 2. Psalm. 36.

ministri, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustijs, & quæ sequuntur. Aitque Dominus: Qui autem perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Et denuò: In patientia vestra, possidebitis animas vestras. Alibique dicit: Quis sperauit in Domino, & confusus est? aut quis permansit in mandatis eius, & derelictus est? aut quis inuocauit eum, & despexit illum? Si enim homines exiguo intellectu ac mente præditi, probare & discernere norunt, quantum pondus atque onus singula ferre queant animalia, veluti mulus, aut camelus, tantumque addunt oneris, quantum vires animalis tolerent.

Confirmat exemplis, & similibus pulcherrimis.

Et figulus vasa formans, nisi in fornacem ea immiserit, vt igne probata solida ac dura reddantur, humanis vsibus seruire nequeunt: nouit autem quanto ea tempore oporteat in igne relinquere, donec vtilia efficiantur. neque contrà, vltra quàm sit opus, ea in fornace relinquit, ne adusta corrūpantur. neque vicissim ea minus in fornace relinquit, quàm necesse sit; ne dissoluantur, neminiq; sint vsui. Si inquā, in rebus corruptibilibus & apparentibus, tanta consideratione atq; cognitione præditi sunt homines; quanto magis Deus, qui incomprehensibilis est, & ineffabilis scientia & intellectu, totusque sapientia plenus, nouit, quantis probationibus, atque tribulationibus, tentationibusque indigeant animæ ipsi placere volentes, vitamque æternam consequi desiderantes; sicque fortiter, prompteque omnem in spe tribulationem perferunt, ad finem vsque. Tuncq; probati, & apti regno cælorum redduntur. Quemadmodum enim cannabi ac lini species non est idonea, vt ex eo fila subtilissima fiant, nisi diutius elaboretur atque exerceatur, imo quanto magis illud torquetur, tanto purius aptiusque efficitur: Sic & anima Deo deuota, multas probationes atque tentationes subiens, afflictionesque fortiter tolerans, purior vtiliorque ad spiritale † extenuationis & humilitatis opificium redditur, tandemque cælestis regni regionem possidere meretur. Quemadmodum enim vas recens confectum, igneq; non probatum, humanis inidoneum est vsibus. aut sicut infans ad res mundi tractandas ineptus est; cùm neque plantare possit, neque semen recondere, neque quodcunque aliud mundi opus perficere, infans enim est. Ita etiam animæ, si diuinæ gratiæ sint effectæ participes, dum nutriuntur dulcedine ac requiete spiritus, necdum varijs probatæ tentationibus ac tribulationibus à nequam spiritibus, per quas patientia demonstratur, sunt adhuc infantes, atque vt ita dicam, nondum idoneæ ad regnum, cùm nondum sint exercitatæ, vt dictum est. Si uerò extra disciplinam estis, cuius participes facti sunt omnes, ergo adulterini, & non filij estis. Itaque tribulationes atque tentationes homini conducunt, animamque probatam ac firmam efficiunt; si generosè alacriterque in diuina confidentia ac spe, qualiacumque ingruentia toleret, fide non vacillante redemptionem & misericordiam à domino exspectans. Sicque impossibile erit ipsam spiritus promissione, liberationeque à vitiosis passionibus frustrari, quin mereatur tamquam probata atque fidelis spem in Dominum habere, & in finem vsque patientiam retinere. Quemadmodum enim sancti Martyres multa tormenta palam sustinuerunt, & ad mortem vsque, suam † in Dominum spem, bonamq; confessionē seruarunt; sicque probati coronas iustitiæ accipere promeruerunt. Qui autem plura ac grauiora sustinuerint tormenta, abundantiorem etiam gloriam, ac in Deū fiduciam obtinuerunt. Quicunque verò à fide recesserunt, pertimescentes flagella atq; tribulationes, nec permanserunt in præclara confessione vsq; ad finem, ij dicendi libertate destituti, & hic & in iudicij die confusi cernētur. Ad eumdem modum & animæ tribulationibus traditæ, vt à spiritibus probētur nequitiæ, inuisibiliter & diuersis modis cruciatæ, siue occultè inter labores atque molestias tribulationū, improbasve cogitationes, siue manifestè inter corporales perturbationes, fortiter perferūt, ac spem retinent, mercedisq; à Domino retributionem exspectantes, eorum iustitiæ coronas promerentur, eamdem intus redemptio-

Simile.

† Alludit ad id quod iam dixit: fila subtilissima, &c.

Simile.

Allusio fit ad Hebr. 12.

Tribulationum & tentationum vtilitas.

† al. in sua in Dominum spe, pulchraque confessione perstiterunt, &c.

ptionem accipientes, eamdemque cum sanctis martyribus loquendi fiduciam in Domino reperient in die iudicij. Idem enim martyrium tribulationum quod illi per Tyrannos, hi per spiritus pertulerunt nequitiæ, qui eos agitabant. Quantoque plures à maligno pressuras atque insultus perferunt, bona in finem vsque spe suffulti, tanto abundantiorem in Deo gloriam comparant. Et hinc quidem secundum spem exspectationis eorũ liberabuntur, Sanctiq; spiritus consolationem promerebuntur: inde verò æternorum bonorum, cælestisque regni hæreditatem acquirent. Quæ verò animæ metu atque timore perculsæ, afflictiones eiusmodi subterfugerint, seque negligentiæ & impatientiæ dederint, ac in desperationem coniecerint, recedentes à via recta, & misericordiam Domini in finem non exspectauerint; qua quæso ratione tales animæ tamquam reprobæ compertæ, vitam consequi æternam poterunt? Nam vsque ad mortem quæuis anima debet propter Dominũ pro nobis mortuũ, longanimem se ac patientem exhibere, suamq; in eum spem defigere ac retinere, & sic vitam atque salutem promereri sempiternam. Nam qui perfectè cupiunt æternæ gehennæ supplicia, quæ peccatores manent, euadere, cælestique regno perfrui; tribulationes æternæ hic gehennæ, per tentationes quæ à maligno inferuntur, semper sustinent: Sique in finem vsque sustinuerint, misericordiam Domini per spem in fide exspectantes, & à tentarionibus, ac tribulationibus, atque angustijs per gratiam liberabuntur; intusque communicatione Sancti spiritus digni reddentur, & illic æternam effugient gehennam, æternumque regnum Domini hæreditate possidebunt. Talem quippè Dominus constituit viam quæ ducit ad vitam, angustam scilicet & arctam, sicut scriptum est; ideo & pauci ingrediuntur per eam. Eiusmodi ergo spe nobis proposita, talibusque promissionibus vltrò à veraci Deo oblatis, quemcunque impetum atq; afflictionem improbi hostis fortiter toleremus, ob spem nobis repositam in cælis. Quantascunque enim ærumnas propter Dominum perferamus, quid æquiualens sustinemus, siue ad futuram nobis repromissam vitam æternam respiciamus, siue ad internam quæ sustinentibus contingit animabus, Spiritus sancti consolationem; siue ad liberationem ex tenebris† improbitatis, & ad debitorum remissionem pro multitudine nostrorum peccatorum, sicut dictum est ab Apostolo: Dum iudicamur autem, à Domino corripimur: vt non cum hoc mundo damnemur. Ac rursus: Non enim sunt condignæ passiones huius temporis, ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Præbeamus ergo nos veluti milites strenuos, pro Rege nostro promptè alacriterq; mortem oppetentes. Cùm enim adhuc in seculo versaremur, quando adhuc rebus implicabamur humanis, non patiebamur eiusmodi, neque tales sustinebamus ærumnas: verùm nunc quando aduenimus studio melius complacendi Domino, huiuscemodi in nos maligni spiritus excitantur incursiones, tentationes, ac tribulationes. Vides ergo nos ista omnia propter Dominũ perpeti; inuidente nobis maligno, atque conante peruertere, aut potius à via vitæ auertere, & in relaxationẽ atq; negligentiam nos inducere, ne seruiendo ac complacendo Deo, saluemur. Quantum itaq; in nos malignus insurgit, tantum nos in patientia inueniamur viriles ac strenui, prompti atque alacres, paratos nos exhibentes ad tolerandum vsque ad mortem, propter spem in Christum, sicque omnes ipsius insidiæ mox dissoluentur. Pro defensore enim ac propugnatore nostro habemus Christum, qui tribulatis nobis atque oppressis, in ipsumque sperantibus patientiam præbet, illosque confundit, nobis interim laborum præmia, hoc est, regnum cælorum per Dominum reportantibus. Simus ergo tamquam incudes quædam; quamuis cædamur non tamen cedamus, neque notas in nobis admittamus relaxationis, aut negligentiæ, atq; desidiæ, per flagella & tẽtationes. Cæsi vincamus in lucta aduersarium, per patientiam. Sic namque Dominus noster hoc vitæ certamen transegit, flagellatus, contumelijs, atq; iniurijs affectus, persecutiones passus, delusus, conspucatus,

Ista ad protasin, seu priorem periodi partem pertinent.

Matth. 10. 24. Hebr. 12. 1. Pet. 2.

Matth. 7. Luc. 13.

† al. è tenebris vitiorum & caligine passionũ.

1. Cor. 11. Rom. 8.

De Patientia & compunctione.

Matth. 5. Luc. 6. Matth. 26. 27. Marc. 14. 15. Luc. 22. 23. Iohan. 18. 19.

1.Pet.2. ſputatus,extremo & infami ſupplicio Crucis affectus ab impijs,omniaq; propter
noſtram ſuſtinuit ſalutem,nobis vitę relinquens monumentum atq; exemplum,
vt qua ipſe via tribulationum, tentationum, mortiſq; ambulauit; eadem & illi
via, qui in ipſum verè credunt, incedant, cohæredeſq; ipſius effici cupientes.
Ephef.2. Hebr.12. Philip.2.3. Vt quemadmodum ipſe per multas paſſiones, poſtremò autem in cruce mo-
riens,vicit crucifixus,morienſq; peremit ac condemnauit peccatum,per carnē
aduerſarias poteſtates deſtruens atq; euacuans,ſicut ſcriptum habetur: Exſpo-
Coloſſ.2. † in vulg. eſt; traduxit confidenter palam. lians principatus & poteſtates in cruce,traduxit† palam,triumphans illos in ſe-
metipſo. Sic & nos ſi omnem impulſum moleſtiamq; inimici,fortiter alacriterq;
etiam ad mortem vſq; pertulerimus; tunc aduerſarium per fidem atq; patien-
tiam,& ſpem in Dominum,ſuperabimus. Sicq; probati reperti,& hic eamdem
promerebimur redemptionem, Sanctiq; ſpiritus ſanctificatione replebimur,&
ſempiternam illam vitam hæreditate obtinebimus. Nam in certamine ſpiri-
tali,victoria cōtra aduerſarium per paſſiones & mortem paratur. patiendo igi-
tur ac moriendo propter Dominum, alacriter aduerſarium vincamus. Ideo
quamcunq; tribulationem atq; tentationem ingruentem,nequaquam laborio-
ſam duramq; putetis, ſed opportunum potius omnē inimici impetum perferen-
dum ducatis,mortem Domini cum deſiderio ſemper ante oculos ſtatuentes. Et
Matth.16.20. Marc.8. Luc.9.14. ſicut dictū eſt à Domino: Quotidie tollentes crucē eius quæ eſt mors,ſequamur
ipſum: ſicq; facilè quamcunque ſufferemus tribulationem, ſiue occultam, ſiue
manifeſtam. Si enim mortē pro Domino ſubire exſpectamus, & ob oculos con-
A minori, ad maius. ſtituentes, ſemper concupiſcimus; quanto magis qualeſcunque tribulationes
graues atque moleſtas,opportunè facileque cum gaudio ſuſtinebimus? Iccirco
enim graues nobis atq; moleſtæ, intolerabileſque tribulationes videntur,quòd
mortem Domini ob oculos ſemper poſitam non habemus, & in ipſo mens noſtra
omni tempore cum deſiderio non ſit defixa. Qui enim Chriſtum poſſidere deſi-
Heb.6.12. derat, etiam pro ipſo pati, congruum eſt vt concupiſcat. Itaque Chriſti amato-
res in hoc oſtenduntur, quando aduerſitatem quamcunque ipſis ingruentem,
ſtrenuè prompteque ob ſpem in Deum,perferunt. Proinde Dominum obſecre-
Coloſſ.1. Ephef.4. Hebr.6.12. mus,vt nobis intellectum præbeat, ad cognoſcendam voluntatem ipſius, eamq;
alacriter perficiendam,in omni patientia ac longanimitate, cum gaudio, quod
ipſe nobis largiatur confirmans nos in omni beneplacito ſuo;vt probati eoque
digni reperti, æternam conſequamur ſalutem. In Chriſto Ieſu Domino noſtro:
Cui gloria & potentia, in ſecula ſeculorum. AMEN.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

QVi Deo placere cupit, debet fortiter obuias quaſque ſufferre tribulationes, ſiue corporales morbos, ſiue improperia ab hominibus,ſiue inuiſibiles anxietates à malignis ſpiritibus, &c.] *Inſinuantur hic tres modi quibus virtus patientiæ exerceri ſolet: Alia enim ſunt quæ à Deo: alia quæ à proximo; alia quæ ab antiquo aduerſario ſuſtinemus. A Deo quippe flagella, corporaleſque morbos toleramus. Ab hominibus damna,perſecutiones,improperia,& contumelias. A ſpiritibus malignis tentamenta & incitamenta ad malum, variaſque alias ærumnas inuiſibiles, &c. In quibus omnibus, quomodo ſe per patientiam exercere & gerere debeat homo,copiosè ſatis & eleganter inter alia hic oſtēdit Ephræm: & poſt eum inter latinos S. Gregorius ſuper Ezechiel. homil. 7. quem etiā in hoc vide, ac cū iſtis conferto.*

Fili accedens ad ſeruitutem Dei, dirige cor tuum & ſuſtine.] *Ita cum Septuagin. legit hic noſter Auctor: pro quo,in vulg. lat. habetur: præpara cor tuum ad tentationem. Deprime cor tuum & ſuſtine. At nos in verſione hic ſequuti ſumus 70. diſcedendum enim à vulgat. cùm res ita expoſtulat, vt hoc loco.*

Idem enim martyrium tribulationum, quod illi per Tyrannos, hi per ſpiritus nequitiæ pertulerunt,&c.] *Hanc ſolam lectionem ex tribus delegi atque retinui: pro qua,in alio manuſcrip. reperitur: Idem enim martyrium tribulationum quod illi per crucem, & hi per tribulationes malignorum ſpirituum qui eos exercebant, tolerarunt, &c. In alio tertio Cod. ſic: Idem enim martyrium tribulationum quod illi per crucem, hi per ſpiritus nequitiæ qui eos exagitabant, pertulerunt,&c.*

EIVSD.

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM

Sermo adhortatorius, De Patientia & Compunctione.
Benedic Domine.

Reator noster Deus, infirmitatem mentis nostræ, & versutiam aduersarij sibi exploratam habens, sacras nobis donauit scripturas, veluti armamentaria atque thesauros medicamenrorum: Sunt autem in armamentarijs, tela & arma diuersa. Ait enim David: Et posuisti vt arcum æreum brachia mea. ac rursus: Emisit sagittas, & dissipauit eos, & fulgura multiplicauit, & conturbauit eos. Et alibi dicit: Et accipiet armaturam zelus, & armabit creaturam ad vltionem inimicorum. Induet thoracē † iustitiæ, & accipiet pro galea iudicium certum. Sumet scutum inexpugnabile, æquitatem: acuet autem diram iram in lanceam, & pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos. Ibunt directè emissiones fulgurum, & tamquam à benè curuato arcu nubium exterminabuntur, & ad certum locum insilient. Et à petrosa ira plenæ mittentur grandines. excandescet in illos aqua maris, & flumina cōcurrent durirer. Contra illos stabit spiritus virtutis, & tamquam turbo uenti ventilabit †illos. Et Elisæus dixit: Noli timere, plures enim nobiscum sunt, quàm cum illis. Cumque orasset Elisæus, ait: Domine aperi oculos huius, vt videat. Et aperuit Dominus oculos pueri, & vidit: Et ecce mons plenus equorum, & currus † ignis in circuitu Elisæi. Esaias verò: Et posuit os meum, quasi gladium acutum: in vmbra manus suæ protexit me, & posuit me sicut sagittam electam, in pharetra sua abscondit me. In Ezechiele autem dicit: Et tu fili hominis, sume tibi gladium acurum, radentem pilos: & assumes eum tibi. Iccirco & Apostolus nos instruit, dicens: Induite vos armaturam Dei: vt possitis stare aduersus insidias diaboli; vt cùm nos inuaserit inimicus, armis iam dictis nos munitos offendat. Arma autem nostra non carnalia sunt, sed potentia Deo: quoniam non est nobis colluctatio aduersus carnē & sanguinem: sed contra spiritalia nequitiæ. Ceterùm in thesauris sacræ scripturæ, multa ac varia recondita sunt salutis adminicula, & de pœnitentia, ac de salute animæ sermones. vt si quis contra diabolum in acie constitutus vulneretur, mox studiosè ad medicamentorum thesaurum recurrere discat; adhibitoque ad vulnus curandum pharmaco pœnitentiæ, & sanitate recuperata, iterum pro suo Domino, in prælium descendat. Cumque despicictia atq; desidia telum sit inimici, quo multos vlneratos deijcit, nobis aduersus negligentiam, pro vexillo patientiam adsumamus oportet, frequentius nobiscum id scripturæ recolligentes: Viriliter age & confortetur cor tuum, & sustine Dominum; vt verbo isto cōfirmata anima, facilius iniectas ab inimico perturbationes perferre queat, & velut baculo innixa, aut tāquam vehiculo sustentata, subleuetur labore. Quare crebris illud vsurpemus sermonibus, & nobiscū & cum alijs colloquentes: Viriliter age & confortetur cor tuum, & sustine Dominum. Plurimùm enim nobis conducet hoc dictum, siue ieiunemus, siue vigilemus, siue oremus, siue operemur, siue quid aliud faciamus: siquidem ad inceptum virtutis opus perficiendum, alacritatem in nobis excitat. Donec igitur supperit tempus, decerta: vt & suo tempore metas non deficiens. Non delecteris odio. Detestare inuidiam, rixas, atque contentiones, & vanam gloriam. Auersare autem mores prauos, & detractiones. Adhuc enim modicum, & inuidia hæc, & inimicitia aduersus proximum cessabit: paullò post namq; separabimur ab inuicem. Et quorsum frarres, in nobis liuorem atque inuidiam regnare permittimus? Cur teipsum ò homo extollis, qui paullò post in terram & ci-

Psal. 17. 2. Reg 22. Sap. 5. † al. iustitiam. † al. diuidet illos 4. Reg 6. † al. & currum igneorum Esai. 49. & 51. Ezech. 5. Ephes. 6. 2. Cor. 10. Ephes. 6. Prou. 7. Psalm. 26. Ibidem. Galat. 6.

& cinerem resolueris? Ama compunctionem, appete tolerantiam. Dilige continentiam, vt multis distractionibus curisq; vanis libereris. In lacrymas, orans prorumpe, vt requiem inuenias, quò abiturus sis. Opus tuum cura, vt sapiens & intelligens. Nam impudentia & risus, nihil tibi in hora mortis proderunt, sicut
Ephes 5. neque scurrilia. Hæc enim in cordibus stultorum vigent, & dominantur. Sed neque fallax simulatio, nisi ex corde timueris Deum. Ama humilitatem ex corde vero, & inuenies gratiam apud Deum omnipotentem, & hic & in futuro.
Iob 13. Quòd si verò teipsum exaltaueris, sicut folium quod à vento in arbore rapitur,
Esai. 34. 64. facillimè commoueberis. Quæ enim in hac vita sunt dulcia, fugient velut um-
Iob 8. 14. bra. Ne sis domus amaritudinis, ne te corrumpat venenum eius, antequam proximo acerbitatis virus impertias. Ne erubescas in corde humili reuerentiā seruare. Qui enim peruertunt te, nequaquā in die necessitatis tibi proderunt. Deū
Ezech. 5. 13. time totis viribus tuis, & ipse tibi monstrabit viam, qua te saluari oporteat.
Psal. 144. Ioan. 14. Posside autem humilitatē ac mansuetudinē, & superueniet in te gratia timoris Domini. Nihil habet inquinamentum carnis, præter cōdemnationem & ignem
1. Cor. 3. 6. inexstinguibilem. Sanctificatio autem, in hoc seculo laudem & gloriam, & in
1. Pet. 5. futuro coronam immarcessibilem possidebit. Corpus tuum frater, templum est
† al. ne inhabitātem in te, &c. Spiritus sancti in te inhabitantis. Curam ergo templi habe, ne inhabitantem† in eo contristes. Sed fortè dixerit quispiam: Et ego me vellem ob omni inquinamento purum conseruare, sed quid agam; neque enim vinco. Similis eiusmodi est ei, qui hostes vult vincere absque pugna atque labore; quandoquidem & contra nos, ipsi tela ijs porrigimus qui nos oppugnant. Cùm enim segniter atque incautè disponimur ad muniendas fores animæ, nōne insidiatores salutis sumus propriæ, aditum patefacientes aduersarijs? Quando enim oculis nostris, liberè in contemplandis quæ non oportet vtimur; cùm ne proprium qui-
† al. quomodo non ipsi nobis damna cōciliamus? dem corpus, fas est eum securè, qui in virtute exercetur, contueri, † hinc nobis damna conciliamus. Quando rursus auditum nostrum flagitiosis rumoribus, & canticis meretricijs accommodamus; an non ipsi nobis malum accersimus? Similiterque os nostrum detractionibus ac turpiloquijs contaminantes,
Iacob. 1. 3. non refrænantes linguam nostrā: verùm sicut scriptum est: Lingua constituitur in membris nostris, quæ maculat totum corpus, & inflammat totam natiuitatis nostræ, inflammata à gehenna. nares vnguētis odoriferis, & aromatibus opplentes; manus quoq; inordinatè admouentes ijs quæ non oportet, & pedes in viam non rectam dirigentes. Cumque sic ista agamus, quomodo temperantiæ donum Domino persoluere poterimus? imo ne faciem quidem terræ per continentiam,
Allegoriæ pulcherrimæ. strenuosque labores adæquantes. Sed qui fieri potest, vt fumum arceamus, quo minus per eas quę patent, ingrediatur fores, igne cōtrà assiduè succenso? Quòd si fumum propellere velis, fores obserato, ne tua per res sensibiles, nigrescat domus. Tempore hyemali, tuas fores munitas serua, ne à frigore lædatur offendaturq; corpus tuum. Circa vtilitatem porrò animæ, quomodo vsqueadeò nos pi-
2. Cor. 6. gros ostendimus? Rationē nos dare cordium scrutatori oportebit, de custodia templi nobis concrediti. Domum ex luto, lapidibus, ac lignis fabricatam, vbi corpus foueatur, curamus sedulò, at ea pręstantiorem negligimus. Magna igitur
1. Cor. 3. 6. confusio tunc erit, & iudiciū præceps durumq; ei, qui polluerit templū Domini, nisi præuia pœnitentia consecutus sit remissionem, lacrymisq; suis maculas sibi expiauerit. Odio habentes vanam gloriam, socordiam, atque iracundiam, formasq; inutiles, contemplemur optima viuēdi instituta Sanctorum, quorum etiā imitemur vitam. Sobrij simus & vigilemus; ne fortè nos fœminarum coarguat industria atq; sedulitas. Disce solicitudinem pari cum humilitate iunctam Rebeccæ, & virtutem sanctæ illius mulieris admiraberis, quomodo aduenam ho-
Gen. 24. spitio exceperit. Scriptum enim est: Descenderat autem Rebecca ad fontem, & impleuerat hydriam, ac reuertebatur. occurritque ei seruus, & ait: Pauxillum aquæ mihi ad bibendum præbe de hydria tua. Quæ respondit: Bibe Domine mi.
Cele-

Celeriterque deposuit hydriam super brachium suum, & potauit eum, quoadusque cessauit bibens. & dixit: Et camelis tuis hauriam aquam. atque multis antè seculis, euangelicam impleuit vocem, qua sic loquitur Dominus: Si quis te angariauerit ad miliare vnum, vade cum illo, alia duo. Sic & sancta hæc, gratiam duplicauit, dicens: Bibe Domine mi; & camelis tuis hauriam aquã, donec cuncti bibant. Et hæc dicens, non est contenta uerbis, donec & opere sermonem compleret, secundum illud: Non enim in sermone est regnum cælorum, sed in virtute. Omnem enim inquit, hydriam euacuauit in canalem: & cucurrit ad puteũ, ad hauriendum, & hausit aquam omnibus camelis. Et hic animæ eius virtutem contemplare: nihil enim segniter, nihil superbè, nihilque arroganter factum comperies. Hominem peregrinum appellabat dominum, & viatori tamquam vera ancilla, ministrabat. Ita quoque & Iacob egit, lapidem ab ore putei reuoluens, & potans oues Laban fratris matris suæ. Sed fortè quis præteriens hic dixerit, propter cognationem id accidisse; verùm ab operibus, Moyses conuincetur talis. Dicit enim sacra scriptura: Fugiens† autem Moyses, de conspectu Pharaonis, moratus est in terra Madian, & sedit iuxta puteum. Erant autem sacerdoti Madian septem filiæ, pascentes oues Iothor sui patris. Superuenerunt autẽ pastores, & eiecerunt eas: Exurgens autem Moyses, liberauit eas, & adaquauit oues earum. Magna est gratia, quæ refulget in mentibus Sanctorum tuorum Domine: cùm matrem virtutum, à simulatione alienam caritatem, indutæ sint. Quocirca omni labore ac studio ama diuinarum scripturarum audire dogmata. Quotidie de corpore nutriendo sumus soliciti, optimè condiendo cibos eius, de animæ autem alimento nihil penitus curamus; cùm contrà conueniat potius, Christo dilecti fratres, cibum carnis despicere, vt anima in spiritu nutriatur sancto. Comede quotidiè panem, quem diuina largitur sapientia, & bibe aquam ex spiritali scaturientem petra, vt mens tua corroboretur, ad illuminationem intellectus. Nam corporeorum ciborum fruitio, quoadusque buccella pertransierit guttur, & è vestigio cessat eorum sapor, atque voluptas. Sed quorsum extolleris ò homo, & splendido vestitu delectaris? Quando enim quis toto die indutus preciosa veste fuerit, vbi nox aduenerit exuitur ea: ventreque cibis repleto, conuertitur ad somnum, & sæpè bestiolæ atque vermiculi super eum repunt impunè, ipso interim dormitante atq; stertente instar mortui absque vllo planè sensu. Mane autem facto, se lecto citissimè mouet; induensque se uestimentis suis splendidis, putat se in vanitate extolli, qui paullò ante in tenebris iacebat, & paullò post in sepulcro dissoluetur. Si ergo volueris gloriari, in Domino gloriare. Si autem & opes tibi fuerint, rectè ijs vtendo & agendo, thesauriza tibi thesaurum in cælis, beneficentia. Nam si ad mortis vsque horam cuncteris, angelis sæpè tunc animam ad emigrandum solicitantibus, quibus etiã nolles, diuitias tuas relinques. Ne ergo verearis initiũ bonæ capessere vitæ. Si enim vel gustaueris saltem dulcedinem Sancti spiritus, illuminabitur tibi mens tua, ad incorruptibilium rerum curam & meditationem. Iccirco dicit Spiritus sanctus: Gustate & videte, quoniam suauis est Dominus. Felix ille, qui in hora mortis inuentus fuerit hostia sancta beneplacẽs Domino, multoq; cum gaudio migrat è corpore, & relinquit vanitatem huius vitæ; quem militiæ cælestis angelorum exercitus contemplantes, collaudabunt, velut conseruum fidelem atque probatum in Domino. Rursusque audeo impuro ore, obtestari te sanctum, & immaculatum, purissimumq; Dominũ: & ex corde malo atq; adultero, quotidie ad te sanctum, & redemptorem suspiria gemitusque emitto. Siquidem quotidie ab aduersario ad impurarum cogitationum meditationem pertrahor, & cælum adspicere confundor. Siquidem cõfusio & improperium mihi, præ multitudine iniquitatum mearum ingeritur. Supplico autem tuæ bonitati, compatere vt misericors, expelle ex mente mea corruptorem dolosum, & vindica me ante mortem à portione

Marginal notes: Matth. 5. | 1. Cor. 4. | Gen. 24. | Gen. 29. | Exod. 2. | † al. Recessit autem Moyses à facie Pharaonis: & veniens in terram Madian, sedit super puteum. | Allusio ad verba Matth. 6. Luc. 12. Iohan. 6. & Rom. 14. | 1. Cor. 10. Gal. 6. Philip. 3. Matth. 19. Marc. 10. | Psal. 48. | Psalm. 33. | Rom. 12. & 1. Pet. 2. | Precatio pia. | Psal. 5.

tione impiorum. Recordare mei Domine, in misericordia & miserationibus: &
Psal 16.10.70. 85.87. Isai.37. inclina aures tuas in orationem serui tui, ne cum superbis ego condemner, ne à
conspectu oculorũ tuorũ repellar, ne fiam sempiternæ particeps perditionis, ne
in profundũ demergar abyssi, ne in penetralibus cõcludar inferni. ne mihi sub-
sternant putredinẽ, & diuersorium meum ne sit vermis. ne in æternis concludar
Esai.11. tenebris sub montiũ fundamentis, vinculis cõstrictus sempiternis. ne truculẽto
1.Pet.4. tradar angelo, neq; in igne cõburar inexstinguibili. Recordare mei Domine, &
Matth.7. salua me sancte, qui inter sanctos requiescis. Dixisti Domine: petite & dabitur
Luc.11. Iacob.1. vobis. Misericordiam ac commiserationes deposco: præbes enim abundanter
Psalm.44.71. cunctis, & non improperas, Domine Deus omnipotens. Bonus enim es, & beni-
Matth.6. Luc.11 gnus. Da nobis gratiam inuenire, in conspectu gloriæ tuæ Domine. Glorifice-
Psal.31.96. & 118. turque in nobis, tuum sanctum nomen Domine. Glorificent nos iusti, cum læti-
tia & exultatione, in æterna tabernacula tua Domine, liberatos è superborum
manibus. Quis horridum audiens verbum, ad te singulis horis clamitare retice-
1. Pet.4. bit? Ait enim sacra scriptura: Si iustus vix saluabitur, impius & peccator vbi pa-
rebunt? At nos tuis miserationibus confisi, insistimus orationi, deprecantes,
vt ab inexstinguibili liberemur igne, metuque futuro. Olim siquidem Angelus
Dan.14. tuus Domine, comam prophetæ Habacuc apprehendens, in momento temporis
Ezech.8. eum statuit in Babylone super lacum leonum, vbi inclusus detinebatur Da-
niel, rursusque confestim in terram suam, ipsum restituit. Nos autem tua Domi-
Luc.16. ne gratia refoueat, & sine timore traducat per chaos illud ingens atq; horren-
dum, quod firmatum est in medio iustorum & iniustorum, vt liberati dicere possi-
mus: Gloria Patri qui nos liberauit ex tenebris inferni, & posuit nos in paradi-
so voluptatis. Gloria Filio, qui nos liberauit ab inexstinguibili igne, ac verme
æterno, nosque dignatus est hæreditate cælestis atq; supernæ Hierusalem. Glo-
ria Spiritui sancto, qui nos liberauit ex corruptela peccatorum, & confusione
sempiterna, nosq; coronauit in exultatione, in lumine vero, & exsuperanti glo-
ria, in secula seculorum. AMEN.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

CReator noster Deus, sacras nobis donauit scripturas, velut armamentaria atque thesauros medicamentorum, &c.] *Quid intelligat per Armamentaria, & cur ijs diuinas compararit scripturas, satis perspicuè hic ostendit Auctor. Vim autem nominis explicat, dum dicit:* Sunt autem in armamentarijs tela & arma diuersa, &c. *Nam si etymologiam vrgeamus, Armamentaria siue* ὁπλοθῆκαι, *(vt & hic est in græco textu Ephræm) repositoria armorum dicuntur, & ferè naualium. dicta ab armamentis, idest, armorum collectionibus: vnde Liuius de bello Macedon. Conflagrarunt & horrea regia, atque armamentaria cum ingenti apparatu machinarum & tormentorum, &c. Quemadmodum autem in armamentarijs diuersa tela & arma aduersus hostes visibiles adseruantur: ita & in thesauris sacræ scripturæ varia sunt remedia & medicamenta salutis, ad tuendam animam, hostesque inuisibiles repellendos opportuna, sicut hoc ipsum pluribus scripturæ locis, exemplisque Auctor consequenter illustrat, confirmatque.*

Et Elisæus dixit: Noli timere, plures enim nobiscum sunt, quàm cum illis, &c.] *Vbi pro (Elisæus) vt est in vulg. in græco textu Ephræm, sicut & in edit. 70. reperitur (Elisæe) legiturque ad uerbum magis sic: Et dixit Elisæe: Ne timeas; quoniam plures, qui nobiscum, super eos, qui cum illis. Et deprecatus est Elisæe, & dixit: Domine aperi quæso, oculos pueri, & videat. Aperuitque Dominus oculos eius, & vidit: Et ecce mons plenus equorum, & currus ignis circa Elisæe. Locus est 4. Reg. 6. vbi partim vulg. partim græco textui Auctoris, & 70. in versione nos pro rei exigentia accommodauimus, quemadmodum & in subiecto hic loco Esaiæ, alijsque plurimis.*

Et posuit os meum quasi gladium acutum, in vmbra manus suæ protexit me, &c.] *Pro quo (vt de varietate lection. constet) in edit. 70. ad verbum sic: Posuit os meum quasi gladium acutum: & sub protectione manus suæ abscondit me. Posuit me quasi sagittam electam: & in pharetra sua abscondit me. Locus est Esai. 49. Ceterùm pro illo posteriori* (abscondit me) *quam etiam sequitur lectionem S. Hieronymus & Cyrillus, apud Eusebium lib. 11. Euang. demonstrat. & hoc loco apud Auctorẽ nostrum Ephræm in græco habes:* ἐσκέπασέ με, *texit siue protexit me, &c. quod etiam in translatione secuti sumus.*

Cete-

Ceterùm in thesauris, multa ac varia salutis sunt adminicula,&c.] *Ita ad verbũ hic est in græco, vbi licet prima fronte Auctor de thesauris suorum operum agere videatur,& materias in ijs à se tractatas notare; allusio tamen potius ac verius fieri deprehenditur ad thesauros diuinarum scripturarum, in quibus plurima salutis recondita sunt adminicula, & de pœnitentia ac salute animæ sermones varij, sicut & in armamentarijs tela & arma inueniuntur diuersa, vt antè ostensum est; vbi sicut & hic, etiã sacra volumina, ac salutarẽ in ijs doctrinã cõmendare voluit: quamobrẽ & ista ad maiorẽ perspicuitatẽ, cum clausula explicatiua adiecta, sic vertimus:* Ceterùm in thesauris sacræ scripturæ, multa ac varia salutis adminicula, &c. *Locus insignis est in laudem sacræ Scripturæ, qualis & in immediate hic sequenti Oratione non citra energiam amplificationem adhibetur.*

Fugiens autem Moyses de conspectu Pharaonis, moratus est in terra Madian,&c.] *Verba scripturæ sunt Exod. 2. vbi quæ nonnullis interiectis sequuntur* (pascentes oues Iothor patris sui) *hic & apud 70. leguntur, sed desunt in vulg. lat. nec ibi nomen hoc* (Iothor) *exprimitur, sed pro eo, paullò post, ibid. Raguel ponitur. Quod porrò additur de superuenientibus pastoribus qui eiecerunt filias sacerdotis Madian, quæ venerant ad hauriendam aquam, &c. in edit. 70. est* ἐξέβαλλον*, expellebant, sed hic apud Ephræm* ἐξέβαλον*, eiecerunt, legitur, ita & apud S. Augustin. & in vulg. latin.*

EIVSDEM † (*† al. Eiusd. De Patientia, & seculi consummatione; ac de secundo aduentu Domini, &c.*)

S. PATRIS EPHRAEM SYRI, DE PATIENTIA,

ET CONSVMMATIONE HVIVS SECVLI.

Ac de secundo aduentu Domini. Et de regno iustorum successione carente, æternoque supplicio peccatorum. Argumentum quoque confessionis. Nec non ad meditationem Diuinarum scripturarum exhortatio. insidiæque nonnullæ inimici. ac quæ quantaque tranquillitatis mentis, atque quietis, silentijque sit vtilitas.

ILLVSTRIS est vita iustorum: sed quomodò illustratur, nisi per patientiã? Hanc dilige ô † Christiane, tamquam fortitudinis matrem (*† al. ô monache.*): Admonet enim Psalmus, dicens: Exspecta Dominum, & custodi vias eius (*Psalm. 36.*). Paulus quoque modum acquirendæ virtutis docens, ait: Tribulatio patientiam operatur (*Rom. 5.*). Hanc exercens, spem fontem omnis boni inuenies: spes autem non confundit (*Ibidem.*). Subditus igitur esto Domino & ora eum, inueniesq; deinceps illud: Et dabit tibi omnes petitiones cordis tui (*Psalm. 36.*). Quid hoc beatius, quàm consequi talis regis beneuolas aures? Quis non exoptet iudicis aures sibi apertas atque obsequentes? Operarius es virtutis ô frater, conduxit te Christus in vineam suam; dum tempus habes, operare bonum. Audi Paulum dicentem: Quodcunque seminauerit homo, hoc & metet (*Galat. 6.*): semina in spiritu, vt de spiritu metas vitam æternam. Quoniam qui seminat in carne sua inquit, de carne & metet corruptionem (*Ibid.*). Audi bonum adhortatorem commonentem: Seminate vobis in iustitia, vindemiate fructum vitæ (*Osee 10.*). Ne sis negligens in laborando, spem tibi fructus ante oculos constituens. Vbi enim sunt certamina, ibi & præmia. vbi bella, ibi etiã honores. vbi colluctatio, ibi quoque corona. Ad hæc respiciens, inunge† teipsum per patientiam (*† Alludit ad luctatores.*). Sanctis vocibus semper tecum loquere, ac dicito: Viriliter age, & confortetur cor tuum, & sustine Dominum (*Psalm. 26. 30.*). Præpara in exitum opera tua, & ad agrum colendum accingere: ager est præsens hæc vita. pro bono ligone, vetus tibi testamentũ, vnà cum nouo sumito (*Planè pulchra, & notatu digna*). Sepi agrum ac fundum tuum spinis, ieiunio, oratione, atque doctrina. Si hoc munitus sis sepimento, non te fera inuadet fraudulenta, diabolus inquam. Vineæ pulchræ instar, animam tuam excole: Et sicut vinearum custodes manu pulsant, ac uoce clamitant, ijsq; fragoribus insidiatores arcent: ita & tu clama oratione, iubila cantu psalmodiæ, & (*Similitudo accommodata.*) frau-

fraudulentam fugabis bestiam vulpem, hoc est diabolum, de quo dicebat scri-
Cantic. 2. ptura: Capite vobis vulpes paruulas, & reliqua. Obserua semper inimicum, si
fortè morosa atque absurda cor tuum confixerit concupiscentia. Si animum
tuum quasi funda petierit, & in eum cogitationes immundas iniecerit, resiste &
Ephes. 6. oppone ei scutum fidei, Indue te galea spei. Extrahe gladium Spiritus, quod
1. Thess. 5. est verbum Dei. Et sic armatus aduersus hostem, sustine; & ne sis in bello negli-
gentior, sed sobrium atque vigilantem te præbe in omnibus: non enim eius
Philip. 4. ignoramus consilia. Gaude autem in Domino semper, sicut scriptum est: Mo-
destia vestra nota sit omnibus hominibus. Timor Dei versetur in corde tuo. ne
timidus sis miles; neque ignauus ac piger operarius, ne fugias coronam. Tem-
† al. ô Christiane. pus breue est, sed iudicium longum: Ad quod respiciens ô† monache, admone
Psal. 26. 34. cor tuum, & cum Sancto illo loquere, ac dicito: Viriliter age, & confortetur cor
1. Reg. 17. tuum, & sustine Dominum. Imitare Dauid, & vno iactu lapidis prosterne ad-
1. Cor. 4. uersarium: assistunt enim angeli spectatores vitæ tuæ. Quoniam spectaculum fa-
cti sumus mundo, & angelis atq; hominibus. Si te victorem in bono opere vide-
rint, gaudebunt: at si victum, cùm id sufferre nequeant, tristes recedent: gaude-
Timor Dei gladio cõparatur. bunt autem super te, dæmones. Pro framea igitur ac gladio, timorem appre-
hende Domini: Nam timor Dei, velut gladius anceps est, omnem concupiscen-
tiam prauam excidens. Semper ergo mente timorem Dei sumito, memor sem-
Matth. 24. 25. per nouissimi atque tremendi illius diei, quando cæli ardore ignis soluentur,
Marc. 13. & terra cum omnibus operibus quæ in ea sunt, comburentur. Quando astra tam-
Luc. 21. &c. quam folia decident. Sol & Luna tenebris obscurabuntur, neque dabunt lu-
men suum. Quando apparebit filius Dei, & de cælis in terram descendet, cæ-
De Extremo Iudicio. lorumque virtutes commouebuntur, quando angelorum discursiones, vocesq;
tubarum superuenient; ignis in conspectu eius ardens atque percurrens, exu-
Apocal. 16. ret totum orbem. In circuitu eius tempestates maximæ, terræq; motus horribi-
Matth. 24. 25. les. ac fulgura, qualia numquam euenerunt, neque fient, vsque in diem illum:
vt & vel ipsæ virtutes cælorum, tremore magno corripiantur. Nos igitur, qua-
les oportebit tunc esse fratres mei; cuiusmodi nos timor ac horror inuadet?
Exod. 20. Perpende frater Israelitas in eremo, quomodo caliginem atque obscuritatem,
† al. vocesq; tubarum. clangoremque† tubarum, ac vocem ipsius loquentis Dei, in medio ignis perfer-
re nequiuerint; sed operam dabant, ne Dei vox atque oratio ad illos accede-
ret: non enim ferebant in veritate, quod peragebatur; tametsi neque cum hor-
rore descenderat, neque cum ira alloquebatur ipsos, sed omni potius consola-
tione, certiores eos reddebat, esse cum illis Deum. Audite ergo fratres carissimi,
A minori ad maius negatiuè, & contrà. si neque cum consolatione valuerunt sufferre aduentum eius; quando nec cæ-
li incensi igne, soluti sunt; nec terra cum his, quæ in ipsa sunt exusta: neque tu-
bæ dederunt sonum, sicut ventura illa tuba resonabit, excitabitque cunctos qui
1. Cor. 15. à seculo dormierunt; neque ignis deuorauit vniuersum mundum, neque quis
1. Thess. 4. alius rerum futurarum obuenit terror, & non potuerunt tolerare? quid obsecro
facturi sumus, quando in furore & ira intolerabili descendet, sedebitque in so-
Psal. 49. lio gloriæ suæ, omnemque terram ab ortu solis vsque ad occasum, & cunctos fi-
Rom. 2. nes orbis aduocabit, vt diiudicet populum suum, reddatque singulis iuxta ope-
ra sua? Hei, hei mihi: quales & quo animo tunc oportebit nos esse; quan-
do nudi ac timidi ibi apparebimus, prodituri ad horrendum illud tribunal. Hei,
hei mihi: Vbi tunc carnis fortitudo? Vbi pulchritudo fallax atque inutilis? Vbi
tunc humana voluptas? Vbi tunc impudens inuerecundaque audacia? Vbi tunc
ornatus vestiũ? Vbi tunc voluptas peccati, verè immunda & sordida? Vbi tunc,
Rom. 1. qui masculorum stercora, in voluptate ponunt? Vbi tunc, qui cum tympanis, &
Esai 5. 24. musicis instrumentis vinum bibunt, opera verò Domini non considerant? Vbi
tunc eorum negligentia, qui in desidia atque impietate hic vitam transegerunt?
Sap. 2. Vbi tunc delitiarum illecebræ? Cuncta illa præterierunt, & mollis aeris instar,
dissoluta sunt. Vbi tunc auaritia & rerum terrenarum cupiditas, quæque ex ip-

sis oritur immisericordia? vbi tunc immanis superbia, quæ cuncta despicit, seque solam æstimat quid esse? Vbi tunc inanis ac vana hominum felicitas, & gloria? vbi tunc potentia? vbi tunc† Tyrannus? vbi tunc Rex? vbi princeps, vbi Dux? vbi Magistratus? vbi qui in opibus, vbi qui in multitudine gloriabantur diuitiarum suarum, & Deum contemnebant? Tunc aspicientes, verè mirabuntur, conturbabuntur, commouebuntur, tremor apprehendet eos. ibi dolores, vt parturientis, in spiritu vehementi tunc conterentur. Vbi tunc sapientia Sapientum? Vbi vanæ eorum astutiæ? Væ væ, conturbati sunt, & moti sunt sicut ebrius à vino; & omnis sapientia eorum deuorata est. Vbi tunc sapiens? vbi scriba? vbi conquisitor huius seculi vanissimi? Mi frater, expende quales, & quo tunc animo oporteat nos esse, in reddenda ratione omniũ tam paruorum quàm magnorum quæ egimus, usque ad minimum: nam & de verbo otioso, rationem reddituri sumus iusto Iudici. Quales oportebit esse nos, vt gratiam hora illa, coram ipso inueniamus? At verò quo nos gaudio afficiemur, si ad dexteram Regis separabimur? Cuiusmodi nos tunc oportebit inueniri, quando nos iusti amplectentur ibi, amplectentur inquam, te ibidem, Abraham, Isaac, & Iacob, Moyses, Noe, Iob, Dauid, Sanctiq; prophetæ, Apostoli, ac Martyres, & quotquot Sancti, Deo in vita carnis suæ, complacuerunt. Et quoscunque hinc audis, eorumdemque vitam admiraris, ac modò eos contemplari velles, ibi venient ad ad te, & amplexabuntur te, super salute tua gloriantes. Quales nos esse tunc necesse erit? quale illud erit gaudium atque ineffabile, quod capiemus; quando Rex ijs qui à dextris erunt, cum hilaritate dicet: Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum, à constitutione seculi. Tunc mi frater, accipies regnum decoris, & diadema speciei de manu Domini, & de cetero cum Christo regnabis. Tunc hæreditate percipies bona illa, quæ Deus præparauit diligentibus ipsum. tum porrò securus eris, nulloque amplius pauore perfunderis. Recogita mi frater, cuiusmodi sit, in cælis & cum Christo regnare; quale sit, perpetuo eius sancto frui aspectu: Quale sit, ipsum datorem luminum possidere? Tunc enim non vltrà tibi erit sol in lumen diei, sicut ait Esaias; neque ortus lunæ illuminabit noctem tuã: sed erit tibi Christus lux perpetua, & Deus gloria tua. Ecce, frater mi, quanta gloria reposita sit timentibus eum, custodientibusque mandata eius, iam audisti. Postea verò, peccatorum quoque exitiũ cogita, quando ad tremẽdum introducentur tribunal; quanta eos corã iusto iudice confusio tunc apprehendet, nullam habentes excusationis suæ viam? quanta eos cùm ad sinistram Regis segregabuntur, verecundia corripiet? quantæ in eos tenebræ irruent, quando in ira sua loquetur ad eos, & in furore suo conturbabit ipsos, dicens: Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui præparatus est diabolo & angelis eius. Heu heu, quanta pressura & angustia spiritus afficientur, quando superuenerit clamor, omnibus audientibus: Conuertantur peccatores in infernum: omnes gentes quæ obliuiscuntur Deum. Heu heu, quas voces inter lamenta gemitusque emittent, quando abducentur, amarissimè cruciandi in æternum. Heu, qualis est locus ille clamoris, atque stridoris dentium, tartarus appellatus, quem & ipse horret Sathanas? Heu, qualis est gehenna ignis inexstinguibilis? heu qualis est, non dormiens & venenatus ille vermis? heu, quàm graue malum est, destinari tenebris illis exterioribus? heu, quales sunt angeli tormentis præpositi, qui immites atque immanes in supplicijs illis iugiter conuiciando exprobrant, & grauiter admodum increpant. Tunc qui in tormentis reperientur, intentis vocibus clamabunt, & non erit qui saluet eos apud Dominum, nec exaudientur. Tunc intelligent sibi res vitæ huius omnes inanes euenisse: & quæ hic videbantur dulcia, felle quouis atque veneno acerbiora. Vbi tunc falsi nominis voluptas peccati? Cùm non sit alia voluptas, quàm timere Dominum, & diligere ipsum. In hoc verè voluptas est. Istud verè tamquam ex adipe & pinguedine animam replet. Tunc damnabunt seipsos, &

† al. tyrannis.
Psalm. 47.
Psal. 106.
1. Cor. 1.
Matth. 12.
Matth. 25.
Sap. 5.
1. Cor. 2.
Esai. 60.
Psalm. 2.
Matth. 25.
Psalm. 9.
Vera voluptas quæ, & in quo.

opera quæ fecerunt mala. Tunc confitebuntur iudicium Dei esse iustum, dicentes: Audiebamus enim hæc, & à prauis nostris actionibus noluimus recedere. Sed tunc nihil profuerit, eiusmodi commemorare. Hei, hei mihi peccatis in-
3. Paralip. 36. comparabilibus prægrauato: nam super numerum arenæ maris peccaui, & ab ijs, velut à multis ferreis catenis incuruor: Non enim audeo sursum oculis intueri altitudinem cælorum. Ad quem igitur confugiam, nisi ad te be-
Psalm. 50. nignissime, idemque clementissime. Miserere mei Deus, secundum magnam misericordiã tuam. Et secundum multitudinem miserationum tuarum, dele iniquitatem meam. Amplius laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco: & peccatum meum contra me est semper. Tibi soli peccaui, & malum coram te feci. Cum ergo fecerim, ad te confugio, propter multam tuam clementiam. Ad iracundiam te prouocaui, & ad te, ob magnã misericordiam tuam recurro. Te aspernatus sum, & ad te propter summam bonitatem tuam atq; benignitatem confugio, obsecransque cla-
Ibid. Psal. 50. mo: Auerte faciem tuam à peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele, propter sanctum nomen tuum, ac solum. Nihil enim quod tibi offeram habeo, non opus bonum, neque cor mundum: verùm miserationibus tuis confisus, in eas
Ibidem. meipsum proijcio, vt cor mundum in me crees, & spiritu principali confirmes me. ne iterũ facilè in peccatum relabar, sed ex hoc tempore seruiam tibi in
Luc. 1. sanctitate & iustitia, omnibus diebus vitæ meæ. Quia te prædicant omnes virtutes cælorum. Tuumq; est regnum, & potentia, in secula seculorum. Amen.

Obsecro ergo vos Fratres, vt ista exspectantes, studeamus immaculati, & irreprehensibiles ei inueniri in pace. Quando praua aliqua tibi superuenerit cogitatio, hunc gladium extrahe, id est, timorem Dei recogita, omnemq; fortitudinem confringes inimici. Loco autem tubæ, diuinas scripturas adhibe. Quem-
Tubæ & sacræ scripturæ comparatio elegãs. admodum enim tuba sonans, congregat milites; sic & diuinæ scripturæ ad nos clamãtes, cogitationes nostras congregant ad timorem Dei. Sunt etenim cogitationes nostrę militum instar, resistuntq; aduersarijs Regis. Et rursus: Quemad-
Simile. modum tuba, belli tempore sonans, strenuorum militum alacritatem in aduersarios excitat; ita & diuinæ scripturæ te promptiorem ad omne opus bonum reddunt, teque aduersus improbas passiones ac uitia, magis animant corroborantque. Iccirco mi frater, quantum potueris, vim tibi infer, quo frequen-
Scripturæ sacræ incumbendum, & Diaboli machinis resistendum. tius in ijs verseris, vt cogitationes tuas congregent, quas inimicus inuento suo maligno dispergit, improbas suggerens, vel etiã tribulationes sæpè inferẽs, aut res secundas ac lætas exhibens. Hæc quippe sua calliditate ac dolo operatur, vt hominẽ à Deo alienũ reddat. Cùm enim antiquorum aliquẽ, cogitationibus lædere atque deijcere nequiuerit, tum iam tribulationibus eum afficit, vt mentem illius obscuret, occasionemq; superseminãdi reperiat, quæ voluerit; incipitque tunc suggerere homini cogitationes eiusmodi, ac iureiurando dice-
Rom. 3. re: Ex quo bonum operari cœpi, malos dies experior: faciamus igitur mala,
1. Pet. 5. vt rursus eueniant bona. Tunc, nisi quis sobrius inueniatur ac vigil, deuorabit
Prou. 1. eum, tamquam infernus viuentem. Quòd si neque per eiusmodi, nocere ei potuerit, tunc prospera affert ei, & in superbiam eleuat ipsum, fraudemque multiplicem subministrat eidem, cunctis malis intolerabiliorem atque deteriorem: Hæc enim est, quæ superbum & sine timore reddit hominem. hæc in profundi-
Psalm 72. tatem voluptatum, mentem detrahit. hæc in cælum facit ponere os blasphemię.
Psalm. 72. Scriptum est enim: Et posuerunt in cælum os suum. Hæc hominem ignorare facit Deum: atque adeò ne imbecillitatem quidẽ propriæ naturæ cognoscere, neque cogitare diem mortis atque iudicij possit. Hæc enim omnium malorum est via, per quam qui gaudet incedere, in penetralia mortis perueniet. Hæc est
Matth. 7. via, de qua Christus dixit: Lata & spaciosa est via, quæ ducit ad perditionem. Ecce audisti mi frater: quare inimicus nunc quidem prosperitates, interdum angustias adhibeat: In quod enim inclinatiorem hominis animum viderit,

eo

eo aduersus illum se armat, eumque protinus sub iustitiæ imagine vmbraque, fraudulenter oppugnat. Quapropter mi frater, sobrium te præbe ac vigilantem solerter, operamque da semper, vt lectioni diuinarum scripturarum adhæreas, quæ te doceant, quomodo effugere oporteat laqueos inimici, & vitam æternam assequi: Nam sacrarum scripturarum lectio, mentem vagabundam contrahit & colligit, donatque in Deum cognitionem. Scriptum est enim: Vacate & videte, quoniam ego sum Deus. Audis Frater, quòd Dei scientiam accipiat, qui simplici veroque corde diuinis vacat scripturis? Iccirco mi frater, vide ne negligas animam tuam, sed lectioni ac precibus sedulò incumbe, ut mens tua illuminetur, fiasque perfectus & integer, in nullo deficiens. Gloriantur alij, de magnatum, principumque ac Regum familiaritate atque colloquio: at tu coram Angelis Dei gloriare, colloquens & cum Spiritu sancto per sacras litteras conferens: Nam Spiritus sanctus est, qui loquitur per eas. Da operam igitur, vt diuinarum scripturarum lectionem familiarem tibi reddas, & persistas in oratione. Quotiescunq; enim per eas Deum interpellas, toties tibi corpus sanctificatur, & anima ac spiritus. Hoc ergo prænoscens mi frater, quòd quoties in ijs verseris, sanctificeris: cura vt frequentius conuenias eas. Et licet labores manibus, mente ora. Nam & beata Anna, mater prophetæ Samuelis orabat, & labia eius tantummodo mouebantur: Oratio autem ipsius, in aures Domini Sabaoth introiuit, concessaque est ei petitio sua. Ideo frater carissime, licet manus occupatas teneas, mente tamen ora: Nam & tacentes exaudit Deus. Quòd si legere fortè nescias, adhibe eum, à quo audire queas atque proficere; Scriptum quippe est: Si videris sensatum, euigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus. Hoc enim conducit frater, non solùm scientibus quid legant, sed & ignorantibus: Nam multi sunt legentes, sed quæ legunt non intelligunt. Vide ergo ò† Monache, ne donum Dei quod in te est, negligas, quod gratis tibi a Christo est collatum: Sed stude & inquire, quomodo placere possis Deo, vt beatitudine sanctorum perfruaris. Scriptum est enim: Beati qui scrutantur testimonia eius; in toto corde exquirent eum. Vide, ne te interrumpat inimicus, cùm volueris legere, tædium tibi afferens, teque in mentis distractionem conijciens, ac dicens: Fac primum rem istam, quoniam & exigua est, sicque postmodum securior leges. Quando enim suggerit eiusmodi, simul inducit te ad opus manuum promptè peragendum; hæc autem omnia suggerit, vt te ab occupatione abducat, & impediat. Cùm enim hominē viderit diabolus studiosè & cum vtilitate legentem, eiusmodi occasionibus, alijsque varijs impugnat eum, studens ipsum impedire. Tu ergo ne parueris ei, sed esto quasi Ceruus sitiens, desideransque adire fontes aquarum, id est, sacras scripturas: vt ex ijs bibas, refrigeresque sitim tuam, varijs te morbis adurentem. Bibe simul & illam, quæ inde ad te manat vtilitatem. Illuc verò mea spectat oratio, vt quando tibi donauerit earumdem intelligentiam Dominus, ex ijs verbum, quod tibi vtile sit, ne te prætereat; sed ingenio ac mente tua meditaberis illud, inscribesque cordi tuo, & memoria tua istud conseruabis indelebile, sicut scriptum est: In iustificationibus tuis meditabor. Rursusque ait: In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi. Et iterum: In quo corriget adolescentior viā suam; in custodiendo sermones tuos. Vides frater, quòd in recordatione verbi Dei, corrigit homo viam suam? Quis enim memor est verbi ipsius, & non corrigit viam suam? nisi sit ille fortè planè reprobus, & miserrimus, nihil prorsus cogitans? quin & quorum videtur sibi recordari, obliuiscitur. Tali enim homini dicit Deus: Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Iubet ergo auferri ab ipso, etiam quod videtur habere. Sed quid videtur habere talis? Videtur habere fidem, per quam & se Christianum appellat, sed operibus eam negat, & est infideli deterior. Ideo auferri ab eo iubet, Spiritum sanctum quem accepit in die redemptionis, quemque videtur habere. Et

Lectionis sacrarum scripturarum utilitas.
Psalm. 45.
1. Reg. 1.
Semper orandum.
Eccles. 6.
† al. ò Christiane.
Psalm. 118.
Suggestionibus inimici non parendum.
Psalm. 41.
Psalm. 118.
Ibidem.
Ibid.
Psalm. 49.
1. Tim. 5.
Ephes. 1. 2. 4.

sic

fit talis homo instar fictilis vasis vini, rimam habentis, & per eam, vinum deperdentis: quod quidem omnes qui aspiciunt, nescientes quid acciderit, arbitrantur plenum esse: sed re explorata, eo distillãte, mox palam fit omnibus, vacuum illud iacere. Ita & homo eiusmodi, in die illa iudicij perquisitus, inanis inuenietur & vacuus. Et tunc cunctis manifesta erunt, quæ ad illum pertinent. Talesque sunt, qui in die illa ad Regem dicent: Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Respondensque Rex, dicet ipsis: Amen dico vobis, nescio vos vnde sitis. Vides frater, quòd nihil penitus habeat, qui eiusmodi est: Tu ergo memoria tene quæ audis, & corrige viam tuam. Vide ne permiseris, obliuione illud tolli de corde tuo. Vide ne sinas volucres cæli descendere, & semen filij Dei comedere. Ipse enim dixit: semen est verbum, quod audistis. Abde semen in terræ viscera, vt fructum percipias; hoc est, absconde verbum in medio cordis tui, vt fructifices Domino in timore. Porrò cùm leges, studiosè & accuratè legas, magna cum tranquillitate atque industria percurrens versum. Et non studeas dumtaxat libri folia euoluere, sed si opus fuerit, non pigeat etiam bis terve ac sæpius eumdem repetere versum, vt vim orationis intelligas. Cùm autem te ad sedendum, ac ad legendum, vel etiam ad alium legentem audiendum paras, Deum cum primis ora, dicens: Domine Iesu Christe, aperi aures, & oculos cordis mei, ad audiendum & intelligendum sermonem tuum, faciendamque voluntatem tuam Domine, quoniam incola ego sum in terra. Non abscondas à me mandata tua. Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua. In te enim spes mea Deus meus, vt tu mentem meam illumines. Etiã mi frater, obsecro, sic semper Deum ora, vt tibi cor illuminet, aperiatque virtutem sermonum suorum. Multi enim decepti sunt prudentia sua, iudicioque confisi, & cùm dicerent se esse sapientes, stulti facti sunt, non intelligentes scripturas. Inciderunt que in blasphemias & perierunt. Si ergo, inter legendum, occurrat tibi verbum aliquod intellectu difficile, vide ne te malignus doceat, dicere intra te, quòd non sic se habeat, vt dicit verbum istud; quomodo enim sic esse potest, & eiusmodi? Sed si credis Deo, crede & sermonibus ipsius, & dic ad malignum? Vade post me Sathana: Ego enim noui, quòd eloquia Dei, eloquia casta sunt; sicut argentum igne examinatum, probatum terræ, & purgatum septuplum: nihilque in ijs obliquum vel tortuosum esse: sed omnia bona, & his qui intelligunt, & recta his qui cognitionem inueniunt. Ego autem insipiens sum, & non intelligo. Noui tamen spiritaliter omnia scripta esse: ait enim Apostolus, quòd spiritalis sit lex. Deinde sic, reflexis in cælum oculis, dicito: Domine credo sermonibus tuis, non contradico, sed confido sermonibus Sancti spiritus tui. Tu igitur Domine, salua me, vt inueniam gratiam coram te; ego enim aliud non quæro Domine, nisi solùm saluari, & misericordiam tuam indulgentissime, consequi. Quoniam tuum est regnum atque imperium, in secula. Amen.

[Margin: Similitudo. | Matth. 7. | Ibidem. | Matth. 13. Marc. 4. Luc. 8. | Quomodo lectioni sit incumbendum. | Oratio præparatoria ad lectionem. | Psalm. 118. | Rom. 1. 2. Pet. 2. | Matth. 16. Psalm. 11. | Rom. 7.]

Possìde autem & mentis tranquillitatem atque quietem frater, pro muro munitissimo: Nam quies superare te faciet passiones tuas: tu enim de loco superiori pugnas, illæ autem de loco inferiori. Acquire igitur cũ timore Dei quietem, & non nocebunt tibi quæcunque tela inimici. Nam quies cum timore Dei iuncta, currus igneus est, in cælum, possessorem suum efferens. Fidem illius tibi faciat propheta Elias, qui quietẽ ac timorẽ Domini amans, assumptus est quasi in cælum. O quies, Monachorum profectus. O quies, scala cælestis. O quies, via regni cælorum. O quies, compunctionis mater. O quies, pœnitentiæ conciliatrix. O quies, peccatorum speculum, quæ homini sua scelera atq; delicta ostẽdis. O quies, quæ lacrymas nequaquã impedis. O quies, mãsuetudinis procreatrix. O quies, humilitatis cõtubernalis ac socia. O quies, quæ ad pacificum statum, hominem perducis. O quies, timori Dei coniuncta, quæ menti tamquam

[Margin: Silentium ac quies fratris Religiosi. | 4. Reg. 2. | Insigne Encomium quietis atque silentij.]

quam fenestra lucem infers. O quies, cogitationum inspectrix, & discretionis adiutrix. O quies, omnis boni genitrix, ieiunij firmamentum, & gulæ impedimentum. O quies, orationis sacræque lectionis vacatio. O quies, cogitationum serenitas, & tranquillitatis portus. O quies, animæ securitas. O quies, iugum suaue, & onus leue, reficiens portansq; portantē te. O quies, animæ ac cordis lætitia. O quies, oculorū, & aurium, linguæq; frænum. O quies, procacitatis interemptrix, & impudētiæ inimica. O quies, pietatis ac religionis mater. O quies, passionū carcer. O quies, omnis virtutis cooperatrix. O quies, voluntariæ paupertatis hospita & amica. O quies, Christi ager, fructus optimos proferens. O quies, diuino timori coniuncta, murus ac propugnaculum decertare cupientium propter regnū cælorum. Ita mi frater, hanc optimam tibi partem compara, quam Maria elegit: Hæc enim Maria quietis exemplar exstitit, sedens secus pedes Iesu, ipsique soli adhærens, quare & eam laudauit Dominus, dicens: Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Cernis frater, qualis sit mentis tranquillitas ac quies, cuius possessorē & ipse laudat Dominus. Hanc mi frater posside, & delectaberis in Domino tuo, ad pedes eius sedens, ipsique soli vacans atque adhærens; vt confidenter dicere queas & tu: Adhæsit anima mea post te, me suscepit dextera tua. Propterea sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea. Hanc quæso partem mi frater tibi vendica, quouis melle dulciorē. Melior enim est buccella panis in sale, cum quiete. ac tranquillitate, quàm mensa sumptuosis instructa dapibus, cum distractionibus & curis. Audi dicentem Dominum: Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego vos reficiam. Reficere te cupit Dominus à curis, ab ira, à tribulationibus, atque† distractionibus huius seculi. Vult te liberum esse, à graui opere atque labore laterum Aegypti. Vult te in solitudinem adducere, hoc est, ad sanctā quietem, vt vias tuas illuminet columna nubis, vt cibet te manna, pane scilicet tranquillitatis atque quietis; vt hæreditate percipias terram bonam, supernam nempe Hierusalem. Ita carissime hanc dilige, ac consequere, vt delecteris in via testimoniorum Christi, sicut in omnibus diuitijs. Ita frater, quietem cum timore Dei posside, & Deus pacis erit tecum. Quoniam ipsi conuenit gloria, in secula. Amen.

[Matth. 11. — Luc. 10. — Ibidem. — Psalm. 62. — Ibid. paulò ante. — Prou. 16. 17. — Matth. 11. — † al. tentationibus. — Exod. 5. — Exod. 13. 33. — Psalm. 118.]

Obsecro igitur vos Fratres mei† dilectissimi, vt studeatis singulis diebus horum memoriam facere, Fidei scilicet, spei, caritatis, humilitatis; sigilloque assiduè muniamur orationis, & meditationis diuinarum scripturarum, atque quietis. Ista enim si vobiscum adsint, & abundè suppetant, non otiosos, neque infructuosos vos constituent, in cognitione Domini nostri Iesu Christi. Nam Christianus†, cui hæc præsto non sunt, sed negligit salutem suam, cæcus est, & manu tentans, obliuionem accipiens purgationis veterum suorum delictorum. Acciditque illi, quod vero dicitur prouerbio: Canis reuersus ad vomitum suum: & sus lota in volutabro luti. Si enim refugientes inquinamenta mundi, in cognitione Domini nostri Iesu Christi, his rursus implicati superantur; facta sunt ipsis nouissima peiora primis: Melius quippe erat illis, viam veritatis non agnouisse, quàm post agnitam, denuò retrorsum conuerti. Proinde dilectissimi, serui fideles, electique milites Christi, Monachi ac religiosi, amplectamur prædictorum armaturam in cordibus nostris, eorumque quotidie absque vlla intermissione meminerimus; vt bonum certamen certare possimus, omnemque virtutem inimici conculcare, vt à superuentura in filios diffidentiæ ira, liberemur, inueniamusque misericordiam ac gratiam in die illa tremenda, coram iustissimo Iudice, qui reddet secundum vniuscuiusque opus. Cui soli conuenit gloria, atque potentia, in secula seculorum.

AMEN.

[† al. à Domino dilecti. — Epilogus. — 2. Pet. 1. — † al. monachus. — Ibid. 2. Pet. 1. — Prou. 26. & 2. Pet. 2. — Matth. 12. — Luc. 11. — 2. Pet. 2. — 1. Tim. 6. & 2. Tim. 4. — Eph. 2. 5. — Col. 1. 3. — Rom. 2. — Matth. 16.]

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

Titulus siue inscriptio Orationis loco argumenti seruit, quòd vniuersa hic contenta summatim breuiterque comprehendat. digna sanè suo Auctore homilia, quem etsi non desint qui Chrysostomum esse velint, quod & sub nomine eius in quodam manuscripto græc. Vatic. reperiatur, ego tamen vt in hoc quod sentio dicam, illam potius Sancto Ephræm adscribendam censuero, sub cuius auctoritate ac nomine in pluribus manuscriptis græcis tam Vatican. quàm alijs eamdem repperi. Stylus praeterea (si rem penitius inspicias) idem est cum alijs S. Ephræm, pleraque sententiæ ac scripturæ loca hic eadem cum alijs in eamdem rem alibi ab eodem adduct. Respondent planè quæ de timore Domini, & præsertim de extremo iudicio, ac de consummatione seculi tractantur, confirmantque diuinarum scripturarum alibi adhuc ab eodem repetita encomia; ac deniq; amplissimæ silentij ac quietis laudes sub finem hic adductæ, quas prius adhuc sub eiusdem nomine, licet non eodem orationis filo, ab alijs impressas inuenies.

Seminate vobis in iustitia, vindemiate fructum vitę.] *Locus est Osee 10. quem, ad verbum ita hic recitat Ephræm, concordatque editio 70. nisi quòd ibi addatur præpositio (in) legaturque:* vindemiate in fructum vitæ. *In vulg. verò latin. talis reperitur lectio:* Seminate vobis in iustitia, & metite in ore misericordiæ, &c. *pro qua, al. legitur:* Seminate in veritate iustitiam, &c.

Viriliter age, & confortetur cor tuum, & sustine Dominum.] *Locus est Psal. 26. eodem prorsus modo hic, & in edit. 70. ac vulg. lat. citatus, quo, in patientiæ commendationem, hoc loco vtitur S. Ephræm, eodemque instituto eumdem in proximè antecedente Orat. etiam de Patientia, bis accommodatè posuit atq; adhibuit, vnde & totam hanc Orationem potius Ephræm quam alterius cuiuscunque colligimus, licet tamen & alia istius argumenta non desint, vt iam dictum est.*

Loco igitur frameæ, timorem Domini apprehende, &c.] *Quia timor diuinus velut gladius biceps est (vt hic & alibi ostenditur) omnemq; cōcupiscentiam prauam in nobis discindit, & quæscunque vires inimici debilitat atque confringit, eo semper nos munitos esse debere docet: Cùm autem optimè fidelissimeq; ille à nobis adseruetur frequenti recordatione vltimi nostri finis, atque horribilis illius iudicij extremi, quando de omnibus districtissima exigetur ratio; non abs re de ijs quæ in consummatione huius seculi, & secundo illo aduentu Domini euentura sunt, deinceps agit: vt tales hic iam esse donec vita & tempus sinunt, studeamus, quales tunc illic in tantis vndique angustijs reperiri optaremus, iuxta illud Eccles. 7. Memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis, &c. Locus sanè hic lectu notatuque dignissimus est, plurimum ad commouendos animos faciens, de quo postea in sermonibus de Iudicio extremo, fusius ac plenius.*

Hæc est via, de qua Christus dixit: Lata & spatiosa est via quæ ducit ad perditionem.] *Quare lata & spatiosa dicatur via quæ ducit ad perditionem, vt est Matth. 7. optimè magnus declarat Basilius in Respon. ad Interrog. 240. in Regul. breuiorib. eleganti hoc Simili: Sicut declinatio, quæ à recta fit via, magnam habet latitudinem: ita qui è via egreditur, quæ ad regnum ducit cælorum, in magna erroris latitudine versari reperitur. Hæc autem duo vocabula inquit ibi Basil.* πλατεῖα *&* εὐρύχωρος, *idest, lata & spatiosa, idem prorsus esse existimo:* εὖρος *enim, hoc est, latum, etiam apud eos qui in externis litteris eruditi sunt,* πλάτος, *id est, amplum dicitur. Spatium igitur, id est, locus erroris amplus est, cuius extremum perditio. Hæc ibi Basilius.*

Possside quietem frater, pro muro firmissimo, &c.] *Amplissimum Encomium quietis ac silentij, tranquillitatisque animi ponit, lectu certè longè dignissimum. quò etiam plurimùm facit, Ignatij cognomento Xanthopoli methodus degendi vitam monasticam quietè ac sanctè, valde elegans, nondū quod sciam edita.*

Melior est buccella panis in sale, cum quiete ac tranquillitate, quàm mensa pretiosis instructa dapibus, cum distractionibus & curis.] *Ita quasi ad uerbum, ex græco Cod. Ephræm, hunc locum Prou. 17. reddidimus. pro quo, in editione 70. sic:* Melior est buccella sicca cum gaudio, quàm domus multorum bonorum, & iniustarum victimarum cum iurgio. *At in vulg. lat. Melior est buccella sicca cum gaudio, quàm domus plena victimis cum iurgio. Legit autem hic S. Ambrosius 2. Offic. c. 31.* Melior est panis in suauitate cum pace, &c. *Lector varietatem obseruet, & conciliet.*

Si enim refugientes inquinamenta mundi, &c.] *Allusio clara est ad 2. Pet. 2. pro quibus, in alio manuscrip. Ephræm græc. sic reperitur:* Propterea qui fugerunt coinquinationes mundi, sicut scriptum est; præsertim cùm in baptismate abnegauerint, in agnitione Domini nostri, atque his rursus implicati superantur, facta sunt ipsis nouissima deteriora prioribus, &c.

Occurrit & varietas in fin. homil. vbi est: qui reddet secundum vniuscuiusque opus: Cui soli gloria, &c. *pro quo, in alio manuscrip. sic:* qui reddet vnicuique secundum opera sua. Quem decet gloria vnà cum omnipotente Patre, & Sancto spiritu, nunc, & semper, & in secula seculorum. Amen.

EIVS-

EIVSDEM † † al. Eiusdem S. Patris Ephræm, De Beatitudine animæ, Liber

S. PATRIS EPHRAEM SYRI

BEATITVDINES.

BEATVS, qui à cunctis rebus terrenis vanæ huius vitæ, totus est liber in Domino, ac Deum solum bonum atque misericordem amplectitur. 1.Cor.9. Colos. 2. Psalm. 39. 118 Habac. 3. &c.

Beatus, qui virtutes excolit, & velut terra fertilis exculta, vberes vitæ fructus profert, in Domino. Matth. 13. Marc. 4. &c.

Beatus, qui bonus virtutum cultor est, vineamq; spiritalem plantauit, ac vindemians, torcularia sua fructu vitæ suæ replet, in Domino. Eccli. 33. Prou. 3.

Beatus, qui spiritali gaudio, suos reficit conseruos, ex fructu virtutum, quas suo excoluit labore, vt fructum referret in Domino. Matth. 18. 2. Cor. 1. 7.

Beatus, qui Angeli cælestis instar, sacræ communioni atq; orationi vacat, puras quotidiè sibi cogitationes retinens, nec aditum improbo patefacit dæmoni, quo animam suam captiuam à Deo Saluatore abducat. Phil. 1. Act. 2. Eccli. 3. Prou. 3.

Beatus, qui prudenter & cum iudicio planctum quærit, & cum compunctione lacrymas in terris coram Domino fundit, velut pretiosas margaritas. Esai. 22. Ioel. 2. Matth. 13.

Beatus, qui vitæ sanctimoniam, vt lucem sectatur, & corpus suum nō coinquinat tenebrosis maligni operibus, coram Domino. Psalm. 118.

Beatus, qui corpus suum in sanctificationem seruat Saluatori, & non dedecorat animam suam operibus diabolicis, sed compositam retinet mentem in Domino. 1. Cor. 6.

Beatus, qui odio habet omnem turpitudinem peccati, & seipsum hostiam viuentem & benè placentem Domino obtulerit. Rom. 12. Philip. 4.

Beatus, in cuius pectore semper Dei memoria insederit; erit enim totus ille, tamquam Angelus cælestis super terram, cum timore & amore, Domino sacrificium offerens. Phil. 1. Tob. 14. Psal. 49. & 106.

Beatus, qui pœnitentiam, qua peccatores saluantur, amplectitur ac diligit, neque iterum velut in Saluatorem nostrum Deum ingratus, animum ad peccandum appulit. 2. Cor. 7. 1. Pet. 2. & 2. Pet. 3. &c.

Beatus, qui in sua sedens cella, instar strenui militis, regni thesaurum, id est, corpus suum cum anima, sine reprehensione conseruauerit, in Domino. Tit. 2. Col. 1. & Iaco. 1. &c.

Beatus, qui in cella sua in Domino, tamquam angelus cælestis, castas retinet cogitationes, suoque collaudat eum ore, qui omnium spirituum potestatem habet. 1. Tim. 5. 1. Pet. 3.

Beatus, qui factus est sicut Seraphim & Cherubim, & in diuino ac spiritali officio numquam est segnis, sed assiduè glorificat Dominum. Esai. 6. Apoc. 4.

Beatus, qui semper spiritali gaudio plenus est, nec in portando suaui iugo Domini, pigrescit: coronabitur enim in gloria. Thren. 3. Matth. 11.

Beatus, qui se purum & incontaminatum ab omni sorde seruat peccati, vt cōfidenter atq; audacter in domum suam, Regem gloriæ Dominum nostrum Iesum Christum suscipiat. Iaco. 1. & 1. Cor. 6. Luc. 19.

Beatus, qui ad immaculata mysteria Saluatoris cum reuerentia, & tremore, atque horrore accedit, certò sciens se vitam in seipso recipere sempiternam. 1. Cor. 11. & Iohan. 6.

Beatus, cui ob oculos quotidiè versatur memoria mortis, fœdasque destruit cupiditates, quæ in ignauorum latitant cordibus, quoniam in hora separationis animæ à corpore, consolationem accipiet. Eccli. 7. Gal. 5.

Beatus, qui assiduè animo secum timorem complectitur gehennæ, & per veram atque synceram pœnitentiam, lacrymis ac suspirijs Dominum sibi propitium Eccli. 7. Matth. 10. & Luc. 12.

reddere

reddere studet; quia ex magna & horrenda angustia liberabitur.

Matth.25. Beatus, qui sponte se assiduè humiliat; quoniam ab illo coronabitur, qui pro
Luc.18. Philip.2. nobis seipsum vltrò humiliauit.

Beatus, qui omni cum pietate ac reuerentia in cella sua sedet, quemadmo-
Luc.10. dum Maria iuxta pedes Saluatoris; & in Domino & Saluatore nostro Christo
suscipiendo, solicitus est sicut Martha.

Sap.1. Beatus, qui diuino timore incensus, semper in se Spiritus sancti ardorem re-
Rom 8.& 15. tinet, & spinas ac tribulos prauarum cogitationum exurit.

Psalm.118. Beatus, qui operibus malignis manũ suam non polluit, sicut solent prophani;
Esai.1.59. etenim super hoc, in die illa tremenda, iudicium erit coram Domino.

Matth.5. Beatus, qui pulchras ac bonas quotidiè cogitationes excolit, & spe improbas
cupiditates, quæ per desidiam generantur, vincit; quibus oppugnari solent
athletæ Domini.

Psalm.118. Beatus, qui in opere Domini se gerit, instar strenui militis, desides excitando,
Hiere.48. & pusillanimes in via Domini & Saluatoris adhortando.

Matth.7.12. Beatus, qui in Domino fructibus bonis abundarit, vt sanctos Dei angelos sibi
Luc.6. custodes habeat, sicut fructifera arbor à proprio custodiri solet agricola.

Psal.17.36. Beatus, qui cum prudentia spiritali mansuetudinem amat, & supplantari non
Matth.10. se permittit à serpente improbo, cùm omnem spem suam in Domino bono & mi-
sericorde defixam habeat.

Rom.13. ac Beatus, qui sanctos colit, ac proximum diligit, & inuidiam qua Caim conci-
15.& Gen.4. tatus fratrem occidit, ex sua propellit anima.

†al. & volupta- Beatus, qui factis ipsis reprehendit tyrãnum, & † à conspectu flammę volupta-
tum flãmis non tum non inhorruit: nam rore Spiritus sancti perfundetur anima illius.
trepidauit;

Beatus, qui menti suæ tenebrosam diaboli nebulam offundi non est passus,
†al. dulci luce, neque proprio † lumine, iustorumque lætitia est priuatus.

Psalm.140. Beatus, qui puris oculis cordis, semper contuetur Dominum: quoniam hic à
Matth.6. Luc.11. Eph.1. cupiditatibus, cogitationibusque improbis liberabitur.

1.Cor.15. Beatus, qui bona & honesta amat colloquia, & praua ac turpia, quæ corrum-
punt mores bonos, detestatur; quoniam non reddetur mancipium diaboli.

Colos.1.2.& 2. Beatus, qui proximum suum admonet cum timore Dei, nec animam eius de-
Tim.2. Apoc.2. 2. ac 19. cipit: assidueque ferream magni Pastoris virgam pertimescit.

Psalm.33.36. Beatus, qui ex mandato Dei morem gerit proximo, & tribulationes æquo
Eccli.36. perfert animo: coronabitur enim talis, velut confessor in Domino.

Eccli.23. Beatus, qui ex præscripto Dei temperans est ac continens, nec ventris caus-
Prou.13. sa dãnatur, delitijs ac sordibus indulgẽs: magnificabitur enim talis in Domino.

Beatus, qui se ab ignauiæ vitio, velut parum virilis vinci nequaquam pati-
Iaco.1. & 5. tur, sed perfectam amplectitur patientiam, cuius subsidio muniti, sancti Dei
Sap.3. ac 10. omnes, suas acceperunt coronas.

Ephes.5. Beatus, qui nõ inebriatur vino, quasi gulę luxuiq; deditus, sed semper se oble-
ctat in recordatione Domini, in quo cũcti sancti sese oblectare solent assiduè.

Matth.6. Beatus, qui ex Dei voluntate, suas facultates dispensat, & non repudiabi-
Luc.12. Eph.5. tur à Deo Saluatore nostro, velut auarus, & immisericors in proximum.

Beatus, qui precibus, ac lectionibus, bonisque operibus intentus est semper:
Psalm.12. illuminabitur enim talis, ne vnquam in morte obdormiat.

Matth.13. Beatus, qui bona euasit sagena spiritalis, multosque pisces optimo suo capit
Domino: commendabitur enim eiusmodi valde in Domino.

1. Tim.4. Beatus, qui proximo, bonũ suæ præbet exemplum virtutis, nec illius offendit
Tit.2. conscientiam, faciens ea quæ non conueniunt; benedicetur enim talis in
Domino.

2. Cor.6. Beatus, qui longanimus est & misericors, barbaræq; se iracundiæ ac bili mã-
Eccl.7. Iaco.1. cipium non facit: quoniam talis exaltabitur in Domino.

Matth.5. Beatus, qui in caritate sublimis est, velut ciuitas super montem posita; quam

cùm

cùm adſpexit hoſtis, receſſit cum timore, ab eius ſibi munitione metuens, in Domino.

Beatus, qui fide clareſcit Domini, & tamquam coruſcans lucerna ſuper altum candelabrum ardens, animas tenebrarum caligine obductas, quę infidelium atque impiorum partes ſequuntur, illuminat. Matth.5. Luc.8.11

Beatus, cuius anima inſtar palmæ arboris floret in rectitudine fidei: neque peruerſis hæreticorum infidelium ac impiorum ſectis, tamquã ſpinis impellitur. Hierem.4.12. Matth.13.

Beatus, qui amore ſemper capitur veritatis, & os ſuum tamquam impium inſtrumentum, non accommodat mendacijs, aſſiduè formidabile illud præceptum Domini, de verbis otioſis, reformidans. Eph.4. Hierem.7. Matth.12.

Beatus, qui non iudicat proximum ſuum vt inſipiens, ſed vt prudens atque ſpiritalis enititur trabem eijcere ex oculo proprio. Matth.7.

Beatus, qui palpebras oculorum ſuorum cohibet, neque cogitatione aut ſenſu ſeipſum decipit, ſtudio curandæ cutis vacans, vnde paullò poſt diſtillat ſanies atque putredo. 1.Iohan.2. 2.Pet.1.

Beatus, cui ob oculos verſatur dies emigrationis ab hac vita, quique ſuperbiam abominatur; priuſquam imbecillitas naturæ noſtræ in ſepulcro putrefacta, redarguatur à morte. Matth.24.25. Luc.21.

Beatus, qui mente ſua verſat mortuos tumulatim in ſepulcris dormientes, omnemq́; fœtidam à ſe repellit concupiſcentiam: nam in gloria excitabitur, quando cæleſtis tubæ clangor audietur, filios hominum expergefaciens. Iob 17. Ezech.37. 1.Cor.15.

Beatus, qui prudentia ſpiritali, ſtellarum chorum gloria reſplendentem contuetur, & ex cælorum pulchritudine, amore ac deſiderio rapitur contemplandi Creatorem vniuerſorum.

Beatus, in cuius mente verſatur ignis ille, qui deſcendit ſuper montem Sion, clangorque tubarum reſonat, & Moyſes in medio cum timore atque tremore conſiſtit: quique ſalutis ſuæ non eſt immemor. Deut.5.9.16. Exod.19. Heb.12.

Beatus, qui non confidit in homine, ſed in Domino, qui iterum venturus eſt cum gloria multa iudicare totum vniuerſum, in iuſtitia: erit enim velut † aqua iuxta aquas redundans, & fructũm facere non ceſſabit. Hierem.17. Pſal.117.145. † al. velut arbor fertilis prope aquas poſita, &c.

Beatus, cuius mens, tamquam nubes pluuijs, diuina gratia plena eſt, animaſq́; mortalium ad incrementum fructuum vitæ capiendum irrigat: quoniam gratia ipſorum, in ſempiternam cedet gloriam.

Beatus, qui ex Dei præſcripto quotidiè ſunt vigiles ac ſobrij, ſiquidem à Deo protegentur in die iudicij, & vt filij ſponſi in exultatione & lætitia eum adſpicient. Sed ego meiq́; ſimiles, inertiæ ac voluptatibus dediti, gemẽtes ac flentes cõtuebimur fratres noſtros in gloria incomparabili, nosipſos autẽ in tormentis. Atq; iſta in ſe dum mecũ perpendo cariſſimi, in lacrymas prorumpo, quippe qui poſt curſum inceptum mox deficiam, & in medio quod aiunt, ſtadio, à curſu deſiſtam, miſerandum ſpectaculum adſpicientibus me præbens. Quomodo ergo ſegnitiem ac negligentiam meam maximam, non debeo non deplorare? Alij ſiquidem in ſacco ac ferro ſeipſos humiliarunt: alij verò inter ſepta clauſtrorum, ieiunijs vacantes, Domino ſeruierunt. alij etiam columnis alligati certamen abſque reprehenſione ſubierunt. alij in deſerto ac ſolitudine virtutem coluerunt. alij denique obedientiæ coronas acceperunt. Ego autem miſer, meiq́; ſimiles ignaui atque ambitioſi, forma quidem ac habitu pij religioſique ſumus, ſed reipſa pietatem atque religionem exuimus. Quis mihi hic citra ſtuporem mentis enumeret paſſiones Sanctorum martyrum, non virorum duntaxat, ſed & fœminarum? Illi Dominum ſuum ſequentes, humiliabant ſeipſos: nos autem honores & ſalutationes in foro expetimus. Illi, pietatis amore, in cuſtodijs concluſi, famem, ſitim, vincula, & cruciatus ſunt perpeſſi: nos verò ne minimum quidem laborem atq; moleſtiam ſufferre æquo animo poſſumus, ſed delitias ac voluptates, totis conſectamur viribus. Illi contumelias atque con- Matth.24.25. 1.Pet.5. Alluſio ad locũ Apoſt.1.Cor.9. De iſtis, vide noſtra Scholia. Heb.11. Matth.13. Luc.11.20. Heb.11.

temptus ad mortem vſque libenter ſuſtinuerunt: at nos etiam bona conſilia & admonitiones adſpernamur. Illi focum ac flammas non curarunt: at nos ne durum quidem verbum perferimus. Illi ad cruciatus & tormenta gaudentes atque lætantes, publicè incedebant: nos autem eorum audientes certamina, demiramur quidem, verùm imitari ea nolumus. Quocirca multis opus eſt nobis gemitibus ac lacrymis, ne è regno eijciamur cælorum, cùm magna certantibus propoſita ſit gloria. Ne ſimus igitur negligentes, ac pigri in diuinis officijs: non enim iniuſtus eſt Deus, vt obliuiſcatur operis ſeruorum ſuorum, qui quidem ſe totos diuinæ eius voluntati ſubmiſerunt deuoueruntque; qui propter ſanctum nomen eius, huic ſeculo renuntiarunt, qui proprijs relictis parentibus ſe longæuos fecerunt. qui ad fores eius pulſant hora tertia, ſexta, nona, veſperi, & mane, aut potius tota die ac nocte; & exiſtimas eiuſmodi humilitatē à Deo paruipendi? abſit. Clauſuras namque tolerant, manibus operantur, ieiunijs, vigilijſque incumbunt, inſultus malignorū ſpirituum ſuſtinent, genua ad orationem flectunt; frontem aſſiduè in pauimentum concutiunt, diuinam eius bonitatem ſuppliciter deprecantes. Et horū ipſe preces deſpiciet? abſit. Homo quātumuis horridus atq; auſterus, ab alijs ad eum officioſè ac blandè accedentibus, placari ſe permittit; & Deus qui benignus eſt & bonus, qui diues eſt in miſericordia, & ingratorum quoque miſeretur, eiuſmodi afflictionem, religionem, gemitus, lacrymas, patientiam, ſanctitatem, humilitatem, taciturnitatem, ſubmiſſionemq; adſpernabitur? Nullo ſanè modo. Caueamus ergo animos deſpondere, & in diuinis officijs negligentes eſſe cariſſimi: quin potius confidenter atque audacter pulſemus: Nam quanto diutius perſeueraueris pulſando, tanto locupletior tibi merces erit. Aſſiduè vigila. Qua enim hora minimè exſpectas, mittet Dominus, qui te congregent in horreum vitæ, in cœtum iuſtorum: vt deinceps perpetua fruaris quiete, ab omni ſolicitudine liber, vbi non eſt bellum neque aduerſarius. Sublatus ſiquidem ibi erit hoſtis, qui nobiſcum in pugnam deſcendat, ſimul cum belli occaſionibus. Eſt autem belli occaſio, cupiditas pulchritudinis ad congreſſum. At in cælo neq; nubent, neque nubentur: ſed ſunt ſicut angeli Dei in cælis. Rurſus occaſiones belli ſunt, diuitiæ, & gloria in terris; verùm hæc cuncta corruptibilia ſunt, cùm ſint terrena. Iccirco & quidam nos Sanctorum inſtruens, ait: Nolite diligere mundum, neq; ea quæ in mundo ſunt. Si quis diligit mundum, non eſt charitas patris in eo. Nam cōcupiſcentia carnis, & concupiſcentia oculorū, & ſuperbia vitę non eſt ex Patre, ſed ex mundo eſt. Et mundus tranſit, & concupiſcentia eius. Qui autē facit voluntatē Dei, manet in æternū. Sicut enim qui in ſenticetum incidit, à vepribus & ſpinis pungitur, quouſq; exſilierit in locum mundū; at vbi iam inde ſe extricarit, nō amplius timet ſpinas illas. Ita & ſancti homines, dum in ſimilem locum ſentibus ac ſpinis plenum incidunt, pro calceis, ſtudio atque induſtria vtuntur: vnde fit, vt per medium illarum euntes, ab ijs minimè vulnerentur. Inertiæ verò ac otio dediti, ab ijs detrimentum capiunt, intereuntque. Atque hoc ſignificans Dominus, filio qui reuerſus erat, mandauit dari calceamenta pro pedibus, cum ſtola & annulo, vt audacter atq; intrepidè caput calcaret ſerpentis. Similem verò dicit eſſe loco ſpinis referto præſentem vitam, in qua ſpinarū inſtar renaſcuntur peccata. Locus autem purus eſt, cæleſtis Hieruſalem, quæ eſt ciuitas Regis magni, vbi exſulat triſtitia, dolor, & gemitus. Qua vtinam perfrui nobis omnibus liceat, gratia & benignitate Domini Noſtri Ieſu Chriſti. AMEN.

[Margin: Dan. 3. / Act. 5. / 1. Tim. 6. / 2. Tim. 2. 4. / Heb. 6. / Luc. 11. 12 18. / Pſal. 54. 70. / Nota varia athletarum Chriſti certamina. / Ioel 2. Rom. 10. / Epheſ. 2. / Matth. 7. & Luc. 11. 12. 13. / Matth. 3. 13. 24. 25. & Luc. 12. 21. &c. / Marc. 12. / Luc. 20. / 1. Iohan. 2. / Similitudo elegans, & apta propoſito. / Luc. 15. / Heb. 12. & Apoc. 21.]

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

Beatitudines, & ſpiritalis vita Regulas hic plurimas adducit Ephræm, quibus Euangelicæ legis capita & præcepta, conciliaq; ad benè beateque viuendum ſaluberrima proponit, & indicat; eodem quaſi ſenſu, ijſdemq; ferè verbis cum Chriſto beatos eos, boniſq; omnibus cumulatos prædicans, qui verè ſecundum Deū cun-

cunctas vitæ suæ rationes instituunt atque componunt. Quos quidem ipse Christus via ac vitæ nostræ dux securissimus, in Euangelij initio, sacra voce oris sui, Matth. 5. & Luc. 6. beatos affirmauit, sicut latius ibi videre licebit. Nec dissimiles à Gregorio Nazianz. afferuntur Beatitudines, elegãtissimis versibus comprehensæ, quorũ in latina traductione principium est eiusmodi: Felix à mundo abstractus, qui viuit eremo In rigida, & mentem tollit ad astra suam, & quæ sequuntur ibidem, tom. 2. Agit autem hic Ephræm pluribus, & fusius de eiusmodi Beatitudinibus, quarum varietas non parum, legentem oblectabit, & lectio fructum spiritalem vbertim cunctis subministrabit.

Beatus, qui ad immaculata mysteria Saluatoris cum reuerentia, & tremore, atque horrore accedit, &c.] *Sacrosanctam Synaxin, & tremenda altaris mysteria cõmendat, & quomodo ad ea dignè accedendũ sit, paucis hic indicat. de quo, & in proximè antecedẽti agit Beatitudine 16. in ordine:* Beatus, qui se purũ & incontaminatũ ab omni sorde seruat peccati, vt cõfidenter in domum suam, Regẽ gloriæ suscipiat. *alibiq; de eodem sparsim & obiter sæpè; ex professo autem magis suprà in initio huius tom. vbi de Festis diebus, & de dignitate diuinorum mysteriorum tractat, quo cap. plures in hanc rẽ Auctores citauimus, & inter alios, Chrysostom. hom. 60. & 61. ad populum Antiochenum, contra indignè sumentes diuina mysteria. & in Serm. de non despicienda Dei Ecclesia, sacrisve mysterijs, eod. tom. 5. inter adiecta. De hoc, & alius planè insignis exstat locus apud S. Ephræm postea, in Serm. de Iudicio extremo, & compunct. ibi: Et licet procul à nobis sit Siloe, quò cæcus missus erat, calix tamen tremendi tui sanguinis Domine, lumine ac vita plenus, nobis ecce præsto est, &c.*

Atque ista in se dum mecum perpendo carissimi, in lacrymas prorumpo, quòd post cursum inceptum mox deficiam, & in medio quòd aiunt stadio, à cursu desistam, &c.] *Hæc in Beatitudine 57. adducit Auctor, magna animi humilitate seipsum deplangẽs, et peccata accusans. Quòd autẽ in medio ait stadio, suũ cursum deficere, alludere videtur ad verba Apost. 1. Cor. 9.* Illi qui in stadio currunt, omnes quidẽ currũt, sed vnus accipit brauiũ. Sic currite, vt cõprehendatis. *vbi Chrysostomus: Quemadmodũ enim (inquit) ex his qui in stadium descendunt, non multi coronãtur, sed ad vnũ defertur corona; & nõ satis est tantũ in spectaculo sedere, neq. vngi tantũ, & certare: ita & hic, non satis est fidẽ habere, & quomodocũque certare. imo nisi nos in cursum exercuerimus, vt ad metam vsque nos inuictos præbuerimus, & ad propositum præmium peruenerimus, nihil sanè profecerimus, &c. atque ideo Auctor, quòd in bono non perseueret, dicit se post cursum rectæ vitæ inceptum mox deficere, & in medio (quod aiunt prouerbialiter) stadio, à cursu desistere, & minimè comprehendere. atque hoc est quod homil. 40. in Matth. reprehendit Chrysostomus: Quam inquit, excusationem habebis, cùm aliis metam currentibus, tu vel ad constitutum terminum peruenire graueris, &c.*

Alij in sacco & ferro seipsos humiliarunt: alij etiã columnis alligati certamen subierunt, &c.] *Notat summã vitæ austeritatẽ in aliquibus perfectioribus Christi athletis, quales fuerũt prisci illi sancti Monachi, & Eremitæ, de quibus Palladius in historia Lausiaca. Cassianus in suis collationibus. Theodoritus in sua historia religiosa. & in oratione de Caritate, nostrisque Scholijs in eamdem, vbi prolixius hæc ipsa etiam in particulari, de pluribus persecuti sumus, quò Lectorem diligentem remittimus.*

Si quis diligit mundum, non est caritas patris in eo: Nam concupiscentia carnis, & concupiscentia oculorum, & superbia vitę non est ex patre, &c.] *Ita hic Ephræm; sed in vulg. 1. Iohan. 2. quo fit allusio, sic legitur:* Quoniam omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ, quæ non est ex patre, sed ex mundo est.

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM

BEATITVDINES ALIAE.

BEatus, qui præsentem hanc vitam odit ac deserit, & in solo Deo omnis meditatio vitæ suæ est. Psalm. 118.

Beatus, qui odit ac detestatur pessimum peccatum, Deumque solum bonum atq; benignum, & redemptorem peccatorum diligit. Rom. 5. 6. 1. Tim. 1. 2.

Beatus, qui est purus super terram, tamquam Angelus cælestis, & imitator factus Seraphim, castas assiduè cogitationes colit.

Beatus, qui castus est †Deo, ac sanctus, & purus à cunctis spurcitijs, cogitationibusque, ac operibus improbis. † al. coram Deo.

Beatus, qui totus in Domino est liber, à cunctis rebus terrenis, & huius vitæ vanitatibus. Matth. 19. Marc. 10.

Matth.24.45. Beatus, in cuius mente versatur formidabilis illa futuri iudicij dies, & qui lacrymis vulnera animæ suæ curare studet.

Beatus, qui prorsus est vt nebula in lacrymis, assiduéque flammam ignis improbarum passionum, atque concupiscentiarum restinguit.

Psalm.118.127 Beatus, qui in via ambulat mandatorum Domini, mansiones iugiter syncerè sibi faciens, per fidem & caritatem.

Beatus, qui in bonis moribus proficit, mentem in rebus diuinis ac continentia exercendo, & à Deo se regnum cæleste accepturum sperat.

Matth.12. Psal.38. Beatus, qui horribilis mandati Domini, de verbis ociosis meminit, & ori suo custodiam ponit, ne excidat à mandatis eius.

Psalm.1.& Hierem.17. Beatus, cuius anima facta est instar ligni nuper sati, semper lacrymas secundum Deum, tamquam flatum aquæ continens.

Beatus, qui pro optimis surculis, virtutes ac vitas Sanctorum, perfectorumq; Patrum, in sua plantat anima.

Beatus, qui plantas suas irrigat precationibus ac lacrymis, vt fructus gratos proferant Domino.

Beatus, qui flamma diuinæ caritatis incensus, sordidas quascunque cogitationes, & animæ suæ inquinamenta comburit.

Matth.13. Marc.4. Luc.8. Beatus, qui suapte voluntate est velut terra pulchra ac bona, fructificans semen bonum in trigesimo, sexagesimo, & centesimo.

Ibidem. Beatus, qui ex instituto inuentus est semen bonum in agro, quod in suo agro seminauit Dominus.

Matth.13. † al. possedit eam solam. Beatus, quicunque electam & cælestem illam inuenit margaritam, venditisq; vniuersis suis in terra bonis, coemit † illam solam.

Matth.13. Luc.12. Beatus, quicunque in agro absconditum thesaurum inuenit, ac gaudens vendidit sua omnia, & possedit illum solum.

Matth.24. Luc.12. Beatus, qui animo suo versat assiduè diem ex hac vita discessus, studetque sedulò paratus & intrepidus hora illa inueniri.

Matth.24.25. Beatus, quicunque in hora illa emigrationis, quando cum timore atque dolore anima separabitur à corpore, fiduciam repererit. Venturi enim sunt angeli, qui animam à corpore iam separatam accipiant, sistantque ante tribunal immortalis ac tremendi iudicis. Magnus nos timor inuadet, ô Fratres, in hora mortis, quando cum tremore atque dolore separanda erit anima à corpore. Siquidē in hora illa discessus, præsentabuntur animæ sua quę gesserit opera diurna atque nocturna, siue bona siue etiam mala. Impellentibus autē eam iam angelis, vt exeat è corpore, illa respiciens ad sua opera, egredi pertimescet: peccatoris verò anima cum timore è corpore recedet, & tremebunda abibit, statuenda ad tribunal immortalis Iudicis. Cùm autem iam emigrare cogetur è corpore, contuebiturque sua opera, tunc cum timore dictura est ipsis: Concedite mihi vnius adhuc horæ spatium, donec egrediar. At cuncta eius opera simul vna voce respondebunt, dicentque ei: Tu nos fecisti, tua opera sumus, tecum vnà ad † Deum ibimus. Despicientes igitur vanitatem huius vitæ, fratres mei carissimi, Christum vnicum desideremus, bonum ac sanctum redemptorem animarum nostrarū. Ignoramus fratres, qua hora ac tempore noster exitus futurus sit. Nemo nostrum, diem & horam separationis animæ à corpore exploratam habet. Nobis enim super terram absque omni solicitudine ambulantibus, & delitijs ac voluptatibus seruientibus, repentè formidabile mandatum à Domino emittitur, separationis animæ à corpore. Migratque peccator die ac hora non exspectata, animam plenam peccatis habens, nec ijs excusationem reperiens. Quamobrē hortor moneoq; carissimi, vt efficiamur liberi, neque vanæ & fugacis vitæ huius seruitute detineamur. Hęc vita offendiculis & laqueis mortis plena est: ab his mentem nostram assiduè quasi alis quibusdam extollamus. Improbus dæmon perpetuò nostris animabus struit insidias, vt cùm eas scandalis affece-

Margin notes: Animę à corpore separatio qualis futura. Rom.14. 2.Cor.5. † al. ad Iudicē. Matth.24.25. Marc.13. 2 Luc.1 Ibidem. Psalm.17. 1.Pet.5.

affecerit,ad æterna supplicia pertrahat. In medio scandalorũ ac laqueorũ incedimus carissimi: quare attendamus nobis,ne in laqueos malignæ mortis incidamus. Cuius licet laquei,dulcedine sint pleni; caueat anima nostra,ne laqueorũ istorũ dulcedine relaxetur. Solicitudo quippè rerum terrenarum ac pecuniarum,nec non prauarum cogitationum atque actionum,laquei sunt diaboli. Caue, dulcedine laqueorũ mortis capiaris frater. Caue, dissolutus laxeris meditatione improbarum ac turpium cogitationum. Quòd si aditum sibi in animam cogitatio mala fecerit, iniqua meditatione iugiter eam oblectat, vt in laqueos mortis sempiternæ ipsam tradat. Nisi enim precibus, ac lacrymis, abstinentia, atque vigilijs,improba cogitatio expellatur; sit in anima velut laqueus quidam periculosus. Iccirco aduigila, & liber esto à cunctis rebus terrenis, vt ab omnibus cogitationibus vanis,actionibusq; iniquis libereris. Caue, ad momentum quidem temporis in improbę cogitationis meditatione relaxeris. Caue frater, ne cogitatio peruersa in anima tua immoretur. Assiduis ad Deũ precibus, ieiunijs, ac lacrymis confugito, vt ab vniuersis scandalis laqueorum pariter & passionum libereris. Caue, tibi longam adhuc in terris vitam persuadeas ò frater, & interim in meditatione pessimarum cogitationum, actionumq; mollescas, ac dissoluaris; edictum autem ex insperato emissum à Domino,te peccantem offendat, nullumque tibi pœnitentiæ ac remissionis tempus reliquum tribuat. Et quid dicturus es morti,in hora illa tuę emigrationis ò frater? Accidit enim,vt ne puncto quidem temporis, te patiatur præceptum Domini in terris remanere. Venit ex insperato mors, & hominem reperit peccatorem ac diuitem, sibi multos adhuc annos,quibus se quietè super terram victurum credit,computantem, summamque pecuniarum suarum atque vsuræ, in digitis supputantem, & in multa annorum tempora,numerum suarum diuitiarum partientem. Venit autẽ mors ex insperato vt dixi, & omnem eius computum vnà cum diuitijs & solicitudinibus vanissimi† temporis,in momento destruit. Venit rursus mors eadem ad virum iustum ac sanctum, quem bonas & cælestes diuitias precibus ac ieiunijs suis congregantem, mortemque assiduè ob oculos habentem, nullatenusque mortis aduentum,corporisque separationem metuentem, inuenit. Sic & tu semper velut intelligens ac spiritalis, quotidie mortem, ac separationem animæ à corpore,apparitionemque ad tribunal Domini meditare atque exspecta. Lãpadem tuã quotidie tamquam prouidus ac prudens atq; paratus instructam habe, eamque iteratò singulis diebus ac horis, cum lacrymis atque orationibus, ut omni tempore parata sit, adverte. Quamdiu tibi est integrum, neq; oppugnaris, seriò tuis rebus consule frater carissime. Veniet enim tibi tempus incredulitatis,mollitiei, ignauiæ, atque duritiei plenum, quod præ confusione sua, quæ sint potiora cogitare non sinet. Attendite carissimi mei, quo pacto omnia iam mala vigeant,quomodo pessima quæque quotidie suos progressus faciant, quomodo scelera atque nequitiæ passim accrescant, quæ omnia futuram confusionem, magnamq; illam tribulationem superuenturam in omnes fines terræ, portendunt? Propter nostra peccata, quotidie ista cõtingunt aduersa. propter nostram relaxationem atque ignauiam, vitia in terris regnant. Simus ergo vigiles Dei amatores, & strenui aduersus hostem improbum bellatores, vt illum quotidie debellando, in pugna superemus, velut perfecti † amatores Dei. Instruamur & moribus huius belli, siquidem inuisibilis est hostis quo cum illud suscipitur: sunt autẽ in hoc positi mores belli istius, vt nos rebus spoliemus terrenis. Si mortem assiduè ob oculos constitutam mediteris, non peccabis. Si rerum terrenarum desiderio exutus fueris, in pugna non superaberis. Si terrena oderis, momentaneaque ista carissime despexeris, tunc victoriæ palmam tamquam optimus belligerator consequeris. Cùm enim res terrenæ deorsum ad se trahant, & passiones oculos cordis in bello obfuscent, hanc obrem nos in conflictu belli, improbus vincit hostis, quòd terrenarum rerum ni-

Eccles.9. Luc.21.

† al. vt illaqueet, æternæque morti eam tradat.

Admonitio valde salutaris.

Nota.

† al. vanissimę cogitationis.

Eccles.7. Matth.25.

Dan.9.12. Matth.24. Luc.21.

† al. futuram sa per vniuersam faciẽ terræ, &c.

1. Pet.5. † al. bellatores Dei.

Eccles.7.

Matth.16.

mium sataganus, & cupiditatibus seruiamus. Nam quotquot sumus, terrena diligimus carissimi, & in terris mentem nostram defixam habemus, nimia nostra mollitie atque segnitie diffluentes. Dies inclinat ad vesperam. Tempus nostrũ effluxit, & hora mortis instat: nos autem fratres tamquam increduli, horam adhuc matutinam esse putamus. Ecce præ foribus est regnum cælorum, & nos interim ab hoc, vniuersum nostrum auditum auertimus. Signa & prodigia à Domino prædicta, iam contigerunt. Pestilentiæ, fames, terræmotus, terrores, bella, ac gentium motus, & quæcunque sunt eiusmodi, nobis pro somnijs referri videntur; neque quidquam, eorumdem commouemur auditu, vel etiam adspectu. Electi ne videant magnam illam confusionem atque pressuram, quæ iniquum hunc mundum obruet, ante tribulationem colliguntur. Iam tempus aduenit messis, & maturuit seges. Finitum hoc nunc est seculum, & angeli arreptis suis falcibus, nutum mandantis Domini præstolantur. Timeamus ergo carissimi, hora iam est vndecima diei, & prolixum adhuc iter nobis superest. Ad hoc incumbamus, vt in † via nos Dominus offendat. Sobrij simus, & euigilemus à somno velut insomnes. Ignoramus, qua hora Dominus vniuersæ terræ venturus sit. Quare à nobis onus atque solicitudinem rerum terrenarum deponamus. Vetat enim Dominus, solicitos omnino nos de quacunque re super terram esse; commendatque mutuam inter nos caritatem Deus. At à nobis potius caritas exterminata est, & è terris profligata. Non inuenias super terram, caritatem secundum Deum perfectam, apud omnes exsulat, omnibus est odio caritas: potius autem in terris hodie regnat inuidia, contentiones, atque confusiones, peccatis plena sunt omnia. Cũctos pariter iniquitas occupauit, & iniustitia. Vnusquisq; nostrum terrena † concupiscit, cælestia spernit, & momentanea atque fugacia ista sectatur, futura diligit nemo. Cupis cælestis fieri? sint tibi semper odio atque detestationi quæcunque res terrenæ: in his quæ perfectionis sunt te exerce, & ad cælestia regna aspira. Caue autem tecum cogitando, sic dixeris Monache: Magnus in exercitatione consistit labor, ego verò pusillus sum & imbecillis, exercitiorum laborem ferre non possum. Auribus tuis, pulcherrimi optimique consilij verba percipito, & quæ tibi Christi amantissime atque carissime frater, dicturus sum, memoriæ manda. Si ad aliam longinquam regionem seu patriam, tibi foret peregrinandum, non poteris totius itineris interuallum, vnico temporis momento absoluere: sed pedetentim quotidie per multa loca ac tempora proficiscens, post magnos tandem itineris exantlatos labores, peruenies quò tendebas. Sic quoque de cælesti regno, & paradiso delitiarum agitur, quò per ieiunia, per abstinentiam, & per vigilias vnusquisq; peruenire potest. Siquidem abstinentia, lacrymæ, preces, vigiliæ, atque dilectio, ipsæ sunt viæ quæ in cælum ducunt, ad Dominum. Caue verearis pulchrum initium bonæ viæ suscipere, quæ in vitam ducit æternam, rectà ad Deum. Per illam solam ingredere viam; et si promptus in te fuerit animus, mox eadem via ante pedes tuos, † præparabitur. Non sine gaudio & oblectatione, per iter illud virtutum mansiones facies. Gressus animæ tuæ, singulis mansionibus firmiores reddentur. In hac via quæ ducit ad cælum, nullam inuenies difficultatem. Dominus ipse cælestis, per seipsum factus est via vitæ his, qui cum gaudio ad patrem luminum peruenire cupiunt. Tu mihi Christe Saluator factus es via vitæ, ad patrem tuum ducens. Sola hæc gaudium in se continet, finisque eius regnum cælorum est. Factus es tu mihi Domine † Iesu fili Dei, via vitæ, & illuminatio. hausiq; per meipsum ex fonte dona, plenus desiderio. Facta est tua gratia in corde serui tui lux atque lætitia, dulcior in ore famuli tui, super mel & fauum. Facta est gratia tua in anima serui tui velut thesaurus, paupertatem meam ditauit, egestatem & sordes à me depulit. Facta est gratia tua seruo tuo refugium & virtus, protectio & exaltatio, gloriatio & cibus totius vitæ. Quomodo ergo seruus tuus, ò Domine, magnam gratiæ ac caritatis tuæ dulcedinem silere pote-

Luc. 24. 2. Thess. 2. 1. Ioan. 2. Luc. 21. Matth. 24. Marc. 13.

Esai. 57. Matth. 24. Luc. 21. Iocl. 3. Apoc. 14.

Matth. 20. † al. in mãsione Rom. 13. Matth. 25. 1. Pet. 5. Matth. 6. Iohan. 13. 15. Rom. 8. 13.

† al. inquirit. Phil. 2.

Matth 19.

Comparatio elegans, & accommoda.

2. Cor. 6.

Matth. 6. & Luc. 6.

† al. dilatabitur, al. dirigetur.

Iohan. 14. Iaco. 1. 3.

† al. Domine Iesu Deus.

Psalm. 18. Eccli. 24.

Psalm. 45. 90.

poterit? Indignum os meum aperui: sed quo pacto lingua mea largitorem bonorum quotidie pro dignitate, laudare & glorificare poterit? aut quomodo rursus ego peccator excludere audebo gratiæ tuæ fluctus in corde meo pullulantes, ac suauitate diuersissimorum munerum plenos? Canam ergo gloriam, cælorum Domino, qui famulo suo dona cælestia per multiformem suam gratiã est largitus. Magnificabo gratiã † tuã Christe Saluator; in hac etenim celebrãda, mihi ipse laudem & magnificentiam in ea inuenio. Non cessabo Domine, lingua mea gratiã tuã collaudare. Non silebit mea cithara in modulandis canticis spiritalibus. Ad te Saluator, qui gloria es vitæ meæ, desiderio tui trahor. Tua gratia mentem meam ad sequendum te, mira quadam dulcedine impellit. Fiat tibi cor meum terra bona, quæ semen tuum bonum suscipiat: perfundatque illam rore vitæ æternæ, gratia tua. Eademque gratia è terra cordis mei, metat sibi pro fructu optimo, compunctionem, adorationem, sanctificationem, cuiusmodi semper tibi sunt gratissima. Conuerte meam animam, cum oue illa perdita atque inuenta, ad ouile paradisi deliciarum. Anima mea tuo illustrata reperiatur lumine. Et sicut ouem illam inuentam, in humeris tuis sustulisti; ita quoque indignam hanc meam animam, ad te manu tua trahito, offerasque vtramque immaculatissimo atque immortali Patri tuo, coram Angelis & Archangelis, Cherubim & Seraphim, vt cum omnibus sanctis, in delitijs illis paradisi, dicere mihi liceat: Gloria Patri immortali, & Filio immortali, & Spiritui sancto immortali. Adoratio, honor, atque imperium tibi Domine, qui cælestia dona mihi vili atque inutili famulo tuo dedisti; vt gloriæ drachmam ipse † offerat Regi vniuersorum. AMEN.

Psalm. 118. † al. gloriam tuam. Matth. 13. Matth. 18. Luc. 15. Ibidem. Luc. 15. † al. offeram

SCHOLIA ET VARIAE LECTIONES.

Beatitudines aliæ.] *Hanc inscriptionem sequentium Beatitudinum, in pluribus per nos collatis manuscrip. reperimus, idcirco & eam hic retinuimus: inuenitur autem ea pro varietate Codicum diuersimodè, dum alibi legitur: Eiusdem Beatitudines. al. Eiusd. Beatitudinum vna. al. S. Patris Ephræm, De beatitudine animæ Liber. al. Beatitudines istæ à superioribus non separantur, sed cum ijs velut coniunctæ ponuntur atque continuantur. Et in tanta varietate, quod in pluribus reperitur, magisque ordini ac dispositioni materiæ seruire videtur, sequi potius visum est.*

Variat & hic lectio: Beatus qui in bonis moribus proficit, &c. & à Deo se regnum cæleste accepturum sperat.] *Pro quo, al. sic: & spem apud Dominum defixam habet, quòd cæleste eius visurus sit regnum. In alio autem Cod. græco. Et spem in Domino certam habet, de videndo ipso, in cælesti suo regno, & gloria.*

Beatus qui suapte voluntate est velut terra pulchra, ac bona, fructificans semen bonum in trigesimo, sexagesimo, & centesimo.] *Hac Beatitudine 15. hic in ordine, alludit clarissimè, ad illa quæ de seminibus dicuntur, Matth. 13.* Alia ceciderunt in terram bonam: & dabant fructum, aliud centesimum, aliud sexagesimum, aliud tricesimum. *de quo & Marc. 4. & Luc. 8. Sed hic obserua varietatẽ lectionis in verbis Ephræm, dum enim hic legitur, fructificans semen bonum in trigesimo, & sexagesimo, & centesimo. in alio manuscrip. immutato ordine habetur, in centesimo, trigesimo, & sexagesimo. In alio porrò Cod. adferens fructum centesimum, & sexagesimum, & trigesimum.*

Hanc ob rem nos in conflictu belli improbus vincit hostis, quòd terrenarum rerum nimium satagamus, &c.] *Pro quo, in alio manuscrip. sic: Ideo nos in bello, qui terreni sumus, ac solicitudinibus rerum terrenarum pleni, cupiditatibusque seruientes, vincit aduersarius. Terrenis enim pariter omnes adhæremus, &c.*

Sed pedetentim quotidie per multa loca ac tempora proficiscens, post magnos tandem itineris exantlatos labores, peruenies quò tendebas.] *Alia lectio breuior est, & sic habet: sed quotidie paulatim te mouendo, tandem eò peruenies, quò sperabas. Sic & de cælesti regno, &c.*

Canam ergo gloriam cælorum Domino, qui famulo suo dona cælestia per multiformem suam gratiam est largitus.] *Alia lectio sic: qui supplici famulo suo dona concessit cælestia per magnam suam benignitatem, &c.*

Ad te Saluator, qui gloria es vitæ meæ, desiderio tui trahor.] *al. Ad te, me rapis amor ac desiderium tui, ò Saluator, gloria vitæ meæ, &c.*

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM,

De † Beatitudinibus & Miserijs.

† al. Eiusd. De Renunciatione, ac de Beatitudinibus, atque miserijs.

Beati qui Deum amant: & propter eius amorem terrena quæcunque contemnunt.

Matth. 5. Beati, qui die noctuque lacrymantur: quoniam ab ira futura liberabuntur.

1. Pet. 5. Beati, qui se sponte humiliant: quoniam ibi exaltabuntur.

Matth. 5. Beati temperantes: quoniam delicijs paradisi reficientur.

Beati, qui vigilijs atque pijs exercitationibus sua corpora conficiunt: quoniam gaudia paradisi, sibi præparata inuenient.

Sap. 1. Matth. 5. Rom. 8. & 1. Cor. 3. Beati, qui ab improbis sordidisq; cogitationibus se puros custodiunt: quoniam Spiritum sanctum secum habitantem retinebunt.

Matth. 16. 22. Luc. 9. 10. Beati, qui ex toto corde Deum potius quàm totum mundum diligunt: quoniam inter amicos Christi, ipsi computabuntur.

† al. Christum sequuntur. Beati, qui sponte ac voluntariè crucem suam ferunt, & verè Christum † diligunt: quoniam ad supernam Hierusalem peruenient.

Luc. 12. Beati, quibus in veritate præcincti sunt lumbi, & præparatis lampadibus suis cælestem sponsum exspectant: quoniã cũ ipso regnaturi sunt in regno cęlorum.

Matth. 5. Beatus, qui oculis cordis semper defixus est in contemplatione futurorum bonorum, quoniam ea consequetur.

Matth. 24. 25. Beatus, cui quotidiè ob oculos versatur dies defensionis, atque iudicij, studetq; illo die inueniri probatus.

Rom. 8. Gal. 5. Beatus, qui carnis voluptates superauerit: quoniam in nouissimo iudicij die fiduciam inueniet.

Matth. 5. Beatus, qui in terris luxerit: quoniã in cælis vnà cum angelis Dei gaudebit.

Heb. 11. 1. Pet. 3. Beatus, qui propter Deum, in hoc mundo aduersis affligitur: quoniam fructus laborum eius in cælis germinabunt.

2. Thess. 3. Eph. 4. Act. 20. Luc. 16. Beatus, qui non comedit panem suum gratis, magis autem laborauit, operando manibus suis, secundum Apostolum, quod bonum est; vt habeat vnde tribuat necessitatem patienti: quoniam requiescet in sinu Abrahæ.

De miserijs, & damnis. Væ autem illis, qui peccatis impliciti iacẽt, & acceptabile tempus pœnitentiæ non agnoscunt: quoniã ibi æternus eos pœnitẽtiæ dolor, licet frustra capiet.

Væ illis, qui dictitant: Interea dum per tempus licet, carnis voluptatibus indulgeamus, & vbi consenuerimus pœnitentiam agemus: quoniam sicut laqueus

1. Thess. 5. superueniet ijs repentinus interitus, & vana spes illorum deperibit.

Prouerb. 27. Væ illis, qui sua sponte peccant, dicentes: Cras pœnitentiam agam, & interim ignorant, quid superuentura pariet dies, vel etiam nox, quæ in medio interiacet.

Gen. 44. Hierem. 18. 1. Machab. 16. Væ illis, qui cùm bonum cognoscant, manum dant improbis: quia in die emigrationis ex hac vita, angeli mali animas eorum rapient.

Væ illis, qui prauis suis actionibus, proximos suos scandalizant: quia in die iudicij, rationem reddituri sunt, etiam eorum, quibus verbo, vel exemplo suo

† al. præbuerũt. malo, alijs scandalum atque offendiculum † pepererunt.

Luc. 9. Væ illis, qui dum mundo renuntiauerint, iterum quæ mundi sunt sapiunt: quia in eos, aratri parabola retorquebitur.

Rom. 8. & Galat. 5. ac 2. Pet. 2. Væ illis, qui postposita cura animæ suæ, sequuntur appetitum carnis: quia vita & spes omnis illorum, in terram dissoluetur.

Væ illis, qui non student cunctis viribus se hic præparare, ac vitam suam instituere; vt ibi gratam acceptamque coram Iudice defensionem sui habeant.

Rom. 2. Væ illis, qui patientiã deperdiderũt, & quid agẽt cùm eos visitabit Dominus?

Date

Date operam cariſſimi, vt exiguo hoc vitæ curriculo, vobis ipſi non deſitis; ſed per pœnitentiam, ac lacrymas, longanimum & miſericordem Deum vobis concilietis, qui nos ad ſe reuertentes ſuſcipiat, & vitam præbeat. Curam ſalutis noſtræ abijcere caueamus, mundiq́ue voluptatibus nequaquam indulgeamus, cùm enim ad horam durant, poſt ſe dolorem relinquunt, & mox ad alios fugiũt. Omniſque gloria mundi huius, è terra vna, in aliam terram migrat, & præter ſolum peccatum, pœnamq́ue peccati, aliud nos ſequitur nihil. Nemo nobis illa die poterit auxiliari, non amicus, non propinquus, nec alius quiſpiam: niſi ſola hic acta pœnitentia, & virtutes pœnitentiæ cooperatrices, vera caritas, humilitas, obedientia, abſtinentia, & omne denique ſecundum Deum opus bonum, quod geſſerimus. Iſta nos ex hac vita comitabuntur. Iſta contrarijs poteſtatibus, quæ nos in noſtro ex hac vita exitu occupare nitentur, reſiſtent. Iſta nos ante Chriſtum Saluatorem noſtrum ſtatuent: vt eum adoremus, & glorificemus, cum Patre & Spiritu ſancto; nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum. AMEN.

Epilogus cum adhortatione. Rom. 2. & 2. Pet. 3. Notanda. 1. Tim. 6. Rom. 2. 14.

SCHOLIA ET VARIAE LECTIONES.

Variat & hic titulus ſiue inſcriptio in Codicibus per nos collatis, dum in vno reperitur: Eiuſdem de Renunciatione, ac de Beatitudinibus atque miſerijs. *In alio:* Eiuſd. de Beatitudine, & miſeria. *In alijs verò:* Eiuſdem S. Patris Ephræm, De Beatitudinibus & miſerijs. *quod quia in pluribus reperitur, magiſque argumento & inſtituto ſeruit Auctoris, reponendum hic cenſui. Ratio porrò Inſcriptionis, hæc adduci poteſt: Quia de bonis & commodis, felicitatibuſque eorum hic agitur, qui piè, ſanctèque ſecundum Deum cunctas vitæ ſuæ rationes in hoc ſeculo inſtituerunt; contrà verò de malis, ac damnis atque miſerijs illorum, qui à lege mandatorum Dei ſe ſegregarunt, & à via ſalutis defecerunt, quibus hic toties Væ, comminatur S. Ephræm, deplangendo infelicem eorum vitæ conditionem ac ſtatum.*

Beatus, cui quotidie ob oculos verſatur dies defenſionis, ſtudétque illo die inueniri probatus.] *Ita in pluribus abſque alia adiectione legitur exemplaribus, in vnico dumtaxat inueni hic additum:* quoniã gaudio & lætitia afficietur ineffabili. *& in hoc, magna felicitas atq; beatitudo, de qua hic agitur. Appellatur autem iudicij extremi dies, hic & alibi ſæpius ab Auctore,* dies defenſionis, *quòd ſcilicet ibi, quiſque abſque patrono, & aduocato pro ſeipſo reſpondere, cauſamque propriam dicere, ac defendere tenebitur: nemo enim in illa die (vt paullò poſt hic ſubijcit Ephræm) poterit nobis auxiliari, non amicus, non propinquus, nec quicunque alius, niſi ſola hic acta pænitentia, & virtutes pænitentiæ cooperatrices, vera caritas, & humilitas, obedientia, abſtinentia, ac omne denique ſecundum Deum opus bonum quod geſſerimus, &c. Hæc ſunt, quibus in illa die defenſionis atque iudicij, homo verè defendi, & probatus inueniri poterit.*

Beatus, qui non comedit panem ſuum gratis, magis autem laborauit, operando manibus ſuis, ſecundum Apoſtolum, quod bonum eſt, vt habeat vnde neceſſitatem tribuat patienti, &c.] *Verba Apoſtoli, ad quæ fit alluſio, ſunt iſta ad Epheſ. 4.* Qui furabatur, iam non furetur: magis autẽ laboret, operando manibus ſuis, quod bonum eſt, &c. *quibuſcum hæc conſonant quadrantque. Poterunt tamen & ex alio Cod. græco Ephræm, ad uerbũ magis ſic reddi:* Beatus qui non gratis panẽ ſuum comedit, ſed ex laboribus manuum ſuarum, ſicut Apoſtolus, etiam alijs neceſſaria ſuppeditat, &c. *vt ſit alluſio ad 2. Theſſ. 3. vbi eſt: Neque gratis panem manducauimus ab aliquo, ſed in labore, & in fatigatione, nocte & die operantes, ne quem veſtrum grauaremus, &c. Idem de Paulo quòd manibus laborarit, & non ſibi ſolùm ſed & alijs, habes, 1. Theſſ. 2. 4. & 1. Cor. 4. itẽ Act. 18. & 20. Comedit porrò gratis panẽ ſuum, qui otio & deſidia torpeſcit, & in ignauia viuit, nihil boni operando, quales ibi præſertim Eph. 4. & 2. Theſſ. 3. ubi leniter reprehendit Apoſtolus, ſicut & in ead. loca ſcribens diſertis verbis oſtẽdit Chryſoſtomus. De quibus etiã plura ab inſtituto Auctoris noſtri non aliena, inuenies apud Ioban. Caſſianum, lib. 10. De ſpiritu Acediæ, capitib. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19. quin & cap. 22. poſtea de monachis per Aegyptum, refert quòd manibus ſuis operari ſint ſoliti, vt non ſolùm proprijs neceſſitatibus ſatisfacerent, verùm & ſuperuenientes ac peregrinos reficerent, & eis qui in carceribus erant neceſſaria ſubminiſtrarent, &c.*

In fine ſic habetur: Iſta nos ante Chriſtum Saluatorem noſtrum ſtatuent, vt eum adoremus & glorificemus, &c. *Pro quo, in alio manuſcrip. græc. ſic repperi, atque conuerti:* Iſta nos in præſentiam Chriſti Saluatoris noſtri adducent, vt ſimul nobiſcum adorent, glorificentque Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum; nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum. Amen. *Commendat autem nobis hic ſeriò bona opera Auctor.*

SEQVVNTVR

CHRISTIANAE AC PERVTILES

ALIQVOT SANCTI PATRIS EPHRAEM SYRI

Interrogationes & Responsiones,

Eodem Interprete & Scholiaste Gerardo Vossio,

INTERROGATIO.

Apoc. 4. & 7. 14. 1. Thess. 4.

QVOMODO blasphematur Deus; & quænam repetit is cui omnis honor & potentia, quique omnis sanctificationis dator est?

RESPONSIO.

Esai. 5. & 52. Ezech. 36. Rom. 2. Gen. 1. 5. 9. Eccl. 17. 1 Rom. 8.

DOminus per prophetam ait: Væ his, per quos nomen meum blasphematur inter gentes. Hæ igitur minæ, in dedecorantes imaginem Dei, conueniunt. Cùm ad imaginem & similitudinem suam ipse fecerit nos: Debeatq; propterea omnis Christianus, seipsum seruare, ac custodire, & in seipso imaginem Dei honorare, ac sanctificare per bona opera; vt dicere queat: Sanctificetur in me nomen tuũ Domine, Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent patrẽ † nostrum qui in cælis est. Cernitis quo pacto glorificetur Deus per opera bona? Et quemadmodum operibus bonis Deus glorificatur; ita cõtrà, malis actionibus blasphematur, & ignominia afficitur nomen eius. Nam cùm infideles atq; gentiles intuentur Christianos: quòd instar Ethnicorum & infidelium ipsi quoque in crapula, & ebrietate vitam degant: ludentes, atque saltantes cum citharis & tympanis, cum tibijs ac choris: non amplius dictitant, quòd insensati sint Christiani, dum legem atque præcepta Christi transgrediuntur: Verùm blasphemantes, asserunt: eos, sicut à Christo traditum mandatumque acceperũt, ita & facere. Cùm eis non liceat sermonem, mandatumve magistri sui transgredi: atque ita existimant sese habere Christi doctrinã atque mysterium. Sicque blasphematur propter nos Dei nomen. atque ita impletur in nobis quod scriptum est: Væ, per quos nomen meum blasphematur, inter gentes. At nos fratres carissimi, hæc relinquentes ijs, qui illa expetunt: per bona opera sanctificemus nomen Dei. Cui honor & gloria, in secula seculorum. AMEN.

Matth. 6. Luc. 11. Matth. 5. 9. † al. vestrum. Luc. 21. Rom. 13. Esai. 52. & Ezech. 36. 20. Rom. 2. Rom. 16.

SCHOLIA.

DOMINVS per prophetam ait: Væ his per quos nomen meum blasphematur inter gentes.] *Comminationis verba sunt ab Esaia propheta primùm prænunciata, & postea à Paulo ad Rom. repetita, & hic commodè ab Auctore nostro adhibita, & aduersus blasphemos eleganter retorta, atque explicata. Quæ cadẽ & à S. Ambrosio illustrata inuenies, in Cõmentar. super Epist. ad Rom. cap. 2. super illud :* nomen Dei blasphematur, &c. *vbi sic habet: Dei nomen inquit, blasphematur inter gẽtes, quãdo Iudæos pro noxijs suis traditos sibi non aduertebant, sed idolis suis dabant glorias, quasi Iudæorum Deum vicissent in Iudais. Ita & tempore Apostolorum, Dei nomen blasphemabatur in Christo, quia Iudai Christum Deum negando, blasphemabant patrem, sicut Dominus dixit: Qui me recipit, non me recipit, sed eum, qui me misit. Et ideo inter gentes blasphematur, quia credẽtibus gentilibus Iudai suadere nitebantur Christũ Deum non credendũ, vt blasphemiũ gentiũ vel Fotini auctoribus sit profectũ. hac ibi Ambros. apud quem plura videre licebit cod. lib. super cap. 14. ad Rom. vbi exponit quod sequitur:* Noli cibo tuo illum perdere, pro quo Christus mortuus est, &c. *Verũ de istis, latius hoc loco & in sequẽtibus agit Ephrem, docẽs non solũ ore ac verbis, sed & malignis operibus nomen Dei sanctum blasphemari. Nam quemadmodum inquit, bonis operibus Deus glorificatur; ita contrà, malis actionibus nomen eius blasphematur, atque ignominia afficitur, &c. De enormitate peccati blasphemia, multa lectu dignissima idem adducit Auctor noster in suis Parænesibus tom. 2. præsertim parænes. 43. quæ est, de non iurando, nec blasphemando. alibique sparsim sæpissimè.*

INTER-

INTERROGATIO.

QVID sibi vult dictum istud Apostoli: Per præuaricationem legis, Deum inhonoras? Rom. 2.

RESPONSIO.

QVemadmodum qui Regis litteras accipit, & in ijs versatur, si omni cura, honore, atque timore, & studio eas suscipiat, reuereatur, & amplectatur; & expeditè sibi præscripta atque mandata expleuerit, in Regem gloria & honor redundat: quòd si reiecerit, atq; cõtempserit litteras, & tabellarium contumelijs, & ignominia affecerit, in Regem ipsum contumelia vergit. Ad eumdem modum, violantes scripta magni Regis, immaculatum videlicet ipsius Euangelium, sua ipsi transgressione, præcipientem Christum contemnunt. Sic & de Iudæis oportet intelligere, qui cùm scripturas digito ipsius Dei exaratas accepissent, tabelliones contumelijs affecerunt, verberibus excerunt, lapidarunt, & occiderunt; sicque præuaricatores diuinæ se legis ostenderunt, dicentis: Iustum & insontem non occides. Ipsumque auctorem vitæ sanctum & iustum, contumelijs affecerunt, & alapis percusserunt, conspueruntque sanctum, & mundissimum, tremendumq; eius vultum, coram quo contremiscunt cæli, & terra, & cuncta quæ in eis sunt. Quamobrem & ad ipsos ait Saluator: Ego honorifico patrem meum, & vos inhonorastis me. Denique verò etiam occiderunt. Intellexistis quomodo per legis transgressionem inhonoretur Deus: Ita quoque filij, & qui dicuntur Christiani, dum incautè atque inconsideratè hic viuunt, præuaricatione Euangelij, ipsum Deum dedecorant, contraria diuino mysterio facientes, Saluatorisque nostri Iesu Christi præcepta, nugas æstimantes; & à veritate quidem auditum auertunt, ad fabulas autẽ conuertuntur, sicut præmonuit Apostolus: Quoniã veniet tempus, quando sanam doctrinã non sustinebunt. Et ecce id quod ab Apostolo dicitur, reipsa iam cernimus comprobatum. Quis etenim tolerat scripturas diuinas? Quis Christi præceptis est intentus? Quis sapiens, & custodiet hæc? Quis ostendet non esse nos præuaricatores legis? Omnes sapientes secundum carnem: multi nobiles, multi docti, ac scribæ, & legisperiti, & Reges, & principes, & diuites, & pauperes, & serui, & liberi, & doctores, & monachi, & virgines, & alijs mixti. Quis horum omnium poterit affirmare aut ostendere, Christiano homini licere, citharœdorum more ludere, aut tripudiare, aut cymbala pulsare, aut choreas ducere, aut acclamare, aut haruspicem agere, aut phylacteria quæ vocant facere, aut furari, aut dæmonas cõsulere, aut ebrietati studere, & his similia? Quis ista Christianorum esse ostenderit? quod Euãgelium, qui Apostolorum libri; quis & qualis propheta? Ecce enim per vniuersos fines orbis terrarum, diuina scriptura in Ecclesijs legitur, lex, prophetæ, apostoli, ipseque vniuersorum Dominus: & nusquã reperitur, Christiano ista licere. Sed vnusquisq; à propria errat via, trãsgrediturque, & est transgressor legis, cuius præuaricatione inhonorat Deum, & per ea, quæ constituta sunt à lege, prophetis, & Apostolis. Ecce habetis quo pacto ignominia afficiatur Deus. Quare desine pręuaricari, Deumq; inhonorare ò Christiane. Desine deinceps gẽtiliũ formas induere, & paganos imitari; vt nõ illuc abiẽs, in varias necessitates, angustias, & ignominias incidas. Vis scire, quomodo velit Dominus Christianũ choreas ducere, atq; saltare? Audi: Beati qui lugent. Beati qui esuriũt, & sitiunt. hæc prima est Christiani festiuitas. Et rursus: Contendite intrare per angustam portam. Et iterum: Amen dico vobis, quia lugebitis & flebitis, mundus autem gaudebit; vos verò contristabimini. Et denuo ait: Nolite altum sapere, hæc enim omnia gentes huius mundi faciũt. Ne igitur adsimilemini illis. Audire vis catalegmata, & saltationes prophetæ Dauid? Audi quid dicat: Lugens, & contristatus incedebam, & in ieiunio operui animam meam, & posui vestimentum meum cilicium:

Margin notes: Matth. 23. Luc. 13. Exod. 23. Act. 3. Matth. 26. 27. Iohan. 8. Matth. 27. 2. Tim. 4. Ibidem. Psalm. 106. 1. Cor. 1. 4. Apoc. 14. Matth. 5. Luc. 13. Luc. 6. 12. Rom. 11. 12. 1. Tim. 6. Psalm. 34. 68.

Psalm.41. cilicium: & factæ sunt mihi lacrymæ meæ, panis die ac nocte, & cinerem tam-
Psal.101. quam panem manducabam, & potum meum cum fletu miscebam. Et iterum ait:
Psalm.6. Lauabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum riga-
Psalm.24. Psalm.118. bo. Et rursus: Oculi mei semper ad Dominum. Et iterum: Ab omni via mala prohibui pedes meos. Intellexisti, quo tripudij genere sit vsus Dauid? Sic igitur, & tu choreas duc Christiane. Vis quoque nosse Beati Pauli festiuitates, dissolutiones, delitias, atque saltationes? Huc agite, audiamus fratres, quid suadeat beatus Paulus. Agite, audite quomodo adhortetur nos, admoneatque dicens:
1.Cor 4.11. Philip.3. Imitatores mei estote fratres. Sed quid Paulus egit, vt nos imitemur? Agite igitur, inquiramus quidnam Paulus fecerit, & hoc imitemur: vt & digni eius parte habeamur. Siquidē à multis dici audio: Apostolum ego ausculto, & sicut docuit, ita facio. Attende quid dicas, ne mentiaris, neve aliud dicas, aliud agas. Quoniam si verax fueris, beatus eris, & in præsenti, & in futuro seculo: at suspicor,
Psalm.11. vereorque vt non reperiaris mendax: Quoniam diminutæ sunt veritates à filijs
Psalm.13. hominum, & omnes declinauerunt. Verumtamen beatus Paulus omnes cohor-
Rom.3. & 1.Cor.4.11. tatur, dicens: Imitatores mei estote. Imitare Paulum Christiane, qui dicis, quia omnia quæ ait Apostolus, amplector facioque. Qui Pauli vult esse imitator, in
Ibidem. terris non tripudiat, non lætatur, non delitiatur. Imitatores mei estote fratres.
Contra choreas & diabolica cantica. Numquid choreis, numquid cithararũ lusu delectatus est Paulus; numquid diabolica cãtica cecinit? Absit. Vnde igitur suas didicere choreas, qui se Pauli doctrinam sectari asserunt? Quis talia Christianos edocuit? Non sanè hæc eos docuit Petrus, non Iohannes, nec quis alius diuino numine afflatus: Verùm ista draco antiquus docuit, eorum qui verè sunt Christiani inimicus, magister omnis impuritatis. qui docuit fornicari, docuit etiam cymbalis canere. qui docuit
1.Cor.10. idola colere, docuit etiam ludere. Iccirco Apostolus idololatras ludentes denominauit, dicens: Neque idololatrę efficiamini: sicut quidam ex ipsis, quemad-
Exod.32. modum scriptũ est: Sedit populus manducare & bibere, & surrexerũt ludere. Au-
† al. Auditis. dite† igitur vos qui luditis, aut potius qui ludibrio estis, quòd inter idololatras, vos retulerit Paulus? Quare deinceps erubescite, atq; desinite ab ethnica, & impia hac rabie atq; insania. Paulus ista non edocuit, neq; mater nostra ecclesia.
1.Cor.3. ac 15. Quicunq; sanctorũ Apostolorũ fieri cupitis discipuli, ab hac idololatria recedite. Nolite seduci fratres: Non enim sunt ista discipulorũ Christi, nõ sunt ista Chri
Matth.6. Ephes.4. stianorũ, non sunt ista piorũ ac religiosorũ hominum. non sunt ista saluari, vitaq; æterna perfrui cupientiũ: hæc enim cuncta gentes, quibus nulla salutis spes est, faciunt. Hæc, quibus ante oculos futura vita, Deiq; timor non est, agunt. Rursus
1.Cor.10. Paulus clamat: Nolite fieri idololatrę, sicut quidã ex ipsis. Et quinam isti? Clarũ
Exod.32. & 1.Cor.10. quòd Iudæi. At quomodo idololatræ facti sint, dic Paule? Sedit inquit, populus manducare, & bibere, & surrexerunt ludere. Sed numquid sufficiunt ista? nõne alia adiecit? Certè & illa, audire volentibus suffecerint. Quicunque enim Pauli sunt imitatores, credent ipsi. Quotquot discipuli Christi, audient omni-
1.Iohan.4. no. quemadmodum ait Theologus: Nos ex Deo sumus. Qui nouit Deum, audit nos: qui non est ex Deo, non audit nos. Agite igitur Pauli imitatores, & Christi discipuli. Agite, audiamus rursus, quid clamet Paulus: Ecce namque co-
1.Cor.11. hortatur, dicens: Imitatores mei estote fratres, sicut & ego Christi. Sed dic bea-
Pulchra ac pia ad Apostolum apostrophe. te Paule, qui possit quis tuus imitator fieri? In medium, tuam sanctam doctrinam profer; tuas nobis expone actiones, delitias, dissolutiones, atque saltationes; vt percipiamus, imitemurque? Nouimus siquidem cuncti, te beatum esse, & cum Christo regnare in secula, fine termino. Dic ergo nobis, quo pacto certaueris, illaque dignatus sis gloria? Edissere nobis ò Paule, vt & nos imitemur te, digniq; tecum efficiamur bonis illis æternis. Quòd si choreas duxeris, tripudiabimus. si fleueris, flebimus. si ieiunaueris, ieiunabimus. Quæcunque peregeris fidei, dicito & faciemus. Dic inquã nobis Paule, quomodo oporteat Christianos sese hic gerere: vt alij quidem te non audientes pudore suffundantur, alij verò ijs

quæ abs

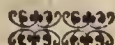
quæ abs te dicantur, credentes, confirmentur. Ad quæ, respondet Paulus, & dicit: Testificor in Domino, vt non deinceps ambuletis, sicut & ceteræ gentes ambulant, in vanitate sensus sui, tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati à †gloria Dei. Deponentes mendacium, loquimini veritatem. Sol non occidat super iracundiam vestram. Nolite locum dare diabolo. Qui furabatur, non amplius furetur. Omnis sermo† turpis, ex ore vestro non prodeat. Vbi iam sunt, qui diabolica cantica canunt, & sibi Paulum imitari videntur? Paulum ipsum dicentem audite: Omnis sermo † malus, ex ore vestro non procedat: sed si quis bonus ad ædificationem. Omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor, & blasphemia tollatur à vobis, cum omni malitia. Sed dic Paule maiora? Iam dixisti: Imitatores mei estote; at nunc maiora edissere? Imitatores ergo Dei estote, vt filij dilecti. Audite, & contremiscite, qui vultis esse Christiani; & à gentium operibus recedite. Estote igitur imitatores Dei. Quin & rursus clamat Paulus: Fornicatio, & omnis immunditia, aut auaritia, non nominetur in vobis, aut turpitudo, aut stultiloquiũ, aut scurrilitas. Nolite inebriari vino, in quo est luxuria. Imitatores mei estote. Corripite inquietos, consolamini pusillanimes, suscipite infirmos, patientes estote ad omnes. Imitatores mei estote. Videte, ne quis malum pro malo alicui reddat; sed semper quod bonum est sectamini. Imitatores mei estote. Semper gaudete. sine intermissione orate. Abnegemus impietatẽ, & secularia desideria. Imitatores mei estote fratres. Hospitalitatem nolite obliuisci; caritate fraternitatis inuicem diligentes, spe gaudentes, in tribulatione patientes, orationi instantes. Imitatores meæ estote imaginis. Imitatores ergo estote Beati Pauli, vt cũ Christo in infinita regnetis secula. Vbi sunt, qui dicũt: Quæcunq; dicit Apostolus, facimus. Et quis te felicior, si verax fueris; sed vide ne inueniaris mendax, dicens & nõ faciẽs? Ecce enim rursus te adhortatur Paulus: Imitatores mei estote. In omnibus exhibete vosmetipsos sicut Dei ministros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustijs, in plagis, in carceribus, in laboribus, in vigilijs, in ieiunijs, in longanimitate, in suauitate, in Spiritu sancto, in caritate non† ficta, in verbo veritatis, in virtute Dei. Imitatores mei estote fratres. At quis ita se præbet strenuum, vt Paulum imitetur, fiatque vas electionis? Si ergo Petrum, & Paulum, atque Iohannem imitari volueris ò Christiane; illorum sermones serua, illorum doctrinam custodi. Imitare illorum certamina. Noli diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. Noli delectari hoc seculo. Ne multum dormites. neque in ridiculis tempus cõteras. Imitate Paulum: rursus enim eadem dicam. Disce ò Christiane, quomodo oblectaret se Paulus; quomodo genio indulgeret; quomodo ludos celebraret, festosque dies ageret, ac tripudiaret in mundo isto: Et tu imitare illum, non verbo solùm, sed & facto. Dic igitur sancte Paule. Non enim desisto inuocare te ò Beate: Enarra nobis iterũ, quomodo delitiatus, & lætatus sis in hoc mundo? Ad quæ, Paulus: Delitiæ inquit meæ, hæ sunt: Per trienniũ nocte, & die non cessaui, cum lacrimis monere vnumquemque vestrum. hæc mihi celebritas: In laboribus abundãtius, in plagis, in carceribus, in mortibus frequenter. A Iudæis quinquies quadragenas, vnã minus accepi. Ter virgis cæsus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, noctes & dies in profundo maris egi, in itineribus sæpè, periculis fluminũ, & periculis ex gentibus, ac periculis latronũ, periculis in solitudine, & periculis in mari, in labore & ærumna; in vigilijs multis, in frigore & nuditate. Hæ saltationes Pauli, & incessus. Imitatores mei estote fratres, sicut & ego Christi. Argentũ, aut aurum, aut vestem nullius concupiui. Omnia ostendi vobis. Imitatores mei estote. Ego enim non solùm alligari, sed & mori paratus sum, propter nomen Domini nostri Iesu Christi. Ad destinatum persequor, ad brauium supernæ vocationis Dei. Sic curro, non quasi in incertum: sic pugno, non quasi aerem verberans: sed castigo corpus meum, & in seruitutem redigo. Omnis autem qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet. Sic

[Margin notes: Ephes. 4. Rom. 4. | † al. à vita Dei. | Ephes. 4. & 1. Pet. 2. 4. | † al. malus. | † al. turpis. | Ephes. 4. Colos. 3. | Eph. 5. | Ibidem. | Ibid. | 1. Thess. 5. | 1. Thess. 5. & Rom. 12. | Tit. 2. | Heb. 13. | Rom. 12. | 2. Cor. 6. & 1. Cor. 4. | † al. non simulata. | Act. 9. | 1. Iohan. 2. | Pulcherrima admonitio. | Act. 20. | 2. Cor. 11. | 1. Cor. 11. | Actor. 20. | Act. 21. | Philip. 3. | 1. Cor. 9. | Ibidem.]

currite fratres, vt comprehendatis. Imitamini sanctos, & sic currite, vt cum ijs coronemini, atque regnetis. Desiste igitur deinceps Christiane, ab ethnicorum & paganorum operibus: ne per legis transgressionem Deum inhonores, teq; ipsum dedecores, & iram thesaurizes, in die iræ, & reuelationis, et iusti iudicij ipsius Dei; quando iudicabit occulta hominũ secundum Euangelium † meũ. Vbi etiam Angeli, cum tremore astabunt. Vbi non de operibus solùm, verùm & de verbis ociosis reddenda nobis erit ratio. Hæc nobiscum animo complectamur fratres; quoniam homo sicut fœnum dies eius: & sicut flos agri, ita efflorescet. vnico temporis momento, & cuncta desierunt. Quid ergo frustrà turbaris ò homo? vnico febris impulsu tuæ tibi cessabunt saltationes atque lasciuiæ. vnica hora separaberis à choreæ consocijs. vnica nocte marcescent tibi carnes, pedes deficient, & oculi tabescent, lingua subticebit, & inordinata vox deficiet. Suspiria in te abundabunt, lacrymæ tibi defluent, nullusq́ue aderit qui te iuuare possit. Cuncti te relinquentes abibunt, vnusquisque in propria; & nullus tibi adsistet, nisi quibus inseruisti, dæmones inuisibiles. Sæuus autem angelus eminus consistens, exspectabit nutum à Domino: vt miseram tuam rapiat animam, quam ad præparatum sibi locum deferat, vt metat quæ seminauit; vbi excolitur, & exsuperat, redundatq́ue fletus, lamentatio, luctus, gemitus, tribulatio, angustia, stridor dentium, & Væ. Ibi tabescent temulentorum oculi. Ibi manus tripudiantium marcescent. ibi affligentur dolore, & suspirabunt, qui cum citharis & tibijs vinũ bibunt. Ibi plorabunt, & dentibus stridebunt fornicatores & fornicatrices, fures, augures, venefici, magi, incantatores, petalographi, falsarij, & quotquot latã, & spatiosam ingrediuntur viam. Væ autẽ ipsis. Non enim licet hic saltare atque tripudiare, & ibi. sicut ait Dominus: Væ qui ridetis nunc, quia lugebitis, ibi scilicet. Neque possibile est fratres, nunc quidem Christianum agere, nunc verò Ethnicum fieri. Nemo enim potest duobus Dominis seruire. Nusquam ergo sicut prædictum est, committat Christianus, vt tale quid à se fiat. Venit namq́ue Dominus noster, vt cuncta eiusmodi destrueret, & doctorẽ ipsorum Diabolũ pedibus conculcaret. quin et ex ipsius nos liberans manibus dixit: Ego sum pastor bonus: Venite post me, ego sum via. Venite ad me omnes, ego sum veritas. Venite ad me, ego sum vita. Venite ad me omnes, ego sum lux mundi. Venite ad me omnes, abrenunciate Sathanæ, abijcite à vobis disciplinam eius. Venite ad me omnes, exuite veterem hominem cum actionibus suis, & induimini nouum. Venite ad me omnes, vetera transierunt: ecce, noua facta sunt omnia. Venite ad me omnes: Lex per Moysen data est, gratia & veritas per me Iesum Christum facta est. Quicunque in lege iustificamini, à gratia excidistis. Venite ad me omnes, quoniam venientem ad me non eijciam foràs. O immensam Dei bonitatem, quo pacto omnes ad se inuitat: omnes vult saluari. Gloria ipsius erga homines, liberalitati. Nõ amplius igitur fratres iustificamini in lege, siquidem vmbra legis præterijt. Quicunq; enim sub lege sunt, sub maledictione sunt. Nos namq́ue de maledicto legis, redemit Christus Saluator noster. Non amplius in lege iustificamini. Non amplius vestibula coronemus. Non amplius choreas componamus, diabolica cãtica recitantes. Non amplius, tibijs ac citharis decipiamur. Non amplius in lege iustificamur: ne gratia excidamus, neque sub maledicto simus. Christus enim nos à maledicto legis redemit. Ipsi sit gloria in seculorum secula.

AMEN.

Rom. 2. † fort. suum. Matth. 16. Matth. 12. Psal. 102. Eccl. 14. Isa. 40. Luc. 12. Iac. 1. 1. Pet. 1. Iohan. 16. Matth. 13. 24. 25. Luc. 13. Esai. 5. 14. Matth. 7. Luc. 6. Matth. 6. Luc. 16. Iohan. 10. Iohan. 14. Iohan. 8. 12. Ephes. 4. Col. 3. 2. Cor. 5. Iohan. 1. Gal. 5. Iohan. 6. Sap. 16. Luc. 2. Galat. 3. Ibidem. Ibidem.

SCHOL.

SCHOLIA ET VARIAE LECTIONES.

Quemadmodum qui Regis litteras accipit, &c.] *Similitudinibus atque exemplis pulcherrimis, iisdémque aptissimis luculenter ostendit Auctor, in quos dictū illud Apost. Rom. 2. quadret:* Per præuaricationē legis, Deum inhonoras, &c.] *primùm quidē, in Iudæos, hoc ipsum retorquēdo; postea autem in malos Christianos. In Iudæos quidē, vbi dicit:* Sic & de Iudæis oportet intelligere, qui cū scripturas digito ipsius Dei exaratas accepissent, tabelliones cōtumelijs affecerunt, &c. *In Christianos verò, dum ait:* Ita quoq; filij, & qui dicuntur Christiani, præuaricatione Euangelij ipsū Deū dedecorāt, *contraria diuino mysterio facientes, &c. sicut ibi latè ac fusè demonstrat, amplificatq; tota reliqua parte orationis sequente, ad finem vsque. Plura porrò, in idem hoc Dictum Apost. qui volet, Chrysostomum aliosque orthodoxos Patres, super eumd. locum Rom. 2. videat, & cum elegantissima hac Ephræm expositione, quæ tota est moralis digressio, digna sanè quæ legatur & omnium manibus teratur, sedulò conferat.*

Omnes sapientes secundum carnem. multi nobiles, multi scientes, ac scribæ, & legisperiti, &c.] *Allusio fit ad locum Apostoli. 1. Cor. 1. & 4. quam suprà in Tract.* Quòd ludicris rebus abstinendum sit Christianis.] *in Schol. ibid. exposuimus, & lectionis varietatem ostendimus: cuiusmodi & inter hanc, & illam S. Ephræm, deprehēditur; cùm ibi reperiatur:* Multi potentes, multi sapientes secundū carnem, multi nobiles, multi scientes, &c. *hic autem paullò aliter, vt videre licet, sed vtrobique tamen accommodatè ad institutum Auctoris, & allusiuè ad iam citatum locum Pauli. 1. Cor. 1. & 4.*

Quis affirmare poterit, licere Christiano homini haruspicem agere, aut phylacteria quæ vocant, facere, &c] *De istis vide, quæ suprà adnotauimus in Schol. illius:* Quòd ludicris abstinendum Christianis sit.] *vbi quàm valde ista Christianorum repugnent instituto, pluribus iisque grauissimis SS. Patrum auctoritatibus commonstrauimus. Sunt autem hæc, & pleraq; hic sequentia, in multis etiam ad verbum quasi cum illis Ephræm eadem, aut saltem sensu non dissimilia. Sed hoc cùm & in Basilio, & alijs Patribus obseruetur, vt eadem, vel quasi eadem alijs atque alijs locis ad institutum accommodatis, repetantur, minus hic mirandum censeo.*

Vis scire, quomodo uelit Dominus Christianum choreas ducere, atque saltare?] *Proponit ex Scripturis licitum quoddam ac salutare tripudij genus, quod quale sit, operæpretium fuerit ex his sequentibus discere, vitaque ac moribus exprimere: est autem illud, in istis & similibus positum:* Beati qui lugent. Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, *aliaque id genus plurima, quæ ad longum ibi ex Scripturarum fontibus deprompta recensentur, sunt autem ea lectu & imitatu dignissima.*

Audire uis catalegmata, & saltationes prophetæ Dauid?] *Vocem hanc græcam καταλέγματα, quòd magnam in se emphasim habeat, etiam in latina interpretatione hic retinere visum est: tum etiā quòd maior ei vis insit, quàm vt commodè vno vocabulo latino reddi possit, nisi fortè dicamus, recensiones, vel enumerationes, à verbo καταλέγομαι, id est, recenseo, enumero, &c. Vel, pro canticis etiam dauidicis, hoc loco vocem eā sumamus, hoc modo:* Audire etiam cupis cantica, & saltationes prophetæ Dauid, &c. *vt scilicet distinctio fiat à canticis prophanis, & diabolicis: à quibus plurimùm Christianos, hic & alibi dehortatur, ac reuocat. Verùm ista penitius secum expendant, iudicentque eruditiores.*

Ne per legis transgresionem, thesaurizes tibi iram in die iræ, & reuelationis, ac iusti iudicii ipsius Dei.] *Sic hoc loco legit Ephræm, pro quo, in vulg. lat. Rom. 2. reperitur:* in die iræ, & reuelationis iusti iudicii Dei, &c. *Sed in græco textu, ibi etiā adhibetur coniunctio καὶ, legiturque:* Et iusti iudicii Dei. *vt hic apud Ephræm. Sicque hunc locum Chrysostomus legit, ac Basilius, pluresque alij. Aliàs porrò, pro (in die ira)* in diem iræ, *habetur.*

Quando iudicabit Deus occulta hominum secundum Euangelium meum.] *Vbi fort.* legendum Euangelium suum, *pro meum, præsertim si sub persona Ephræm, hæc verba de Christi Euangelio, vt est Matth. 24. & 25. enuncientur: Sin autem sub persona Pauli, standum est in allusione ad locum Rom. 2.* in die cùm iudicabit Deus occulta hominum; secundum Euangelium meum, &c. *legendumque sic* meum, *potius, quam* suum, *etiam hoc loco. Clarior tamen in hanc sententiam fuisset lectio, si hic additum fuisset,* (secundum Euangelium meum, vt ait Apostolus) *vel quid simile: vt est postea in tract. De varijs tormentis Inferni, vbi sic habet: De hac eadem die clamat Paulus: In die qua iudicabit Deus occulta hominum, secundum Euangelium meum, &c.*

Ibi plorabunt, & dentibus stridebunt, fornicatores, & fornicatrices, incantatores, petalographi, falsarii, &c.] *Variat hic lectio in duobus manuscriptis græcis biblioth. Cryptaferrat. dum in vno legitur,* πεταλόχαρoι, *in altero,* παπύχαροι, *sed mendosè vt videtur, pro* πλαστόχαροι, *id est, falsarij, vt hic illud vertimus. Dicuntur porrò Petalographi, meo quidem iudicio, foliorū seu laminarum inscriptores: nam Petala, à græcis dicuntur arborū frondes, & πέταλον, latinè foliū, vnde petalion, foliatum, id est, quod habet folia. Et hinc Etymologica istius ratio, cōmodè cuiuis innotescit, constatq; foliorū inscriptores, & falsarios hic notari.*

INTERROGATIO.

Psalm. 138. QVomodo de Hæreticis scriptum legimus: Eos qui oderunt te Domine, ode
Psalm. 118. ram. alibique dictum est: vt inimicos Dei oderitis eos. alio autem in lo-
Leuit. 19. co: Non oderis omnem hominem.

RESPONSIO.

HAereticos tamquam blasphemos, & Dei inimicos, Scriptura non homi-
Matth. 7. nes: sed canes, & lupos, & porcos, & Antichristos appellat, quemadmo-
Ibidem. dum ait Dominus: Nolite sanctum dare canibus. Et Iohannes dicit: quia Anti-
1. Iohan. 2. christi facti sunt multi. Hos itaque non oportet amare, neque cum eis versari,
1. Cor. 5. aut cum ipsis orare, cibumve sumere, neque in domum eos recipere, neque Aue
2. Iohan. 1. illis dicere: ne prauis illorum operibus communicemus.

SCHOL. Hæreticos tamquam blasphemos, & Dei inimicos, Scriptura non homines, sed canes, & lupos, & porcos, & Antichristos appellat.] *Quòd hæretici canibus, lupis, & porcis comparentur, habes Matth. 7. ibi;* Nolite sanctum dare canibus; neque mittatis margaritas vestras ante porcos, &c. *vbi & Luporum appellatio ijs tribuitur, dum postea dicitur:* intrinsecus autē sunt Lupi rapaces, &c. *In quem locum Matth. si præter Ephram, etiam Chrysostom. aliosque Patres consulueris, quam aptè eiusmodi appellationes in hæreticos retorqueantur, inuenies. De varijs porrò alijs Hæreticorū nominibus, plura inuenire licebit apud antiquissimum Irenæum, lib. 3. cap. 3. ac 39. Et lib. 4. cap. 2. ac 60. Necnon apud S. Ignatium in Epistol. ad Trallianos, & ad Philadelphienses, & ad Antioch. Ac apud* Epiphanium, *lib. 1. contra hæres. 26. &c. item S. Athanas. in Orat. 2. contra Arrianos, & alibi.*

INTERROGATIO.

Quod genus peccati est irremissibile?

RESPONSIO.

ILlud quod est in Spiritum sanctum, ac omnium hæreticorum. Quoniam in
Matth. 12. Spiritum sanctum blasphemis non remittetur peccatum, neque in hoc ne-
Psalm. 129. que in futuro seculo, attestante ipso Domino. Siquidem Deo ipsi resistunt, apud
Psalm. 77. quem est redemptio. Et quis adiutor eorum erit?

SCHOL. *De grauitate, & irremissibilitate istius peccati, plura vide apud S. Basilium Magnum tom. 2. Regul. 35. cap. 1. inter eius moralia. item in Regulis breuioribus, in Respons. ad Interrogat. 273.* quomodo quis blasphemet in Spiritum sanctū. *Chrysost. hom. 42. in Matth. & hom. 2. in psal. 50. alibiq; sæpissimè. Et S. Augustin. pluribus in locis, præsertim lib. de correct. Donatistarum ad Bonifacium, ac lib 4 contra Cresconium grammaticum. item lib. de vera, & falsa pœnitentia, cap. 4 tom. 4. Lib. 1. de verbis Domini, Serm. 11. tom. 10. ac lib. de blasphemia in Spiritum sanctum, & S. Ambros. in caput 12. Matth. lib. 1. de pœnitentia cap. 5. lib. 2. de pœnitentia cap. 3. 4. &c. Sed de hoc plenissimè S. Thom. Aquin. in secunda parte secunda partis Summæ Theolog. quæst. 14. artic. 1. 2. 3. alijque alibi.*

INTERROGATIO.

Quod peccatum præter hæresim, cæteris existit grauius?

RESPONSIO.

QVemadmodum omnium virtutum excelsissima est Caritas: ita vniuerso-
rum vitiorum grauissimum est, odisse proximum. Nam qui fratrem suū
1. Iohan. 3. odit, homicida est, sicut ait Apostolus. Qui odit fratrem suū, Deū ipsum odio ha-
1. Iohan. 2. bet. Qui odit fratrem suū, in tenebris est, & in tenebris ambulat: & nescit quò va
dat: quoniā tenebræ obscurarunt oculos eius. Ecce quantorū malorū, caussa sit
odiū? Caritas autē multitudinē peccatorū operit. Inuidia vix curari potest, aut
1. Iohan. 5. ne vix quidē. Est peccatū ad mortem, omnis impœnitentia: Ceterum masculorū

concu-

concubitores, & præstigiatores ac venefici, diuini, & qui mercedem retinent, Iacob. 5.
quiq; fratrem suum oderunt: non secus atque homicidæ, seuerissimè damnantur.

SCHOL. Quemadmodũ omniũ virtutũ excellsissima est Caritas: ita vitiorũ grauissimũ est odisse proximum.] *Ex oppositione virtutis & vitij, breuiter atque efficaciter, quàm magnum sit malum, quantorumque malorum caußa, odium in proximum, demonstrat. de quo tamen latius ac plenius suprà in Orat. De Caritate. Item, de habentibus, & non habentibus caritatem, in tract. de Virt. & vitijs, per opposit. nostrisq; in ea ibi Scholijs. ac in proximè hic sequentibus, vbi de alijs quoque atrocioribus, magisque inter alia abominandis peccatis agit, de quibus seuerissimè exigetur ratio in die iudicij.*

Interrogarunt Christo dilecti auditores: Commemora nobis & reliqua, vt audiamus?

DOCTOR.

TVnc omnis homo constitutus in medio regni & iudicij, inter vitam & mortem, inter gaudium & necessitatem, cunctiq; præ timore humi obtutũ defigentes, coram tribunali se constitutos adspiciunt interrogari, districtéque examinari, præsertim autem eos qui suam negligenter vitam transegerunt. Dumq; hæc intuentur, rursum vultu demisso, secum ipsi suas omnes reputant actiones. Deinde & quisque ante conspectum suum propria contuetur opera, siue bona siue mala. Et qui bonis operibus conspicui fuerint, cum gaudio appropinquabunt tribunali: vt qui sunt coronam recepturi. Quòd si quis atrocibus peccatis obnoxius, impœnitens ex hac vita excesserit, tunc ea ante se videns repræsentari, seque ab ijs condemnari atque conuinci, dolore afflictus, dicet: O quomodo non decertaui miser: sed vniuersum tempus meum deperdidi, illudens atque illusus. (Negligentium, & impœnitentium verba.) Quomodo pœnitentiam non egi? Quamobrem odio fratrem meũ habui, inuidusq; ei fui, ac conuitijs illum incessi, & non sum reconciliatus? Certè certè vt insipiens feci, & verò audiebam de hoc die formidando. Quomodo inquam pœnitentiam non egi apud illum, qui tollit peccata mundi: (Iohan. 1.) Verùm ludibrio habitus, annos meos compleui; ieiunio sese macerantes, & orationibus intentos adspiciens, subsannabam; qui quidem nunc illustres coram Iudice adsistunt, præmia repetentes. Sed quid agam? nam tempus pœnitentiæ præterijt. Dumque secum ista cogitant, vocem interim audiunt Iudicis dicentis: (Vox Iudicis.) Ostendite mihi opera vestra, & accipite mercedem. Et in illa hora commouebuntur vniuersi Christianorum ordines, (Christianorum ordines.) Pontifices, & Sacerdotes, & Leuitæ: singuli resurgent in proprio ordine, sicut scriptum est. (1. Cor. 15.) Concutientur tunc timore Reges, Principes ac Duces, potentes, & sapientes, & pauperes, serui, & liberi: quia † instat hora, († al. quia appropinquauit hora.) vt vniuscuiusque opera legantur coram angelis, & hominibus, (Matth. 16.) aperianturq; consilia cordiũ, vt referat quisq; in corpore, quę gessit, siue bona, siue mala. (Apoc. 2. 14. Roman. 2. 14.)

SCHOL. Interrogarunt Christo dilecti auditores: Commemora nobis, &c.] *Variat hæc interrogandi formula in manuscrip. nam in alio Codice sic legitur:* INTERROG. Dic nobis reliqua, vt audiamus & intelligamus? *Sed parum refert, quomodo legatur: cùm differentia sit dumtaxat in modo interrogandi, sicut hic in plerisque alijs.*

Tunc omnis homo constitutus in medio regni, & iudicij, &c.] *Magnas proponit necessitates atq; angustias, quæ humano obuenient generi in extremo illo iudicij die, quando singuli proprii ante oculos cernẽt opera, siue bona siue mala: districtéq; de omnibus quæ in mortali hac vita gesserint, examinabuntur, vt pro ratione operũ ac meritorũ, transeãt vel ad gaudium, vel ad pœnam. Valde autem ad commouendos hominum animos, & ad benè sanctéque hic viuendum, & pœnitentiam agendam faciunt, quæ hic & deinceps apud Ephræm sequuntur, lectu audituque dignissima.*

O quomodo non decertaui miser, & cetera.] *In alio manuscripto græc. ista sic leguntur: O quomodo non decertauimus miseri; sed tempus nostrum deperdidimus, ludentes atque ludificati. quamobrem non vigilauimus, & psalmodijs vacauimus? quare non ieiunauimus? Cur pauperum miserti non sumus? Cur iniuriosi in proximos fuimus? Cur inuidia laborauimus, & mala commisimus? Cur pœnitentiam pro impetranda venia non egimus? sed ridentes, & in delitijs viuentes, altumque sapientes, vitam nostram finiuimus. Nunc verò quid agemus miseri, quia pœnitentiæ tempus non est reliquum. aduenit hora de qua audiuimus sæpè, & irrisimus. Dumque secum ista cogitant, vocem audiunt Iudicis horribiliter clamantis, atque dicentis:* Ostendite opera vestra, &c. *vt hic sequitur.*

INTERROGATIO.

Dic nobis & cetera, postea futura Magister; quæ vel audituri, vel passuri sunt isti?

MAGISTER.

HEi mihi fratres mei Christo dilecti: Ad reliqua vobis explicanda paratus sum, sed timore perculsus impedior, & vox mea deficit, lacrymæque mihi excidunt, dum tremendam hanc narrationem aggredior. Discutitur sigillum Christianismi, quod quisque nostrum accepit in Ecclesia, confessionis, fidei, & Baptismi. Requireturq; ab vnoquoque tunc fides incontaminata, nulliique hæreseos notæ obnoxia. & signaculum integrum, ac tunica impolluta, quemadmo-
Psalm. 75. dum & in septuagesimo quinto scriptum repetitur psalmo: Quoniam omnes qui
Psal. 28. & 95. in circuitu eius, afferent munera. Et iterum: Afferte Domino gloriam & honorē.

SCHOL. Dic nobis & cetera, postea futura Magister, &c.] *In alio græco Codice sic reperitur:* Interrogauerunt tunc Christo dilecti: Dic nobis & alia post ista Magister, quæ sunt ipsi audituri, vel passuri? *In alio porrò ad hunc modum legitur:* Ad hæc: qui aderant auditores studiosi, Christique fideles, dixerunt: Dic nobis & reliqua, vt ijs auditis pœnitentiam agamus? Quibus ille: Attentè obsecro, accipite fratres mei carissimi, &c. *Lectiones omnes bonæ sunt, & instituto Auctoris accōmodæ. Ostendere autem hic nititur, quomodo in districto illo vniuersalis iudicij examine, à singulis Christianis requiretur Baptismatis sigillum illibatum, fides integra, & nullo inquinamento hæreseos polluta, tunicaque incontaminata, iuxta pulchram illam Confessionem, quam in sacro Baptismate coram pluribus professi sunt testibus, dicentes: Abrenuncio tibi Sathana, & cunctis operibus tuis, &c. Sed de istis copiosissimè atque plenissimè in post sequentibus, de Abrenunciatione.*

Christi amatores dixerunt: Numquid de omnibus ibi scrutinium fiet, paruis pariter ac magnis?

MAGISTER.

Matth. 25. TVnc fratres, scrutinium atque examen fiet, de vnoquoque qui nomen dederit Sanctæ Ecclesiæ. Inquiretur quisque secundum propriam virtutem:
Sapient. 6. potentes verò potenter tormenta patietur, sicut scriptum est: Quoniam cui mul-
Luc. 12. Matth. 7. tum est datum, multum exigetur ab eo. Et, qua quisque mensura emensus fue-
Marc. 4. rit, eadem ipsi remetietur illinc. Verumtamen siue magni, siue parui, cuncti
Luc. 6. æqualiter professi sumus, & singuli pariter signaculum illud pretiosum accepimus, vniuersique similiter diabolo renunciauimus, insufflando ei. Et vnusquisque nostrum simili modo, coniunctus est Christo, adorando ipsum. Siquidem cognouistis vim sacræ piscinæ, & abrenunciationis inimici.

SCHOL. Christi amatores dixerunt: Numquid de omnibus, &c.] *In vno Cod. ista Interrogatio cum sua Responsione deest. In alio manuscrip. Cryptaferrat. hæc quidem sunt, sed absque alia noua Interrogatione præcedentibus connectuntur, & cum ijs coniunctim leguntur. In alio porrò exemplari antiquiori, quod sequimur, melius & accommodatius etiam hoc loco, videtur Interrogatio cum Responsione adhiberi, vt in ceteris.*

Inquiretur quisque secundum propriam virtutem, &c.] *Vult dicere, quòd quilibet pro ratione donorum ac talentorū sibi creditorū, rationē redditurus sit in die extremi iudicij: ut sit allusio ad illud Matth.* 25. Et vni dedit quinque talenta, alij autem duo, alij verò vnum, vnicuique secundum propriam virtutem, &c. *quem locum etiam hoc sensu explicatum, illustratumque inuenies à Chrysostomo, homil. 79. in cap. Matth. 25. vbi de varijs talentis agit. ac Basil. in moralibus Reg. 58. cap. 4. & in Respons. ad Interrogat. 62. ac in Respons. ad Interrog. 253. & 254. tom. 2. Atque hoc subiectis scripturæ locis confirmat hic Auctor:* Nam potentes inquit, potenter tormenta patientur, *sicut scriptum est, Sap. 6.* Et cui multum est datum, multum exigetur ab eo, *vt est Luc. 12. &c. Aliam enim, & maiorem rationem reddituri sunt, Principes, Reges, Duces, Episcopi, pastores, alijque qui præsunt, quàm qui illorum curæ & regimini subiecti sunt: aliam docti, & sapientes, aliam indocti, ac rudes, aliam diuites, aliam pauperes, &c. Rationem tamen singuli suæ Abrenunciationis in sacro baptismo factæ, reddituri sunt:* nam cuncti inquit, æqualiter professi sumus, & singuli signaculum illud pretiosum accepimus, vniuersique diabolo renunciauimus, insufflando ei, &c. *Sed iam ad Abrenunciationis vim, pergamus.*

EIVS-

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI,

DE ABRENVNCIATIONE IN SACRO BAPTISMATE FACTA: ET,

Quomodo ea requiretur à nobis, in extremo iudicij die. Item de varijs tormentorum locis in inferno. Et de Compunctione, ac pœnitentia animæ.

Eodem G. V. Interprete & Scholiaste.

INTERROGATIO.

Obsecramus te Magister, vt & Abrenunciationis vim nos doceas?

MAGISTER.

BRENVNCIATIO quam in baptismo facimus, nominatâ quidem apparet parua; ceterùm intellecta, admodum magna: quam qui seruare valuerit, beatissimus erit. Paucis namque verbis cuncta quæ nominantur mala, quæque odit Deus, valere iubemus, & abrenunciamus: cuiusmodi sunt, non vnum dumtaxat, non duo, nec decem; sed quodcunque appellatur malum. puta: Abrenuncio Sathanæ, & cũctis operibus eius. Quibus inquam operibus? Audi: Fornicationi, adulterio, immunditiæ, mendacio, furto, inuidiæ, veneficio, diuinationi, incantationibus, excandescentiæ, iræ, blasphemiæ, inimicitiæ, contentioni, æmulationi. Abrenuncio, inquam, ebrietati, ociosi loquio, superbiæ, lasciuiæ, atque acediæ. Abrennncio risibus, cithararum lusibus, canticis diabolicis, tragicis scilicet, inclamationibus, puerorũ corruptionibus, augurationibus, spirituum immundorum interrogationibus, laminarum inscriptionibus. Abrenuncio auaritiæ, odio in fratrem, rapinis. Abrenuncio alearum otio, & tabularum lusui, sicut etiam Sancti Apostoli hisce operam dantes atque vacantes, excommunicatos esse, ordinarunt in suis canonibus, si laici fuerint: At si clerici, vt deponantur. Abrenuncio idolothytis, suffocatis, & sanguini, & morticinijs. Abrenũcio esui sanguinis iumentorũ ac pecorũ occisorũ, siue in intestina ingredientis, siue quomodocunq; aliter. Et quorsum pluribus ago? nõ enim modò suppetit tẽpus enarrandi omnia. Verùm percurramus multa, & simul semelque dicamus: Abrenunciamus cunctis, quæ fiunt in Sole, & Luna, & astris, & in fontibus, & in arboribus, & salsamentis siue tincturis, atq; amuletis, & calicibus, alijsq; pluribus absurdissimis operibus: quæ & dicere foret turpe, atque audire. Quibus omnibus, & horùm similibus abrenunciat Christianus quicunque, in abrenunciatione sancti Baptismatis: quæ cuncti nouimus opera atq; doctrinas esse diabolorum. Atque hæc cuncta, dum in tenebris essemus sub potestate diaboli, didicimus, priusquam lux affulgeret nobis, essemusque adhuc sub peccato venundati. Quando autem benignissimo, misericordissimoque Domino placuit, nos ex huiuscemodi liberare errore, visitauit nos oriens ex alto: apparuique gratia Dei Saluatoris, & dedit semetipsum pro nobis commutationem, redemitque nos ab errore idolorum, proprio sanguine. Et dignatus est regenerare nos, per aquã & spiritum. Hęc omnia abnegauimus, & veterem hominem vnà cum actionibus suis exuimus, nouum verò Adam induimus. Præfata igitur hæc opera mala, qui

Marginal notes: Abrenunciatio in sacro Baptismate, quanti sit momenti. — De his vide nostra Scholia. — Leuit. 7. 17. 19. — Act. 15. 21. — Matth. 4. — 1. Iohan. 1. — 1. Pet. 2. — Luc. 1. — Tit. 2. 3. — Ibidem. — Ephes. 4. — Colos. 3. — Rom. 6. Gal. 3.

la,qui post gratiam in sacro baptismate acceptam, fecerit, gratia excidit,Christusque tali in peccatis permanenti, nihil proderit.Audistis ò Christi amatores, quantæ malorum multitudini abrenunciauimus, paucis verbis. Atqui hæc ipsa abrenunciatio,& pulchra confessio, exigetur à quocunq; Christiano,in illa die. Scriptum est enim: Quoniam ex verbis tuis iustificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis. Iterumque Dominus ait: De ore tuo te iudico,serue nequam. Perspicuum est igitur fratres, quia verba nostra vel iudicatura sint nos, vel iustificatura,in hora illa.

Gal. 5. Matth. 12. Luc. 19.

INTERROGATIO.

At quo pacto interrogantur?

RESPONSIO.

TVnc fratres,interrogabuntur Pastores, Episcopi scilicet, & Principes, de proprio statu, & de grege ipsorum: requirenturque ab vnoquoque oues rationales,quas à summo Pastore Christo pascendas susceperint. Quòd si ex negligentia ipsius Episcopi,vel Principis,ouem deperdi contigerit,de manu ipsorum requiretur sanguis eius. Similiter quoque Presbyteri,rationem reddēt pro Ecclesiæ sibi creditæ populo. Præterea Diaconi, & cuncti fideles pro animabus quæ in illorum sunt familijs, pro vxore,& filijs,pro seruis, & ancillis, daturi sunt rationem; an in disciplina & correptione Domini eos enutrierint, sicut admonet Apostolus. Tunc quoque interrogabuntur Reges,& Principes,& homicidæ, & diuites,& pauperes,& parui,& magni,de operibus quæ gesserint.Scriptum siquidem est: Quia omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat vnusquisque propria corporis,prout gessit, siue bonum, siue malum. Scriptumque habemus alibi: Quoniam non est, qui de manibus meis possit eruere.

Ezech. 3. & 33. Ephes. 6. 2. Cor. 5. Rom. 14. Deut. 32.

INTERROGATIO.

Rogamus te, vt nobis aperias & ea, quæ postea futura sunt?

RESPONSIO.

Loquar in dolore, & dicam in suspirijs; quia quæ post futura sunt, audire non poteritis, quare super fideamus Christo dilecti.

At illi rursus:

Numquid formidolosiora sunt ea supradictis,quæ abs te audiuimus?

Magister verò rursus in lacrymas prorumpens, dixit:

Et formidabiliora inquit,& tristiora,& miserabiliora, multisq; lacrymis ac singultibus digna,quę in medium si protulero,tremore corripientur cuncti illa audientes.

Ad quæ, Christo dilecti dixerunt:

Expone nobis illa ò amice Christi, si fieri potest; vt ijs auditis maiorem agere pœnitentiam studeamus?

Quibus Magister iterum illacrymans, respondit:

DIcam,sed cū lacrymis: non enim possibile est absq; lacrymis illa effari,quādoquidem hæc sunt extrema. Quoniam autem mandatum ab Apostolo accepi-

2. Tim. 3.

accepimus, hæc fidelibus hominibus proponendi, & quia vos fideles estis, ista vobis commendare visum est, vos autem & alios docete. Et si enim dolore cordis præpedior, dum eiusmodi narrationem aggredior, at compatimini mihi, fratres mei benedicti. Tunc enim, tunc inquam, Christo dilecti, cùm discussi examinatique fuerint vniuersi, vniuersorumque opera coram Angelis & hominibus publicata, cunctique inimici subiecti sub pedibus eius, & omnis potestas ac vis terrena euacuata, omneque Deo curuatum fuerit genu, quemadmodum scriptum est. Tunc segregabit eos ab inuicem, sicut segregat pastor oues ab hœdis. Nam qui bonis operibus, bonisq; fructibus reperti fuerint conspicui, ab infructuosis & peccatoribus separabuntur. Sicut Sol autem fulgebunt illi, qui mandata † Dei custodierint, misericordes, pauperum & pupillorum amatores, peregrinorum susceptores, qui nudos operuerint, viduarum defensores exstiterint, in carcere positos visitauerint, labore ærumnaque confectos adiuuerint, morbo decumbentes inuiserint: qui, vt ait Dominus, nunc lugent, qui nunc sunt paupe res propter diuitias in cælo repositas, qui fratribus offensas remittũt, qui signaculum fidei integrum, impollutumque ab omni hæresis sorde seruarunt, hos inquam, à dextris suis statuet; hœdos verò à sinistris, qui sunt infructuosi illi, qui pastorem bonum exacerbauerunt, qui summi pastoris voci non attenderunt, tumidi, & arrogantes, indisciplinati, qui tempus istud pœnitentiæ aptissimum perdiderunt, ac velut hœdi lasciuijs, saltationibus, atque delitijs dediti sunt, qui vniuersum vitæ suæ tempus, in crapula, ebrietate, & immisericordia consumpserunt, sicut diues ille, qui nulla vmquam ductus est misericordia pauperis Lazari. atque ideo inter adstantes à sinistris erunt condemnati, tamquam omnis misericordiæ, pietatisque viscerum expertes, & pœnitentiæ fructibus, oleoque in lampadibus suis destituti. Ceterùm qui oleum à pauperibus sibi coëmerint, vasaque sua impleuerint, à dextris adstabunt, gloria illustres, & hilares, lucidas lampades in manibus habentes, audientque beatam illam & misericordem vocem: Venite benedicti patris mei, possidete præparatum vobis regnum à constitutione mundi. Qui autẽ à sinistris erũt, lugubrem & austeram audituri sunt sententiam: Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo, & angelis eius. Sicut misericordiæ viscera alijs non expandistis, ita nec vos modò misericordiam obtinebitis. Sicut vocem meam audire noluistis, ita neque ego vestras lamentationes ac gemitus audiam. Mihi enim non ministrastis, nec me esurientem pauistis, neque sitientem potastis, neque me hospitem collegistis, neque nudum operuistis, infirmum me non visitastis, nec in carcere ad me venistis. Alterius Domini fuistis operarij, atq; ministri, diaboli scilicet; quamobrem discedite à me, operarij iniquitatis. Et tunc abibunt hi in supplicium æternum: Iusti autem in vitam æternam.

[Margin notes: 2 Tim. 2. / 1. Cor. 15. / Esai. 45. & Rom. 14. / Philip. 2. / Matth. 25. / Matth. 13. / † al. Domini. / Matth. 25. / Matth. 25. / Matth. 6. 18. / Matth. 25. / Iohan. 10. / Luc. 16. / Matth. 25. / Ibidem. / Matth. 25. / Esai. 58. / Ezech. 18. / Eccl. 7. / Matth. 25. / Ibid. / Matth. 7. 25. / Luc. 13.]

INTERROGATIO.

In vnum ne omnes supplicium sunt abituri; an verò varia Tormenta reperiuntur?

RESPONSIO.

VAria tormentorũ esse loca, ex Euangelio nouimus: Sunt etenim tenebræ exteriores, vnde liquet, & alias esse interiores, Gehenna ignis, locus alius. stridor dentiũ, locus proprius. Vermis nõ dormiẽs, in alio loco est, Stagnũ ignis, locus alius. tartarus locus proprius. ignis inexstinguibilis in propria regione est. Inferi atque perditio proprijs conscribuntur terminis. infima terræ, locus alius. Infernus in quem detorquentur peccatores, & profundum inferni locus sæuior. Hisce suppliciorum locis distribuuntur miseri, quisq; pro peccatorum suorum modo, vehementius mitiusve, sicut scriptum est: quia funibus pec-

[Margin notes: Matth. 8. / Marc. 9. / Luc. 8. 16 / Apoc. 14. / Prou. 5.]

Prou.5. Luc.12. bus peccatorum suorum constrigitur vnusquisque. atque hoc est quod dicitur: vapulabit multis, & paucis. Quemadmodum autem peccatorum sunt differentiæ, ita & tormentorum varietates. Qui verò inter se inimicitias fouent, si sic eos ex hac vita excedere contigerit, inexorabilem iudicij sententiam in hora iudicij subibunt; & tamquam Deo exosi, in tenebras transmittentur exteriores, vt qui leue & facile illud Domini mandatum spreuerint, quod sic habet: Diligite inuicem, & remittite mutuò, vsque septuagies septies. Omnis autem peccans meminerit se vitam hic securam, & absque solicitudine non posse degere, vt neque rursus desperare. Quoniam aduocatum habemus apud patrem, Iesum Christum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris: non quidem omnis curæ ac solicitudinis expertium, desidum, atque stertentium, in delitijs viuentium, risuique indulgentium, cauponas frequentantium, atque potorum: Sed lugentium, ac pœnitentiam agentium, ad eumque diu noctuque clamātium: qui quidem à paracleto solatium accipient. At peccator, qui suorum delictorum immemor, sic è corpore migrauerit; super hunc decidet ira illa, quam Manasses cōminatus est, dicens: Quia insustentabilis est Domine ira comminationis tuæ, super peccatores. Væ fornicatori. Væ ebrioso, simul & maledico. Væ ijs, qui cum tympanis, & choris, citharis, ac tibijs vinum bibunt: opera verò Domini non considerant, neque sermonum eius sunt memores. Væ ijs, qui contumelijs sacras afficiunt scripturas. Væ alearum lusoribus: quandoquidem se à corpore & sanguine Domini nostri Iesu Christi alienos reddunt, sicut Spiritus sanctus per sanctos admonuit Apostolos. Væ ijs, qui tempus pœnitentiæ perdunt in iocis, et in risibus. Quærent namque hoc ipsum pœnitentiæ tempus, quod perperam consumpserunt, et non inuenient. Væ ijs, qui ad veneficos accedunt, et in spiritu erroris sciscitantur, dæmonum intendentes doctrinæ; quoniā cum ipsis in futuro condemnabuntur seculo. Væ ijs, qui scribunt iniustitiam. Væ ijs, qui sectantur curiosa, incantationes, diuinationes, infantium cœdes, amuleta, tincturas, et folia quæ vocant conseruatoria, reuerà autem interitus, atque perditio sunt animæ, ac corporis. et his similia. Væ ijs, qui mercenarium sua mercede defraudant: quoniam qui mercede operarium priuat, est veluti, qui sanguinem effundit. Væ ijs, qui iniustè iudicant. Væ, inquam, illis, qui pro muneribus iustificant impium, & ius iusti tollunt. Væ ijs, qui sanctam fidem hæresibus polluunt, aut hæreticis condescendunt. Væ ijs, qui incurabili morbo inuidię scilicet, atque liuoris laborant. Et quid multa commemoro, et non paucis potius cuncta perstringo? Væ ijs omnibus, qui à sinistris statuentur in hora illa terribili: quia obtenebrabuntur, et contremiscent, flebuntq. amarè, quando lugubrem illam audierint sententiam: Discedite à me maledicti. Alij quidem, rursus mœstissimam illam audient† sententiam: Conuertantur peccatores in infernum. Alij, illam audient: Amen dico vobis, non noui vos. Discedite à me operarij iniquitatis. Alij, inuidi scilicet, audient: Tolle quod tuum est, & vade. Et auditu sanè graue, quod dicit, vade. Et quonam? eò scilicet quò abituri sunt illi, qui audient: Ite à me maledicti, in ignem æternum. Alij verò rursus audient: Ligatis manibus, & pedibus eius, proijcite in tenebras exteriores. Alij, sicut zizania colligentur, ad comburendum in camino ignis. Quemadmodum autem multi sunt modi salutis: ita & multæ in regno cælorum mansiones. Et sicut varia peccatorum existunt genera: ita & varij tormentorum modi. Quicunque lacrymas atque compunctionem habetis, plorate mecum. Etenim recordatus sum fratres mei benedicti, separationis illius miserandę, & sufferre nequeo. Hora siquidem illa tremēda, separabuntur ab inuicem separatione vltima, eaque tristissima; ingredienturque iter omni reuersionis spe destitutum. Quis ita lapideo est corde, qui vel hinc non deplangat horā illam? Quando Episcopi separabuntur à Coepiscopis, Duces à ducibus, Principes à principibus, Presbyteri ab alijs presbyteris, Diaconi ab alijs diaconis. Hypodiaconi atque

Marginal notes: Matth.5. Matth.18. 1.Iohan.2. Esai.5. Matth.5. In orat. Manas. 2.Paralip.36. 1.Cor.5.6. Esai.5. Cōtra aleatores Vide Schol. Luc.6. & Iac.4. Leuit.19. 1.Reg.15. Esai.10. Sap.18. Luc.18. Iacob.5. Esai.59. Tit.3, Rom.1.& Gal.5. Matth.25. Psalm.9. † al. responsum. † al. iudicium. Matth.7.20.25 Luc.13. Ibidem. Matth.22. Matth.13. Similitudo notanda. Matt.13. & 25.

atque † lectores à suis socijs. Tunc separabũtur, qui aliquando Reges exstiterũt, & plorabunt velut infantes, abigenturque vt mancipia. Tnnc ingemiscent Principes, & diuites immisericordes; & huc illucque respicient vndique angustijs pressi: & nullus ibi reperietur adiutor. Tunc separabuntur, dolenter abituri ad supplicia, velut captiui. Vbi neque diuitiæ apparebunt, neque assentatores adsistent. neque misericordiæ tunc ijs erit locus, quòd aliorum ipsi misereri noluerint, neque misericordiam illuc præmiserint, vt inuenirent. quemadmodũ & Propheta de similibus ait: Quia dormierunt somnum suum, & nihil inuenerunt. Tunc separabuntur à parentibus filij, & ab amicis amici. Tunc cũ dolore coniux separabitur à coniuge, ob connubij sui thorum non seruatum immaculatum. Tunc separabuntur & ij, qui corpore quidem virgines, at moribus immisericordes, crudelesque fuerunt. Quoniam iudicium absque misericordia erit his, qui non fecerunt misericordiam. Verùm multa hic dicere omittam, quia timore atq; tremore, ab eorumdem narratione præpedior. Et vt breuiter dicam: tunc demum propellentur à tribunali, abducenturque à truculentis angelis profligati, ac cæsi, dentibus stridentes, crebriusque post tergum respicientes, si quo modo iustos, & gaudium illud, vnde segregati sunt, videre possint. Adspiciuntque lucem illam ineffabilem. vident pulchritudinem paradisi. contuentur ibi sibi notos, atque familiares in gaudio illo. cernunt magna & præstantia illa munera, quæ accipiunt à Rege gloriæ hi, qui legitimè decertarunt. Deinde paullatim abducuntur, sequestranturque ab omnibus iustis, ac notis: quin & à conspectu ipsius Dei absconduntur, ne amplius valeant gaudium & lucem illam veram comtemplari. Iam verò appropinquantes ad † proposita supplicia, in ijs ab inuicem variè disseminandi, atque dispergendi: cernentesq; tunc se vndequaque derelictos, omniq; spe atque auxilio, & intercessione aliorum pro ipsis, prorsus destitutos. Iudicia enim Dei iusta sunt. Tunc amarissimè illacrymantes, eiulantesque dicent: O quo pacto in negligentia atque torpore tempus nostrum transegimus? O quomodo illusi sumus? O quomodo diuinam scripturam audientes, irridentesque, nosipsos irrisimus? Ibi Deus loquebatur nobis per scripturas, & non attendebamus. hic nos iam clamamus, & ipse suã à nobis faciem auertit. Quid nobis proderunt fines mundi? Vbinam qui nos genuit pater? Vbi quæ nos peperit mater? Vbi filij? Vbi amici? vbi diuitiæ? vbi substantię atque possessiones? Vbi turbæ? vbi conuiuia? vbi varij & intempestiui cursus? Vbi Reges atque potentes? Quomodo à nullo eorum saluari modò possumus; neque verò nobis ipsi opem ferre? At penitus derelicti sumus, & à Deo, & à Sanctis eius. Quid faciemus? non enim est amplius pœnitentiæ locus. non valet amplius deprecatio atque intercessio. nulla amplius lacrymarum vtilitas. Non amplius qui oleum nobis vendant, apparent pauperes atq; mendici: soluta enim iam est omnis celebritas. Dum nobis erat tempus, suppeterentque facultates, ipsique venditores olei clamitarent (Emite) obturatis nostris auribus, nec audire, nec emere oleum voluimus: modò autem quærimus, & non inuenimus. Nulla amplius nobis miserabilibus reliqua est redẽptio. nulla amplius misericordia: neque enim sumus digni. Iustum est Dei iudicium. Non iam amplius sanctorum adspiciemus ordines. non amplius lucem illam veram contuebimur: orbati sequestratique sumus ab omnibus. Dicendum quid restabit? Valete iusti vniuersi. Valete Apostoli, Prophetæ, & Martyres. Vale cœtus Patriarcharum. Vale monachorum agmen. Vale Crux pretiosa, atque viuifica. Vale cælorum regnum omni fine carens. Vale superna Hierusalem, primitiuorum mater. Vale paradise voluptatis. Vale etiã tu domina Dei genitrix, mater amatoris hominum Dei. Valete patres ac matres, filij atque filiæ: nullum siquidem vestrum visuri sumus vltrà. Postea verò abiturus est vnusquisque in præparatum sibi ob praua sua opera, tormentorum locum; vbi vermis eorum non moritur, neque ignis exstinguitur. Ecce, audistis fratres mei † benedicti. Ecce, postulationi

† al. & hypodiaconi à Lectoribus, suisq; socijs.
Sap. 5. Soph. 1.
Rom. 2.
Matth. 5. 25.
Iacob. 2.
Psal. 75.
Heb. 13.
Matth. 25. & 1. Cor. 7.
Iacob. 2.
Horribilis & valde lugubris separatio.
2. Tim. 2.
† al. ad antedicta tormenta.
Psal. 118. & 2. Thess. 1.
Marc. 8. Luc. 9.
2. Tim. 2.
Heb. 12.
Luc. 13.
Matth. 25.
Psal. 118. & 2. Thess. 1.
Luctuosissima narratio atque Apostrophe.
Gal. 4.
Gen. 2.
Esai. 66. Marc. 9.
† al. Christo dilecti.

† al. & pœnitentiã agere nolentes, sed sacerdos rifui. lationi vestræ iam satisfeci, & desiderium vestrum compleui. Ecce, intellexistis quæ nobis ipsi paramus. Ecce audistis, quid sibi lucrifaciant negligentes† atque socordes, pœnitentiamque agere nolentes. Ecce audistis, quo pacto habeantur risui, qui domini mandata hic † irriserunt. Intellexistis, quomodo multos decipiat, seducatque seculum istud nequam, atque lœtiferum. Intellexistis, quomodo illudantur diuinarum Scripturarũ illusores. Nullus in errorẽ impellatur, carissimi. nullus se patiatur decipi fratres mei benedicti. caueatq; quis dicere, aut credere, verba hæc tantum esse simplicia, quæ de iudicio dicuntur. Quin potius omnes accuratè firmiterq; Christo credamus prædicanti resurrectionem mortuorum, iudicium & retributionem bonorum atq; malorum, iuxta diuinas scripturas. Et spretis, contemptisque temporalibus hisce omnibus, sedulò cogitemus de reddenda isthic ratione, nobisq; statuẽdis ad formidandum illud tribunal. in diemque ac horam illam horrendam atque expauescendam, simus parati. Hæc etenim est hora valde ingemiscenda, doloribus atque angustijs plena, quæ vniuersum discutit mundũ. De hac die, ac hora formidabili, sancti locuti sunt prophetæ atque Apostoli. De hac die, diuina Scriptura à finibus vsque ad fines terrarum, per Ecclesias, omnique in loco clamat, cunctisque testatur, & admonet, dicens: Considerate, vigilate, orate, sobrij estote, attendite, misericordiam exhibete. estote parati, quia nescitis diem, neque horam, in qua Dominus venturus est. Omnes igitur, vt antedixi, Deo pleni, cum dolore ac lacrymis clamant, diei illius necessitatem prænunciantes. De hac ipsa die locutus est propheta Esaias: Ecce Dominus veniet disperdere vniuersam terram, et peccatores perdere ex ea. Et idem rursus propheta ait: Ecce Dominus veniet, & merces eius cum ipso, & opus vniuscuiusque coram illo. Aliusque propheta clamat, dicens: Ecce Dominus veniet, & quis sustinebit dies aduentus eius? aut quis stabit ad videndum eum? Item alius propheta exclamat, et dicit: Domine audiui auditionem tuam, & timui, & ingressus est tremor in ossa mea. Alius quoque propheta, ex persona Domini clamat, dicens: In die vltionis retribuam. Rursusque ait: Et reddam vltionem hostibus meis: & ijs qui oderunt me, retribuam: Et non est, qui de manu mea possit eruere. De hac etiam die, propheta Dauid elocutus est: Deus manifestè veniet: Deus noster, & non silebit. Ignis in cõspectu eius exardescet: & in circuitu eius tempestas valida. De hac eadem die, clamat Apostolus Paulus: In die, qua iudicabit Deus occulta hominum, secundum Euangelium meum. Aitque denuò: Videte quomodo ambuletis. horrendum est incidere in manus Dei viuentis. Clamat & Petrus Apostolorum vertex, ac caput, de illa die, dicens: Dies Domini, sicut fur de nocte, ita veniet: in qua cæli soluentur igne, & elementa calore liquescent. Et quid de prophetis, atque Apostolis commemoro? Ipse etiam dominator Dominus, de illa die pluribus antea testatus est, dicens: Videte ne grauentur corda vestra, in crapula & ebrietate, & curis secularibus: & superueniat in vos repentina dies illa. Sicut enim laqueus, superueniet in omnes, qui sedent super† faciem omnis terræ. Vigilate igitur, quia qua hora non putatis, filius hominis veniet. Et contendite intrare per angustam portam, quæ ducit ad vitam. Per hanc fratres, ambulemus viam; vt vitam æternam hereditate possideamus. Qui enim hanc ingreditur, procul dubio æternæ vitæ possessor euadet. Cùm hæc ipsa via, sit vita. Et licet pauci sint, qui inueniant illam, nos tamen carissimi, non frustremur ea. Nullus nostrum extra hanc ambulet, ne ad perditionem abscedat. sicut & à Propheta dictum est: Ne quando irascatur Dominus, & † pereatis de via iusta. Audiamus Dominum dicentem: Ego sum lux. Ego sum Pastor bonus. Ego sum vita. Ego sum ostium. Per me, si quis introierit, saluabitur. Ego sum via: qui sequitur me, non† offendit: sed habebit lumen vitæ. Hanc igitur beatam insequamur viam, quam cuncti ambularunt, quicunque desiderarunt Christum. Huius quidem ingressus cũ tribulatione atq; pressura iuncti sunt, sed requies beata. Huius ingressus austeri, ac tetrici,

Marginal notes: † al. transgressi sunt. — Io. 5. 6. & 11. 1. Cor. 15. Heb. 6. 9. 10. 11. Act. 1. 2. 4. 17. 23. 24. 26. — Iob 15. 20. Esai. 2. 13. 30. Rom. 2. 14. 1. Cor. 3. 5. 2. Pet. 2. & 3. Matth. 24. 25. Luc. 12. 13. Apoc. 3. — Esai. 13. 40. 61. — Esai. 40. & 62. — Malac. 3. — Habac. 3. — Deut. 32. — Ibidem. — Psalm. 49. — Rom. 2. Ephes. 5. & Hebr. 10. — 2. Pet. 3. — Luc. 21. — al. super omnẽ faciem terræ. — Matth. 24. 25. Matth. 7. & Luc. 13. — Psalm. 2. — † al. erretis. — Iohan. 1. 8. 9. 10. 12. ac 14. — † al. nõ ambulat in tenebris. & sic vulg. — Iohan. 8.

terrici; at retributio, gaudium. Huius ingressus angusti sunt, verùm diuersorium latum atque amplum. Huius viæ incessus, ieiunium, oratio, compunctio, vigilia, humilitas animi, paupertas spiritalis, contemptio carnis, cura animæ, humicubatio, aridorum ciborum comestio, illuuies, fames, & sitis, ac nuditas; misericordia, lacrymæ, luctus, angustia, gemitus, genuflexiones, ignominiæ, persecutiones, direptiones, alapæ, labores manuum, pericula, insidiæ; maledicta atque conuitia ab alijs sufferre, odio haberi, & non odisse, mala perpeti, & bona pro malis reddere, remittere debitoribus debita, animam suam pro amicis ponere. Denique autem sanguinem pro Christo fundere, quando occasio ferret. Hi, angustæ portæ, & strictæ viæ, sunt gressus atque incessus, quæ felicissimam sibi vendicat retributionem, ipsum regnum cælorum, cuius non erit finis vmquam. Lata autẽ est porta, & spatiosa via quæ deducit ad perditionem: cuius gressus sunt, pro præsenti quidem læti ac hilares, sed illic tristes; hic dulces, at ibi felle amariores: hic leues, isthic graues, & dolore pleni. hic apparent velut nihili, cùm & nihil sint, illic autem, sicut feræ siluestres circumdant obeuntes, & non pœnitentes, iuxta dictum Prophetæ, qui ait: In die mala, in iniquitate calcanei mei, circumdabis me: hoc est, malitia vitæ huius, latæ scilicet viæ gressus atq; incessus, quos & Apostolus sigillatim expressit atq; enumerauit, cuiusmodi sunt: fornicatio, adulterium, lasciuia, idololatria, ueneficium, inimicitiæ, contentio, æmulatio, ira, diffidia, inuidia, & id genus alia, quæ sunt latæ uiæ gressus. Similiter verò & nimij risus, vociferationes, citharæ, voluptates, tibiæ, choreæ, balnea, mollia indumenta, sumptuosa prandia, manuum applausus, & tumultus, somni absque sollicitudine, lecti molles, & mensarum diuersitas, inexplebilis edendi voracitas, fraternum odium, quodque cunctis peius est, impœnitentia, & numquam meminisse sui ex hac vita excessus. hi, difficilis illius viæ, sunt gressus, per quam ambulant multi. Verùm & diuersorium inuenient accomodatum, pro delitijs famem, pro ebrietate sitim, pro requie dolorem, pro risu luctum, pro cithara planctũ, pro corpulentia vermem, pro otio atq; torpore, mentis dolorẽ, pro tripudijs cõmercium cum dæmonibus, pro tabularũ lusu, vt & hi ipsi dæmonibus adsocientur, abominationis huiusmodi auctoribus. pro curiositatibus & incantationibus, reliquisque exercitijs prauis, tenebras exteriores, gehennam ignis, & his similia, quæ sunt stipendia mortis, vbi suas ipsa depascit oues, suos discipulos, amicosque suos, qui latam & spatiosam ingressi sunt viam. secundũ illud Prophetę dictum: Sicut oues in inferno positi sunt, mors depascet eos. Nos autem fratres carissimi, à difficili & periculosa illa declinantes via, audiamus quid Christus dicat: Contendite intrare per angustam portam. Dico enim vobis: quòd multi quærent ingredi, & non inuenient. plutima verò & alia Dominus, atq; omnes Deiferi, his similia clamitant. Hanc quoque diem mente voluentes, sancti Dei martyres, non sunt miserati sua corpora, sed omne tormẽti genus subierunt, spe coronarum, gaudentes: Alij in solitudinibus, & montibus, atque speluncis, in ieiunio, & virginitate decertarunt, ac iam quidem contendunt, non tantum viri, sed & mulieres, pars debilior, ac per angustam portam, arctamq; viã, incedentes, regnum cæleste rapiunt. Quis ergo patiatur se illo rubore suffundi, vt cùm mulieres illa hora coronentur, multi autem viri † cõdemnentur. Nõ enim est ibi masculus, & fœmina. Sed vnusquisque propriã mercedem recipiet, secundum proprium laborem. Neque verò hoc solum accidit in solitudinibus, & montibus: at multò magis in ciuitatibus, & villis, & in insulis, atq; Ecclesiis, saluandorum bonorum multitudo elucet. Singuli in suo ordine, qui mandata Domini Dei seruant: Episcopi, Presbyteri, Diaconi, ceteriq; Ecclesiæ ordines: Reges, & principes, principatus & potestates, ac quotquot in palatijs & castris sunt ordines. Non enim differentias dixit Dominus Deus, locumve loco prætulit, verùm ita dixit: Vbicumque fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, hoc est, & in solitudinibus, & montibus, atque speluncis, aut in ciuitatibus, villis, ac insulis,

Angustæ viæ ingressus atq; incessus cuiusmodi

1. Thess. 5. Matth. 6. 7. Ioh. 10. 13. 15.

Matth. 7. Luc. 13.

Psalm. 48.

Gal. 5. Eph. 5. Colos. 3. & 1. Thess. 4.

Matth. 7.

Rom. 6. Matth. 7. Psalm. 48.

Matth. 7. & Luc. 13.

Heb. 11.

Matth. 7. Matth. 11.

† al. confundantur.

Gal. 3. 1. Cor. 3. 7. 15. & 2. Cor. 5.

1. Cor. 15.

Matth. 18.

Psalm.102.144 aut in omni loco dominationis meæ, ibi sum in medio ipsorum,& cum ipsis vsq;
Matth. 18.28. ad consummationem seculi,& in futuro seculo,ego pascam ipsos in secula sempiterna.Tremendum illud iudicium, incorruptumque iudicem perpendens secum
Psalm.6. magnus & beatus Dauid,per singulas noctes lectum suum lacrymis rigabat,
Psalm.142. inuocabatque Deum dicens:Domine non intres in iudicium cum seruo tuo. nõ
Matth.18.25. ineas rationem mecum.ne statuas iudicium mecum benignissime Domine;omni
Luc.16.
Psal.142. enim defensione destituor. Et ideo exoro bonitatem tuam Domine, non intres in iudicium cum seruo tuo.Si enim hoc agere volueris, non iustificabitur in con-
Ibidem. spectu tuo omnis viuens.Videtis fratres, beatum ac sanctum prophetam Dauid, trementem diem illam & horam,obsecrantem,seque ad defensionem parantem.
Matth. 24.25. Huc agite ergo,& vos fratres Christo dilecti,antequã adueniat dies illa,& hora,
Luc.12.43. antequam soluatur hęc celebritas,antequam Deus manifestè venerit,& nos im-
Psalm.94. paratos offendat. Præoccupemus faciem eius in confessione, in pœnitentia, in orationibus.Præoccupemus in ieiunijs,lacrymis,& hospitalitatibus. Præoccu-
Luc.18.21. pemus inquam, priusquam manifestè ipse venerit, & nos imparatos reperiat.
Ephe.6. Col.5. Non cessemus orare incessanter, pœnitentiam agentes,atq; parati in occursum
1.Thes.3.
Matth.25. Domini,omnes pariter viri ac mulieres,diuites & pauperes, serui & liberi,senes iuuenesque.Videte ne quis dicat: in multis peccaui, iccirco veniæ non est mihi
2.Paral.36.in orat.manas. locus.hoc qui dixerit, ignorat Deum pœnitentium Deum esse; quique propter
Luc 5.15. malè habentes aduenit,& dixit:quoniã gaudium in cælis erit, super vno pecca-
Ibidem. tore pœnitentiam agente.qui dixit:quia non veni vocare iustos,sed peccatores ad pœnitentiam.Hæc autem vera est pœnitẽtia,à peccato desistere, & illud odis-
Psalm.118. se,secundum eum qui ait:Iniquitatem odio habui, & abominatus sum. Et illud:
Ibidem. Iuraui & statui,custodire iustificationes tuas. Tuncque Deus cum gaudio susci-
Luc.15.
1.Iohan.1. pit ad se accedentem. Cauete quoque dicere, quia non peccaui.Nam istud qui
2.Pet.1. dixerit, cœcus est, manu palpans, & seipsum seducit, nescitque quomodo eum
2.Cor.2. fallat Sathanas,in verbis atque operibus,per auditum & tactum, visum & cogi-
Prou.20.21. tationem. Quis etenim gloriari poterit,se cor mundum,sensusque omnes suos
1.Iohan.1. possidere mundos à labe? Quapropter nullus absque peccato est,nullus mundus
Iob 25.16. à sorde,neque cuius vna dies est vita ipsius. nullus absque crimine omnino, in-
Luc.1.2. ter homines,nisi solus is,qui propter nos carnem tulit ex sancta Maria, propriè
2.Cor.8. & verè Deipara, propter nos pauper factus, cum esset diues. Ipse solus peccati
Iohan.1.& 4. omnis est expers,qui tollit peccata mundi, qui vult omnes homines saluos fieri:
Luc.9.19. qui nõ vult mortem nostram peccatorum:qui benignus est, & multũ misericors,
Matth. 18. clemẽs,bonus,animarum amator,omnipotens, Saluator cunctorum hominum,
Psa.85.102.144
1.Tim.4.& pater orphanorum,& iudex viduarum, qui pœnitentium Deus existit, medicus
2.Tim.1. animarum & corporum, spes desperatorum,fluctuantium liberator, omni subsi-
Matth.3. Luc.3
13.15.24.Mar. dio destitutorum auxiliator,via vitæ, qui cunctos ad pœnitentiam inuitat, nul-
1.6.Rom.2.&c. lumque pœnitentiam agentem reijcit. Ad hunc & nos confugiamus fratres: quotquot enim ad ipsum peccatores confugerunt, sua ipsi salute potiti sunt. Quare & nos fratres carissimi, non desperemus salutem nostram. peccauimus, agamus pœnitentiam:millies peccauimus, millies quoq; pœnitẽtiam faciamus.
Luc.15. De omni opere bono gaudet Deus,præsertim verò super anima pœnitentiam faciente. super hac etenim totus flectitur, obuijsque eam vlnis ac manibus exci-
Matth.11. pit,inuitatque dicens:Venite ad me omnes,qui laboratis & onerati estis, & ego
Inuitatio valde iucunda. vos reficiam,in superna ciuitate, vbi & omnes angeli mei, magno gaudio reficiuntur. Venite ad me omnes in gaudium illud ineffabile atque inexplicabile, ad
1.Pet.1. illa bona,in quæ prospicere desiderant Angeli; vbi chori sunt,& agmina iusto-
Luc. 16. rum. Ibi, sinu Abrahæ excipientur,qui tribulationes sustinuerũt: sicut aliquando & Lazarus mendicus exceptus est. Ibi,aperientur perpetuorum meorum bo-
Gal.4. Apoc.3. 22. &c. norum thesauri.Ibi,quę sursum est Hierusalẽ, primogenitorũ mater. Ibi,in beata terra mansuetorum.Venite ad me omnes,& ego reficiam vos. Ibi, vbi cuncta sunt sedata,& seditionis expertia.vbi cuncta patent & manifesta sunt.vbi nullus

iniuriæ illator, aut tyrannus, vbi non adest peccatum, aut macula, vbi lux inac- 1. Tim. 6.
cessibilis, & gaudium ineffabile. Beati qui lugent: Lugete, pœnitentiam agite, Matth. 5.
conuertimini, ac venite ad me; & ego vos reficiam. Vbi non est labor, nec lacry- Matth. 11.
mæ, non cura, neque sollicitudo, neque dolor, aut fletus. Conuertimini filij ho- Apoc. 7. 21.
minum, & ego reficiam vos. Vbi neque masculus, aut fœmina. Vbi non est Dia- Gal. 3. Col. 3.
bolus, neque mors, neque ieiunium, neque tristitia, neque contentio, neq; æmu- Apoc. 7. & 21.
latio: sed omnia in omnibus, gaudium, & pax, & lætitia, & requies, & gloriatio. Rom. 14. & 15.
Conuertimini ad me, & ego vos reficiam. Vbi refrigerij est aqua, & herbæ viren- Hierem. 6.
tis locus, vineaque ab vniuersorum exculta Deo, vsque ad beatam illam mansue
torum terram, in qua ego vitis vera germino, cuius agricolam patrem meum Iohan. 15.
nostis. Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Vbi Matth. 11.
vita immortalis, & fons omnis benignitatis. Venite ad me omnes, & ego reficiam Ibidem.
vos. Vbi solus amor, perenne gaudium, & sempiterna lætitia. Lux non aduespe- Apoc. 21.
rascens, sol non occidens. Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & Matth. 11.
ego reficiam vos. Vbi vita perfecta, & fons totius bonitatis. Tollite iugum meum Ibidem.
super vos, & discite quia mitis sum, & humilis corde: & inuenietis requiem ani-
mabus vestris. Vbi sonus festum diem celebrantium. Vbi sapientiæ thesauri, & Colos. 2.
scientiæ occulta reuelantur. Venite ad me omnes, & ego reficiam vos. Vbi præ-
stantia dona, & gaudium Incomparabile, requies immutabilis, lætitia absque Vitæ beatæ de-
fine, hymnodia incessabilis, glorificatio perpetua, indefessa gratiarum actio, as- scriptio.
sidua de diuinis rebus pertractatio, diuitiæ infinitæ, regnum absque fine, secula
sempiterna, miserationum abyssi, misericordiæ & benignitatis pelagus; quæ hu-
mano ore explicari nequeunt, sed per ænigmata dumtaxat declarari. Ibi ange-
lorum myriades, primogenitorum celebritates, Apostolorũ throni, prophetarũ
præsidentiæ, patriarcharum sceptra, coronæ martyrũ, laudes iustorum. Ibi om-
nis potestatis, ac principatus, & ordinis reposita est merces, & locus paratus. Ve-
nite ad me omnes, qui esuritis atque sititis Iustitiam: & ego replebo vos bonis Matth. 5. Luc. 6
optatis, quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderũt. 1. Cor. 2.
Hæc etenim præparaui diligentibus me. hæc enim præparaui pœnitentiam fa- Ezech. 18. 33.
cientibus à via sua peruersa. hæc enim præparaui misericordibus, & pauperibus Matth. 5.
spiritu. hæc præparaui lugentibus per pœnitentiam. hæc præparaui pacificis. hęc Luc. 6.
præparaui his, qui propter me persecutiones, odia, & improperia patiuntur. Ve-
nite ad me omnes qui onerati estis, & excutite ac proijcite à vobis onus peccato
rũ. Nemo enim ad me cõfugiens, permanet oneratus: sed malam vitæ consuetu-
dinem abijcit, & dedíscit artem quam malè à diabolo didicerat; discitque à me
artem bonam. Magi ad me accedentes, arte magica abiecta, Theologiã & noti- Matth. 2.
tiam de Deo adepti sunt. Publicani relictis telonijs suis, ecclesias construxerũt. Matth 9. Luc. 5
Persecutores, alios desistentes persequi, persecutiones ab alijs sibi illatas susce- Act. 7. 8. & 29.
perunt. Meretrices fornicationem detestantes, continentiæ atque pudicitiæ Luc. 7.
amatrices euaserunt. Latro omissis homicidijs, latrocinandíq; arte deposita, ve- Matth. 27.
ram ac synceram fidem adsumpsit, & paradisi inhabitator factus est. Venite ergo Luc. 23.
& vos ad me: quoniam venientem ad me, nequaquã eijciam foras. Audistis fra- Iohan. 6.
tres carissimi, spem optimã, promissionesq; perdulces, ac voces Saluatoris ani-
marũ nostrarum. Quis tam pium erga liberos, vidit patrẽ? Quis tam bonum vidit
medicũ? Venite igitur, adoremus & procidamus ante ipsum, confitentes nostra Psalm. 94.
peccata. Gloria ipsius bonitati. Gloria benignitati eius. Gloria ipsius longani-
mitati. Gloria ipsius nobiscum dignationi atq; indulgẽtiæ. Gloria cõmiseratio-
nibus eius. Gloria eius regno. Gloria, honor, & adoratio sit sancto eius nomini,
in secula seculorum. Iterum dico, & dicere non cessabo: Ne pigrescamus pecca-
tores. ne simus ignaui. ne cunctemur: neque cessemus clamare, cum lacrymis ad
Dominum, noctes atque dies. Quoniam misericors est, & mentiri nescit, vindi- Tit. 1. Heb. 6.
catq; per omnia, clamantes ad se noctes ac dies. Ipse enim est pœnitentiũ Deus:
Pater, & filius, & Spiritus sanctus. Ipsi gloria, & potẽtia in secula seculorũ. Amẽ. Apoc. 1. 4. 5. 21.

SCHOLIA ET VARIÆ LECTIONES.

DE Abrenunciatione quæ fit in sacro Baptismate, & quo pacto ea requiretur à nobis in extremo Iudicij die, &c. post Auctorē nostrū Ephrem, qui diuinissimè copiosissimeque hic de ijs tractat, vide etiam si placet alios Patres orthodoxos, & in primis Sanctum Basilium Magnum in exhortatione ad Baptismum, quæ & ad Pœnitentiam quadrare videtur. Et in alia ad Baptismum exhortatione, super eo: Quid instruendi, monendique sint ad Baptismum venientes, &c. Et lib. De Spiritu sancto, ad S. Amphilochium, ca. 10, 11. 15. & 27. potissimū ac in Ethicis siue moralibus apud eundem, Regula 20 cap. 2. vbi ostēditur, quòd Baptismi ratio & virtus sit, vt qui baptizantur, & animo & verbis & opere immutentur. &c. Deinde Sanctus Iohannes Chrysostomus, homil. 21. ad popul. Antiochenum, quæ Catechesin continet ad illuminandos, &c. Nec non in sermone ad Neophytos: & altero eiusdem, ad Baptizandos, &c. eod. tom. 5. inter didact. & parænet. Scribitque inter multa Chrysostomus homil. 21. ad popul. nihil hac voce esse tutius: Abrenuncio tibi Sathana, si ipsam per opera exhibeamus. Hæc enim, inquit, vox confæderatio cum Domino est. & sicut nos seruos ementes. ipsos qui venduntur prius interrogamus, an nobis seruire velint; ita quoque facit & Christus, quando debet te in seruitutem capere; prius interrogat, an velis illum crudelem tyrannum dimittere, & immitem, & à te fœdera suscipit. Non enim coactum est ipsius imperium. Hortatur itaq; non modò cùm in forum prodimus, verùm etiam cùm fuerimus egressi ianuæ vestibulum, ijs prius verbis vtamur: Abrenuncio tibi Sathana, & coniungor tibi Christe. Nec vnquam absque hac exeamus voce: Hæc nobis sit baculus, hæc armatura, hæc turris inexpugnabilis. &c. De hac Abrenunciatione agit Ambrosius lib. 1. de Sacram. cap. 2. Idē quoq; alibi de ijs qui mysterijs initiantur ca. 2. 7. Et Augustinus de nuptijs & concupisc. lib. 1. cap. 20. ac 29. &c. Ipseque de ea Hieronymus sic conscribit: In mysterijs primùm renunciamus ei, qui in occidente est, nobisque moritur cum peccatis, & sic versi ad orientem, pactum inimus cum Sole iustitiæ, & ei seruitores nos esse promittimus, &c. Quibus quid clarius, & grauius?

In concilio quoque Parisiensi, prolixis verbis ostenditur, quid sit abrenunciare Diabolo, operibusque ac pompis eius: tum etiam quòd summopere cunctos fideles meminisse oporteat pacti quod in Baptismate fecerunt cum Deo, &c. est in postrema Conciliorum editione, tom. 3. lib. 1. cap. 9. & 10. Atque hinc sanctus Augustinus in tractatu de Symbolo ad Catechumenos, lib. 4. cap. 1, tom. 9. inter alia sic scribit: Ipsas sententias sacratissimi Symboli adiuuante Domino exponendas suscepimus, & quid singula contineant, vestris sensibus intimemus. Parata sunt corda vestra, quia exclusus est inimicus de cordibus vestris. Huic vos renunciare professi estis, in qua professione non hominibus, sed Deo, & angelis eius conscribentibus dixistis: Renuncio. Renunciate non solum vocibus, sed etiam moribus, non tantum sono linguæ, sed & actu vitæ, nec tantum labijs sonantibus, sed operibus pronunciantibus. Scitote vos cum callido, antiquo, & veternoso inimico suscepisse certamen; non in vobis post renunciationem inueniat opera sua, non iure vos attrahat in seruitutem suā. Deprehenderis enim & detegeris Christiane, quando aliud agis, & aliud profiteris: fidelis in nomine, aliud demonstrans in opere, non tenens promissionis tuæ fidē, modò ingrediens ecclesiam orationes fundere: post modicū in spectaculis cū histrionibus impudicè clamare. Quid tibi cū pompis Diaboli, quibus tūc renūciasti? &c.

INTERROG. Obsecramus te Magister, vt & Abrenunciationis vim nos doceas?] In alio manuscrip. Cod. absque Interrogatione & Respons. titulus hic eiusmodi præmittitur: Eiusd. S. Patris Ephrem, De Compunctione, & pœnitentia animæ. Sed quia præcipuum hic argumentum est, de Abrenunciatione, & quomodo ea exigetur in die Iudicij à singulis, magis instituto seruit prior lectio, quæ rem ipsam magis attingit, & Interrogatione ac Respons. continetur, sicut & in ceteris.

Abrenuncio idolothytis, suffocatis, & sanguini, & morticinis &c.] De his plura vide inter Canones Apostolorum, Can. 62. Si quis episcopus, aut presbyter, aut Diaconus, &c. Ac in 6. Synod general. can. 67. Sacra scriptura nobis præcipit, vt abstineamus à sanguine & suffocato, &c. additurque ibi sit: Meritò ergo damnamus eos, qui cuiuscunque animalis sanguinem arte aliqua condiunt, & sic comedunt. Qui hoc fecerit, clericus deponatur: laicus excommunicetur. Et Concil. Gangren can. 2. itē Distinct. 30. c. Si quis carnem, &c. Nec non S. Chrysostom. in cap. Gen. 9. homil. 27. ibi: Verumtamen carnem in sanguine animæ ne comedatis, &c. ac in Epist. ad Cor. 1. c. 8. homil. 20. vbi aduersus idola & idolothyta multis agit, &c. alibiq; de iisdem sæpius. Et de istis vide Leuit. 7. 17. 19. Deut. 12. 15. 17. & in actis Apost. 15. 21. & SS. Patres in eadem loca.

Abrenūcio alearum otio, & Tabularum lusui, sicut etiam Sancti Apostoli hisce operam dantes atq; vacantes, excommunicatos esse sanxerunt, suis canonibus si laici fuerint; at si clerici, vt deponantur, &c.] His consonant minarum imprecationes, quas in eiusmodi lusores idem retorquet Ephrem, non multò post, de varijs Tormētorum locis prolixè agens, vbi inter alia, contra tales sic exclamat: Væ alearum lusoribus; quandoquidē se à corpore & sanguine Domini nostri Iesu Christi alienos reddunt, sicut Spiritus sanctus per sanctos admonuit Apostolos, &c. De Pœna porrò istorū, reperies inter 85. illos Apostolorū canones, quos Sextasynodus in can. 2. recepit atq; probauit, Can. 42. Eps, aut presbyter, aut Diaconus aleæ, atq; ebrietati deseruiens, aut desinat, aut communione priuetur. Et can. 43. Subdiaconus, aut lector, aut cantor similia faciens, aut desinat, aut certè communione priuetur: similiter etiam laicus. Idemque repetitum habes con-

bes contra alearũ lusores, in Constantinop. Cõcilio vj. generali, can. 50. *In hos quoq; grauiter inuehitur Basilius ille magnus, in Hexamerõn diuini opificij homilia octaua, dũ sub finem illius, sic suos alloquitur auditores: Si vos inquiens, dimisero, & consiliũ hoc dissoluero, sunt qui protinus ad tesseras, aleasq; sese conferẽt. Iuramenta sunt illic, contentionesque pergraues, ac auaritiæ partus. Spiritus malignus adsistit, furorem punctis ac ossibus illis ludentiũ insaniamque accendens. Easdem ille pecunias nunc ad hunc, nunc ad alterum transfert. Atq; modò hunc victoria effert, illum victum mæstitia premit: modò contrà, illum elatum, hunc demissum ostendit. Quid prodest, quæso, corpore ieiunare, animam verò mille vitijs, mille malis esse refertã? &c. Vides quantopere, alearum ac tesserarum lusus & otia hic taxet damnetque Basilius.*

RESPONS. Tunc fratres interrogabuntur Pastores, Episcopi scilicet, & Principes, &c.] *Alia lectio ibi sic habet: Interrogantur Pastores, nimirum Episcopi, & de proprio regimine, & de eorum grege, &c. Al.* Examinantur *Pastores, Episcopi scilicet, de conuersatione sua, requiruntur que à singulis rationales oues, &c. Sed prima lectio plus dicit, magisque hoc loco placet.*

Quemadmodum peccatorum sunt differentiæ, ita & tormentorum varietates, &c.] *In eamdem planè sententiam inferius, de varijs tormentorum in inferno generibus tractans, dixit: Sicut varia peccatorum sunt genera, sic & varij tormentorum modi, &c. Hoc autem copiosè posterius demonstrat atq; amplificat, vbi de incedentibus per latam & spatiosam viam agit quæ ducit ad perditionem, qui vt inquit Ephræm, diuersoriũ ibi inuenient accommodatum: pro delitijs famem, pro ebrietate sitim, pro requie dolorem, pro risu luctum, pro cithara planctum, pro corpulentia vermem, pro tripudijs commercium cum dæmonibus, pro curiositatibus & incantationibus, alijsque exercitijs prauis tenebras exteriores, gehennam ignis, & his similia. De quibus si plura adhuc velis, audi S. Augustinum in lib. meditation: In inferno inquit, erit fletus & gemitus, vlulatus & cruciatus, stridor & clamor, timor & tremor, dolor & labor, ardor et fœtor, obscuritas & anxietas, acerbitas & asperitas, calamitas & egestas, angustia & tristitia, obliuio & confusio, torsiones & punctiones, amaritudines & terrores, fames & sitis, frigus, sulphur & ignis ardẽs. Sed fusius adhuc idem Augustinus de eiusmodi malis, in lib. de triplici habitaculo, vbi de ineffabilibus regni cælestis tractat gaudijs, & contrà de intolerandis pœnis tormenti, &c. præsertim tribus primis capitib. tom. 9. statuitque ibid. cap. 2. principalia inferni tormenta duo, frigus intolerabile, & calorem ignis inexstinguibilẽ: à quibus duobus ibi docet innumera pendere pœnarum genera, videlicet sitim intolerabilem, pœnam famis, pœnam fœtoris, pœnam horroris, pœnã timoris, pœnam angustiæ, pœnam tenebrarum, præsentiam dæmonum, dilacerationem immortalium vermium, aliaq; plurima ibi ab eo adducta. nec non in Sermone 4. de aduentu ad iudicium, quasi circa finem, super illud Apoc. 16. Facta est ciuitas magna in tres partes, & ciuitates gẽtium ceciderunt, & Babylon magna uenit in memoriam, &c. ac in Serm. de tenebris damnatorum. & in Serm. 1. de martyrib. qui est in ord. Sermon. de Sanctis, 45. tom. 10. apud eumdem Augustin. De quibus etiam prolixè S. Gregorius in illud Matth. 8. Eijcientur in tenebras exteriores, &c. ac Hugo lib 2. de Anima. S. Bernard. in lib. meditat. cap. 3. &c.*

Væ ijs, qui sectantur curiosa, incantationes, diuinationes, amuleta, tincturas, & folia, &c.] *De his vide apud Chrysostomum ad pop. Antiochenum, homil. 21. in Catechesi ad illuminandos, vbi inter alia, quàm valde Christianæ professioni repugnet sectari vaticinia, vel ligaturas, vel incantationes, pluribus eleganter ostendit. Quin & cum amuletis, atque incantationibus Diabolum simul ingredi, demõstrat eleganter Gregor Nazianzenus in Orat. 40. in sanctum Baptisma, tom. 1. vbi inter alia sic differit: Nihil tibi amuletis, nec incantamentis opus est, cum quibus prauus ille in leuiorum hominum animos simul irrepit, venerationem Deo debitam furtim ad se transferens. Trinitatem ipsi da, magnum inquam illud, & pulchrum amuletũ, &c. In quem locũ sic ibi Nicetas: Nihil tibi opus est ad pueri collum diabolica amuleta, hoc est, falsa salutis præsidia suspendere, neque incantationes eas quæ à vetulis mulierculis cum oscitatione atque inhalatione, & susurris quibusdam peraguntur, admittere, quibus dæmonum quoq; inuocatio admixta est, ac per execranda eiusmodi scelera diabolus à leuioribus & stolidioribus hominibus quodammodo adorari videtur. Quin potius filio tuo verum antidotum, hoc est, Trinitatem per Baptismi sacramentum porrige. Tales quoque grauiter reprehendens magnus ille Basilius, ostendensque enormitatem rei, & quomodo similibus refugium non sit Deus, in Psal. 45. qui incipit:* Deus noster refugium, &c. *hæc contra eos adducit: Cùm tribulatione inquit, affligamur quapiam, ad omnia potius, quàm ad ipsum Deum nostrũ recurrimus: Vnus tibi pusio ægrotat? quaquauersum circumfers oculos, requirens incantatorem, aut certè eum qui superuacaneos vanosque characteres seu figuras puerorum innocentium collo circumliget. Si fortè insomnium te sollicitat, ad somniorum coniectorem properas, &c.*

De hac die locutus est propheta Esaias: Ecce Dominus veniet disperdere vniuersam terrã, & peccatores perdere ex ea.] *Locus est Esai. 13. ad quẽ alludit, quemq; ex Græco Cod. Ephræm, ad verbũ sic trãstulimus. Pro quo, in vulg. lat. ita legitur:* Ecce dies Domini veniet, crudelis, & indignationis plenus, & iræ, furorisque, ad ponendam terram in solitudinem, & peccatores eius conterendos de ea, &c. *In edit. autem 70. talis ad verbum reperitur lectio:* Ecce enim dies Domini uenit insanabilis furoris & iræ, ad ponendum orbem terræ desertum, & peccatores perdendos ex eo. *Sed ista concisius ad suum propositum hic noster legit, accommodauitque Auctor.*

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI,

DE RECORDATIONE MORTIS.

& De Virtute, ac De Diuitijs,

Eod. Interprete & Scholiaste G. V.

1.Thess.5. OREM gerere oportet illi, qui dicit: Consolamini inuicem: & ædificate alterutrum. non quòd ego sufficiens sim ad consulendũ vobis,& vt meo istud studio perficere contendatis;verùm noui eũ
2.Cor.1. Ephes.1. 1.Pet.1. qui ait:Benedictus Deus,& pater Domini nostri Iesu Christi, pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra: vt possimus & ipsi consolari
Ibid. 2.Cor.1. eos,qui in omni pressura sunt; per exhortationẽ,qua exhortamur,& ipsi à Deo. Propterea necessarium duximus vobis scribere,quęcunq; ex diuinis Scripturis didicimus; & de quibus,à pijs religiosisq; viris admoniri sumus:et si quid ex ipsa experiẽtia accepimus;ne inuidis illis adsimilemur artificibus,qui per inuidiã
Philip.2. multa artis suæ quæ edocti sunt,cælant.Nos verò credimus dicẽti:Deus est enim
† al. in nobis. qui operatur in † vobis & velle & perficere, pro bona volũtate. Neq; enim virtus à multis possessa atq; exculta, angustior efficitur, quemadmodũ & quidã Sanctorum ait. Quoniam virtutis possessio eiusmodi est, vt licet cũcti illam participent homines, nequaquam tamen eius exhauriantur diuitiæ: non enim est terrenæ possessionis instar, quam qui in portiones diuidunt,quantum vni partium adiecerint,tantum alteri detrahunt; estque exsuperantia vnius, diminutio comparticipantis: vnde quoque pro maiori obtinenda parte, pugnæ exoriuntur inter homines, odio deterioris conditionis. At qui virtutem possidet,extra inuidiam est eius possessionis copia; & qui plus virtutis rapuerit, nullum per hoc, damnũ intulit secum pari iure participare volenti: imò quo quis est capacior, eo amplius ipse bona cupiditate repletur, ipsæque virtutis diuitiæ in præoccupãtibus non consumuntur. Exordiamur itaque de nouo argumentum, gratia magni Dei,
1.Tim.1. & Saluatoris nostri Iesu Christi, nobis cooperante. Negligentia multorum ma-
Negligentia plurimorum malorum caussa. lorum fit caussa non vigilantibus, paullatim à spiritali consuetudine, ac ratione viuendi abducens, & fidei ardorem deprædans, efficiensq; vt voluptatibus tamquam Dominis seruiamus; non enim sinit cogitatione complecti, quæ post hanc
Nota. vitam erunt retributiones. Si verò etiam negligens audierit scripturas prædicantes supplicia post mortem manentia, ea tamquã alteri alicui reseruata, ipseq;
Vigilantię ac sedulitatis commoda plurima. extra crimen sit, quasi sensus expers non percipit. Quemadmodum igitur negligentia est noxia, sic vigilantia perutilis est, & bonorum omnium conciliatrix: Nam vigilanti semper præsens est memoria Dei: & vbi Dei recordatio firmata est, quæcunque mali operatio cessat, insatiabile verò desiderium futurorum bonorum semper vigens, breuem cursum efficit. Etenim ad corporeũ cursum, opus est bona membrorũ dispositione, & acuto visu: verùm in spiritali, opus est anima purificata. Licet enim corpus oppressum sit, ac debilitatum nimia imbecilli-
Iob.1.2.31.33 41. Ezech.14. Tob.2. Iacob.5. tate, nihil tamen nocuerit animæ vigilanti: quemadmodum neq; generoso Iob dolorũ tempestas, & quòd ipse sub dio in sterquilinio sederit. Nihil fortius pietate, nihilque miserabilius ac calamitosius vita libidinibus, affectionibusque immoderatis referta. Quanto enim dulciora hæc momentanea, tanto magis au-
Pulchra & elegans cõparatio. gent calamitatem. Etenim sicut auari, vna aut altera drachma priuati, dolent, auaritia stimulati. & facultatum amator, parua vinea, exiguoque agro culto, ad pabulum idoneo priuatus, mœret, iacturam non ferens: Ita quoque diuitibus coniun-

coniunctus est dolor, separationem diuitiarum in memoriam reducens; & maximè quando quis seipsum ad senium declinanrem adspexerit, discrutiatur atque angitur, tamquam ferro aliquo aut vinculis constrictus, dum nullum artificium inuenire potest, quo senectutem depellat. Et licet sibi videatur tibijs, ac tympanis, reliquoque musicorum apparatu (quibus sese exercet ac recreat) memoriam mortis à se depellere, per hæc magis eam auget; quoniam tanta penitus lætitia priuabitur. Cessabuntque eiusmodi plausus, & ludi, ac iucundissimus symphoniacorum concentus: mœror autem intus adurere & exedere ipsius viscera non desistit. Atqui certè dolor hic tragicus, fabulis, ac bellis mortem, interitumque denuntiat: quòd si mortis meminisset, omnino exspectationis metus eius mores commutaret, atque ad benè viuendum impelleret. Quis porrò, diceret quispiam, infidelium & impiorũ mortis meminit? Ne nobis hoc mirum videatur; quoniam omnis homo coniunctam habet mortis memoriam. Et infideles quidem, hac malè vtuntur, voluptatum dumtaxat abscessum deplorantes: Fideles autem, tamquã adminiculo & auxilio aduersus turpissimas passiones, ea fruũtur. Omnibus igitur exploratum est, quia morti subiecti sumus, fideles & infideles: post mortem autem iudicium esse, non omnes credunt. Iusti quidem semper eam ob oculos habentes, (secundum eum qui dicit: Statutũ est hominibus semel mori, post hoc autem iudicium.) noctes atque dies, orationes & supplicationes Deo effundunt, vt liberentur à gehenna ignis, ceterisque tormentis, dignique angelorum reddantur chorea. Impij autem ac peccatores, nudam quamdam habent mortis recordationem, non de his quæ post mortem euentura sunt, laborantes: sed priuationem atque abscessum voluptatum deplorantes. Si cui autem ipsorum obuenerit recordatio, quæ iustos coercet, tunc prior dolor peribit, obrutus à posteriori: non amplius enim congruet cum ijs, qui dicunt: Manducemus & bibamus, cras enim moriemur. Neque audebit thesaurizare inutilia, & congregare manibus infructuosa, aut potius supplicia cõtra seipsum: sed sollicitudo ipsum inuadet tamquam virum sapientem; prętiatiorum inquã, rerum desideriũ, impiorum curam deuitans. Eorum verò qui terrenas diuitias amant, omnis vita, in spe vana consumitur; & quanto maior est diuitiarum copia, tanto amplius mortis metum auget. Recordatio quippe mortis intus habitans, dolorem affert secundum proportionem vniuscuiusque sensus; non vt instituantur præceptis temperãtiæ, prudentiæ, iusticiæ, & fortitudinis; nec de gehenna, & iusto Dei Iudicio. Verùm inopia laborantes consilij, secum ipsi lamentantur, deplorantque opes, dictitantes: Quis igitur post mortem nostram, tantam possidebit opulentiam; quod quidem & Regibus gratũ est nosse, quis scilicet post eos regnaturus sit? Ec quis igitur Dominus erit tanti auri & argenti? Ec cui postea deseruiet tantus auri apparatus? Quis possidebit deauratas, & sericas vestes? ac varia, & sumptuosa lintea? Quis ascendet in equos aureis frænis ornatos, atque selectos? Quem sequetur præeuntem, multitudo seruorum, ex diuersis nationibus congregata? Quisnam habitabit in turribus & triclinijs, quæ ego sollicitè marmoribus ornaui, quorum pauimentum lapillis ornatur, tectumque auro distinctum est? Cui igitur in posterum seruient pistores, & pincernæ? Cui adsistent eunuchi ministrantes? Quis accumbet in mensis argenteis, & Indico opere elaboratis? Quis fructus, & defæcatum vinum; quis meorũ pomariorum primitias accipiet? quis monilia atq; collaria, & zonas aureas possidebit? quis † armamentariorum, & curruum, & exercitatorum equorum ad iter, & ad aciem bellicã, erit successor? quem famuli Dominum appellabunt? quis frangrãtiam adhibebit? quis canes ad venationem, & aucupia habebit? primitias porrò frugum, cui mei pastores ferent? & vectigalia, quibus soluẽtur? In multas autem partes mente distracta, cùm exitũ quæstionis inuenire non possit, valde ingemiscens, rursus ad familiæ administrationem reuertitur: nec audet in cœlis thesaurizare. Quando autem iam cuncta animo eius placentia finem sumpserint, veluti fructuum copia, & facultas redditum, & iumentorum

Notẽt mundani, & diuites auari.

Aliter fideles, aliter infideles mortis recordantur.

Heb. 9.

Aliam iusti, aliã iniusti memoriam mortis retinent.

Esai. 22. Sap. 2. 1. Cor. 15

Diuitiarum cupiditas quid pariat?

Vanæ diuitum cogitationes atque solicitudines.

† al. armẽtariorum, al. armentorum.

mentorum fœcunditas,& dignitas illustris,& res contra hostes in bello præclarè gestę;tunc mortis recordatio subintrans cõturbat cor. Si autē mēbra declinauerint ob grauitatē senectutis,neq; amplius seruire possunt ad absurdas, & vetitas voluptates, tunc † inimicitias & vitam æstimat. Si verò quis sæuus est, crudelis atq; superbus,& videatur longè recessisse à recordatione mortis, propter dissolutionis,& prosperitatis exsuperantiã;non propterea mortis periculũ effugit. Similis enim est ægrotãti,& sanitatem simulãti,& cõtraria infirmitati comedēti, putans per hæc depellere morbum. Sed non ob id etiã ægritudinē leuat;morbus enim per membra dispersus,vel inuito fidē faciet ęgrotare:quando enim viderit eiusdē secũ generis,& tribus,à morte repentè per varios casus raptũ;tũ velit nolit, credet ad ipsum quoq; mortis calculũ peruēturum. Si quis verò iuuenis,aut recens coniugatus sit, iterum mortis recordatio accedens, iucundissimis tristia commiscebit:quando enim inspexerit dilectum coniugis vultum, mox omnino separationis ingreditur timor. Et si audierit iucundissimam vocem, eamque se aliquando non auditurum cogitabit. & quando lætatus fuerit contemplatione pulchritudinis,tũc maximè luctus exspectationem horret, considerans quòd illa quidem pulchritudo interitura sit,ossa verò abominanda,etiam si capiantur pro ea,quæ nunc ostenditur forma,reddentur: & neque vestigium, neque memoria, neq; reliquiæ præsentis pulchritudinis apparēt amplius. Si hæc,& talia animaduerterit;numquid in lætitia vitã ducet? numquid cõfidet præsentibus tamquam vtilibus,& semper permanentibus? An non ex his perspicuum est,fore, vt quemadmodum in somniorum deceptionibus accidit: ita ipse difficilem se atque incredulum huius vitæ rebus præbeat,ac tamquam alienis visis animum adhibeat? Negligentes,& contemptores,occæcati cum sint peccati fraude,diebus suis præcedentibus,existimant procul abesse mortis horam,nihil de suo hinc exitu laborantes: verùm annos multos,& tempora longa sibi præscribunt. Similes autem sunt eorum, qui iter nocte intempesta suscipiunt: qui quidem arbitrantur procul abesse ab imminenti præcipitio, & prærupto loco, donec præcipitatis ipsis experientia dubitationem soluerit. Qui igitur vitæ huius fallaciã mundo mentis oculo perspexerit, & sublimior his effectus, qui in huius vitæ rebus studium atq; operam ponunt; intelliget omnino, quòd,siue edat,siue bibat,siue dormiat, siue laboret,siue contempletur,omni di[e] ac hora,ad senium,& finem temporalis vitæ à natura impellatur. vnde tamquam stercora atque quisquilias,quæcunque despicit:studetq; ab huius vitæ affectione seipsum auocare, vt nullam cum rebus humanis societatem habeat. Qui ergo ad vitam honestam se conuertit, ac virtutem sibi thesaurizat, quam nullus terminus humanus circumscribit; anne patietur absque compunctione, & lacrymis, præsentem vitam elabi? aut ad abiecta, humique prostrata animum suum inclinari? Amplius ne igitur terrenas suspiciet diuitias, aut potentiam humanam, vel aliud quidpiam eorum, quibus ij student, qui inopes sunt mentis atque consilij? Nam si quis adhuc harum rerum immoderato ducitur affectu, extra talem sanè foret chorũ ac cœtum, nihilque ad nostrum sermonem: At si superna sapit, & in sublime fertur cum Deo, res eiuscemodi planè superat trascenditque, omni contentione virtutem prosequens: nihil enim in vita hac præstantius; siquidem homines efficit amicos Dei. Omne aurum in conspectu ipsius tamquam arena perexigua, & quasi lutum reputabitur argentum ipsi comparatũ. Morbus hanc non labefacit, & ægritudo hanc non obscurat. Et quæ omnibus formidabilis est mors, ab his qui virtutem consectantur, despicitur: Nam confidenter cum illo clamabunt, qui ait: Cupio dissolui, & esse cum Christo. Cui gloria & honor, in secula seculorum.

AMEN.

† fort. tunc & vitã sibi inimicã ducit.

Simile.

Ab exemplis.

Pulchra & vtilis consideratio.

Simile accõmodum, & elegans.

Vitæ bonæ, atq; Virtutis commendatio.

Terrena spernenda, cælestia autem inquirenda.

Virtutis præstantia maxima.

Philip. 1.

SCHOL.

SCHOLIA.

DE Morte, eiusq; recordatione, &si ex instituto non ita multi fortè Veterum tractarint, sparsim tamen & quidē copiosè de ea plurimi: S. Chrysostomus in Psal. 110. item 114. ibi: Conuertere anima mea in requiem tuam. &c. ac in Psal. 124. quòd mors patienter sustinenda sit, tom. 1. Idem super Matth. 10. de homil. 11. ad Rom. in moral. vbi mortis varij modi afferuntur. Nec non homil. 5. 69. 70. ad popul. Antioch. Et in Orat. de Anima. item Orat. de aduersa valetudine, & medic. ibid. tom, 5. item Epistol. 2. 3. 4. ad Olympiadem Diaconissam, eod. tom. 5. Climac. de memor. mort. grad. 6. Euseb. Emyssen. in homil. 1. ad mona. Andreas Cretensis in Serm. de vita humana, & de mortuis. S. Ambrosius in lib. de bono mortis. tom. 1. & Lib. de fide resurrectionis, tom. 3. ac lib. de Paradiso tom. 4. cap. 9. ac lib. super Beati immaculati, &c. S. Augustinus in lib. de cura pro mort. Lib. de spiritu & anima, c. 31. tom. 3. lib. 1. de verbis Domini, serm. 21. tom. 10. Lib. 50. homiliar. homil. 13. item lib. de salutaribus document. cap. 39. tom. 4. Lib. 13. de ciuit. Dei, ca. 5. 6. 10. &c. tom. 5. item lib de vita Christi. ac lib. 2. de doctrina Christiana. & lib. de grat. noui testament. Nec nō lib. de verbis Apostoli, serm. 5. tom. 10. alijsque locis apud eum pluribus. S. Gregorius Magn. homilia 13. in Euāgel idem lib. 4. Dialog. cap. 58. ac lib. 16. moral. in Iob. cap. 31. Cyprianus lib. 4. epist. 2. ad Antonianum. idem de mortalitate, ac alibi. S. Bernardus in Sermone de primordijs, medijs & nouissimis nostris. item ca. 2. & 3. meditat. & Hugo à S. Victore lib. 1. de anima, cap. 2. 3. qui liber & Bernardo ab aliquibus tribuitur. Isidorus lib. 3. de sum. bono. Anselm. in suis meditat. Seneca in suis Epistol. Epist. 12. 24. 25. 29. 30. 55. 57. 66. 67. 68. 71. 72. 75. 78. 79. 88. Idem in lib. de senectute. idem de contemptu mortis. idem de naturalib. quæstion. idem in prouerb. idem in lib. de morib. &c. Quibus ista non suffecerint, sed ex professo magis quid istius argumenti singulare requisierint, elegantem ac luculentam ipsis aliam De Morte Orationem, sub nomine S. Basilij magni citabo, dignam sanè suo Auctore. quæ quòd in Volumine editorum Basilij operum non contineatur, plurimumque momenti ad huius Argumenti illustrationem habeat, & quidem non pauca cum hisce S. Ephram communia, visum est consultò eam hic (vt deinceps ab omnibus videri & legi possit) addere, illustratamq; recenter à nobis sub sui Auctoris nomine edere.

ALIA PERELEGANS, DE MORTE

Oratio, sub nomine S. Patris nostri Basilij Magni.

RES admiratione digna, fratres carissimi, ita citò vnumquemque nostrum, simulatque materno ex vtero in lucem prodijt, temporis fluxione quasi vinctū rapi; dum à tergo semper diem quem traduxit, relinquit, neque hesternum vlla humana potentia recuperare possit. Nos verò vlteriori ætatis progressu, temporumque mutationibus, ac rerum vicissitudinibus interim delectamur, quasi aliquid consecuturi. Atq. ita sanè gestimus, beatumque censemus, si è puero quis vir, è viro autem senex euadat; immemores quòd tantum nobis de vita quotidie decedat, quātùm eam temporis excolimus. Nec aduertimus vitā transigi, licet ex præterita ac iam præterlapsa eam semper metiamur. Neq; etiā mente vmquā perpendimus (quamuis & illud sit scitu difficillimum) quantum is adhuc nobis ad reliquum vitæ cursum concessurus sit, qui ad hanc nos mundi peregrinationem ablegauit. Neque animo diligenter complectimur, quæ onera ad eiusmodi iter sint leuia, portatuque facilia; & contrà, quæ grauia atque difficilia, quæ molesta, quæ terræ affixa, quæque hominibus omnino coniungi nec soleant, nec permittunt etiam, vt hi, qui ea gestant, per portam illam angustam transire valeant. Matth. 7. Luc. 13. Sed quæ cogitare oportebat, ea vt plurimum relinquimus; quæ verò pro nihilo ducenda erant, ea sæpè colligimus anxij. Ceterùm ijs, quæ facilè nobis coniungi, ac animo corporique nostro ornamento esse possint, ne tantillum quidem studemus; quæ autē perpetuò aliena à nobis sunt, quæque turpitudine nos fœdant, ea congregare adnitimur, in cassum laborantes, eumq; laborem sustinentes, qualem is subire solet, qui dolio pertuso aquam haurit. Prouerb. Quemadmodum enim illi, qui iter aliquod longum conficiendum suscipiunt, semper vlterius

terius ad cursum, pedũ gressus mutua contentione permutantes, semperq; priorem in terra fixum posteriorem reddentes, veloci alterius pedis transpositione, facilè ad metam viæ perueniunt: sic quoq; illi, qui ad vitam à conditore producti sunt, statim in principio, interuallis quibusdam temporis procedentes, semperq; quod præcessit, post se relinquentes, finem vitæ ac terminũ attingunt. Nam mihi

Vitæ præsentis descriptio.

quidem præsens hæc vita nihil aliud esse videtur, quàm perpetua quędam via, & veluti quoddã iter, ætatibus, quasi stationibus quibusdã interstinctũ; quod quidẽ profectionis vnicuiq; exhibet & principiũ, videlicet maternos partus, & finẽ cursus, nimirũ sepulchrorũ tentoria, ad quæ vniuersos ducit; alios quidẽ citius, alios verò tardius, & alios quidẽ per omnia tẽporis interualla itinere confecto, alios verò, neq; in primis vitæ stationibus mora facta. Siquidẽ Deus, qui nos finxit, atq; anima ornauit, certũ ac propriũ vnicuiq; animæ statũ vitæ præfixit, atq; alijs alios vitæ terminos statuit: nonnullos enim longiore temporis spatio in hac vita remanere vult; nõnulli verò, vt citius, ijs corporis vinculis, quibus sunt cõstricti, leuarentur, disposuit, iuxta inenarrabiles ipsius sapientię atque iustitiæ rationes. Animæ quippe nostræ, simile quiddã mihi pati videntur his, qui in carceres conduntur; quorum nonnulli longiore tempore vinculorum ærumnas sustinent, nonnulli citius è vinculis emittuntur: sic & animæ nostræ affectæ sunt, quarum aliæ multum satis temporis in hac vita permanent, aliæ verò citius ex vita hac migrant, secundũ analogiam atq; conuenientiã dignitatis vniuscuiusque, Deo Opt. Max. prudenter, ac sapienter, & sanè ita, vt mens hominis cogitatione consequi non possit, res nostras gubernãte atq; disponente. Sicut enim illi, qui in nauigijs dormiũt, casu ac fortuitò à vento ad littora deferuntur, etiamsi ipsi ne minimum quidem sentiant, cursus tamen ipsos ad finem ducit: ita etiam nos, tempore vitæ nostræ præterlabente, tãquam continuo ac perpetuo quodam motu, ad proprium terminum vitæ nostræ, cursu quodam, qui vix percipitur, delabimur. Viator, ò homo, veluti quidam es in hac vita: omnia præteris, omnia à tergo relinquis. Conspexisti in via plantam, aut herbam, aut aquam, aut quoduis aliud huiuscemodi, paulolum ijs oblectatus, præteriisti. rursus incidisti in lapides, in valles, in rupes præcisas, in scopulos, in paludes, aut etiam in feras, in reptilia, in spinas, aut in aliquas res alias molestas; paululũ his perturbatus, mox rursus ea reliquisti. Talis quoq; est vita hæc humana: nam neq; res iucundas stabiles, neque tristes satis firmas continet. Hodie agrum tuum coluisti, cras alius, & mox post illum alius eumdem colet. Vides ne agros hos, hasque magnificè exstructas ædes? Bone Deus, quot iam nomina vnaquæque harũ, ex quo exstructæ sunt, mutauit? quæ huius paullò antè esse dicebãtur, nunc ab alio nomen acceperunt; & quæ iam in istius ditionem venerunt, exiguo temporis interuallo in alterius dominium transeunt. Anne igitur vita nostra similis non est viæ? quæ cùm alios subinde transeuntes mutet, omnes tamen habet mutuò se insequẽtes. Omnes, quidem vias, quæ ex vna ad aliam vrbem ducunt, declinare possumus, & si velimus, integrum est eis se non cõmittere: at vitæ huius nostræ via, etiamsi cursum differre maximè cupiamus, vi tamen nos comprehendens, ad eum nos trahit terminum, quicunq; nobis à Deo præscriptus fuerit. nec fieri potest, vt, qui semel eam portam, quæ ad hanc ducit viam, est ingressus, eiq; si se cõmiserit, non aliquando ad finem illius perueniat. Nolite ergo, obsecro, maiori honore afficere res ignominiosas, quàm res præclaras, magnoque honore dignas; nec sitis iniqui rerum æstimatores, vitam mortalem immortali ac beatæ anteponentes. Nam præter ignominiosas illas perturbationes, quibus plurimi eorum, qui voluptatibus sunt dediti, studẽt, etiã rebus iis, quę vitæ huic inseruiũt, animæ præstãtiam inflectunt, eamque, quasi in seruitutem quamdã carnis adducunt. vbi autẽ seruitus, ibi etiam ignominiam esse cõstat. Proinde fugienda nobis est hæc vita, cui inhonestas quædam adnata est. Nihil enim, inquit, ille, præclari facio, meipsum tibi domino meo tradens; seruus tuus cùm sim, possessionem tuam ad te defero: quan-

Nota. Sap. 8. 9. Simile. Ibidem. Simile. Homo in hac vita, viatori cõparatur. Instabilitas vitæ humanæ. Vita nostra viæ similis. Vita præsens fugienda.

fero: quãdoquidẽ omnis res condita, eius in dominio est, à quo facta, atq; creata est. Quapropter, eũ hominẽ, qui in carne viuit, velut peregrinũ & aduenã quendam hic esse cõuenit, vt, qui cùm ex hac vita decesserit, proprijs in locis sit conquieturus. Hinc Abraham in viuis existens, cum extraneis tamquàm peregrinus & accola quidã habitabat, neq; pedis vestigiũ propriæ terræ possedit, ad sepulturam saltem propriam sibi ipse terram, quæ eius corpus susciperet, comparauit. Longè itaq; ad vitam degendam est beatius, non affixũ esse ijs rebus, quę sunt in terra, veluti proprijs. nec hanc, quasi naturalẽ complecti patriam, sed in hoc vitæ statu, tãquàm ex condemnatione aliqua simus grauati, perseuerare: non secus, ac si à iudicibus quibusdam, ob certa facinora in exilium pulsi, hic exulare iussi essemus. Diuitijs gloriaris? ob maiores tuos superbis? splendor te effert patriæ? ob corporis denique venustatem, ac eos, qui tibi ab omnibus tribuuntur honores, altos sumis spiritus? Mortalem te, quæso, esse recordare: terra quippe es, in terramq; rursum dissolueris. Circũspice illos, qui ante te similibus sese splẽdoribus efferebant. Vbi nã sunt illi, qui ciuilibus dignitatibus ornati erãt? vbi inuicti rhetores atq; oratores? vbi duces? vbi potestates? vbi tyranni? nonne omnia puluis? nõne fabula? nonne in paucis ossibus memoria vitę ipsorum conseruatur? Contẽplare sepulcra, vide nũ poteris discernere, quis nã seruus, quis dominus, quis pauper, quis locuples fuerit? Discerne, si tantum tibi est ingenij, captiuum, à Rege; robustum ab imbecilli, formosum à deformi? hoc modo si fatalem naturæ cursum tecum expẽderis, numquàm mihi crede, intumesces. Quam enim vtilitatem homini opulento mortẽ tandẽ oppetenti suæ afferunt diuitiæ? cùm eas nec secum auferre possit, nec quidquam aliud ex vsu earũ lucri facit, excepto, quòd anima ipsius in hac vita ab adulatoribus delinita, atq; beata prædicata sit? Nã ex hac vita decedens, omnem profectò hunc ornatum relinquet, vix vnum indumẽtum capiet, quod ipsius velet pudenda; idq; etiam tum demũ, si seruis humanioribus, qui ipsum ad sepulturam amicient, ita visum fuerit. bene profectò cum illo agetur, si paululum terræ nactus fuerit, eaq; propter commiserationem ipsi ab ijs, qui ei iusta facient, subministrata: qui quidẽ talia ipsi præstãt, ob cõmunis saltem humanæ cõditionis reuerentiã, non illi hoc tribuentes, sed nudam humanitatem honorantes. Proinde nihil ex ijs rebus, quæ in vita iucunda habentur, & ob quas plęrique insaniunt, nostrum reuera esse ducamus. æque enim hæc ab omnibus alienissima sunt, tam ab ijs, qui his frui videntur, quàm etiam illis, qui ipsa nec attingunt quidem. Neque enim si aliqui aurum ingens in vita congesserint, proprium ipsorum perpetuò permanet: sed, aut à viuis adhuc, quantumuis ipsum omni ex parte coarctent, ad potentiores delapsum, aufugit; aut iam iam animam aegtes deserit, nec vult simul cum eis, qui illud possederãt, peregrè proficisci. Vnde plęrumque illi, qui, dum ab eo, qui violenter animas à misera hac carne separat, ad fatale hoc iter trahuntur, frequentes se ad pecuniam conuertunt, ac labores propter hanc ipsam in iuuenili ætate exantlatos deflent: at illa iam tum etiam aliorum spectat manus, nihil ipsis præter afflictam memoriam insatiabilis auaritiæ, ac laborũ, quos in corradẽdo consumpserant, reliqui faciẽs. Tametsi enim quis sexcẽta terræ iugera possideat, & magnificè exstructas ædes inhabitet, animantiũ omnis generis greges alat, & omnem denique inter homines principatum teneat: non tamen his perpetuò fruetur, verùm breui temporis spatio dominatus, alijs rursus facultates ac diuitias illas cedat necesse est, ipseq; exiguam terræ partem subiens, sæpiùs etiam ante ipsam sepulturam, & multoties prius quàm hinc discedat, ad alios, & fortassis ad hostes bona sua transire cõspiciet. Num ignoramus, imò in propatulo est, plurimos agros, domos, ciuitates, ac gentes, aliorum dominorũ nomina, prioribus amissis, accipere; etiã viuẽtibus ac valẽtibus adhuc ijs, qui ea & acquisierãt, & tenuerãt? nõ videmus olim seruitutẽ perpessos, ad sũmas postea dignitates euectos? domini verò aliquãdo in numero seruorum esse percupiebant, & à proprijs seruis subacti, in seruitutem venerunt,

Gen. 12. 15. 20. 23. &c. Gen. 23. 15.

Non adhærendum rebus terrenis.

Aduertant homines vani, & mundani.

Gen. 3.

Obseruẽt diuites auari, & homines superbi.

Pulchra & salutaris admonitio

Notanda.

Terrenarum opum fugacitas & incertitudo.

Humanarum rerum mutationes.

runt, rationibus rebusque ipsorum de repentè, veluti in tesserarum iactu, transmutatis. Quoties itaque herbam fœni, florem que venustum conspexeris, fac tibi in mentem veniat humanæ nostræ naturæ fragilitas; ac recordare eius similitudinis, quam Esaias propheta ille magnus proponit, dicens: Omnis caro vt fœnum: & omnis gloria hominis tãquã flos fœni. qua sanè similitudine, cõmodissimè propheta complexus est humanæ vitæ breuitatem, & fluxam commodorum eius lætitiã, atq; voluptates. Siquidem hodie vegeto aliquis est corpore, delitijs diffluit, præstantem ac gratum ei colorem flos ætatis præbet, animo magno ac forti est præditus; cras verò is ipse miserabili apparet forma, quam vel tempus dedit, vel morbus immutauit. Alius abundantia pecuniarum suspicitur, assentatorum magnus numerus, & cohors amicorum fictorum, qui eius captant auram, eũq; circumstãt, multitudo cõsanguineorũ præstò est, comitatus illũ sequitur infinitus; in cuius alij mensa ministrant, alij verò necessaria munera seruant. at hos dum secum exiens & rediens trahit, in odiũ eorum, qui ipsum adeunt, incurrit. Adde si placet, ad diuitias potentiam quamdam in Republica, aut etiam Regum honores, gentium gubernationem, aut exercituum principatus, præconem præcinentem, lictores fasces præferentes, vbique maximum terrorem ac metum eis, qui in illius sunt imperio, incutientes, verbera intentantes, publicationes bonorum, abductiones, vincula, ex quibus intolerandus quidam metus ijs, qui parent, oboriatur. Sed quid tandem, ex his cunctis cõsequitur? vna nox, vna febris, aut pleuritis, aut pulmonis morbus, eum, qui ne commoueri quidem posse videbatur, subitò rapit, omniq; simul supellectili repentè spoliat: atque sic eius illa gloria, & maiestas, somnij instar demonstrata est. Vnde patet omnem hominis magnificentiam, ei flori, qui vnus ex omnibus vel maximè instabilis est, aptissimè à Propheta comparatã esse. Sed quam, quæso, nobis miseri illi, qui vitæ huic totos sese tradiderũt, nimiæ illius suæ parsimoniæ caussam afferũt? Non vendo, aiunt, bona mea, neque illa erogo in pauperes, vt vitæ necessarios vsus habeam: at vbi per omnem vitam, illis vsus fuero, post mortem demum meam, pauperes ex cognatis & affinibus meis hæredes instituam. Proh dolor, cùm non amplius inter homines eris, tunc benignum ac liberalem te præbebis? quando mortuum te videro, pium ac fratris amantem compellabo? egregiam sanè gratiam ex liberalitate ista tua capies, quòd in sepulcro iacens, & in terram resolutus, beneficentiam ac magnanimitatem exerceas? Quorum, cedò, temporum mercedem exiges? eorum ne, quibus in vita superstes fueris; an eorum, quæ post mortem sunt consequuta? Atqui eo tempore, quo viuebas, voluptatibus vitæ deditus, ac delitijs diffluens, ne oculis quidem pauperes dignabare: qualis autem actio, talis etiam merces pro operibus debetur. ostende prius opera, & tandem exige mercedem. Nemo sanè finitis nundinis, mercaturam exercet; neque ille vmquàm, qui post certamina accedit, coronatur: neque qui iam confecto bello venit, laudem consequitur: meritò igitur ne is quidem, qui vita iam exacta, post mortem pietatem exercet, pius esse censendus est. Si atramento & litteris in mortis articulo beneficentiam denunciare cupis, quis aperiet tibi tempus excessus? quis obses tibi modi finiendæ vitæ erit? Perpende, obsecro, plurimos violentis periculorum incursibus esse raptos: quibus ne vocem quidem emittere, ob mali irruentis atrocitatem, permissum est. Quid igitur expectas tempus, quo incertum est, num cogitationum etiam tuarum dominus sis futurus? Nox profunda est, morbus grauis, casus varij, & qui opem ferat, nusquàm interdum apparet; ac tunc demum, vbi huc illucq; circumspexeris, & miram apud te solitudinem esse videris, dementiã tuam percipies, frustraque stultitiam lugebis istam. In cuiusnam modi tempus, mandatum Domini differs? dum vita suppeditabit, inquis, fruar voluptatibus; vbi autem decessero, faciam quæ sunt à Domino præcepta. Cùm viueres teipsum mandato antepo suisti; post mortem & dissolutionem, mandatum hostibus ac inimicis prætulisti. Ne

Esai. 40. 1. Pet. 1.

Consideratio optima, & maximè salutaris.

Mundani fastus descriptio.

Nota.

Esai. 40.

Legant hæc diuites, auari, & delitijs hic diffluentes, atq; im misericordes.

Comparationes elegantes, & accommodæ.

Vitæ breuitas, & incertitudo, ac pericula varia.

Mandatum Domini, nequaquã differendum.

sti: Ne enim, inquit, accipiat ille, accipiat Christus, quid verò hæc agendo facis? inimicosne vlcisceris, an in proximos beneficus es? Non est itaque anxiè lugendus ex hac vita discessus viri etiam vel maximè sancti, sed magis deploranda natiuitas, & in hanc vitam ingressus, qui reuera per ignobilitatẽ fit, sordium ac fastidij plenus; atque sanè per ea, quorum ne conspectum quidem, etiam natu maiores, facilè ferre possint. Talis autẽ carnalis natiuitatis nostræ ingressus, naturæ necessitate constitutus est; at exitus & vitæ discessus preciosus ac illustris habetur; non quidem in genere omniũ hominum, sed eorũ dumtaxat, qui sanctè & iustè vitã hanc transegerunt. Pretiosa itaq; mors est, sed natiuitas nequaquã. seminatur enim, vt inquit ille, in † ignominia, surget in gloria. plantatur in corruptione, resurget in † incorruptione. Quãdo in Iudaismo moriebãtur homines, execranda & detestabilia eorum erant cadauera: at nunc si quis mortem, Christi caussa oppetit, pretiosæ sanè eius sunt reliquiæ. Antea quidem in mandatis datũ erat sacerdotibus & Nazaræis, ne se aliquo mortuo inquinarẽt, & si quis mortuũ contigisset, pro immundo habebatur, vestesq; eius abluebantur: nunc autẽ ille, qui ossa martyris contingit, quamdam sanctificationis cõmunicationem, & eam gratiã, quæ corpori insidet, assumere creditur. pretiosa etenim est corã Domino mors sanctorum eius. Conferto cum generatione mortem, & desines deflere eũ, qui ex hac vita ignominiæ & miseriarum plena migrauit. Sermo quidem diuinus nobis præcipit, exultare & lætari cum iustis; cum ijs verò, qui ex pœnitentia lacrymas profundunt, lugere ac lamentari; & deflere eos vel maximè, qui nullo dolore, nec affectionis sensu tanguntur, cò, quòd neque intelligant, quomodo & quàm miserè pereant. Non tamen existimandum est, eum, qui ob hominum mortẽ, vnà cum lugentibus plangit, præcepto diuino satisfacere; cùm neq; medicus ille sit probandus, qui dum ægris auxilium ferre debeat, seipsum inficit, ac morbis plenum reddit. Dauid, amicum Ionatham lugens, etiam inimicum simul defleuit suum: ait enim: Mœrore conficior tui causa, ò Ionatha; & vos filiæ Hierusalem Saulem deplorate, diuersa tamen ratione: hunc siquidem deflet, vt qui peccatis inquinatus sine pœnitentia è viuis excesserit; at illum Ionatham, vt eum, qui se vitæ socium omni tempore ipsi præbuerit. Mors sanè cunctos manet homines, præstoque adest, ijs terminis vitæ expletis, quos à principio vnicuiq; nostrum præscripsit diuinum Dei præpotentis iudicium, qui ex longinquo, quid nobis singulis expediat, prospicit. Sed fortassis filij tui, quẽ in delitijs habuisti, obitus animam tuam grauius perturbat, atque affligit? Neminem profectò, ò amice, tam adamantino pectore esse arbitror, nec adeò omnis humanitatis expertem, qui sine vlla perturbatione ferre possit id, quod accidit, cuiusque animam valde casus illius filij non affligat, qui illustris familiæ hæres, qui gentis fulcrum, qui patriæ spes maxima, qui parentum probatissimorum soboles præclara; qui deniq; sub multis precibus, ac cura solicita educatus, in ipso mox ætatis flore, è medijs parentum manibus ereptus, discessit. Ista nonne emolliant cor etiam plus quàm ferreum? nonne naturæ dissoluent penetralia, atque in commiserationem adducent? Verùm si ob eas res, quæ nobis acerbæ accidunt, lamentari atq; continuò lacrymari vellemus, profectò ad eã rẽ omne tẽpus vitæ nostræ nequaquàm nobis sufficeret: & licèt cuncti nobiscum lugerent homines, efficere tamen non possemus, vt luctus noster affectione careat; nec vmquàm lacrymarum vis, sit quantumuis vel maxima, explere & sarcire iacturam earum rerum poterit, quæ aduersæ eueniunt. Proinde vos adhortor, ac sedulò moneo, vt instar generosi alicuius & fortis certatoris, aduersus plagæ magnitudinem consistatis, & grauitati tristitiæ non succumbatis, nec animam vestram conficiatis; illud persuasum habentes, quòd quamuis rationes nos eorum, quæ à Deo aguntur, lateant, gratum tamen & acceptum nobis esse debet, quodcunque à sapientissimo, & eo, cui nos cordi sumus, est factum, atque statutum, etiamsi laboris & molestiæ sit plenũ. ipse enim probè nouit, quid ex vtilitate vniuscuius-

Similia omnino inuenies in homil. eiusd. in Psalm. 115.

Eccl 7.

1.Cor. 15.

† vulg. in ignobilitate.

† al. sine vllo vitio atque defectu.

Leuit. 11.

Nota.

Psalm. 115.

Luc. 15.
Rom. 12. 15.

Similia habes in hom. Eiusdẽ, De inuidia.

2. Reg. 1.
1. Paralip. 10.

Eadem cũ istis reperies in homil. eius. Quòd Deus non sit Auctor malorum.

Eadem vel planè similia in Epistol. S. Basilij inuenies.

Parænesis grauis, & valde cõsolatoria.

Eccl. 7.

quę sit, & quomodo id disponere debeat, tum etiam cuius rei gratia inæquales vitæ terminos hominibus præstituerit. Torquentur quidem homines in inuestiganda caussa, cur alij celerius hinc euocentur, alij verò in longius tempus, vt hac calamitosa vita affligantur, reseruentur: actum tamen agunt, nec vmquam huius rei caussam indagare possunt. Itaque par est, in omnibus nos eius benignitatem adorare, nec ægrè ferre, immò recordari vocis illius præclarissimæ ac decantatæ, quam magnus ille Athleta Domini protulit, cùm circa mensam, vno temporis momento, decem liberos deletos atque contritos cerneret: Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut domino placuit, ita etiam factum est. Hoc nobis in exemplum proponamus: æquale siquidem præmium à iusto iudice tribuetur ijs, qui etiam æqualem ac eumdem animum fortem ostenderint. Non sanè orbati sumus filio, sed expetenti reddidimus; non euanuit vita ipsius, sed in melius commutata est; non terra absorpsit, quem paullò antè in oculis nostris ferebamus: verùm cœlum recepit; exspectemus paullulum, & simul vnà cum eo, cuius tanto flagramus desiderio, erimus. neque enim longè abest tempus dissolutionis, & terminus præscriptus harũ omnium rerum, quæ in hoc mundo exstant: Nam in hac vita, perinde ac peregrinãtes in itinere aliquo, ad idem omnes hospitium tendunt: in quo quidem licet alter alterum præueniat, vel alius iam abijt, alius verò adhuc eò tendit: cunctos tamen vnus ac idem excipiet finis. nec quidquam refert, celerius an tardius hoc iter conficiamus; cùm omnes nos & illud ipsum iter, & non aliud faciemus, ac idem etiam manet diuersorium. Reuoca tibi in memoriam patrem tuum, quòd diem suum obierit. quid igitur mirum è mortali genitum, mortalis filij te patrem esse? Quòd autem mortuum dicis ante tempus legitimum, & prius quàm se vita expleset, & ad certam ætatis mensurã peruenisset, & antè quàm hominibus innotesceret, & generis successionem reliquisset. hæc sanè omnia luctum non augent, sed potius consolationẽ afferunt; quòd non reliquerit hoc in mundo orbos liberos, quòd non vxorem viduam, aut ærumnis infinitis expositam, aut paullò post alij se viro coniungens, prioris penitus oblita, liberos eius despicientem atque negligentem. Illud verò, quòd non longius vitam puer produxerit; quis est, obsecro, adeò mentis emotæ, qui hoc non maximis in bonis enumeret? nam longior hoc in mundo conuersatio, plurium infinitorumque peccatorum occasio existit. Cur, obsecro, mortaliter de mortali sentire non assueuisti, sed improuisam filij mortem suscepisti? si quis tum, cùm primum tibi filij natiuitas nunciata est, ex te quæsiuisset, cuius nam modi est id, quod recens natum est? quidnam responsi dedisses? num aliud, quàm hominem esse? quod si homo, etiam mortalis, cùm ea lege nascimur, vt moriamur. Quid igitur præter opinionem accidisse eiulas, quòd occiderit ille, qui mortalis erat? non vides lunam augescentem, & postea deficientem; terram florentem, & exiguo spatio marcescentem? quid igitur mirum, si & nos pars mundi cùm simus, eorum etiam, quæ ex mundo sunt, participes sumus? Filij carissimi, aut vxoris, quam ex animi sententia duxeras, aut alterius cuiusdam ex amicissimis, omnique beneuolentia coniunctis, priuatio mœrore te affligit; nihil profectò graue ac tetricum homini prouido accidit, & ei, qui rectam rationem, vitæ ducem habet, nec secundum vulgi consuetudinem viuit. Imperitorum certè & parum à natura informatorum est, grauius ob consuetudinis separationẽ angi, & difficulter ac iniquo animo eam ferre, id quod & animalia rationis expertia faciunt. Vidi etenim ipse aliquãdo bouem ad præsepe lacrymãtẽ, cum contubernalis ipsius, morte ereptus esset. Nec tamen ego æquum esse censeo, silentio id, quòd acerbè nobis euenit, penitus præterire: neque etiam prohibeo, quin matres lugubres sermones ad suos conuertant; quandoquidem non me latet, quales matrum sint affectus, & quatenus conueniat ob res præsentes dolori indulgere. Filio orbatus es eo, quem omnes matres laudibus ad cœlum vsque efferre incolumem solebant, ac sibi etiam tales esse liberos optabant,

Adagiũ elegãs.

Iob. 1.

Verba consolatoria, & ad luctum mitigandum accommodata.

Similia aut potius eadem in Basil. homil. in S. Iulittam martyrem, adducta, pauculis.

Similia planè habet alibi S. Basilius in Epist.

Similia.

Ab exemplo.

Dolori quomodo indulgendũ.

mortuum verò vehementer, perinde ac si quæque proprium suum natum tumulasset, luxere: eius filij è vita excessus ingentem parenti cladem attulit; cum illo enim, familia amplissima, ac genus illustre, quasi vnico sublato sustentaculo, concidit. Heu, tantumne praui dæmonis insultus, mali perficere valuit? heu, tãtumne dolorem terra suscipere? sol etiam ipse forsitan, si modò ei aliquis cõmiserationis esset sensus, tetricũ illud spectaculũ horruisset. hæc autẽ & similia animus doloris impatiens nobis subijcit, quæ singula quis, quæso, verbis cõsequi posset? Ceterùm istis posthabitis, mihi credas velim, res nostras Dei prouidẽtia non carere, quemadmodum & sanctum eius Euangeliũ apertè docet, in quo scriptum legimus, passerem nõ cadere sine voluntate patris cœlestis. quare quidquid factum est, voluntate creatoris factum esse credito, cui quis, obsecro, obuiam ibit? Matth. 10.
Feramus igitur æquo animo quodcunque nobis humanitus eius voluntate accidit: nam molestè ferendo malum nõ corrigimus, & nosmetipsos pessundamus. Nota.
Ne, quæso, in calumniã voces iustum Dei iudicium; stolidi atque inepti sanè sumus ad exquirenda eius iudicia imperuestigabilia. istud est tẽpus, quo Dominus caritatis in se tuæ periculum facit; istud, quo tibi licet, eadẽ præmia ac bona ob tolerantiã consequi, quibus & sancti martyres affecti sunt. Imitare Machabæorũ matrẽ, quæ quamuis septem filios morte deletos vidisset, non tamen lacrymis ac luctui sese tradidit, neq; vocem emisit muliebrem: sed Deo egit gratias, quòd illos igne, ferro, alijsq; molestissimis vinculorum supplicijs ab hac carne dissoluisset; quam etiam ob caussam, & à Deo probata est, & ab hominibus in hunc vsque diem celebratur. At dicet hic quispiã, ingens est luctus, summus dolor, nec alius huic similis. assentior equidem, & fateor, sed magna etiam sunt præmia à Domino reposita ijs, qui ærumnas sustinẽt. Quando, ò mater, puerum in lucem edidisti, & Deo pro beneficio gratias egisti: num ignara prorsus eras, mortalis ipsa cùm esses, mortalẽ eum te etiam peperisse? quòd si istud te non latuit; nec mirum tibi videri debet, si is vitam cum morte commutauit, qui ea lege natus erat vt moreretur. Sed dices, illud nos affligit quòd immaturè excesserit: immò fortasse potius opportunè; quandoquidem nos ne exprimere quidem nec intelligere possumus, ea, quę nobis magis expediant; minus certè, terminum idoneum vitæ nostræ statuere. Circumpisce omnem hanc mundi machinã; nonne omnia, quæ in ea sunt, mortalia & corruptioni subiecta sunt? Respice cœlum, & hoc aliquãdo aliquo modo dissoluetur. intuere solem, & stellas vniuersas, sed nec hæ quantumuis venustæ sint, perpetuò consistenr. perlustra denique vniuersa animantia, tam terrestria, quàm aquatilia, flores, plantas, ipsum quoq; terrarum orbem; singula & vniuersa hęc fluxa sunt & caduca, quæq; vno temporis momento euanescent. Harũ & similium rerum consideratio, hoc, quidquid aduersi nobis euenit, meritò lenire ac subleuare deberet. Præterea, vt magis confirmeris, numquàm metiaris afflictiones & mala ex semetipsis; hoc enim pacto intolerabilia tibi esse videbuntur: at semper ea omnium aliorum hominum casibus comparato; sicque leuamen & consolationem exactam reperies. Illud autem fac firmiter teneas, vt parcas coniugi: muruò vos consolemini, & caue ne luctu tuo calamitatem ipsi longè grauiorem efficias. suspectus est nobis immoderatus tuus in liberos amor, metuimusq; ne quãdo ob morũ mollitiem dolori te tradens, mœroris nimij plagam accipias prima acerbiorem. Memineris uerò nihil ex his, quæ nobis tristia accidunr, ac si molesta essent, recipiendũ, tametsi tum vel maximè imbecillitatem nostram attingant. quamuis enim rationes nos lateant, secundũ quas vnumquodque eorũ, quod fit, à Domino, quasi vtile nobis tribuitur: illud tamen persuasum nobis esse debet, cuncta in rem nostram fore, vel ob patientiæ mercedem, vel quòd anima nostra abripiatur, ne amplius in hac vita moram trahens, uitijs, quæ hic dominantur, inquinetur. Si spes vitæ nostræ certis limitibus circumscripta esset, meritò fortasse quis ægrè ferre posset, quòd celerius à corpore distrahatur: Sin autẽ, cùm anima corporis vinculis libera-

Psalm. 35. Rom. 11.

2. Mach. 7.

Insigne exemplum tolerãtiæ, atq; patientiæ.

Similia reperies apud Chrysost. hom. 64. & 69. ad popul.

Vide ibid. apud Chrysostom.

Matth. 24. & Marc. 13. Luc. 21.

Quo pacto leuamen & consolationem quis in aduersis reperiet.

Pulchra & salutaris admonitio.

Nota.

liberatur, initium veræ vitæ exiſtit, iis nimirũ, qui vitã ſecundũ voluntatem Dei traduxerũt, quid triſtamur perinde ac illi, qui ſpe omni carent? At viri amici priuatio facit, vt luctum æquo animo ferre nequeas; agnoſco, & in tuam ſententiam libenter deſcendo: nemo enim eſt, qui neſciat, permoleſtã eſſe illius luctus calamitatẽ, qui ex amiſſione viri optimi prouenit; nec quemquam adeò ferreum eſſe ſcio, qui cùm intelligeret hunc, quo cum illi conſuetudo erat, ex hominum cœtu raptum, illius mortem, non vt proprium caſum æſtimet. Quòd ſi hi, qui vlteriori propinquitatis vinculo ſunt conſtricti, ſic moleſtè ferunt ſeparationem viri coniuncti; quo dolore par eſt tuã affici animam, ob diſſectionem veluti quamdam viri coniunctiſſimi? quæ reuerà non minus eſt acerba, & grauis, ac ſi media corporis noſtri pars abrũperetur. In huiuſcemodi verò, vel etiam triſtioribus fatalis infirmitatis noſtræ caſibus, quamnam conſolationẽ adhibebimus? Perpetua & ineuitabilis eſt illa Dei noſtri cõſtitutio, vt omnis, qui in lucem hanc prodierit, tandẽ cõuenienti tẽpore etiã hinc decedat. Quòd ſi ab Adamo, ad noſtra hæc vſque ſecula, talis rerum humanarum ſtatus ſemper fuit & eſt; ne, quæſo grauius communes naturæ feramus ærumnas, ſed potius grato animo ſuſcipiamus ſanctam Domini voluntatẽ, atq; ordinationem. Semper quidem ſacroſanctæ ſcripturæ interpretatio, & doctrina ſummæ conſolationis eſt & vtilitatis, ſed vel maximè tali in tẽpore. Vnde memoria repete Cõditoris noſtri decretum, quo omnes, qui ex terra orimur, in terram rurſum conuerti iubemur: nec quiſquam adeò eſt magnus, qui diſſolutionẽ effugere, & æterna illa ſentẽtia ſuperior eſſe poſſit. Et licèt formoſus quis ſit, & omni admiratione dignus, ſtrenuus ſimul ac omnibus animi virtutibus exornatus; nullam tamen in alterã partẽ habet exſuperãtiam: verùm quia homo eſt, naturæ concedat neceſſe eſt, vt Adã, Noẽ, Abraham, Moſes, aut vt alius quiſquam eiuſdem naturæ particeps. Vnũ profectò humanæ naturæ omni admiratione dignũ exemplũ nobis Cõditor noſter in Moyſe expreſſit, quem virum ſic effinxerat, vt omniũ in illum oculi conijcerentur, omniſque lingua res ipſius prædicaret. pictores & ſtatuarij longè à dignitate ipſius aberrant; hiſtorici res eius præclarè atq; ex virtute geſtas dum enarrãt, ad fabularũ incredulitatẽ planè deueniũt. vnde quoq; plurimi nec fidẽ adhibere volũt his, quæ triſtia de ipſo circumferuntur, neq; omnino credere, hunc talem morte exſtinctum eſſe: perpeſſus tamen ea eſt, quæ & cœlo, & aſtris, & terræ aliquãdo contingent. Quare ſic tuam metiare calamitatem, vt neque eam è corde eijcias: nec ita triſtitiæ indulgeas, vt illi prorſus ſuccumbas. Velim tibi perſuadeas, eos, qui hoc in ſeculo amicitia copulantur, pòſt verò morte diſiunguntur, viatoribus ſeu itineris ſocijs eſſe perſimiles, qui vnum idemque iter ingredientes, etſi ob aſſiduam inter ſe cõuerſationẽ conſuetudine vniuntur, tamen poſtquàm commune iter confecerint, neceſſariò & diſtrahuntur, & diuerſa itinera ſuſcipiunt, nec conuictui mutuo ac contractæ familiaritati inhærentes, ea, quæ principalis propoſiti erant, negligunt; ſed cauſſam & intentionẽ, quæ eos à principio mouit, intuentes, quiſque ad peculiarem & proprium inſtituti ſui finem tendit. nam vt his diuerſus viæ erat ſcopus, contigit autẽ, vt inter eundum familiaritatem inter ſe contraherent; ita etiam in vita hac peregrinantes, quilibet proprium & peculiarem vitæ terminum præfixum habet. & licèt matrimonio atq; alijs vitæ huius communis vinculis ſocietate inuicem aſtringãtur, ne quidquàm tamen hæc remorantur, quò minùs ad præſtitutum terminum, quem ſuperare nequeunt, tendant, atq; mutuò diſiungantur. Grati ergo animi eſt, ſeparationem hominis ſumma licet tibi neceſſitudine coniuncti, non grauiter ferre; at potius propter ſocietatem & amicitiam illam, qua ab initio iuncti eſtis, gratias referre ei, qui vt inireris eam, cõceſſit. Ceterùm tu cùm incolumi fruereris viro, filiusq; floreret, ſeu quiduis eiuſmodi quod modò deplãgis, numquã de gratijs ei agendis, qui præſentibus te rebus cumulauit, cogitabas; quin etiam eorum pertæſus, ob ea, quibus carebas, conquerebaris. Nam, dum viro vnà cohabitares, quòd

1.Theſſ.4.

A minori, ad maius.

Heb.9.

Sacræ ſcripturæ cõſolatio, & vtilitas maxima.

Gen.3. Eccl.10.17.40.

Confirmatio à Simili, & ab Exemplis.

Calamitatis & triſtitiæ, quis modus?

Simile.

A ſimili, & diſſimili.

Separatio mutua non ita moleſtè ferenda.

Ingratitudo erga Deum taxatur.

quòd filios non haberes, angebaris; illis verò iam obtentis, vel quòd tales non essent, quales optasses, vel quòd opes deessent, aut quid simile, lamentabaris: ita insatiabilis cupiditas numquã non reperit, quod vltrà desideret. Quamobrem diligenter cauendum censeo, ne, dum præsentes amicos parui facimus, ademptos autem prosequimur atque complectimur, nobis ipsi necessariam amicorum priuationẽ paremus. Si enim de tot bonis præsentibus, quæ in nos Deus contulit, gratias ei non reddimus; merito sanè nostro his ipsis spoliamur atque priuamur. Nam sicut oculi, quæ nimis apposita sunt & propinqua, nõ cernunt: Simile.
ita & animæ ingratæ, demum post bonorum ademptionem gratijs ac donis præteritis afficiuntur. Interea dum bonis frui licet, tamquàm ijs minimè contenti, nullam eorumdem largitori gratiam habemus: at illis iam priuati, beneficium tandem agnoscimus, beatumq; prædicamus. Nos verò postposita rerum præteritarum, atque absentium tristitia, discamus potius de præsentibus gratias agere, illaq; æqui boniq; consulere. Fateamur in rebus aduersis medico sapiente nos In aduersis, & prosperis, opus quibus sit.
opus habere; in prosperis autem modica disciplina, & correptione. Dicamus: Bonum mihi Domine, quòd humiliaueris me. Dicamus non esse condignas passiones huius temporis, ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Dicamus, Rom. 8.
modicis nos flagris cæsos ob peccata nostra, quæ maiores castigationes promerentur. Dominum inuocantes precemur: Corripe me Domine; verumtamen in Hierem. 10.
iudicio, & non in furore. Dum enim redarguimur, à Domino corripimur, ne cũ 1. Cor. 11.
hoc mundo damnemur. In splendidiore autem vitæ statu, illam Dauidis efferamus vocem: Quid retribuemus Domino, pro omnibus quæ retribuit nobis? Pul- Psal. 115.
chrè sanè ambigit propheta, suamq; paupertatem considerat & agnoscit, quòd scilicet nihil retributione habeat dignum, pro adeò magnis & illustribus beneficijs, quæ in nos quotidie confert Deus; & quidem multò maiora nobis in posterum bona promittit, quæ oculus non vidit, & auris non audiuit, nec in cor ho Esai. 64. & Rom. 2.
minis ascenderunt, quæ præparauit Deus ijs qui diligunt ipsum. Hæc autẽ, vtinam & nos, tot carnis perturbationibus liberati, consequi possimus. Gratia & benignitate Domini nostri Iesu Christi: Cui gloria & imperium, cum suo initij experte Patre, & Sanctissimo ac viuificante spiritu, nunc & semper, & in secula seculorum. AMEN.

SCHOLIA.

NE cui fortè curiosius hic ambigendi relinquatur locus, de vero huiusce, (De Morte, *) Orationis Auctore, dicimus eam indubiè S. Basilio cognomine magno, Cæsareæ Cappadociæ Archiepiscopo, sub cuius ipsam nomine hic pro loci opportunitate euulganimus, adscribendam, cuius stylum siue dictionem per omnia refert, ac vsitatam eius & eloquentiam, & in dicendo grauitatem satis demonstrat: quibus pro primo addo, quòd multa in corpore Orationis reperiantur, quæ ab eodem Auctore non vno in loco alibi sparsim, non in eamdem dumtaxat sententiam, sed & sub ijsdem penè verbis per integras subinde periodos adducuntur & repetuntur, sicut diligenti Lectori ac collatori constabit, qui mihi in hoc facilè assentietur, si quæ in Basilij Homilijs varijs inueniuntur, cũ hisce cõtulerit, præsertim homil. Non adhærendũ esse rebus secularibus. item in Martyrẽ Iulittã, ac de gratiarũ actione, ibid. Præterea, in Diuites auaros, cuius principiũ est: De adolescente hoc, qui Dominum interrogauit, quidnam faciendo vitam æternam obtineret, &c. vbi lege & confer quæ ibi sunt post medium. Item in homil. de inuidia, non longè à principio. ac homil. Quòd Deus non est auctor malorum. item homil. in psalm. 1. & psalm. 115. in quibus Lector multa cum hisce cõmunia, imò eadem non sensu tantũ sed & verbis reperies, vt nesciat hæc ne inde, an hinc ea mutuata sint: Tu à me hic citata sedulò confer atq; expende, & verum fateberis, quod dico. Pro maiori huius confirmatione, addo, integras periodos eiusdem istius Orationis sub nomine S. Basilij citari atque adduci ab Antonio Melissa monacho, in sententijs siue Locis communibus ab eo vndequaque collectis, loco 58. qui est,* De morte. *Denique vt magis cuiuis hic fiat satis, omnisque penitus tollatur dubitatio, dico hanc Orationem sub nomine S. Patris Basilij Magni, in celeberrima Vaticana Biblioth. bis græcè reperiri, in antiq. manuscrip. sub num. 485. & 548. vnde eam desumpsimus, contulimus, illustrauimusque.*

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI,

DE RESVRRECTIONE MORTVORVM.

Eod. Interprete & Scholiaste G. V.

INTERROGATIO.

1.Tim.6.& Iob.1.Eccl.5. QVid sibi vult sermo ille scriptus: Nihil intulimus in hunc mundum; manifestum, quòd nec auferre quid possumus?

RESPONSIO.

ARBITROR hoc quod ait, tale esse: nihil intulimus in mundum,
neque efferre quid poterimus; quandoquidem propria Crea-
Eccl.1.5.14. Mach.1.7.8. toris sunt omnia: nos verò aduenæ sumus & peregrini. Quòd si
† al. non est propriè, Dominus rerum, &c. quis diuitias atque substantiam sub manibus habet, non est† do-
minus omnino rerum, sed dispensator: eo quòd & ipse ab altero
† al. et qui largitus est gratiam. tradita sibi bona acceperit; rursusque post ipsum, in alterum transferetur sors,
opificis arbitratu: vnde confiteri oportet illius qui dedit† gratiam. Hæc igi-
tur scientes, sapientes œconomi, ne negligant opus iustitiæ, beatitudine illa
Matth. 24. perfrui volentes? Ait enim Dominus: Beatus ille seruus, quem cùm venerit
Dominus eius, inuenerit sic facientem. Amen dico vobis, quia super omnia
Ibidem. bona sua constituet eum. Dispensauit enim dignè sua in iudicio, vnde in æter-
Psalm. 111. num non commouebitur. Dicit namque Spiritus sanctus: Bonus vir, qui misere-
† al. nũtium malũ non timebit. tur & commodat, disponet sermones suos in iudicio, quia in æternum non com-
mouebitur. In memoria æterna erit iustus, ab auditione †mala non timebit.
† al. nõ timebit. Paratum cor eius sperare in Domino, confirmatum est cor eius: nõ† commo-
uebitur, donec despiciat inimicos suos. Dispersit dedit pauperibus, iustitia eius
manet in seculũ seculi, cornu eius exaltabitur in gloria. Peccator videbit & ira-
Ibidem. scetur, dentibus suis fremet & tabescet, desideriũ peccatoris peribit. Iustus autẽ
in memoria æterna erit, & ab auditione mala nõ timebit. Et quæ qualisq́; est ista
Esai. 26. auditio mala? Ego eã existimo eiusmodi: Tollatur impius, ne videat gloriã Do-
Matth. 22. mini. Et istud: ligate manus & pedes eius, projcite inutilem seruum in tenebras
Matth. 25. exteriores. Et illud: Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus
Matth. 13. & 25 est diabolo & angelis eius. Contrà verò, audiet Iustus: Euge serue bone, & fide-
lis; quia in pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam: intra in gaudium Do-
mini tui. Vnde & Dominus largitor omnium bonorum edixit, ne afficiamur hu-
Matth. 6. ius vitæ rebus, cùm dixit: Nemo potest duobus Dominis seruire. Et, Nõ potestis
Luc. 16. Deo seruire & mammonæ. Et, Nolite thesaurizare vobis super terram, vbi eru-
Matth. 6. go, & tinea demolitur; & vbi fures perfodiunt, & furantur: sed thesaurizate vo-
† al. quò fur non appropiat, neque tinea corrumpit. bis thesaurum in cœlis: vbi erugo & tinea non demolitur, vbi† fures non perfo-
diunt, neque furantur: vbi enim thesaurus vester est, ibi & cor vestrum erit. Et
rursus ait: Vendite bona vestra, & date eleemosynã, & facite vobis sacculos nõ
Luc. 12. veterascentes, thesaurum reconditum in cœlis. Ac iterum: Et ego dico vobis, fa-
Luc. 16. cite vobis amicos de mammona iniquitatis, vt cùm defeceritis, recipiant vos in
Psalm. 48. & 51 æterna tabernacula. Qui enim confidunt in propria virtute, & in multitudine
Psalm. 81. diuitiarũ suarũ gloriantur, vt homines morientur, & sicut vnus de principibus
Psalm. 36. cadent: non enim beneuolentiã seruarunt erga Creatorẽ. Qui autem sustinue-
rint Dominum, ipsi hæreditate possidebunt terram. Nam lumẽ in ijs est verbum,

& sal,

&fal, & potentia,iuxta hanc Domini vocem:Vos estis sal terræ,vnde & mundus Matth.5.
consistit vsque adhuc, in se continens sal,& luminaria: sunt enim è generatio-
ne in generationem inseruientes Domino; alioquin non consisteret mundus.
Si enim inquit, sal† euanuerit, in quo salietur, ad nihilum valet amplius,nisi vt †al. infatuatum fuerit.
mittatur foràs, & conculcetur ab hominibus. In Sodomis,quoniam nihil huius Gen. 19. &
partis repertum est, præter vnum solum,momento temporis perierunt. Verùm Sap.10.
ne quamdiu quidem iustus cum illis fuit, effudit in eos manus omnipotens
iracundiā;ne quid mali hic etiā ex illorū societate contraheret.Quamobrē felix
regio,felix ciuitas, felix generatio,quæ in se multitudinē continet iustorum:fe-
liciores autē iusti ipsi,per quos mundus saluatur.Beatitudinis enim laudes iustis
repositæ sunt. Iccirco deponentes actiones ab honestate alienas, imitemur vitæ Eph.4. Col.3.
instituta iustorū; vt cū ijs hæreditate possideamus laudes,facti lumē, & potestas, 1.Pet.2.
& ciuitas magni Dei,vt ipse sit nostra gloriatio: quia in manu ipsius sunt omnes Psalm.94.
fines terræ.Ipse dat secundum Psalmistam,niuem sicut lanam;nebulā sicut cine- Psal.147.
rem spargit. Mittit cristallum suam sicut buccellas: ante faciem frigoris eius
quis sustinebit? Emittet verbum suum,& liquefaciet ea:flabit spiritus eius & flu-
ent aquæ. Tunc terra suscipiens odorem contemplationis, induitur decorem Psal.91.
ipsius, Dei iussu.Et quemadmodū vas gemmatum & auro intertextum,delectat Similia.
spectatores;& aues deuolantes reddunt sonum dulcem,aeris serenitate se oble-
ctantes.quadrupedia quoque in agris exultant,quia germinarunt campi solitu-
dinis;& pastores exultantes,lætātur in donis Domini. Flumina,contra asperita- Similia.
tem & immoderatū cursum aquarū quietè dum feruntur, lætificant aquosa lo-
ca,& pisces exiliunt ad splendorē solis. arbores folijs destitutæ, reflorescunt fo-
lijs ornatæ, ac fructuū copia. Mōtes & colles,& valles,omnisq; terra reflorescēs, Dan.3.
gloriā Domini prędicant;quòd sicut sponsam ornatu mundo ipsam expolierint.
Et nos filij hominū,abijciētes tristitiā hiemis,lętamur, perfruētes aeris tēperie,
& copia fructuū. Faciamus ergo et nos fructus iustitiæ Domino acceptos,vt au- Matth 3.
dacter dicere queamus ad Creatorē: Lętabitur Dominus in operibus suis.verè Luc.3.
enim lætatur Dominus super facietibus iustitiā. Ne quis igitur inani extollatur Psal.103.
prudentia, aut potentia,aut diuitijs; hæc enim vt fœnum exarescēt. at qui glo- Psal.36.91.102.
riatur, in Domino glorietur. Quid maius pretiosiusve apud homines Regali 1.Cor.10.
diademate? neq; hoc quidē per secula remanet in capite hominis: cùm ex ge-
neratione in generationem transeat, à capite in caput.Quid porro habet Rex,
quod non dedit Deus?Nonne ipse Dominus fecit cœlum & terram, & omnia Gen.12.14.24.
quæ in eis sunt? nonne ipse creauit aquam,in qua fundauit terram? Cui igitur Exod.10. &
imperat Rex, quod non dedit Dominus;qui corporibus,& armis,atq; thesauris Psal.8.113.120.145.&c.
dominatur?Sed cedo,quis hæc fecit? & quis est qui corpora multiplicat per fi-
liorum procreationem,& rerum necessariarum abundantiā,quibus & ingenium
parandi arma existit?nonne ipse Dominus producēs omnia?Quis porro fodien-
tibus,metalla suppeditat? nonne ipse Dominus?Quis vel solo respectu commo- Psal 59.95.
uet terram, tamquam frondem aut festucam in aqua natantem? numquid ipse
Dominus?quamquam & istud in oculis eius leue sit;cùm & in commouenda illa,
habitantes in ea turbationem doloremq; passuri sint. Quòd si porrò quæcun-
que præsto nobis fuerint, aurum, argentum, & vestimentum, serui & ancillæ,
pecorum & boum armenta, equorum & camelorum greges; non oriatur au-
tem sol,pro nihilo putabuntur: sapiens contemptui fuerit, potens languescat,
diuesque ad inopiam redigatur.Iustum igitur confiteri quòd nihil hic possidea- Eccles.1.24.
mus, cùm Creatoris propria sint vniuersa: nos autem nostram agnoscamus in-
firmitatem. Quemadmodum enim, dum eorum qui obdormierunt contuemur Simile.
ossa,aut crania, suspiramus:sic & qui post nos,nostra inspecturi sunt ossa,vultum
contrahent: nam ex eodem limo terræ compositi sumus cuncti filij hominum. Gen.1.
Hæc igitur præcognoscentes fratres dilectissimi in Domino;humiliemus animas 1.Pet.5.&
nostras sub potenti manu Dei, vt nos exaltet in tempore visitationis. Odio Iacob.4.
habea-

Gal. 5. Phil. 2. habeamus inanem gloriam, & insolentiam quæ est insipientia. Fugiamus super-
Iaco. 4. biam, huic enim Deus resistit: diligamus autē humilitatem, vt cùm māsuefacti si-
Iob. 7. mus, doceat nos Deus vias suas. Quàm multi in terris dominati sunt post orbem
conditum, & omnes in puluere dormiunt: & nulla apparet differentia ossium re-
Aute. de. galiū ab ossibus captiui, nō, possidētis currū, & equos cū frænis aureis, ab eo qui
proprijs præcucurrit pedibus; non, vescentis delitijs, ab eo qui in paupertate vi-
xit. non, eius qui formæ elegantia præcellit, ab eo qui speciei & pulchritudinis
1. Cor. 15. est expers, non, occisoris ab occiso. Verùm cuncti sub terræ cumulo dormiunt,
Rom. 2. 14. donec sancta resonet tuba, suscitās eos qui à seculo, sunt mortui: vt referat vnus-
Matth. 16. Iohan. 5. quisque quæ in corpore suo gessit, siue bona siue mala. Res mira fratres, spectare
repentè sepulcra aperta ad sonum tubæ, & mortuos resuscitatos vniuersos qui
1. Cor. 15. defuncti sunt, ab Adam vsque ad horam illam; in momento & in ictu oculi, om-
nes pariter resurgentes, angelos circumcursantes cum tuba vocis magnæ, iu-
Matth. 24. stosque congregantes à quattuor ventis, à summis cælorum, vsque ad ter-
minos eorum. hæc ipsa vox cunctos viuificabit ad vnum, & nullus homi-
Dan. 12. num relinquetur. Et hi quidem resurgent in resurrectionem vitæ, hi verò in re-
Iohan. 5. surrectionem iudicij. Audientes autem de mortuorum resurrectione, non dif-
Matth. 19. & Luc. 18. fidamus Christo dilecti fratres: omnia enim sunt possibilia Deo, impossibile
autem apud eum nihil. Et quemadmodum proiectos in caminum ignis, & instar
Dan. 3. sepulchri sub flamma tectos, conseruauit illæsos; & non solùm corruptio non
Simile. est inuenta in ipsis, iam egredientibus ex medio camini ignis; neque solùm ca-
pillus ipsorum non est combustus, sed ne odor quidem tantæ, atque elatæ flam-
mæ ipsis adhæsit: ita etiam mortui surgentes incorruptibiles, non modò capillus
Matth. 19. & Luc. 18. ipsorum non relinquitur, sed ne odor quidem inuenietur. Omnia siquidem Deo
Ezech. 37. sunt possibilia, impossibile verò ipsi nihil. Sed audi quoque prophetā Ezechie-
† al. Dominus. lem dicentem: Et facta est super me manus Domini, & eduxit me in spiritu † Do-
† al. & dimisit me. mini: & posuit† me in medio campi, qui erat plenus ossibus humanis. Et circum-
duxit me per ea, in gyro: Erant autem multa valde super faciem campi, siccaq;
vehementer. Et dixit ad me: Fili hominis, putasne viuificabuntur ossa ista? Et
dixi: Domine Deus, tu nosti hęc. Et dixit ad me: Fili hominis, vaticinare de ossi-
bus istis. & dices eis: Ossa arida, audite verbum Domini. hæc dicit Dominus
Deus ossibus istis: Ecce ego intromittam in vos spiritum, & viuetis. & dabo
super vos neruos, & reducam super vos carnes, & superextendam in vobis cu-
tem: & dabo spiritum meum in vobis, & viuetis, & scietis, quia ego sum Domi-
nus. Et prophetaui, sicut præceperat mihi Dominus: factus est autem sonitus
† al. os, ad os, prophetante me, & ecce commotio: & accesserunt ossa ad † ossa, vnumquodq;
vnumquodque adiuncturā suā. ad compositionem suam. Et vidi, & ecce super ea nerui, & carnes natæ sunt: &
ascendit in eis cutis desuper, & spiritus non erat in ipsis. Et dixit ad me: Vati-
cinare super spiritum, vaticinare fili hominis, & dices ad spiritum: Hæc dicit
† al. veni spiri- Dominus Deus: A quattuor vētis, veniat † spiritus, & insufflet super interfectos
tus, & inspira, istos, & reuiuiscant. Et prophetaui, sicut pręceperat mihi: & ingressus est in ea
&c. spiritus, & vixerunt, steteruntque super pedes suos, exercitus † grandis nimis
† al. congrega- valde. Et dixit ad me: fili hominis, ossa hæc vniuersa, domus Israel est: ipsi di-
tio multa ni- cunt: aruerunt ossa nostra, & perijt spes nostra, & abscisi sumus. Propterea va-
mis. † al memorias ticinare, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus, ecce ego aperiam† tumulos
vestras. vestros, & educam vos de sepulcris vestris, populus meus, & introducam vos in
terram Israel. Et scietis quia ego Dominus, cùm aperuero sepulcra vestra, &
eduxero vos de tumulis vestris, popule meus. Et dedero spiritum meum in vo-
bis, & vixeritis, & requiescere vos faciam super humum vestram. Et scietis, quia
ego Dominus locutus sum, & feci, ait Dominus Deus. Vnde quoque adueniens
Iohan. 5. Dominus noster & Deus Iesus Christus, diuino suo ore dixit: Amē amē dico vo-
† al. uocem filij hominis. bis, quia venit hora, & nunc est, quando mortui audient vocem filij † Dei, & qui
Ibidem. audierint, viuent. Et rursus: Nolite mirari hoc, quia venit hora, in qua omnes

qui

qui in monumentis sunt, audient vocem filij Dei: &procedent, qui bona fecerunt in resurrectionem vitæ; qui verò mala egerunt, in resurrectionem iudicij. Scriptum est enim: Attende cælum & loquar, & audiat terra verba oris mei. Exspectetur sicut pluuia doctrina mea, & descēdant sicut ros eloquia mea. Hic est ros qui oriri facit, & viuificat mortuos. Quemadmodum & alius Propheta exclamat, dicens: Resurgent mortui, & resuscitabuntur qui sunt in monumentis, & lætabuntur qui sunt in terra. Ros enim, qui à te, sanatio eis est. Omnia siquidem possibilia Deo, impossibile verò ei nihil. siue enim cælū, siue terra, siue pelagi marium, siue abyssi, siue quæ alia creatura, cuncta in manu eius sunt, & veluti nihil sunt. Fidemque tibi faciat propheta, dicens: Quis mensus est manu aquam, & cælum palmo, & omnem terram pugno? Quis statuit montes in statera, & saltus in iugo? Et iterum ait: Omnes gentes, vt stillicidium à cado, & vt momentum lancis, reputatæ sunt, & tamquam saliua reputabuntur. At libanus non satis est ad combustionem sacrificiorum, & omnes pecudes non sunt satis ad fructum sacrificiorum reddendum; omnesque gentes quasi nihil sunt, & pro nihilo habebuntur. Abbacuc autem: Domine audiui auditionem tuam & timui: Domine consideraui opera tua, & expaui. Scriptum est enim: In momento, in ictu oculi, in nouissima† tuba. Canet enim tuba, & mortui resurgent incorrupti; & nos immutabimur. Oportet enim corruptibile hoc, induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem. Cùm autem corruptū hoc induerit incorruptionē, & mortale hoc induerit immortalitatem: tunc fiet sermo qui scriptus est: Absorpta est mors in victoria. Vbi est mors victoria tua? Vbi est mors stimulus tuus? Vbi stimulus tuus inferne? Itaque nequaquam fleat pauper, nequaquam infletur diues, nequaquam tristetur infirmus, & nequaquam extollatur potens, non doleat seruus, neq; glorietur Dominus. Omnes namq; è terra, & in terram dissoluemus corpus, quoadusque venerit Dominus, qui viuificabit mortalia corpora nostra. Glorientur vero iusti, & lætentur in Domino. Beati enim cuncti, qui tunc digni fuerint inuenti benedicta illa voce: Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum à cōstitutione mundi. Persistite igitur, qui operamini iusticiam, labores pro veritate Dei tolerantes. Etenim labores huius momentaneæ vitæ, multam vobis præbebunt fiduciam, in futurum: & angustia præsentis vitæ, vobis erit pro futuro, in exsultationem & gloriam; & qui nunc est fletus, fiet vobis in consolationem & refrigerium. Scriptum est enim: Beati omnes qui immanent in ipso; quia populus sanctus habitabit in Sion. Tunc rursus fiet, quod scriptum est: Ecce serui mei lætabuntur, & vos confundemini: Ecce serui mei exultabunt in lætitia; vos autē clamabitis præ dolore cordis vestri, & præ contritione spiritus vlulabitis. Et dimittetis nomen vestrum, in †saturitatem electis meis. Et interficiet vos Dominus Deus. Et seruos suos vocabit nomine nouo: in quo qui benedictus est super terram, benedicetur in Deo. Et rursus dicit: Obliuiscentur enim angustiarum suarum priorum, & non ascendent super cor eorum. Erit enim cęlum nouum, & terra noua, & non erunt in memoria priora, & non ascendent ipsis super cor: sed gaudium & exultationē in ijs inuenient. Ego vero peccator mecū cogitans, cuiusmodi bona reposita sint iustis, qualisq; furor antè denunciatus sit peccatoribus, meipsum despicio; & cùm nō sim mihi boni alicuius operis conscius, hanc ad te qui bonus es & Saluator, vocē emitto: Deus propitius esto mihi peccatori: ille siquidem publicanus cùm me præstantior atq; perfectior esset, in pedes stās, deorsū aspiciebat, & pectus percutiens supplicabat: Ego verò peccatis eum superans, in terram super faciē cadens, frontemq; in solium concutiēs, clamo ad te misericordem & immaculatum atque tremendum: Deus propitius esto mihi peccatori, & indigno: non sit mihi in iudicium, quòd audeam nefaria hac mea lingua, impurisque labijs meis nominare sanctum nomen tuum, & superexaltatum in secula. Verùm sit mihi inuocatio nominis tui Domine,

Iohan. 5. & Matth. 25. Deut 32. Esai. 26. Matth. 19. Luc. 18. Marc. 10. Esai. 40. Ibid. postea. Ibidem. Abbac. 3. 1. Cor. 15. † al. in vltima cōgregatione. Osee 13. iuxta 70. Gen. 3. & Eccles. 10. 40. Rom. 8. & 1. Cor. 15. Matth. 25. & Esai. 58. Ezech. 18. Eccl. 7. Matth. 5. Esai. 30. Esai. 65. † al. in iuramentum. Ibidem. Esai. 66. & Apoc. 21. Precatio. Luc. 18. A simili, & dissimili. Dan. 3.

Domine, in illuminationem & sanctificationem carnis & spiritus. Vnguētorum odor ascendens, odore complet domum: quanto magis memoria tua Domine dulcior melle & fauo, implet animam sanctificatione & illuminatione, ijs qui in † cognitione te Saluatorem requirunt? Da mihi desiderium in salutari tuo Domine, tamquam terræ sitienti & exspectanti pluuiam: vt faciam fructum ante mortem, & non confundar, in die † retributionis; miserere omnium nostri, quia bonus es. Gratias agimus bonitati tuæ Domine, quòd dignaris nos licet indignos seruire nomini sancto tuo, & manus extendere ad te patrem vniuersorum. Libera nos ab omni operatione Sathanica: & da gloriā sancto tuo nomini, Domine. Cōcede nobis, vt inueniamur sicut terra pulchra & bona, vt cùm suscepe-rimus semen tuum, fructificemus in centuplo, & sexacuplo, & triceculplo. Da nobis Domine, vt dignè mercemur in tuo argento, quæ apud nos deposuisti: vt mnam decies multiplicantes, offeramus tibi fructum iustitiæ, & digni reddamur habere potestatem super decem ciuitates. Da nobis Domine alacritatem vigilandi ad tuum occursum: vt habeamus lumbos mentis succinctos, & spiritales lucernas animæ inexstinguibiles, te exspectantes Deū nostrum, & Saluatorē Iesum Christū. Dignare nos Domine, raptu iustorum, quando in nubibus occurrent tibi vniuersorum Domino: vt non experiamur amarū & † ineuitabile illud iudicium. Dissipa Domine intolerandum peccatorum nostrorum onus, ante mortē; vt non impedimento nobis sit in hora † iudicij, trahatq; in ignē inexstinguibilem, extra conuentum iustorum. Iustitia, ala est celerrima, iustos è terra in cœlum eleuans. Gratia tua Domine, fortitudo nobis fiat, & assumat nos in nubibus cū iustis & electis, in aera, in occursum tibi Regi vniuersorū: vt nos, sancti tui Angeli cū gaudio suscipiētes, hilari facie adoremus, sicut oportet, corā throno gloriæ sanctæ tuæ Domine: & cùm viderimus gloriā ineffabilem, gaudio magno repleti clamemus: Gloria induenti humiles & corruptibiles, gloriam & incorruptionem. Gloria donanti mortalibus, immortalitatem. Gloria ei, qui ex ore leonis, & destructoris inimici liberauit nos, quique nos in supercæleste regnum suum vindicauit. Hic radix est omnium bonorū, hic lumen est inenarrabile, hic nox nō insequitur. hic gaudium ineffabile quod à dolore aut alio quopiam nō † destruitur. hic incorruptibilitas corruptioni nō est subiecta. hic vita à morte non dissoluitur. Reuerà nunc aufugit dolor, & tristitia ac gemitus: ex hoc, cum Domino semper erimus. Hæ iustorum sunt voces atque sanctorum, & in pietate exercitatorum, atq; electorum in ipsius præsentia, omniumq; eorum qui per pœnitentiam complacuerunt † Deo. Vigilemus igitur & nos Dilecti, & attendamus nobis ipsi; vt cum iustis mansionem habeamus, & gaudeat cor nostrum, & gaudium nostrum nemo tollat à nobis, laudantes ac benedicentes, adorantesq; Sanctam, & immaculatam, ac consubstantialem Trinitatem, in secula seculorum. AMEN.

Margin notes: Psal. 18. & 110. — † al. in fide. — † al. in die discussionis, siue examinis. — Matth. 13. & Marc. 4. Luc. 8. — Luc. 19. — Ibidem. — Luc. 12. — 1. Thess. 4. — † al. & inexcusabile. — † al. in die timoris, siue horroris. — 1. Thess. 4. — † al. non dissoluitur. — 1. Thess. 4. — † al. Domino. — Iohan. 16.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

DE Resurrectione mortuorum, *plura videre qui volet, legat in primis Irenæum lib. 5. cōtra hæreses. Tertullianum in libro, quem satis longum conscripsit, De Resurrectione carnis, tom. 3. Athenagoram Atheniensem, lib. de Resurrectione mortuorū. S. Ambrosium in lib. de fide Resurrectionis, &c. Post quos, etiā luculēter & efficaciter licet interdū sparsim, in hāc scripsere materiā, S. Athanasius Alexādrinus episcopus, in Symbolo. Damascenus lib. 4. S. Iohan. Chrysostomus super illud Matth. 22.* Accesserunt ad eum Sadducæi, qui dicunt nō esse resurrectionē, &c. *tom. 2. Idē hom. 44. in Iohan. tom. 3. et hom. 39. ac 40. 41. 42. in 1. Cor. 15. tom. 4. nec non hom. 6. 7. 8. in 1. ad Thess. cap. 4. eodē tom. 4. alibique incidenter sæpius. S. Augustinus plurimis in locis, lib. 2. de consolatione mortuorum, cap. 1. &c. tom. 9. Lib. 20. de ciuit. Dei, cap. 20. tom. 5. vbi illud pertractat Apost.* Nolumus vos ignorare fratres de dormientibus, &c. *ac lib. 22. de ciuit. Dei, cap. 12. & sequentib. Idem in Enchirid. cap. 84. & sequen. item in lib. de Ecclesiasticis dogmat. ca. 6. tom.*

3. Lib. de Fide ad Petrum, par. 1. cap. 3. tom. 3. Lib. de verbis Apost. Serm. 34. tom. 10. Idem super Psalm. 62. tom. 8. ibi: Promittitur nobis carnis resurrectio, &c. Item in Epistol. ad Consentium, quæ est 146. tom. 2. Ac lib. de Symbo. tract. 3. circa finem, cap. 10. tom. 9. & Lib. quæst. 65. in dialogo ad Orosium, tom. 4. Lib. 3. de verbis Domini, serm. 27. & ord. 64. tom. 10. Et denique Lib. de Catechizandis rudib. cap. 27. tom. 4. vbi vehementer incredulos illos arguit, qui negant mortuorum resurrectionem, &c. In cuius etiam confirmationem satis grauiter scripsit S. Hieronymus in Epistol. 152. ad Minerium & Alexandrum. Idem in Epist. 61. ad Pammachium, aduersus errores Ioban. Hierosolymitani, & alibi sæpe. Nec non S. Gregorius, præsertim lib. 14. Moralium in Iob, cap. 30. 33. vbi inter alia, pulcherrimam Resurrectionis demonstrationem facit per similitudines rerum naturalium.

Bonus vir qui miseretur & commodat, &c. *Concordat hic locus Psalmi in græco Cod. S. Ephræm, per omnia cum græc. edit. lxx. Ceterùm in vulg. lat. legitur hoc modo:* Iucundus homo qui miseretur & commodat, &c.] *Apud Theodoritum verò: Bonus vir beneficus, & commodans, disponens res suas cum iudicio, &c. atque sic Symmachus. Deinde quod sequitur,* [ab auditione mala non timebit] *al. reperitur:* nuncium malum non timebit.] *& sic Chrysostom. Ac postea:* Paratum cor eius sperare in Domino, &c.] *eadem est lectio apud Ephræm, & apud lxx. & in vulg. Sed Symmachus ibi paullò aliter sic:* Firmũ cor eius expers solicitudinis in Domino, &c. *Quod porrò sequitur,* [donec despiciat inimicos suos,] *in græco quidem, tam apud Ephræm, quàm lxx. ad verbum hic esset:* donec adspiciat super inimicos suos, &c. *sed quia lectio in vulg. lat. sensu ab ea non videtur differre, illi etiam in nostra hic uersione insistendum putauimus, cùm & sic legat Augustinus. Hieronymus autem ex Hebræo:* (donec adspiciat in hostibus suis) *transtulit. Et hæc ex Psalmo 111.*

Qui mittit crystallum suã sicut buccellas] *Ita hic est in græco Cod. & in edit. lxx. ac vulg. lat. vbi tamen quidam pro* [sicut buccellas,] *legunt:* sicut frusta panis.] *ita S. Augustinus, & nonnulli alij. Deinde, illud quod adiungitur:* ante faciem frigoris eius quis sustinebit?] *al. legitur:* in faciem frigoris quis stabit?] *alibi verò,* quis subsistet? *Sed in vulg. & S. Chrysostomo, ac plerisque alijs,* (quis sustinebit?) *inuenitur, quod & in nostra hic versione retinuimus. Sequitur ibid.* Emittet uerbum suum, & liquefaciet ea] *vbi pro* τὸν λόγον, *verbum, vt est hic, & apud lxx. ac in vulg. in aliquibus Codicib.* τὸ λόγιον αὐτοῦ, eloquium suum, *reperitur. Verba sunt Psalmi 147.*

Sed audi quoque prophetam Ezechielem dicentem: Et facta est super me manus Domini: & eduxit me in spiritu Dominus, &c.] *Nota ex hoc eodem loco hic ad longum deducto visionis Ezechielis, cum nostro Ephræm, etiam alios orthodoxos Patres euidenter probasse Resurrectionem mortuorum, videlicet Irenæum lib. 5. contra hæreses, cap. 15. Clementem Roman. lib. 5. constit. cap. 8. & Tertullianum lib. de Resurrectione carnis, aliosque alibi, quos vide & cum hisce conferto.*

Factus est autem sonitus prophetante me, & ecce commotio: & accesserunt ossa ad ossa, vnumquodque ad compositionem suam.] *In alijs Codicib. & apud S. Hieronymum hic legitur:* Et facta est nox, &c. *At apud Tertullian. de Resurrect. carn.* Et ecce vox, dum propheto, &c. *Sequiturq; ibid.* Et accesserunt ossa ad ossa, &c. *Ita vulg. ita quoque Tertullianus, ac plures alij, pro quo alias sic:* os ad os, vnumquodque ad iuncturã suam, *ac sic Theodoritus, & alij. Apud lxx. autẽ, ad verbum magis sic:* Et factũ est, cùm ego prophetarem, & ecce commotio: & accedebant ossa inuicem ad iuncturam suam, &c. *Postea ex eadem prophetia subijcitur:* Ipsi dicunt, aruerũt ossa nostra, & perijt spes nostra, & abscissi sumus. *Vbi pro* (abscissi sumus) *vt est in vulg. in græco Cod. S. Ephræm, & apud lxx. reperitur* διαπεφωνήκαμεν, *quod ad verbum sonat, dissonuimus, vel dissensimus, siue discrepauimus. Sed S. Hieronymus pro eo, secundum hebræa,* (desperauimus) *legit. Tertullianus autem, magis hic concordans cum vulg.* (auulsi sumus in eis) *habet. Et ista hactenus ex prophetia Ezechielis 37. cap. ab Auctore nostro ad longum producta.*

Cùm autem mortale hoc induerit immortalitatem, &c.] *ita est in vulg. 1. Cor. 15. pro quo, al.* Cùm autem corruptum hoc induerit incorruptionem, &c. *Verùm ex duplici illa lectione, in Cod. nostro græco S. Ephræm, fit vna, legiturque coniunctim sic:* Cùm autem corruptum hoc induerit incorruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatem, &c. *quam & alij quidam Patres sequuntur.*

Postea vbi adducitur ex Esaia: Beati omnes qui immanent in ipso; quia populus sanctus habitabit in Sion.] *Eadem hic est lectio apud S. Ephræm, & apud LXX. at in vulg. lat. paullò aliter sic:* Beati omnes qui exspectant eum; populus enim Sion habitabit in Hierusalem, *vbi etiam Eusebius & Symmachus, pro* ἐμμένοντες, *qui immanent,* ὑπομένοντες αὐτόν, *qui sustinent ipsum, legunt. Locus est Esai. 30.*

EIVS-

EIVSDEM
SANCTI PATRIS EPHRAEM SYRI,
Aduersus illos, qui dicunt Resurrectionem mortuorum non esse.

VM Ethnicis sentis, & dicis mortuorum resurrectionem nō esse? O os abominandum, & Deo inimicum, per quod diabolus loquitur mendax, & mendacij auctor. O os mendax, aut verius sepulcrum patens, ex maligno thesauro cordis, malignum afferens, & dicens, quòd mortuorum resurrectio non sit. Quomodo non tremuisti hoc tuum indoctum os aperire, & contumelijs Christum afficere, primogenitum mortuorum? Quomodo non dehiscit terra, & absorbet te viuum? quomodo non percussit te angelus, qui resurrectionem prædicauit, dixitque mulieribus, quia surrexit Christus ex mortuis, primitiæ dormientium? vbi te statuemus; cum gentilibus, aut cum Christianis? quem te appellabimus, paganum aut Christianum? Sed absit à me, te sic sentientem Christianum nuncupare; qui enim ita sentiunt, Christiani dici non debent: Si verò & se Christianos appellant, ipsi se seducunt: non enim pars ipsorum erit cum Christianis, & cū Christo vero Deo nostro, qui nobis donauit resurrectionem: Sed in gehenna illorum portio erit, vbi vermis eorum nō morirur, & ignis ipsorum non exstinguitur. Qui enim resurrectionem non sperat, nec credit, melius esset ipsi quòd natus non esset. Quid te igitur non dixero, qui ita mentem obscuratam habes? quem te appellem; Sadducæum ne, an Iudæum & Samaritanum? nam etiam hi negant resurrectionem, & tu, quibuscum & pars tua erit, nisi resipiscas. Cuiusmodi tenebræ, tuos obtexerunt oculos? quæ obstinatio tuum cor occupauit? Quomodo te rapuit lupus, ex ouili Christi? quomodo deprauator separauit te ab orthodoxa fide? Qualis doctor cordi tuo inseruit huiusmodi blasphemiam; teq; à catholica auulsit Ecclesia? Quo pacto audes miser, contueri cęlum? & Christum abs te violatum inuocare? Qua fiducia miser, teipsum Christianum nuncupas? Christum spreuisti, Spiritum sanctum contumelia affecisti. Quomodo manifestabis te sanctis apostolis, & prophetis miser; qui quidem adnuntiarunt nobis resurrectionem, & in omnes fines terræ? Quomodo igitur ingredi audebis ecclesiam, vbi Esaias propheta exclamat, dicens: Resurgent mortui, & expergiscētur, qui in monumentis sunt. Qua inquā, fronte, ingredieris in aulam Christi; vbi sancti liberè nobis resurrectionem adnuntiant, prophetæ prædicant, Apostoli tradunt, Euangelistæ nuntiant? Cuiusmodi oculis spectabis sanctissimum, & immaculatū corpus Domini nostri Iesu Christi, qui mortem destruxit, & diabolum conculcauit, & tertia die resurrexit, & vitam arque resurrectionem mundo donauit? quod quidem cuncti fideles participantes in fide clamant: Exspecto resurrectionem mortuorum, & vitam venturi seculi. Ibi Paulus orator pietatis, disciplina sacrorum imbuit fideles, dicens: Ecce mysterium vobis dico: Omnes quidem non† obdormiemus, sed omnes immutabimur. In momento, in ictu oculi, in nouissima tuba. Canet enim tuba, & mortui resurgent incorrupti. Et rursus reprehendens, ac confundens negantes esse mortuorum resurrectionem, adiungit, dicens: Si autem resurrectio mortuorum non est: neque Christus resurrexit: Si autem Christus non resurrexit, inanis est prædicatio † nostra, inanis est & fides nostra: Inuenimur autem & falsi testes Dei, qui predicauit resurrectionem, in fines orbis. Et denuò idem Paulus, quemadmodum tales derideat, atque sublannet, ait: Si omnino mortui non resurgunt, manducemus & bibamus, cras enim moriemur. Quòd si omninò, vt tu dicis miser, mortui non resurgunt; cur baptizaris? quamobrem immaculata participas mysteria? Hoc verò nosce, quòd quamdiu ita sentis, non in peccatorum remissionem

Marginalia: Iohan 8. Psal. 5. Rom. 3. — Ro. 8. Col. 1. & 1. Cor. 15. 20 Apoc. 1. Matth. 28. Marc. 16. Iohan. 20. 1. Cor. 15. — Esai. 66. Marc. 9. — Matth. 22. & Marc. 12. 20 Luc. 20. — Iohan. 10. Matth. 7. & 20. — Psalm. 18. Rom. 8. 10. — Esai. 26. — 1. Cor. 7. 15. 2. Tim. 1. Heb. 2. — 1 Cor. 15. — †De varia istius lectione, vide in Schol. — Ibid. 1. Cor. 15. — † al. prædicatio uestra, & fides vestra. — Ibidem.

sionem participas; sed in iudicium & condemnationem, & in augmentum peccatorum. Si enim vt dicis indignè, mortui non resurgunt: quamobrem te ieiunijs, vigilijs, & orationibus maceras? quorsum uirginitas? quorsum certamina & solicitudines, cum lacrymis? Si omnino demens, mortui non resurgunt; omnia scripta tam in veteri quam nouo Testamēto falsa sunt, sicut dicis. Et martyres decepti sunt, tradentes propria corpora tam multis tormentis, ob futuram vitam, & omnes sancti. Vides miser, quot quantosq; Sanctos, mēdaces scelesto & impuro illo tuo ore feceris; neque solum sanctos, sed & ipsum omnium sanctorū Dominum? Quid ages miser; quoniam omnium sanctorum inimicum te fecisti, & à Christo alienum, sicut & reliqui illi qui spem non habent? Quem deinceps inuocabis? ad quem confugies? inimicū enim te, & Deo & sanctis reddidisti. Non te pudet ingredi ecclesiam Dei, in qua Paulus clamat, dicēs: Quoniam ipse Dominus sola † iussione, in voce Archangeli, & in tuba Dei, descendet de cælo; & qui mortui sunt in Domino, resurgent primi: Deinde nos, qui viuimus, qui residui sumus, vnà cum ipsis rapiemur in nubibus, in † occursum Domini, in aera; & sic semper cū Domino erimus. Cuiusmodi manibus suscipies pretiosum corpus Dei, & admouebis impuro tuo ori, quod ipsum Dominum violauit? Desiste posthac, ò miser. Desiste ab hac graui blasphemia. Desine contumelijs afficere sanctos, & Deum negare, Deoque contradicere. Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit, vt inquit Apostolus. Quid illi eueniet, qui Deo ipsi resistit? Qui terreni Regis mādatum non suscipit, non retinetur in vita; qualia ergo supplicia apprehendent non obedientem mandato Regis cælestis, hoc est, immaculato eius Euangelio? Quomodo patitur clementissimus Deus, & est longanimus; quomodo non sustinet, & non è vestigio obstruit talium impiorum ora? quomodo terra suum non aperit os, & similes absorbet viuos? Dominus dicit: Resuscitabūtur mortui; & tu dicis, resurrectio mortuorū non est? Verbo Domini ex non subsistentibus, ad esse producta sunt omnia, cælestia atque terrestria, visibilia & inuisibilia, siue Throni, siue Dominationes, siue archangeli, siue principatus, siue potestates. Cūcta per ipsum, & in ipso cōdita sunt, feruntur q; vniuersa verbo virtutis suæ, sicut scriptū est: Cæli verbo eius firmati † sunt, & terra super aquas firmata est. cælestia ac terrestria, & quæ subtus terram sunt, & omnes abyssi verbo eius obediunt, & tremori auscultant, & tu non credis? Væ qui iudicatur ab eo, qui illum finxit. Time ò homo: durum est tibi contra stimulum calcitrare. Conuertere ad Dominū homo, & noli esse incredulus. Qui enim fidem nō habet filio, nō adspiciet vitam: sed ira Dei manet super ipsum. Non igitur sis incredulus; sed crede, vt cum fidelibus connumereris. Crede in Dominum nostrū Iesum Christum, doctorē omnis boni; & audi ipsum dicentem: Amen amen dico vobis; quia venit hora, quando mortui audient vocem filij † hominis, & qui audierint, viuent. Et rursus ait: Cùm venerit filius hominis in maiestate sua, & omnes angeli cum eo, tunc sedebit super Thronum maiestatis suæ, & congregabuntur ante eum omnes gentes, à mortuis videlicet resuscitatę. Audi iterū Dominū ipsum dicentem: Cum enim à mortuis resurrexerint, neq; generabuntur, neque generabunt; neque nubent neque nubentur, neque vltrà mori poterunt: sed sunt sicut Angeli Dei in cælis. Anne sufficiūt ista? num persuasimus vobis, vt à blasphemia discedatis? Nemo igitur sit, qui non credat resurrectionem mortuorum. Quis Deo fidelior testis? Ipse Deus testatur, nemo maneat incredulus: sed omnes simul vna voce acclamemus: Credimus in Dominū, ipsumq; adoramus, dicentes: Adoro, & credo videre resurrectionē mortuorū, & vitam venturi seculi. Cernitis quomodo cōuertitur quis retrorsum? omnis qui sentit talia, Christum exuit. Quod si quæ in verbis, eiusmodi sunt; quæ in rebus, cuiusmodi erunt? Quæ si velimus in medium adducere, & omnia enarrare; vniuersum mihi tempus non sufficerit, ad cunctas absurdas explicandas insolentias, quibus rectè depositis atque abiectis, iterum implicamur. & quæ rectè obliti eramus, rur-

[Margin notes: 1. Cor. 15. — Valida & efficax confutatio. — Contra Hæreticos. — 1. Thess. 4. — 1. Thess. 4. — † al. in iussu, & in voce Archangeli, &c. — † al. obuiā Christo Domino. — Tit. 3. — A minori. — Iohan. 5 & 11 — Gen. 1. — Sap. 9. &c. — Psal. 32. — † al. formati. — † al. facti sunt. — Psal. 148. — Act. 9. — Iohan. 3. 5. 20. — Iohan. 5. — † al. filij Dei. — Matth. 25. — Matth. 22. Marc. 12. & Luc. 22. — De hoc vide in Schol. plura. — Græca hoc loco nonnihil intricata sunt.]

sus malè in memoriam reuocamus, conuersi retrorsum, rursus eadem assumpsimus opera impiorum hominum, habitus, & negotia, & verba, & actiones: quæ qnidem pudor foret reuelare, & in mediū afferre. O improbū dæmonem. O honestatis inimicum & hominum, & immundum spiritum. Quomodo vnumquemque fraudulenter supplantat ac fallit, & nequirer persuadet? Clamat Dominus per prophetas, & per Apostolos, & per Euangelia, & ex multis pauci attendunt. Vocat diabolus per citharas, per tripudia, ac cantilenas dæmoniacas, & multitudinē congregat. Et humani generis amator inuitat quoscunque, & dicit: Venite ad me omnes; & nemo est qui obediat, nemo qui studiosè conetur. Hominū hostis diabolus exhortatur, & omnes accurrunt. Si quando autē prædicari cōtigerit ieiunium, aut vigilias, cuncti consternanrur ac deplorant, & velut mortui redduntur. porro si quando denuntientur prandia aut cœnæ, aut citharæ, aut cantilenæ dæmoniacæ; omnes hilares fiunt, ad cursum agiles, vigiles, & seinuicem conuocant, simulq; ad malum cursum cōcurrunt, & malum certamen decertant. Non amplius honestè, sicut decet Christianos, sed sicut ethnici. Non amplius vt Dei ministri, sed vt serui, sed vt fugitiui; & frequenter per totos dies, laborantes propter ventrem, totamque noctem insomnem ducunt in perditionem animarum suarum, ludentes & illusi, aliudque nihil ex labore & vigilijs lucri facientes sibi, præter væ. quemadmodum air Dominus: Væ vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis, & flebitis. Nam qui hic noluerint modicum lugere, ibi plorabunt in omnem æternitatem. Nemo vos seducat fratres. Non Christianorum hæc sunt, sed infidelium gentium. sicut dixit Dominus: ne distrahamini; hæc enim cuncta gentes mundi faciunt, quibus non est spes salutis, neque desiderium æternorum bonorum. Nobis autem dictum est: nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. Si quis autem diligit mundum, nō est caritas patris in eo: quia omne quod est in mundo, aut est concupiscentia carnis, aut concupiscentia oculorū, aut superbia vitæ, quæ nō est ex patre, sed ex mundo est. & mundus transit, & concupiscentia eius. Qui autem facit voluntatem Dei, manet in æternum. Nostis fratres, quòd quicunque in Christo baptizati estis, Christum induistis. Quomodo igitur Christum induti, diabolo inseruitis? nescitis gloriam donumque Dei vos esse? Quo pacto ergo imaginem Dei ferentes, eam non honoratis: verùm inhonoratis ipsam rebus gentilium? O quibus quantisq; bonis priuamur, his ipsis rebus. Iussus es frater ab Apostolo, omnia in gloriam Dei facere: tu verò rebus ethnicis diabolum oblectas; hominum autem amatorem Deum ignominia afficis. Admoneris vt assiduè ores, tu autem assiduè distraheris. Iussus es mundanas abnegare concupiscentias. mandatum à Domino accepisti, ne in altum extolfaris: tu verò ad hæc non consideras, sed auditum auertis; postea verò felle acerbius reperies, acutumque magis gladio ancipite. Talis enim est peccati natura, delectat parum, & cruciat multum. delectat ad tempus, cruciat in perpetuum. Vultis vt planum faciam vobis idololatriam esse in lusibus positam? audi quid dicat Apostolus: Nolite fieri idololatræ, sicut scriptum est: Sedit populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere. Vide igitur ne dum ludere appetis, inueniaris cum idololatris. Vnusquisque enim proprium onus portabit, & quisque metet quod seminauit. Vide ne hic seminaueris spinas, risus, distractiones, & ibi metas lacrymas atq; suspiria. multa habeo dicere, sed nequeo in præsentia, cuncta referre. Hoc aurem norit quisque, quòd definitus certusq; Deo statutus sit dies, quo iudicabit mundū; verùm longanimus est, nolens quemquam deperdi, sed omnes ad pœnitentiam venire. Veniet autem dies Domini, quo cæli conflagrantes soluentur, vti scriptum est: & omnes velimus nolimus ibi congregandi sumus, statuendi ad tribunal Christi. Vbi etiam Angeli cum timore adstant. vbi aperientur libri, quos nunc legentes & audientes, non suscipimus; hos illic videbimus, dum aperientur atque legentur, & condemnabunt nos, sicut ait Apostolus: in die qua iudicabit Deus secreta hominum, secundum Euangelium meū.

Matth. 11. Iohan. 6. 7. Nota. Matth. 5. 6. Eph. 4. & 1. Thess. 4. Rom. 16. Phil. 3. Luc 6. Eph. 4. & 1. Thess. 4. Luc. 12. 1. Iohan. 2. Ibidem. Rom. 6. Gal. 3. 1. Cor. 11. & 2. Cor. 3. Eph. 1. Phil. 1. 1. Cor. 10. Ephes. 6. 1. Iohan. 2. & Colos. 3. Luc. 12. 1. Tim. 6. Ecc. 21. & Apoc. 19. 1. Cor 10. Exod. 32. 1. Cor. 3. & 2. Cor. 5. ac Gal. 6. Matt. 12. 24. 25. Luc. 12. 21. Rom. 1. & 1. Thess. 5. ac 2. Tim 1. 2. Pet. 3. Esai. 65. 66. Matth. 24 25. Luc. 21. Ro. 14. Apoc. 20. Rom. 2.

Et Do-

Et Dominns dicit:sermo quem locutus sum,ille iudicabit mundum in nouissimo Iohan. 12.
die. Videte,quoniam secundum Euangelia sumus indicandi,in die illa. Attendi-
te diligenter quæ scripta sunt,& non despexeritis. Væ contumelia afficientibus † al.diuinas.
scripturas † sacras.multi namq; sunt vaniloqui seipsos decipientes,qui si quan- 2.Pet.2.3. &
do de iudicio & supplicio audierint,deridẽtes dicunt: numquid ego melior sum Iac.1.
toto mundo? vbi vniuersus mundus,& ego.præ toto mundo,quid mihi accidere
debet? fruar interea huius seculi bonis,& sicut totus mundus, & ego. Tandem
completo vitæ suæ termino, venit missus Angelus seuerus, ipsius animam repe- Luc.12.
tens,dicensque:Completa est tua via,in hac vita;venito igitur ad alium mundũ,
venito ad proprium locum. Deinde relinquent illum oblectamenta vitæ huius, Matth.25.&
quibus existimabat se perpetuò fruiturum, & abit, tractus ab Angelis malis in 2.Cor.5.
locum supplicij:quem adspiciens,contremiscet,verberabitque manibus faciem
suam,& circumspiciens huc illucque effugere volens:non enim reperit ibi aufu-
giendi modum,nam detinetur arctè constrictus,ab ijs qui eum adducunt ad tor-
menta. Tunc dicũt ei angeli, qui ipsum tenent:Quid contremiscis infelix?Quid
turbaris? Quid dolore angeris?quid vereris miser,quid miser extimescis? Tu ti-
bi ipse hunc locum præparasti: tu iam mete quod seminasti. Audiebas de formi- Gal.6. &
dabilibus tormentis,& deridens dicebas: vbi mundus totus,& ego.& nunc quid 1.Cor.9.
tremis?non es solus,ne fleas;vbi totus mundus,& tu. Deinde ingressus in locum
illum,volens nolens,acriterq; tortus,incipit miserabiles emittere voces, & ob- Matth.18.25.
secrare eos qui in iudicio ipsum sistunt, vt vel exiguam impetrẽt relaxationem. Luc.16. 21. & 2.Pet.2.
Et respõdent ei:Quid clamas?numquid tu melior es mundo? vbi totus mundus,
& tu,sicut ipse aiebas. Tuncq; ex profundo cordis suspiria ducens,ait: Et quid
mihi profuit vniuersus mundus? Væ mihi, quia deceptus sum & illusus. Iustum Psalm.118.
est iudicium Dei. Nunc cognoni ego miser, quoniam quod seminauerit homo, Rom.2. &
hoc & metet.& quod ligauerit onus,hoc & portabit. Væ mihi,quia audiui & non 2.Thes.1.&
suscepi. Quot decertantes vidi,& vigilantes,ac ieiunantes, misericordiæq; ope- 2.Tim.4. Gal.6.&
ra exercentes; & cunctos maledictis incessebam,& irridebam?quot ego spectabã 1.Cor.9.
gementes & flentes;& omnes illudebam. Væ mihi,quia illusus sum. Vtilius mihi Sap.5.
fuisset centũ ibi annos luxisse atque plorasse,& ieiunasse,ac potius lapides man-
dere;& non venire in hunc locum tormenti. Quis mihi dabit tempus pœnitentię Luc.16.
trium dierum in illo seculo,quod malè consumpsi miser? Verùm panegyris atq;
celebritas iam soluta est, & non est amplius pœnitentiæ tempus. Hæc & similia 2.Tim.2. Apoc.16.
dicturi sunt in tormentis,qui sacras hic scripturas subsannant. Timeamus igi-
tur minas illorum suppliciorum,desinamusque inhonorare Deum: Quem de-
cet omnis gloria, honor, & adoratio, omnisque gratiarum actio,in sempiterna
secula seculorum. A M E N.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

QVem te appellem Sadducæum ne,&c.] *Variæ olim sectæ nequiter impugnarunt Resurrectionem mortuorum: Nam Sadducæi inter Iudæos,illam (vt est Matth.22. Marc.12. & Luc.20.) impiè negarunt. Hanc autem iam factam,ac perinde non vltrà exspectandam,voluerunt Hymenæus & Philetus: Hunc errorẽ Simoni mago,Valentino,Appelli,Cerdoni,Caianis, Seuerianis, Archonticis,& Proclianitis impingit S.Augustinus. Sicut Basilidi & Marcioni Irenæus,& Tertullianus. Cæterùm pro irrefragabili veritate Resurrectionis mortuorũ,contra tam nefandos errores,plenissimè & efficacissimè conscripserũt S.Ephræm hic noster Syrus,vt ex præcedentibus ante hac numquã editis, patebit. Irenæus aduersus hæreses Valentini,& similium, lib. 5. vbi plurima Resurrectionis exempla,demonstrationesque in medium adducuntur,& blasphæmia contrarium sentientium produntur & confutantur. Ac Tertullianus in Lib. De Resurrect.carnis. Item Athenagoras,lib.de Resurrectione mortuorũ.nec non S.Ambrosius, Lib.de fide Resurrectionis,&c. Hinc & S.Augustinus contra eiusmodi incredulos,in Lib. De Catechizandis rudib.circa finem sic scribit: Qui irrident inquit,resurrectionem,putantes quòd caro ista quia putrescit,resurgere non potest,ad pœnas in ea resurrecturi sunt: & ostendet illis Deus, quia qui potuit hæc corpora facere antequam essent;*

potest ea in momēto restituere sicut erant. Omnes autem fideles regnaturi cum Christo, ita resurgent in eodē corpore, vt etiam commutari mereantur ad incorruptionem angelicam, vt æquales Angelis Dei fiunt, &c. ita lib. citato. cap. 17. to. 4. Augustinus. Et Chrysostomus super illud Matth. 22. qui dicunt non esse Resurrectionē, *&c. sic ait: In omni re, aut actu, virtus agendi spes est futuri. Qui enim arat, arat vt metat: qui pugnat, pugnat vt vincat. Et post pauca: Tolle ergo spem resurrectionis, & resoluta est obseruantia omnis pietatis, &c.*

Quomodo ingredi audebis Ecclesiam, vbi Esaias exclamat: Resurgent mortui, & expergiscentur qui in monumentis sunt.] *Hunc eumdem Esaiæ 26. locum, etiam in præcedenti Tract. ad probandam Resurrectionem mortuorum adduxit Auctor, tamquam infallibilis & inuincibilis veritatis, summæq; in Ecclesia aduersus contrariū sentiētes, auctoritatis, quòd ab ipso Domino per os Prophetæ istu sint pronūciata, & nobis in ecclesia credenda proposita, sicut ex postea hic quoque subiectis amplius elarescit, vbi habetur:* Dominus dicit; Resuscitabuntur mortui, & tu dicis, resurrectio mortuorū non est? &c. *Vnde hæreticus esse cōuincitur, & putridum membrum ab Ecclesiæ corpore abscissum, qui mortuorum resurrectionem negare, vel eam malitiosè impugnare atq; effringere ausus fuerit, quemadmodum hic pluribus demōstratur apud S. Ephræm. Ad lectionis porrò istius varietatem quod attinet, concordat hic Auctor noster cum lxx. Sed in vulg. lat. paullò aliter sic habetur:* Viuent mortui tui, interfecti mei resurgēt, &c. *ita quoque apud Aquil. Sed Hieronymus in comment. ant. & nonnulli alij hic* (euigilabunt mortui) *legunt. Et Euseb.* quasi ipsi dormierint, &c. *De quo, vide Schol. in edit. lxx.*

Cuncti fideles participantes in fide clamant: Exspecto resurrectionem mortuorum, & vitam venturi seculi.] *Non caret graui auctoritate atque mysterio, quòd hic dicit Auctor antiquissimus, cunctos Christi fideles in fide clamare:* Exspecto resurrectionem mortuorum, &c. *quoniā ista verba continentur Symbolo Patrū in primo Constantinop. Concil. general. fundato, quod manifestè & solemniter in Missa passim per orbē Christianum decantatur ac proclamatur, ad maiorem scilicet rectæ fidei testificationem atque illustrationem; hæreticorū verò perpetuā confusionem, &c. Habetur autem illud integrū in eo Concil. ca. 7. & repetitur in quarto Concil. generali Chalcedonen. act. 2. Et in Concil. Toletano 3. cap. 2. quod incipit:* Pro reuerentia sanctissimæ fidei, &c. *vbi ad verbum habetur:* Constitutum est, vt per omnes ecclesias Hispaniæ, & Galliciæ secundum formam Orientalium ecclesiarum Concilij Constantinopolitani, hoc est, cētum quinquaginta Episcoporum, symbolum fidei recitaretur; & priusquam Dominica dicatur Oratio, voce clara populo prædicetur, quo & fides vera manifestum testimoniū habeat, & ad Christi corpus & sanguinem prælibandum, pectora populorum fide purificata accedant. *Atque hanc Constitutionem petitione Reccaredi Regis, fecit sacra illa Synodus. Constat ergo manifestè Auctorem hic ad verba Symboli in Constantinopol. primo cōtenta, ibiq; promulgata allusisse, dum dicit cunctos fideles in fide clamare & profiteri Resurrectionem mortuorum, &c. quò etiam posteriora respexisse Concilia in Constitut. de recitatione Symboli fidei, iam demonstratum est. Celebratū autem est illud post Nicænum primum generale, temporibus Gratiani et Theodosii principum, Damasi Papæ & Cyrilli Hierosolymitani, ac Nectarii Alexandrini Patriarchæ, &c. circa quæ etiam tempora S. Ephræm florere cœpit, vt mirum non sit, Symbolum istius Concilij generalis tunc habiti, ab eo citari atque celebrari.*

Πάντες μὲν οὐ κοιμηθησόμεθα, πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα, *idest:* Omnes quidem non dormiemus, sed omnes immutabimur, &c.] *Sic ferè antiqui Patres græci legūt hunc locū Apost. 1. Cor. 15. ita Iustinus martyr in respōsionibus ad orthodoxos. ita Origenes in libro cōtra Marcionē, qui in Vaticano reperitur manuscriptus. Ita quoq; est in vulgatis Græcis. At S. Hieronymus Esai. 51. & Isocl. 2.* Omnes quidē dormiemus, sed non omnes immutabimur, *legit. sic quoq; Tertullianus & Cyprianus. Verùm vulgata latina hodie recepisse videtur:* Omnes quidē resurgemus, sed non omnes immutabimur, &c.] *& sic Ambrosius in dictum caput 1. Cor. 15. Et Philon Carpathius amicus Epiphanij Salamina, in cantica canticorum. Ceterùm de sensu & varietate istius lectionis, plura lectu scituque digna inuenies apud S. Hieronymum in Epist. 152. ad Minerium, & Alexandrum, vbi plenius hunc locum Apostoli, examinat explicatque.*

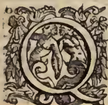
In momento, in ictu oculi, in nouissima tuba, &c.] *Ista quoque verba Apost. 1. Cor. 15. aliter atq; aliter à SS. Patribus citantur atque leguntur: Tertullianus enim Lib. de Resurrect. carn. cap. 42. legit:* In atomo, in momētaneo motu oculi.] *Et sic idem cap. 51. retinuitq; quod græcè* ἐν ἀτόμῳ *illud autē* ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, *paraphrasticῶs transtulit, in momētaneo motu oculi, &c. Motus siquidē oculi (inquit S. Hieronymus in Epist. 152. ad Minerium & Alexandrum) qui græcè dicitur* ῥοπή, *tanta celeritate transcurrit, vt ferè sensum videntis effugiat. Pro quo, noster Interpres, & moderni Codices* ἐν ῥιπῇ, *id est, in ictu oculi, legunt, quomodo & nos hic cum S. Ephræm legimus, ac etiam S. Hieronymi tempore sic lectum comperimus. Quorum hoc trāslatum ab ictu oculi seu fulminis, illud autem à motu lancis seu libræ: confundi tamen vtrumque, ac vnū pro alio vsurpari, adnotauit Hesychius. Et de istu varia lect.* ἐν ῥοπῇ, καὶ ἐν ῥιπῇ, *vide quoq; apud S. Basilium magn. in Lib. Hexamer. homil. 6. vbi Apostolum adducit dicentem:* In momento temporis, in ictu oculi, &c.

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI.

DE † CONSVMMATIONE SECVLI. Et de Antichristo.

† al. Eiusd. in Antichristũ Sermo, & de Consummatione huius sæculi.

QVO pacto minimus ego Ephræm, qui peccatis delictisque varijs abundo, enarrare audebo ac potero, quæ captum meum excedunt? Verùm quãdoquidem sua pietate ac misericordia Saluator noster affatim linguam nostrã mouet, prout vult, ad ea recẽsenda, quę in communem vtilitatem, omnium verò ædificationem, & mihi dicenti, & cunctis auditoribus cedere possint: Verba in doloribus facturus sum, & cum suspirijs dicturus de instanti huius mundi consummatione, impudentissimoque ac sæuissimo dracone Antichristo, qui turbaturus adueniet omnem sub cælo regionem, timorem ac pusillanimitatem, grauemque perfidiam cunctorum simul hominum pectoribus inijciens, prodigia quoque ac signa, terroresque portendẽs, vt si fieri posset, in errorem etiam ipsos induceret Dei electos, omnesque decepturus in falsis ac mendacibus signis, prodigiorumque imaginationibus, quæ ab illo fient. Siquidem sancti magnique Dei permissu, potestatem decipiendi mundum accipiet, quòd impleta iam sit impietas seculi, hominumque iniquitas multiplicata nimis, quodque ab omnibus, & per omnia, & vbiuis locorum pessima quæque hodie perpetrentur. Eam igitur ob rem, immaculatissimus Dominus, spiritu erroris tentari patietur mundum, propter eorum impietatem; quandoquidem sic Deo relicto, placuit hominibus adhærescere maligno. Magnum fratres carissimi, tunc cunctis hominibus, maximè verò fidelibus & sanctis erit certamen, magnaque tribulatio in diebus illis, quando signa & prodigia in magna potestate à scelestissimo Dracone perficientur. quando rursus seipsum vt Deum ostentabit, formidabilibus portentis per aera volitans, cunctique dæmones in forma angelorum, cum timore corã tyranno in aere sublimes volitare conspicientur. Clamabit enim cum fortitudine, etiã formas immutans, ad immensum terrorẽ cunctis incutiendũ hominibus. Quis quæso fratres, scuto fidei, sic tunc reperietur munitus, vt immobilis persistens, euidẽs tunc argumentũ secum in animo habeat, iam sanctum vnigeniti filij Dei aduentum adesse: quando inenarrabilem illam viderit tribulationem vbique super omnem animam fieri, omni prorsus solatio ac requie destitutam vndique, in terra, & in mari. Quando vniuersum mundum conspexeris turbatum, (fugiet enim etiam quisque ad montes, vt abscondatur in illorum cacuminibus) & alios quidem fame perire, alios verò grauissima siti, instar ceræ, liquescere; & qui eorumdem tunc misereatur, nullum adesse. Quando videris quamcumque faciem lacrymis madentem, ac magno cum desiderio homines sciscitari, num vsquam adhuc sit verbum Dei in terris; respondeaturque nusquam? atq; istud est, quod nosse desiderabit homo. Quis obsecro rãtam doloris afflictionem feret? aut quis † intolerabilem illam pressuram sustinebit? Quando videris confusionem totius mundi, populumque vndique ab vltimis finibus terræ venientem, ad adorandum Antichristum, clamantemque magno cum timore atque tremore: Tu es Saluator mundi, ac filius Dei. Tunc mare indignabitur atq; turbabitur, terra exarescet, cæli non pluent, plantæ marcessent, cunctique orientalis plagæ incolæ timore nimio exterriti ad partes occidentales fugient. Et vice versa, qui occiduas regiones inhabitant, præ tremore ad loca orientalia fugam capient. Assumpta enim potestate, tunc impudentissimus ille dæmonas ablegabit ad vniuersos terræ fines, qui cũctis prædicent, magnum iam Regem cum

Marginal notes: Matth. 24. Marc. 13. Luc. 21. — 2. Thess. 2. — Antichristi signa & prodigia fallacia. — Matth. 24. — 2. Thess. 1. — 2. Thess. 2. — Matth. 24. Marc. 13. Luc. 21. — † al. inexplicabilem. — Matth. 24. Marc. 13. Luc. 21.

gloria apparuisse, omnesque ad occurrendum ei, visendumq; ipsius decorem inuitent. Quis quæso ita adamantino est pectore, vt fortiter atque intrepidè cuncta illa scandala ac mala perferat? Quis inquam erit iste, sicut antè dixi homo, vt eum, patientiamque eius, omnes mortales angelique Dei felicem prædicent? Ego quidem ò fratres Christo dilecti, vel sola recordatione sæui illius Draconis attonitus fio, dum animo mecum complector, cogitoque futuram illam tribulationem atq; angustiam, quæ illo tempore cunctis obueniet hominibus; & quomodo scelestus atq; infamis humano generi apparebit hic Draco, maximè verò quàm atrox infestusq; futurus sit sanctis Dei hominibus, qui portenta hæc eius fallacia videre ac vincere poterunt. Erunt enim, erunt tunc plurimi, qui Deo grati placitique reperientur, in montibus ac collibus, locisque desertis, in multis orationibus, planctuque immenso, saluandi. Deus siquidem sanctus contemplans eos sic in gemitibus ineffabilibus, fideiq; synceritate perseuerantes, commiseratione illorum ducetur, velut indulgentissimus pater, securos eos vbi sese abdiderant, constituans. Etenim impurissimus ille non cessabit inquirere sanctos quosque, in terra ac mari, secum sic statuēs, quòd deinceps super terram regnaturus sit, omnesque dominatui suo subiectos iri. Existimabitque miser se hora illa tremenda resistere posse, quando ad iudicium venerit Dominus, ignorans interim impius suam ipsius imbecillitatem, atque superbiam, ob quam & ipse cortuet. Turbabit tamen terram, exterrebitque simul vniuersa fallacibus prodigijs, & magicis signis. Nulla, tempore illo formidabili, quādo Draco venerit, erit in terris requies; verùm maxima tribulatio, perturbatio, atque confusio. mortes atque fames in cunctis finibus terræ. Siquidem ipse Dominus diuino ore suo prædixit, talia non contigisse ab initio creaturæ, Nos autem peccatores, quo pacto immensam atque inexplicabilem illam angustiam adumbrabimus; cùm sic eam nobis Deus denominauerit. Figat verò hic quisque sedulò mentem suam in sanctissimis dictis Domini ac Saluatoris nostri, animaduertatque quo pacto ob necessitatem angustiamque illam intolerabilem, dies illos sua pietate ac misericordia abbreuiet, nobis sic præcipiens, dicensque: Orate ne fiat fuga vestra in hieme, vel sabbatho. vnde & rursus Saluator apertissimè dicit: Vigilate itaque omni tempore, orantes vt digni habeamini fugere ista omnia quæ futura sunt, & stare ante filium hominis, quando veniet in gloria sua. Ne ergo diffidamus; licet hæc tardius videantur super terram euentura. Tempus enim iam propè est, vobis interim cunctis in sylua omnis malitiæ permanentibus, & nullatenus credere volentibus. Oremus igitur assiduè cum lacrymis & orationibus, die noctuque, † vt salutem consequi mereamur.

Heb. 11. 2. Thess. 2. Dan. 12. Matth. 24. Matth. 24. Luc. 21. Ibidem. Heb. 10. 2. Pet. 3.

† al. pro communi omniū salute.

ALIVD † METRVM.

† al. Alia de Antichristo, oratio

SI quis compunctionem cum lacrymis habeat in orationibus, Dominum roget, vt effugere queat maximam tribulationem superuenturam orbi terræ; ne omnino videat illam bestiam, neq; etiam rursum signa & prodigia audiat fieri per loca, ac terræ motus, fames, mortesque diuersas in terris. Strenui sit animi oportet, qui in medio tot scandalorum tunc suam ipsius saluare poterit vitam. Si enim aliquis hominum, vel paullulò remissior inuentus fuerit, facilè obsidebitur, & expugnabitur, captiuusq; reddetur, per signa atq; portenta Draconis pessimi ac dolo pleni. Indignusque talis reperietur venia in die iudicij, qui spontanea volūtate sua, fidē Tyrāno dedit. Multis sanè orationibus ac lacrymis ò carissimi, nobis opus erit, vt tunc firmi atq; constantes in tentationibus permaneamus. Plurima etenim sunt portenta atque figmenta bestiæ tunc futura: cùm enim aduersetur Deo, cūctos ipse molitur perdere. Audite Christo dilecti fratres mei, quid fecerit populo Israelitico in deserto, exeūti de Ægypto, quomodo infelix hic & scelestissimus illos dolo astuq; circumuenerit; vt cūcti grauissimū illud pecca-

Matth. 24. Marc. 13. Luc. 21. & 2. Thess. 2. Apoc. 14. Num. 20. 21.

peccatum committerent. Suggessit quippe Balaam, vti Balaac regi Madianitarū subministraret cōsilium pessimum, vt scilicet † mulieres ciuitatis in tabernaculis statuerentur, populusque ad fornicationem, & sacrificia pelliceretur: vt Deus impietate illorum offensus, simul funditùs eos perderet, quando iam cuncti velut bruta animalia, in fornicatione sua cum mulieribus exarsissent. Constituitq; mulieres inuerecundas ac publicas, quæ ad peccandum ceteros incitarent; mensas quoq; libaminibus ac hostijs plenas prę foribus tabernaculi, omnes ad mortem pertrahens: vt qui cum impurissimis illis congredi cuperet, prius hostias offerret, & deinde ad turpitudinem cum illis perpetrandū ingrederetur. Pro mercede enim fornicationis, tantūmodo hostias atq; libamina accipiebant. Statuit principibus filias principum. & diuitibus † filias diuitum, plebeias autem mulieres plebeijs, omnique populo: volens cunctos simul, in casses mortis pertrahere: maximè si pauperculam non aspernaretur diues, neque alicuius plebeij filiam princeps. Cernis ecce grauitatem facinoris, malignumque inuentum, quo pacto omnibus foueas in mortem effodiat? An quis vmquam vestrum tam impudēs facinus adspexit? fornicationemque sic gladium vtrimque acutum continentē? Duplici siquidē morte, & vtraq; sæuissima, enecabant eos mulieres, qui ad ipsas ingrediebantur, impij scilicet sacrificij, & nefariæ fornicationis. Ad eumdē modum etiam hic se armabit Tyrannus, vt cuncti bestiæ sigillo reperiantur muniti, cùm aduenerit decepturus vniuersum mundum suis signis atque prodigijs, tempore suo, in consummatione nimirum seculorum: & ita demū accepto prius eius signaculo, sibi cibum, & quamcunq; formam comparandi, potestatem habeant. Statuet autem principes ad istud scelus, edictumq; suū exequendum. Attendite fratres superbiā bestiæ, & machinamenta iniquitatis; quoniam à ventre principium ducet: vt quando quis cibi pressus fuerit inopia, cogatur tunc signaculum illius suscipere. Dabitq; hoc suum signum sceleftus ille, non quidem promiscuè pro quolibet corporis membro, ne hoc graue sit atq; molestum ipsis; sed in dexteram manum, ac frontem insculpturus est homini charácterem hunc suum impium: ne scilicet facultas sit homini, dextera se signandi signo Christi Saluatoris nostri, neque rursus in fronte vllatenus tremendum sanctumque Domini nomē imprimere queat, neque etiam gloriosam atque formidabilem Saluatoris crucē insculpere. Nouit quippè infelix ille, per impressionem Crucis Domini, potestatem sibi omnem ademptam iri. Quamobrem signat hominis dexteram, quòd ea scilicet, cuncta nostra membra signemus. Similiterque frontem, quòd illa, candelabri in modum, lucernam lucis, hoc est signum Saluatoris nostri, in altum præferat. Restat ergo fratres mei carissimi, horrendum cunctis fidelibus atq; potentibus Christi amatoribus qui tunc reperientur, certamen; ne vmquam ad horā vsque mortis ab eo se vinci sinant, neque torpore languescāt, quando iam Draco signaculum suum loco signi Crucis Saluatoris nostri, modis omnibus machinabitur imprimere, vt nulla penitus ratione nomen Domini ac Saluatoris nominetur temporibus suis, facietque hoc suæ infirmitatis conscius, pertimescens metuensque sibi ab hoc Sanctissimo & immaculatissimo nomine, propter sanctam virtutem nominis ipsius Saluatoris. Si quis enim eius signo non fuerit notatus, nequaquam phantasmatibus illius se illaqueari permittet. neque etiam rursus ab hoc recedet Dominus, verùm eius cor illuminabit, trahetque ad seipsum. Oportebit igitur nos ô fratres, omni studio atq; diligentia nosse, atq; vitare hostis phantasmata. Et infestissimo hoc dæmone regnante, in tranquillitate interim nobis omnibus adueniet Dominus, vt propter nos, fraudes atq; dolos† inimici reprimat. Quamobrem synceram firmamque Christi fidem tenentes, instabilem hostis virtutem deturbemus, mentem præterea constantem piamq; nobis vindicemus: & ipse cùm viderit se nihil posse, suam agnoscens infirmitatem, confusus à nobis recedet.

Num. 23. 31. & 2. Pet. 2.

† al: vt mulieres ciuitatis nuda, in tabernaculis statuat, citra verecundiā, &c.

† al. & diuitibus, mulieres diuitum, reliquas verò vniuersas cuncto populo, &c.

Allusio ad verba Apoc. quæ sunt sub fin. cap. 13.

Signum Antichristi.

Apoc. 13.

Signum suum vbi, & quomodo imprimet Antichristus?

Resistendum dolis & machinamentis Antichristi.

Signum ab Antichristo, nequaquam suscipiēdum.

† al. bestiæ.

IN PRIMVM METRVM.

† al. ego minimus omnium.
Sanctorū agmina, Christi amatores, atq; fideles fratres, ego † miserabilis, lacrymabūdus imploro, moneoque, ne vllà ratione nos laqueis irretiri patiamur inimici, quin potius per virtutē Crucis Christi nos inuincibiles præbeamus. Ineuitabile iam certamen præ foribus est; quare clypeo fidei assumpto, omnes ex diuino fonte spem nostræ salutis auidè hauriamus. Increatam autem, cōsubstantialemq; fratres carissimi, dicere volo Trinitatē, quæ est fons scaturiēs vitā. Si enim eiusmodi armis munita fuerit nostra anima, iam pessundatus iacet Draco. Inter omnia verò ista, nos orare conuenit, ne incidamus in tentationem,
Matth. 24. & Act. 1.
neq; fuga nostra fiat in hieme. Iccirco estote parati, tamquam fideles serui, Domini sui amantes, præter illum non agnoscentes alium. Quando enim fur ille, ac pessimus dæmon, sæuusque hostis primùm suis temporibus adueniet, volens ele-
Allusio ad Iohan. 10.
ctum veri pastoris gregem furari, mactare, ac perdere, formam sibi veri illius pastoris assumet, qua gregem ouium decipiat. Cæterum cùm exploratissimam sibi istæ vocem veri pastoris habituræ sint, è vestigio vocem impostoris agnoscent:
† al. depopulatoris.
quæ cùm sit vox furis, & mali † genij, dura & incomposita, multùm dissimilis voci veri pastoris reperietur, protinusque agnoscitur, qualis ipsa sit. Perdiscamus etiam ò amici, quonam amictu impudens ille serpens in terris apparebit. Quandoquidem Saluator noster, humanum volens liberare genus, ex Sancta Maria
Philip. 2.
virgine natus est in carne nostra, & formam serui accipiens, in habitu hominis
† al. conculcauit mortem, & subegit hostē, &c.
per sanctam virtutem eius diuinitatis conculcauit † hostē. Mitis autem ac humilis in terris visus est, vt nos è terra in cælum sublimaret. Verè enim atque indubitanter Deus qui conceptus fuerat, idem ipse & incarnatus est, idem ipse natus
2. Tim. 4. Rom. 1. 2.
ex Maria Virgine in carne nostra, idem ipse per passionem Crucis saluauit vniuersa, nobis quoq; diuina sua relinquens mandata, iterumq; venturus, in nouis-
Matth. 16. Apoc. 22. Rom. 2. 14.
simo die, cū magna gloria & potestate formidabili, iudicare viuos & mortuos, & reddere vnicuique iuxta opera sua, iustis pariter ac impijs, vt iustus Iudex. Vnde perspiciens hostis, quòd iterum Dominus, in gloria diuinitatis suæ ex cælo sit venturus, secum ipse excogitabit dolosus de assumendo aduētus ipsius habitu,
Matth. 24. 25. Marc 13. Luc. 21.
quo sic cunctos fallat, perdatque. Ceterùm Dominus noster in pellucētibus nubibus, sicut fulgur horribile atq; coruscans, in terras descendet, in illa die, sicut scriptum est: at non sic inimicus ille in nubibus lucidis in terrā veniet. Apostata
Antichristi natiuitas qualis.
enim erit, nascetur autem perfectè illius organum, ex spurcissima & salacissima muliere. Atque isto habitu amictus veniet scelestissimus ille, vt fur. & vt cunctos decipere possit falsus & irreligiosus impostor, se humilem simulabit atque quie-
Antichristi fraudes, & hypocrisis.
tum, iniustitiæ osorem, auersorem idolorum, magnum pietatis æstimatorem, benignum, pauperum amatorem, speciosum vltra modum, longè placidissimum, hilarem in cunctos: supra modum autē Iudæorum gentem honorabit, quòd hi sci-
Iohan. 5. 2. Thess. 2.
licet maximè illius exspectent aduentum, tamquam ipsius veri Christi. Atque inter hæc omnia, editurus est signa, portenta, atq; terrores, in potestate magna. Astu doloque placere conabitur cunctis, vt citò populi amorem atque beneuo-
† al. sed omnino hilaris semper.
lentiam sibi conciliet. Munera non captabit, cum iracundia non loquetur, mœstus numquā apparebit, at † lætus apud omnes semper. Et in his omnibus, sub specie religionis, quoad regnauerit, decepturus est mundum. Quando autem multi è populo ac plebe, tot tantasque eius virtutes aspexerint, ipsumque decore atq; potentia adeò prçstātem; cuncti pariter in eamdem sententiam condescendent, summoque cum gaudio illum sibi in Regem eligent, dicentes ad inuicem: Numquid reperiri poterit alius vir tantus, adeoque benignus, ac iustus? potissimum
† al. tamquam locum ac templū cū primis honorans, &c.
autem impiorum ac homicidarum Iudæorum populi ipsum honore afficient, applaudentque eius regno. Vnde & ipse tamquam † ceteris eos honore præferens, designabit ipsis omnibus locum suum ac Templum, suamque illud instaurandi

randi prouidentiā. Regnante autē iam Dracone super terram, promptissimè populi ad fœdus simul cum eo ineundum accurrent. Edom rursus & Moab, vnà cum filijs Ammon, illum vt verum regem cum gaudio magno adorabūt, ipsiusq; cùm primis se propugnatores multa cum potentia ostendent. Citò autem eius regnum erigetur, & in furore suo tres Reges magnos atque potentes percutiet. Deinde supra modū corde exaltabitur, euometq; Draco vniuersam suā amaritudinē cum omni sua malitia, propinabitq; fraudulēter latens in se lœthiferum virus. Orbem terrarum turbabit, vltimos fines terræ commouebit, affliget vniuersa, polluet perdetque animas multas. non amplius velut pius ac religiosus, neque amplius vt pauperum amator, neque vti hilaris sicut antea: verùm contrà prorsus, per omnia austerus, durus, iracundus, & excandescens, sæuus, instabilis, terribilis, inflexibilis ac tenebricosus, odibilis & abominabilis, immitis, improbus, superbus, scelestus, & impudens; qui magna sua rabie atque insania, vniuersum genus mortalium in barathrū impietatis atq; perditionis præcipitare studebit. Signa varia atque terrores multiplicans, falsò etiam & non verè eiusmodi ostentabit. Montes autem hoc modo transferre atque mouere fallaciter & minimè verè videbitur: Etenim adstante circum circa, maxima populorū gentiumq; multitudine eum propter phantasmata laudantium, vehementissimam emissurus est vocem scelestus, adeò vt locus totus moueatur, in quo turbæ ei assistebāt. palamq; tamquā Deus dicturus est impius: Cognoscite vniuersi populi, magnam potestatis meæ virtutem: Ecce ego coram vobis omnibus, præcipio monti huic magno atq; excelso, qui è regione est, vt emigret è loco vbi est trans fretum, huc nunc ad nos, in verbo meo. dicetque scelestus ille: Tibi mons iubeo, vti huc confestim inde per mare transfretes. Et currere quidem videbitur mons coram cunctis turbis spectantibus, licet omnino à † suis fundamentis nō sit motus. Nam quæ altissimus ab initio creationis firmauit, & in sublime extulit, in ijs nequaquam sceleratissimus ille potestatem habebit: sed mundum magicis suis portentis decipiet. Rursus autem alteri monti, in profundo maris magni insulæ maximæ, sito, iubebit sedem locumque mutare, & in arida consistere, in iucundis littoribus, ad oblectationem spectantium. Et licet insula omnino non moueatur ex mari, tamen sicut mons in arida, contuentibus apparebit. Rursusque idem ille Draco, expansis manibus innumerabilem multitudinem congregabit serpentū, & auium, carnibus humanis vescentium. Super abyssum similiter incedet, & in ea vt super terram se ambulare simulabit. Ficta autem ab eo erunt omnia, & multi his credent, & vt Deum fortem ipsum glorificabunt. Ceterùm qui Deum secum habitantem habuerint, illuminatis oculis cordis sui, syncera fide diligenter ipsum cum vniuersis suis dolis ac phantasmatibus fallacibus obseruabunt, cognoscentque, quòd neque mons suo motus sit loco, neq; insula ex mari transmigrauerit in aridam. Atque ista cuncta sub proprio nomine perficiet Antichristus: Non enim sustinebit immaculatissimum nomen Patris, & Filij, & Spiritus sancti, cùm sit Dei aduersarius, ac perditionis filius. Quibus sic actis, populisque ad eum velut ad Deum adorandum collaudandumque indies adductis; excelsissimus in cælis indignabitur, suam ab ipsis faciem auertens. Deincepsque erunt pestilentiæ graues, fames continua, terræmotus assidui, vbique fames, vbique sitis, tribulatio vbique magna, angustiaq; multa, mortes incomprehensibiles, timor horribilis, & tremor inexplicabilis. Tunc cæli non irrigabunt amplius, nec terra fructificabit vltrà; fontes deficiēt, & exsiccabuntur fluuij. herba nō amplius crescet, nec pascua nascentur, arborum radices † refrigescent, & amplius non germinabunt; pisces maris, & cete quæ in illo sunt morientur, vnde & grauem ac pestilentialem odorem mare emittet, sonitumque horribilem: ita vt præ timore etiam homines in terris sint defecturi, atque interituri.

Gen. 19. & 25. Dan. 11. & Am. 1. 2. & Soph. 2.

Antichristi malitia, crudelitas, tyrannis, & in omnes persecutio maxima.

Antichristi signa mendacia, atque fallacia.

2. Thess. 2. Apoc. 13.

† al. à limitibus

Gen. 1. 7. Am. 4 Psal. 92. 135.

Antichristi præstigiæ, artesque magicæ.

Apoc. 13. & 14.

Ista in Vatic. sūt Cod. græc. sed al. desunt.

2. Thess. 2.

Matth. 24 matt. 13. & Luc. 21.

Ibidem.

† al. emorientur.

Matth. 24. Luc. 21.

ALIVD

† al. Eiusd. De Antichristo.

ALIVD † METRVM.

† al. lugebit anima, ingemiscet que amarè omnis creatura, &c.

TVnc vehementer omnis simul † lugebit ingemiscetq; anima, quando cuncti aspexerint pressuram illam ineffabilem, qua die noctuque prementur: neque vsquam reperient, vbi cibis famem sibi expleant. Siquidem præsides quidam populi, duri atque immites per loca constituti erunt à Tyranno, qui illos dumtaxat paululum ciborum, eorum scilicet quales tunc inuenientur, sibi coemere permittent, qui signaculū improbi tyranni secum in fronte vel dextera prætulerint. Sicq; paullatim perire ac mori incipiēt: hi quidē in plateis, illi verò in domibus, alij autem in foro. Deficiēt namq; infantes in sinu ac vlnis matrū: ipsæq; vicissim matres super infantes morientur. Vir † item cum muliere, ac prolibus, in medio fori corruent mortui: nec erit tunc qui eos sepulturæ condat, & in monumentis componat. & præ multitudine cadauerum per plateas proiectorum, ingens & intolerandus vndique fœtor ipsos † viuētes fortiter affliget. Mane omnes cum dolore ac gemitu, colloquendo, dicent: quādo adueniet vespera vt fruamur requie? aduentante autem iam vespera, inter amarissimas lacrymas, secum † ita loquentur: quādo putas illucescet, vt vrgentē pressurā nos effugere queamus? nec dabitur tunc ipsis fugiendi aut abscondendi ab illa tribulatione locus. Cuncta etenim simul turbata tum erunt, mare, & arida. Atque adeò sic nos præmonuit Dominus: Vigilate & orate horis singulis, vt effugiatis à tribulatione illa. Grauis tunc odor in terris, pestilentiæ & terræmotus in arida. pestilentię itē & terræ motus in mari. Confusio in mari, & confusio super terram. Terrores itē in mari, & terrores in terra. Auri argentiq; copia, & vestes sericæ nulli quidquā in pressura illa maxima proderunt: sed cuncti viuentes, tūc mortuos beatos prædicabunt, qui † corpore soluti fuerint, priusquā tanta in terris superuenerit tribulatio. Tunc per plateas palam proiectum iacebit aurum atque argentum: nullusq; erit qui † tangat illud, quandoquidem cuncta tunc abominationi erunt. Verùm cuncti, tum fugiendi occultandique se, quærent modum; nec vllus eis è pressura illa euadendi locus patebit. Immò præter pestilentiam, famem ac sitim, metumque, aliæ adhuc terroris erunt caussæ: etenim feræ atq; serpentes humana vescentes carne reperientur. Angustijsque plena tum erunt omnia: intus timor, extrà tremor, & nocte diuque in plateis iacebunt cadauera. In domibus fames & sitis, in plateis vox vlulatus & planctus. In domibus vox gemitus ac planctus. In plateis tumultus, & in domibus tumultus. Vnusquisque alteri cum gemitu eiulatuque occurret: pater filio, & filius patri; filia matri, & mater filiæ. amici amicos in plateis complectentes, deficient; & fratres à fratribus amplexi, mortui in plateis concident. Marcessetq; flos ac pulchritudo tandē quasi omnis carnis: reddentur enim hominū facies velut emortuæ. Detestationi atq; odio tunc erit pulchritudo mulierum, tabescetq; concupiscentia omnis carnis præ alimentorum inedia. Cuncti verò qui callidissimæ crediderint bestiæ, impiumq; illius scelesti characterem pro signaculo acceperint, simul ad ipsum accedent, cum angustia atque dolore dicentes: Da nobis quod edamus atque bibamus, quoniam ecce cuncti deficimus fame tabefacti, cuncti simul perimus & amara morte morimur; fera animantia, venenatasque à nobis depelle bestias, ne nos perimant deuorentque. Cumque non sit impuro illi quod eis dare possit, ad eos pariter omnes, magna cum seueritate ac ira responsurus est: Vnde à me dari vobis vultis quod edatis atque bibatis, ò homines; cùm cælum terræ pluuiam deneget, terraque ideo prorsus germinare ac fructificare nequeat. Quibus auditis, populi ingemiscent, flebuntque inter tot angustias omni penitus solatio destituti, addeturque ipsorum afflictioni afflictio verbis nō exprimenda, quòd ita se promptos ad bestiæ credendum exhibuerint. Cùm ille in quem crediderūt ipsi, ne sibi quidem ipse opitulari queat: quomodo ergo illis diebus magnæ pressuræ, miserebitur ip-

Marginal notes: Apoc. 13. — Esai. 13. — † al. pater cum vxore, & filijs, &c. — † al. homines adhuc superstites, &c. — † al. rursus ad se inuicem dicēt: quādo, &c. — Matth. 24. Marc. 13. Luc. 21. — † al. qui sepulti fuerint, &c. Esai. 13. — † al. qui sibi vendicet illud. — Deut. 32. Luc. 21. — Esai. 40. Zach. 14. 1. Pet. 1. Zach. 14. — Antichristi malitia, simul & inopia detegitur. — Hierem. 45.

tur ipsorum? Contabescent satellites Draconis,præ timore ac terræ motu,soni-
tuque magni maris,fame atque siti,morsuque serpentum.Quicunq; enim signa-
culum Antichristi acceperint,ipsumque vt Deum sanctum adorauerint,pattem Apoc.14.19.
cum Christo in eius aduentu non cōsequentur, sed cnm ipso Dracone proijciē- 2.Thess.2.
tur in gehennam.Felicem ac felicissimum illum,qui diebus illis spe firma in Do-
minum fixa,repertus fuerit præualidus atq; fidelis. Quoniam facillimè hic eua-
dere ac superare poterit tormenta,& tentationes quascunque Antichristi. Ce-
terùm priusquàm cuncta ista fient, mittet misericors Deus Eliam Thesbiten, & Apoc.11.
Enoch,qui palā populo prædicēt,ne† illi credant,audacter clamantes atq; dicē- Mal.4.
tes:Antichristus hic est atque seductor,& filius perditionis,ò homines, nullus il- † al.ne ob timorem credāt, aut
li prorsus credat impio.nullus vestrum autem tyranno præbeat Deo repugnan- obtēperent, fal-
ti.nullus vestrum terreatur; citissimè enim destruetut, dissoluetur que potestas sitatis,&c.
illiùs. Dominus sanctus cum gloria formidabili,iam ecce de cælo veniet, iudi-
caturus omnes illos, qui signis Antichristi crediderint,obedierintve. quamquā
pauci tunc reperientur,qui duorum illorum sanctorum Prophetarum dictis sint Ibidem.
obtemperaturi ac credituri. Hæc autem omnia facturus est Saluator† & Deus † al. Saluator vt Deus noster.
noster, vt cunctis nobis ostendatur eius infinita clementia.Quippè qui numquā † al. misericors
vult mortem peccatoris & impij; sed omnes cupit saluos fieri,& ad agnitionem Deus,&c. Ezech.18.&
veritatis venire.Consideremus carissimi immensam eius pietatem atque miseri- 1.Tim.2.
cordiā;quandoquidē nec illo quidem tempore mortaliū genus, est destituturus
prædicatione veritatis:quin & tunc missurus est prophetas ad verā de Deo no-
titiam prædicandam,vt omnes in die iudicij reperiantur inexcusabiles, cùm ve- Matth.24.25.
nerit è cælo Dominus,in maiestate & gloria patris. Plurimiq; sanctorum qui tūc
reperientur,simulatque exploratum habuerint aduentū impuri illius Antichri-
sti,mox profusis lacrymarum fluminibus, gementes & flentes ad Deum recurrēt,
vt liberentur à Dracone illo; confugientque maximo cum studio ad deserta, &
occultabuntur timore perculsi,in solitudinibus & montibus,atq; speluncis.Ca-
pitibusque suis terra ac cinere conspersis,cum eiulatu ac lacrymis orabunt die
noctuque,in maxima humilitate cordis. Donabiturque illis à Deo sancto, quod Matth.11.
orantes petierint:deducetq; eos gratia ipsius ad loca definita, & saluabūtur oc- Apoc.6.
cultati in cauernis & speluncis, ne Antichristi signa atq; terrores conspiciant.
Et cunctis quidem diuina cognitione atq; intelligentia illustratis,continuò in-
notescet tyrāni aduētus:Qui verò mentē semper in secularibus rebus,terrenisq;
commodis appetendis defixam habuerint, nequaquam eius aduentum cogno-
scere poterunt. Nam qui perpetuò secularibus ac tempotalibus rebus animum 2.Tim.2.
implicatum retinent,& si veritatem audierint,non tamen credent: siquidem di-
centem aspernabuntur. atque huius rei gratia aufugere sancti præualebunt,
quandoquidem curam omnem vitæ huius abiecerunt. Væ tunc peccatoribus
omnibus,quoniam apptopinquauit ipsorū supplicium atque perditio, in æter-
na secula. Lugebit tunc omnis terra,& mare. Lugebit aer cū feris bestijs,& vo- Matth.24. Apoc.13.
latilibus. Lugebunt montes & colles, & ligna† campi. Lugebunt quoque duo † al.& omnia
magna luminaria cæli,cum astris,propter genus mortalium:quoniam omnes de- ligna syluarū.
clinauerunt à Deo sancto suo, creatore vniuersorum: & seductori crediderunt, Apoc.14.16.19
pro cruce Saluatoris, characterem scelesti eius aduersarij assumentes. Lugebit
terra ac mare, quia vox psalmi & orationis repentè cessauit de ore hominum.
Lugebunt ecclesiæ Christi vniuersæ luctu maximo, eo quòd amplius Deo non
offeratur diuina oblatio,& sanctificatio,sanctumque sacerdotum iam cesset mi-
nisterium. Postquam ergo tria tempora cum semi,impleta fuerint potestatis & Dan.7.
operationis,scelesti illius Antichristi; consummatisque iam scandalis omnibus
totius terræ,quemadmodùm diuino Domini & Saluatoris nostri prænunciatum Matth.24.
est ore:tunc veniet sicut fulgur de cælo coruscans, sanctus, immaculatus, terribi- Luc.21.
lis,& gloriosus Deus noster & Rex,sponsusque immortalis, in nubibus cum glo- Matth.25.
ria incomparabili,præcurrentibus ante gloriam eius, Angelorum & Archange- Apoc.1.
lorum

lorum legionibus: præferentibusque coram ipso signum crucis, & magnum flumen ante eum igne plenum, terribili cum eruptione exæstuãs, & in altum se eleuans. Aderunt ibi Cherubim simul & Seraphim, vultum deorsum inclinatum tenentia, atque volantia; & alis quattuor igneis facies, pedesque occultantia, & cũ horrore clamãtia, & ad alterutrum dicentia: Ter Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus Sabaoth. Vox item tubæ audietur, horrendum illud occinens, dicẽsque: Surgite qui obdormistis, ecce iam venit sponsus. Tunc aperientur monumenta, audietq; putridus puluis magnũ illum & formidabilem Saluatoris aduentum. Et in ictu oculi, excitabitur vniuersum genus hominum, adspicietque immensam sponsi pulchritudinẽ: & mille millia, & centies mille millena millia, infinitiq; Angelorũ exercitus gaudebunt gaudio magno; sancti quoq; ac iusti, & quotquot nõ acceperunt signaculũ mali † & impij Tyranni. abduceturq; Tyrannus vinctus ab Angelis, cum omnibus Dæmonibus coram tribunali Iudicis: & ducetur simul cum eo quotquot eius signum acceperint, omnesq; peccatores & impij ligati. Feretque aduersum eos Rex sententiam damnationis perpetuæ, in igne inexstinguibili. Quotquot autẽ signaculum Antichristi non receperint, & quicunque in speluncis atque cauernis tunc occultati fuerint, cum Sponso exultabunt, in cęlesti thalamo, lætitia ineffabili, cum Sanctis omnibus, in sempiterna secula. AMEN.

Ezech.1. 10. Esai.6. Apoc.4. Matt.25. Ioh.5. 1.Cor 15. 1. Thess.4. Dan.7. 1.Cor.15. Apoc. 5.7.14. 15.& 20. † al. impuri & improbi antichristi. Apoc. 12. 13. 14.20.&c. Matth.13.48.25. Marc.9. Dan.12. 2. Pet.3. Apoc.14.15.20. Heb. 11.&c.

SCHOLIA ET VARIAE LECTIONES.

SVper hoc Argumento, qui plures Auctores nosse ac legere velit, videat inter alios antiquissimũ Irenaũ, lib.5. cõtra hæreses, cap.25. & sequẽtibus: vbi Antichristi fraus, superbia, & tyrãnicũ regnũ, sicut à Daniele et Paulo descripta sunt, latè ac fusè aperiuntur, multaq; de eodẽ alia notatu digna describũtur. Post Irenaũ, idẽ hoc Argumenti genus, prolixè tractauit Hippolitus Episcopus, & martyr, in Oratione de Cõsummatione Mundi, & de Antichristo. Post quẽ, videantur Cyrillus Hierosolymitanus catechesi 15. Damascenus lib.4 orthodoxæ fid. cap.27. & 28. Chrysostomus in 2. ad Thessal.2. Theodoritus in eundem Apostoli locũ. ac Theophilactus in locum eumdem. Methodius in reuelationibus. Et inter Doctores Latinos, S. Ambrosius in 21, Lucæ. S. Augustinus 20. de ciuitate Dei, cap.19. Et in tractat. de Antichristo. Hieronymus q.11. ad Algasiam. & in 7. cap. Danielis. Anselmus & Oecumenius in 2. Thessalonic.2. Hugoætherianus Lib. de regressu animarum, cap.23. &c. Nec prætereunda hic sunt, quæ sparsim de hoc tractata inueniuntur à B. Andrea Archiep. Cappadoc. in comment. super 13. Apocal. alijsq; in locum eumd. Nec non à S. Ambrosio in Commentar. super Lucam lib.10. cap.2. ac 4. tom.5. item Lib. De benedictionibus patriarcharum, cap.7. tom.4. Et in tractat. super Psal. 40. uersu 10. & in Psal.43. versu 2. tom.4. ac Lib. sup. Beati immaculati, litt. 3. versu 5 super illud: Increpasti superbos, &c. eod. tom.4. &c. S. August. in homil. Euangelij, Cùm videritis abominationem, &c. Matth.24. item Lib.12. de ciuit. Dei, cap. 1.7.13. ac 18. de ciuit. Dei, cap.53. tom.5. Idem in Epist.1. ad Helisæum, & est 68. ac.2. epist. ad Hesychiũ, &c. S. Hieronym. super illud Dan. Beatus qui exspectat, & peruenit vsque ad dies mille trecentos triginta quinque, &c. plurimisque alijs apud eũ locis. Isidor. Lib. de sum. bono. cap.25. & 26. S. Bernard. in Serm. De aduentu Domini, alijq; alibi.

Primo varietas occurrit lectionis, in ipsa Inscriptione seu titulo, dum in vno Exemplari græc. manuscrip. habetur: Eiusd. S. Ephræm Sermo in Antichristum. *In alio:* Eiusdẽ Sermo de Antichristo. *In quodã alio:* Eiusd. in Antichristum Sermo, & de consummatione huius seculi. *In quarto autẽ quod in Vatic. antiq. est:* De Consummatione seculi, & de Antichristo.] *quam etiã Inscriptionẽ magis hic sequi visum est; tum quòd ex ipso Orationis defluxerit corpore, vbi mox in illius reperitur principio: Verba in doloribus facturus sum, & cum suspirijs dicturus de instanti huius mũdi cõsummatione, impudentissimoq; ac sæuissimo Dracone Antichristo. &c. tum etiã quòd huic respondeat inscriptio, qua Hippolytus martyr in tractatu eiusdẽ Argumẽti est vsus, videlicet:* De cõsummatione mũdi, & de Antichristo, &c.

Clamabit enim cum fortitudine etiam formas immutãs, &c. *Ita in Cryptafer. Cod. reperitur. Pro quo, in Vatic sic est:* Etenim cum fortitudine & potentia multa fraudulenter formas immutabit, &c. *Al. verò sic:* Clamat enim in fortitudine, formas quoque immutans, ad exterrendos immenso pauore mortales, &c. *atque ista de terroribus & præstigijs Antichristi.*

Sequitur non multò postea: Tunc plantę marcessent, cunctiq; orientalis plagę incolę exterriti, &c.] *Ita legitur in manuscrip græco antiq. Cryptafer. Sed in Vatic. Cod. pro eo sic est:* Tunc plantæ ac fructus omnes marcessent, cunctique super terram homines exterriti nimio timore profugient: hi quidem ab Oriente versus occidentem. Illi verò ab Occidente ad orientem. Alij à Septemtrione ad meridiem: alij vice uersa à meridie ad septentrionem.] *Vtraque lectio clara est, & probata.*

Alind metrum

Aliud metrum.] *Eiusmodi distinctionem aut potius sectionem istius de Antichristo tract. per metra, in alia atque alia etiam subdiuisa, in antiquissimo quodam manuscrip. Græc. Biblioth. Cryptaferrat. reperi: cùm in omnibus alijs Exemplaribus quæ videre atque conferre licuit, absque vlla prorsus partium diuisione, ne dum subdiuisione, ista omnia vnico filo contextuque sermonis contineantur. Sed quòd illud Græcum Cryptafer. exemplar ceteris nō solum in hac materia plenius sit, sed & antiquius (excedere enim videtur scriptura mille annos, sicut inde colligitur) visum est ab eo hic non recedere, non tamen prætermittendo si quæ particularia etiam in alijs manuscrip. reperta sint, confido enim me ex diligenti omniū quæ videre licuit collatione, exemplar non solum emendatum, sed & illustratum, plenissimumque dedisse. Quod autem hic dicit,* (Aliud metrum.) *puto aliam partē, seu membrū orationis intelligi, quomodo, & in consequen. vbi dicit* (In primum metrum.) *hoc est, in primā orationis partem, &c. nisi tamen ipsam rei actionē aliam atq; aliā, nomine huius & illius Metri, hic sumere malis, Comicorum, & tragicorum more, in scenas & actus 1. 2. 3. &c. sua diuidentium, & sic recitantiū. Cùm enim tota hæc res de Antichristo sit tragica, eam velut in Tragœdia aliqua, hic omnibus per partes & membra seorsim distinctimque proponit, atque ita quidem accuratè ac plenè depingit & explicat, vt nihil planè deesse videatur, quàm ipsam rem geri oculis conspicere.*

Indignus reperietur venia in die iudicij, qui fidem Tyranno dedit, &c.] *Antichristum varijs imitatione scriptur. appellat nominibus Auctor, nunc Tyrannum, nunc bestiam, nunc Draconem, nunc scelestum ac impium, nunc furem & latronē, nunc hostem & inimicū, nunc Dæmonē infestissimū, ac pessimū, nunc malum genium, nunc impudentē serpentē, nunc Apostatam, nunc falsum & irreligiosum impostorem ac deceptorem, nunc præstigiatorē, nunc impurum, nunc blasphemum nunc hypocritam, nunc seductorem, nunc perditionis filium, ipsum à factionibus & varijs facinoribus eius nominando, sicut cōsequenter suis hic locis reperies. Tacuit autem proprium eius nomen, quia neque in scripturis vsquam expressum reperitur, eo quòd dignum non sit præconari à Spiritu sancto, vt rectè adnotauit Irenæus, sub finē cap. 30. lib. 5. & B. Andreas Cappadox, comment in 13. Apoc. Nam si expediret, vt quidam volunt Doctores, eiusmodi apertè cognosci nomen, is sanè qui ipsum vidit, reuelasset; sed non placuit diuinæ gratiæ, vt nomen pestiferi hominis in diuino libro referretur in ordinem, &c.*

Nascetur autem perfectè eius organum ex spurcissima & salacissima muliere, &c.] *Docent communiter Patres, Antichristum ex salacissima & spurcissima proditurum muliere: sicut è contrario, Christus ex immaculatissima & Beatissima prodijt virgine. quod & hic disertis verbis affirmat Auctor, ostendens inter alia, quantum differentia sit inter huius, & Christi veri Messiæ ortum, vitā, mores, miracula, atque aduentū, &c. quæ omnia fallaciter ac fictè, & nequaquam verè imitari & repræsentare conabitur hostis ille impius, Christo in cunctis aduersarius, sicut hic latius pluribus à contrario ductis collationibus ab Ephræm luculentissimè demonstratur & explicatur, ad quem in hisce diligentem ideo Lectorem remitto.*
Et ne quis hic alia fallatur lectione, quæ in alio quodam manuscrip. Cod. Græc. S. Ephræm reperitur, cum adiectione eiusmodi: (nascetur planè atque perfectè eius organum ex impurissima muliere: Ipse verò non incarnabitur.) *dicimus illud posterius tanquam glossema in textum irrepsisse, errore imperiti alicuius librarij, qui cùm aliunde ad marginem hoc videret adnotatum fort. verbis textus attexuit, aut potius malitiosè quispiam ipsi Ephræm hanc sententiam affinxit; eoque magis adducor vt ita sentiam, quòd istud membrum* (ipse autem non incarnabitur) *ab omnibus alijs manuscrip. exemplaribus Ephræm, quæ videre, & conferre licuit, desit. Quomodo enim Antichristus secundum eum, non incarnabitur, si planè atque perfectè (vt hic affirmat) nascetur eius organum ex spurcissima muliere? Quomodo verè organum habebit, si non incarnabitur? Quomodo ipse non incarnabitur, si homo peccati (secundum Apostolum ad Thessal.) erit? Et quomodo homo; si non incarnabitur? Quomodo denique Ephræm, tempus durationis regni eius, tyrannidem, fraudes, dolosque adeò diligenter sigillatimque testimonio atque auctoritate sacræ scripturæ persequitur, eumque Apostatam, & furem, & tyrannum, & hypocritam, & perditionis filium, multisque alijs nominibus in hominem quadrantibus, appellat; si secundum eum non incarnabitur, & homo non erit? Quare confundantur contrarium sentientes, & contra communem orthodoxorum Patrum sententiam hallucinantes. Facessat & euanescat in hoc, opinio aut potius error Hippolyti martyris, qui in tract. eiusdē argumenti, censet Antichristum ipsum diabolum fore phantastico & laruato corpore humano contectum: aduersus cuius opinionem disputant, scribuntque, Damascenus lib. 4. cap. 28. S. Hieronymus in 7. cap. Danielis. & Oecumenius in 2 cap. 2. Thessal. pluresq; alij. Verum quidem est, quod subinde à Patribus, organum Diaboli Antichristus dicatur, omnemque eius virtutem suscipere; sed eo sensu ac modo loquendi, quòd scilicet ipse omnino se suasque vires & artes ad Sathanæ voluntatem sit accommodaturus. ita Irænæus lib. 5. contra hæreses cap. 25. & sequent. ita Ambros. cōment. in 2. ad Thessal. cap. 2. tom. 5. ita Augustinus in tract. de Antichristo, & lib. 18. de ciuit. Dei. cap. 19. alijq; alibi.*

Sequitur in textu, paullò post: Et vt cunctos decipere possit, se humilem simulabit, atque quietum, iniustitiæ osorem, idolorum auersorem, &c.] *Cum istis planè concordant, quæ loco citato adducit Irenæus, ibi: Et idola quidem seponens, ad suadendum quòd ipse sit Deus, se autem extollens, & quæ sequuntur ibid. Quibuscum & Hippolyti in loco adducto quadrat sententia, sub hoc verborum tenore: In primordijs*

primordijs inquit, suis clemens erit, factus ad dilectionem, quietus, religiosus, pacificus, qui odio prosequatur iniustitiam, detestetur munera, idola non admittat, scripturas amet, &c. Conueniunt quoque quæ habentur apud Cyrillum Hierosolymit. catechef. 15. Damascen. lib. 4. cap. 28. S. Hieronym. quæst. 11. ad Algasiam. Theophilact. post Chrysostomum, & Theodorit. in 2. cap. 2. ad Thessalonic &c. Quantopere porrò ipse idola detestabitur, demōstrat Hugo Aetherianus lib. de regressu animarum, cap. 23. in hæc verba: *Antichristus idolis nullum obsequium præstabit: non enim idololatra erit: sed Deo nostro per omnia cōtrarius, omnes Deos gentium vt muta simulacra confringet, nullius penitus imagini cultum exhibebit, quia se solum iubebit adorari pro Deo, &c*

Supra modum autem Iudæorum gentem honorabit. &c.] *Concordant hic cum Auctore nostro omnes antè citati Auctores, caussam simul hanc cum Ephræm allegantes, quòd scilicet Iudæi maximè illius expectent aduentum, tamquam sui veri Messiæ ac Christi; ac propterea etiam facilè ab eis obtinebit, vt se Regē creent, &c. vnde & ipse (vt sequitur hic postea) tamquàm ceteris honore eos præferens, designabit ipsis locū suum ac templum, suamque istud instaurandi prouidentiam, &c. Quòd verò Iudæi Antichristum in suum excepturi sint Regem & Messiam, pariter in eo conueniunt locis tam antè productis, Irenæus, Hippolytus Martyr, Damascenus, Augustinus, & Hieronymus, aliiq; plurimi. Cur porrò illi propriè ac potissimū ab hoc Tyranno decipiendi sint, rationem optimam eamq; scripturæ testimonijs suffultam alibi reddit Damascenus, vbi de eo sic disserit: Oportet ergo primùm prædicari cunctis gentibus, sicut ait Dominus, & tunc veniet in redargutionem aduersariorum Dei Iudæorum. Dixit enim illis Dominus: Ego veni in nomine patris mei, & non recepistis me: veniet alius in nomine proprio, & illum recipietis. Et Apostolus: Pro eo quòd dilectionē veritatis non susceperunt, vt ipsi saluarentur: propter hoc mittet eis Deus operationem erroris ad credendū mendacio, vt iudicentur omnes qui non crediderunt veritati, sed approbauerunt iniusticiam. Iudæi igitur filium Dei, qui est Dominus Iesus Christus & Deus, non receperunt: seductorem seipsum dicentem Deum, suscipient, &c. ac proinde postea addit, eum non nobis sed Iudæis venturum; non pro Christo, sed aduersus Christum & eos qui sunt Christi; propter quod, & Antichristus dicitur, &c. ita Damascen. lib. 4. orthodox. fid. cap. 27. quibuscum etiam consonant, quæ apud S. Ambrosium habentur, in commentar. super 2. ad Thessal cap. 2. tom. 5. & super Lucam, lib. 10. cap 2. 4. &c. tom. 5.*

Atque inter hæc omnia editurus est signa, portenta, atque terrores, in potestate magna, &c.] *Pro hoc, al. sic legitur: Signa editurus est magna, terroresq; formidabiles; vt terrorem atque horrorem cunctis phantasmata ipsius cernentibus incutiat. Placere autē rursus conabitur omnibus subdolè, vt à quibuscumque ametur: Nullius enim dona accipiet, neque cum iracundia loquetur, &c. ita Cod. Græcus Vatic. habet. Al. talis reperitur lectio: Inter omnia hæc, signa faciet atque prodigia, & terrores summa cum potestate. Placere cunctis nitetur astutus, vt citò à populis ambiatur, ameturque, &c.*

Mittet Dominus Eliam Thesbiten, & Enoch, qui palam populo prædicent, &c.] *Quòd duo isti Prophetæ tandem à Deo Opt. Max. vltimis illis temporibus mittendi sint, qui Iudæos tunc adhuc superstites ad fidem & ouile Christi conuocaturi sunt, & pietatem humano generi, ac veram de Deo vero notitiam omnibus (vt dicit hic Ephræm) palā prædicabunt, mortalesq; ne timoris caussa credant Antichristo, eiusq; obtemperent falsitati, seriò admonebūt, clarissimis sacræ Scripturæ patet testimonijs, validissimisq; Patrum declaratur sententijs. Et vt ex multis pauca depromam: Hoc dicit Dominus per os Iohan in Apoc. 11. cap. Dabo inquit, testibus meis, & prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta, amicti saccis. &c. Et qui illi duo testes propriè sunt, nisi Enoch & Elias; qui prophetabunt, id est, prædicabunt ac docebunt, & scripturas interpretabuntur diebus mille, ducentis sexaginta, idest annis tribus cum dimidio, quanto videlicet tempore duratura est Antichristi prædicatio: sicut plærique ex Patribus illum Apocalyp. locum conuenienter interpretantur: quin & Antichristum ipsum (vt auctor est Tertullianus lib. de anima) duo illi testes suo tandem sanguine exstinguent. De Iudæis porro ad ecclesiam Christi per duos hosce prophetas conuocandis, habes Malach. 4. vbi Dominus sic loquitur: Ecce ego mittam vobis Eliam prophetam, antequam veniat dies Domini magnus & terribilis, & conuertet cor patrum ad filios, & cor filiorum ad patres, &c. Et de hoc, vide Augustin. lib. 11. de ciuit. Dei, ac lib. 9. super genes. cap. 6. & alibi. Confirmaturque idem disertis verbis à Damasceno, lib. 4. orthodox. fid. cap. 27. vbi sub finem sic enarrat: Mittentur autem Enoch & Elias Thesbites, & conuertent corda Patrum in filios, hoc est, Synagogam ad Dominum nostrum Iesum Christum, & Apostolorum prædicatcationem, & ab illo interfitientur. Et veniet Dominus ex cælo, quemadmodum Apostoli eum conspexerunt euntem in cælum. &c.*

Postquam ergo tria tempora cum semi impleta fuerint potestatis & operationis Antichristi, &c.] *Notatur tempus durationis Antichristi quod ex alio tamen manuscrip. Vatic. clarius sic redditur: Postquam sex menses & tres anni imperij Antichristi atque Draconis Deo aduersarij fuerint impleti, &c. Hoc verò tempus regni seu potius tyrannidis Antichristianæ, ad nouissimos seculorum fines extenditur, arceturque à Daniele cap. 12. in tempus & tempora, & dimidium temporis, id est, vt Iohānes Apocal. 11. interpretatur, menses quadraginta duos; & vt paullò post ibidem magis articulatè, dies mille, ducentos, sexaginta. Et vt adhuc apertius hoc exprimunt Patres, annos tres cum mensibus sex. atqui hanc concorditer cum Auctore nostro tenent sententiam Patres suprà citati, Irenæus, Hippolytus martyr, Cyrillus Hierosol. Theodoritus, Hieronymus, Augustinus, alijque complures.*

EIVS-

EIVSDEM SANCTI PATRIS EPHRAEM SYRI,

De ijs quæ post Crucem reuelanda sunt, in formidabili illo secundo Aduentu Domini nostri Iesu Christi.

VDISTIS cariſſimi, Chriſtoq́; dilecti fratres, quanta vis ſit Crucis, quàmq́; præclaræ ipſius virtutes, ac quãta eius ſint bona. Hæc etenim boni gubernatoris inſtar, præſentẽ noſtrã vitã gubernat, & in pace cuſtodit. Hæc futuram quoque vitam æternam nobis conciliat. Hæc rurſus in ſecundo aduẽtu Domini, prima † apparitura eſt in cælo, tamquam pretioſum & venerabile ſceptrum magni Regis Chriſti, iuxta verbum Domini dicentis: Et apparebit ſignum filij hominis in cælo, cum multitudine exercitus Angelorum, vniuerſamq; terram illuminans, à finibus vſque ad fines, ſuper claritatem ſolis, aduentumq́ue Domini adnuntians. Et hæc quidẽ de Cruce, pro præſenti: quæ verò poſt eam ſecutura, cuiuſmodi? Et quæ poſt crucẽ reuelanda, qualia putas erunt? Superant ſanè iſta omnem ſermonem, omnem mentem, omnemq́ue cogitationem, excedúntq́ue omnem narrationis ſeriem, omnemq́ue deterrẽt auditum. Hei mihi, fratres mei in Chriſto dilecti; recordatus ſum horæ illius, & contremui. Et hic finem dicendi facere ſtatueram præ timoris magnitudine, cùm animo mecum complecterer ea, quæ poſt crucem reuelanda erunt. Quis enim iſta enarret? quis exprimere audeat? Quale os, enunciare ſufficiat? quæ lingua eloqui? quæ vox explicare? Quæ auris, illa audire poterit, quibus fieri incipientibus etiam virtutes cęlorum commouebuntur? Quis non horreat, & contremiſcat in hora illa; quando † Rex regũ à throno gloriæ ſuæ exſurgens, deſcendet viſitaturus cũctos habitatores orbis, rationes cum ijs collaturus, & † bonam dignis redditurus mercedem, indignis autẽ ſupplicia retributurus, vt Iuſtus Iudex. Hæc dum mecũ cogito, timore corripiũtur membra mea, & diſſoluor vndique, oculi præ timore lacrymas fundũt, vox mihi deficit, labia mea quaſi cõglutinata hærent, lingua mea contremiſcit, & cogitationes meæ ſilentium meditantur. Amor & deſiderium, me verba facere ob veſtram vtilitatẽ compellũt, ſed timor me retinet, & ſilentiũ mihi imponit: nam ingens atque immenſus eſt timor. Talia quippè magna, & horrenda † admirabilia, neque ab initio contigerunt creaturæ, neque vmquam accident in vniuerſis generationibus. Et nũc quidem ſæpè ſi repentè coruſcatio † cõtingat aliqua, aut tonitruus clarior ac vaſtior, omnem mox timore percellit hominem, cunctiq́ue in terram procumbimus. Et ſi tantilla nos adeò exterrent; quo pacto obſecro, tunc ſuſtinebimus, quando tubæ vocem ex cælis audiemus, ſuper omnem coruſcum atque tonitruum horribiliter reſonantem, cunctoſq́ue qui à ſeculo obdormierunt, iuſtos & iniuſtos excitantem. Tunc omnia humanæ conditionis oſſa, mox, ad ſonitum tubæ, ex tumulis exilient, diſcurrentq́ue cum feſtinatione harmonias atque iuncturas ſuas requirentia. Cùm adſpexerimus omnem humanam naturam, ac ſpiritum in ictu oculi reſurgẽtem, quemlibet ex loco ſuo, congregariq́ue à finibus orbis terrarũ ad iudicium. Solo enim iuſſu magni Regis, qui habet poteſtatem omnis carnis, è veſtigio terra cum tremore ac ſtudio ſuos reddet defunctos, infernus ſuos, & mare ſuos mortuos. quidquid item humanorum corporum vel beſtiæ dilaniarunt, vel piſces deuorarunt, vel aues diſcerpſerunt, in priorem ſtatum remeabit; cunctiq́ue in ictu oculi reſurgent, & coram Tribunali adſtabunt, & ne vnus quidẽ capitis capillus in ijs decrit. Quomodo tunc, fratres mei cariſſimi, ſuſtinebimus? Quãdo igneum viderimus fluuium, ab ortu ſolis vſque ad occaſum, cum furore manantem, ac inſtar ferocis aſperiq́ue maris, montes & valles † deuorantem, terramq́ue omnem, ac

Margin notes: † al. primò reuelanda eſt, &c. — Matth. 24. — Apoc. 1. 5. 6. Dan. 7. &c. — Matth. 24. — † al. Rex gloriæ, — † al. & redditurus vnicuique, ſecundum opera ſua, &c. — † al. & res adeo exhorrẽdæ, &c. — † al. fulgur aliquod oriatur, — Ezech. 37. & 1. Cor. 15. — Ioel. 2. 3. — 1. Cor. 15. & 1. Theſſ. 4. — Apoc. 20. — Ibidem. — 1. Cor. 15. Luc. 21. — Dan. 7. — † al. deuorantis.

quæcunque sunt in ea exurentẽ. Tunc carissimi mei, illo ab igne deficient flunij,
† al. cōcutietur. vanescent fontes, mare exsiccabitur, aer † turbabitur, astra è cælo decident, sol
† al. luna præteribit, &c. deficiet, luna † vertetur in sanguinẽ, cælum vt liber complicabitur. Tunc An-
Marc. 13. geli missi cum festinatione discurrent, congregaturi electos à quattuor ventis,
Esai. 34. ab extremitate cælorum, vsque ad extremitates eorum. Tunc videbimus cælum
Apoc. 21. Esai. 65. & 66. nouum, & terram nouam, secundum promissum eius. primum enim cælum, & pri
Psalm. 101. ma terra abierunt, sicut scriptum est: quoniam sicut opertorium mutabis eos, &
Psalm. 103. mutabuntur. & iterum renouabis faciem terræ. Si verò tolerare potestis, dicam
& quæ postea sequentur: Sin autem præ timore nequitis, sermonem cōcludam:
nam quæ post consequuntur, formidabiliora sunt istis. Quomodo sustinebimus
Christi amatores, quando conspexerimus tremẽdum solium paratum? cùm vi-
Matth. 24. derimus signum filij hominis in cælo resplendens, sicut dixit Dominus: sanctum
Esai. 13. inquam, & immaculatũ, ac pretiosum signum, cui spontè clauis affixus fuit pro
Matth. 27 & Philip. 2. nobis Dominus? Tunc cuncti prospicientes in sublimi, formidabile & sanctum
magni Regis apparere sceptrum, cognoscent & in memoriam reducent sermo-
Matth. 24. nem Domini dicentis: quia signum apparebit filij hominis in cælo, certiq; erũt
† al. appariturũ. post illud, cōtinuò Regem † reuelandum. In illa hora vnusquisq; pauidus tracta-
bit, quo pacto obuiam tremendo occurret Regi, reuoluetque mente cunctas
actiones suas. Deinde quisque propria, ante faciem suã cernet opera. Tunc om-
Matth. 7. & Luc. 13. nes qui misericordiæ opera coluerunt, & verè pœnitentiam egerũt, quique an-
gustam & arctam ingressi sunt viam, suamque in solitudinibus, & montibus, atq;
speluncis professionem ad finem vsq; castè seruarunt, hilares contuebuntur bo-
† al. præcepta quæ præmiserunt, &c. na † quæ præmiserunt ante se, opera. Misericordes, cernent ibi medicos ac pau-
peres quorum hic miserti sunt, pro ipsis interpellantes, eorumque opera bona
coram Angelis & hominibus adnuntiantes. Qui verò hic lacrymas pro peccatis
fuderunt, & labores atque molestias per pœnitentiam subierunt, hilares ibi at-
Tit. 2. que alacres cum gloria adstabunt, exspectantes beatam spem, & aduẽtum glo-
riæ magni Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi. Et cur breuiter cũ timore licet,
maiora non refero? Quando magnum illum atque horribilem audiemus clamo-
Matth. 25. rem, ex altitudine cęlorum personãtem: Ecce sponsus venit. Ecce Iudex adest.
Iaco. 5. Ecce rex apparet. Ecce supremus iudicum Iudex reuelatur. Ecce vniuersorum
Luc. 21. seculorũ aduenit Deus, vt iudicet viuos & mortuos. Tunc Christodilecti, à vo-
Matth. 25. ce clamoris contremiscent fundamenta & renes terræ, à finibus vsque ad fines,
Psal. 17. 76. & mare, omnesque abyssi. Tunc fratres mei, angustia, & timor, stuporque in om-
Esai. 24. nem irruet hominem, à clangore atque resonantia tubarum, & à metu exspecta-
Matth. 24. tionis eorum quæ superuenient vniuerso orbi. Tunc virtutes mouebũtur cælo-
Luc. 21. rum. Tunc præibunt Angelorum exercitus, Archangelorumq; concurrent cho-
Marc. 13. ri. Cherubim quoque ac Seraphim multis oculis clara, in fortitudine metuque
Esai. 6. & Apoc. 4. proclamabunt: Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth, qui est, & qui
erat, & qui venit omnipotens. Tunc omnis creatura, in cælo & in terra, & subtus
Matth. 21. terram, cum timore atque tremore validè clamabit: Benedictus qui venit Rex,
Marc. 11. Luc. 19. Iohã. 12. in nomine Domini. Tunc scindentur cęli, & reuelabitur Dominus dominantiũ,
1. Tim. 6. & & Rex Regum, & princeps principum, & immaculatus, & terribilis, atq; glorio-
Apoc. 17. 19. sus Deus noster, veluti fulgur horribile, cum potestate & maiestate multa at-
Apoc. 1. que incomparabili, sicut Iohannes prædicauit Theologus, dicens: Ecce veniet
cum nubibus cæli, & uidebit eum omnis oculus, & qui eum pupugerunt, &
Matth. 24. plangent se super eum omnes tribus terræ. Quo in statu putas, tunc anima
Apoc. 20. inueniri optabit, vt sustinere possit? quando cælum & terra in fugam vertentur,
† al. thronum magnum candidum, &c. sicut rursus Theologus præsignauit dicẽs: Vidi solium † candidum ac magnum,
& sedẽtem super illud, à cuius cōspectu fugit cælũ & terra. Et locus nō est iuuen-
† al. eis, & al. ab eis. tus † illius. Vidisti eiusmodi terrorẽ aliquãdo? Vidisti res adeò horrẽdas, vnquã?
Cælum & terra tunc fugere tentabunt, & quis poterit subsistere? Nosque pecca-
Dan. 7. tores quò profugiemus; quando thronos videbimus positos, & Dominũ omniũ
seculo-

seculorum, Deumque nostrum sedentem? Quando innumerabiles Angelorum conspiciemus exercitus, in circuitu thronum gloriç circumstãtes, cum metu atque tremore? Tunc prophetia † implebitur Danielis, dicentis: Ego Daniel adspiciebam, donec throni positi sunt, & antiquus dierum sedit. Vestimentum eius candidum vt nix, & capillus capitis eius vt lana munda. Thronus eius flamma ignis, & rotæ eius ignis accensus. fluuius igneus, rapidusque egrediebatur à facie eius: millia millium ministrabant ei, & decies millies centena millia adsistebant † ei: iudicium sedit, & libri aperti sunt. Magnus in hora illa horrenda atq; tremenda pauor erit, fratres carissimi, ingensque stupor ac terror, quando iudicium illud vbi nulla erit personarum acceptio, sedebit, & libri illi formidabiles aperientur, in quibus scripta reperientur opera nostra quæ fecimus † super terram, & verba quæ locuti sumus, actusque ac cogitationes omnes, arbitrantes latere Deum scrutatorem renum ac cordium. vbi descripta erit humana quæcunque actio siue bona siue mala, secundum quod scriptum habemus: nam & capilli capitis nostri omnes numerati sunt: cogitationes scilicet & intentiones cordis, de quibus etiam rationem reddituri sumus. O quàm multis opus habemus lacrymis, ad horæ illius pauorem euadendum, & negligimus. O quantopere plorabimus & suspirabimus, vultumque percutiemus, ac nosipsos discerpemus; quando præclara illa contuebimur dona, quæ à Rege gloriæ accepturi sunt, qui bonum hic certamen decertarunt. Quando nostris adspiciemus oculis ineffabile cælorum Regnum. Rursusq; ex alia parte, conspiciemus supplicia horrenda, tormentaque expauescenda reuelari, atque apparere: Medium verò horum adsistere omne hominum genus, omnemque spiritum, à primo formato Adam, vsq; ad vltimum omnium hominum, cunctosq; in faciem procidentes, atq; adorantes, secundũ illud scripturæ: Viuo ego dicit Dominus, quia mihi curuabitur omne genu. Tunc quoq; sermo implebitur Apostoli, dicentis: In nomine Iesu Christi, omne genu † flectetur, cælestium, terrestrium, & infernorum: & omnis lingua † cõfitebitur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei patris. AMEN.

† al. uisio prophetæ Danielis. Dan. 7. Dan. 1. 7. Dan. 7. Apoc. 20. Apoc. 5. 7. † al. coram ipso. † al. in hac uita. Psal. 7. Ier. 17. Ro. 8. Apoc. 2. Matt. 10. Luc. 12. Esai. 45. Philip. 2. Rom. 14. † al. flectatur. † al. confiteatur

---

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

De ijs, quæ post Crucem reuelanda sunt, &c.] *Locò huius Inscriptionis ac tituli, al. reperitur:* De signo Crucis, quod apparebit in cælo, quando Dominus ad iudicandum venerit. *Alista cũ alijs in laudem sanctæ ac viuificæ Crucis præcedent. coniunguntur in eodẽ contextu siloq; Sermonis: Sed quoniã hæc pars etiam separatim cum proprio titulo inuenitur in antiq. Cod. Cryptafer. ideo & nobis separare & huc eam tamquam in locum opportuniorẽ referre visum est: agitur enim hic de Cruce, tempore vniuersalis Iudicij apparitura; totaque Oratio in ijs quæ ad secundum Domini pertinent aduentum, consumitur: & quoniam eiusce Crucis tunc apparit. sub finẽ quoq; præcedentis tractat. de Antichristo, fit mentio, conuenienti ordine immediatè hic de ea orationem propriã eiusdem S. Patris Ephræm subiecimus, & ante Sermones, De futuro Iudicio, proximè sequentes posuimus, alia suis etiam commodè locis reseruaturi, atque reposituri.*

De ista porrò Crucis, in die extremi Iudicij, apparitione. cui alia adhuc apud alios videre lubuerit, legat Hippolytum martyrem, in oratione antè citata, De Consummatione mundi, ac de Antichristo, &c. vbi ipse postremò describens Christi aduentum ad iudicium, sic habet: Orietur ab oriente ad Occidentem vsq; signum Crucis superantis splendorem solis, denuncians aduentum & apparitionem Iudicis, &c. Quale porrò aduentus Domini signũ Crux erit, luculẽter demõstrat Cyrillus Hierosolymitanus, catechesi 15. illuminatorũ, vbi sic habet: Sed quod tandem aduẽtus illius signũ est, quod nõ audeat virtus contraria imitari? Et tunc inquit, apparebit signũ filij hominis in cælo. Signum autem verũ & proprium Christi, est Crux. Lucidũ crucis signũ præcedens Regem, atque demonstrans eum qui prius fuerat crucifixus: vt videntes qui antea illum pupugerunt, illiq; insidiati sunt Iudæi, certẽt tribus cũ tribubus, & quæ sequuntur ibid. Super quo, alia apud eumdem vide Cyrillum, in Epistola ad Constantium Imperatorem, De Crucis signo quod in cælo apparuit, paullò post med. ac apud S. Chrysostom. homil. 55. in cap. 16. Matth. & hom. 77. in 24. cap. Matth. vbi in hanc rem pulcherrima lectuque dignissima habes, tom. 2. nec non homil. in 12. cap. Iohan. & alibi. tom. 3.

EIUSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI,

DE IUDICIO ET RETRIBUTIONE.

† al. & consiliũ à me peccatore atque imperito Ephræm, capite. Adeste fratres mei omnes, & † me Ephræm minimũ audite:
cogitationemq́ue nostram iudicem statuamus: vt explora-
tione cordis nostri perdiscamus, numquid quemadmo-
Eph. 4. & 5. dum diuinitus inspiratæ nobis tradunt scripturæ, ita &
ambulemus. Caueamus igitur, Spiritum sanctum Dei con-
Ephes. 4. tristare, in quo signati sumus. Et quidem, si quis sibi bo-
1. Pet. 4. 5. norum operum fuerit conscius, gratiam quam in humilita-
te ab hominum amatore Deo accepit, augere studeat.
At si peccatorum conscientia arguimur; quid est quòd negligentes simus, Chri-
† al. præoccupat iam nos, &c. sto dilecti fratres? Ecce enim peruenit † ad nos ô fratres, dies terribilis, in qua
Matth. 24. lumen solis obscuratur, & astra decidunt, in qua cælum tamquã liber compli-
Esai. 13. Ioel. 3. catur, in qua buccinat tuba, vehemẽtem atq; formidabilẽ sonum emittens, cun-
2. Pet. 3. Apoc. 6. &c. ctosq; ab initio seculi defunctos excitãs. in qua ad vocẽ & nutũ Iudicis, abdita
inferni redduntur vacua. in qua Christus in nubibus cũ sanctis angelis aduenit,
Matt. 13. 24. 25 iudicaturus viuos & mortuos, redditurusq́ue omnibus secundum ipsorum ope-
Christi aduentus formidabilis ra. Verè enim formidabilis est gloriosus Christi aduentus: Res enim est planè
admiratione dignissima, cernere cælum repentè discindi, & terram immutari,
† al. cuiusmodi ipsum accepit. ac mortuos resuscitari. Reddet enim terra corpus hominis, quale † suscepit: li-
cet à feris discerptum, licet ab auibus comestum, licet à piscibus absorptũ fue-
Luc. 21. rit; non deperibit vel capillus quidem hominis, coram Iudice. Deo enim iuben-
te, omnes immortales & incorruptibiles fiunt; corpusq́ue eiusmodi accipient
1. Cor. 15. Matth. 13. singuli, quale eorum demerentur opera. Iustorum corpora, septuplo solis radios
superabunt: at peccatorum, tenebrosa & fœtore plena inuenientur. Quoniam
2. Cor. 5. hominis corpus, ipsius opera & actiones iudicabit. Quisq; enim nostrũ, actiones
1. Pet. 1. suas in proprio gestabit corpore. Grauis siquidem nostrorum operũ tunc fiet in-
quisitio. Etenim siue verbis, siue cogitationibus quis nostrum peccauerit, tunc
2. Cor. 5. 6. ipsi apparebit. Et siue bona, siue etiam similiter mala egerit, manifestè illa tunc
Matth. 13. contuebitur. Quocunque enim se verterit, suas ante se actiones cernet. Quam-
obrem contendamus dilecti fratres, opprobrium atq; confusionem horribilem,
Esai. 64. quæ tunc cunctos consequentur peccatores, effugere: nitamurq́ue bonorum
1. Cor. 2. † al. Deus omnibus sanctis, &c. illorum participes fieri, quæ præparauit Christus † omnibus iustis, quæ oculus
non vidit, nec auris audiuit, & in cor hominis non ascenderunt, in quæ deside-
1. Pet. 1. Matth. 24. 15. rant angeli prospicere. Nam cùm è cælis Christus descenderit, statim inex-
† al. ante Iudicis, &c. stinguibilis ignis vbique ante † Christi cõspectum præcurret, operietq́; vniuersa.
Etenim quod sub Noe factum est diluuium, inexstinguibilis huius ignis figura
Gen. 7. exstitit. Quemadmodum enim tum, aqua omnes montium operuit vertices: ita
Matth. 24. & rursus tunc igne, occupabuntur vniuersa. Tunc vndique Angeli discurrent,
1. Thess. 4. rapientq́ue sanctos omnes atque fideles cum gloria in nubibus aeris, obuiam
† al. fratres mei carissimi. Christo. Contendamus igitur amici † mei, digni illo inueniri raptu, & consistere
tunc irreprehensibiles, omniq́ue crimine vacantes, coram tremendo atque for-
1. Thess. 5. midabili illo tribunali. Beatus enim ille, qui in nubibus Regi gloriæ occurrit:
sicut contrà, infelicissimus est, qui raptu illo priuatur. Qui enim sic rapti non
† al. in gloriosis nubibus. fuerint, cum † gloria in nubibus, se impios ac peccatores esse designabunt. Ne
2. Cor. 9. igitur torpeamus Christo dilecti fratres: nam ecce stadium omnibus apertum.
Gal. 6. Dum igitur tempus nobis suppetit, perniciosas corporis & animæ passiones
Gen. 39. vincere studeamus. Vincamus voluptatem, sicut temperans, ac continens Io-
seph,

ſeph,non ſolum corpore, ſed & mente: Ita namq́ue vir perfectus ſe continentiæ legibus adſtringit. Qui enim viderit mulierem ad concupiſcendum, iam mœchatus eſt ipſam in corde ſuo. *Matth. 5.* Corporis enim actiones, multis frequenter difficultatibus impediũtur, humano metu præciduntur: at mẽtis actiones, abſq. metu perficiuntur, & ſine labore. *Nota.* Volo dicere fratres cariſſimi: Sæpenumero quis veſtrum, laſciuè nemine prohibente mulierem adſpexit, & cogitationem ſceleris admiſit, præterijtq́ue illicò. *Confirmat ab Exemplo, & ſimili.* ſimilis eſt ille capreæ ſpiculo transfixæ, quæ cùm venatorum manus euaſerit, ſagittam tamen ſecum in iecore geſtans, abijt. *Prou. 6.* Nam ſi quis noſtrum impudica ſuperatus ſit cogitatione, non quidem talis iam propter Deum pudicus eſt: niſi enim ſæpè hominum metus, verecundiave prohibiſſent, corpus ſanè ſimul cum anima corrumpere non metuiſſet. *Notanda, & obſeruanda.* Quare nõ iam ille continentiæ corona donandus erit: verùm tamquam qui hominibus placere ſtuduerit, perpetuo ſupplicio torquebitur, niſi pœnitentiam egerit. *Contra impudicas cogitationes.* *Luc. 13. Apoc. 2.* Porrò ſi quis aliquando præoccupatus, ſuperatuſq́ue propria cogitatione fuerit, vulnus pœnitentia ſanabit. *2. Pet. 1.* Vitemus ergo fratres, concupiſcentiam prauam: nam hæc Æuam gloria nudauit, vt amarulenti cibi guſtum appeteret. *Gen. 3.* Hæc quoque diluuium, in mundum induxit. Viderunt enim filij Dei, filias hominum, & acceſſerunt ad ipſas, turpiterq́ue ſunt polluti. *Gen. 6. 7.* Hæc effecit, vt Ægyptia, caſti Ioſeph inſano amore flagraret. *Gen. 39.* Verùm adoleſcens ille diuino timore plenus, aſpidem ſecum concluſam, deuicit. Hæc, ſtrenuum atque inuictum illum Nazaræum Sampſonem captiuum ſumpſit: *Iud. 16.* Qui enim percuſſerat mille viros in maxilla aſini, poſtquam cõcupiuit cum vipera habitare, illicò capilli Nazaræo defluxere, oculiſq́ue ſuis priuatus, miſerabilis atque ridiculus omnibus ſubitò eſt demonſtratus. *Iud. 14. & 15.* Similiter autem & Dauid concupiſcentia victus, Vriam interemit. *2. Reg. 11.* Hac etiam, Naboth interijt. *3. Reg. 21.* Quin & hæc, miſerrimum Iudam, ad Chriſtum proprium Dominum tradendum, impulit. *Matth. 26.* Quocirca felix ille, fratres cariſſimi, qui omnis concupiſcentiæ, auditus, & viſus, tactus, & odoratus victor euaſerit. *Iohan. 12.* *2. Pet. 1.* Et corona pudicitiæ exornatus, eam ſic ad formidabile & horribile Chriſti tribunal portabit. *1. Iohan. 2.* *2. Tim. 4.* Venite in idipſum, adoremus eum, paribus vocibus dicentes, Alleluia. *Pſalm. 94.* Venite omnes, Chriſtum glorificemus. Quoniam ipſum decet gloria, in ſecula ſeculorum. AMEN.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

IDem hoc Argumentum piè non minus quàm doctè, & ad commouendum accommodatè, tractauit quoque S. Baſilius Magnus in eleganti Oratione quam conſcripſit, De Iudicio futuro, cuius principium eſt: Si quando peccatum aliquod perpetraturus ſis, reuolue quaſo prius animo tuo horrendum illud atque intolerandum Chriſti iudicium, in quo, &c. Nec diſſimilis, Iudicij extremi reperitur commonitio, quamquam breuis, apud eumd. Baſil. homil. in Pſalm. 33. Benedicam Dominum, &c. paullò poſt medium. Aliaq; in Hexamer. diuini opifie. homil. vndecima, etiã poſt med. nec non in Procemio eiuſd. in Ethic. lib. De Iudicio Dei. tom. 2. alibique ſparſim apud eumd. De Iudicio ac tremenda iudicii die, vide etiam S. Chryſoſt. ad Popul. Antioch. homil. 48. 49. 50. 55. & eiuſd. homil. ſuper 24. & 25. Matth. ac ſuper illo, 1. Cor. 15. Ipſe Dominus in iuſſu & in voce tubæ, &c. alioſq; Patres in loca ead. Et Tertulliani librũ carmine cõſcriptum, De Iudicio Domini. Sed de hoc argumenti genere, pluribus hic conſequenter, & alibi ſæpiſſimè S. Ephræm.

Variat lectio in ipſa Inſcriptione, dum in vno Cod. habetur: De Iudicio & Retributione. *In alio:* De Iudicio & Reſurrectione. *In alio:* De ſecundo aduentu Domini. *& ſic in manuſcrip. Cryptafer.*

Vbi poſtea dicitur: Ita namq́ue vir perfectus ſe continentiæ legibus adſtringit.] *In alio manuſcrip. reperitur:* Qui enim ad perfectionem contendit, ſic ſeſe continere ſtudet. *In alio autem:* Sic enim vir perfectus nititur continens eſſe, &c. *vt ſcilicet non ſolùm corpore, ſed & mente talis ſit.*

Vincamus uoluptatem non corpore ſolùm, ſed etiam mente: Qui enim viderit mulierem ad concupiſcendum, &c. *Hæc eadem planè licet verbis nonnihil commutatis, adducuntur à S. Baſilio, in Homil. ſuper illud: Attende tibi ipſi. vbi ſic habet: Prouidè obſerua, ne quando verbum occultum in corde tuo efficiatur delictum. Qui enim in mulierem, oculum defixerit ad concupiſcendum eam, iam mœchatus eſt in corde ſuo. Quo fit, vt actiones quidem corporis, à non paucis intercidantur: qui autem deſtinato volunta-*

tis

tis proposito peccat, vnà cum præpete & celeri agitatione cogitationum, peccatum iam expleuit, &c. Nam quæ corpore perficiuntur actiones, (vt paullò antè habet) tempus desiderant, nec qualecunque, sed opportunum; labores item, & cooperarios: Animæ autem motiones nulla temporis mora conficiuntur, vt nihil fatigeris aut lassescas peraguntur, nullo negotio constant aut molestia, illis obeundis nullum non idoneum est, nullum intempestiuum tempus, &c. Quæ eadem hic dicit S. Ephræm, confirmatque efficaci exemplo, & Argumento à simili, de caprea spiculo transfixa, &c. alludendo ad locum Prouerb. 6. & 7.

Qui enim percusserat mille viros in maxilla asini, &c.] *Locus de Sampsone, & Dalila (quam hic viperam nominat) intelligendus, de quo Iudic. 14. & 15. Legitur autem in alijs duobus exemplaribus Græc. manuscrip sic:* Qui enim paullò antè, cruentum discerpserat leonem, *(ac deinde sequitur)* & mille uiros asini maxilla percusserat, *(additurq; immediatè)* postquam cum vipera habitare consensit, continuò crines illi exciderunt, oculisque miserè orbatus, illico ridiculus omnibus apparuit, &c.

EIVSDEM S. PATRIS NOSTRI EPHRAEM SYRI, De Iudicio † extremo, & de Compunctione.

† al. De Iudicio, & compunctione animæ.

VENITE vniuersi fratres, consilium à me peccatore & imperito Ephræm accipite. Iam enim dies illa horrenda, atque terribilis nos occupat, ò fratres dilectissimi; dum nos interim soluti cura vagamur animo, nolẽtes breuitatẽ tẽporis vitę nostræ intelligere, & sedulò curare vt Deũ nobis propitiũ reddamus. Ecce enim dies nostri, & anni, ac mẽses, instar somnij, & vmbræ pomeridianæ prætereũt, vt subitò tremendus, ac magnus Domini aduentus acceleret. Verè enim formidabilis erit illa dies cunctis peccatoribus, qui voluntatẽ Domini pro sua salute exercere noluerint. Obsecro vos ergo fratres mei carissimi, venite proijciamus à nobis curam atq; solicitudinem rerum terrenarum. Omnia enim prætereunt, & cuncta hic euanescunt. Nihil nobis in illa proderit hora, præter bona, quæ hinc nobiscum detulerimus, opera. Futurum enim est, vt vnusquisque nostrum propria facta, ac dicta ante incorrupti atque tremendi Iudicis tribunal deferat. Mihi sanè cor tremit, & renes immutantur, dum cogito de actuum omnium manifestatione, cogitationumq; ac sermonum exacta discussione, quæ ibi fiet. Magnus tunc erit timor, ò fratres carissimi, & magnus tremor, ò amici mei. Quis ergo non perhorrescat, aut quis non lugeat, ac ploret; quoniam omnia ibi manifestanda erũt, quæ vnusquisque in occulto & obscuro hic gesserit. Intelligite hoc fratres mei, quod vobis denuntio. Atque vt studio vestro satisfaciam, frugiferas arbores pro exemplo, ad confirmandum proferam, quæ ab intrinseco ipsarum principio, tempore suo poma cum frondibus edunt: Non extrinsecùs alicunde sua venustate induuntur arbores, sed ab interiore principio, Dei iussu singulæ fructum, pro sua quæque natura producunt. Sic & in horribili illa die, quæcunque in occulto hic gesserint homines, siue bona, siue mala, palam ibi proferent: & deferet secum vnusquisque ante tremendum Christi tribunal, proprias actiones, tamquam fructus bonos & iucundos, locutiones autem vt folia. Iusti, fructum bonum & delectabilem proferent: Sancti similiter, fructum præclarum ac vegetum. Martyres, fructum gloriosum patientiæ, ex tormentis ac pœnis suis secum afferent. Monachi, sanctæ conuersationis suæ, continentiæ, vigiliarum, & orationum fructus proferent. Homines autem peccatores, impij, atque prophani secum eò fructus deferent turpissimos, ac marcidos, plenos ignominia, luctu, & vlulatu, cum vermibus non dormiẽtibus, in igne inexstinguibili. Horrendum ibi fratres erit iudicium, in quo etiam absque testibus cuncta erunt manifesta, opera, atque sermones, cogitationes, & animorum sensa. Vbi etiam adsistent milia milium, & decies dena milia Archangelorum & angelorum, Cherubim & Seraphim; Iustorum, & Sanctorũ prophetarũ, atq; Apostolorum chori. Quid ergo torpemus, & negligentes sumus fratres carissimi? Ecce nunc tempus est proximum, & dies nos præoccupat, quo omnia nostra etiã occultissima tremendus Iu-

Iob 8. 14. & Psalm. 143.

Sola bona proderunt opera.

Operum cuiusque manifestatio corã Iudice.

Comparatio ab Arboribus.

Quæ quique ferẽt ad Iudiciũ.

Peccata fine testibus patebunt

Angelorum, & Sanctorum numerus.

Extremi Iudicij ppinquitas.

dus iudex in lumen proferet. Quod si nossemus fratres, quid nobis immineat, die noctuque indesinenter plangeremus, Deum deprecantes, vt nos à confusione illa, æternisque tenebris liberet. Obturabitur enim coram tribunali illo, omne os hominis peccatoris. Et contremiscet ibi omnis creatura, ipsaque sanctorum Angelorum agmina, ob maiestatem illam & gloriam aduentus eius, expauescent. Quid verò in die iudicij ei dicemus, si exiguo hoc vitæ tempore adeò negligentes fuerimus, fratres? Ipse enim patienter nos exspectat, & omnes nos ad suum regnũ inuitat, rationem etiam à nobis de tanta vitæ nostræ negligentia exquisiturus. Et dicet ad nos ipse: Propter vos incarnatus sum. propter vos in terris palam cõuersatus sum. propter vos flagellatus sum. propter vos consputus sum. propter vos alapis cæsus sum. propter vos crucifixus sum. propter vos exaltatus sum in ligno. propter vos terrenos, aceto potatus sum, vt vos sanctos atq; cælestes redderem. Regnum meum, & paradisum meum donaui vobis. Omnes vos, meos vocaui fratres. Patri meo vos obtuli. Spiritum sanctum misi vobis. Quid amplius his mihi fuit agendum, quod non egerim, vt saluemini? Liberam vestram volũtatem volo. Nolo cogere, ne saluti vestræ vis ac necessitas imponatur. Iam dicite mihi peccatores, & natura mortales, quid vos propter me Dominum vestrum perpessi estis, cùm ego pro vobis sim passus? Ecce ergo præparatum vobis est regnum & vita, requies & gaudium; supplicia item æterna, in tenebris exterioribus. Quam quisque † maluerit incedere viam, rectam aut non rectam, eam propria sibi voluntate eligat. Conuenite, procidamus coram ipso, & ploremus omnes coram Domino, qui fecit nos, dicentes: O dominator Domine, hæc omnia tu Deus, propter nos sustinuisti: at nos peccatores, tua semper beneficia reijcimus. Vt Deus absq; principio, natura incomprehensibilis, impassibilis, nulliusque indigens, gratuitò dignatus es per passionem crucis, peccatores qui te non nouerunt, saluos facere, donans etiam eis lumen intellectus ac scientiæ tuæ. Quid igitur peccatorum genus tibi incomprehensibili, benignissimo, & misericordissimo Deo retribuet; qui erant sua voluntate peccatores, non natura? Nã antequam saluaremur, impium erat nostrum genus vniuersum, & rursus postea peccatores fuimus, nostra voluntate atque instituto. Tu autem ò Domine, semper idem & ipse es, bonus & misericors, terribilis & gloriosus, seculorumq; conditor, & patienter ab initio nostram peruersitatem sustinens; propter multitudinem miserationũ tuarũ, quas in nos filios hominũ† demõstrasti. Euictus es Deus charitate tua, sanctisque tuis miserationibus, ac gratia tua, vt per crucem tuam totum mundum saluares: & hoc in conspectu gloriæ tuæ prædicare dignum est. Nisi enim miserationibus tuis Christe victus fuisses, numquam temetipsum pro vniuersis peccatoribus in hostiam & oblationẽ tradidisses. Repleta enim est mẽs famuli tui Domine, dulcedine† splẽdoris gratiæ, & charitatis tuæ. propterea benignissime Domine, iugiter me tua dulcedo oblectat, illuminat, atque confirmat; semperque exacerbatur, & in suam se transfert amaritudinem, qui dulcedine sui Domini iugiter perfrui recusat. Iesu† vnigenite, splẽdor æterni patris, lucem habitans inaccessibilem, lumen incomprehensibile, qui gratia tua vniuersum illuminas mundum, illumina quoque in me obscuratum oculum mentis meæ: obuelatus enim & occæcatus in me est hic oculus, quare iugiter eum gratia & miserationibus tuis illumina, ne obfuscetur penitus ab hoste† doloso. Est enim infirma mens nostra Domine, similis ligno nuper plantato, quod queãdmodũ aliquo leni auræ flatu, & aquæ irriguo semper indiget, ita & animus noster cùm sit infirmus, assiduè opus habet illuminatione & confirmatione gratiæ tuæ. Verbum tuũ Domine, oculos aperuit cæci† à natiuitate. Magnũ miraculum in Siloe accidit Domine, vbi cæco visum corporalem recuperanti, spirituales quoq; oculi mentis intus illuminati sunt, vt re absq; metu aliquo suum medicum, ac Deum, Saluatoremq; omniũ diceret ac prædicaret. Illumina quoq; cordis nostri oculos Domine, vt te diligamus, & cũ desiderio tuas iugiter voluntates perficiamus. Et licet procul à

Matth. 24. 25. Marc. 13. Luc. 21 Ioel. 2. 3.

Vox Christi ad nos, in extremo iudicio.

Matth. 27. Marc. 15. Luc. 23 Iohan. 19.

Matth. 25. & 25 Iohan. 14. 20.

† al. Quò quisque pergere velit, in ipsius est potestate.

Apostrophe ad Deum, pijs affectibus plena.

Ephes. 2. Coloss. 1. 2.

Psal. 101. & Heb. 1.

† al. effudisti.

† al. dulcedine, & gratia, ac caritate tua.

† al. fili vnigenite.

† al. à corrupto re inimico.

Iohan. 9.

† al. cæci ex vtero nati.

Psal. 12. Ephes. 1.

Iohan.9. cul à nobis sit Siloe, quò cœcus missus erat, Calix tamen tremendi tui sanguinis,
lumine ac vita plenus, nobis ecce præsto est. Hoc nobis calice intelligentiam lu-
menq; largire, vt cum fide & desiderio, ac sanctificatione ad ipsum accedamus,
1.Cor.11.& Iohan.6. sitque nobis in remissionem peccatorum, & non ad iudicium. Qui enim anima,
indignè ad diuina participanda mysteria accesserit, seipsum cōdemnat, non pu-
Animæ nostræ cum Deo coniunctio qualis. rificans se, vt te Regem ac Dominū, in pectoris sui thalamum suscipiat. Est enim
nostra anima sponsa sancta facta immortalis sponsi. Nuptiarum autem copulæ,
diuina sunt sacramenta, per quæ, sancta anima iungitur sponso, dum cum timo-
Iohan.6. & 1.Cor.11. re atque tremore dignè sumuntur. Attende igitur tibi ipse frater; thalamumq;
tuum iugiter immaculatum custodire, & cælestem sponsum Christum Regem
Iohan.14. in eo suscipere contende: vt in die aduentus sui, mansionem apud te, vnà cum
Matth.22.25. cælesti patre suo faciat; eritque tunc laus tibi coram sanctis Angelis, & Ar-
changelis, ingredierisque in paradisum magna cum gloria, ac gaudio. Quid
enim à te quærit Deus, præter salutem tuam, ò frater? Si verò neglexeris, & sal-
uari nolueris, rectasque vias Domini non ambulaueris, & mandata eius non
Rom.8. custodieris, teipsum interimis, & ex cælesti thalamo eijcis. Deus sanctus, qui
1.Tim.1.ac Psalm.15. solus est absque peccato, propter te proprio non pepercit filio, & tu infelix tui
Rom.13. ipsius non misereris? Expergiscere igitur parumper à somno tuo, ò vilis atque
abiecte homo. Aperi os tuum, & inuoca eum. proijce abs te peccatorum onus.
† al. negligentiā auersare, & malitiam execrare. Tui ipsius miserere. Ora assiduè, lacrymas indesinenter funde. Segnitiem atque
ignauiam fuge. Malitiā† odio habe, & temeritatem execrare. Ama autem man-
† al. meditare psalmodiam. suetudinem. Dilige continentiam. sectare quietem † cum psalmodia. Conten-
deò frater, donec tempus tibi superest. Dilige Deum ex tota anima tua, sicut
1.Cor.3.6.& 2.Cor.6. & ipse te dilexit. Esto Dei templum, & in te excelsus Deus habitabit: Nam
anima quæ in seipsa Deum habet, templum Dei sanctum & mundum efficitur,
† al. diuinaque mysteria, in ea ministrantur. diuinaq; in ea † gloria diuinitatis, celebrantur mysteria, & iugiter eam Angeli
atque archangeli visitare festinant. Habitante enim Deo in anima, angeli cæ-
lestes super ea lætantur; festinantque semper honorare illam, vtpote templum
Apostrophe. dominatoris sui Domini effectam. Beatus vir, qui te ex toto corde & anima di-
lexerit, mundumque istum & quæcunque in eo sunt, detestatus fuerit; vt te solū
Dominum verè sanctum, pretiosam margaritam, vitæ thesaurum, Deum cuius
Matth.13. nulla est satietas, possideat. Si quis ergo sic Deum syncerè diligit, nequaquam
Coloss.3. Philip.3. in terris eius est cogitatio; sed sursum semper, vbi & diligit, & desiderat, & sitit
anima, vt perfruatur. Inde & dulcedinem sentit, & illuminatur, & perpetua dul-
Insigne encomium caritatis. cedine amoris Dei satiatur. Verè etenim gaudio atque dulcedine plena est di-
lectio Dei. & beatus ille qui gustauerit eam, nec est exsatiatus ab ipsa. Sed quis
eam putas, dignè explicare poterit? Paulus apostolus, qui gustauit eam, & sa-
Rom.8. tiatus est ex ea, sic proclamat, & dicit: Neq; altitudo, neque profundum, neque
ipsa vita, neque mors futura, neque cuncti angeli, neque principatus, neque
potestates, neque creatura alia, neque quæcunque alia simul, poterunt ani-
mam separare à caritate Dei, quæ gustauit dulcedinem eius. Ignis immorta-
lis est caritas Dei, quæ semper operatur in animā diligentis eam, sensuum il-
Philip.3. luminationem ei tribuit, & à terris in cælum sustollit, ita vt terrena quæcunque
odio habeat, & solum Deum quem diligit, contempletur. Et hoc ipsum nos do-
cent sancti Dei Martyres, qui eam gustauerant, & illa se expleuerant: Delicatū
Psalm.35. ac molle uinculū est Dei dilectio, & tamē gladius anceps eam scindere non po-
Heb.11. test. Dissecuerunt tyranni membra sanctorum Martyrum, caritatem autem eo-
rū nequaquā dissecare potuerūt. O molle ac dulce caritatis Dei vinculū, admi-
rationis & miraculi verè plenum, quod nec incidi, nec dissolui potest. Gladius
† al. exstinguit. eam non discindit, neque ignis † exsoluit. Membra secabantur, sed caritas non
secabatur. membra cōburebantur, at vincula caritatis non soluebātur. Demer-
gebantur rursus in profundum corpora Sanctorū: caritas autem eorum, nullo
vnquam modo demergi potuit. ligabantur iterum Sanctorum membra, verùm
caritas

caritas in ijs prorsus ligata non est. Quis ergo mollissimum hoc caritatis vinculum non admiretur, quod nec inciditur, nec dissoluitur vnquã? Si quis enim verè atq; syncerè Deũ dilexerit, talem habere caritatẽ probatur. Nam & hanc Deus Ecclesiæ suæ caritatem donauit, vt ea semper exornetur, atque regatur. hæc siquidẽ caritas, pignus Dei est in animabus nostris. Columna & firmum in anima hominis fulcimentũ, est caritas. Hæc ipsa rursus, vnigenitum Dei filium ad nos è cælis attraxit. Per hanc caritatẽ, Deus humanam naturam adsumpsit. per hanc caritatem, incorporeus incarnatus est. per hanc caritatem, inuisibilis visibilis factus est. per hanc caritatẽ, paradisus apertus est. per hanc caritatem, ligatus est fortis. per hanc caritatẽ, anima facta est spõsa Christi sponsi immortalis, vt eius decore in se ipsa illuminetur. propter hãc caritatẽ, passus est sponsus impassibilis, & purissimus. Nam si anima absq; † hac caritate fuerit, non complacebit sibi in ipsa cælestis Dominus. Omnino autem volũtatem eius cogere non vult Deus, & ob id suæ eam libertati reliquit, vt semper agat sicut ipsa voluerit. Quis igitur dignè poterit, suffeceritque glorificare, & collaudare Deum Saluatorem nostrum, de tanta gratia, quam ab eius bonitate cuncti accepimus? Gloria, & adoratio eius benignitati. Audite fratres, bonum consilium† vilitatis meæ; studeamusque semper donec tempus habemus, castè ac sobriè, digneq; Deo conuersari, vt Spiritus sanctus habitet in nobis, & caritas Dei abundet in nobis: hoc enim est eius semper exequi voluntatem. Et non aliam in nobis habeamus solicitudinem fratres, præter hanc solam, quomodo scilicet anima nostra in lumine illo cum sanctis omnibus inueniri possit. Neq; exstinguamus, cõstringamusq; eam vllis rebus terrenis, aut solicitudinibus possessionum & pecuniarum: verùm exornemus eam orationibus, & ieiunijs, vigilijs, & lacrymis, ut quantulamcunque fiduciã anima corã tribunali tremendi tunc Iudicis Christi inueniat, quando omnes animæ cum timore atque tremore adsistent: quando electi ibi separabuntur à peccatoribus, quãdo vicissim steterint oues à dextris, & hœdi à sinistris. Certò scitote fratres ac filij carissimi, quòd in proximo est aduentus Domini, vt reddat vnicuique secundum opera sua: sanctis quidem & electis suis requiem, & lucem perpetuam: peccatoribus àutem, & qui exacerbauerunt eum, supplicia atque tormenta. Beatus homo, qui in illa hora fiduciam inuenerit, audieritque beatam illam vocem dicentem: Venite benedicti patris mei, possidete cuncti electi mei regnum meũ. Tunc videbit vnusquisque seipsum in lumine, & gloria inenarrabili; consideransque intra se & admirans, cogitabit, ac dicet: Numquid ipse ego sum? Et quomodo hac gloria, vilis & abiectus ego, repertus sum dignus? Tunc angeli etiam accedentes, cum gaudio glorificabunt sanctos, enarrabuntq; eis ipsorum conuersationem, vitamq; religiosam, continentiam, vigilias, & orationes, paupertatem voluntariam, perfectam omnium rerum nuditatem; in siti patientiam, in fame tolerantiam, in oratione† perseuerantiam, in nuditate lætitiam, quæ† omnia ob perfectam Christi caritatem pertulerunt. Atque ista magno cum gaudio Angeli inter sanctos & iustos prædicabunt. Illi autem vicissim Angelis respondebunt, dicentes: Omnino quàm diu in terris viximus, nec vnã quidẽ diem perfectæ correctionis transegimus, nullumq; opus bonum fecimus. Quibus rursus Angeli in memoriã reuocabũt, locũ ac tẽpus; & ipsi admirãtes eos, glorificabunt Deũ, adspicientes corpora Sanctorũ, super luminis claritatẽ in cælis fulgentia; quòd in terris voluntariè afflicti sint, suaq; patientia pretiosam apud se margaritã occultauerint, vestemq; immaculatã cõpararint, qua induti ingrederẽtur ad nuptias. Inuenerunt enim in agro thesaurum abscõditũ, vẽditisq; omnibus super terrã, illũ solũ† possederũt. Modicus est labor nostræ exercitationis, fratres, at requies & cõsolatio maxima. Exiguo durat tẽpore labor cõtinẽtię, sed † retributio eius permanet in seculũ seculi, in paradiso delitiarũ. Si quis forte sibi conscius sit, quòd peccauerit Deo, & intẽtione atq; proposito animi laxato spõte deliquerit; quàm diu

Vinculum veræ caritatis indissolubile.
Eph. 2.
Iohan. 3.
Matth. 12.
† al. extra hanc caritatem, &c.
Nota.
† al. paruitatis meæ.
Tit. 2.
Rom. 15.
Matth. 25.
Matth. 16.
Rom. 2. 14.
Matth. 25.
Ibidem.
† al. instantiam.
† al. & quæcunq; Christi amore pertulerunt.
Matth. 13.
† al. acquisiuerunt.
† al. sed requies eius.

diu adhuc tempus suppetit, ex affectu lacrymas fundat, iugiterque plangat, vt lacrymis suis lætitiam† cordis sui inueniat. possideat compunctionem cordis, lauetq; corpus suum lacrymis atq; singultibus. Putatis ne vos lacrymarũ habere experientiã, ò fratres? Numquid quis vestrum ab illa lacrymarum gratia, quæ secũdum Deũ est, illuminatus reperitur? Certò scitote fratres, nõ fore in terris quid dulcius gratia lacrymarum, & compunctione cordis in hora illa. Cùm quis in oratione sua Deum contemplatur, semper† corde desiderium eius sibi retinet. Si quis vestrum expertus lacrymarum dulcedinem, mediãte oratione desiderauerit eleuari è terris, totus hic extra corpus in cælum fertur. & quid dico extra corpus? immò extra seculum vniuersum totus est, nec amplius conuersatio eius inuenitur in terris: Quoniã † cum ipso Deo colloquitur, in Christo illuminatur, & in Spiritu sancto iugiter sanctificatur. Magnũ sanè miraculũ fratres, quòd terrenus homo semper pura & sancta oratione sua, cũ inuisibili Deo sermones cõferat. Beatus homo, qui semper compunctionem habet, secundum Deum. Compunctio fratres, illuminatio est mentis, & sanitas animæ. Compunctio fratres, remissionem peccatorum nobis iugiter conciliat. Compunctio fratres, Iesum vnigenitum Dei filium in nobis habitare facit, dum eum desideramus ac quærimus. Cõpunctio fratres, Spiritũ sanctũ ad se inuitat & attrahit. Volo igitur vobis fratres, explicare virtutẽ atq; potentiã lacrymarum: Anna per lacrymas, à Deo Samuelem accepit prophetam, in exultationẽ & gloriã cordis sui. Mulier quoque peccatrix, in domo Simonis, à Christo, lacrymis sanctos eius rigando pedes, veniam ac remissionem suorum consecuta est peccatorum. Ingens est vis lacrymarum ò fratres, plurimumque valent lacrymæ, quæ secundum Deum sunt: semper animam à peccatis abstergunt, eamque à cunctis iniquitatibus expiant. Lacrymæ secundum Deum, fiduciam iugiter in sanctum Deum præbent. nec præualent vmquam cogitationes sordidæ, approximare animæ cõpunctionem cordis habenti. Quid ergo hac dulcedine potest esse sublimius? Quid ista beatitudine desiderabilius, qua anima ipsum Deum, ad eum accedẽs, contemplatur? Quãdo enim anima Deum desiderat, ò fratres, semper eum sua precatione intuetur, ipsumq; meditatur die ac nocte. Thesaurus securus est compunctio cordis, gaudioque ineffabili exultat anima compunctionem habens. Compunctionem autẽ dico, non vnius tantum diei, sed quæ die noctuq; intus in anima uelut fons exuberat. Est enim fontis purissimi instar cõpunctio cordis ò fratres, semper fructuosas animæ plantas irrigans. Dico autem fructuosas plantas, opera bona, atque virtutes, quæ assiduè lacrymis & gemitibus irrigata, fructum semper bonum ac vtilem animæ tuæ afferent; eruntq; selectæ & speciosæ plantationes tuæ. Quare semper & absq; intermissione plãtas tuas lacrymis, & orationibus irriga frater, vt sic irrigatæ crescant, fructumq; proferãt de die in diem. Nolo me imiteris hominem desidiosum & peccatorem, semper dicẽtem, & numquam facientem. Qui ex proposito sum negligẽs, & sponte dissolutus, nec cordis compunctionem, nec puram orationem habens. Agnosco autem meipsum semper peccatorem, semperque futurum iudicium reformidantem, nullamq; excusationem pro delictis meis habentẽ. Quapropter vos obsecro, fratres mei sancti, qui Deum timetis, & quæ illi sunt placita semper facitis, intercedite pro me misero & infelici peccatore, apud ipsum; vt veniat super me gratia eius, propter vestras orationes, salueturque anima mea, in tremenda, magna, & formidabili hora illa: quando uenerit Christus, reddere vnicuiq; secundum opera sua. Gloria soli Deo immortali, sancto, bono atq; tremendo, immaculato, & misericordi, qui linguam nostrã mouet, redditq; expeditam sua gratia, ad dulciter canendum, ac meditandum verba iudicij eius, & caritatis, atq; compunctionis vicissim in ædificationẽ animæ, illuminationẽ cordis, vtilitatemq; mentis & intellectus: vt omnis anima, horum meditatione atq; dulcedine, ad vitam trahatur æternã. In Christo Iesu Domino nostro: Cui gloria & potentia, in secula seculorum. AMEN.

[Margin notes: † al. lætitiam sibi in corde conciliet. al. diuinam cordi suo gratiã conciliet. — † al. semper est in suo corde desixum tenet. — † al. Talis quippe cũ ipso Deo colloquium habet, &c. — Eccles. 20. — Vis lacrymarũ quæ, & quanta. — 1. Reg. 1. — Luc. 7. — De cordis compunctione. — Fructuosæ plantæ sunt opera bona, &c. — Insignis modestiæ, & humilitatis verba. — Apostrophe pia — Matth. 16. 25. — Rom. 2. & 14.]

SCHO-

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

TRiplex, aut quadruplex potius, in alijs atque alijs S. Ephræm Codicibus, huius Orationis reperitur Inscriptio: nunc enim De Iudicio extremo, & de compunctione, vt hic. nunc de Iudicio & compunctione animæ. nunc de Iudicio & caritate. nunc de Iudicio, & resurrectione, & caritate, & compunctione, inscribitur; quæ omnes quidē hic rectè pro argumenti ratione quadrant, sed quā in pluribus Lectionem reperimus, hic reposuimus. Agit verò in hac homilia Auctor de extremo Iudicio potissimùm, de alijs porrò obiter dumtaxat atq; incidēter, efficaciter tamen: Memorabilē autē inter alia hic locum adducit tractatq; de sacra Cōmunione, & quomodo dignè ad diuina participanda mysteria accedendum sit, ac contra indignè sumentes, &c. Postea insigne quoque Encomium Caritatis ponit, eius efficaciam, fructumq; multiplicem, præstantiam, atque dulcedinem explicans, pulcherrimisque sanctorum Martyrum exemplis, alijsque collustrans. Deniq; de Compunctione cordis agit, cuius etiam varias proponit vtilitates ac commoda; vim atque suauitatem lacrymarum fusius exponendo, & vtriusque Testamenti exemplis comprobando, &c.

Nihil nobis in illa proderit hora, præter bona quæ hinc nobiscum detulerimus opera, &c.] *Quia omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, secundum Apost. 2. Cor 5. vt referat vnusquisque propria corporis, prout gessit, siue bonum, siue malum; benè & prudenter hic noster monet Sanctus, nihil tunc ibi nobis profuturū præter bona, quæ hinc eò nobiscum attulerimus opera. Atque hic insignis notatur locus contra Hæreticos bona opera impiè reijcientes & impugnantes, quem cùm & alibi frequenter attingat Auctor, in hisce tamen de extremo Iudicio sermonibus, pro ratione argumenti efficacius tractat, magisq; amplificat, sicut & hic consequenter videre licet, vbi totus ferè Sermo est de operibus.*

Futurum enim est, vt vnusquisque nostrum propria facta, ac dicta ante incorrupti, & tremendi Iudicis tribunal deferat, &c.] *Hoc ad confirmandum de Operibus institutum facit, legiturque in alio S. Ephræm Cod. sic: Tunc enim quisque secum actus suos deferet atque locutiones, ante tremendi Iudicis tribunal, &c. In alio porrò manuscrip. exemplari græc. quocum & nostrum concordat, hic loco* φοβεροῦ, *tremendi, legitur* ἀδεκάστου κριτοῦ, *id est, iusti & incorrupti Iudicis. Sed quia vtraque lectio bona & probata habetur, & ad institutum facit, visum est hic vtramque retinere, & coniunctim legere,* ἀδεκάστου καὶ φοβεροῦ κριτοῦ, *hoc est, incorrupti & tremendi Iudicis, &c. vt in nostra traductione.*

Frugiferas arbores pro exemplo proferam, ad confirmandum, &c.] *Exemplo & comparatione eleganti ab arboribus, suum confirmat institutum Auctor; cuius vis atque sententia videtur esse eiusmodi: Arbores fructiferæ nō ab extrinseco aliquo principio frondes fructusve perceptos, sed ab intrinseco producunt: Sic homines nō quæ extrinsecùs acceperūt bona fortunæ vel corporis, sed quæ ab animo & voluntate, proferent in Iudicio illo nouissimo, &c. concordantq; satis verba textus. quæ tamen ex alio Cod. etiā sic ad verbū magis reddita accipe: Fructiferæ arbores ex intimis suis cùm tēpestiuū fuerit, fructus ac folia proferūt: nō extrinsecùs vnquā induūtur arbores decorē suū, sed ex se intrinsecùs iussu Dei, singulæ naturaliter producūt fructū: Ita & in die illa formidabili atq; tremēda, vnusquisq; proferet, quæcunque in corpore gesserit, & bona, & mala. Deferentq. singuli corā horrendo tribunali Christi, vel (vt est in manuscrip. Cryptafer.) ante Christi & tremendi Iudicis tribunal, actus suos velut fructus, & locutiones tanquā folia, &c.*

Horrendum ibi, fratres erit iudicium, in quo etiam absque testibus cuncta erunt manifesta, &c.] *Quantus terror, & horror tunc in discussione illa vltima sit futurus coram omni facie terræ, qui scire exactius velit; si aliunde, ex scriptis sanè & verbis S. Patris nostri Ephræm cognoscet. Quis enim (vt res ipsa loquitur, & S. Gregorius Nyssenus de eo testatur) admonens aures sermonibus quibus extremū illud describit Iudicium, non sic animo afficiatur, vt ad illud se iam sisti iudicium existimet? metuque ita frangatur, & contremiscat, quasi contra seipsum sententia pronuncietur? sic enim ipse de futuro illo Dei iudicio agit, & tractat, quasi ipse cum toto simul mundo ad illud iam iam sistendus esset, ipsaque vox tremore plena, & inexspectata cælitus personaret: Surgite mortui, & venite ad iudiciū. secundum illud memorabile S. Hieronymi super Matth. dictum: Quoties diem illum considero, toto corpore contremisco: siue enim comedo, siue bibo, siue aliquid aliud facio; semper videtur tuba illa terribilis resonare in auribus meis: Surgite mortui, & venite ad iudicium. Sed de istis plura apud ipsum Ephræm.*

Nolo me imiteris hominem desidiosum & peccatorem, semper dicentem, & numquam facientem. Qui ex proposito sum negligens, & sponte dissolutus, &c.] *In alio Cod. sic repperitur: Noli esse remissus, neque teporem peccatoris imiteris qui semper dicit, & numquam facit. Cuius torpet intentio, & laxatur propositum: quoniam orationis puritate, & compunctionis gratia destituitur, &c. Verùm ista melius, & ad monendum aptius, sub propria eius efferuntur persona, vt est in priori lectione, concordantq. ceteri manuscrip. Cod. græc. quos vidimus & contulimus. Quibus accedit, quòd eo etiam modo magis raram illā suæ personæ exprimere videatur modestiā, quā ipsam nullibi nō in suis demōstrat scriptis, & adhortationibus. ut benè de eo enarrauerit in ipsius uita Nyssenus: Quid inquit, commemorem animi submissionem ipsius atque humilitatem; cum ea uirtus passim in omnibus eius sermonibus ac scriptis se ab eo singulariter excultam fuisse quodammodo clamet? &c.*

† al. Eiusd. In aduentum Domini.

EIVSDEM †S. PATRIS EPHRAEM,

In secundum aduentum Domini nostri Iesu Christi.

Planè necessarius hic Sermo.
Matth. 25.

ACCEDITE & venite filij lucis; auribus percipite benedictam, atque beatam illam vocem Saluatoris nostri, ad vos dicentem: Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum cælorum. Videte fratres carissimi, vt nullus vestrum beata illa hæreditate frustretur. Ecce enim præ foribus est. Lux de luce ad nos descendit, & nobiscum luce communicata, iterum ad lucem remeauit. Descendit ad nos, & propter nos factus est similis nobis, vt nos sibi similes redderet. Qui immortalis erat, ad mortales descendit, quos vbi immortales fecit, iterum ad patrem adscendit. Iam veniet cum gloria benedicti patris sui, vt iudicet viuos & mortuos. Via vitæ factus est nobis, lucis & gloriæ plena: vt nos in luce ad patrem pergamus. Venite dilecti mei, incedamus per viam, quam Dominus ostendit nobis: vt cum gaudio ad ipsius regnum pertingamus. Sumamus commeatum & oleum in vasis nostris, non enim modica est viæ illius longitudo. Præcingamus igitur lumbos nostros, in synceritate & veritate, sicut homines & serui veri, exspectantes Dominum suum. Accendamus lampades nostras, & strenuè vigilemus: Exspectamus enim, vt è cælis nostrum suscipiamus Dominũ. Non ergo dormitemus, ne fortè lampades nostræ exstinguãtur. En adest; nox præcessit, & dies appropinquauit. Filij lucis anteuertite lucem. Exite cum gaudio in occursum Domini nostri. Ostẽdite illi virtutes vestras, afferte illi religiosam vestram vitam, & cõtinentiam, vigilias, & labores vestros, lacrymas, & inopiam vestram. Ne ergo desidiosi sitis atque socordes, neque somnolenti dormitantes. Nullus vestrum respiciat retrò, sed oculos mentis in supercæleste illam pulchritudinem erigat. Sursum adspectum ad gaudia illa cõuertite, velut hæredes cælestis patris, & cohæredes vnigeniti filij Dei. Ecce sponsus venit, exite obuiam ei omnes, qui diligitis ipsum, & vos præparastis ad videndam gloriam eius. Cunctos enim ipsum diligentes atque desiderantes, lætitia sempiterna afficiet, in thalamo illo lucido & splendido, ineffabili, & sempiterno. Considerate igitur fratres mei, ne dum subitò clamor ille insonuerit, inueniatur quis vestrum lampadem obscuram, & sine oleo habens, aut veste squalida ac sordida amictus, dãneturque in tenebras exteriores, & supplicia illa immortalia atque æterna, vbi erit fletus & stridor dentium. Muniamus ergo nos fratres carissimi, quoniam nescimus, quando Dominus noster veniet. Sicut enim fur in nocte, & vt laqueus, sic dies illa superueniet. Et sicut fulgur velocissimum, ita erit aduentus Domini nostri. Canet enim tuba, & terra ex fundamentis suis contremiscet. Cæli cũ virtutibus suis commouebuntur, & mortui omnes resurgent. Hei hei dilecti mei, quis in hora illa sibi confidet; aut quis præsumere audebit, quòd à proprio corde non reprehendetur? Parcite infirmitati meæ: existimo enim quòd in hora illa contremiscet omnis spiritus. Sed gratia Dei Saluatoris corroborabit & lætificabit corda iustorum, rapienturque in nubibus obuiam ei. Similes autem mei pigri ac desides, cum timore atque tremore super terram manebunt. Quare nosipsos à terra modicùm subleuemus dilecti mei, vt facilius hinc† abeamus ad cælum. Quid proderit nobis mundus, quòd sic nos curis atque sollicitudinibus eius innectimus? aut quodnam ex splendido vestium ornatu consequemur lucrum; nisi ignẽ inexstinguibilem? aut quid nobis conferet exquisitus ciborum apparatus, nisi supplicium æternum? Certò igitur scitote, quòd nisi breui hoc temporis curriculo benè certauerimus, perpetuam ibi pœnitentiam absq; vllo fine acturi simus? Quid ergo carissimi fratres, ita negligentes ac desides sumus? Quam-

Matth. 24. 25. Marc. 13. Luc. 21. — Matth. 25. — Luc. 12. Eph. 6. 1. Pet. 3. — Matth. 25. — Rom. 13. — Matth. 25. — Matth. 25. — Matth. 25. — Matt. 8. 22. 25. Marc. 13. Luc. 12. Matth. 24. 1. Cor. 15. & 1. Thess. 4. 5. — 1. Thess. 4. — † al. adscendamus in cælum. — Notanda.

Quamobrem nosipsos studiosè nō pręparamus? Ecce enim dies Domini appropinquauit super nos. Cur non omnem seculi curā inutilem à nobis abijcimus, & à rerum terrenarū pondere nos liberamus? Nescitis quòd angusta & arcta sit ianua vitæ, & diues per eam ingredi nō possit? Amat enim Deus pauperes, quiq; seipsos spontè in pijs exercitijs, atq; vigilijs contriuerunt, & se ad videndum hunc sponsum immortalem cum gloria, præpararunt, vt regnum cælorum hæditate possiderent. Ecce enim carissimi mei, ipsa nos ianua inuitat, dicēs: Accelerate, & venite ad me. En mater quoque † vestra Hierusalem, cum amore & desiderio ad † vos loquitur: Venite filij mei desideratissimi, accedite ad me, multiplicetur numerus vester in me, & in sponso Domini nostri; magnificenturq; cœtus vestri cum sanctis Angelis, in lumine meo. Videā vos cum gloria & decore, cum gaudio & exultatione. Concupiscite me filij mei, sicut & ego cupio vos. Nihil possede, critis super terrā, nihilq; solliciti sitis. Nam ecce iam sponsus paratus est, vt prodeat in nubibus cæli, cum gloria & maiestate benedicti patris sui. Et vocabit singulos nominatim, eosq; recumbere faciet in regione sanctorum illorū, qui in luce illa degūt ineffabili, in vita incorruptibili, immortali, & sempiterna, pro ratione laborum suorū. Satagamus igitur fratres mei, satagamus inquam, breui hoc tempore vitæ. Ne simus hic negligentes carissimi mei, vt non per infinita secula postmodum pœnitentiam agere cogamur, vbi nihil proderūt lacrymæ ac gemitus, vbi non erit amplius vlla pœnitentia. Ceterùm in studijs atque laboribus vestris dilectissimi mei, gaudent & exultant Angeli atq; Archangeli: sicut cōtrà, in torpore ac negligentia vestra, gaudet inimicus. Contēdite igitur filij mei desideratissimi, cōtendite, vt & ego læter in vobis, & vos in me, in secula seculorū. Supplico tibi Domine Iesu Christe Fili Dei viui, vt dones mihi & omnibus qui te diligunt, vt cum gloria te videamus in regno tuo, illudq; hæreditate percipiamus, cum ijs qui desiderant & diligunt te Domine † Iesu Christe. Carissimi mei, si breui hoc vitæ tempore, desides ac negligentes fuerimus, nullam in die illa tremenda atq; horribili excusationē habebimus. Quomodo enim peccata nostra purgemus, non inueniemus: nam cum Dominus, & Saluator noster, ad nos saluandos descenderit, omnis nobis excusatio sublata est. Donauit enim nobis veniens, vitā sempiternā. Eramus inimici, & reconciliati sumus; terreni, & cælestes facti sumus; mortales, & immortales † vocati. Filij eramus tenebrarū, & filij lucis euasimus. captiui, & reuocati; serui peccati, & liberi facti sumus; pauperes, & ditati; perditi, & inuēti; odibiles, & amati sumus; iniqui, & iustificati sumus. non antea cōsecuti misericordiā, & misericordiā consecuti sumus. Peccatores eramus, & saluati sumus. Dispersi, & cōgregati. Terra & cinis, & filij Dei euasimus. Nudi eramus, & operti sumus. Deique hæredes, ac cohæredes vnigeniti filij eius facti sumus. Ecce hæc nobis omnia largitus est Dominus noster; quid ergo nos dilectissimi mei, retribuemus ei? Venite, excutiamus à nobis omnem curam atq; sollicitudinem vanissimi seculi huius; magnoq; cum studio, ac diligentia multa, seruiamus ei soli. Ecce enim verè iā appropinquat dies Domini, aduentusque ipsius prorsus nos anteuertit. Venite igitur fratres mei, præparemus nos, & vigilemus, exspectantes Dominum nostrum, & sponsum immortalem. Ecce enim iam fulget. En oritur. ecce iam venit. Nox præcessit, dies autē appropinquauit. Filij lucis, festinate ad lucem. Exite in occursum Domini nostri, cum gaudio. Ostēdite ei, virtutes † vestras. Offerte ei pia religionis exercitia, continentiam vestram, vigilias, & labores vestros, lacrymas, & paupertatē vestram. Ne ergo negligentes sitis atq; ignaui, non dormitantes, neque consopiamini. Nullus vestrum respiciat retrò: sed sursum ad cælestē illam pulchritudinem contemplandam, se mentis vestræ acies conuertat. Sursum ad cælestia illa immortalis sponsi gaudia, adspectum vestrum dirigite; vt illius gloriæ, & claritatis atque decoris contemplatione, mens vestra satietur. Qui esurit, adhuc exspectet: ecce enim cælestis regni mēsa eum pręstolatur. Et qui sitit, modicùm

[Margin: Matth. 9. Matth. 19. | † al. nostra | † al. ad nos. | Matth. 6. Luc. 12. Matth. 25. Luc. 21. Iohan. 10. Matth. 8. | Sap. 5. | Luc. 15. | Precatio. | † al. Domine Deus meus. | Rom. 5. | † al. facti. 1. Thess. 5. | Luc. 15. Osee 2. Rom. 9. | Iohan. 1. & 1. Ioh. 3. Ro. 8. Psalm. 115. Deut. 6. Matth. 4. Luc. 12. 13. 21. | Matth. 25. Rom. 13. Matth. 25. | † al. bona uestra opera, &c. | Luc. 9. Coloss. 3.]

perferat: Ecce enim delitiæ paradisi iam ei paratæ sunt. Qui vigilat, vel psallit, orat vel plorat, confortetur: quia gaudium thalami Domini sui, ipsum consolabitur. Atque ista omnia scientes, nihil in terris possideamus fratres mei carissimi. In die illa, ostendere tenebitur vnusquisque nostrum, quam hic possederit virtutem, quot labores pertulerit, quæque pietatis studia, atque vigilias exhibuerit. Putatis fratres mei, quando ostensuri sunt sancti Dei Martyres vulnera suorum verberum ac cruciatuum, fortesque pietatis athletæ suam religionem & continentiam, patientiam, tribulationem, rerumque omnium nuditatem; qui hic negligenter ac segniter vitam traduxerunt, in quo gloriari poterunt? Numquid in sua negligētia atq; torpore? numquid in segnitie sua atq; interitu? Væ ipsis, quia malè neglexerunt. Væ ipsis, quia desides atq; socordes fuerunt. Venite filij mei, venite satagamus. Venite procidamus & lugeamus atq; ploremus corā ipso, absque rubore ac verecundia: vt lucem animæ nobis donet. Intelligite insidias aduersarij nostri, & honestatis inimici: Nostro enim obijcit adspectui lubricitates, ac scandala, pestemq; immodicæ cupiditatis habendi, distractionē seculi huius, & voluptatem carnis. præterea verò longiorem vitæ præsentis exspectationem, timiditatem atque ignauiam in operibus bonis, in oratione torporem, in psallendo somnum, quietemque carnalem. Quantò autem ille magis in nostram perniciem incumbit: tantò nos amplius negligimus atque torpescimus. Quantò ille nobis insidiatur, tantò magis aspernamur: cùm sciamus, quòd dies nostri abbreuiati sunt, tempusque nos præoccupat, & Dominus gloriæ iam venit cū decore pulchritudinis suæ, & cum gloria maiestatis suæ, cumq; tremēdis suis virtutibus: vt reddat vnicuique iuxta opus suum. Vereor fratres carissimi, ne in nobis impleatur sermo ille Domini: Venient ab oriente & occidente, & septentrione, & meridie, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Iacob in regno cęlorum: vos autem eijciemini foras. Oro te lux veritatis Christe, nate benedicti patris, figura & splendor substantiæ illius, qui sedes ad dexteram maiestatis eius, incomprehēsibilis fili, & imperuestigabilis Christe, & inscrutabilis Deus; gloria & gaudium diligētibus te, vita mea Christe, salua me peccatorem in regno tuo. Qui laborat operarius, mercedem sui à te laboris exspectat. Heu heu, lingua mea laborat, ociosa atque superflua loquēdo, verùm tu Domine ne mihi retribuas secundum opus meum: sed saluum me fac, per gratiam tuam, & propter † magnam misericordiā tuā miserere mei: quia benedictus es tu, & gloriosus in secula seculorum. AMEN.

Pulchra & salutaris Apostrophe.

Psalm. 94.

Contra insidias & fraudes varias Diaboli.

Matth. 25.

Rom. 2. 14.

Matth. 8. Luc. 13.

Precatio pia, & efficax.

Heb. 1. 10. 12. 1. Cor. 2. & Iaco. 1. 2. Matth. 10. 20. Luc. 10.

† al. per magnā pietatem atque clementia tua.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

Planè necessarius hic Sermo, ad bonos in spem salutis erigendos, eosque in bono vitæ proposito confirmandos: improbos autem à prauis vitæ institutis deterrendos. Quid enim magis hominem ad benè beateque viuendum allicere & prouocare potest, quàm post exantlatos huius mundi labores, præmium in cælis vitæ æterna, & beatifica ac sempiterna illa diuini aspectus fruitio? quid contrà æquè à malè viuendo mortales alienare, & deterrere potest, atque intolerandus ille horror inferni, vbi nulla vmquam redemptio? quàm inquam, exspectare vltimā illam vniuersalis Iudicij horam atque sententiam, qua à iusto Iudice mali separabuntur à bonis; ac boni ad vitam & gaudia sempiterna vocabuntur, impij autem in ignem æternum Diabolo & angelis eius paratum, detrudentur? Hæc autem ita perspicuè & plenè à Sancto Patre nostro Ephræm proponuntur, & inculcantur, vt amplius ad commouendum vix dici, afferique in medium queat. Sic enim in hisce futurum illud Dei iudicium expressit, atque ob oculos omnium posuit, vt ad eius cognitionem nihil aliud, nisi vt res ipsa fiat, deesse videatur. neque ego solùm ita de hoc sentio, sed Gregorius ipse Nyssenus Magni Basilij frater in vita Ephræm de eo sic loquitur: confirmantque post eum quicunque ista Auctoris nostri de Iudicio extremo, viderunt & lectitarunt. Quia verò similis argumenti Oratio alia grauis & elegans sub nomine etiam S. Basilij Magni reperitur, licet hactenus inter Tomos eius editos nondum relata; visum est eam recentur à nobis conuersam & illustratam sub nomine veri sui Auctoris hic edere, & præcedentibus subijcere, ut à quocunque deinceps legi, & cum illis Ephræm conferri possit.

Cunctos

Cunctos enim ipsum diligẽtes lætitia sempiterna afficiet in thalamo illo lucido & splendido, &c.] *Hoc loco, pro φωτεινῷ, id est, lucido & splendido, siue luminoso, al. reperitur, ac legitur: φοβερῷ, hoc est, tremendo atque horrendo. uerùm prior lectio magis hic instituto quadrat Auctoris: quòd thalamus ille cælestis, de quo loquitur, nequaquam bonis ac iustis tremendus, formidabilisq; futurus sit, &c.*

Sicut fur in nocte, & ut laqueus: sic dies illa superueniet.] *Hic quoque uariat Lectio, dum pro (παγὶς, id est, laqueus) in alio manuscrip. græco S. Ephræm, legitur καταιγὶς, procella, tempestas, impetus uentorum: verùm quomodocunque hic legatur, parum referre videtur; cùm utrobique similitudinis vis conuenienter exprimatur; adlusio verò fit ad Luc. 12. sed potissimum 21. cap.*

Magnificenturque cœtus uestri cum sanctis Angelis in lumine meo. Videam uos cum gloria, & decore, &c.] *Al. sic ista interpunguntur atque leguntur: Magnificenturque cœtus uestri in lumine meo. Cum sanctis Angelis videam vos cum gloria & decore, & gaudio atque exultatione, &c.*

Ceterùm in studijs uestris dilectissimi mei, gaudent & exultant Angeli, &c.] *In alio Cod. non malè ista absque (Ceterùm) coniunguntur cum superioribus, hoc modo: In huiusmodi vestris studijs atque laboribus, carissimi, exultant Angeli atque archangeli: sicut contrà in vestra negligentia atque torpore gaudet inimicus, &c. quamquam tamen & rectè per voc. (Αὐτὰρ, id est, ceterùm, porrò) eadem copulentur cum sequentibus, sicut in hoc græco nostro exemplari, noua periodo adhibita referuntur. Verumtamen tuum esto iudicium lector.*

Oro te lux veritatis Christe, nate benedicti Patris, &c.] *In Precationem desinit eius Oratio non sine acrimonia, & affectuum motione, vnde & tota oratio magis pathetica redditur, sicut alibi sæpè: adeò verum est, quod in Sancti huius adducis vita Gregorius Episcopus Nyssen. sic de eo enarrans: Conciones autem illius nihil aliud nisi precatio interpellabat: precationem rursus conciones excipiebant, &c. At nos ijs etiam addere possumus, quòd Cõciones eius in Precationem desinebant & terminabantur, sicut hîc & alibi apud ipsum obseruare licet. quod ipsum & hodie boni Concionatores in Ecclesiis laudabiliter imitantur & præstant.*

S. PATRIS BASILII MAGNI ORATIO

DE FVTVRO IVDICIO.

SI quando peccatum aliquod perpetraturus sis, reuolue quæso, prius animo tuo horrendum illud atque intolerandum Christi iudicium, in quo quidem Iudex in alto atque sublimi præsidebit throno, adstabit autem omnis creatura tremebunda coram † glorioso & illustri eius cõspectu. Vnusquisque porrò nostrum ibi totius vitæ suæ rationem cogetur reddere: eos autẽ, qui multa mala, in vita admiserunt, truces quidam atque horrendi circumstabunt angeli, igneam† præseferentes faciem, ignemq; spirantes, ob sui instituti prauitatem & amarulentiam; vultum quoque nocti habentes similem, præ mœrore, & odio quo sunt in homines. Deinde ad mentem mihi reuoca, barathrum illud profundissimum, & tenebras † impermeabiles, ignemque planè obscurum, qui vrendi quidem facultatem habeat, sed omni luce destitutus sit. Vermium item genus quoddam venenosum ac carniuorum, quodq; licet mirandum in modum semper voret, numquam tamen exsatiare se potest, intolerandos dolores morsibus suis inurens. denique supplicium omnium grauissimum, opprobrium scilicet illud, & pudorẽ sempiternum. Hæc time, & eiusmodi instructus timore, quasi fræno quopiam animam à malo coerce, & ad vitiosas concupiscentias propendentem inhibe. Nam qui diem illum, ac tempus sibi ob oculos constituit, quo omnis creatura statuenda erit coram Iudice, rationes eorum quæ hic egit reddendo, semperque suam in foro defensionem meditando, in foro inquam, vbi nulla valet fraus ac dolus, talis sanè aut nihil penitùs, aut parum admodum delinquet. Homines quippè ideò peccare consueuerunt, quòd diuino destituantur timore; qui autem certò minas exspectant, illis domesticus familiarisque timor nullum concedet tempus ad imprudentes actiones, vel cogitationes delabi. Nam & generosi fortesque dei pugiles, etsi toto vitæ suæ tempore cum hostibus inuisibili-

Timẽdi Iudicij admonitio.

† al. ad gloriosũ & illustrem ipsius aduentum.

† al. ignem paratum conspicientes, ignemque exspirantes, &c.

† al. quæ perspici plane nequeunt, ignemq; in tenebris non lucentem, &c.

Similia planè alibi in eius reperies Epistol.

Eadem vide in Eiusd. homil. 5. sup. Psal. 6.

bus decertarint, cunctasque eorum persecutiones superarint; dum tamen iam animam agunt, examinantur à principe huius seculi, num ex certaminibus initis aliqua acceperint vulnera, vel maculas, notasve vllas à peccato impressas retineant. Quòd si nullo saucij vulnere, nullaque aspersi decolore macula peccati comperiantur, tamquam inuicti existentes ac liberi, à Christo reficiuntur. Et hæc quidem, ex ipso discere poteris Domino, qui instante passionis suæ tempore, dicebat: Nunc princeps mundi huius venit, & in me non habebit quidquam. Sed is quidem qui nullum vmquam peccatum fecit, rectè aiebat: in me non habet quidquam. homini autem satis fuerit, si dicere ausit: Venit nunc princeps mundi huius, & in me pauca† & modica habebit. Proinde sedulò ea mihi considera atque perpende, quæ à Deo horrenda ijs accident, qui tormenta subituri sunt; quando scilicet, astra obscurabuntur, sol lumine destituetur, & luna splendorem amittet. quando fulmina iacientur, & tonitrua clarè† disrumpentur. quando super capite aer tenebris obducetur, ita vt vndequaque examen omnis consolationis expers sit ijs, qui iræ tradentur. Nam creatura suo Creatori morem gerẽs atque inseruiens, pœnas †atq; tormenta intentabit iniustis; eos autẽ, qui spem omnem atque fiduciam in ipso collocarunt, omni beneficiorũ genere complectetur. Et quemadmodum super vno peccatore pœnitentiam agente gaudium in cælis existit: ita & exacerbatio ac dolor super ijs, qui peccãdo, à suo Conditore desciscunt. Tunc ignis ille, qui in supplicium Diabolo præparatus est & angelis eius, dissecabitur voce Domini: vt cùm duplex insit igni facultas, adustiua vna, & illuminatiua altera; acris quidem vis ignis & punitoria reposita est ijs, qui vstione sunt digni; illustratoria verò hisce qui claritate perennis gaudij perfruituri sunt succedet; ita vt obscurus quidem sit ignis supplicij, urendi autem vi careat lux illa refocillationis atq; quietis. Nec est quòd de eo ambigas; siquidem in retributionibus eorum quæ in vita à nobis erunt gesta, natura ignis diuidetur, & lux quidem ad fruitionem & oblectamentum iustis: vrendi autem vis ac dolor, ijs, quibus tormenta irrogabuntur, † cõstituetur. Verùm horribilior tenebris igneque illo æterno pudor erit, atque confusio, in qua perpetuò conuersabuntur peccatores, semper ob oculos retinẽtes vestigia illa peccati in carne admissi, quasi notæ alicuius tinctæ nec eluibilis vmquam, in memoria animæ æternùm duraturæ. Paucorum verò est ad lucem veram accedere, & manifestari velle, & post occultorum reuelationem nõ recedere facie confusa. Dei quippè abalienatio atque auersio, etiam inter omnes pœnas quæ in gehenna exspectantur, intolerabilior grauiorque est ei qui patitur, quàm oculo lucis priuatio, etiamsi dolore careat. Quòd si quis omnem simul facultatem, quæ ab initio generis humani exstiterit, sermone complectatur & in vnum colligat, ne minimæ quidem illorum bonorũ parti illam inueniet parem: imò vniuersa huius bona amplius à minimo illorum, dignitate distant, quàm vmbra & somnium à rebus veris. Et vt exemplo magis proprio vtamur; quantò anima in omnibus pretiosior est corpore: tantò vtramque hanc inter se vitam differre palam est. Ceterùm plurimi homines ex illis verbis (ille quidem multis vapulabit, ille verò paucis) finem supplicij eorum qui puniendi sunt, fore dictitant: cùm illa non temporis productionem siue adimpletionem, sed tormentorum declarent differentiam. Nam & Dominus interdum affirmat, hos quidem ad supplicia abituros æterna: iustos autem in vitam æternam. aliquãdo autem quosdam legitur in ignem ablegare æternum, qui Diabolo præparatus est & angelis eius. alibiq; gehennam ignis nominat, addendo, vbi vermis eorum non moritur, & ignis non exstinguitur. Dixitque præterea de quibusdam per Prophetam, quòd eorum vemis non morietur, & ignis ipsorũ non exstinguetur. Hæc & eiusmodi, cùm sic posita frequenter in diuinis reperiantur litteris, vnum omninò illud est ex insidijs & artificiis Diaboli, quòd cùm multos homines tantæ & tales Domini sententiæ prætereant, vt ad peccandũ audaciores fiant, finemq; sibi ipsi suppliciorum statuãt. Si enim

Marginal notes: Iohan. 14. — † al. parua & exigua potestas ei erit. — † al. magno cum horrore erumpent. — † pœnis quidem afficiet iniustos — Luc. 15. — Conueniunt quæ sũt in eiusdem Homil. in Psal. 28. — Similia apud eũ alibi habes in hexam. — † al. secernetur. — Notanda. — Vide Homil. eiusd. de legẽd. Libr. gentil. in principio. — Ab exemplo. — Luc. 12. — Matth. 25. — Ibidem, & Luc. 13. — Marc. 9. Esai. 66. — Eadem habet in Respons. ad Interrog. 267. in Regul. breuioribus.

Si enim æternorum aliquando tormentorum erit finis, erit ſanè & vitæ æternæ: ſin autem de vita, hoc accipere atque ſtatuere nolumus;quo nam pacto quæſo, rationi conſonum eſſe poterit, ſupplicijs æternis finem proponere velle; cùm æterni adiectio, æqualem in vtriſque vim habeat? Ibunt enim inquit,hi in ſupplicium æternũ: iuſti autem in vitam æternam.Illud itaque(ille vapulabit multis,& ille paucis)non finem,ſed differentiam pœnarum declarat.Nam ſi Deus iuſtus eſt iudex, non bonis dumtaxat, verùm etiam improbis,reddens vnicuique ſecundum opera ſua:fieri poteſt, vt alius quidem igne ſit dignus inexſtinguibili,eoque vel † leuius, vel vehemẽtius vrente:alius verò,verme numquam morituro,& eo rurſum,aut mitius,aut acrius excruciãte, pro meritis nimirum vniuſcuiuſque. Alius item gehenna, habente prorſus ipſa etiam diuerſa tormẽtorum genera: aliuſque ſimiliter tenebris exterioribus, quo in loco alius quidem ſolùm in fletu eſt & planctu, alius verò etiam in ſtridore dentium, propter cruciatuum ſcilicet acerbitatem,& incrementum. Ac ſanè illud (In tenebras exteriores) planè alias quoque interiores eſſe demonſtrat. Illudque quod in prouerbijs dictum eſt,(In profundum inferni) declarat quoſdam quidem eſſe apud inferos, ſed non in profundo ſeu ima parte inferni, qui longè mitius puniuntur alijs. Et ne hic me arbitreris tamquam nutricem aliquã te terriculis percellere, ſicut illę cum pueris cõſueuerunt facere,dum inordinatè nimium ac præter modum lugent & plorant, confictiſque eos fabellis quietos reddunt. Hæc quippè, non fabula,ſed ſermo verus multo antè prædictus denuntiat: certoque ideo tibi perſuaſum habeas, exquiſitum eorum, quæ in vita peregimus, fore examen. Iniuria affeciſti fratrẽ;eamdem exſpecta.Bona † eorum rapuiſti, qui indigentiores te erant; pugnis concidiſti pauperes; conuiciatus es,& pudore affeciſti;calumnias adhibuiſti;mendacium dixiſti; alienis nuptijs inſidias ſtruxiſti; peieraſti; terminos maiorũ tranſgreſſus es; poſſeſſiones pupillorum inuaſiſti; viduas oppreſſiſti; præſentem denique voluptatem bonis futuris à Deo tibi promiſſis prætuliſti? Proinde horum omnium retributionem exſpecta:qualia enim quiſque ſeminauerit,talia & metet.quòd ſi etiam boni quidpiam egeris,illud quoq; magno cum fœnore tibi compenſabitur. Perpende igitur cogitatione extremũ diem,ò homo: non enim tu ſolus ſeculum æternum viues; ſeduloque conſidera anguſtiam illam & ſuffocationem,& mortis horam, & ſentẽtiam Dei vrgentem, & angelos feſtinantes, & animam in hiſce grauiter perturbatam, quæque à delinquente conſcientia acerbè flagellatur;& ad ea quæ hic ſunt, miſerabiliter ſe conuertit: & ineuitabilem longæ illius peregrinationis neceſſitatem. Deſcribe etiam mihi mente tua,vltimam illam communis vitæ euerſionem; quando ſcilicet veniet filius hominis in gloria & maieſtate ſua cũ angelis ſuis: Veniet enim, & non tardabit: quãdo veniet iudicaturus viuos & mortuos,& redditurus vnicuique iuxta opus ſuum. quando tuba illa magno & horrendo ſono edito, eos, qui à condito ſeculo dormierunt, excitabit; & procedent qui bona egerunt,in reſurrectionem vitæ:qui verò mala fecerunt,in reſurrectionem iudicij. Memoria tecum repete diuinam Danielis viſionem,quomodo nobis iudicium Dei ob oculos poſuit:Videbam enim inquit,donec throni poſiti ſunt, & antiquus dierum ſedebat,& indumentum eius candidũ quaſi nix,& capilli capitis eius velut lana munda. thronus eius flammæ ignis: rotæ eius,ignis accẽſus. Fluuius ignis decurrebat ante ipſum:mille millia miniſtrabant ei,cẽtena † millia circumſtabãt ipſum:iudicij locum conſtituit,& libri aperti ſunt.Bona & mala,manifeſta & occulta,facta & dicta,atque cogitationes,omnia aceruatim,ita vt ab omnibus angelis pariter & hominibus exaudiri poſſint,apertè reuelabuntur:tũ etiam, quales neceſſe ſit eos eſſe,qui malè hic vixerunt. Vbi,inquam,anima illa ſubmergetur, quæ in tot ſpectantium oculis, tam fœda turpitudine plena eſſe viſa eſt. Quali autem corpore,infinita illa ac intolerabilia flagella perferet?vbi ignis eſt qui non exſtinguitur,& vermis qui ſine intermiſſione corrodit atq; excruciat.&

fundum

Argumentum valde efficax.
Matth.25.
Luc.12.
Pſalm.7.
Pſal.61.
Rom.2.14.
† al. leniùs.
Eſai.66.
Matth.8.22.25.
Luc.13.
Prouerb.9.
A Simili.
Nota.
† al. ea quæ ſunt egenorum, rapuiſti?
Similia planè ſunt in Eiuſd. homil.61. in Gene.
Gal.6.
Cõcordãt quæ ſunt ſub fin. eiuſd. Epiſt. ad Virgin. elapſam.
Matth.25.
Abac.2.Heb.10
Matt.16.24.25.
Rom.2.& 14.
1.Cor.15.
Iohan.5.
Dan.7.
Ibid.& Apoc.5
† vulg. decies millies centena millia, &c.
Marc 9.
Eſai.66.

fundum inferni tenebricosum atq; horrendum, & eiulatus amari, vlulatusq; indecorus, ac ploratus, & dentium stridor, nec vllus malorum ibi est finis. Ab his non contingit post mortem liberatio, neq; est aliqua tunc industria, neque ars, cuius adminiculo effugere queamus amara illa supplicia. Hæc nunc effugere licet; quare dum licet, nos ipsos tantis malis liberemus; neq; de nobis ipsi desperemus, si modò à vitijs recedere voluerimus. in promptu est via salutis, si velimus. Quærit te pastor bonus, relictis ijs ouibus quæ non aberrarunt: si te ipsi commiseris, non cunctabitur, neque dedignabitur ille hominum amator, te super humeros proprios gestare, gaudens atque exultans, quòd inuenerit ouem suã quæ perierat. Stat ille pater, & tuum ab errore exspectat reditum: solùm te in viam da, & reuertere. Et dum adhuc longè aberis, accurrens irruet in collum tuum, amicisque amplexibus complectetur te, vt qui iam pœnitentiæ lauacro purgatus es. Et, si quis fortè ex his qui stare sibi videntur, vitio uerterit, quòd citò assumptus es; Ipse ille bonus pater, pro te respõdebit dicens: Lætari oportet & gaudere: quia hic filius meus mortuus erat, & reuixit; perierat, & inuentus est. Ipsi gloria in secula seculorum. AMEN.

Pia & salubris admonitio.

Luc. 15.

Consolatoria plane verba.

Luc. 15.

Luc. 15.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

HAnc De Futuro Iudicio Orationem, non alterius quàm S. Basilij Magni esse, ijsdem comprobari potest rationibus, quibus Superiorem illam De Morte, eiusdem esse, in Scholijs illius antea demonstrauimus; cùm & sub nomine Basilij in eodem antiq. Vatic. manuscrip. græc. reperiatur, vbi & illa. Cui accedit, quòd phrasin quoque ac dictionem vbique Basilianam redoleat, multaque contineat, quæ & alibi sparsim non vno in loco apud eumdem inueniuntur atque repetuntur; sicut in non paucis, ipsi legendo ac conferendo loca, deprehendimus; at hic etiam ad ipsius Homiliæ marginem pro maiori Lectoris commodo adnotauimus, nonnullaq; in subiectis hisce Scholijs etiam plenius collata produximus.

Si quando peccatum aliquod perpetraturus sis, reuolue quæso, &c.] *Pulchrum & memorabile Sermonis initium istud; Commonitionem timendi iudicij, & fugiendi peccata, continens valde salutarem, iuxta illud Eccl. 7. In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua, & in æternũ non peccabis. Et ibid. cap. 38. Memor esto iudicij mei: sic enim erit & tuum. mihi heri, & tibi hodie, &c. Consonant autem planè istis, quæ idem adducit Basilius alibi, in homilia super Psalm. 33. Benedicam Dominum in omni tempore, &c. post med. vbi sic habet: Si quando te senseris ad vnum aliquod cieri ac prosilire peccatum, mihi ad mentem reuoca formidabile illud nec vlli mortalium tolerabile Christi iudicium, &c. vbi benè longa periodo, non tantùm similia, sed & eadem penitus cum ijs quæ hic in ipso homiliæ ponuntur initio, verbis licet nõnihil cõmutatis adducuntur, sicut & in alijs hic obseruare licebit, ne quis de Auctore ambigat.*

Verùm horribilior tenebris igneque illo æterno pudor erit, atque confusio, in qua, &c.] *Planè similis, aut eadem potius, verbis aliquantulum commutatis ab eodem repetuntur Basilio, in homil. iam citata super Psalm. 33. ante med. vbi de Iudicij terrore agens, inter alia sic enarrat: Qui verò malè fecerint, in probrum & confusionem resurgent: in seipsis turpitudinem & formas eorum quæ perperam commiserunt, impressas conspicientes. (Sequiturq; ad propositum hic faciens) Erit sanè confusionis eiusmodi impressio ipsis tantò plus horrori, quàm vel ipsæ tenebræ, aut ignis æternus; quòd in ea æternùm victuri sint peccatores, semper ob oculos uersantes uestigia illa peccati in carne admissi, tamquam notæ cuiuspiam tinctæ, nec ulla aspergine eluibilis, in memoria animæ perpetuò duraturæ, &c.*

Plurimi ex illis verbis (Ille quidem multis uapulabit, ille uerò paucis) finem supplicij fore dictitant, &c.] *Egregiè istam scripturæ Luc. 12. hic exponit sententiam Basilius, detorquentium interim opinionem cõfutans; & per ista non temporis productionẽ siue adimpletionem, sed tormentorum declarari differentiam, efficacissimis rationibus, auctoritatibusq; scripturæ luculenter demonstrans. In quam planè sententiam, plura apud eumdem reperies Basil. tom. 2. in Regul. breuiorib. in Respons. ad Interrog. 267.*

Iudicij locum constituit, & libri aperti sunt. Bona & mala, manifesta & occulta, &c.] *In alio Cod. ista non interpuncta ut hic, sed paullò aliter leguntur, modo vt sequitur: Indicij locum constituit, & libri aperti sunt, qui manifestè bona, mala, aperta, abdita, facta, verba, cogitationes, omnia aceruatim, ita vt ab Angelis atque hominibus exaudiri possint, patefaciunt, &c. Eademque ista fusius à Basilio reproducuntur alibi in Epist. ad Virg. elapsam, circa finem. Locus sanè consideratu, collatuq; dignus est.*

THRENI SIVE LAMENTATIONES

EIVSDEM S. PATRIS NOSTRI EPHRAEM SYRI, De Diuina retributione.

MMENSAM atque ineffabilem Dei† benignitatẽ cernis anima mea, tuamq; conuersionem patienter exspectantem; & tu nihilo secius contemnis, nec ob cōmissa mala, plangendo aut suspirando conuerteris? At quousq; tandem nos tolerabit? O misera anima mea, quamdiu huic mortali & fallaci vitæ, cuique firmum ac stabile nihil est, sed omnia insunt momētanea atque fugacia, inseruies? Hei mihi, quamdiu carnis voluptatibus obtemperabis, fœdisque passionibus, & ad inferorum receptacula detrahentibus, parebis? O miseranda anima, quousque torpescis, & de salute animum despondes? quam veniā in die iudicij assequeris? cùm Saluator per Prophetam exclamet, dicens: Post hac anima ad me reuertere, & ego sanabo te. O miserabilis anima, vsquequo non suspicis, & tuæ mentis oculos aperis, considerasque hominum neminem in hoc seculo permansurum? sed omnes sensim præterire, sicut præterijt dies aut hesternus, aut alius quispiam. O anima mea, quamdiu hoc pœnitentiæ tempus despicis, diem de die protrahens; cùm tui exitus diem ignores, & vigilare, tuique hinc decessus horam perspicere monearis? Hei mihi, quidnam obsecro anima, in illa tui exitus hora facies; quando amici tui, & noti tuum lectum circumstabūt, tibi suppetias ferre nequeuntes? Tu verò tristis & tremula, omnibus cum ipso misero corpore relictis, longum illud & †molestissimum iter ingredieris, nuda & aperta, nihil tecum deferens præter vitia, negligentiam socordiamque tuam coarguentia. Hei anima, quid factura es, quando tuba illa magno & horribili sonitu, omnes tam iustos quàm iniustos atque nocentes à seculo dormientes ciebit, & cunctos ad tremendum sistet tribunal, singulis quæ in vita gesserint referentibus? Cumque iam præcedent qui bona fecerunt in resurrectionem vitæ: qui verò mala egerunt, in resurrectionem iudicij: hei anima mea, quidnam tunc ages, cùm faustissima beatissimaque vox illa emissa, in cœlestium bonorum aulam eos vocauerit, qui cælestium rationem habuerint; dixeritque ad ipsos: Venite benedicti patris mei, percipite † paratum vobis regnum à constitutione mundi. Hei anima mea, quònam tunc profugies, quando formidandum, & horribile illud decretum audieris: Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & angelis eius; vbi erit fletus, & stridor dentium. Hei anima mea, quidnam tibi faciendum putabis, quando formidabiles Angeli supplicijs exigendis destinati, te cum omnibus peccatoribus abripient, minis atque perturbationibus in æterni ignis pœnas protrudentes, neque simplicem deprecationem admittentes? Hei mihi anima mea, quid ages, dum præcipitata fueris in metuenda illa, & infinita supplicia, nec finem, nec spē salutis, aut refrigerium vllum habentia? Hei mihi, quid anima tibi facto opus censebis, quando in exterioribus tenebris detenta, & in flammis viuacibus grauiter afflicta, dentibus stridorem edes, & ab insomni illo verme voraberis? Tunc profectò lacerata atque dilaniata simul amaro cū fletu dices: Hei, quid mihi miseræ contigit? Et væ mihi, quia deprehenderunt me mala hæc; nec est dentibus vlla requies, nullumque intolerandæ necessitatis est laxamentum. Ad cuius me genua prouoluam? quem implorabo? quis pro me deprecaturus est? Non est ex hic manentibus, qui vota ac preces meas excipiat. Non est qui misereatur calamitatis meæ. Quid faciam? quid agam? Hei mihi, quòd nulla via queam relaxatione potiri. Recessit tēpus exorandi. Quis mihi indulgebit exoptatā vnius diei pœnitentiam, quo possim flendo, ad misericordiam Christum flectere? Iustus

Deus

† al. humilitatem.

Hierem. 3. 30.

† al. intolerabile.

1. Cor. 15. & 1. Thessal. 4.

Iohan. 5. Matth. 15.

Matth. 25. † vulg. possidete paratum, &c.

Matth. 25. Luc. 13.

Matth. 8. 13. 22. 24. 25. Luc. 13. Ioel. 2.

EIVSDEM BEATI EPHRAEM

VIRI SANCTISSIMI ET ILLVMINATISSIMI, De die Iudicij, Threnos seu Lamentatio.

XQVISITVM iudicium æquissimi Iudicis, anima mea,& formidabile tribunal nos manēt, in ius vocati sistemur omnes, nudi quidem & aperti: Vbi non opes imperant, non Rex præpollet; sed iustorum res ex animæ recto perpenduntur. Dies impijs atq; nocentibus sanè quàm metuenda. Dies in terra, Deo ius dicente, plena horroris. Adsunt accusatores opera coarguētes,& abstrusissima quæque disquirentes. Qualis tunc terror ac pauor? Quapropter resipisce ò anima mea,& ante tuū ex hac vita decessum, peccata deplange ac lamentare, ne repentè mors ingruens corripiat te. Quisquis vita defunctus est,& in monumento iacet, amplius pœnitentiam habere nequit. Arescunt lacrymæ, lingua obmutescit; quemadmodum scriptum est: Nullus est apud inferos pœnitentiæ locus. quid enim puluis, quo tumulus operietur, recitat? Soluitur vtiq;, & tamquam fœnum præterit vniuersa natura. Vmbra & somnium quoddam est, erraticus hic mundus. Quid ergo rebus terrenis pronus & remissus adhæres, ò homo? Conuertere; resupinis,& protensis manibus, Christus te humanissimè, & patientissimè exspectat, excipietque. Domine Deus misericordiæ, benignissime, pientissimeque, in me id obsecro condemonstra. Animæ meæ quam formasti, ac cuius caussa in cruce pependisti, pro pietate ac bonitate tua miserere, & pro misericordia tuere. A M E N.

Admonitio grauis. — *Ecclesiastic. 14.* — *Psalm. 6.* — *Psal. 36. 102.* — *Ecclef. 14. & Esai. 40. ac Iaco. 1. & 1. Pet. 1. &c.*

ALIA EIVSDEM S. PATRIS LAMENTATIO, ex ipsius Doctrina.

Ecordatus sum diei illius, atq; contremui; consideraui iudicium illud horrendū,& totus expaui. Delitias paradisi perlustraui mēte,& in suspiria fletumq; prorumpens, tam diu ingemui atq; ploraui, donec deficerent lacrymæ ex riuo † oculorum meorum: quoniā in negligentia atq; desidia transegi dies meos, & annos meos in sordidis cogitationibus consumpsi. Væ mihi, quia nō intellexi miser, quo pacto mihi furtim sublati sunt, neq; quomodo sic pertransierint, animaduerti. Hei mihi, defecerunt dies mei, & iniquitates meæ multiplicatæ sunt. hei mihi, carissimi mei, quid agam? Quonā pacto tunc meam confusionē feram, quādo in vltima illa hora adstabunt noti atq; familiares mei per circuitū; qui me in hoc religionis habitu beatum cēsebant ac prædicabāt, cùm interim essem intus immūditia & iniquitate plenus, oblitusq; illius, qui renes scrutatur & corda. Intolerabilis planè erit illa cōfusio, nihilq; infelicius illo, qui ea ibi notabitur. Deus pie & misericors, per miserationes ego te tuas adiuro, & deprecor: ne me tunc à sinistris tuis statuas, cum illis qui hic te exacerbauerunt; neque ibi dixeris mihi: Nescio te: sed per ineffabilem illam tuam clementiam, per immensa misericordiæ viscera, dolorem hic mihi assiduum, compunctionemque largire. Humilia cor meum Domine,& munda; vt sanctum gratiæ tuæ templū effici † mereatur. Tametsi enim sim peccator, licetque impius; assiduè tamen ad ianuam tuam pulso. Etsi ignauus ac negligēs, viam tamen ego tuam semper † pergo. Interpello caritatem vestram, fratres carissimi, omni studio hic contendite placere Deo. Coram illo plorate, die ac nocte; & in orationibus atque psalmodijs vestris assiduè deprecemini: vt nos ab æter-

† al. ex fontibus meis, &c. — *Iob. 7. 13. 17. Psal. 77. 89. &c.* — *Psal. 7. Hier. 17.* — *Matth. 25.* — *Ibidem.* — *† al. merear.* — *† al. curro.* — *Psalm. 94.*

† al. à gehennæ ignibus. æterno illo luctu, à stridore dentium, à gehenna † ignis, & ab immortali illo verme semper rodente & numquam quiescente eripere atque liberare dignetur: nosque in suo regno lætitia repleat sempiterna: vbi non est luctus, neque dolor. vbi nec metus est, nec tremor. vnde mors exsulat, atque corruptio. vbi locum non habent ira, indignatio, odium, atque inimicitiæ: sed semper ibi adest gaudium, lætitia, & exultatio, mensaque cibis spiritalibus, ac sempiternis ornata atque instructa, quam cunctis præparauit Deus diligentibus se. Ipsi gloria in perpetuum. AMEN.

Apoc. 7. 21. & Esai. 49. 60.

ALIA EIVSDEM LAMENTATIO

Ad Animam negligentem.

Nima obsecro, ne concidas, neque nimium angaris; & si peccatorum multitudine obruaris, noli ad teipsam æternum ignem desperando attrahere. Ne dixeris: Proiecit me Dominus à facie sua. Non enim Deo placet sermo eiusmodi. cùm ipse per Prophetam ad te clamet, & dicat: Popule meus quid feci tibi, aut in quo cõtristaui te, aut quid molestus fui tibi? respõde mihi. Numquid qui cecidit, nõ resurgit? Aut qui auersus est, nõ † conuertetur? Audi ô anima, benignitatẽ Domini tui: Non enim sub manu Principis, aut Ducis alicuius es uenditus, tamquam damnatus. Noli affligi, quòd absumpseris diuitias † tuas. Noli erubescere conuersionẽ, sed dicito potius: Surgam, & ibo ad patrẽ meum. Surge ergo, & proficiscere: Ipse te excipiet, & non exprobrabit tibi; imò potius super tua conuersione gaudebit. Exspectat te paratus vlnis immẽsæ suæ pietatis atq; misericordiæ amplecti. Tu autem noli erubescere sicut Adam; neq; abscondas te à facie Domini Dei. Propter te Christus crucifixus est, & te à se repellet? absit. Nouit quippè quis sit qui affligit nos, & non est qui succurrat, nisi solus ipse. Nouit optimè Christus hominẽ in angustijs atque ærumnis esse positum: non ergo pusillanimes simus aut desides, quasi iam æternis gehẽnæ ignibus destinati. Non opus habet Christus, vt in ignem te mittat, neq; lucrum sibi cõputat, supplicijs nos tradere. Vis autem nosse, quomodo se habeat tormentorum ratio? Quando à facie Dei exagitabitur peccator, clamorẽ ac vociferationem eiulatus eius non sustinebunt fundamenta orbis. Scriptum quippè est: Dies illa, dies tenebrarum & caliginis: dies nubis & † nebulæ: dies tubæ, & clangoris. Nam si reus quispiam à principe duobus, vel quinque, aut decem annos exilij clade mulctetur atque damnetur; quam putas confusionem, quem planctum, quæque suspiria habebit homo ille? Verumtamen hac ipse adhuc recreatur consolatione, quòd præstituti temporis finẽ exspectet. An autem cupimus peccatorum quoque exultantium, à facie Dei tempus agnoscere? Censebimusne exilium illud, annorũ dũtaxat viginti, siue quinquaginta, vel centũ, aut ducentorum, vel etiam mille futurũ? At quis cõputare poterit annorum numerum, qui infinitus est, nec vllo vmquam termino concludetur? Hei hei, subitaneum & insperatum est eiusmodi tempus, neq; sustineri potest ira comminationis super peccatores. Intellexisti peccantium angustias, nullo termino finiendas? Noli igitur cõfusione noxia fugere pœnitẽtiæ remedia; nec de die differas in diem, à tanta illa necessitate atq; pressura liberari? non enim ante furorẽ tantæ comminationis sustinere atq; subsistere poteris. Peccatorũ pondere prægrauatus es; non ideo cõfundaris clamare ad Dominum? Accede, ne verearis. Stadium in propinquo est. Exsurge, omnemq; seculi istius materiam excute. Imitare filium illum † prodigum, qui postquam abligurijsset omnia sua, confidenter ad patrem rediit. Pater verò eum sic captiuum pluris fecit, quam prodigè

Psal. 12. 43. 50. Mich. 6. & Ierem. 2. Ierem. 8. † al. reuertetur. † al. substãtiam tuam. Luc. 15. Gen. 3. Psal. 21. 69. Ioel. 2. † al. turbinis. Soph. 1. Sap. 5. & Luc. 12. Eccles. 5. † al. luxuriosum. Luc. 15.

prodigè consumptas ab eo pecunias atq; diuitias. Ita qui confidenter accesserat, ingenuè ingressus est: & qui nudus aduenerat, prima stola amictus apparuit. quique pro mercenario recipi optauerat, in Domini ordinem restitutus est. Ceterùm ad nos hæc spectat parabola: Audis quippè anima, quanta, secura filij fiducia præstiterit. Consideras ineffabilem illam patris clementiam, qui filium longè adhuc dissitum ad se reuertentem prospiciens, gaudio perfusus in eius perrexit occursum, eumque amplexibus fouit, & osculis excepit, ac conuiuiũ lætus celebrauit ob recuperatum filium: quare & stolam primam citò proferri, annulumque in manus eius, & calceamenta in pedes dari iussit. Sic ergo & tu anima, omni rubore deposito, constanter pulsa, & necessitatẽ tuam confitere. Persiste ad ostiũ, & planè accipies quantùm opus habebis, secundum illũd scripturæ dictum: Propter † importunitatem tamen eius surget, & dabit illi quantùm indigebit. Non te reijcit, non tibi malè consumptam substantiam improperat, ò homo: thesauros enim apud se habet indeficientes. Cunctis promptè ac lubens elargitur, iuxta Apostolicam illam vocem, à Deo postulari iubentem: Qui dat omnibus affluenter, & non improperat. In portu residere te putas; montes fluctuum respice, ne subitanea tempestas superueniens, in maris te profundum corripiat. tuncque cum dolore ac gemitu dicere incipias: Veni in profundum † maris, & tempestas demersit me. Laboraui clamans, raucæ factæ sunt fauces meæ. Verè etenim abyssus maris infernus est, secundum illã sententiam Domini affirmãtis, magnũ chaos inter iustos & peccatores firmatum esse. Caue igitur, ne in immanissimum illud chaos, teipsum immerseris. Imitare filium illum prodigum. Desere regionẽ fame tabescentem. Recede à porcorum ærumna. Desiste ab esu siliquarum, quibus exsatiari nequiueras. Veni igitur cum precibus, consolare, & comede manna indeficiens, angelorũ nimirum escam. Veni, vt contempleris gloriam Dei, illustreturque ab ea, facies tua. Veni, & in paradiso delitiarum commorare; Relinque paucissimos annos, vt æternitatem consequaris. Non te cõturbet trãseuntis istius seculi vita longior: nã prorsus breuis, & quasi nulla est. Ab Adã quippè vsq; ad tempus iam præsens, omne interpositũ æuũ, velut vmbra quædã præterijt. Paratũ ergo te præbe, atq; ad iter expeditũ. Noli teipsum superfluis hic grauare curis. Hiems propè est, tectũ illud occupare festina, quod nos quoq; prosequimur per gratiã Christi. AMEN.

[Marginalia: Ibid. Luc. 15. — Ibidem. — Ibidem. — Matth. 7. Luc. 11. — † al. improbitatem. — Iacob. 1. — Psalm. 68. — † al. in altitudinem maris. — Luc. 16. — Luc. 15. — Parænesis grauis & salutaris. — Iob 13. 14. 17. — Iob 8. 14. — Matth. 24 & Marc. 13.]

PIA ANIMAE POENITENTIS, ET AD DEVM RECVRRENTIS, Precatio. ex Doctrina S. Ephram.

[Marginalia: Continetur sup. in tract. De pœnitentia, & consumm. seculi.]

HEi, hei, mihi maximis peccatis prægrauato. Peccaui super numerũ arenæ maris, incuruatusq; peccatorum sarcina incedo, tamquam graui ferri pondere oneratus: non enim audeo sursum attollere oculos, & altitudinẽ videre cælorum. Ad quem ergo confugiam, nisi ad te misericordissime & clementissime? Miserere mei Deus, secundum magnam misericordiã tuam. Et secundum multitudinem miserationum tuarũ, dele iniquitatem meam. Amplius laua me Domine, ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper. Tibi soli peccaui, & malum coram te feci. Ad te, propter infinitam pietatem tuam, confugio. Te exacerbaui, ad te propter immensam tuam clemẽtiã reuertor. Ad te, propter summam benignitatem ac bonitatẽ tuam recurro, obsecransq; exclamo: Auerte faciem tuam à peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele, propter sanctum nomen tuum. nihil enim quod tibi offeram habeo, non opus aliquod bonum, non cordis munditiem. Ceterùm in tuis confido miserationibus, meque ipsum in eas proijcio, rogans, vt cor mundum in me crees, & spiritu principali cõfirmes me, ne rursus facilè in peccatũ dilabar; sed deinceps tibi seruiam in sanctitate & iustitia, omnibus diebus uitæ meæ. Quoniam tuum est Regnum, & Imperium, in secula seculorum. AMEN.

[Marginalia: 2. Paralip. 36. in orat. Manas. — Luc. 18. — Psalm. 50. — Ibid. Psalm. 50. — Ibidem. — Luc. 1.]

EIVSDEM BEATI EPHRAEM

Confeſsio,† ſeu precatio ad Deum.

†al. Eiuſd. Confeſſio cum oratione.

Ana me Domine, & ſanabor; qui ſolus ſapiens & miſericors es medicus: Tuam ego bonitatem obteſtor, ſana vulnera animæ meæ, & oculos mentis meæ illumina; vt tuam erga me† redemptionem iugiter agnoſcam. Et quoniam cor meum, & mens mea euanuit atque inſipiens facta eſt, gratia tua illam ſale veritatis condiat. Et quid ad te dicturus ſum, ô præcognitor futurorum, qui corda & renes ſcrutaris? Solus enim noſti, quòd ſicut terra ſine aqua, ſitiat te anima mea, & deſiderat te cor meum. Diligentes autem te, aſſiduè diuina tua replentur gratia. Quemadmodum igitur ſemper exaudiſti me, ne nunc quidem meam deſpexeris orationem. Ecce enim tamquam captiua detinetur mens mea, te ſolum Saluatorem uerum requirens. Mitte ergo velociter gratiam tuam in auxilium meum, vt famem meam expleat, ſitimque reſtinguat. Nam te Dominũ, qui ſine ſatietate delectas, concupiſco. Quis enim te ſatiari poterit, verè te diligens, lumenq; veritatis tuæ ſitiens? Concede mihi ô dator luminum, poſtulata mea. Exaudi deprecationem meam, & in corde meo inſtilla guttam vnam diuinæ tuæ gratiæ. Incendatur cor meum flamma caritatis tuæ, velut igne ſylua condenſa; & tamquam ſpinas ac tribulos, comburat cogitationes prauas. Da autẽ mihi opulenter, & abſque menſura, vt Deus homini: & largire mihi vt Rex regũ, ac multiplica ſicut bonus pater. Quòd ſi fortè abieci, & abijcio gratiam tuã, velut terrenus: tu tamen qui hydrias impleſti benedictione tua, gratia quoq; tua exple mihi ſitim. Et qui de quinque panibus, ſatiaſti quinque milia hominũ, de tua etiam benignitate famẽ mihi Domine expleas. Annue obſecro benigniſſime Domine, ſupplicibus famuli tui precibus. Ecce enim arridet verna temperies, aer clareſcit, & volucres cæli ob gloriã magnæ tuę ſapiẽtiæ immutãt voces ſuas. Ecce etiã terra vniuerſa, cuiuſuis generis florũ† veſte abſque manibus humanis cõtexta, circumamicta eſt, quæ quidẽ duplici de cauſſa geſtit, feſtumq; agit: altera quidẽ propter filiũ ſuũ primogenitum Adã, quòd ad vitam reductus ſit: altera verò, ob Dominũ ſuum, qui è cælo deſcendens, regnauit in ea. Ecce & mare, tua gratia impletur, ditatq; nauigantes in ipſo. Tua mihi gratia Domine, præſtitit fiduciã loquendi ad te; deſideriumq; tui quo flagrat animus, me ad te accedere cogit. Qui ab initio ſerpens homini exitialis exſtitit, hoc tempore, è terra in ſolem prodiens, os ſuũ aperit: quãtò magis ſeruus tuus deſiderio tui flagrãs, aperiet os ſuũ, in gloriã & laudẽ diuinæ tuæ gratiæ? Qui ſuſcepiſti & probaſti duo minuta viduæ illius paupercul æ, ſuſcipe deprecationẽ ſerui tui, & auge† orationẽ meam; & da quod peto, vt tẽplum efficiar diuinæ tuæ gratiæ, quæ in me habitet, ipſaq; quomodo† ei placeam, me doceat: & in† cithara mea, compunctionis cantica ſonet, ac plenitudinem lætitiæ; mentemque meam quaſi fręno conſtringat, ne aberrans peccem tibi, & lumine illo priuer. Exaudi Domine, exaudi orationem meam, & concede, vt vocer in regnum tuum: qui aberrauerat & reductus eſt, qui impurus fuerat & eſt expiatus, qui erat inſipiens, & ſapiens eſt effectus, qui fuerat inutilis ac nequam, & frugi eſt effectus atque vtilis gregi electorũ tuorum, pietatisq; pugilum, ac cunctorum ſanctorum, qui tibi complacuerunt. Qui delitijs paradiſi fruuntur, ipſi pro me orãt, ac te ſolum benignum interpellant: Exaudi ergo deprecationem eorum, & ſalua me per interceſſionem illorum. Ego verò per eoſdem, gloriam tibi offeram, quòd oratione ipſorũ exaudita, ſis miſertus mei, & non deſpexeris deprecationem meam. Per prophetã tuum dixiſti Domine: Dilata os tuũ, & implebo illud. Ecce igitur apertum iam eſt vnà cum corde, os ſerui tui: Diuina tua illud reple gratia, vt in omni tempore benedicam tibi, Chriſte

Marginalia: †al. diſpenſationem. — Dan. 13. — Pſal 7.41.142. Hierem. 11.17. — Iacob. 1. — Pſal. 28.82 117. — Galat. 2. Iohan. 2.4. Ioh. 6. Matth. 14 Marc. 6. Luc. 9. — Verna tẽperies. — †al. diploide. — Cõparatio à minori ad maius. — Marc. 12. Luc. 21 — †al. exaudi. — †al. tibi placeã. — †al. vt in cithara mea, &c. — Elegans & accommoda Antitheſis. — Pſal. 80.

Christe Deus Saluator†meus. Perfunde cor meum amator hominum optime, † al. noster.
rore diuinæ tuæ gratiæ. Quemadmodum enim terra licet ſeminata, nequit à ſeipſa fouere germina,ſine tuæ bonitatis viſitatione: ita neque cor meum eloqui poterit beneplacita tibi,beneficio gratiæ tuæ,niſi per ipſam fructificauerit iuſtitiæ fructum. En porrò meſſis alit fœtus ſuos, & arbores diuerſi generis floribus exornantur; rore etiam gratiæ tuæ perfunde†mentem meam,& floribus † al. illumina.
compunctionis, humilitatis, dilectionis,ac patientiæ exorna eam. Et quid dicam? Ecce enim oratio mea infirma eſt, & iniquitates meæ magnæ ac validæ; peccata mea affligunt me,& infirmitates meæ coarctant me. Qui aperuiſti ocu- Iohan.9.
los cœci,aperi quoque oculos mentis meæ,vt in tuum decorē ſemper eos defi- Marc.8.10.
xos habeam. Et qui aperuiſti os iumenti,os quoq; meum ad laudem tuā & glo- Num.22.
riam gratiæ tuæ aperi. Qui ſolo verbo oris tui, poſuiſti terminos maris; pone Gen.1.&
etiam terminum cordi meo per gratiam tuam: vt non declinet in dexteram vel Pſal.32.ac 135.
ſiniſtram,à pulchritudine tua. Qui aquam præbuiſti in ſolitudine,populo in- Exod.17.
credulo atq; contradicenti; da mihi compunctionē,& lacrymas oculis meis: Num.20.
vt plangam nocte ac die,omnibus diebus vitæ meę,cum humilitate,ac caritate, Nehem.9.
& puritate cordis. Appropinquet deprecatio mea, in conſpectu tuo Domine. Pſalm.118.
Et largire mihi ex ſancto tuo ſemine: vt manipulos tibi offeram plenos confeſ- Pſal.125.
ſione,& compunctione operum; & cum gratiarum actione, exclamem: Gloria ei,qui dedit, vnde ipſi offerre liceat. Exaudi Domine preces ſerui tui,per interceſſionem omnium Sanctorum tuorum: qui in omnibus es benedictus, in ſecula ſeculorum. AMEN.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

Eiuſd. Confeſſio, ſeu Precatio ad Deum.] *Variant hic Tituli in manuſcriptis græc. dum in quibuſdam legitur:* Τοῦ αὐτοῦ Ἐξομολόγησις μετὰ προσευχῆς. *Eiuſdem Exomologeſis ſiue confeſſio,cum oratione. In alijs:* Τοῦ αὐτοῦ Λόγος ἀσκητικὸς, ἤγουν, εὐχή. *Eiuſd. Sermo aſceticus, ſiue precatio. & ſic in cod. Cryptafer. Al. verò: Eiuſd. Confeſſio, & ad Deū precatio. In Sfortiano porrò antiquo exēplari, quocum & Sirleti Card. Codex vetus cōcordat, reperitur:* Τοῦ αὐτοῦ Ἐξομολόγησις, ἢ προσευχὴ πρὸς τὸν θεόν. *Eiuſd. Confeſſio, ſeu Precatio ad Deum. qui Titulus mihi præ alijs videtur magis idoneus & retinendus, quare & eumdem ſeruaui atque hic repoſui. Continet autem Inſcriptio implicitè uim totius Argumenti.*

Quòd ſi fortè abieci, & abijcio gratiam tuam velut terrenus,&c.] *Reſpicere haud obſcurè videtur Auctor ad illud Gal. 2. Non abijcio gratiam Dei, &c. vbi idem etiam reperitur verbum in græco, quod hic:* ἀθετῶ, *abijcio, repello. idemq. à Chryſoſtomo in eumdem Apoſt. locum vſurpatur, & alibi. Quod porrò hic dicit Ephræm,* ὡς χοϊκὸς *velut terrenus, in alio manuſ. Græc. additur,* καὶ υἱὸς χοϊκοῦ, *& filius terreni, legiturque: Quod ſi gratiam tuam abieci & abijcio, (vel vt eſt in alio) Quod ſi te irritaui & irrito, vt terrenus ac terreni filius, &c. vbi tu lectionis iſtius varietatem obſerua, & concilia.*

Qui hydrias tua impleuiſti benedictione, gratia quoque tua exple mihi ſitim, &c.] *Pulcherrimis ſcripturæ Exemplis ſuum demonſtrat intentum, aperitq; animi ſui deſiderium Chriſto, proprijs eum flectendo factis atque miraculis, de quibus plura in Euang. Iohan. 2. 4. 6. ac Matth. 14. Marc. 6. Luc. 9. quæ potiſſimum hic loca inſinuat Ephræm, aliaq; poſterius. ſicut ea percurrendo reperies. Quòd verò hic dicit,* (exple mihi ſitim.) *in alio manuſcrip. pro* (τὴν δίψαν) *ſitim, mendoſè vt puto, legitur* δόξαν, *gloriam: quomodo etiam immediatè poſt, pro* (πεῖναν, *famem, eſuriem) perperam in alio Cod.* πενίαν, *paupertatē, reperitur.* δίψαν *enim & non* δόξαν, πεῖναν *& non* πενίαν, *hic legendum neceſſariò poſtulat ſententia, cōfirmatq; alia lectio, vbi coniunctim ſic reperitur:* πλήρωσον τὴν δίψαν μου, καὶ χόρτασόν μου τὴν πεῖναν μου. *Exple mihi ſitim, & ſatia mihi eſuriem, ſeu famem meam, &c. correſpondentque præcedentia atque ſequentia.*

Serpens ab initio homini exitialis, hoc tempore è terra in ſolem prodiens, os ſuum aperit, &c.] *Videtur planè hic reſpicere ad tempus vernum, quo hæc Confeſſio atque deprecatio creditur ab eo habita, quando nimirū ſerpentes & angues ſolent è terra rurſus in ſolem prodire, &c. quod idem de vernali tempore cōfirmant diſertis verbis ſuperiora, vbi habet: Ecce enim arridet verna temperies, aer clareſcit, & volucres cæli ſuas immutant voces. Terra quoque vniuerſa floribus cuiuſuis generis amicta eſt atque ornata, &c. De alijs, conſequenter hic videatur S. Ephræm.*

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM AD DEVM ORATIO.

Psal. 85. Bar. 2. Hierem. 29. 33. Psal. 140. Matth. 7. Luc. 11. Marc. 11. Iohan. 14. 16. Hierem. 29. & Psalm. 144. Luc. 1. Matth. 10. Psalm. 118. Psal. 64. Psal. 34. Psalm. 34. Ephes. 4. † al. filij Dei. † al. ab eterno.

Deus iuste & laudabilis, Deus magne & fortis, Deus ante secula, exaudi peccatorē virū hora ista. Exaudi me Deus, exaudi me, in tua fortitudine: & ne recorderis in hac mea precatione, perpetuarū pręuaricationū meæ paruitatis. Exaudi me Domine, exaudi me in oratione ignita, sicut olim Prophetam tuum exaudisti. Etiam Deus sanctarum virtutum, etiam incorporeorū Creator, etiā Domine, qui dixisti: Petite, & accipietis. Ne quæso, me impuritate labiorum pollutum, & in peccatis conflatum auerseris. Exaudi me, qui te exauditurum promisisti omnes, qui in veritate inuocant te: & gressus seruorum tuorum, ac pedes eorum in viam pacis dirige. Indulge simplicibus seruis hic peregrinantibus; qui dixisti: Simplices estote, sicut columbæ. In toto corde meo, ad te clamaui Deus: Deus exaudi me, spes omnium finium terræ, & longè peregrinantium. Increpa cunctos spiritus immundos, vt à conspectu tuorum famulorum recedant. Apprehende arma & scutum, & exsurge in adiutorium ipsorum. Effunde frameam, & conclude aduersus eos, qui persequuntur ipsos. Dic obsecro Domine Domine, animæ ipsorum: Salus tua ego sum. Retrocedat à mente illorum, spiritus timiditatis, spiritus tædij, spiritus superbiæ, omnisque malitiæ; & restinguatur quodcunque eorum incendium diabolica arte constructum. Illuminetur corpus, & anima, ac spiritus ipsorū, lumine cognitionis tuæ: vt occurrentes in vnitatem fidei, & agnitionis† sanctæ & adorandæ Trinitatis, in virum perfectum, in mensuram ætatis; in secula seculorum cum angelis, & omnibus qui ab† initio complacuerunt Deo, glorificent omni honore dignum, obseruandumque nomen Patris, & Filij, & Spiritus sancti. AMEN.

Ista Precatio seorsim apud S. Ephram reperitur, sequentes verò sparsim in eius Sermonibus.

ALIA ORATIO PRO DIVINO IMPLORANDO AVXILIO, *In Tribulat. ex Doctrina S. Patris Ephram.*

Psalm. 68. 1. Pet. 5. Psalm. 79. Psal. 143. Psalm. 43. Psal. 142.

Domine Saluator ac Redemptor meus, ut quid dereliquisti me? Miserere mei; quoniam tu solus clemens es, & misericors. Salua me peccatorem, quia tu solus absque peccato es. Educ me de fece ac cœno mearum iniquitatum, ne infixus hæream in seculorum secula. E faucibus inimici eripe me: nam ecce tamquam leo rugit, me deuorare quærens. Excita Domine potentiam tuam, & ueni ut saluum me facias. Fulgura coruscationem tuam, & dissipa uires eius. A facie tua terreatur, & dissipetur: infirmus enim est, neque obsistendi tibi uim habet, ne his quidem qui diligunt te. Videt quippè signum gratiæ tuæ, & deterritus fugit, confususque ab ipsis recedit. Et nunc dominator Domine, saluum me fac obsecro, quoniam ad te confugi.

Reperitur apud Ephram, in Serm. long. cuius initium est: Dolor me in verba compellit, &c. tom. 3.

ALIA PRECATIO PIA, MVLTVMQVE EFFICAX, *Ex Doctrina S. Ephram.*

† al. nocentium mihi.

Domine horam illam separationis animæ meæ à corpore, mente reuoluens, procido bonitati tuæ, & obsecro, ne me tradi patiaris in manus persequentium† me. Neque glorientur inimici tui aduersus seruum tuū, benignissime Domine, dentibus stridentes, animamque meam peccatricem deterrentes. neque dicant: In manus nostras venisti; nobis es traditus: atque hic est dies quem præsto-

præstolabamur. Ne Domine, ne quæso miserationum tuarum obliuiscaris. Ne Domine, ne obsecro secundum iniquitates meas retribuas mihi; & ne faciem tuam, auertas à me. Ne dixeris mihi, precor: Amen dico tibi, non noui te. Tu Domine, corripe me, verumtamen in miserationibus, nequando supergaudeat mihi inimicus meus. Eius uerò minas exstingue, omnemque efficacitatem ipsius destrue, & præbe mihi uiam iniuriæ atque offensæ omnis expertem. Exorari te patiaris Domine, non quidem propter iustitias meas, neque enim quid vnquam boni præstiti; sed ob miserationes tuas, infinitamque bonitatem tuam, salua animam meam plaga mortis oppressam. Recordare piè Domine, quòd & peccans, & ad mortem usque uulneratus, ad alium non confugerim medicum, neque extenderim manus meas ad Deum alienum, nisi ad tuam tantummodò bonitatem. Tu enim es Domine uniuersorum Dominus, qui habes potestatem omnis spiritus. Tu dixisti: Petite, & dabitur vobis: pulsate, & aperietur uobis. Munda me Domine, antequam moriar, ab omni peccato. Ne repellas deprecationem meam, optime Domine. Indignum os clamat ad te, & cor non mundum, animaque peccatis contaminata. Exaudi me Domine, propter tuam bonitatem: non enim orationem verè tibi pœnitentium reijcis. Verùm mea pœnitentia non est pura, sed corrupta ac vitiata. Ad horam, pœnitentiam ago, & duabus iram tuam prouoco. Confirma cor meum in timore tuo, bone Domine. Statue pedes meos, super petram pœnitentiæ. Vincat malitiam quæ in me est, tua† bonitas Domine. Vincat lumen gratiæ tuæ, in me tenebras. Domine, qui aperuisti oculos cœcorum, aperi quoque tenebris circumfusos oculos mentis meæ. Qui verbo solo mundasti leprosos, absterge etiam maculas animæ meæ. Fiat in me gratia tua Domine, velut ignis comburens in me cogitationes immundas. Tu enim solus bonus es, lumen superans omnē lumen, gaudium quod est super omne gaudium, requies excedens omnem requiem, Vita vera, & salus in æternum permanēs. Tibi soli bono, ego omnis supplicij reus, ego qui quamcunque pœnam mereor, procido, obsecrans. Tibi soli Redemptori supplico, ne in finem aduersarius me præoccupet. Sed tu Domine, tamquam solus bonus, nostræq; immemor malitiæ, atque misericors, resuscita membra mea quæ peccatum diffregit, & viuifica animam meam quā iniquitas occidit, mentemq; illumina quam improba obcœcauit concupiscentia. Libera me ab omni opere malo, caritatemque tuam in me perfectam insere, Domine Iesu Christe Saluator mundi, nomenque† serui tui, libro vitæ inscribe, finem bonum mihi largiens; vt victoria aduersus Diabolum relata, citra ruborem & verecundiam adorem te, coram throno ac solio regni tui, cum omnibus iustis. Quia te decet honor & & gloria, in secula. AMEN.

Matth. 7. 25. Psalm. 6. & Hierem. 10. Psalm. 34. 37. Psalm. 43. Matth. 7. † al. tua caritas. Matt. 9. 10. 21. Luc 7. 18. Matth. 8. Marc. 1. & Luc. 5. † al. meque libro tuo vitæ inscribe.

Habetur sup. in tractat. Non esse ridendum, sed lugendum potius, vbi & precatio sequens.

ALIA PRECATIO.

Tibi Domine soli bono, nostrarumque offensionum immemori, confiteor peccata mea. Etenim me tacente, tu Domine cuncta nosti, nihilque occultum à facie oculorum tuorum. Verùm quia tu per Prophetā dixisti Domine: Dic tu primùm peccata tua, vt iustificeris. Peccaui Domine, peccaui, & nō sum dignus respicere ac contemplari altitudinē cęlorū, præ multitudine iniquitatū mearū. Quia autē ob modicā voluptatem, ignē æternum pro nihilo reputaui, regnū tuum cęleste non sum adsecutus. Quid ergo hominū infelicissimus ego agā? Plangam meipsum, die noctuque, donec tempus adhuc suppetit, quo lacrymæ meæ suscipi possint. Dona mihi Domine, lacrymas compunctionis, qui solus bonus es, & amator †hominū benignissimus, vt per eas tibi supplicē, emundari maculas cordis mei. Hei mihi, quid faciam, quo pacto gehennam ignis, & tenebras exteriores, ubi fletus est & stridor dentium, effugere potero? Hei mihi,

Heb. 4. Esai. 43. Luc. 15. 1. Cor. 6. † al. & misericors.

Matth.8.13.22.24.25.&Luc.13 quid agam; quomodo tartara, ac sempiterna tormenta, uermemque uenenatum & numquam moriturum euadam? Hei mihi, quid tentabo, quomodo minas truculentorum angelorum qui tormentis præsunt euitabo? quoniam horrendi sunt & absque misericordia. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, ut sedens plangam dies ac noctes, Deumque cuius prouocaui iram, placatum reddam. Hierem.9.

In eodem reperitur tract. quo & Precatio præcedens, videlicet: Non esse ridendum, sed lugendum potius, &c. de quo suprà.

PIA ET SALVTARIS ORATIO,

Pro Diuina imploratione misericordiæ.

Ex primo Serm. De Compunct. hoc eodẽ tom. PArce, parce Domine clementissime Saluator Christe fili vnigenite, mihi seruo tuo inutili, ne corã tremendo atq; horribili illo tribunali, cum timore magno & ignominia deprehendar, ludibrioque sim cunctis spectatoribus, tam angelis quàm hominibus. Verùm hic me Saluator meus, velut clementissimus pater, & filiorum amantissimus, corripe & erudi: ibi autem ut cælestis Deus, & solus absque peccato, suscipe me. Nam nisi in hac uita Saluator, misero peccatori sanam mentem dederis, tuoque lumine cor eius illustraueris, ut quotidie per pœnitentiam peccata sua abluat, illic quomodo coram tribunali tuo absque defensione consistere poterit? Antequam in terra ego essem, placuit tibi pro infinita tua misericordia Domine, in utero matris meæ peccatricis formare me. Et in lucem indignus iam editus, factus sum dignus, vt gratiæ tuæ vas fierem, & tamquam cithara bona, quæ verba salutis dulciter omnibus audientibus occineret. Hæc ego ignauus atque peccator dona accepi, tantæque tuæ gratiæ me per desidiam, ingratum præbui. Tu Domine ex inertis famuli tui ore dulcia sanctitatis cantica exprome. Tu mentis meæ tenebras illumina, vt quãdo voluit gratia, mentem tenebris circumfusam collustrauit, vt tuas dulciter laudes personaret. Huius ego rei gratia, rursus supplex ad te recurro, ô fili Dei unigenite, animarumque nostrarum Saluator, deprecans, vt quemadmodum hic tua mihi gratia licet indigno, fuit omnibus horis lux, protectio, susceptio, perfugium, & gaudium; ita & illic sub vmbra alarum tuarum, in horrendo illo protegar iudicij die; vt ad dexteram collocatus tuam, & in regnum tuum sola misericordia ac gratia tua admissus, immensam tuam bonitatem omni tempore collaudem, celebremque mundissime opifex, qui inutilis serui tui peccatoris lacrymas, nequaquam spreuisti.

Psalm.16.56. Matth.25.

ALIA AD DEVM PRECATIO.

Est in fine posteriorum Beatitud. eod. hoc tomo. AD te Saluator, qui gloria es vitæ meæ, desiderio tui trahor. Tua gratia mentem meam ad te sequendum mira quadam dulcedine impellit. Fiat tibi cor meum terra bona, quæ bonum tuum suscipiat semen; perfundatque illam rore uitæ æternæ, gratia tua. Eademque gratia è terra cordis mei, metat sibi pro fructu optimo, compunctionem, adorationem, sanctificationem, cuiusmodi semper tibi sunt gratissima. Conuerte animam meam Domine, cum oue illa perdita atque inuenta, ad ouile paradisi delitiarum. Anima mea tuo illustrata inueniatur lumine. Et sicut ouem illam inuentam tuis humeris sustulisti, ita & hanc indignam animam meam ad te manu tua trahito, offerasque vtramq; immaculatissimo atque immortali Patri tuo, coram Angelis & Archangelis, Cherubim & Seraphim; vt cum omnibus Sanctis tuis, in delitijs illis paradisi, dicere mihi liceat: Gloria Patri immortali, & Filio immortali, & Spiritui sancto immortali. Adoratio, honor, & imperium tibi Domine, qui cælestia dona mihi vili atque inutili famulo tuo dedisti; vt gloriæ drachmam ipse offeram Regi vniuersorum. AMEN.

Matth.13. Matth.18. Luc.15. Ibidem. Luc.15.

ALIA PIA ORATIO.

SAlua me patiens & longanimis Domine. Salua me, fili Dei, qui solus sine peccato es Christe. Et concede mihi Saluator, æternæ meditationem uitæ; ut præter eam aliud nihil in corde meo umquam habeam, tuamque uoluntatem cooperante peccatori mihi tua gratia, semper perficiam. promptusque ad beneuolè tua exequenda mandata reddar; ut rectè in pecunia abs te accepta, negotiari possim, bonaque in tuo agro peracta negotiatione Saluator, laudem abs te ò Domine consequar, dicamque cum fiducia & gaudio cordis, dum ueneris Domine: Beatus sum, quia uenisti Domine, ut me veste digna nuptijs sponsi immortalis induas, quam tua ego acquisiui gratia. Accendam & lampadem, quam eadem tua mihi Christe largita est gratia atq; benignitas. Egrediarq; cum gaudio obuiam tibi, benedicens ac collaudans, glorificansque te sponsum immortalem: vt iustorum atque sanctorum qui complacuerunt tibi, particeps fieri merear, in secula seculorum. AMEN. Matth. 25. Luc. 19. Matth. 22. Matth. 25.

Est apud S. Ephræm. in fine Serm. 3. De Compunct. hoc eod. tomo, sup.

ALIA BREVIS PRECATIO.

DEus altissime, qui solus absq; peccato es, & immortalis, largire mihi peccatori in tremēda illa hora iudicij, multas miserationes tuas; & ne tunc ibi mea appareat impietas, quæ hic nunc occulta est, coram spectatoribus Angelis, archangelis, prophetis, Apostolis, iustis ac sanctis. Verùm salua me impiū gratia & miserationibus tuis, & induc me in paradisum delitiarum cum omnibus iustis. Suscipe obsecro, deprecationem serui tui Domine, precibus & intercessionibus Sanctorum omnium, qui complacuerunt tibi. AMEN.

Est apud eumdem in fine Serm. 1. De Pœnitent. hoc eod. tomo.

ORATIO EX EIVSDEM DOCTRINA.
Contra desperationem, & sordidas cogitationes.

EXurge, & intende iudicio tuo Deus meus, & Dominus meus, in caussam meam. Iudica me Domine, secundum iustitiam meam: Opus manuū tuarum sum, ut quid despexisti me? Cur faciem tuā auertis, & obliuisceris humilitatis meæ? Quoniam persecutus est inimicus animam meam, humiliauit in terra uitā meam. Infixus sum in limo profundi, & non est substantia. Apprehendat me manus tua Domine, ne peream. Psalm. 34. Psalm. 7. Iob 13. 24. Psalm. 43. Psalm. 142. Psalm. 68.

Additque ibi S. Ephræm: Si ita perstiteris in oratione, & innocaueris Dominum, continuò pius ac misericors Dominus mittet auxilium suum in cor tuum, quod te consoletur, & reficiat ab omni fatigatione belli tui, &c. Continetur autem ista precatio, sicut & hic sequens, in eiusd. ascetico Serm. longo: cuius initium est: Labor ac dolor me in verba compellit, &c. tom. 3.

ALIA EX EIVSDEM DOCTRINA,
Oratio pia, efficax, & necessaria.

OBsecro te Saluator mundi Christe, respice in me & miserere mei, & erue me de multitudine iniquitatum mearum: nam omnia irritaui bona, quæ mecum à iuuentute mea fecisti, irritaui inquam, & irrito: me quippè simplicem atque imprudentem, vas plenum fecisti scientia & sapientia, tuaque super me multiplicata est gratia, quæ etiam meam impleuit † famem, refrigerauitq; sitim; mentemque meā tenebris plenam illuminauit, ac cogitationes meas ab † al. humilitatē.

† al. adoro, & imploro ineffabilē benignitatem tuā, confitēs infirmitatē meā, remitte, &c.

errore reuocauit. Et nūc Domine Deus meus, adoro,† deprecor, procido, obsecro, meamque infirmitatem confiteor: propter infinitam tuam clementiam, paululùm vndas gratiæ tuæ remitte, illamq; mihi in thesaurum tuum adserua, vt ipsa mihi iterum in die illa tremenda lux existat. Ne igitur irascaris mihi benignissime Domine; cùm enim illius vndas ferre non sustineam, ideo temerè deposco. nam supramodum multiplicata est in me, meaque infirmata est lingua, illam efferre atque explicare nequiens. In stuporem cor meum versum est, inundationis illius copiam non sustinens. Figura, ac splendor gloriæ benedicti Patris, aliquid iam mihi ex eius inundatione remitte, nam ignis instar renes meos, & cor meum adurit. Dona autem eam illic mihi rursus, & in Regno tuo salua me; neque iniquitatum mearum memineris. Quia verò etiam postulare audeo, concede mihi postulata mea, & fac mecum mansionem vnà cum benedicto Patre tuo, in die reuelationis tuæ, mihiq; petitiones meas præsta, quia tu solus vitæ meæ Saluator es. Cunctis notis meis iniquitates meas operi, lacrymasq; meas suscipe; ac planctus ad te meus appropinquet. Recordare lacrymarū, quas coram sanctis tuis martyribus effudi, vt in hora illa misericordiam consequar, & sub alis gratiæ tuæ protegar: nam si mecum secundum iniquitatū mearū merita facere volueris, sustinere nequibo. Ostende igitur in me peccatorem, ineffabiles clementiæ tuæ diuitias; meque latronis illius fac sociū, qui per vnum verbum, iucunda paradisi virentia obtinuit; eoque potitus est, quod perfectis quibusque est repromissum. Illuc obsecro, benignitate tua introducas me. Ponam in conspectu tuo lacrymas meas, vt consolationē accipiā in repromissione tua. Vt retrorsum auertatur inimicus meus, territusque conturbetur, dum in loco me conspexerit, quē præpararunt miserationes tuæ. Confundatur autē inimicus, qui in loco me Iudicij videre exspectauerat, confususque diffugiat, quia voluntas ipsius in me non fuit, nec impura atq; polluta eius cogitatio perfecta est. Ita deprecor, benignissime, ac misericordissime, qui solus absque peccato es, immaculatus, & incōtaminatus, ineffabilē super me tuā misericordiam effunde, ac præsta, vt ego & omnes diligentes te, hæredes regni tui effecti, tuamque gloriā contemplantes, bonitatem tuā semper adoremus. dicamusque vno pariter ore cuncti, qui immensam atque ineffabilem illam tuā meruimus cernere pulchritudinē: Gloria Patri, qui creauit nos: Gloria Filio, qui saluauit nos: Gloria Spiritui sancto, qui reparauit nos, in seculorum secula. AMEN.

Psal. 129. Matth. 17. Marc. 15. Luc. 23. Ioh. 19

Est in Sermone long. Dolor me in verba compellit, &c. tom. 3.

PRECATIO PRO TRIBVLATIONE,
Et pro cogitationibus, ex S. Ephram Doctrina.

Psalm. 6. Ibid. Gen. 3. Psalm. 27. Psal. 113. Psal. 24. 70. Psal. 78. Matth. 26.

DOmine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me. Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum. Sed respice Domine, & vide, quia terra sum, ac puluis & cinis, nihilque sustinere valeo. Ne tradas me Domine peccatis meis, & ne sileas à me, & adsimilabor descendentibus in lacum. Sed da gloriam nomini tuo, malorum nostrorum immemor; & ne obsecro, peccatorum meorum memineris; uerùm tuarū recordare miserationum, & exaudi me. Et si fieri potest, transeat à me tribulatio ista: verumtamen non sicut ego volo Domine, sed sicut tu. Tantummodò animam meam confirma, atque tuere, vt sustinere queam, gratiamque coram te inueniam, & in præsenti, & in futuro sæculo. AMEN.

Breuis

BREVIS SED EFFICAX PRECATIO,
Pro salutaribus obtinend. ex eiusd. Doctrina.

DOmine si uoluntas tua est, vt fiat hoc quod peto, tu illud fieri, ac prospera- Matth. 6.
ri permitte: Sin autem tua non est voluntas, ne fieri sinas Deus meus. Luc. 11.
Ne quæso propriæ me tradas concupiscentiæ meæ: Tu enim scis insipientiam Psalm. 68.
meam: verùm sicut tu optimè nosti, sub tua me tutela atque protectione custodi; & pro mansuetudine tua me rege, ac dirige Domine Deus meus.

ORATIO PRAEPARATORIA AD LECTIONEM,
Ex eiusdem Doctrina.

DOmine Iesu Christe, aperi aures & oculos cordis mei, ad audiendum & intelligendum sermonem tuum, faciendamq; voluntatem tuam Domine; quoniam incola ego sum in terra. Non abscondas à me mandata tua. Re- Psal. 118.
uela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua. Incerta & occulta cor- Psalm. 50.
dis mei, & sapientiæ tuæ, manifesta mihi. In te enim spes mea Deus, vt tu mentem atque intellectum meum illumines.

Est apud S. Ephræm sup. in Orat. De Patientia & Consummat. seculi, circa finem.

PRECATIO PRO IMPETRATIONE MISERICORDIAE,
Et pro liberatione à pœnis inferni, &c. Ex S. Ephræm Doctrina.

SVpplico bonitati tuæ Domine, compatere mihi vt misericors, & ex mente ac cogitatione mea corruptorem fraudulentum expelle; ac ante mortem à
portione impiorum me vindica. Recordare mei Domine, in misericordia & Psal. 16. 30. 70. 85. 87. Isai. 37.
miserationibus: & inclina aures tuas in orationem serui tui, ne cum superbis ego condemner, ne à conspectu oculorum tuorum repellar, ne sempiternæ fiam particeps perditionis, ne in profundum abyssi demergar, ne in penetralibus in-
ferni concludar, ne mihi substernatur putredo, & diuersorium mihi non sit ver- Iob 13. 17.
mis. ne æternis concludar tenebris sub montium fundamentis, vinculis con- Esai. 2.
strictus sempiternis: ne truculento tradar angelo, neque igne comburar inex- 1. Pet. 4. Marc. 9.
stinguibili. Recordare mei Domine, & salua me Sancte, qui inter sanctos re-
quiescis. Dixisti Domine: petite, & dabitur vobis. Misericordiā ac cōmisera- Matth. 7.
tiones ego deposco; præbes enim abundāter cunctis, & non improperas Domi- Luc. 11. Iaco. 1.
ne Deus omnipotens: Bonus enim es, & benignus. Da nobis gratiā inuenire, Psal. 44. 71. Matth. 6.
in conspectu gloriæ tuæ Domine. Glorificeturq; in nobis, tuū sanctum nomen Luc. 11.
Domine. Glorificent nos iusti, cum lætitia & exultatione, in æternis taberna- Psal. 31. 96. & 118.
culis tuis Domine, è superborum manibus liberatos. Olim angelus tuus Domi- Dan. 14.
ne, comam prophetæ Habacuc apprehendens, momento temporis cum statuit Ezech. 8.
in Babylone super lacum leonum, vbi inclusus detinebatur Daniel, rursusque Ibidem.
confestim in terram suā, ipsum restituit: nos autē tua Domine gratia refoueat,
& sine timore traducat per chaos illud ingens atq; horrendum, quod firmatum Luc. 16.
est in medio iustorum & iniustorū, vt liberati dicere possimus: Gloria Patri, qui liberauit nos è tenebris inferni, & in paradiso volupratis nos posuit. Gloria Filio, qui nos liberauit ab igne inexstinguibili, ac verme æterno, nosque hæreditate cælestis ac sempiternæ Hierusalē est dignatus. Gloria Spiritui sancto, qui liberauit nos ex corruptela peccatorum, & confusione sempiterna; nosque in exultatione coronauit, in lumine vero, & gloria exsuperanti, in secula seculorum. AMEN.

Est apud S. Ephræm in fine Serm. De Patientia & Compunct. eodem hoc tom.

Alia

ALIA EX EIVSDEM DOCTRINA, PRECATIO.

Est in Tract. de Resurrect. mortuor. sup.

DEus propitius esto mihi peccatori atque indigno; nec sit mihi in iudiciũ, quòd audeam nefaria hac mea lingua, impurisque labijs meis nominare sanctum tuum nomen, & superexaltatum in secula. Verùm sit mihi inuocatio nominis tui Domine, in illuminationem ac sanctificationem carnis & spiritus. Vnguentorum odor ascendens, sua fragrantia replet domum, quantò magis
Psal. 18. 110. memoria tua Domine dulcior melle & fauo, animam implet sanctificatione &
Iaco. 1. illuminatione hisce, qui in cognitione ac fide, te Saluatorem requirunt? Da mi-
Deut. 11. hi desiderium in salutari tuo Domine, tamquam terræ sitienti & exspectanti pluuiam; vt faciam fructum ante mortem, & non confundar in die discussionis
Psal. 117. 118. atque retributionis: miserere omnium nostri Domine, quoniam bonus es.

ALIA IBIDEM SEQVITVR PRECATIO, *Cum gratiarum actione.*

GRatias agimus bonitati tuæ Domine, quòd dignaris nos licet indignos seruire nomini sancto tuo, manusque extendere ad te patrem vniuersorum. Libera nos à quacunq; operatione Sathanica, & da gloriã nomini sancto
Matth. 13. tuo Domine. Concede nobis, vt inueniamur sicut terra pulchra & bona: vt cùm
Marc. 4. Luc. 8. susceperimus semen tuũ, fructificemus in centuplo, & sexacuplo, & tricecuplo. Da nobis Domine, vt dignè mercemur in tuo argento apud nos deposito: vt
Luc. 19. Ibidem. mnam tuam decies multiplicantes, offeramus tibi fructus iustitiæ; dignique reddamur habere potestatem super decem ciuitates. Da nobis Dòmine, alacri-
Matth. 25. tatem vigilandi ad tuum occursum: vt habeamus lumbos mentis succinctos,
Luc. 12. 1. Pet. 1. spiritalesque animæ lucernas inexstinguibiles, exspectantes te Deum nostrum
1. Thess. 4. & Saluatorem Iesum Christum. Dignare nos Domine raptu iustorum, quando in nubibus occurrent tibi vniuersorum Domino: vt non experiamur amarum & ineuitabile illud atque inexcusabile iudicium. Dissipa Domine, intolerandum peccatorum nostrorum onus ante mortem: vt nobis impedimẽto non sit in hora iudicij, trahatque in ignem inexstinguibilem, extra conuentum iustorum.
1. Thess. 4. Gratia tua Domine, fortitudo nobis fiat, & assumat nos in nubibus, cum iustis & electis in aera, in occursum tibi Regi vniuersorum: vt nos, sancti tui angeli cùm gaudio suscipientes, hilari facie adoremus, sicut oportet. & cùm gloriam viderimus ineffabilem, magno perfusi gaudio acclamemus, dicentes: Gloria induenti humiles & corruptibiles, gloriam & incorruptionem. Gloria donanti mortalibus immortalitatem. Gloria inquam, ei, qui ex ore leonis, & corruptoris inimici nos liberauit, & in supercæleste suum regnum vindicauit.

Est apud S. Ephræm sup. in Tract. de Resurrect. mortuorum, vbi & immediatè præcedens, sub fin.

Est in Serm. De passionib. animi

PRECATIO PIA ADMODVM ET EFFICAX, *Pro Diuinæ imploratione misericordiæ. Ex Eiusd. Doctrina.*

SAlua me Domine, & largire supplici famulo tuo postulata animæ suæ, quæ è thesauro viscerum misericordiæ tuæ deposcit Domine: & assiduè fontis instar scaturiat gratia tua in corde & ore meiipsius famuli tui; sitque cor meũ ac os diuinæ gratiæ templum purum & immaculatum, quodque cælestem Re-
Matth. 21. Luc. 19. gem excipiat, vt ne sit tamquam latibulum improbarum cogitationum, & spelunca latronũ, prauis desiderijs. Sed digitus gratiæ tuæ, semper linguã meam moueat, tamquam neruos citharæ, ad gloriam tuam benignissime: vt sine vlla intermissione glorificem te ac benedicam, cum amore & desiderio, corde, ac

ore

ore, per vniuersum tempus vitæ meæ. Qui enim in te collaudando & glorificando, piger est ac segnis Domine, is ipse à futura vita alienus est. Concede mihi Christe Saluator, petitionem cordis mei, fiatque lingua mea velut cithara, vt hinc testamentum exprimere queam ex multis rebus siue scripturis, quamuis fortasse pauca crimina; ibique iterum saluari merear sub tegmine atque pro-†tectione manuum tuarum, quando contremiscet omnis anima, ex tremenda gloria tua. Etiam Domine fili Dei vnigenite, exaudi ac suscipe tamquam donum aliquod, preces serui tui: Peccator ego sum gratia saluatus. Gloria ei, qui peccatorem in miserationibus saluat. Ipsi inquam gloria, in secula. AMEN.

De hoc sup. vide in Scholia. pag. 141.

† al. sub protectione gratiæ tuæ.

Reperitur suprà, in fine Sermonis, De Passionibus animi.

ORATIO PRO ILLVMINATIONE MENTIS, & Dignè communicando. Ex Eiusd. Doctrina.

DOmine Iesu fili vnigenite, splendor æterni patris, lucem habitans inaccessibilem, lumen incomprehensibile; qui gratia tua vniuersum illuminas mundum, illumina quoque in me obscuratum oculum mentis meæ: obuelatus enim & obcœcatus in me est hic oculus, quare eum iugiter gratia & miserationibus tuis illumina, ne obfuscetur penitus ab hoste† doloso. Est enim infirma mens nostra Domine, similis ligno nuper plantato, quod quemadmodũ aliquo leui auræ flatu, & aquæ irriguo semper indiget, ita & animus noster cùm sit infirmus, assiduè opus habet illuminatione & confirmatione gratiæ tuæ. Verbum tuũ Domine, oculos aperuit cœci à† natiuitate. Magnũ miraculum in Siloe accidit Domine, vbi cœco visum corporalẽ recuperanti, spiritales quoque oculi mentis intus illuminati sunt, vt te intrepidè suum medicum, ac Deum, Saluatoremque omnium diceret, & prædicaret. Illumina quoque cordis nostri oculos Domine, vt te diligamus, tuasque iugiter cũ desiderio atque amore voluntates perficiamus. Et licet procul à nobis sit Siloe, quo cœcus ille missus erat, Calix tamen tremendi tui sanguinis, lumine ac vita plenus, nobis ecce præsto est. Hoc nobis calice, intelligentiam lumenque largire: vt cum fide & desiderio, ac sanctificatione, dignè ad ipsum accedamus, sitque nobis in remissionem peccatorum, & non ad iudicium.

† al. à corrupto re inimico.

Iohan. 9.

† al. ex utero nati.

Psalm. 12.

Ephes. 1.

Iohan. 9.

1. Cor. 11. & Iohan. 6.

Est apud S. Ephræm sup. in Serm. 2. De extremo Iudicio, & de Compunct. ante med.

ALIA ORATIO, PIETATIS ET EFFICACIAE PLENA. Ex eiusdem Doctrina.

ORo te lux ueritatis Christe, nate benedicti patris, figura & splendor substantiæ illius: qui sedes ad dexterã maiestatis eius, incomprehensibilis fili, & imperuestigabilis Christe, & inscrutabilis Deus, gloria & gaudiũ diligẽtibus te, uita mea Christe. Salua me peccatorẽ, in regno tuo. Qui laborat operarius, sui à te laboris mercedem exspectat. Heu heu, lingua mea laborat, otiosa atque superflua loquendo: uerùm tu Domine, ne mihi retribuas secundum opus meum: Sed saluum me fac per gratiam tuã, & propter† magnã misericordiã tuã miserere mei; quia benedictus es tu, & gloriosus, in secula seculorũ. AMEN.

Heb. 1. 10. 12.

1. Cor. 2. & Iacob. 1. 2.

Matth. 10. 20.

Luc. 10.

† al. per magnã pietatem atque clementiam tuam, &c.

Est in fine Serm. De secundo aduentu Domini, hoc eod. Tomo.

ALIA PRECATIO PIA ET EFFICAX, Ex Eiusdem S. Patris Doctrina.

DOmine Iesu Christe Rex Regum, qui vitæ & mortis potestatem habes, qui incerta nosti, & occulta, quẽ nulla latet cogitatio, ab occultis meis mun-

Psal. 18. 43. 50.

Iob 42.

da

Psalm.50. da me: quoniam malum coram te feci. Nam ecce dies mei deficiunt, dies inquam ac dies: & peccata mea multiplicãtur. Tu Domine Deus Patrum, & omnis carnis, qui animæ meæ & corporis exploratam habes infirmitatẽ, præbe robur imbecillitati meæ, & fuccurre mihi mifero. Tu enim nofti, quòd tamquam
Pfalm.70. prodigium factus fum multis, fed tu adiutor fortis. Da mihi Domine, cor candidum ac gratum; quo affiduè memoria recolam cuncta beneficia tua, optime
Pfal.24.70. Domine: & ne memineris multorum peccatorum meorum, verùm obliuioni
Pfalm.21. lapfus meos atque delicta tradas. Ne defpexeris Domine, deprecationem mei peccatoris; fed ficut hucufque tua me protexit gratia, ita in finem vfque eam à
Pfalm. 110. me ne abftuleris. Ipfa enim me fapienter edocuit, intelligere ifta: & beati qui cuftodiunt uias eius, quoniam erit ipfis in coronam gloriæ. Confiteor Domine, & collaudo indignus ego te, qui miferationũ tuarum multitudinem in me
Eccles.51. demonftrafti: quoniam protector & auxiliator factus es mihi, in nomine ma-
Pfal.82.85. gnificentiæ tuæ benedicto in fecula Tu enim folus es Dominus. Tibique maieftas conuenit & gloria, optimo & mifericordiffimo Deo noftro.

Habetur apud S. Ephram fub fin. longiffimi Sermon. De Timore Domini, quem tomo 3. reperies. poft illud: κατὰ μίμησιν τῶν παροιμιῶν, ad imitationem prouerbiorum, &c.

Eft in Serm. De paffione Domini, to. 3. in fine.

PRECATIO, CVM GRATIARVM ACTIONE PRO MERITIS ac beneficijs paffionis Dominicæ, &c. ex eiufdem S. Patris Ephram Doctrina.

ADoro te Domine, laudo te pie. Supplico tibi Sancte. procido tibi, hominum amator Deus, & glorifico te Chrifte: quòd tu qui vnigena es, vni-
1.Pet.2. uerforumque Dominus, folus abfque peccato, pro me indigniffimo peccatore
Philipp.2. in mortem es traditus, mortem autem Crucis: vt fcilicet à vinculis peccatorũ, animam peccatoris liberares. Sed quid pro his retribuam tibi Domine? Gloria tibi benigniffime. Gloria tibi mifericordiffime. Gloria tibi patientiffime. Gloria tibi, qui cunctis peccata remittis. Gloria tibi, qui ad nos defcendifti,
Luc.2. vt animas noftras faluares. Gloria tibi, qui in vtero Virginis incarnatus es. Gloria tibi, qui nobis natus es. Gloria tibi, qui noftra cauffa captus & tentus
Matth.26.27. Marc.14.15. Luc.22.23. Ioh.18.19.20. 1.Tim.3. Marc.16. Coloff.3. Heb.1. Iohan.12. es. Gloria tibi, qui vinctus atque alligatus es. Gloria tibi, qui flagellatus es. Gloria tibi, qui confputatus es. Gloria tibi, qui illufus es. Gloria tibi, qui crucifixus es. Gloria tibi, qui fepultus es. Gloria tibi, qui refurrexifti à mortuis. Gloria tibi, qui prædicatus es. Gloria tibi, cui creditum eft. Gloria tibi, qui in cælum adfumptus es. Gloria tibi, qui magna cũ gloria & maieftate ad dexteram Patris fedes. Et iterũ venturus es in gloria Patris, Sanctorumq; angelorum, iudicare omnem animã, quæ te ac fanctas tuas paffiones adfperna-
Matth. 24.& Luc.21. ta eft, in hora illa formidabili atq; horrenda, quando virtutes commouebuntur cælorum: quando fimul venient angeli atque archangeli, Cherubim &
Eccles.16. Efa.24. Matth.24. Seraphim, cum metu ac tremore, in confpectu gloriæ tuæ. quando rurfus contremifcent fundamenta terræ, expauefcetque omnis fpiritus, præ incomparabili gloria immenfæ maieftatis tuæ. In illa obfecro hora, gratia tua me abfcon-
Matth.8.13.22 24. 25.& Luc.13. dat fub alis fuis, libereturque anima mea ab igne illo horribili, ftridore dentium, tenebris exterioribus, fletuque fempiterno. Vt benedicens ac gratias tibi agens, dicam: Gloria tibi Domine, qui me peccatorem propter multitudinem miferationum tuarum, faluare dignatus es.
Qui cum Patre, & Spiritu fancto, viuis & regnas, per infinita fecula feculorum.
AMEN.

PRIMI TOMI FINIS.

INDEX
RERVM ET SENTENTIARVM
MAGIS MEMORABILIVM,
QVAE IN HOC PRIMO TOMO
OPERVM S. PATRIS EPHRÆM,
CONTINENTVR.

A

Aronis Sacerdotium, & sacrificium cuiusmodi. 2.3
Abelis sacrificij, & Cain discrimen. pag. 2
Abeli comparatur S.Ephræm. ix.
Abrahæ sacrificium atque oblatio, eiusq; mysterium, & benedictiones. 2.3
Sum eo confertur S.Ephræm. ix.
Abrenunciatio in sacro Baptismo facta, vt à nobis in die Iudicij requiretur. 199
quanti sit momenti, & quàm longè pateat. ibidem.
De ea, qui præter Ephræm conscripserint alij. 208
Abrenuncio tibi Sathana, & coniungor tibi Christe. quanta efficaciæ vox sit. ibid.
Abstinentia S.Ephræm. vij.
Achaab & Iesabelis paradigma, ac typus proponitur. 157.158
Achar, al. Achan, filius Charmi, &c. 8
Adæ maledictio, vt exterminata. [illegible]
Ab Adam vsque ad tempus præsens, omne interpositum æuum instar vmbræ præterijt. 220.265
Aduentus Domini ad iudicium, cuiusmodi. 254
Idem formidabilis atque horribilis. 246.253.254
Aduersitates quæcunque, amore Christi fortiter ferendæ. 162.163
Aegyptia castum decipere conabatur Ioseph. 45
Aemulatio & inuidia vt à se mutuo dependent. 36
Agri nomine quid in illo Matth. 24. intelligendum: Duo erunt in agro, &c.] 18.19
Agricolarum industria atque sedulitas. 126
Alearum & tabularum lusores, constitutionibus Apostolicis excommunicantur. 199.202.208
Allegoriæ frequentes, eæque sententiosæ. 157.158.163
Alypij exemplum memorabile. 116.121
Ambitionis vitium grauiter taxatur. 98.99.102
Contra ambitiosos, & vitijs deditos. 97.102.&c.
Amor proprius vitandus. 55
Amphilochij Episc. comparatio inter S.Basilium, & S.Ephræm, elegans. xv.xvi.
Amphitreatorum mala, turpitudines, atque pericula. 116
Amuleta quæ dicantur, & de eorum prohibitione. pag. 202.209
Angusta via, quæ ducit ad vitam, ingressus atque incessus cuiusmodi. 205
Anima ab inimico capta, perdici similis. 43.49
Anima, quo pacto Deum inueniat. 64
Quomodo afflicta, ad Deum recurrat. 65.69
quomodo eadem Deo coniungatur. 250
eadem instar vineæ excolenda, & munienda. 171
eiusdem à corpore separatio, cuiusmodi. 184
super ea, planctus. 261
Animi sui timorem Auctor explicat. 69.70.71
Ad Animam negligentem, Threnos. 264
Anniuersarius dies obitus S.Ephræm, pulchro Encomio decoratus. ij.xij.
Anonyma quædam S.Patris Ephræm Vita. xiij.
De Antichristo, & consummatione seculi. 233
Antichristi signa, & prodigia fallacia. 233.234. 235.236.241.&c.
Varijs ab Auctore appellatur nominibus. 234 235.236.241.
Eius natiuitas, qualis futura. 236.239.241
vbi, & quo pacto signum suum imprimat. 235.
fraudibus, & machinamentis eius resistendũ. ibid.
Eius detegitur malitia, crudelitas, impietas, tyrãnis ac persecutio, præstigiæ, artesque magicæ, & signa fallacia. 237.238.&c.
A Iudæis honorabitur, & excipietur. 236.242
Regnum ipsius, aut potius tyrannis, quàm diu durabit. 239.242
Scriptores plures de Antichristo citantur. 240
Antidoron Sanctorum martyrum. 160
Apolinarij heretici extrema confusio. viij.
Apologia, ad Fratrem quemdam contradicentem. 6
Apostrophe ad Deum, pijs affectibus plena, valdeq; efficax. 249
Apostrophe ad Paulum Apostol. planè pulchra, ac pia. 192.193
Eadem, ad omnes Christianos reflexa. 193.194
Ararat mons, qualis, & vbi. 2.4.
Ab arboribus, comparatio elegans. 248.253
Arma contra Diabolum efficacia. 93.108
Armamentaria quæ dicantur, & quo pacto diuinæ eis comparentur scriptura. 167.170
Athletarum Christi varia certamina, & præmia. 181.182.183.205. [illegible]
Auari & diuitijs nimium adhærentes taxantur. 210. 211.&c.

Auctoritates quorundam SS. Patrum, de S. Ephræm Syro. xvij.xviij.xix.xx.

B

BAbyloniorum dubitatio, anne ex morbo aliquo Leones in lacu non attigissent Danielem, &c. 48.49.
Balneorum, & infernalis flammæ comparatio quædam. 131.132
Basilium magnum qui non cognorunt, etiam ipsum Ephræm ignorant. vj.xij.
Basilius, eruditionis caussa Ephræm cum primis suspiciebat. xij.xvij.xviij.xxi.
Accersendum curat Ephræm, quem & benignè complectitur. xiiij.xv.xvi.
Consecrat Ephræm presbyterum. xvi. xx.xxi.
Eius, cum Sancto Ephræm comparatio. xv. xvi.&c.
Basilij Imperatoris iussu descriptæ sunt vitæ Sanctorum, vnà cum suis Iconibus, in Oriente. xv.xx.
Basilisci cum Dæmone comparatio. 67
Beatorum loca cuiusmodi. 21.22. 206. 207.
Beatitudinum Regulæ multiplices, eæque pulchræ, & perutiles. 179.183
De Beatitudinibus, & miserijs. 188. 189.&c.
Beatitudinis laudes iustis reposita. 233. 251.
Bellum hic militum breue, sed monachi pugna vsque ad mortem extenditur. 76. 77. 185.
Bellum, fames, & pestis, ad nostram correptionem, & emendationem permittuntur. 92.93
Bellum inter Regem Israel, & Regem Syriæ. 53.54
Beneficia Dei, in nos infinita. 67
Benignitatis laudes, & commoda. 31
Contra Blasphemiam, & blasphemos. 190. 191.
Bonorum, atque iustorum præmia, & malorum atque iniustorum supplicia. 197.201. 202. 203. 205. 206. 207. 240. 244. 245. 246. 248. 249. &c.

C

CÆsaream Cappadociæ, Ephræm ad S. Basilium venit. vi.xij.xiiij.xv.
Cantica lasciua, & diabolica damnantur. 14
Caritatis pulchrum Encomium. 11.12.13. 28.55.250.251.
Eadem, sali comparatur, diciturque caput & sal omnium virtutum. 11.12
Eadem, omnium virtutum excelsissima. 196
Carminum tricies centenas myriadas, conscripsisse Ephræm dicitur. xviij.xxi.
Castitatis Encomium. 133
Eadem, palmæ arbori comparatur. ibidem.
Eadem, Sanctificatio appellatur. 132
Castitatis, atque continentiæ, & Virginitatis differentia, & conuenientia. 133.134
Catalegmata quæ dicantur, & vnde. 191.195
Catalogus virtutum Sancti Patris Ephræm. vij. ix.&c.
Caussæ, cur alij citius, alij tardius moriantur, non inuestigandæ. 218
Caustica medicamenta cuiusmodi. 153.156
Certamina Sancti Ephræm, contra hæreticos. iij. viij.xviij.xx.
Certamina varia athletarum Christi. 181. 182.183.&c.
Choreæ, atque tripudia damnantur. 114 115.116.191.192.
Christianorum gloria, in quibus posita. 17 191.&c.
Christianorum persecutio, & afflictio maxima. pag. 233.234.236.237.238.239
Cæcus à natiuitate illuminatur. 249
Cogitationibus prauis atque morosis seriò resistendum. 64.108.109.126.141.147
Cogitata non aliter ac facta censentur. 108. 109.
Colloquium Dei, cum anima Sancti Ephræm. 69
Columbam candidam in humeris Basilij concionantis, conspexit Ephræm. vi.xi.
Commemoratio Sancti Ephræm, quando in Ecclesia. pag. xij.xx.
De Compunctione. 141.143.146.147.149. 150.152.&c.
De Communione sanctissima. 250.
Comparationes Ephræm, cum patribus veteris Testamenti. ix.x.
Concupiscentia praua vitanda, & superanda. 247
A Concupiscentijs carnalibus abstinendum. 122. 123.&c.
Conscientiam qui Deo non seruat, quomodo homini promissa seruabit? 56
Conscientiæ verba grauia. 138
Consolatoria verba, ad luctum mitigandum in morte charorum. 219
Constantini magni temporibus, Sanctus Ephræm vixit. xiij.xv.xx.
Constantinopolitanæ vrbis mortalitas ac pestis. 91 92
Constantinopolitanum Concilium primum, quando celebratum. 232
Consummatio seculi. 172.173.174.
De Consummatione seculi, & de Antichristo. pag. 233
Contemptus humanæ laudis ac gloriæ, in Ephræm. pag. vij.
Continentiæ atque temperantiæ laudes. 39.40
Contumeliæ, ac maledicentiæ damna. 58
Conuersationes noxiæ vt vitandæ. 124.126. 127..&c.
Corpus nostrum quomodo templum Spiritus sit Sancti, & vt custodiendum. 168
Corpori, quatenus medendum. 87.88.89
De Crucis in cælo apparitione, tempore vniuersalis Iudicii. 243.245
Cultus Deo placens quis sit. 64

Cura

Cura animarum non appetenda. 54.61
Cura nimia in nutriendo & vestiendo corpore, reprehenditur. 85.86.88.89.169. 254.255.

D

Dalidæ, siue Dalilæ malitia, erga proprium virum. 128
Dalida, viperæ comparatur. 247.248
Damnatorum pudor, atque confusio. 258.260
Dauid, quomodo amicum Ionathan lugens, etiam inimicum Saulem deplorarit, sed diuersa ratione. 217
Contra Desperationis spiritum. 52.61.144.146.157 158.206.264.271.
Detractionis vitium, graue & detestabile. 104. 105.106.107.109.&c.
Deus ad pœnitentiam, & ad gaudia cælestia nos cunctos inuitat. 206.207
Deus nouit, quid cuique expediat. 217 218.219.
Diaboli versutia atque nequitia, quia in varijs se prodit, etiam variè eidem resistendum. 93. 101.108.153.256.
Ei, quomodo resistẽdum suadenti peccatum carnis. 130. 131. 132. &c.
Suggestionibus & machinamẽtis eius impijs, vt occurrendum. 174.175
Dies extremi Iudicij, cur defensionis dies dicatur. 188.189.257.
De die illa, Threni seu Lamentat. 261. 263. 264.265.
Dignitas diuinorum mysteriorum, & qua reuerentia, ad ea sit accedendum. 10.179.183
Diuæ memorandum exemplum adducitur. 121.
Discipuli Ephræm, qui fuerint. xviij.xxi.
Dispensatores vt rerum ac diuitiarum simus, & non Domini. 222
Diuinæ gratiæ pulcherrimum Encomium. 81. 83.84.&c.
Eadem quid operetur, quantumque eius studio teneri debeamus. 81.82
Diuinæ omnipotentiæ vt cuncta subiaceant, pulchra consideratio. 223
Diuitiarum nimia cupiditas reprehenditur. 211. 215.216
Diuitum auarorum in morte distractiones, anxietatesque variæ. 211
Doctorem oportet re ipsa atque exemplo hortatorem ad virtutem esse. 55.61
Dolori ac luctui quomodo indulgendum. 218. 219.220

E

Ebrietatis damna maxima. 18.135 136.137.&c.
Ecclesiæ laudabilis consuetudo. ij
Edessam reuisit Ephræm, & qua de causa. vi, xiij.&c.
Effectus multiplices Sacerdotij. 1.2.&c.
Elias Thesbites, & Enoch, in fine mundi mittentur ad prædicandum contra Antichristum, & destruendam eius falsam doctrinam. 239 242.
Encomium in Psalmos. 14.15.114
Ensi bicipiti, comparatur dilectio Spiritus. 79. 80.&c.
Sancti Ephræm vita atque Encomium. i.xiij.xvij. xviij.xix.xx.xxi.
Idem optabat potius bonus esse, quàm haberi, &c. I.
Eius fama, per totum orbem celeberrima. ij. iij.iiij.&c.
A quibus potissimum celebretur. iij.
Eius scripta longè vtilissima aduersus hæreticos. iij. xviij.&c.
Quàm strenuè sese opposuerit Arrio, Sabellio, Apollinario, Anomio, Nouato, &c. pessimis hæreticis. iij.viij.
Eius modestia singularis, & admiranda. I.vij. 72.73.74.75.252.253.&c.
Idem, omni virtutum genere clarus. ix.x.
Ephræm Ecclesiæ Euphrates, & fertilis Dei vitis, &c. ij.
Illis duntaxat incognitus, qui Sanctum Basilium ignorant. ij.xij.
Ad Basilium magnum concessit. vi.xiij.
Eius variæ Visiones. vi.xiij
Eius lacrymæ, & suspiria perpetua. v.
Eius scripta nonnulla citantur. ibidem.
Libros Apolinarij hæretici, glutine piscis ingeniosè coniunxit. viij.
Ab inhonestis tentatur mulieribus. vi.xiij. xiiij.xviij.&c.
Patribus veteris Testamenti confertur. ix. x.&c.
Ipsius, ex hac vita emigratio. x.xi.xvij. xix.xxi.
Temporibus Constantini magni vixit, sub Valente autem decessit. xiiij.xv.xx.
Eius, & Basilij comparatio. xv.xvi.
Ephræm, suum Basilio exponit desiderium, vt scilicet loqui possit græcè. xvi.
Idem, sui fit compos voti, & loquitur græcè. pag. ead.
A Sancto Basilio presbyter ordinatur. ibid. & xx. ac xxi.
Infirmos, fameque oppressos curat. xvij. xix.xxi.
Episcopatum fugit. xix.
Ex æquo cum ijs, qui Episcopatu, doctrina, & vitæ sanctitate clari sunt, celebratur. xix.
Eidem, quodam die diluculo, Edessa cum duobus socijs egredienti, quid acciderit. 141.142.
Eiusdem confessio, & ad Deum precatio. 266
In fine vitæ, suum condidit Testamentum. xiiij.
Ipsius mors, aut potius transitus. xi.
Eiusdem miracula quædam. ibidem.

Epigrammata aliquot, in hanc S. Patris Ephræm editionem. xxij.xxiij.xxiiij.
Episcopi, quomodo in die Iudicij de ouibus ac subditis sua curæ commissis, interrogabuntur. 200
Epistola Iudæ Apostoli catholica, integra ab Auctore adducitur. 120
Exemplum de Filio quodam vnico, qui post renunciationem, ad seculum redire voluit, eiusque euentus. 62.63
Exempla, & similia quædam pulcherrima. 164
Expositio optima & grauissima illius Apostoli: [Melius est nubere, quàm vri.] contra hæreticos. 4.5.6.&c.
Expositio efficax illius Matth. 24. & Luc. 17. [Duo erunt in agro, &c.] 18.19
Expositio Psalmi 72. pulchrè & eleganter accommodata. 23.24
Expositio illius Apost. Rom. 2. [Per præuaricationem legis, Deum inhonoras.] 191.195
Expositio illius Luc. 12 [Ille quidem vapulabit multis, ille verò paucis.] 258.259.260

F

Fama Ephræm, vt per Basilium aucta sit, & Basilij vicissim per Ephræm. ij.xij.
Famem curauit S. Ephræm, & sua grana occultantes, acerrimè reprehendit. xvij.xix xxi.
Festum S. Ephræm, secundum Menologium græcum celebratur 28. Ianuar. at iuxta martyrologium Latinum, 1. Februar. xij.xx.
Festi dies, quo pacto celebrandi. 9.10
De Fide. 84
Fidelem in modico & multo esse, quid sit. ibidem.
Fides in Sacris litteris, & apud SS. Patres, quomodo variè accipiatur. 87.88
Fides, opera fidei correspondentia vt requirat. 60
Fides Sanctæ, & consubstantialis Trinitatis, rebus omnibus anteponenda. 45
Filiorum Israel naufragium. 44.49
Filij prodigi parabola adducitur, & commodè applicatur. 264.265
Finem in perpetuis tormentis infernalibus statuentes reprehenduntur, eorumque errores confutantur. 258.259
Ad Fratrem quemdam elapsum. 122.123.124.

G

Gastrimargiæ vitium taxatur. 145.146
Gaudia & felicitates cælestis regni. 206.207.&c.
Gehennæ horror atque supplicium, cuiusmodi, & vnde cognoscatur. 131.132.173.
Gentilium errores vitandi. 91
Gloria Christianorum qua sit. 17.191
Gratiæ diuinæ efficacia atque præstantia. 71.142.147.266.267.&c.
Eius in nos promptitudo ac largitas. 142.147.286.187.272.&c
Eadem, in anima nostra, horto regio quomodo similis. 71
Gratiæ diuinæ amplissimum Encomium. 81.82.83 84.&c.
Eiusdem effectus, in Ioseph elucescit & demonstratur. 81.82
Gratiarum actio, pro meritis ac beneficijs passionis Dominicæ. 276
Gratis panem suum comedere, secundum Apostolum, quis dicatur. 188.189
Gregorij Nyssæ Episcopi, in Sanctum Patrem nostrum Ephræm Syrum, amplissimum Encomium ponitur. i.ij.iij.&c.
Caussam sui istius reddit Encomij Nyssenus. xi.
Idem, ex varijs Ephræm scriptis, eam posuit illius vitam. iij.v.xij.

H

Hæretici carnales reprehenduntur, & confunduntur. 5.6.&c.
Hæretici quibus adsimilentur, & cuiusmodi nominibus appellentur. 196
Harmonij prauæ opiniones, versuumque eiusdem modulationes, vt à S. Ephræm obscuratæ ac destructæ fuerint. xviij.xx. xxi.
Haruspices taxantur. 113.116.191.195.&c.
Heli filij, pessimi erant. 6.7.8.9
Eius in filios indulgentia taxatur. 16
Eius historia à pluribus tractata. 9
Sanctus Hieronymus magnificè celebrat Ephræm Syrum. xvij.
Historia tripart. Ecclesiast. celebrat eumdem. xix. xx.
Hippolyti sententia de Antichristo, reprehenditur & confutatur. 241
Homo, quomodo ex anima constituitur, & corpore; ac de nutrimento partis vtriusque. 150.151
Homo in hac vita Viatori comparatur, & humana vita viæ similis. 214.215.&c.
Homines vani, & mundani reprehenduntur. 215.&c.
Hora iudicij, quàm tremenda sit, & luctuosa. 224.
Hostis maligni, piratæ atque prædones cuiusmodi. 134.
Aduersus hostes inuisibiles arma, atque antidota præstantissima. 101
Humilitas, laqueis Diaboli obijcienda. 42
Eadem, pulchra & præclara possessio. 58
Eadem, in Ephræm admiranda. 69
Hypocrisis taxatur. 44.49

I

IAcob Patriarchæ comparatur S. Pater Ephrem. pag. ix.
Ieiunij encomium. 17.18
Idololatræ ludentes, quomodo ab Apostolo denominentur. 192.193
Ignis vis duplex notatur. 258
Ignis, ante conspectum Christi tempore iudicij, vt præcurret. 243. 245. 246
Immisericordes taxantur. 216
Impatientiæ vitium. 31
Improbitatis seu malitiæ damna. 33
Contra impudicos, & qui alios ad impudicitiam pelliciunt. 117
Aduersus impudicum aspectum mulierum, remedium efficax. 129.130
Incontinentiæ vitium copiosè descriptum. 40.41
Incontinens atque intemperans, à quocunque alio vitio facilè superatur. ibidem.
Incudis, & veri Christiani pulchra similitudo. 86. 90. 165.
Ingratitudo erga Deum, reprehenditur. 220.221
Inhonorare Deum qui dicantur. 191
Inobedientiæ pœna. x.
Inobedientiæ detestatio. 35.36.
Insidiæ ab impudicis mulieribus, S. Patri Ephræm structæ, & quo pacto ijsdem restiterit. iiij. vi. xiij. xiiij. xix.
Interpres S. Patris Ephræm, à Basilio ordinatur Diaconus, Ephræm verò presbyter. vi.
Interrogationes & respōsiones Christianæ, atque perutiles. 190.191. 197.198.199
Inuidiæ detestatio. 36.37
Inuitatio ad salutem capessendam iucunda, atque salutaris. 206. 207
Iob patientia maxima. 128.210
Ionæ Prophetæ oratio, in ventre Ceti exaudita est à Domino. 47.48
Ioseph Patriarchæ, comparatur S. Ephræm. ix.
Ioseph castum, decipere conabatur Aegyptia, & vt ipse eidem restiterit. 45.247
Ioseph, diuina gratia mirabiliter resplenduit. 81.82
Eiusdem patientia, in tentationibus probata. 139
Iracundiæ damna. 32
Contra Iram, qui scripserint. ibidem.
Irrisores, & irrisiones taxantur. 106
Iudæ Apost. Epistola catholica, ad longum ab Auctore citata. 120
Aduersus Iudæos. 107.236. 242.
De Iudicio extremo atque vniuersali. 172. 143. 244.246. 248. 254. 257. &c.
De illius diei necessitatibus, atq; angustijs. 107. 198. 230. 231. 244. 245. 256. 259. 261.
De Iudicio extremo, aliquot insignes Sermones. 246. 248. 254. 257.
In iudicio vniuersali, quo pacto inquiretur quisque secundum propriam virtutem. 198
Iudicij dies, varijs scripturis prædicitur. 204
Qualia singuli eò secum deferent. 248. 251
Iudicij extremi propinquitas. 248. 249. 251. 254. 255.256.
Iudicij timendi commonitio. 257. 259.260. &c.
De Iudicio extremo, Threni, siue lamentationes. 261. 263. 264. 265.
Iurisiurandi vis quanta. 107

L

LAbore manuum, Apostolus Paulus viuebat. 188. 189.
Lacrymæ, ac gemitus S. Patris Ephræm. v. 73. 74. 141. 261. 262. 263.
Lacrymarum vis, atque potentia maxima. 147. 149. 151. 152. 252. &c.
Laquei hostis, deceptionibus pleni. 42. 138
Lata, & spatiosa via quæ sit. 174. 178
Eius ingressus, atque incessus qualis. 205
Laudes S. Patris Ephræm. i. ij. iij. &c. ac xiij. xv. & xvij. xviij. xx. &c.
Laudes mundanæ à Sanctis alienæ. ij.
Lectionis fructus quomodo capiendus. 44. 49. 176
Lectionis Sacræ scripturæ vtilitas. 175
Ad Lectionem, præparatoria oratio. 176. 275
De Lenitate animi. 31
Libero arbitrio Deus hominem donauit. 60
Contra Libidinosos, & eos qui alios nequiter ad luxuriam alliciunt. 117. 121
Libri Apolinarij hæretici, glutine piscis ingeniosè constricti. viij.
Libri, qui in extremo aperientur iudicio, cuiusmodi. 245
Ligare, & soluere peccata, quid sit. 160
Lingua, ignea S. Basilij. xvi.
De Linguæ morbo, alijsq; vitijs. 103. 104. &c. ad 109.
Lingua, citharæ comparatur. 140.141
Loca Beatorum. 21.22.206. 207. 226. 259. 260
Longanimitatis encom. & de ijs qui ea carent. 29. 30. &c.
Loth, quomodo vino victus. 136
Lubricitas lucubricanti periculosa. 118. 122.
De Luctamine spirituali. 135
Luctus moderandus in morte charorum. 217
Ludicris rebus, abstinendum Christianis. 113. 116
Ludorum circensium turpitudines. 121
Lugendum potius quàm ridendum. 110. 112.
Aduersus lusus & choreas, qui scripserint. 116
Lusores alearum taxantur, & pœnis subijciuntur. 192. 208. 209. &c.

M

MAchabæorum mater commendatur. 219
Contra maledicentiam, & maledicos. 38. 104. 109. &c.
Malorum fuga, in S. Ephræm. vi.
Malitiæ siue improbitatis detestatio. 33. 34
Mandatum Domini, nequaquam differendum. 216
Mansiones beatæ, quæ & quales. 20. 21
Mansuetudinis laudes. 32. 33
Maris, & in eo nauigantium pulchræ comparationes. 83
Maria prophetissa, ob vnum maledicentiæ verbum in Moysen prolatum, lepra est percussa. 3. 100.104

Medicamenti humani, ac diuini comparatio. 153. 156.
Medicinas corporales quatenus Deus concesserit. 86. 88. 89.
Meditatio ac contemplatio Auctoris notanda. 141. 142.
Medicorum duorum historia memorabilis. 91
De Mendacio eiusque detestatione. 34. 35
Menologium antiq. græc. commemorationem S. Patris Ephræm celebrat. xv. xx
Mens nostra infirma, & ligno nuper plantato similis. 249
Mentis attentio in oratione, necessaria. 137
Eiusdem distractiones inter precandum vitandæ. 64. 65.
Metri vocabulo, quid Auctor intelligat, vbi dicit: Aliud metrum. item: In primum metrum. &c. 234. 236. 238. 241
Miracula quædam S. Patris Ephræm. xi.
De Miserijs, & damnis animæ. 188
Pro misericordia à Deo impetranda, precatio. 273
In modico & multo fidelis, & infidelis, quis dicatur. 84
Momentanea & caduca non suspicienda. 53
Momentaneus motus oculi, quantæ sit celeritatis. 232. 243
Monachus occultè comedens, & abstinentiam simulans, araneæ telam texit. 44. 49
Monachi certamen, donec emigret ad Dominum, durat. 76. 77
Monachi ambitiosi taxantur. 98. 99. 110
In monachis ac Religiosis, vita irregularis, & incomposita acriter reprehenditur. 97. 98. 99. 100. 101. 122. 124. &c.
Mons Ararat. 24
Mors seu transitus potius S. Ephræm, laudatur. xi.
De Morte eiusque recordatione, orationes duæ. 210. 213.
Mortis pulchra consideratio. 149. 185. 211. 212. &c.
Eius memoria ob oculos ponenda. 55. 56. 58. &c.
Eius memoriam quomodo aliam iusti, aliam iniusti retineant. 211
Eadem inexspectata uenit. 184. 185
De Morte, qui alij Auctores scripserint. 213
De mortali homine, quomodo etiam mortaliter sentiendum. 218
Moyseos exemplum memorabile. 220
Aduersus mulieres improbas. 127. 129
Mulieris improbæ elegans descriptio. 128. & 129
De Muliere duodecim annos sanguinis profluuio laborante. 66. 67. 69
Mulieris aspectus vt cauendus. 247
Mundo quomodo renuntiandum. 44. 86
Moysi vt Ephræm similis. ix. x.
Moyses in montem Syna ad Deum ascendit, legemque accepit. 2
Moyses fugit conspectum Pharaonis. ix. x. 169. 171
Mundani fastus descriptio, atque reprehensio. 216. 224.
Murmurationis detestatio. 35. 36. 104. 145

N

Nascimur ea lege, vt moriamur. 218. 219
Natiuitas quomodo magis deploranda, quàm ex hac vita, emigratio. 217
Natiuitas Christi veri Messiæ, quantum à natiuitate Antichristi differat. 236. 241
Negligentia, multorum malorum caussa. 210
Negligentium damna, ac de temporis ratione non habita, querelæ. 197. 203. 255. 256.
Nicephorus celebrat S. Patrem Ephræm, eademque cum Sozomeno adducit. xxi.
Noctium phantasmata vt eludebat Ephræm. vij.
Noe comparatur Sanctus Ephræm. ix.
Noe sacrificium cuiusmodi. 2
Noe, vt à vino superatus. 135
Sub Noe diluuium, figura exstitit inexstinguibilis ignis, qui tempore iudicij vniuersa occupabit. 246
Non ex nominibus res, sed ex rebus nomina censenda. 82
Noualium nomine, quid intelligendum. 150. 152
Nubere melius quàm vri, quo pacto intelligendum. 4. 5. 6
Nutrimentum animæ, cuiusmodi. 151. 152

O

Obedientia prompta in S. Ephræm. v.
Obedientia erga superiores commendatur. 55
Obedientiæ laus, & Inobedientiæ vituperium. 35. 36
Oculorum custodia habenda. 51. 58. 168
Ode, in quotidie peccantes, & quotidie pœnitentes, 24. 25.
Odium in proximum, quàm graue malum. 196. 197. &c.
Omnia, atque vnio trium, in diuino mysterio notatur. 1. 2
Opera bona fructuosis comparantur plantis. 252
Operum bonorum laus & gloria, atque præmium. 79. 111. 189. 244. 248. 253.
Operis instar est cogitatio. 108. 109
Operum nostrorum grauis in die iudicij erit inquisitio. 246. 248. 259
Orationis seu precationis Encom. 15. 136. 137. 175. &c.
Eius laudes à pluribus descriptæ. 16
Illius, bonæ conditiones cuiusmodi. 43
Illius reuerentia. 64. 65. 137
Ordo mansionum æternarum duplex. 20. 21
Ordines vniuersi Christianorum commouebuntur, & resurgent ad iudicium. 197. 205
Ossium regalium, aliorumque potentatuum, ab infimorum ossibus, nulla post mortem differentia. 224
Ozas, quòd arcam Dei contigisset, quid passus. 3

P

Palladius celebrat Ephræm Syrum. xvij.
Palestræ, seculum hoc præsens quomodo dicatur simile. 135
Palmæ arbori Castitas comparatur. 133

Para-

Parabolæ Seminis, explicatio. 150
Paradisus, in Edem vt fuerit. ix.
Passionum animi pericula ac damna. 138
De ijsdem sedandis. 140
Pastorum munus, & qualitates requisitæ. 54.55
Pastores, atque alij præpositi, de quibus in vltimo Iudicio requirentur. 200.209
De Patientia, Sermones aliquot. 162.167.172
Patientiæ bona, & Impatientiæ damna. 30.31
Patientiæ virtus quomodo exerceatur. 162.166
Patientia Sanctorum, qualis ac quanta. 123.163.181. 182.219.
Patientia ac tolerantia Domini. 166
De Patientia, & Consummatione seculi. 171
Patribus ueteris testamenti confertur Ephræm. ix.x.
S. Paulo confertur S. Pater Ephræm. x.
Paulus, prædicator gratiæ, auspex Ecclesiæ, os Christi, &c. 1.2
Paulus, quomodo nos velit imitatores suos fieri. 192. 193. &c.
Ad Paulum Apost. pulchra Apostrophe. ibidem
De Pauperibus amandis. 16.17
Peccata non solùm grauiora, sed & leuiora nobis vitanda. 41
Peccatorum consuetudo pessima. 42
In peccantes quotidie, & rarò pœnitentes. 24.25
Peccatum irremissibile, cuiusmodi. 196
præter hæresim, quodnam ceteris grauius. ibid.
Peccata sua Auctor confitetur, & seipsum reprehendit. 73.74.75
Non peccata duntaxat vitanda, sed & peccatorum occasiones amputandę. 117.121
Peccatum antequam committatur, animo prius horrendum Christi tribunal reuoluendum, tormentaque inferni. 257.260
Peccata quomodo sine testibus in extremo Iudicio patebunt. 248.253
Peccatorum sicut varia sunt genera, ita varij tormentorum modi in Inferno. 202.209
Perdici comparatur anima ab inimico capta. 43.49
Periurij damna ac pœnæ. 107
Pestis contagio vnde, & ex qua caussa. 91.92.93
Petalographi, & plastographi quinam; & vnde dicti. 194.195
Petrus, dictus Cephas. 2
Philosophus diuinus, quisnam. 79
Phylacteria taxantur. 113.116.191.195
Pietatis commendatio, & ad eam adhortatio. 75
Ad pietatis certamen, exercens Sermo. 77.80
Pigritia murmurationi coniunctissima. 36
Ad plagam quamcunque peccati, optimum nobis pœnitentiæ concessum est remedium. 159
Planta Sabec. 1.4
De Pœnitentia, Sermones. 152.157.159.160.162
De Pœnitentia, qui alij Auctores tractarint. 162
Ad pœnitentiam inuitat nos Deus, & ad vitam. 206. 207. &c.
Pœnitentiæ exempla efficacissima. 25.158.207
Potentia Regis terreni, ad cælestem comparata, est planè nulla. 159
Præceptis diuinis seriò insistendum. 79.80. &c.
Precationibus, ferè suos concludit Sermones S. Pater Ephræm. 143.256.257. &c.
Precationes aliquot S. Patris Ephræm, admodum insignes, & efficaces, cunctisque utilissimæ. 202. 265.266.268.269.270.271.272.273.274.275. 276. &c.
Presbyteratus laudes. 1.2.3.4. &c.
Presbyteratus ordinem, S. Ephræm à S. Basilio accepit. xvi.xx.xxi.
Primogenituræ mysteria maxima. 107
Profunditas atque sublimitas Sacerdotij. 1.2. &c.
Psalmorum Encomium. 14.15.114
In Psalmodijs, alacritas & promptitudo, atque vigilantia necessaria. 51
Purgatorium affirmatur. 21.96. &c.

Q

QVietis ac silentij præclarum Encomium. 176 177. &c.

R

REbeccæ sedulitas proponitur, & animi ipsius virtus commendatur. 168.169
Rebus momentaneis huius vitæ non adhærendum. 22 23.24.215.216.222.261.263.
In rebus aduersis, & prosperis, vt quis prudenter se gerere debeat. 221
Recordatio mortis. vide, De morte.
Recta viuendi ratio plurimis capitibus explicata. 42
Regis Assyriorum verba superbiæ plena. 96.97
Ad Religiosos, parænesis. 100.101
Reliquiarum sanctarum contactus, & veneratio commendatur. 217
Remedium efficax, aduersus impudicum aspectum mulierum. 129.130
Remedia aduersus tentationes diabolicas. 77
Remedia atque curationes Saluatoris nostri, omnem æstimationem excedunt pretij. 147.149
Renunciatio. vide Abrenunciatio. 199.208. &c.
Renunciatio vera cuiusmodi. 64.65
Post renunciationem vitæ mundanæ, in religionis stadio claudicandum non esse. 62.63.
Reprehensio sui ipsius, atque confessio. 72.83. 138.139.141.144.160.161. &c.
Responsum mulieris memorabile. vi.xiiij.xv.
Resurrectio mortuorum luculenter probatur. 222. 224.225.226.227.243.
De ea, qui alij præter Ephræm conscripserint. 226 127.231.
Eamdem uariæ olim sectæ impugnarunt. 228.231
Resurrectionem mortuorum negantes, vel impugnantes, acerrimè reprehenduntur, & confunduntur. 228.229. &c.
Exspecto resurrectionem mortuorum, &c. verba sunt Symboli in primo Constantinop. Concil. generali fundat. 228.232
De Retributione diuina, Threni, siue Lamentationes. 261, & seq.
Ἐν Ρετῇ καὶ ἐν ῥητῷ, quid differant. 232
Ridendum non esse, sed lugendum potius atque plorandum in hac vita. 110.112

S

Sabec, quid significet, atque interpretatur. 1.4
Sacerdotij Encomium amplissimum. 1.2.3.&c.
Sacerdotij dignitas atque præstantia, à varijs Scriptoribus celebratur. 4
Sacerdotes Dei honorandi, & colendi. 3
Sacerd. bonorum præmia, & malorum pœnæ. ibidem.
Sacerdotali se muneri ingerentes, acriter reprehenduntur. ibidem.
Sacra synaxis commendatur. 179.183.250
Sacræ scripturę laudes atque vtilitates. 171.174. 175.220.&c.
Sacræ script. consolationes & commoda. 220
Sacræ scripturæ thesauris multa ac varia salutis insunt adminicula. 167.171
Sali comparatur Caritas. 11.12
Sampson, à muliere quomodo circumuentus. 127. 128.247.248.
Samuel, vt ab infantia consecratus fuerit Deo, eiusque visiones, ac promptum ministerium. 7.8.&c.
Samueli comparatur S. Ephræm. x.
Sanctificationis nomine, quomodo intelligatur Castitas. 131.132.134.136.168.&c.
Sanctorum festiuitates quo pacto celebrandæ. 10.11
Scamma quid sit, & vnde dicatur. 158
Scandala vitanda, cum occasionibus. 62.63.64. 125.126. &c.
Scripta S. Ephræm, vtilissima contra hæreticos. iij.
Eadem demonstrationibus plena. ibidem.
Eadem à Gregorio Nysseno citantur. v.
Per Σκάνδαλα, quid Auctor intelligat. 133.134
Scortum resipiscit. iiij. xiiij.
Scrutinium cuiusmodi fiet in die Iudicij. 198
Semei in Regem innocentem maledicus, sibi ipse perniciem conciliauit. 106. 109
Seminis parabola proponitur, & elucidatur. 150. 230.231.
Sensuum exteriorum fores quomodo muniendæ. 168
Separatio illa vltima in die Iudicij, quàm luctuosa erit. 201.102.205.256
Sermonis efficacia in S. Ephræm. viij.
Sigillum Christianismi quomodo discutietur in vltimo die Iudicij. 198
Signum Crucis in cœlo, tempore vltimi Iudicij apparebit. 243.244. 245.&c.
Contra Sodomitas, & vitia carnalia. 118.119.120
Soliciti potius de bonis æternis, quàm de terrenis esse debemus. 84.85.89
Solitudinis fructus, in viris Sanctis. v.
Sozomeni amplissimum de S. Ephræm, testimonium. xviij.xix.
Spectaculorum quatuor improbantur genera. 116
Studium Ephræm, in explicandis scripturis. iiij.
Suggestionibus inimici resistendum. 175
Superbiæ detestatio. 42.93.214
Superbia altissimæ arbori, sed putridæ similis. 42
In eiusdem euersionem atque destructionem. 93.96
Suppliciorum æternorum sibi finem statuentes reprehenduntur, & confutantur. 258.259.260
Symbolum quod passim in Ecclesf. recitatur ac canitur, in Concilio Constantinop. primo fundatum est, receptumq. à Concilijs posterioribus. 232

T

Temperantia, quàm latè pateat, & quanti valeat. 39.40.
Templum Spiritus sancti, quomodo corpus nostrum dicatur. 134. 135. 136. 168. &c.
Temporum mutationibus, rerumque vicissitudinibus quomodo inaniter delectamur. 213
Tentationum tempore ad Deum recurrendum. 65.69. 86.&c.
Tentationum expers probari nequit. 160
Tentari à dextris, & à sinistris, quid sit. 86
De Terræ motu, eiusq; caussis. 90.91
Terrenæ res, cælestibus nequaquam conferendæ. 78. 223. &c.
Terrenarum rerum, opumq; fugacitas, & incertitudo. 215.216.224
Testamentum, ab Ephræm in vltimo vitæ conditum. xiiij. xv.
Testamenti Ephræm verba citantur. I.iiij. vij. xi. xij.
Testimonia SS. Patrum, de S. Ephræm. xvij.xviij. xix.xx. &c.
Theodoriti Episcopi Cypri testimon. de S. Ephræm. xviij. xx.
Thesaurus diuinæ misericordiæ, vberrimo fonti similis. 71
Threni siue lamentat. super tremenda die Iudicij. 261.263.264.265.
De Timore Dei, & ijs qui illo carent. 27
Timor Dei, gladio ancipiti comparatur. 172.178
Timorem animi, Auctor exponit. 69.70.71
Tormentorum infernaliū varia genera, ac loca. 201. 202.259.
Eorundem varij modi, sicut peccatorum varia sunt genera. 202.203.209(259.
Transitus potius quàm mors, emigratio Ephræm ex hac vita. xi.
Tribulationes, & flagella nobis à Deo quomodo immittantur. 91.92
Tribulationum fructus, atque effectus, in Sanctis relucet. 139. 163.164.&c.
Pro tribulationibus. precatio. 172
Tripudiorum mala ac damna. 114.115.116
Tripudia quænam Christianis licita, atque conuenientia? 191.192.195
Tubæ, & Sacræ scripturæ comparatio. 174
Tubæ horribilis sonus, in vltimo die Iudicij. 172.224. 240.243.259.261.
Typus Achaab, & Iesabel. 157.158

V

Vale illud vltimum, in die Iudicij, quàm valde luctuosum. 203
Verba testamenti S. Ephræm. i.iiij. vij. xi.
Veritatis encomia. 34
Verni temporis quædam descriptio. 266. 267.&c.
Versutia atque calliditas Diaboli, in varijs sese prodit. 93.108
Vestium ornatu, non gloriandum. 59
Contra vestimentorum superfluitates, ornamenta, atque odoramenta. 123.124
Vestimentum supra crura non attollendum. ibidem.

Via cur lata, & spatiosa, quæ ad perditionem deducit. 174.178.205
Viæ ad regnum cæleste ducentes, quæ sint. 186.204.205.&c.
Viæ angustæ, & latæ comparatio elegans. 205
Vigilantiæ ac sedulitatis commoda maxima. 210
Vigiliæ S. Patris Ephræm. vij.
Vini immodicè sumpti damna. 135.136.137.&c.
Virginitatis laudes. 137
qui alij de eadem conscripserint. 137
De virtutibus, & vitijs, per opposit. 26.27.28.29.30.31.32.33.34.35.&c.
Virtutes, quibus resplenduit S. Ephræm. iij. iiij.
Virtutum occursus, atque congratulatio in emigratione ex hoc seculo S. Ephræm. xi.
Virtus operibus prædicanda. 45
Eadem non in otio, atque torpore, sed in patientia cognoscitur. 56
Virtutis præstantia, atque commendatio. 212
Visiones S. Ephræm. vi. xiij. xx.
Vita S. Patris Ephræm. i. xiij. xv. &c.
Vitæ præsentis calamitates, & miseriæ. 19.20.23.24.&c.
Eiusdem fugacitas, & instabilitas, atque incertitudo. 213.114.215.216.265.&c.
Vita nostra vapor est, & ad modicum parens. 159
De Vita spirituali, capita 96. 50
De ea, qui alij tractarint ac scripserint. 61
Vitæ austeritas, quanta in priscis Monachis, & Eremitis exstiterit. 181.182.183.205
Vita in seculo transacta, ei quæ in solitudine, & cænobio, opponitur. 165
Vita hæc præsens fugitiua est, & exsulis instar. 160.162.213.
Vitæ beatæ descriptio. 206.207
Viuendi recta ratio, capitibus 91. proponitur. 42.43.49.&c.
Vnctionis extremæ Sacramentum, quæ reuerentia administrandum. 58.59.61
Volumen aperiendum, soli Ephræm concreditum. vi. xiij.
Volumina ac scripta elaboratissima, S. Pater Ephræm posteris reliquit. vij.
Volumina Apolinarij heret. ab Ephræm ingeniosè conglutinata. viij.
Voluntatem, vt debet habere fundatam, qui syncerè cupit placere Deo. 86.90
Voluptas, non corpore solùm, sed & mente vincenda. 247.248.&c.
Voluptas vera quæ, & in quo. 173
Vox Christi ad nos, in extremo Iudicio. 249

Z

Zachæus telonius, vt saluatus. 25
Zelus, & labores Ephræm, pro fide. viij.

FINIS.

PRO-

PROVERBIA PRAECIPVA IN HOC TOMO, ab Auctore sciè & appositè citata, optimeq; applicata.

LApidi misericordiam persuades. pag. v.
Aquam in dolium pertusum infundere. 18.213
Fuge scorpionem, cuius nosti stimulum. 24
Fuge serpentem, cuius exploratam habes perniciem. ibid.
Qui secundo in eumdem impegerit lapidem, cœcus est, aut mente captus, &c. ibid.
Naufragium pati in portu. 43
Noli anchoram alligare anchoræ. ibid.
Araneæ telam texere. 44
In ipso adhuc vestibulo hærere. ibid.
Sponsa post arrhabonem euertitur, ac spoliatur. 2
In virtutis ac religionis stadio claudicandum non est. ibid.
Impius cùm in profundum malorũ venerit, contemnit. *Prou.* 18. 63
Frater adiutus à fratre, quasi alta atq; munita ciuitas. *Prou.* 18. 72.75
Tamquam canis ad proprium reuersus vomitum. *Prou.* 26. 25.73.120
Leoni insidiari qui vult, firmiter apprehendat oportet. 76.77
Qui fontem habent, gutta non indigent. 83
Lacte non indigent, qui gregem pascunt. ibid.
Qui panem frangunt, micis non egent. pag. ead.
Qui mel conficiunt, eos mellis saporem explorare non est necesse. ibid.
Qui margaritam possident, de obolo acquirendo non laborant, &c. ibid.
Ignorat quæ sua sit dextera, quæve sinistra. 98
Qui irridet hominem, exprobrat factori. *Prou.* 14. 17. 106.109
Cor peruersum, machinatur mala omni tempore. *Prou.* 6. 117.122
Sus lota in volutabro. *Prou.* 26. 25.120
Ne vestimentum supra crura. 123.124
Qui fieri potest, vt in prunis quis deambulet, & plantas pedum non comburat? *Prou.* 26. 125
In medio laqueorũ incedere. 139.140
Quis numo è marsupio extracto, marsupium abijcit? 158
Quis vmquam mercator relictis nundinis, collectas reliquias ac merces in mare proijcit? ibid.
Satis diues es, si vitam obtines. 158
Qui in certamine feriunt, etiam feriuntur, non uitantes scamma. 158
Post medium cursum deficere, & in medio quod aiunt stadio, à cursu desistere. 181.183
Aerem verberare. 193
Nemo finitis nundinis mercaturã exercet. 216
Nemo post certamina accedens, coronatur. ibid.
Non laudem consequitur, qui confecto iam bello aduentat. ibid.
Actum agere. 218
Stadium omnibus apertum. 246
Similis capreæ spiculo transfixæ, quæ cùm venatorum euaserit manus, sagittam tamen secum in iecore gestat. *Prou.* 6.7. 247
In portu residere. 265

Finis præcipuorum Prouerbiorum.

CATALOGVS LOCORVM

SACRÆ SCRIPTVRÆ, QVÆ POTISSIMVM IN HOC PRIMO TOMO CITANTVR,

Et obiter explicantur, vel aliter leguntur, locisve diuersis repetuntur, etc.

Ex Genesi.

Cap.8 Requieuitq; arca Noe in monte Ararat. pag.2. 4

13 Homines Sodomitę pessimi erant, & peccatores coram Domino nimis. 118

ibid. Clamor Sodomorũ & Gomorrhæorũ multiplicatus est, & peccatum eorum aggrauatum est nimis. 118

22 In semine enim tuo, benedicentur tribus omnis terræ. 2. 4

24 Bibe Domine mi, & camelis tuis hauriam aquam, donec cuncti bibant. & seq. pag. 168. 169

Ex Exodo.

2 Fugiens autem Moyses à conspectu Pharaonis, moratus est in terra Madian, &c. pag. 169. 171

ibid. Erant autem Sacerdoti Madian septem filiæ, pascentes oues Iothor patris sui, &c. pag. ead.

32 Feceruntq; filij Leui iuxta sermonẽ Moysi, cecideruntque ex populo in die illa, quasi tria millia hominum. *vel, vt legit Hieronym.* quasi viginti tria millia hominum. 9

Ex Leuitico.

11.19 Sancti estote, quoniam ego sanctus sum. pag. 123.159

19 Non oderis omnem hominem. 196

20 Quicunque dormierit cum masculo, coitu fœmineo, vterque operatus est nefas, morte moriantur ambo, &c. 120

Ex Numeris.

1 Census habebatur populi, seclusis mulieribus, ac pueris, &c. 94.97

12 Erat Moyses vir mitissimus super omnes homines, qui morabantur in terra. 94

ibid. Maria soror Moyses correpta est lepra. pag. 100. 104

Ex Deuteronom.

23 Melius erat non vouere, quàm cùm voueris, non reddere. 5

32 Attende cœlum, & loquar, & audiat terra verba oris mei. Exspectetur sicut pluuia, doctrina mea, & descendant velut ros, eloquia mea. 225

Iosue.

7. 22 Achar filius Charmi peccauit, auferendo aliquid de anathemate, &c. 8

Ex Libr. Iudic.

15 Qui enim percusserat mille viros in maxilla asini, &c. 128.247.248

16 Dalida virum proprium detonso eius capite vinctum in manus tradidit Philistinorum. 128

Ex I. Regum.

2 Et erat Heli senex valde, & audiebat quæ faciebant filij sui filijs Israel, &c. *pulchra & efficax expositio.* 6.9

ibid. Filij Heli, filij perditi nescientes Dominum, &c. 6

3 Suscitabo aduersum Heli, omnia quæ locutus sum, & super domum eius. 8.9

Ex II. Reg.

1 Mœrore conficior tua caussa ò Ionatha; & vos filiæ Hierusalem, Saulem deplorate. pag. 217

24 Et addidit furor Domini irasci cõtra Israel. & seq. 91.92.93

Ex III. Reg.

19 Timuit ergo Elias, & fugit in desertum, viam quadraginta dierum, &c. 127

21 In loco, in quo Rex Achaab fudit sanguinẽ iusti Nabothe insontis, ibi canes linxerunt sanguinem impij Achaab, &c. pag. 157.158

Ex IIII. Reg.

6 Elisæus dixit: Noli timere, plures enim nobiscum sunt, quàm cum illis. 167.170

ibid. Et ecce mons plenus equorum, & currus ignis in circuitu Elisæi, &c. ibid.

Ex I. Paralipom.

21 Peccaui nimis, vt hoc facerem, &c. 91.92

ibid. Obsecro aufer iniquitatem serui tui, quia insi-

insipienter egi,&c. ibid.

Ex II. Paralipom.

36 Insustentabilis est Domine,ira comminationis tuæ super peccatores,&c. 202

Ex Iob.

1 Iob victimas quotidiè pro filijs offerebat, &c. 9
ibid. Dominus dedit,Dominus abstulit,sicut Domino placuit,ita & factum est. 218
7 Militia est vita hominis super terram. 77
9 Qui commouet terram de loco suo,& columnæ eius concutiuntur.& seq. 90
26 Qui extendit aquilonem super vacuum, & appendit terrã super nihilum. Qui ligat aquas in nubibus suis,vt non erumpant pariter deorsum. 90

Ex Psalmis.

26 Viriliter age,& confortetur cor tuum,& sustine Dominum,&c. 167. 171.172. 178.
38 Lacrymas meas ne sileas. 151
41 Sitiuit anima mea ad Deum fortem viuum. pag. 23.24
48 In die mala, in iniquitate calcanei mei, circundabis me,&c. 205
50 Miserere mei Deus, secundum magnam misericordiam tuam. & reliqua. 174. 265.
54 Procul recessit fugiens, & mansit in solitudine. v.
68 Veni in profundum maris,& tempestas demersit me. 265
72 Quàm bonus Deus Israel, his qui recto sunt corde, &c. *pulchrè exponitur.* pag 23.24
ibid. Si dicebam; narrabo sic, ecce nationem filiorum reprobaui. Existimabam vt cognoscerem hoc: labor est ante me. ibid.
ibid. Quia inflammatum est cor meum, & renes mei commutati sunt. ibid.
91 Insurgentibus in me malignantibus, audiet auris mea. 33
94 Præoccupemus faciem eius in confessione, & in psalmis iubilemus ei,&c. 114.206
102 In omni loco dominationis. 15
111 Beatus uir qui timet Dominum, &c. 27
ibid. Bonus vir, qui miseretur & commodat, disponet sermones suos in iudicio, &c. pag. 222.227
ibid. Ab auditione mala non timebit. ibid.
ibid. Paratum cor eius sperare in Domino. ibid.
ibid. Non commouebitur,donec despiciat inimicos suos. ibid.
115 Quid retribuemus Domino, pro omnibus quæ retribuit nobis. 221
142 Non intres in iudicium cum seruo tuo Domine. 206
144 Voluntatem timentium se faciet, & saluos faciet eos. xvj.
ibid. Fidelis Dominus,in omnibus verbis suis,&c. pag. 9.119
147 Mittit crystallum, sicut buccellas: ante faciem frigoris eius quis sustinebit. Emittet verbum suum, & liquefaciet ea, &c. pag. 225.227

Ex Prouerbijs.

5 Fauus distillans labia meretricis. 122
ibid. Quæ ad tempus nitidum guttur efficit, postea verò bile amarius inuenies, & acutius ancipiti gladio. 123.124
ibid. Nouissima verò illius amara, quasi absynthium, & acuta quasi gladius biceps,&c. pag. 115.116
ibid. Funibus peccatorum suorũ,vnusquisque cõstringitur. 102
6 Cor peruersum,machinatur mala omni tẽpore. 117. 122
ibid. Sic qui ingreditur ad mulierẽ proximi sui, nõ erit mundus cùm tetigerit eã,&c. 118
7 Serua mandata mea,& uiues; & legem meã quasi pupillam oculi mei. liga eã in digitis,scribe illã in corde tuo. ibid.
ibid. Aspersi cubile meum myrrha,& aloe,& cinnamomo,&c. ibid.
ibid. Et ignorat quòd ad vincula stultus trahatur, donec trãsfigat sagitta iecur eius,&c. ibid.
9 In profundis inferni conuiuæ illius. 259
14 Vir longanimus,multa prudentia gubernatur. 29
14.17 Qui irridet hominem, exprobrat facto i eius. 106. 109
16.17 Melior est buccella panis in sale, cum quiete ac tranquillitate, quàm mensa pretiosis instructa dapibus,cum distractionibus & curis. 177.178
18 Impius,cùm in profundum malorum uenerit,contemnit. 63
ibid. Frater qui adiuuatur à fratre, quasi alta atque munita ciuitas. 72.75
26 Tamquam canis ad proprium reuersus uomitum. 73.120
ibid. Sus lota in volutabro. 120.

Ex Canticis cantic.

2 Capite uobis vulpes paruulas. & reliqua. pag. 172

Ex Sapientia.

5 Et accipiet armaturam zelus, & armabit creaturam ad vltionem inimicorum. Induet thoracem iustitiæ,&c. 167
ibid. Cõtra illos stabit spiritus virtutis, & tamquã turbo uenti ventilabit illos. ibid.
6 Potentes potenter tormenta patientur. 198

Ex Ecclesiastico.

2 Fili,accedens ad seruitutem Dei, dirige cor tuum & sustine. 163.166
4 Ne acceptor sis personæ contra animã tuã, neq; cõfundaris in casu tuo,&c. 123.124

Com-

25 Cōmorari leoni & draconi placebit, quàm habitare cum muliere nequam. 127
ibid. Breuis omnis malitia, super malitiam mulieris. 129

Ex Esaia.

7 Nisi credideritis, non intelligetis. 6
10 In fortitudine faciam, & in sapientia intellectus auferam terminos gentium, & fortitudinem eorum deprędabor, &c. 96.97
13 Ecce Dominus veniet disperdere vniuersam terram, & peccatores perdere ex ea. pag. 204.209
14 In cælum conscendam, super astra cæli exaltabo solium meum, &c. 96
ibid. Verumtamen ad infernum detraheris, in profundum terræ, &c. ibid.
26 Resurgent mortui, & expergiscentur qui in monumentis sunt. 225.228.232
30 Beati omnes qui immanent in ipso: quia populus sanctus habitabit in Sion. 225.227
35 Tunc saliet sicut ceruus, claudus: & aperta erit lingua mutorum. xvj.
40 Omnis caro vt fœnum: & omnis gloria hominis vt flos fœni. 216
42 De vertice montium, vocem suam daturi sunt homines, &c. 1
49 Et posuit os meum quasi gladium acutum; in vmbra manus protexit me, &c. 167.170
52 Væ his, per quos nomen meum blasphematur inter gentes. 114.190
66 Super quem requiescam ego, nisi super mansuetum, & trementem sermones meos, &c. 3.27.33
ibid. Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non exstinguetur. 121.228.258.259

Ex Hieremia.

9 Quis dabit capiti meo aquam longè immensam atque inenarrabilem, & oculis meis perpetuos fontes, &c. 139.141.156
15 Si separaueris pretiosum à vili, quasi os meum eris. 60

Ex Ezechiele.

33 Viuo ego dicit Dominus: quia nolo mortem peccatoris & impij, &c. 70.72
34 O pastores Israel. numquid pascunt pastores semetipsos, &c. 54.55
37 Et facta est super me manus Domini: & eduxit me in spiritu Dominus, & posuit me in medio campi, qui erat plenus ossibus humanis, &c. 224.227
ibid. Factus est autem sonitus prophetante me, & ecce commotio: & accesserunt ossa ad ossa, &c. ibid.
ibid. Ipsi dicunt: aruerunt ossa nostra, & abscissi sumus, &c. ibid.

Ex Daniele.

7 Aspiciebam donec throni positi sunt, & antiquus dierũ sedit. *& paullò post:* Fluuius decurrebat ante ipsum: millia millium ministrabant ei, centena millia circumstabant ipsum. iudicium sedit, & libri aperti sunt. 245.259

Ex Osee.

10 Seminate vobis in iustitia, vindemiate fructum vitę, &c. 171.178
13 Absorpta est mors in victoria. vbi est mors victoria tua? 225

Ex Ioele.

2 Dies illa, dies tenebrarum & caliginis: dies nubis & nebulę, dies tubæ & clãgoris. 264

Ex Iona.

2 Cetus Ionam prophetam deglutiuit. cuius caput ad montium scissuras descendit, & extrema abyssus ipsum vallauit. & seq. pag. 47.48
3 Misertus est Deus super malitia quam locutus fuerat, vt faceret eis, & non fecit. 25

Ex Michæa.

7 Ab ea quæ dormit in sinu tuo, custodi claustra oris tui. 128

Ex Habacuc.

1 Videte contemptores, & admiramini, & disperdimini. 97
2 Væ, qui potum dat amico suo, mittens fel suum & inebrians, vt aspiciat nuditatem eius. 55.62

Ex Zacharia.

2 Qui uos tetigerit, tamquam qui tangit pupillam oculi eius. 62

Ex Malachia.

3 Ecce Dominus venier, & quis sustinebit diẽ aduentus eius? aut quis stabit ad videndum eum? 204
4 Ecce ego mittam uobis Eliam prophetam, antequam ueniat dies Domini magnus & terribilis, & conuertet cor patrum ad filios, & cor filiorum ad patres. 241

Ex Matthæo.

5 Neque accendunt lucernam, & ponunt eã sub modio, sed super candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo sunt, &c. 1
ibid. Qui viderit mulierem ad concupiscendum, iam mœchatus est ipsam in corde suo. pag. 128.247
7 Lata & spatiosa est via, quæ ducit ad perditionem, &c. 174.178.205
ibid. Contẽdite intrare per angustam portam, quę ducit ad vitam. 204
11 Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego vos reficiã. 177.206.207
13 Exijt qui seminat, seminare semen suũ, &c. pag. 150

ibid. Alia ceciderunt in terram bonam,& dabunt fructum, aliud centesimũ, aliud sexagesimum, aliud tricesimum. 184.187.226
16.18 Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam. 2
24 Duo erunt in agro, quorum vnus assumetur, & alter relinquetur,&c. *pulchra & efficax declaratio.* 18.19
ibid. Signum apparebit filij hominis in cælo,&c. pag. 224
25 Cùm venerit filius hominis in maiestate sua, statuet oues à dextris, & hœdos à sinistris. 20.201
27 Os suum aperiens, acetum cum felle gustauit,&c. 105.109
28 Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos, & docentes seruare omnia, quæcunque mandaui vobis. 115

Ex Marco.

5 Annos duodecim medici laborantes, nõ potuerunt curare mulierem profluuio sanguinis laborantem, &c. 69

Ex Luca.

4 Non in solo pane viuit homo. 150
10 Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. 177
12 Respicite volatilia cæli, quoniam neque seminant, neque metunt. 85.89
12 Ille quidem multis vapulabit, ille verò paucis. 202.258.259.260

Ex Iohanne.

14 In domo patris mei, mansiones multæ sunt, &c. pag. 20.21
ibid. Nunc princeps mundi huius venit, & in me non habet quidquam. 258

Ex Actis Apost.

1 Præuaricatus est Iudas, abiens in locum suũ. pag. 12
4 Si iustum est non loqui quæ nouimus, aut nõ facere, quæ didicimus, vos iudicate. 84

Ex epist. ad Roman.

2 Nomen Dei, per vos blasphematur inter gentes. 190
2 Per præuaricationem legis, Deũ inhonoras, &c. pag. 191.195
ibid. Ne per legis trãsgressionem, thesaurizes tibi iram in die iræ, & reuelationis, ac iusti iudicii ipsius Dei. 194.195
ibid. Quando iudicabit Deus occulta hominum, secundum euangelium meum. 194.195 204.230.
11 O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei incomprehensibilis. 1

Ex I. ad Corinth.

1.4 Multi potentes, omnes sapientes secundum carnem,&c. 113.146.191.195
4.& 11. Imitatores mei estote fratres, sicut & ego Christi. 192.193
7 Melius est nubere quàm vri.] *quomodo ac de quibus intelligendum.* 4.5
9 Illi qui in stadio currũt, omnes quidem currũt, sed vnus accipit brauiũ. 181.183.193
10 Nolite idololatræ fieri,&c. 113.192.230
ibid. Fidelis Deus est, qui non patietur nos tentari, supra id quod possumus,&c. 163.164
11 Qui comederit & biberit indignè, iudicium sibi manducat & bibit,&c. 10.250
12 Si totũ corpus auditus, vbi odoratus, &c. 99
13 Et si habuero omnẽ intelligentiã, ita vt mõtes transferam, caritatem autem non habeam, nihil mihi prodest. 12
15 Non sum dignus vocari Apostolus,&c. 1.
15 Christus prædicatur, quòd resurrexit à mortuis. 228
ibid. Christus resurrexit à mortuis, primitiæ dormientium,&c. ibid.
ibid. Vnusquisque in suo resurget ordine. 197
ibid. Seminatur in ignominia, surget in gloria: plantatur in corruptione, resurget in incorruptione,&c. 219
ibid. Omnes quidem non obdormiemus, sed omnes immutabimur.] *varia lectio notatur, & conciliatur.* 228.232
ibid. In momẽto in ictu oculi, in nouissima tuba.] *lectionis varietas expenditur, & sententia explicatur.* 232
ibid. Cùm autem corruptum hoc induerit incorruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatem, &c. 225.227

Ex II. ad Corinth.

6 Per arma iustitiæ, quæ sunt à dextris & à sinistris, per gloriã & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam,&c. 86
11 In laboribus abundantius, in plagis supra modum,&c. 95.97

Ex epist. ad Galat.

2 Non abijcio gratiam Dei,&c. 266.267
6 Si quis existimat se aliquid esse cùm nihil sit, ipse se seducit: Opus ergo suum probet vnusquisque,&c. 94
ibid. Quæ seminauerit homo, hæc & metet, &c. pag. 22.150.171.230.231

Ex epist. ad Ephesios.

4 Vnus Christus, vna fides, &c. 25
ibid. Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat, sed si quis bonus ad ædificationẽ. pag. 193
6 Induite vos armaturam Dei, vt possitis stare aduersus insidias Diaboli, &c. 167

Ex epist. ad Philippen.

2 In nomine Iesu Christi, omne genu flectetur, & omnis lingua confitebitur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei patris. 245

Imi-

3 Imitatores mei estote fratres,&c. 192

Ex epist. ad Coloss.

2 Exspolians principatus & potestates in cruce, traduxit palam, triumphans illos in semetipso. 166

3 Cùm ergo Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria. 53

Ex I. ad Thessal.

4 Non vocauit nos Deus in immunditiam,sed in sanctificationem. 119

ibid. Quoniam ipse Dominus sola iussione,in voce Archangeli,& in tuba Dei, descendet de cælo,&c. 229

5 Consolamini inuicem, & ædificate alterutrum. 210

ibid. Sine intermissione orate,&c. 15

Ex II. ad Thessal.

2 Nisi venerit discessio primùm,& reuelatus fuerit homo peccati, filius perditionis, &c. 223.234.239.241

Ex I. ad Timoth.

6 Nihil intulimus in hunc mundum; manifestum quòd neque auferre quid possumus. pag. 222

Ex II. ad Timoth.

3 Habẽtes speciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes. 117

4 Bonum certamen certaui, cursum consummaui,fidem seruaui,&c. 5

Ex epist. ad Hebr.

9 Statutũ est hominibus semel mori,post hoc autem iudicium. 211

12 Quòd si extra disciplinam estis, cuius participes facti sunt omnes; ergo adulterini & non filii estis. 163,164

Ex epist. Iacobi.

4 Qui se mundi putat amicum, Dei inimicus constituitur. 13

ibid. Risus uester in luctum conuertetur,&c. pag. 100,113

5 Confitemini alterutrum peccata uestra; & orate pro inuicem, vt sanemini. 72

Ex epist. I. Pet.

1 Omnis caro vt fœnum, & omnis gloria hominis vt flos fœni,&c. *de quo, & Esai. 40. suprà.* 216

Ex epist. II. Pet.

2 Nouit Dominus pios de tentatione eripere,iniquos verò in diem iudicij reseruare cruciandos. *Et quæ sequuntur reliqua, ad finem vsque cap. 2. Pet. 2.* 119

ibid. A quo quis superatus est, huius & seruus efficitur. 78

Ex epist. I. Iohan.

2 Antichristi facti sunt multi. 196

ibid. Si quis diligit mundum, non est caritas patris in eo: Nam concupiscentia carnis, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ non est ex patre, sed ex mundo est,&c. pag. 182.183.230

3 Qui odit fratrem suum, homicida est, &c. pag. 11.29.196.197

Ex epist. II. Iohan.

1 Omnis qui recedit,& non permanet in doctrina Dei, Deum non habet. 114

Ex epist. Iudæ Apost.

Iudas Iesu Christi seruus, frater autem Iacobi, ijs qui sunt in Deo patre dilectis, & Christo Iesu conseruatis, & vocatis, &c.] *tota epistola Iudæ Apost. catholica, ab Authore adducitur, & appositè suo instituto accommodatur, varijs quoque ad marginem lectionibus adnotatis.* 130

Ex Apocal. Iohan.

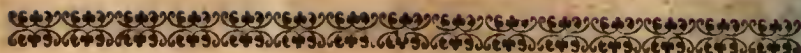
11 Dabo duobus testibus meis, & prophetabunt diebus mille ducẽtis sexaginta, amicti saccis,&c.] *Locus exponitur, & qui sint duo illi testes, demonstratur.* 242

20 Vidi solium candidum ac magnum, & sedentem super illud, à cuius cõspectu fugit cælum & terra. & locus non est inuentus illius. 244

ibid. Iudicium sedit, & libri aperti sunt, &c. pag. 245.259.&c.

FINIS.

Operarum errata siqua in hoc Opere irrepserint, quæ pauca sunt & leuiuscula, intelligentis Lectoris diligentia corrigenda relinquimus. cuiusmodi inter alia sunt. pag. 41. lin. antepenult. vbi pro (bonus ibit) leg. obuius ibit. & pag. 49. lin. 25. leg. Rabanus. pag. 98. lin. 19. conditionem atque institutum. pag. 113. lin. 32. auertunt. pag. 116. lin. 31. concupiunt, ociduntque miserabiliter. pag. 124. lin. 33. vt volunt nonnulli. pag. 130. lin. 2. aliquè alibi. pag. 161. lin. 9. subterfugerunt. p. 207. l. 3. conuertimini. p. 211. l. 48. fragrantiam. p. 215. l. 37. agentes. 232. l. 36. S. Ephrem secundum quosdam adhuc florebat. p. 256. l. 43. afferrique. &c.

REGESTVM.

a b c A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z Aa.

Omnes sunt Terniones, præter A a. Quaternionem.

ROMAE
Excudebat Iacobus Ruffinellus. M. D. LXXXIX.